Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Grondbeginselen der Christelijke godsdienstleer

https://hdl.handle.net/1874/403120

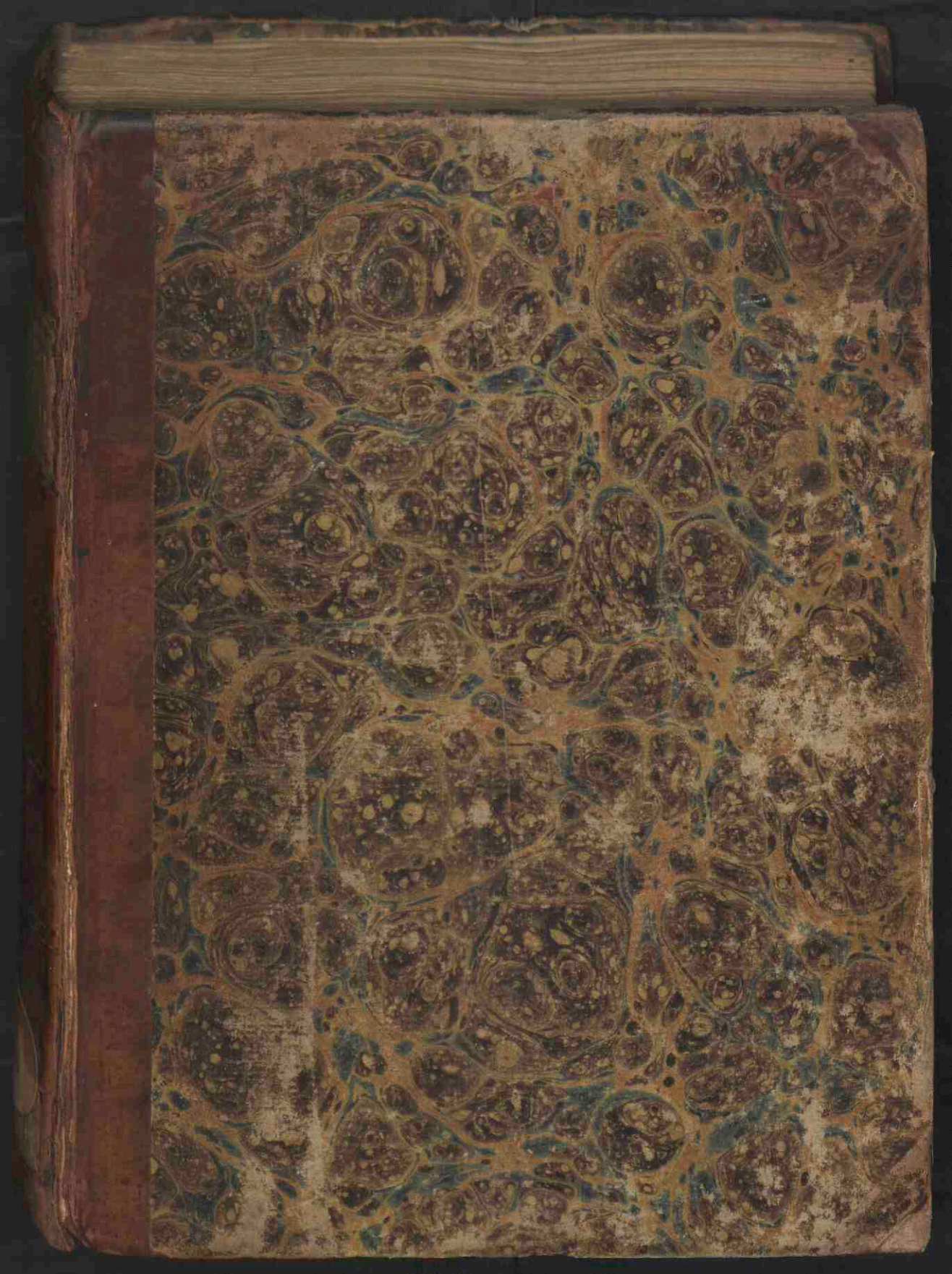

ex bibliothecâ
J. A. M. Mensinga.

Hs.
4 M 16

4 M 16

S 113

Grondbeginselen
der
Christelijke Godsdienstleer.

door

Jodocus Heringa. Eliza's Zoon

Tweede Band.

UNIVERSITEITS BIBLIOTHEEK
UTRECHT

3e Afdeeling

Van den Persoon onzes Verlossers.

§. 1.

Voorloopige aanmerkingen.

Zullen wij den aart der Godlijke Verlossing van zondige Adams-Kinderen door Jesus Christus recht kennen en waardeeren, wij moeten met den persoon des van God verordenden Verlossers bekend zijn. De overweging toch van het werk door Hem op aarde tot ons heil verricht, van het Lijden en den Dood, door Hem voor ons geleden, en van de Heerlijkheid en Macht, die Hij thans den nutte zijner Verlosten . . . . kan niet volledig zijn, zonder dat wij den persoon kennen en waardeeren, die dus handelde en leed, die dus in heerlijkheid regeert. Het heeft daarom ook der Godlijke wijsheid en liefderoeg goedgedacht, ons, in de Heilige Schriften het nodig onderricht aangaande Jesus Christus, in wien zich de Godlijke met de menschelijke natuur vereenigde mede te deelen: en het zoude eene schandelijke ondankbaarheid zijn, dit onderricht niet zorgvuldig te overwegen en onze gevoelens aangaande den Verlosser naar het zelve te regelen. Trouwens kennen wij Hem niet in de verheventheid van zijn Persoon, wij zullen Hem ook op gene redelijke wijze de eer kunnen toedragen welke Hij uit hoofde zijner natuur waardig is. Het is zoo, wij kunnen niet ten vollen begrijpen het

gene

gene ons van de natuur onzes Verlosers geopenbaart is; doch dit neemt het nuttige en noodzakelijke dezer betrachting niet weg, dewijl wij toch in zaken van dezen aart hier slechts ten deele kennen kunnen, en die kennis tot dat oogmerk moeten gebruiken waar toe ze ons van God geschonken is. Alleen moet ons de onvolledigheid onzer tegenwoordige kennis bedachtzaam maken in het onderzoeken en vaststellen der geopenbaarde waarheid, op dat wij niet, door vruchteloze nasporingen van het onbegrijpelijke, of door vermetele beparingen en verklaringen van het niet geopenbaarde, ons zelven vergissen en misleiden, en de eer van onzen Verlosser miskennen: iets het welk velen is overgekomen, in vroeger, en later tijd, om dat zij wijzer wilden zijn, dan ons hier vergunt is te wezen.

Veilig is het dus, de ontdekkingen der heilige Schrift zorgvuldig nategaan en onderling te vergelijken. Dan zullen wij bevinden, dat Jesus Christus, onze Verlosser een waar Mensch is, als zodanig door Godlijke kracht geboren uit de maage Maria, dat Hij levens eene hogere en Godlijke natuur bezit, volgens welke Hij als de Zoon van God bestont voor dat de wereld was, en dat deze twee natuuren in Hem op het naauwst vereenigd zijn. Elk dezer Stukken moet dan opzettelijk overwogen worden.

§. 2.

Menschelijke Natuur des Verlossers.

Jesus Christus onze Verlosser was een waar Mensch, toen Hij onder de menschen op aarde leefde, en is ook nu nog, na dat Hij in den hemel verheerlijkt is, een waar Mensch. Alles wat wij van de wezentlijke eigenschappen,

pen, bewegingen, en werkzaamheden van het menschelijk lichaam en van de menschelijke ziel door onderwinding weten, vinden we ook in onzen Verlosser, zoo dra wij zijne geschiedenis raadplegen: zoo dat wij, indien wij Hem niet voor eenen Mensch houden, ook geene reden hebben om ons zelven te overtuigen, dat wij Menschen zijn. Allen die gelegentheid hadden, om Hem te kennen hielden Hem voor eenen Mensch. vergelijk Joh. 7: 48. 18: 14. Hij noemde zich zelven eenen Mensch, Joh. 8: 40. Hij schrijft zich zelven eene menschelijke ziel toe, Matth. 26: 38. Joh. 12: 27., en na zijne verheerlijking noemt Hem Paulus den Mensch Jesus Christus, 1 Tim. 2: 5. Kent Hem een lichaam toe vereenkomstig zijnen tegenwoordigen heerlijken staat, Phil. 3: 21. en stelt Hem als Mensch beschouwt, gelijk met andere menschen, Rom. 5: 15. 1 Cor. 15: 21, 47. Beschouwt men dus de Menschelijke natuur onzes Verlossers op zich zelven, men moet van Hem zeggen Hij is aan zondige menschen gelijk, Rom. 8: 3. Hij is, gelijk de kinderen, des Vleesches en des bloeds deelachtig geweest, en in alles den broederen gelijk geworden, Rom. 8: 3. Hebr. 2: 14, 17. Hij wierdt als kind, en wel als jongske erkend, Luc. 2: 21, 27. Vervolgens als een opwassend jongeling, vs. 40, 52. Daar na als Man, Joh. 1: 30. Hand. 2: 30., en Paulus noemt Hem ook na zijne verheerlijking eenen Man, Hand. 17: 31.

Het is voor ons van veel belang, dat wij eenen Verlosser hebben, die op aarde mensch was, en ook nu nog mensch is. Mensch zijnde konde Hij in die natuur gehoorzamen aan wetten voor menschen gegeven. God heeft zijnen Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouwe, geworden onder de wet, op dat Hij

de

de gene die onder de wet waren verlossen zoude; opdat wij de aanneming tot kinderen verkrijgen zouden. Gal. 4: 4, 5. Mensch zijnde konde Hij ons een voorbeeld nalaten van menschelijke deugd opdat wij zijne voetstappen zouden navolgen, 1 Petr. 2: 21. Mensch zijnde konde Hij menschelijk lijden ondergaan en den dood eenes menschen sterven, overmits toch de kinderen des vleesches en bloeds deelachtig zijn, zo is Hij ook desgelijks dezelves deelachtig geworden, opdat Hij door den dood te niete zoude doen, den genen die 't gewelt des doods hadde, dat is den Duivel, Hebr. 2: 14. Mensch zijnde konde Hij, als plaatsvervanger van menschen doen, het gene de Godlijke rechtvaardigheid van menschen eischte. Want het gene de wet onmogelijk was, dewijl zij door het vleesch krachteloos was, heeft God zijnen Zoon zendende in gelijkheid des zondigen vleesch, en dat voor de zonde, de zonde verdoemd in het vleesch; opdat het recht der wet vervuld zoude worden in ons, die niet naar het vleesch wandelen, maar naar den geest. Rom. 8: 3, 4. Trouwens het betaamde Hem, om welken alle dingen zijn, en door welken alle dingen zijn, dat Hij vele kinderen tot de heerlijkheid leidende, den Overste Leidsman hunner zaligheid door lijden zoude heiligen; want Hij die heiligt, en zij die geheiligd worden, zijn alle uit één: om welke oorzaak Hij zich niet schaamt hen broeders te noemen. Hebr. 2: 10, 11. Mensch zijnde heeft Hij, in zijne persoon, de deerlijk verlaagde mensch, tot een toppunt van heiligheid en gelukzaligheid opgevoert, naar het welke wij menschen door Hem voorgegaan en geholpen, ook streven kunnen en streven moeten, en het welke wij, met Hem vereenigt, ook bereiken zullen. Trouwens wij zijn de vooren gekend en verordineerd, om het beeld van Gods Zoon gelijkvormig te zijn, opdat Hij de eerstgeboorene en het hoofd zij onder vele broederen. Zo kunnen we

Dus

dus met Paulus, Hebr. 2:6-9. op ons zelven toepassen, 't gene David van den mensch zeide, Ps. 8:5. Wat is de mensch, dat Gij zijner gedenkt? of des menschen Zoon, dat Gij hem bezoekt? Gij hebt hem een weinig minder gemaakt dan de Engelen, met heerlijkheid en eere hebt Gij hem gekroond, en Gij hebt hem gesteld over de werken uwer handen; alle dingen hebt Gij onder zijne voeten onderworpen. Want schoon wij nu nog niet zien, dat aan ons menschen alle dingen onderworpen zijn, zoo zien wij toch Jesus met heerlijkheid en eere gekroond, die een weinig minder dan de Engelen geworden was van wegen het lijden des doods, op dat Hij door de genade Gods voor allen den dood smaken zoude. Dit een en ander is dus een bron van velerlei vertroosting voor ons menschen, die zich Jesus Christus als natuurgenoot niet schaamt zijne broeders te noemen, Joh. 20:17. Hebr. 2:11., en met wien menschelijke zwakheden en menschelijke elenden Hij, die even dat zelfde ondervonden heeft, ook medelijden oeffent. Dit betoogt de Apostel. Hebr. 2:17,18. Hij moest in alles den broederen gelijk worden, op dat Hij een barmhartig en getrouw Hogepriester zoude zijn in de dingen die bij God te doen waren, om de zonden des volks te verzoenen; want in het gene Hij zelf verzocht zijnde geleden heeft, kan Hij de gene die verzocht worden te hulpe komen. en Hoofdst. 4:15,16. Wij hebben geenen Hogenpriester die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar die in alle dingen, gelijk als wij, is verzocht geweest, zonder zonde; Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot den troon der genade, op dat wij barmhartigheid mogen verkrijgen en genade vinden om geholpen te worden ter bekwamer tijd.

§. 3.

Onbevlekte Heiligheid derzelve.

De menschelijke natuur van onzen Verlosser is nimmer besmet geweest met dat zedelijk bederf, het welk alle Adams-kinderen, van de geboorte af aan, bevoedelt, en alle hunne daden besmet. Zijn ligchaam was altijd gezond en wierdt niet ligt door arbeid en moeielijkheden afgemat: gelijk ons blijken kan uit meer dan een voorval, in het welk de Zeligmaker eene ligchaams-sterkte aan den dag leide, welke die van zijne zeugenoten, anders aan een vermoeiend leven meer gewoon, overtrof. Zie Joh. 4: 31, 32. Matth. 14: 15-23. Hij had een zuiver en doordringend verstand, door geene dwalingen of misvattingen belemmert, en van tijd tot tijd door naarstige en aanhoudende oefening, met vele en nuttige kundigheden verrijkt: zoo dat Hij, bij het opwassen, zo wel in wijsheid, als in grootte toenam, Luc. 2: 52. Zijn gemoed was door en door vroom en heilig, zoo dat het door geene zondige lusten of ongeregelde driften zo min als door gebrek aan opletten heid en zorgvuldigheid, enigermate bedorven wierdt: weshalven dan ook het kind het welk uit Maria geboren is, voor, at door den Engel Gabriël wierdt aangekondigd als het heilige, Luc. 1: 35. Zijn ziel en ligchaam waren dus beide in dien staat, dat Hij van zedelijk bederf vrij konde blijven: en het is door zijn heilig, kuisch, volmaakt, en voor God zelve onberispelijk leven, dat Hij die ziel en dat ligchaam onbesmet bewaard heeft: Paulus mogt daarom van Hem zeggen, dat Hij geene zonden gekend heeft, 2 Cor. 5: 21. En dat Hij in alle

dingen

dingen gelijk als wij, is verzocht geweest, doch zonder zonde, Hebr. 4: 15. Hij was dus ook niet, van wegens zijne menschelijke natuur, onderhevig aan den dood, die door de zonde in de wereld gekomen is, en tot alle menschen is doorgegaan, nademaal ze alle geroepen hebben Rom: 5: 12, 18. Zoo dat Hij zijn leven afleggen konde met vrijwilligheid; en volgens het bijzonder plan van God ten beste van anderen, zonder uit hoofde van zijne menschheid onder de noodzaak en dwang des doods te liggen, verg. Joh. 10: 18. Gelijk Hij evenwel sterven konde; zoo konde Hij ook allerleie smarten en pijnen ondergaan, welke andere menschen lijden kunnen, uitgezonderd alleen de zodanige welke het natuurlijk gevolg zijn van menschelijke dwalingen en zonden; van daar dan ook dat de Heiland wel onderhevig is geweest aan zodanige zwakkeden, welke van de menschelijke natuur, schoon onbedorven, onafscheidelijk zijn, gelijk onwetenheid, aangaande dingen die wij niet verpligt zijn te weten, Marc. 13: 32. onvermogen om te doen, het gene de mensch niet verpligt is te doen, Joh. 5: 19. droefheid en vreeze, Matth. 26: 38. Hebr. 5: 7, maar dat Hij des niet te min van alle zedelijke zwakheid en bederf geheel is bevrijd geweest. De Apostel schrijft ook daarom: Hij is in alles den broederen gelijk geworden, Hij is zelf verzocht en heeft geleden, Hebr. 2: 17, 18. Verg. de aangehaalde plaatsen, Hoofdst. 4: 15. en 5: 7, 8.

Dat wij zulk eenen Heiligen en onbevlekten Verlosser hebben, is voor ons van het uiterste belang. Immers Hij, die de Zaligmaker zijn zonde van zulke gebrekkige, dwalende, zondigende en doodschuldige Schepselen, als wij zijn, moest zoo zedelijk rein en onberispelijk zijn, om God te kunnen behagen, onze belangens te kunnen uitvoeren,

en

en in onze plaatse Lijden en Sterven. Paulus schrijft ook daarom 2 Cor. 5:21. Dien, die geene Zonde gekend heeft heeft Hij zonde voor ons gemaakt, op dat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem. en Heb. 7:26. Zodanig een Hogenpriester betaamde ons, heilig, onnozel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren. en Petr. laat zich dus uit 1 brief 1:18, 19. Gij zijt niet door vergankelijke dingen, zilver of goud verlost uit uwe ijdele wandelingen, die U van de vaderen overgeleverd zijn, maar door het dierbaar bloed van Christus, als eenes onbestraffelijken en onbevlekten Lams. Inggelijks Hoofdst. 3:18. Christus heeft eene voor de zonden geleden, Hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God zoude brengen. Daarenboven moest Hij die ons van onze zedelijke verbastering te regt brengen zoude, ons een volmaakt voorbeeld geven van zeine wijsheid en onbevlekte deugd. Verg. 1 Petr. 2: 21, 22. Christus heeft voor ons geleden ons een exempel nalatende, opdat gij Zijne voetstappen zoudt navolgen, die geene zonde gedaan heeft, noch daar is geen bedrog in Zijnen mond geweest. Eindelijk de menschelijke natuur van onzen verlosser behoorde ook heilig en onbesmet te zijn, zoude de Godlijke natuur van Gods Zoon zich met die menschheid kunnen vereenigen. Vergel. Heidelb. Katech. vr. 16, 18.

§. 4.

Wonderdadige afkomst uit de maagd Maria.

Die heilige mensch Jesus (§. 2, 3.) is, niet, gelijk Adam, onmiddelijk van God geschapen, maar voortgekomen uit eene vrouwe, Gal. 4:4. Een Zoon zijn, de

de van de maagd Maria, uit welke Hij, gelijk wij van onze Moeders voortkomen, geboren is, volgens het eenvuldig verhaal van Luc. hoofdst. 2:6,7. Dan, hoe zeer ook zijne geboorte gelijk sta met die van alle menschen, die van vrouwen voortkomen; zoo is er toch, in de bevruchting van Marie zijne moeder, in het ontstaan, van zijn ligchaam in den moederlijken schoot, en dus in de wording van zijn ligchaam, iets geheel verschillends van het gene er met alle Adamskinderen plaats heeft. Vrouwens de nog onaangeraakte maagd konde, ook na haar zwanger worden, zeggen dat zij geenen Man als Man kende en een Engel van God gezonden verkondigde haar, voraf, dat de Heilige Geest over haar komen en de kracht des Allerhoogsten haar overschaduwen zoude, daar mede te kennen gevende, dat zij door eene Godlijke onmiddelijke wonderkracht zwanger worden zoude van dat kind, het welk haar als een heilig kind beloofd wierdt. Luc. 1:28-37. Weshalven ook een Engel des Heeren aan haren aanstaanden Echtgenoot verklaarde, dat het gene in haar ontwangen was, van den H. Geest afkomstig was. Matth. 1:18-25.

Het is dan om deze reden, dat onze Zaligmaker, naar zijne menschelijke natuur beschouwt, zoo wel een Menschenzoon, als Gods Zoon heten kan.

Zeer gemeen is het, dat de Zaligmaker zich zelven genoemd heeft, De Zoon des Menschen. Eene benoeming, welke, in den grond aanduidt den genen die mensch geboren van menschelijke afkomst is. Trouwens dit leert ons de aard der uitdrukking, en het gebruik derzelve in de taal der Hebreen, in welke mensch en menschenzoon met elkander gelijk gesteld worden, verg. Ps. 8:5. met Hebr. 2:6.. De benaming dus past uit dien hoofde ook op onzen Verlosser, en Hij is ook reeds met derzelve aangekondigd

door

door den Profeet Daniel, Hoofdst. 7: 13. Daar toch wordt ons de Verlosser geschetst, als een menschelijk, mensch„lievend, zedelijk, rechtvaardig en Zachtmoedig Koning, onder de benaming van eens menschen Zoon; in tegen„stelling van onzedelijke, onrechtvaardige, wreede, bloed„dorstige beheerschers der Volkeren, welke daar, onder het beeld van Leeuw, Beer, Luipaard en ander ver„schrikkelijk gedierte, vs. 3–8. worden afgeschilderd. Daar dus de Joodsche Natie haren Koning onder den naam van eens menschen Zoon verwagtte, (Verg. Joh. 12: 34.) heeft de Zaligmaker zich, met bepaling, den Zoon des menschen genoemd, om zijne Volkgenooten op zijne be„stemming en Karakter opmerkzaam te maken, ook dan zelfs, wanneer Hij nog niet goed vond, zich met ronde woorden den Messias te noemen. Verg. uit vele plaatsen bijzonder Joh. 3: 13. Matth. 24: 30. en 26: 64.

Wegens die afkomst uit Maria, welke eene afstam„melinge was van Koning David, konde ook Jesus de Zoon van David heten, Matth. 1: 1. En van Hem gezegd worden dat Hij geworden is uit het Zaad van David naar het vleesch, Rom. 1: 3. 2 Tim. 2: 8. Gelijk Hij ook daarom, in zijne verschijning aan Johannes zeggen konde: ik ben de wortel en het geslacht van David. Openb. 22: 16. En„tenwel ligt er in deze benaming, daarenboven ook eene veel beteekenende aanduiding van de hooge waardigheid, welke onze Verlosser bekleedt, als de Opperbestierder van het Gode gewijde Volk, het welk in David zijnen eersten Gode gevalligen Koning had, en aan het welke van Gods wege een doorluchtig afstammeling van David tot bestendigen bestuurder en voltooijer van het Heil des Gods-rijks was toegezegd. Trouwens, dat men bij de benoeming van Davids Zoon, vooral ook te denken hebbe

aan

aan dien doorluchtigen afstammeling, welke, in den verheevensten zin, Davids troon beklimmen en ten eeuwigen dage behouden zoude, blijkt ons niet alleen uit gezegden van Jezus Heilands Lijdgenooten, Joh. 7:42. Matth. 21:9, 15, maar ook uit de Openbaring van Gabriel den Engel aan Maria, Luc. 1:32. God de Heer zal aan uwen Zoon den troon zijns Vaders Davids geven. En uit het twistgeding van den Heiland met de Farizeën, Matth. 22:41-46. als mede uit het onderwijs van de Apostelen, Petrus Hand. 2:30, 31, en Paulus Hoofdst. 13:22, 23.

Die zelfde mensch Jezus, Marias Zoon, kan ook, in eenen goeden zin, Gods Zoon genoemd worden, om dat Hij zijn bestaan, niet aan eenen menschelijken Vader, maar aan eene onmiddelijke Godlijke kracht verschuldigd is, dit schijnt ook de Engel Gabriel te kennen te geven, als hij, na gezegt te hebben, dat de Heilige Geest over Maria komen, en de kracht der Allerhoogsten haar overschaduwen zoude, en op laat volgen: Daarom ook dat heilige dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genoemt worden. Evenwel het blijkt ons devens uit vele andere plaatsen (§. 5.) dat onze Heiland meestal, om eene andere reden, en naar zijne hoogere natuur, in eenen meer uitstekenden zin de Zoon van God pleeg genoemt te worden.

Van veel belang is voor ons deze wonderdadige afkomst onzes Heilands uit de maagd Maria. Immers het is hier door, dat Hij, zo wel naar zijne ziel, als naar zijn ligchaam, onbesmet gebleven is van die zwakheid, ongeregeldheid en daar uit ~~voortspruitende~~ zedelijke verkeerdheid, met welken allen behebt zijn, die natuurlijken wijze ontvangen en geboren worden. Dit geeft ons de Godspraak des Engels, meer dan eens aangehaalt,

gehaalt, Luc. 1:35. Duidelijk genoeg te kennen: Zonder zulk eene onbesmette natuur konde ook onze Heiland noch onzondig blijven in zijne gemoedsneigingen en daden, noch den Heiligen God welgevallig wezen, noch vrij zijn van het vonnis des doods. En dit alles moest tot in Hem plaats hebben, zoude Hij, de onschuldige en heilige, voor ons onheiligen en schuldigen, Gode gehoorzaam worden tot den dood, ja tot den dood des kruices.

§. 5.

De Natuur van den Verlosser als Gods Zoon.

Onze geregende Verlosser kan niet alleen Gods Zoon genoemd worden, wegens zijne wonderdadige afkomst als Mensch uit Maria, maar ook, in een verhevener zin, wegens zijn vroeger bestaan, voor Maria, voor Abraham, ja voor des Werelds aanbegin. Trouwens als zodanig draagt Hij meestal in de Heilige Schriften dien verheven naam: en als zodanig kennen wij Hem dan ook eene Godlijke natuur toe, welke met de menschelijke naauw verbonden is, (§. 6.) en in welke Hij in den volsten nadruk één is met den Vader. (§. 7.)

Onze Verlosser was reeds oudtijds als de Zoon van God beloofd. In den tweeden Psalm vinden wij v. 7. eene Godspraak, welke de Zaligmaker en zijne Apostelen op Hem hebben toegepast, en welke in geenen goeden zin van iemand anders kan verklaard worden. God nameelijk komt daar voor als zeggende tot den Koning, dien Hij over Sion gezalfd had: Gij zijt mijn Zoon: heden heb ik u gegenereerd. We vinden ook in de Godspraken van Micha hier van eenige aanduiding, Hoofdst. 5:1.

Wordt

Wordt toch daar aan het geringe Bethlehem beloofd, dat de beloofde Heerscher in Israël, uit haar afkomstig zijn zoude, en wordt te zens bijgevoegd; dat diens uitgangen, dat is zijn oorsprong, zijn afkomst, zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid.

Overeenkomstig deze belofte, wierdt dan ook de Zaligmaker bij zijnen Doop bekend gemaakt door eene Godspraak als Gods geliefde Zoon, in den welken Hij zijn welbehagen had, Matth. 3:17. Marc. 1:11. en Luc. 3:22. en dit getuigenis wierdt bij gelegenheid van des Heilands verheerlijking op eenen berg, herhaald, Matth. 17:5. Marc. 9:7. en Luc. 9:35. vergel. met 2 Petr. 1:17. Johannes de Doper getuigde ook daarom herhaald van Hem dat Hij de Zoon van God was, Joh. 1:34. De Zoon dien de Vader lief heeft, wien Hij alle dingen in hand gegeven heeft, hoofdst. 3:35., die niet uit de aarde, maar van boven uit den hemel is, v. 31. De Zaligmaker verklaarde insgelijks zelf, dat Hij was Gods eeniggeboren Zoon, Joh. 3:16,17,18. Zoo wel als de Zoon des Menschen, v. 13. 14. die uit den hemel nedergekomen was, en in den hemel was, dat is, als het ware in den hemel thuis hoorde, v. 13. Hij hield dit staande tegen de Joden, die het Hem kwalijk namen, dat Hij God zijnen eigen Vader noemde, Joh. 5:17,18. Wien Hij daarop verklaarde: Voorwaar, voorwaar zegge ik u, de Zoon kan niets van zich zelven doen, ten zij Hij den Vader dat ziet doen: want zoo wat die doet, t zelve doet ook de Zoon desgelijks. Want de Vader heeft den Zoon lief en toont Hem alles wat Hij doet, en Hij zal Hem grooter werken toonen dan deze, opdat gij u verwondert. Want gelijk de Vader de Dooden opwekt en levendig maakt, alzoo maakt ook de Zoon levendig die Hij wil. Want ook de Vader oordeelt niemand, maar

heeft

heeft al het oordeel den Zoon gegeven: opdat zij alle den
Zoon eeren, gelijk zij den Vader eeren. Die den Zoon niet
eert, eert den Vader niet, die Hem gezonden heeft. vs. 19–23.
Naderhand verklaarde de Heiland Joh. 10: 30. ik en de Va„
der zijn een., de Vader is in mij, en ik in Hem. vs. 38.
om aan te duiden zijne zeer naauwe betrekking op den
Vader: Schoon Hij zag dat de Joden Hem daarom wilden
steenigen. Hij bleef bij dit getuigenis tot op het laat„
ste van zijn sterfelijk leven volharden. Door den Hogen„
priester Cajafas bezworen, om te zeggen of Hij de Zone
Gods ware, erkende Hij dat volmondig, Matth. 26: 63, 64.
Marc. 14: 61, 62. Schoon daarop zijne veroordeeling als Gods„
lasteraar, en daarom des doods waardig volgde, Matth. vs. 65, 66.
Marc. vs. 63, 64. Na zijne veroordeeling door den Joodschen
Raad bleef Hij daar bij, voor die zelfde regters, toen
men zijn vonnis nog meer plegtig wilde opmaken, Luc.
22: 70, 71. Zelfs na dat de Joden op de bekrachtiging van
zijn doodvonnis bij Pilatus aandrongen, ter oorzake dat
Hij zich Gods Zoon genoemd had, Joh. 19: 7. gaf Jesus, door
Pilatus gevraagd zijnde: van waar Hij afkomstig was? door
zijn stilzwijgen te kennen, zijne volharding bij het een„
maal gezegde, vs. 9. En, toen Pilatus Hem zijne tegenwoor„
dige afhankelijkheid van zijne regterlijke beslissing on„
der het oog bragt, gaf de Heiland hem te kennen, dat
geen aardsche magt iets tegen Hem vermogt, vs. 10, 11. Ein„
delijk, wanneer de Heiland gereed was, na het volbrengen
zijner gehoorzaamheid tot den kruisdood toe, zijn leven
af te leggen, riep Hij nog, ten bewijze, dat Hij zich zelven
van de waarheid zijner gegeven getuigenissen bewust was,
met groote stemme: Vader in uwe handen bevele ik mij„
nen geest. Luc. 23: 46. Scheen het nu voor de Wereld
nog onzeker, en twijfelachtig, of men den Heiland voor
Gods Zoon al of niet te houden hadde, dit geschilstuk
tus„

tusschen Hem en zijne Veroordeelaars wierdt, ter zijne vol-volle rechtvaardiging beslist, toen Hij, door God zijnen Vader, uit den dood in het leven teruggeroepen, het tegen Hem gevelde doodvonnis met er daad vernietigd, en Hij kragtiglijk bewezen is te zijn de Zoon van God uit de opstanding der dooden.

Na de verheerlijking des Verlossers hebben zijne Apostelen Hem insgelijks als den Zoon van God aangekondigd, en het geloof aan Hem als den zodanigen voorgeschreven aan allen, die wenschten te deelen in de zaligheid van het tekomende leven. Zo begon Petrus, aan de Joden, Hand. 3: 13, 26. te prediken, dat de God hunner Vaderen zijn heilig en rechtvaardig Kind Jesus, welken zij verloochend en overgeleverd hadden, heeft opgewekt en verheerlijkt. Zo predikte ook Paulus, terstond na zijne bekeering, in de Joodsche Synagogen, dat Christus de Zoone Gods is, Hand. 9: 20. en Hoofdst. 13: 33. Johannes beschreef de levensgeschiedenis van Jesus, op dat de Christenen zouden geloven, dat Jesus is de Christus de Zoone Gods, en opdat zij gelovende het leven zouden hebben in zijnen naam, Joh. 20: 31. En hij schrijft ook daarom 1 br. 1: 3. het gene wij gezien en gehoord hebben dat verkondigen wij u, op dat gij ook met ons gemeenschap zoud hebben, en deze onze gemeenschap ook zij met den Vader en met zijnen Zoon Jesus Christus. Gelijk ook Hoofdst. 5: 13. Deze dingen heb ik u geschreven die gelooft in den naam des Zoons Gods, opdat gij weet dat gij het eeuwige leven hebt, en opdat gij gelooft in den naam des Zoons Gods. Gelijk hij het ook als het voornaam gebod van God voorstelt, dat wij geloven in den naam zijns Zoons Jesus Christus. Op die belijdenis wierden dan ook de Christenen gedoopt. Zo doopte Filippus den Kamerling, na dat deze betuigd hadt van gantscher harte te geloven dat Jesus Christus Gods Zoon is, Hand. 8: 37. Trouwens die den Zone loochent heeft ook den Vader niet, volg. 1 Joh. 2: 23. Daarentegen wie beleden zal hebben dat Jesus de Zone Gods is, God blijft in hem, en hij in God, hoofdst. 4: 15. en door dit geloof overwint hij de wereld, hoofdst. 4: 5. De Apostelen noemen

wel

wel gelovige en Godvruchtige menschen ook Kinderen Gods, Zonen en Dochteren des Allerhoogsten, doch in eene gantsch andere zin, dan onze Verlosser door hun met dien naam bestempeld wordt. Het is daarom dat zij Hem onderscheiden met bijvoegselen, welke zijne hooge voortreffelijkheid aanduiden. Zoo noemt Hem Paulus Rom. 8: 32. Gods eigen Zoon, in tegenstelling van hun die uit genade tot kinderen Gods, dat is, tot Zijne gunstelingen worden aangenomen, en Hebr. 1:6. noemt hij Gods Zoon den eerstgeborenen, dat is het hoofd en den gezachhebber over vele broederen. Rom. 8:29. En hij leert ons tevens, dat onze Verlosser zoo veel treffelijker geworden is dan de Engelen, als Hij uitnemender naam boven hen geërft heeft, Hebr. 1:4. bedoelende daar mede den naam van Gods Zoon. vs. 5. Eindelijk noemt Hem Johannes, Evang. Hoofdst. 1:18. den eeniggeboren Zoon die in den schoot des Vaders is, dat is, die 's Vaders bijzondere en vertrouwde gunsteling is.

Ons kortzichtig verstand begrijpt wel niet op hoedanig eene wijze onze Verlosser als de Zoon van God besta. In de Heilige Schriften vinden wij ook daaromtrent geene nadere verklaring: en het past ons daarom, hier eene verborgenheid der Godzaligheid te eerbiedigen. Evenwel mogen wij van de Godlijke wijsheid veronderstellen, dat ons de betrekking tusschen den Vader en den Zoon niet zonder gewigtige zeden onder deze benaming van menschelijke betrekkingen ontleent, is voorgestelt. Wij mogen het dan daar voor houden, dat juist deze benamingen de geschikste zijn, om ons aangaande de natuur des Zoons en zijne betrekking op den Vader zo veel te kennen te geven, als voor onze behoefte en vatbaarheid geschikt is. Wat kunnen we dan wel anders uit deze benamingen opmaken, dan dat onze Verlosser, als Zoon van God, een bestaan, eene natuur heeft, in welke Hij Gode gelijk is, en dat Hij deze zijne natuur van den Vader heeft. Om toch niet te herhalen,

het

het gene reeds, bij het lezen van sommige der aangehaalde plaat„
zen, van zelf blijkbaar is, zoo verdient vooral een vijftal
bijzonderheden, ter deezer aanzien, onze bijzondere opmerking.

Voor eerst. Het is buiten bedenking dat onze Zalig„
maker als mensch beschouwd ons gelijk was. Maar het
is ook even zeker, en dit zal in 't vervolg nader blijken,
dat Hem eigenschappen en krachten, werkingen en eer„
waardij worden toegekend, die boven het menschelijke
gaan. Erkennen wij Hem nu in zijne menschelijke
natuur als een Zoon des menschen, wij worden van zelve
opgeleid, om Hem, wanneer Hij als den Zoon van God
beschreven wordt, te eerbiedigen in zijne boven menschelijke
betrekking. Zoo wordt dan ook door Paulus eene te„
genstelling gemaakt Rom. 1:3,4. Waar hij Gods Zoon
beschrijft, als oorspronkelijk uit het zaad van David,
naar het vleesch, dat is naar zijne menschelijke na„
tuur, doch als tevens krachtelijk bewezen te zijn de
Zoon van God, naar den geest der heiligmaking, dat
is, naar dien heiligenden geest, welke zijne menschheid
die hooge eerwaardij bijzette, welke dezelve anders niet
zoude gehad hebben.

Ten tweeden. Onze Zaligmaker sprak meermalen
van zijn bestaan, als reeds aanwezig voor zijne geboorte
als mensch. Dus sprak Hij Joh. 8:58. Voorwaar, voor„
waar zegge ik U, eer Abraham was ben ik; en in
zijn gebed Joh. 17:5. vraagt Hij van zijnen Vader, om
verheerlijkt te worden met de heerlijkheid, die Hij bij
den Vader had eer de wereld was. Dit nu was geen
menschelijk bestaan, geene heerlijkheid voor welke Hij
als mensch vatbaar was: Maar dit leven, dit be„
staan had Hij juist als de Zoon van God. Hier op

velt

doelt dan Paulus Gal. 4:4. Wanneer de volheid des tijds
gekomen is, heeft God zijnen Zoon uitgezonden, geworden
uit eene vrouwe; geworden onder de Wet. Hij was
dus reeds Gods Zoon, toen Hij wierd uitgezonden. Trou-
wens zoo sprak ook de Zaligmaker Joh. 3:16. Alzoo
lief heeft God de Wereld gehad, dat Hij zijn eenig-ge-
boren Zoon gegeven heeft. En de Apostel Johannes
1 br. 4:9. Hier in is de liefde Gods jegens ons geopen-
baard, dat God zijnen eeniggeboren Zoon gezonden heeft
in de Wereld. Van daar dan ook dat Paulus, na dat
hij Hebr. 1. de voortreffelijkheid van onzen Verlosser als
Gods Zoon beschreven hadt, van denzelven getuigt, hoofdst.
2:14. dat Hij des vleesches en bloeds deelachtig geworden is.

Ten derden, De Zaligmaker wordt, in zijne betrek-
king als Zoon van God, meermalen zoo genoemt, en met
zoo veel ophef van dezelve gesproken, dat men het niet
verklaren of goedkeuren kan, indien Hij als Gods Zoon
niet verheven is boven het menschelijke. Dus spreekt
Paulus Rom. 5:10. Indien wij, vijanden zijnde, met God
verzoend zijn door den dood zijns Zoons, veel meer zullen
wij, verzoend zijnde, behouden worden door zijn leven.
De Apostel leidt hier toch de zekerheid onzer behoudenis
af uit den dood welken Gods Zoon geleden heeft, en uit
het leven, in het welk Hij herstelt is: maar wie zoude
nu uit den dood en het leven van enen mensch zulk een
besluit kunnen trekken? denkt men integendeel, „Hij
„die gestorven is en leeft is Gods Zoon!" men kan
daaruit opmaken: „Dat sterven en dat leven zal onze
„behoudenis ten gevolge hebben!" Deze is insgelijks
de redeneering des Apostels Hoofdst. 8:32. Die ook zijn

eigen

eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken? en ook dit besluit zoude niet doorgaan, zoo niet Gods Zoon boven alles in de Wereld voortreffelijk en het beste was, het welke God aan menschen geven kan. De zelfde Paulus zegt Gal. 4:4. dat God zijnen Zoon gezonden heeft, en voegt er bij, dat die Zoon geworden is uit eene Vrouwe, geworden onder de wet. Maar indien de Heiland als mensch Gods Zoon is, wat vreemd is er dan in, dat Hij uit eene Vrouwe geboren, en onder de verplichting om de Wet te houden onderworpen te zijn? Op de zelfde wijze spreekt ook de Schrijver van den Brief aan de Hebreën, hoofdst. 5:8. zeggende, dat onze Verlosser, hoewel Hij de Zone was, gehoorzaamheid geleerd heeft, uit het gene Hij geleden heeft, dat is, geleerd heeft bij ervaring, hoe moeielijk het zij, God in lijden te gehoorzamen. Bij zulk een zeggen wordt dan verstaan, dat Hij, die God Zoon is, van zulk een gehoorzaam vrij konde zijn, en echter gehoorzaamd heeft. Trouwens de Apostel geeft ons zelf te verstaan, hoe hoog hij de betrekking van Gods Zoon schat, schrijvende Hebr. 1:4. Dat de Heiland zoo veel treffelijker is dan de Engelen, als Hij uitnemender naam boven hen geërft heeft.

Ten vierden: Met de waardigheid van Jesus als Gods Zoon worden zodanige dingen verbonden, en uit derselve zodanige dingen afgeleid, als er niet mede konden verbonden, en er niet uit konden worden afgeleid, ten zij men de reden daarvan zoeke in des Heilands hooger natuur. Van dien aard is de volmaakte kennis, welke Hij als Zoon bezit, van de

natuur

natuur, de gezindheden en voornemens des Vaders. Zoo ook zegt de Heiland zelf Joh. 7:29. ik kenne Hem, die mij gezonden heeft, welken gijlieden niet kent, v. 28. Want ik ben van Hem, dat is: ik ben van Hem afkomstig als zijn Zoon, en Hij heeft mij gezonden. Dit zijn van den Vader, en gezonden zijn van Hem, wordt hier eveneens onderscheiden als hoofdst. 17:8. Zoo ook schrijft Johannes, hoofdst. 1:18. Niemand heeft God gezien, de eeniggeboren Zoon, die in den schoot des Vaders is, die heeft Hem ons verklaard. En wederom zegt de Heiland Matth. 11:27. Niemand kent den Vader dan de Zoon. Dit verband nu, tusschen het Zoon zijn, en het alleen kenne van God, laat zich dan eerst recht denken, wanneer wij aannemen, dat de Heiland, als Zoon, eene natuur en gezindheid heeft gelijk die des Vaders. Trouwens zoo wordt ook met dit Zoon zijn, eene zoo naauwe gemeenschap aan de Godlijke natuur verbonden, dat men geregd kan worden God den Vader gekend en gezien te hebben, wanneer men den Zoon heeft gekend en gezien. Dus sprak de Heiland Joh. 14:7. Indien gijlieden mij gekend had, zoo zoudt gij ook mijnen Vader gekend hebben, en v. 9. die mij gezien heeft, die heeft den Vader gezien. Wes halven dan ook de Apostel, Hebr. 1:3. Gods Zoon noemt het afschijnsel zijner heerlijkheid, en het uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid. Insgelijks wordt met het Zoonschap verbunden, zodanig eene magt, en gezach over het geschapene, als een Vader aan niemand anders over zijne beezittingen, pleeg toe te staan, dan aan zijnen Zoon. Uit dien hoofde lezen we Hebr. 3:5,6. Mozes is wel getrouw geweest in geheel zijn huis.

huis als een Dienaar; maar Christus als de Zoon over zijn eigen huis. Gelijk ook de Heiland Joh. 8: 36. zeide: indien de Zoon u zal vrij gemaakt hebben zoo zult Gij waarlijk vrij zijn. Zelfs schijnt de vereering, welke wij den Verlosser schuldig zijn, in verband te staan met zijne betrekking als Zoon, en daarom met de vereering, welke wij den Vader moeten toebrengen, gelijk gesteld te worden, volgens Jesus eigen zeggen Joh. 5: 22, 23. De Vader oordeelt niemand, maar heeft al het oordeel den Zoon gegeven, opdat zij alle den Zoon eeren, gelijk zij den Vader eeren; die den Zoon niet eert, eert den Vader niet die Hem gezonden heeft.

Eindelijk ten vijfden verdient het bijzondere opmerking, dat de Heiland meermalen als een Godslasteraar is betigt geworden, en als een die zich met God gelijk stelde, om dat Hij zich Gods Zoon zeide te zijn: en dat Hij nimmer gelochent heeft, in zijne ~~verantwoording~~ op zulke beschuldigingen dat Hij zich enigermate met God gelijk stelde. Zoo hadt Jesus Joh. 5: 17. God zijn eigen Vader genoemd; de Jooden zochten Hem daarom voral te dooden, gelovende dat Hij zich zelven daar door Gode even gelijk maakte. vs. 18. Wat doet nu Jesus? ontkent Hij het gevolg, hetwelk de Jooden uit zijn zeggen trokken? Neen! maar Hij gaat voort met aantewijzen, en op het ernstigst te verzekeren, dat de Zoon wel niets kan doen van zich zelven, dan op aanwijzing van den Vader, doch tevens dat alles wat de Vader doet, ook door den Zoon gedaan wordt. Zelf het opwekken der dooden, het oordeelen over alle menschen, op dat zij alle den Zoon eeren, gelijk ze den Vader eeren. vs. 23. Op dezelfde wijze handelde de Heiland naderhand,

verhaal, wanneer Hij gezegd had: ik en de Vader zijn één, Joh. 10:30. Want toen de Joden steenen opnamen, om Hem te steenigen, over vermeende Godslastering, om dat Hij, gelijk zij zeiden, een mensch zijnde, zich zelven God maakte, vs. 31, 32. antwoordde de Heiland zoo, dat Hij niets te zug neemt van zijn geregde, maar integendeel staande konde, dat Hij zich, niet alleen Zoon van God, maar ook God konde noemen, zonder Godslasteraar te zijn. En hier bij is de Heiland gebleven, schoon Hij wist, dat Hij hierom sterven moest.

§. 6.

Gods Zoon deelgenoot der Godlijke natuur.

Die Zoon van God is, als zodanig geen mensch, geen Engel, maar van beiden onderscheiden, boven beiden verheven.

Paulus onderscheidt daarom onze Heer Jesus Christus van menschen. Zoo noemt hij Gal. 1:1. zich een Apostel, (geroepen) niet door een mensch, maar door Jesus Christus. Zoo zegt hij vs. 10. Indien ik nog menschen behaagde, zo were ik geen dienstknecht van Christus. En wederom vs. 12. zegt hij: Het Evangelie heb ik niet van een mensch ontvangen noch geleerd, maar door de Openbaring van Jesus Christus. Insgelijks schrijft hij 1 Cor. 7: 22, 23. dat de Christenen dienstknechten van Christus zijn, en daarom geen dienstknechten van menschen behooren te worden. Meer plaatsen van dien aart vindt men wel te pas bijgebragt door Dionijsius van de Wijnpersse, in eene Verhandeling over de Godheid van Christus, in de Verhandelingen van het Haagsch Genootschap tot verdediging van den christelijken Godsdienst, voor het Jaar 1792. bladzijde 33.

Op dezelfde wijze onderscheidt de Apostel den Verlosser van de Engelen, en verheft Hem boven dezelve Hebr. 1: 1-4., maar hij onder anderen zegt: dat Gods Zoon zoo veel heerlijker geworden is dan de Engelen, als Hij uitnemender naam boven hen geërft heeft; de reden den naam van Zoon, in vergelijking van die van Engel, dat is, afgezant of dienstknecht; als mede dat Hij het voorwerp is van der Engelen aanbidding; eindelijk dat de Engelen slechts gedienstige geesten zijn, daar de Zoon zelfs de Heer en Koning is.

Daar dan Gods Zoon boven Menschen en Engelen verheven is, wordt Hem het deelgenootschap aan de Godlijke natuur toegekend, op eene wijze, welke zoo zeer onze bevatting te boven gaat, als zij dat gene overtreft, wat van schepselen gezegd of gedacht kan worden! Trouwens zoo drukt zich de Zaligmaker zelfs uit: Joh. 15: 8, 9. Die mij gezien heeft, heeft den Vader gezien, Vergel. 9. 5. en August. Georg Uhle, Verhandeling over Jesus Christus Godheid, in de voorvoegde Verhandelingen van het Haagsch Genootschap, bladz. 28, 29. Zoo ook zegt Hij: Ik en de Vader zijn één: Joh. 10: 30. één namelijk in gezindheid om te willen, en in magt om de kunnen behouden. Op dezelfde wijze spreekt er de Apostel van Phil. 2: 6, 7. Christus Jesus in de gestaltenisse Gods zijnde, heeft het geen roof gerekt (dat is, heeft geene maal vertoving er van gemaakt, gelijk de overwinnaars van den gewonnen buit doen) Gode even gelijk te zijn, maar heeft zich zelven vernietigd, de gestaltenisse eines dienstknechts aangenomen hebbende, en is den mensch gelijk geworden: iets, dat van den mensch Jesus niet gezegd kan worden, indien het niet waar is van Hem als den Zoon van God.

Op

Op dezelfde wijze noemt Hem Paulus Coll. 1:15. Het beeld des onzienlijken Gods, (Verg. Uhle, bladz. 81–83.) en Hebr. 1:3. Het afschijnsel (of afschaduwing) van Gods heerlijkheid en het uitgedrukte beeld zijner Zelf„standigheid. Eindelijk zegt dezelfde Apostel Coll. 2:9. dat in Hem al de volheid der Godheid ligchaamlijk woont.

Zulke meer algemeene gezegden, zullen wij nog leeren verstaan, wanneer we in aanmerking nemen; deels de eigenschappen, deels de werken der Godheid, wel„ke aan onze Verlosser, als de Zoon van God worden toegekend.

Onder de eigenschappe der Godheid, welke geen schepsel bezit, zijn die der Alwetenheid en der Almagt. Beiden worden ze, op de uitstekendste wijze aan Gods Zoon toegekend.

Als een bewijs van Godlijke Alwetenheid noemen wij te regt, naar het getuigenis der Heilige schrift, de ken„nis van het hart, dat is de gedachten, aandreeningen, ge„zindheden en voornemens der menschen. Zoo zegt Salomo 1 Kon. 8:39. in zijn gebed tot den Heere den God van Israël: Gij alleen kent het hart van alle kinderen der menschen. En God zelf zegt daarom bij Jerem. hoofdst. 17:10. Ik de Heer doorgronde het hart, proeve de nieren: Maar juist dit zelfde getuigt de verheerlijkte Heiland van zich zelven, in zijnen brief aan de Gemeente te Thyatiren, Openb. 2:23. Alle de Gemeenten zullen weten, dat ik ben die nieren en harten doorgronde. Trouwens reeds in zijnen vernederden staat, gaf Hij hier van de bewijzen Matth. 9:4 en elders; Zoo dat het, volgens het getuigenis van Johannes, Evan„gelie hoofdst. 2:24, 25. niet nodig was, dat iemand van een ander Hem getuigenis gaf, om dat Hij zelf allen kende,

kende, e. wist wat in den mensch was. Weshalven Hij zich dan ook liet welgevallen de erkentenis, die zijne leerlingen hier van deeden, Joh. 16: 30. Nu weten wij dat Gij alle dingen weet! En welke Petrus herhaal, de Joh. 21: 17. Heere, Gij weet alle dingen. Vergel. van de Wijnpersse aangehaalde verhandeling, Bladz. 37.

Zoo ook wordt den Heiland Magt toegekend, welke voor ons niet denkbaar is dan in God zelven. De Apostel schrijft Hebr. 1: 3. Dat Gods Zoon alle dingen draagt door het woord zijner kracht, dat is, door zijn alvermogenden wil en bevel. Sterker kan er van de Godlijke magt niet gesproken worden. Dé zelfde Apostel gewaagt Filip. 3: 21. van eene Werking des Heilands, door welke Hij ook alle dingen zich zelven kan onderwerpen. Om niet te zeggen, dat dé Heiland zelf Openb. 1: 8. zich zelve den Almagtigen noemt.

Gelijk dus de eigenschappen der Godheid aan den Zaligmaker worden toegekend, zoo ook worden Hem werken toegeschreven, welke zodanige eigenschappen in Hem vereisschen. Immers van dien aard is de Schepping der Wereld, van welke Johannes zegt Evgl. Hoofdst. 1: 3, 10. De wereld is door Hem gemaakt, en zonder Hem is geen ding gemaakt, dat gemaakt is. Gelijk ook Paulus Col. 1: 16 zegt, dat door Hem alle dingen geschapen zijn, die in de Hemelen en die op de aarde zijn. En Hebr. 1: 10. past de Apostel het gezegde van den Dichter Ps. 102: 26. Gij Heere, hebt voormaals de aarde gegrondet, en de Hemelen zijn 't Werk uwer handen, op den Zoon van God toe, door welken de Vader ook de wereld gemaakt heeft. — Zoo ook de Onderhouding en besturing

ring der Wereld, Col. 1:17. alle Dingen bestaan te zamen door Hem. Hebr. 1:3. Hij draagt alle Dingen door het woord zijner kracht, zoo dat alles onder zijn bewind, en gebied staat, en Hij alle gezach Christe in hemel en op aerde, en alle dingen zijnen voeten onderworpen zijn. Ef. 1:22. uitgenomen alleen God de Vader die Hem alle dingen onderworpen heeft, 1 Cor. 15:27. Verg. Van de Wijnpersse, bladz. 39-42, en 90-121. — Voorts het zenden van den H. G. Joh. 14:26. Verg. Van de Wijnpersse, bladz. 199-205. — Het werk onze geheele behoudenis, welke van Hem geheel afhangt, Joh. 10:28-30. Ik geve hun het eeuwige leven, zij zullen niet verloren gaan in eeuwigheid, en niemand zal dezelve uit mijne hand rukken. Mijn Vader dieze mij gegeven heeft, is meerder dan alle, en niemand kan ze rukken uit de hand mijns Vaders. Ik en de Vader zijn één. Verg. Van de Wijnpersse. bladz. 59-70. Het laatste en beslissende gericht over alle menschen, Joh. 5:22. Rom. 14:20. 2 Cor. 5:10. Verg. Van de Wijnpersse. bladz. 150-169. De magt en het gezach van den Verlosser worden zelfs gelijk gesteld met die van zijnen Vader in de meermalen aangehaalde plaatzen Joh. 5:19-21. h. 10:28-30. h. 16:14,15. en 17:10.

Ook wordt er in de Schriften des N. T. aan den Zaligmaker uit hoofde van die eigenschappen, dat werk, en dat gezach, eene eerbiedwaardigheid toegekend, en eene eere toegebragt en aanbevolen, welke gelijk staat met de Godlijke eerbewijzing, die wij den Vader schuldig zijn. Immers in 't algemeen moeten allen den Zoon eeren gelijk zij den Vader eeren, en de eer den Zoon

toe,

toegebragt strekt tot heerlijkheid des Vaders. Hoofdst. 11:4. en 13:31. In het byzonder moeten wij Hem boven alles, wat ons in de Wereld lief en waard is, en met regt door ons hoog geschat wordt, lief hebbe. Matth. 10:37. Die Vader of Moeder lief heeft boven mij, is mijns niet weerdig, en die Zoon of Dochter lief heeft boven mij, is mijns niet weerdig. Wij moeten op Hem even als op den Vader vertrouwen, Joh. 14:1. Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in mij. En terwijl, volgens het zeggen van God zelven Jerem. 17:5.7. de Man verwloekt is die op een mensch vertrouwt, en vleesch tot zijn arm stelt, maar ~~[illegible]~~ daarentegen gezegend, die op den Heere vertrouwt, en wiens vertrouwen de Heere is, zoo wordt ook Rom. 10:11. gezegd met de woorden van Jesaia, Hoofdst. 28:16. Een iegelijk die in Hem (onze Zaligmaker) gelooft, zal niet beschaamd worden. En Ps. 2:12. Welgelukzalig zijn ze allen die op Hem vertrouwen. Dezelfde lof en dankzegging, welke Gode wordt toegebragt, vinden we ook onzen Verlosser toegeëigend, 2 Tim. 4:18. Den Heere zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Zoo ook Hebr. 13:21. 1 Petr. 4:11. en 2 Petr. 3:18. Hem zij de heerlijkheid, nu en in den dag der eeuwigheid. Hij is het voorwerp van de aanbidding zelfs der Engelen. want volgens Hebr. 1:6. moeten naar Gods bestelling, alle Gods Engelen Hem aanbidden. Daar nu God zelf bij Jesaias hoofdst. 45:23. vergel. met Rom. 14:11. zegt: voor mij zal alle knie buigen, en alle tong zal God belijden, zoo zouden de Apostelen zich schuldig hebben gemaakt, aan krenking van de eer der Godheid, indien niet de Heiland ook in dit opzicht één ware met den Vader. Trouwens terstond na zijne verhoging baden zij Hem, als den kenner der harten van allen aan, Hand. 1:24. Stefanus riep Hem in

zijn

Zijn uiterste aan, zeggende: Heere Jesus, ontfang mijnen geest! Hand. 7:59. Paulus bad den Heer Christus driemalen, 2 Cor. 12:18. En hij was meermalen gewoon den Christenen de genade en de hulp van Jesus Christus even als die van God den Vader toe te bidden, 2 Cor. 13:13. 1 Thess. 3:11, 12. Wij worden verpligt door onzen Doop, om evens eens den Zoon als den Vader te erkennen en te belijden, Matth. 28:19. Paulus gebruikte meermalen den eed bij Christus, Rom. 9:1. en 1 Tim. 2:7. Ik zegge de waarheid in Christus, dat is, bij Christus, ik liege niet. 1 Thess. 5:27. Ik bezweere u bij den Heere. 2 Tim. 4:1. Ik betuige voor God, en den Heer Jesus Christus. Neemt men nu in aanmerking, hoe zorgvuldig de Godsgezanten oudtijds geweest zijn, om al wat naar Afgoderij zweemt, of tot Afgoderij aanleiding geven kan te verhinderen, Deut. 6:13, 15. Jes. 42:8. Hoe nadrukkelijk de Zaligmaker zelf het gebod: den Heere uwen God zult gij alleen aanbidden! den verzoeker hebbe te gemoet gevoerd Matth. 4:10. Hoe bezorgd de Apostelen geweest zijn, om te verhinderen, dat men hun geene eere toebragt, welke hun niet toekwam, Hand. 14:14. en hoe nadrukkelijk de Engel, die Johannes verscheen zeide: Ziet toe, dat gij het niet doet, want ik ben uw mededienstknecht, en uwer broederen de Profeten, en dergenen die de woorden deses boeks bewaren, Aanbidt God! dan zien wij, dat de eerbewijzingen, voor den Heiland ongeëischt, en Hem toegebragt, zoo veel te meer voor Godlijke eerbewijzingen te houden zijn.

Het is dan uit dien hoofde niet vreemd, dat de Apostelen van den Zaligmaker Hem God, hunnen God, genoemd hebben. Een en ander zeer duidelijk voorbeeld ont-

ontmoeten wij hier van, in hunne Schriften: anderen, wel, ze naar de gewone lezing en vertaling, het zelfde zouden bewijzen, zijn minder duidelijk, om dat die plaatzen door verschillende lezingen en verklaringen wij felachtig worden gemaakt.

De meest duidelijke plaatzen zijn Joh. 1:1. Handel. 20:28. en Rom. 9:5. Johannes begint zijn Evangelie met te verklaren dat het woord van God, het welk hij in 't vervolg zegt vleesch geworden te zijn, en dus de Zoon van God, in en door wien God spreekt en zijnen wil uitvoert, in den beginne was, bij God was, en zelf God was. Wij vinden wel niet, dat de Zaligmaker, in zijnen nederigen staat op aarde, den naam, zich den naam van God toegeeigent, of van anderen ontvangen hebbe; trouwens zij die in de gestaltenisse Gods en Gode gelijk was, had nu de gestaltenis van eenen dienstknecht aangenomen en was den menschen gelijk geworden: maar na zijne opstanding uit den dooden, begroette de geloovige geworden Thomas, volgens Joh. 20:28. zijnen Meester, met die veelbeduidende aanspraak: mijn Heer en mijn God! en de Heiland liet zich dat welgevallen en breed het geloof van zijnen Apostel. Paulus eindelijk schrijft Rom. 9:5. dat Christus, zoo veel het vleesch aangaat, uit de Israeliten afkomstig is, toch hij voegt er bij: dewelke, naar zijne verheevene natuur is God boven al te prijzen in der eeuwigheid. Maar een is deze vertaling door zommigen bedenkelijk gemaakt, welke den tekst eenigzints anders verdeelende, dit bijvoegsel van het vorige meer afzonderen, en het dus opstellen: God, die boven allen is, zij geprezen in eeuwigheid! Dan men moet erkennen, dat zodanig een afgebroken bij

weg.

wegzal buiten twijfel is in de brieven des Apostels.

De overige plaatzen, welke naar de gewone lezing en vertaling, het zelfde schijnen te behelzen, zijn, om onderscheiden redenen meer onzeker. Het geene Paulus in zijne mondeling afscheid van de Oprieners der Gemeente te Efesen zeide, Hand. 20:28. luid, volgens de gewone lezing en vertaling aldus: Zie helt dan acht op u zelven, en op de geheele kudde, over dewelke u de Heilige Geest tot Oprieners gesteld heeft, om de gemeente Gods te weiden, welke Hij verkregen heeft door zijn eigen bloed. Volgens deze lezing is het God, die zijn eigen bloed voor de gemeente gestort heeft: en hier bij kan niemand anders dan onze Verlosser bedoeld zijn. Doch er is even veel grond, om eene andere lezing van den Grieksche tekst te volgen, welke, in plaats van de gemeente Gods, behelst de gemeente des Heeren. Eenigzins anders is het met het zeggen van Paulus 1 Tim. 3:16, waar, volgens de gewone lezing en vertaling dus geschreven is: en buiten allen twijfel de verborgenheid der Godzalig-heid is groot, God is geopenbaard in het vleesch. Hier toch wordt, in zommige afschriften gelezen die geopenbaard is in het vleesch. Eindelijk is, om eene andere reden het bekende zeggen van Apostel Johannes 1 brief, Hoofdst. 5:20. ten bewijze voor 's Heilands Godheid onzeker. Volgens de gewone vertaling leest men hier. Wij weten dat de Zoone Gods gekomen is, en heeft ons het verstand gegeven, dat wij den waarachtigen (God namelijk) kennen; en wij zijn in den waarachtigen, (dat is, met Hem vereenigt) in zijnen Zoon Jesus Christus, (dat is, door middel van onze vereeniging met zijnen Zoon Jesus Christus). Deze is de waarachtige God en het eenwige leven. Doch men kan dit laatste even ge-

voeg-

weglijk op God den Vader terug brengen en het verta-
len: die is de waarachtige God enz. Trouwens het is
God de Vader van onzen Heer Jesus Christus, die hier bij-
zonder de waarachtige heet, en dien Johannes den alleen
den waarachtigen God noemt, onderscheiden van zijnen
Zoon Jesus Christus, even als de Zaligmaker zelf deed
Joh. 17: 3. Het woordje namelijk is ook in onze verta-
ling ingeschoven, en tusschen twee haakjens geplaatst,
doch zonder genoegzame reden. Want het komt ten aan-
zien van dit leerstuk, niet op enkelde plaatzen min of
meer aan; daar het geheel der Bijbelleer aangaande
den persoon onzes Verlossers, ons zijne hoogere en Godlijke
natuur, genoegzaam doet kennen.

Het is voor ons van veel belang, dat wij onzen Hei-
land zoo kennen, als den Zoon van God, en deelgenoot
der Godlijke natuur. Trouwens, Hij die voor ons Lijden
en Sterven zoude, moest de magt hebben, om over zijn
eigen leven te beschikken, en hetzelve als een vrijwillig
offer, God ter eere, aftleggen. Daarom zeide de Heiland
zelf, Joh. 10: 17, 18. De Vader heeft mij lief, vermits
ik mijn leven aflegge, opdat ik hetzelve wederom neme;
niemand neemt hetzelve van mij, maar ik legge het
van mij zelven af; ik heb macht hetzelve aftelegge-
en hetzelve weder om te nemen. Hij wiens gehoor-
zaamheid kracht van verdienste hebben zoude voor ons,
moest eene natuur beezitten, volgens welke Hij dit die ge-
hoorzaamheid niet verplicht was. Dit had Paulus onte-
het oog als hij Gal. 4: 4. schreef: God heeft zijnen Zoon
gezonden, die geboren is onder de wet. Insgelijks
Hebr. 5: 8. Hoewel Hij de Zoon was, heeft Hij gehoor-
zaamheid geleert. Hij, die, door gehoorzaamheid en
onderwerping ten dood toe, voor ons de vergeving der zonden
verwerven zoude, behoorde eene zoo groote voortreffelijkheid

en

en waardigheid te beritten boven al wat mensch is, dat door het lijden en de gehoorzaamheid van dien eenen, Gods eer ten vollen verheerlijkt wierdt; zoo zeer, als ze door het lijden en de gehoorzaamheid van alle menschen konde verheerlijkt worden. De Apostel heeft ook dit waarschijnlijk bewogd, daar hij Rom. 3: 23-26 schrijft: Ze hebben alle gezondigd en derven de heerlijkheid Gods, en worden om niet gerechtvaardigd uit zijne genade, door de verlossing die in Christus Jesus is: welken God voorgesteld heeft tot eene verzoening door het geloof in zijn bloed, tot een betooning van zijne rechtvaardigheid, door de vergeving der zonden die te voren geschied zijn, onder de verdraagzaamheid Gods. Ook een betooning van zijne rechtvaardigheid in deezen tegenwoordigen tijd: opdat hij rechtvaardig zij, en rechtvaardigende die uit den geloove Jesu ~~is~~ en Hebr. 2: 10. zegt hij: Het betaamde Hem, ~~dit~~ welken alle dingen zijn, en door welken alle dingen zijn, dat hij veele kinderen tot de heerlijkheid leidende, den Oversten Leidsman hunner zaligheid door lijden zoude heiligen. Voorts, hij, die bestemd was, om de verlosser, de Heer en Richter der menschen te zijn; moest eene Godlijke alwetenheid, wijsheid, macht, heiligheid, en rechtvaardigheid beritten om aan deze zijne bestemming te kunnen voldoen. Zoude wij waarlijk vrij zijn, de Zoon moest ons vrij maken volgens Joh. 8: 36. Van daar dan ook, dat Paulus Hebr. 1: 1-3. den Zoon, dien God gesteld heeft tot een erfgenaam van alles, beschrijft als den geenen door welken hij ook de Wereld gemaakt heeft; dewelke alwas hij is het afschijnsel zijner heerlijkheid, en het uitgedukte beeld zijner zelfstandigheid, en alle dingen draagt door het woord zijner kracht, na dat hij de reinigmaking onzer zonden door zich zelven te wege gebracht heeft, is geseten aan de Rechtehand der Majesteit in

de

de hoogste hemelen. Niemand, al verder was meer geschikt, om ons God den Vader te openbaren, ons Gods gezindheid omtrent ons te doen kennen, dan de Eigen Zoon des Vaders, zoo wel als 's Vaders vertrouwde lieveling. Niemand heeft ooit God gezien: de eeniggeboren Zoon, die in den schoot des Vaders is, die heeft Hem ons verklaard. Joh. 1:18. Verg. Hoofd: 3:12, 13, 31-34. Eindelijk, Hij alleen was geschikt, om ons, in zijn eigen persoon, den Vader te vertoonen, en daar door ons met de Godlijke deugden, die het voorwerp onzer navolging zijn kunnen, recht bekend te maken. Weshalven Hij ook alleen zeggen konde: die mij gezien heeft, heeft den Vader gezien. Joh. 14:9.

§. 7.

Vereeniging van de Godlijke met de menschelijke natuur.

De Godlijke natuur van Gods Zoon is zoo naauw met de menschelijke natuur van Maria's Zoon vereenigd, dat wij, naar Paulus leer maar éénen Middelaar (1 Tim. 2:15.) maar éénen Heer, (1 Cor. 8:6. Efes. 4:5.) hebben, welke, dan eens met den naam van Jesus of Christus, dan eens met dien van Gods Zoon, dan eens met die beide, in de Heilige Schriften benoemd wordt. Alles dus, wat Jesus gedaan en geleden heeft tot ons heil, behoort aan dien éénen Middelaar en Heer, die en de menschelijke en de Godlijke natuur deelachtig is, toegekend te worden. Eigentlijk heeft Jesus, als mensch, naar het Vleesch (1 Petr. 3:18.) het lijden en den dood ondergaan, doch die zelfde Middelaar Gods en der menschen, de mensch Jesus Christus (1 Tim. 2:5.) welke geleden heeft en gestorven is, had met zich vereenigd eene Godlijke natuur, weshalven Johannes van zijne dood spreekende zegt, dat het bloed van Jesus Christus Gods Zoon ons reinigt van alle zonden. 1 brief. 1:7. Daarentegen is het eigentlijk

de

de Zoon van God, welke wijsheid en magt genoeg bezit, om het bewind over de Wereld te voeren, verg. Hebr. 1: 8, 13. Doch, daar Hij die de Wereld regeert in 's Vaders naam, de menschelijke natuur met zich vereenigd heeft, zoo is die zelfde onze Broeder. hoofd. 2: 11-13. weshalven ook Paulus, op die plaatsen, waar van zijn Koningklijk en Rechterlijk bewind gesproken wordt, Hem eenen Man. (Hand. 17: 31.) en eenen Mensch, (1 Cor. 15: 47-49.) noemt. Dezelfde dus, die Gode gelijk was, is gehoorzaam geworden tot den dood, Filip. 2: 6-8. schoon het eerste aan Zijne Godlijke natuur, het andere aan Zijne menschelijke toekomt. Van 's gelijke is diezelfde, die de reinigmaking onzer Zonden heeft te wege gebracht, door zijn lijden en sterven, nu gezeten aan Gods Rechtehand, Hebr. 1: 3. hoewel wederom het eerste meer der menschheid, het laatste der Godheid toekomt.

Men ziet uit deze voorstellingen van de vereeniging der beide natuuren, dat wij ons dezelve niet moeten voorstellen als eene vermenging of zamensmelting van die twee tot één, zoo dat daar uit als het ware eene derde natuur ontsta zij. Immers de heilige Schrijveren onderscheiden meermalen, in den persoon van Jesus Christus, de eene natuur van de andere, door de onderscheiden benamingen van Vleesch en Geest, gelijk Rom: 1: 3, 4. en 1 Petr. 3: 18. Somtijds zelf noemen ze opzettelijk eene van beiden, om zoo veel te naauwkeuriger te bepalen, aan welke natuur het een of het ander, zij toe te schrijven. Zoo zegt Petrus Hand. 2: 30., dat David uit de vrucht zijner lendenen zoo veel het vleesch aangaat, den Christus verwekt heeft: en Paulus, Rom: 9: 5. dat Christus, zoo veel het vleesch aangaat, uit de Vaderen afkomstig is. Waar uit dus volgt, dat elke natuur hare eigenschappen behoudt, maar dat ze te zamen, ten naauwsten met elkander verbonden zijn, zoo dat wij maar éénen Middelaar, éénen Heer hebben, of, gelijk men gewoonlijk spreekt éénen persoon.

Men heeft zich moeite gegeven om deze vereeniging nader te verklaren, en het is zelfs tot groote ergernis en scheuring in de Christelijke Kerk gekomen in de 5de Eeuw, tusschen twee Partijen; van welke de eene het met Nestorius, eenen Patriarch te Constantinopel, de andere met Eutiches, eenen Priester in die Stad, hield. Doch de heilige schrijvers hebben ons, door hun stilzwijgen, geleerd, dat dit dieper onderzoek voor ons eene ruchtelooze poging is. Er is een en andere plaats, hier toe betrekkelijk, welke wij mogen overwegen en onderling vergelijken. Zoo zegt Joh. Ev. 1:14. Het woord is vleesch geworden. En Paulus (volgens de gewoone lezing 1 Tim. 3:16.) God is geopenbaard in het vleesch. en Filip. 2:6,7. die in de gestaltenisse Gods was, en de gestaltenisse eens dienstknechts heeft aangenomen. Vergel. Rom. 8:3. God heeft zijnen Zoon gezonden in gelijkheid des zondigen vleesches, en Gal. 4:4. God heeft zijnen Zoon uitgezonden, geworden uit eene vrouwe. Doch uit deze plaatsen kunnen wij, behalven het zeeds geregde, niets meer opmerken, dan deze twee dingen: voor eerst, dat die vereeniging der twee natuuren een aanvang genomen heeft, met het levens-begin van den Zoon des menschen; en ten anderen, dat de Zoon van God zelf, de menschelijke natuur aangenomen en met zich verbonden heeft. Voorts past het ons hier, met Paulus, 1 Tim. 3:16. eene verborgenheid der Godzaligheid te eerbiedigen.

Dit eerbiedigen past ons te meer, om dat wij zoo veel belang hebben, bij eenen Middelaar, die tevens Gods Zoon, en tevens des menschen Zoon is. Trouwens nu heeft Gods Zoon, na het aannemen der menschelijke natuur, voor ons kunnen gehoorzamen, lijden, sterven, een voorbeeld aan ons geven. J. Nu ook heeft de mensch Jesus, door gehoorzaamheid, lijden en sterven, zich zelven de hoogste macht en heerlijkheid, en ons verlossing en eeuwige zaligheid kunnen verwerven. J.

Vierde

Vierde Afdeeling.

Over den staat van 's Heilands Vernedering.

§. 3.

Onderwerp dezer Afdeeling.

Na dat wij den persoon onzer Verlosser hebben beschouwd, bepalen wij onze aandacht bij het gene Hij op aarde voor ons gedaan en geleden heeft. Een onderwerp van wijde uitgestrektheid, en overgroot belang. Trouwens een groot gedeelte van de geschiedkundige boeken des N. T. is vervuld met de geschiedenis van 's Heilands leven op aarde: en in de zedeverringen en brieven der Apostelen vinden wij dikwijls gewag gemaakt van het gene Hij gedaan en geleden heeft. Zonder de kennis van dit onderwerp kunnen wij ook niet weten den aart der weldaden, welke ons van Gods wege door zijne tusschenkomst geschonken worden. Ook zonder deze kennis kunnen wij het zeeker begrip niet hebben van den waren aart der Leerlijkheid, in welke wij onzen Verlosser, na zijn volbragt werk op aarde geplaatst zien.

Daar wij dan in deze afdeeling, den staat van 's Heilands vernedering gaan beschouwen, voor dat wij in de volgende afdeeling, die van zijne verhooging overwegen, moeten wij hier met zijn lijden en sterven, ook zijn heilig leven op aarde verbinden. Wij kunnen toch de oorzaak, den aart en de Zeilzame uitwerking van Jesus lijden en sterven niet wel zullen, zo wij onbekend zijn, met zijn heilig leven, zijne verrichtingen op aarde, en de Leer welke Hij gepredikt heeft. Ook die Leer zelve wordt door zijn lijden en sterven, zeer opgeheldert, bevestigd,

en

en aangeprezen. Eindelijk, zonder de kennis van 's Heilands leven op aarde, kunnen wij ook het voorbeeld, het welk Hij ons gegeven heeft niet beschouwen, noch, het verdienstelijke Zijner gehoorzaamheid voor ons waardeeren. Wij moeten dus het leven des Heilands op aarde, niet afscheiden van Zijn lijden en sterven.

Maar evenmin moeten wij Zijn lijden en sterven afscheiden van Zijn leven en Leer, gelijk thans door veelen verkeerdelijk geschiedt. Immers de Zaligmaker heeft zelf Zijne gezanten den uitdrukkelijken last opgedragen, om aan de Wereld te verkondigen, niet alleen hoe Hij geleefd en wat Hij geleerd heeft, maar ook wel bepaaldelijk, wat Hij geleden heeft en hoe Hij gestorven is. Vergel. Luc. 24: 46-48. 1 Cor. 15: 3, 4. Weshalven Hij ook het Heilig Avondmaal heeft ingesteld, tot een bestendige gedachtenis-maaltijd van Zijnen Dood. Vergel. 1 Cor. 11: 23-26. Ook hebben de Apostelen, als echte Leeraars van het Christendom, dit onderwerp gedurig met naauwkeurigheid en ernst, voorgesteld, aangedrongen en verdedigd. Verg. 1 Cor. 1: 18-25. en hoofd. 2: 2. Insgelijks hebben Zij op veele plaatsen geleerd, dat het geloof aan het lijden en sterven van Christus voor ons nodig en nuttig is, gelijk Rom. 3: 23-25. 1 Petr. 1: 18-21. en elders. Daarenboven staat ook dit gedeelte der Christelijke leer in een zeer naauw verband, met andere voorname hoofdstukken derzelve, als met dat der genadige vergeving onzer Zonden. Zelfs hangt de zekerheid en het gezach van den geheelen Christelijken Godsdienst, grootendeels af, van de zekerheid des doods en der Opstanding van onzen Heer Jesus Christus. Eindelijk, zien wij op het nut, hetwelk uit de rechte kennis van dit gedeelte der Christelijke leer eigenaartig voortvloeit, wij zullen bevinden, dat er bijna geen onderwerp is zoo geschikt tot bevordering van echte Godzaligheid en van waren troost als dit: nademaal het ons leert de liefde van God onzen Vader, en de genade

van

van onzen Heer Jesus Christus, betoont in alles wat Hij voor ons op aarde deed en leed.

§. 2.

Rechte beoordeeling van de Vernedering onzes Verlosseres.

Eer wij onderscheidelijk overwegen, wat onze Verlosser voor ons gedaan en geleden heeft, is het nodig, den aart zijner vernedering juist te beoordeelen. Wij moeten, namelijk den Heer Jesus Christus, in al zijn doen en lijden, altijd beschouwen, zoo als wij Hem, naar de vorige afdeeling, hebben leeren kennen, als den Heiligen mensch, die tevens is de Zoon des Allerhoogsten Gods. Dit onder het voorhoudende, zullen we eerst zeeker in staat zijn, om de waardij van zijn doen, en de zwaarte van zijn lijden, te beoordeelen.

De waardij van het gene de Heiland gedaan heeft, hangt, in de eerste plaats daar van af, dat Hij Gods Zoon is, gelijk ook de Apostel dit, in de te voren aangehaalde plaatsen, Gal. 4:4. Filipp. 2:6-8. Hebr. 2:11. Hoofd. 5:8. te kennen geeft. Het was dus Gods Zoon, die deel nam aan de gehoorzaamheid, welke onze Verlosser bewees aan God zijnen Vader, in de onderhouding van wetten, welke de menschen gegeven waren, en tot welke Hij van wegens zijne natuur niet gehouden was. Het was Gods Zoon, die deel nam in de onderwerping, welke de mensch Jesus bewees aan zijne Ouders, Overheden, enzoo. Het was Gods Zoon, die deel nam aan de gehoorzaamheid, welke den heiligen mensch Jesus aan wetten, welke aan zondige menschen waren voorgeschreven, om hen te verontwaardigen en tot bekeering te brengen. Het was Gods Zoon, die zelfs zijn leven afleide, gehoorzaam geworden zijnde tot den kruisdood toe.

Zoo ook moeten wij, in de tweede plaats, de zwaarte van des Heilands lijden daar naar beoordeelen, dat de lijdende persoon zoo voortreffelijk was door vereeniging der Godlijke met de menschelijke natuur. De Apostelen deden

ons

ons hier aan denken, zoo dikwijls zij, van het lijden en sterven des Heilands sprekende, Hem uitdrukkelijk Gods Zoon noemen, gelijk 1 Joh. 1:7. Rom. 5:10. hoofd. 8:32. Hebr. 1:1-3. Trouwens de aart der zaak brengt dit ook mede. Immers beledigingen en smaad zijn zwaar, naar mate de persoon die beledigd wordt, voortreffelijker en eerbiedwaardiger is. Uit dien hoofde is dan ook het ongelijk, de laster, de bespotting, de smaad, de mishandeling den Heiland aangedaan, te zwaarder, om dat de Lijder zoo voortreffelijk, zoo eerbiedwaardig was. Dit deed ook de Zaligmaker zelf Cajafas gevoelen Matth. 26:64., en Pilatus Joh. 19:11. Ook hebben de Apostelen dit doen opmerken, gelijk Petrus aan zijne volkgenooten, Hand. 3:13,14. en Paulus de Corinthers 1 Cor. 2:8. zeggende dat men Gods kind, den heiligen en rechtvaardigen, den Heer der heerlijkheid gekruist heeft. Hier bij komt ook in aanmerking de verbazende standverwisseling welke Gods Zoon onderging, als Hij zich ontdeed van het genot dier eere en macht, welke Hij bij den Vader had eer de wereld was, Joh. 17:5, en deel nam in de geringe omstandigheden, de laagheid en de armoede van den mensch Jesus Christus. Uit dien hoofde konde Paulus zeggen 2 Cor. 8:9. Gij weet de genade onzes Heeren Jesus Christus, dat Hij om uwent wil is arm geworden, daar Hij rijk was. Zelfs het deelgenootschap aan de menschelijke natuur in haren vernederden staat op aarde, was voor Gods Zoon eene diepe vernedering, om dat Hij daar door geplaatst wierdt in eene laagte, in welke de mensch hier niet zijn zoude, indien hij niet ter gevolge der zonde zijnen oorspronkelijken staat verloren had. Uit dien hoofde konde Paulus, Gods Zoon, gedurende zijn leven op aarde minder noemen dan de Engelen, Hebr. 2:9. en vervolgens, en de aanneming der menschelijke natuur als eene vernedering aanmerkende, Filip. 2:6-8. Eindelijk moeten wij de zwaarte van des Heilands lijden daarin vooral opmerken, dat Hij, niettegenstaande

Hij

Hij Gods geliefde Zoon was, in wien de Vader een welbehagen had, evenwel van den Vader verlaten en aan zijne Vijanden ten dood overgegeven wierdt. Dit drukt Paulus uit Rom. 8: 32, Die ook zijnen eigenen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven.

Uit dit een en ander zien wij dan, dat men, om de waardij van 's Heilands doen en de zwaarte van zijn lijden, recht te beoordeelen, onder het oog moet houden, dat Gods Zoon aan beide mede deel nam. En verwaarloost men dit, zoo kan men niet wel goedkeuren, het gene tot roem van de gehoorzaamheid, van het geduld, en van de menschenliefde des Heilands, in de heilige Schrift geregd wordt.

Beschouwen wij toch des Heilands gehoorzaamheid ten dood, ja den kruisdood toe, wij zullen, indien we Hem slechts als mensch beschouwen die gehoorzaamheid niet zoo buitengewoon voortreffelijk kunnen vinden, dat Hij daarom zich zoude hebben waardig gemaakt die verheven eerstand, in welken Hij thans geplaatst is. Maar nu wij dien, die gehoorzaam geworden is ten dood, vereenigt beschouwen met den hoogheerlijken Zoon van God, nu kunnen wij zijne tegenwoordige Majesteit als een welverdiend loon zijner vernedering aanzien, met Paulus Filipp. 2: 9-11.

Zoo is het insgelijks gelegen met 's Heilands geduld en standvastigheid onder het lijden. Beschouwen we Hem toch enkel als enen voortreffelijken, heiligen en wijzen mensch, dan kunnen we zijn lijden niet zoo zwaar vinden, of men zoude voorbeelden kunnen aanwijzen van braave en wijze menschen die, zo al niet zwaarder, althans langduriger geleden hebben. Immers Jesus heeft in zijne dertig eerste levensjaren, zoo veel wij weten, geen bijzonder lijden ondergaan. Hij was niet rijk of aanzienlijk in de wereld: maar een wijs en Godvruchtig man kan die rijkdom en dat aanzien ligt ontbeeren, daar Hij beter schatten in zijn gemoed omdraagt. In het vervolg van zijn leven ontbeerde Hij veele gemakken des levens: maar van der

jeugd

jeugt af aan aan matigheid gewend, en geen slaaf zijner lusten zijnde, konde Hij die ligt ontbeeren; en het was zijne spijze te doen den wil van zijnen hemelschen Vader, Joh. 4:34. In zijne openbare bediening leed Hij veel tegenspraak, laster, verachting en smaad: maar zich zelven bewust van de reinheid zijner oogmerken en het lofwaardige van zijn gedrag, vereent met de openbare blijken der Godlijke goedkeuring, kon Hij dit wel verdragen. De arbeid en de moeite niet alleen, maar ook het lijden zelve worden ligt, wanneer men dezelve te voren wel berekend, en met een welberaden besluit op zich genomen heeft: en zoo was het met onzen Heiland, die gekomen was niet om gediend te worden, maar om te dienen, en zijne ziele te geven tot een rantsoen voor veelen, Matth. 20:28., en die zijn leven van zich zelven afleide, Joh. 10:18. Ook genoot de Heiland op aarde veele en groote genoegens. Hij maakte gebruik van de gastvrijheid zijner vrienden. Hij leefde gezond en vergenoegd. Hij genoot zijne vrijheid: en behoefde niets te vreezen van de lagen zijner vijanden, zoo lang Hij wist dat zijne ure nog niet gekomen was. Hij had eene Godvruchtige Moeder, hartelijke vrienden en vriendinnen, veele hoogachters en bewonderaars, en zag op zijnen arbeid reeds veel vrucht. Hij wist welk een heerlijk loon Hem te wagten stond, en konde daarom het kruis verdragen en de schande verachten, Hebr. 12:2. Zijn uitzicht was daarenboven op het grootste oogmerk van al zijn lijden, de verheerlijking van zijnen Vader en het heil van menschen, vergel. Joh. 17:1-3. Dit alles benam dan gewis aan des Heilands smarten zeer veel van derzelver bitterheid: vooral daar Hij nog geen volle dag onder de handen van zijne vijanden geweest is. Willen we dus den Zaligmaker, in zijn geduld en standvastigheid gelijk het betaamt, verheffen boven alle lijders

en

en lijdenessen, boven alle bloedgetuigen, boven alle die gedurende veele jaren voor het Geil hunner medemenschen gearbeid en geleden hebben, wij moeten onder het oog houden, dat Hij die leed Gods Zoon was.

Eindelijk kunnen wij, zonder dit onder het oog te houden, het niet als eene zoo groote genade van Jesus Christus aan ons betoond, aanmerken, dat Hij zich ten onzen besten vernederd heeft. Immers, welk heilig mensch zoude niet gaarn het menschelijk lijden van Jesus ondergaan voor zulk eene eer en heerlijkheid, met welke Zijne menschheid bekroond is. Maar zien wij op den Zoon van God, dan zeggen we met Paulus: het is genade, dat Hij voor ons aan wierdt.

§. 3.

Jesus geboorte, Kindschheid en jeugdige leeftijd.

De vernedering van Gods Zoon is begonnen met de geboorte uit Maria. Niet als of aannemen eener menschelijke natuur op zich zelf eene vernedering ware voor Gods Zoon; want Hij blijft ook in den staat van hoogheid en heerlijkheid, welke Hij nu bezit, met de menschelijke natuur verëenigd. Maar met de geboorte uit Maria, hoe zonderbaar en wonderdadig ook (3e Afdeeling. §.) kwam onze Verlosser in een staat van geringheid, zwakheid en ellende, welke aan het menschdom in dezelfs tegenwoordigen staat verbonden is; in zoo verre namelijk als Hij, zonder zelf een deelgenoot van onze zedelijke verkeerdheid te zijn, in dezelve deelen konde. Voeg er bij, dat Gods Zoon zich, in deezen staat heeft onthouden, van het genot en de betooning van eere en heerlijkheid, welke Hij tot nu toe bij zijnen Vader genoten had. Zie de plaatsen in de 3e Afdeeling en in deze, §. 2. aangehaalt 2 Cor. 8: 9. Filipp. 2: 6-8. Hebr. 2: 9-18.

De kindschheid van onzen Verlosser was, in meer dan

een

oprigt onaanzienlijk; en geenzins overeenkomstig met de voortreffelijkheid van Gods Zoon, schoon er ook, in meer dan eene omstandigheid, welke kort na zijne geboorte plaats had, luisterrijke bewijzen gegeven zijn van zijne hooge eerwaardig en heerlijke bestemming: Immers zijne Moeder oorspronkelijk uit het Koninglijk geslacht van David, was door de wisselvalligheid der tijden, in eenen zoo lagen staat, dat zij zich aan eenen Timmerman, die ook uit dat zelfde huis afstamde, verloofd had. Eene oproeping van den Keizer Augustus noodzaakte de zwangere Moeder, om, op eenen ongelegen tijd, eene moeielijke reis te doen van Nazareth naar Bethlehem: en daar beviel zij, in ene stal, van den Zoon, die haar als opvolger van David beloofd was. Weinige dagen daar na wierd reeds het kind Jesus, het voorwerp van de kwaadaartige ijverzucht van Herodes, wiens bloeddorstige handen het onnozel wigt niet ontkwam, dan door de overhaaste vlugt van Maria en Josef, op Godlijke aanmaning. Den 8sten dag na zijne geboorte moest het jongske de besnijdenis ondergaan, en daar door plechtig verbonden worden aan eene wet, welke voor den gebrekkigen staat van het Israëlitische Volk geschikt, maar voor den mensch waarlijk vernederend en drukkend was. Op den 40sten dag wierd Hij, na dat intusschen Herodes gestorven was, in den Tempel te Jerusalem Gode opgedragen, onder omstandigheden, welke wel vereerende waren ten aanzien van zijne hooge bestemming, maar nochthans vernederend voor zijnen tegenwoordigen staat. Vervolgens kreeg Hij zijne opvoeding in het afgelegene en verachtte Nazareth en onderwond daar dezelfde langzame ontwikkeling van ligchaam en geestes krachten, welke wij allen ondervinden: en was in dien staat, als kind en voedsterling, onderworpen aan het opzicht en het bestier van zijne Moeder Maria en van Josef, nu haren

Echt.

Echtgenoot, zijnen van God verkozen pleegvader. Vergel. Matth. 2: en Luc. 2. 7–41.

In zijne jongeling jaren leefde de Heiland onge„kend en onaanzienlijk voort: en geneerde zich waarschijn„lijk van de sobere inkomsten, welke Hem zijne vlijt, in het pleegen van het Timmermans-ambagt, opleverde. Verg. Marc. 6: 3. Zijn stand was ook zodanig, dat Hij geen onderwijs van voorname Leeraren van dien tijde ge„nieten konde. Hij genoot evenwel de Godvruchtige op„voeding van ene verstandige en tederhartige Moeder: en oefende zich zelven, door opmerkzaamheid op zich zelven en op de werken der natuur, door nadenken, door lezen van de gewijde Schriften des O. T., en door verstandig hoo„ren en beoordeelen, zoo dat Hij eene bewonderenswaardige ma„te van kennis en wijsheid verkreeg; en reeds op zijn 12e Jaar, door zijne vragen, de bewondering uitlokte van de aanzien„lijkste Joodsche Leeraren, bij gelegenheid van een feestelijk bezoek met zijne Ouderen te Jerusalem, Luc. 2: 42–51. Met dat al wierdt deze omstandigheid, dat Hij te Naza„reth opgevoed was, de aanleiding tot versmading en verguis„zing, welke de Heiland naderhand heeft ondergaan. Hier„om toch vroegen zijne eigen Land- en stadgenooten nader„hand: is deze niet de Timmerman, de Zoon van Josef en Maria, ~~en~~ de Broeder van Jacobus en Joses, en van Judas en Simon? en zijn zijne Zusters hier niet bij ons? ten blijke, dat zij eenen Man, die zoo veel gelijkheid met hun had, als Profeet niet eeren wilden. Marc. 6: 1–5. Luc. 4: 16–20. Van hier zelfs, dat Hij deelde in de alge„meene versmading, welke de Galileërs bij die van Judea, en bijzonder de Nazareners bij hunne eige Landgenooten ondergingen. Zoo toch sprak men te Jerusalem van Hem: dezen weten wij van waar Hij is; maar de Christus, wan„neer Hij komen zal, zoo zal niemand weten van waar Hij is, Joh. 7: 27. en onderzoekt en ziet dat uit Galilea

geen

Profeet opgestaan is. v. 52. Zelfs een Nathanaël zeide: kan uit Nazareth iets goeds zijn? na dat Filippus hem geboodschapt had: wij hebben dien gevonden, van welken Mozes in de wet geschreven heeft en de Profeten, namelijk Jesus den Zoon van Josef van Nazareth. Joh. 1. v. 46. 47. Trouwens dit zelfde heeft reeds Mattheus opgemerkt, hoofd. 2: 23. schrijvende, dat door het verblijf van Jesus in Nazareth vervuld is geworden het gene door de Profeten gezegd is, dat Hij een Nazarener zoude geheten worden: dat is, dat Hij het voorwerp van verachting van zijne Volkgenooten zijn zoude. Eindelijk dat de Heiland geen onderwijs van de aanzienlijkste Joodsche Leeraren ontvangen heeft, gaf aanleiding, dat Hij van de Wetgeleerden zijnes tijds veracht wierd, als een dien men niet wist van waar Hij kwam. Joh. 9: 29.

§. 4.

Jesus openbaar Leeraarswerk.

Onze Heiland leidde, tot aan zijn 30e Jaar, een afgezonderd huislijk leven. Doch van dat tijdstip af begon Hij zijne openbare bediening als Leeraar en Profeet onder zijne Natie: in welke betrekking Hij dan ook den overigen tijd van zijn aardsch leven, dat is ruim 3 Jaaren, is werkzaam geweest.

Voor dat Hij evenwel dit zijn werk aanvaarde, wierd Hij tot het zelve, op eene buitengewone wijze ingehuldigd en bekwaam gemaakt, bij zijnen Doop, door Johannes, den Dooper bijgenaamd. Namelijk deze voortreffelijke Godsgezant was naar het wijze plan der Voorzienigheid bestemd den voorloper van den Messias: ten einde Hij zijne Landgenooten, voor de nu op handen zijnde komst van den Verlosser zoude voorbereiden, door hun te prediken, dat het beloofde Godsrijk aanstaande was, en dat alleen die

genen

genen, welke van de heerschende zonden en gebreken hunnes tijds afstand doen en zich tot God bekeeren wilden, gelukkige onderdanen van den Messias zouden worden. Die aan deze prediking gehoor gaven, wierden door Johannes gedoopt; om daar door te kennen te geven, hun oprecht berouw en afstand van de zonden, en hun vertrouwen op de vergeving des zonden, door Johannis den zodanigen belooft. Liet nu de Heiland zich ook naar den wil zijnes Vaders dien doop toedienen, Hij toonde daarmede zijne overeenstemming met Johannes, gaf aan zijne Landgenooten een openbaar voorbeeld, bevestigde het gezach van zijnen voorganger, en onderwierp zich aan ene wet, welke om der zonden wille aan de menschen gegeven was. Doch tevens verkreeg Hij, bij dezen doop een onentlijk getuigenis, van zijne betrekking als zoon van God zijnen Vader, en van het welgevallen hetwelk de Vader in Hem had: wordende daar door kennelijk onderscheiden van en verheven boven Johannes. Daarenboven wierden Hem, bij deze gelegenheid, onder het zinnebeeld van ene op Hem nederdalende Duive buitengewone gaven des heiligen Geestes medegedeeld, om zijne menschheid in staat te stellen, tot die buitengewone verrichtingen, welke Hij, in zijne betrekking als Leeraar verrichten moest, en tot welke de vermogens van enen heiligen mensch niet toereikende waren. Het een en ander was zegt geschikt, om den Verlosser aantemoedigen tot zijn werk, en om Hem aan Johannes en diens Discipelen kenbaar te maken als den beloofden Messias. Verg. Matth. 3. Luc. 3. Joh. 1–3. Hand. 1: 38.

Nog op ene andere wijze wierd de Heiland voor zijne openbare bediening bereid en tot de plichten, aan dezelve verbonden, geoefend, door eene 40 daagsche afzondering en onthouding, gepaart met buitengewone verzoekingen

van

den Satan. De Heiland namelijk zonderde zich in eenen eenzamen en onvruchtbaren oord van het Joodsche Land, onder het bestier van den Heiligen Geest, vrijwillig af, om zich aan stille overdenkingen, beschouwingen der natuur, en gebeden tot God overtegeven, om zich ongehinderd het genot, 't zij dan van alle, 't zij dan van gewone smakelijke spijze te onthouden, en zich daar door te gewennen aan onthoudingen en ontbeeringen van den moeielijksten aard; en zich alzoo te sterken tegen de bezwaren, welke zijne zinnelijke natuur noodwendig zouden moeten gevoelen in den loop zijner bediening: als mede om zich te wapenen tegen de verzoekingen en gevaren, aan welke Hij wist, dat Hij zoude worden blootgesteld. Na dat de Heiland zich omtrent 40 dagen met deze oefening had bezig gehouden, wierd Hij aangevallen, door de listige aanspraak van den Satan, welke het er op toeleide, om Hem van zijnen plicht aftetrekken en tot zondige neigingen en onbetamende daden te verlokken, ten einde Hem onnut te maken in zijne betrekking als Leeraar en Verlosser der menschen, en Hem zelven, ware het mogelijk te bederven. Trouwens zoude de Zaligmaker het grote werk, Hem van God zijnen Vader aanbevolen, gelukkig volbrengen, en het Lijden, het welk Hem door die hand was opgelegd, gelukkig doorstaan, Hij had vooral 3 dingen nodig, tot welke Hij zich gedurig oefende, ook in deze zijne afzondering, en van welke Hem de Verzoeker zocht aftebrengen. Hij had namelijk, voor eerst nodig, eene grote matte van vertrouwen op God, van tevredenheid met Gods bestelling, van onderwerping aan Gods wil en van lijdzaam geduld onder het gene Hij dragen moest: zonder dat toch zoude Hij onder den last der smarten, wederwaardigheden en moeite bezweken zijn. Hij had ten anderen nodig, eene buitengemeene oplettenheid,

Schran.

schranderheid en voorzichtigheid, om zich, bij zoo veele ge-
varen als Hem nakende waren, en bij zoo veele lagen, als
Hem gelegd wierden, zich niet bloot te geven aan zijne
Vijanden, zijn lijden niet te verhaasten of te verzwaren,
en de gevaren niet roekeloos te trotseeren of in den mond
te loopen. Eindelijk ten derden had de Verlosser nodig,
een Godvreezend gemoed en een standvastig opzet, om gee-
ne eer en aanzien, geen macht of gezach zich aantema-
tigen, of aantenemen, dan die Hem van God geschonken
wierdt, en dat wel langs dien weg van diepste vernedering,
smartelijkst Lijden en schandelijksten Dood, welke God
voor Hem bestemd had. Wie beseft niet, hoe veel er no-
dig is, voor een mensch wie hij ook zij, om zoo gezind te
zijn en te handelen? Doch hoe bezwaarlijk moet het dan
niet geweest zijn voor Hem, die zich zelven bewust was
van de Heiligheid en Voortreffelijkheid zijner natuur, die
vereerd was met het grootsch getuigenis van Gods geliefde
Zoon te zijn, en die bestemd was tot de hoogste heerlijk-
heid en macht. Uit dien hoofde dan leide het er de
Verzoeker op toe, om deze drie deugden des Heilands te
doen wankelen, die, door het bijna veertig-daagsche vas-
ten in een staat van ligchaams zwakheid gekomen was,
welke ook op zijnen geest invloed hebben konde. In
dezen staat dan, in welken de honger zijn ligchaam
pijnigde, deed de Verzoeker zich voor als iemand, die
niet geloven konde, dat een Man, in zulke bekrompene
omstandigheden, in zulk een gebrek, Gods Zoon zoude
zijn; en die dus verlangde, dat Hij, om te toonen, dat
Hij waarlijk Gods Zoon was, en om zich zelven uit eenen
toestand te redden, welke met zijne waardigheid niet
overeen kwam, tot de steenen, die daar waren, zeggen
zoude: wordt brood. Hier mede bedoelde Hij, den Hei-
land ongeduldig te maken, bij het gevoel van den honger,
zijn vertrouwen op God te verzwakken, en op eene onbe-
tamende wijze de vervulling zijner behoeften te begeeren.

Dan,

Dan, de Heiland bleef zijn vertrouwen op God zijnen Vader behouden en zijne tevredenheid met zijn lot, wijzende den tegenspreker af met het getuigenis der gewijde Schriften, Deut: 8:3. volgens het welke de mensch staat kan maken op Gods voorzorg, die hem, niet alleen door spijze, maar door alle bestellingen, welke zijne wijsheid goedvind, kan en zal onderhouden. Daar na geleide Hij den Verlosser, naar den top des Tempels, en vergde van Hem eene andere proeve van zijne hooge waardigheid, zich nu ook beroepende op een gezegde der Heilige Schrift Ps. 91: 11, 12. volgens het welke Gods geliefde Zoon staat maken konde, dat Gods Engelen Hem op de handen dragen zouden: weshalve hij dan den Zaligmaker vergde, om zich van de hoogte des Tempels neder te storten, opdat het dan eens blijken mogt, hoe veel zorg God voor Hem droeg. Deze voorstelling moest, naar het oogmerk des Verleiders dienen, om Hem tot onvoorzichtige en roekelooze handelingen te brengen, en zijn verstand vertrouwen op Gods bewaring te overdrijven tot onbezonne vermetelheid. Jesus wijsheid doorzag dit, en zij bragt daarom den Verleider onder het oog, het gene wederom Gods wet beval Deut. 6. 16. Gij zult den Heer uwen God niet verzoeken. Eindelijk deed zich de Verzoeker voor, als een Engel van God, die, te vreden over het geduld, de volstandigheid en de wijsheid van den door hem erkenden Messias, nu gereed was, om als een afgezant van God en uitdeeler van alle aardsche grootheid, Hem in het bezit te stellen van de uitgestrektste heerschappij: terwijl hij nu alleen van Hem vergde een voetval, tot erkentenis van de macht, hem door God gegeven. Hier mede bedoelde hij de begeerte des Heilands gaande te maken naar aardsche grootheid en heerlijkheid zonder lijden. Doch ook dit mislukte hem. Nu toch leerde de Verlosser den bedriegelijken schijnvriend te kennen, noemde hem met zijnen eigen naam Satan, weide weder het gebod Gods te gemoete

Deut:

Deut. 6: 13. 10: 20. Den Heer uwen God zult gij vreezen en Hem dienen! en geboôd hem wegtegaan. Zoo overkwam dan de Heiland, door geduld, wijsheid, kloekmoedigheid, Godsvrucht, en vooral door vertrouwen op God, verzoekingen, voor welke de eerste menschen bezweken waren, voor welke geen hunner nakomelingen bestand was, en welke zich, schoon in andere gedaanten, gedurende den loop zijner openbare bediening gedurig aan Hem zouden voordoen. Hij wierd dan ook nu terstond, met een uitstekend blijk der Godlijke goedkeuring bekroond, daar Gods Engelen kwamen, om Hem met spijze te dienen, en hunne hoogachting en hulde te betuigen en te betoonen. Vergel. Matth. 4: 1-11. en Luc. 4: 1-13.

Zoo was dan de Zaligmaker, en door den Doop, en door de oeffening zijner onbezweken Godsvrucht, voorbereid en ingewijd tot Zijn gewichtig Leeraars-werk. Hij koos zich nu, vooral uit de aanhangelingen van Johannis de Dooper, eenige reisgezellen en leerlingen, en begon het Land met hun doorzeirende overal de leer des Evangelies te prediken. Hij bepaalde zich bij het eigentlijk gezegde Judea en bij Galilea, slechts eene enkelde keer in Samaria en het over Jordaansche een uitstap doende. Elke gelegenheid, welke zich daartoe aanboodt, wierd door Hem ten nutte gemaakt. Dan eens in den Tempel te Jerusalem, dan eens in de Synagogen van andere Steden, dan eens in bijzondere huizen, dan eens op eenen berg, dan eens aan het strand, dan eens op den weg liet Hij zich hooren. Grootendeels was zijn onderwijs hetzelfde met het gene Johannis de Dooper reeds gepredikt had, en behelsde eene uitbreiding, verklaring en bevestiging van het gene Mozes en de Profeten oudtijds, als hoofdzaak in allen Godsdienst hadden voorgesteld. Zoo was

dan

dan zijne leer zeer verschillende van, en in veele opzichten gekant tegen de waanbegrippen, ongerijmde leerstellingen, on-betamende grondbeginselen en verdraaijingen der Heilige Schrift van Schriftgeleerden en Farizeeën. Verg. Matth. 5: 17–48. C. 7:12. C. 22: 35–40. Hij verkondigde dus, dat de langverwachte, en door de Profeten beloofde tijd nu daar was, op welken de van God aangestelde Koning en red-der des Israëlitischen Volks stond te komen, zijn rijk onterichten, en allen Zalig te maken die hun vertrouwen op Hem stelden en Hem gehoorzaamden. Hij verklaarde dat Hij zelf de beloofde Verlosser was, in wien men, niet alleen eenen onfeilbaren Godsgezant, maar Gods eigen geliefden Zoon erkennen moest. Hij voorspelde de voornaamste lotgevallen van het rijk, dat zijner bestieringe was aanbetrouwd, als mede, wat zijne gezanten, zijne onderdanen, zijne vijanden wedervaren zoude: Hij voorzeide bijzonder ook, wat Hem Zelve wedervaren zoude, hoe Hij, door lijden en sterven, den menschen alle heil aanbrengen, en voor zich zelven een nieuw heerlijk en zalig leven verkrijgen zoude. Hij vorderde van allen, die Hem hoorden, en het beloofde heil wenschten deel-achtig te worden, geloof en gehoorzaamheid. Aan hun, die met berouw en leedwezen over hunne zonden waren aangedaan, schreef Hij eenen gepasten regel van bekeering voor, volgens welken zij zich niet mogten vergenoegen met uitwendige God-dienstigheid te betoonen, maar vooral zich ~~moesten~~ toeleggen op ongeveinsde deugd en Godsvrucht des harten, blijkbaar in nederigheid, kuischheid, opregtheid, eerlijkheid, zacht-moedigheid, wedelievendheid, barmhartigheid, vergevensgezind-heid, verdraagzaamheid en diergelijke. Aan de zodanigen beloofde Hij, dat God hun, als een genadig Vader hunne zon-den vergeven, zijnen Heiligen Geest, op het ootmoedig gebed schenken, al het nodige tot onderhoudinge van het aardsche leven toedienen, hen, na dit leven, in een beter, zalig, eeu-wig

wig leven overbrengen Zonde. Verg. Matth. 5, 6, 7. h. 13, 25. Luc. 15. Joh. 3, 5, 6, 10. enz.

Al dit heil voorspelde Hij, niet alleen aan zyne volgelingen, maar ook aan alle anderen, die slechts de genade, hun van Gods wege beloofd niet verwierpen, en zich oprecht bekeerden. Verg. Matth. 21: 28-45. Joh. 3: 6. 10-21. Dit alles leerde de Zaligmaker meestal in het openbaar en met duidelijke woorden: sommige dingen evenwel, vondt Hij raadzaam, meer bedekt te kunnen te geven, om alzoo ontijdige onlusten en verbittering bij eene bevooroordeelde en onbezonde menigte voortekomen. Doch het gene Hij niet aan allen met ronde woorden verklaarde, dat leerde Hij toch zyne meer vertrouwde Discipelen, welke een vatbaar en waarheidlievend gemoed betoonden, en in het vervolg de verkondigers en uitleggers van zyne leer zijn moesten, Matth. 13. Deze hield Hij dan ook bijzonder de plichten voor, welke zij in hunne betrekking, eerlang zouden hebben te vervullen, de tegenspoeden en vervolgingen, welke hun van de menschen stonden te dulden; maar ook de hulp en ondersteuning, welke zij van God te wagten hadden, met den heerlijken uitslag van hunnen arbeid en van hun lijden. Matth. 10, 24. Joh. 13-16.

De leerwijze van den Zaligmaker onderscheide zich, door hare duidelijkheid, deftigheid en bevalligheid. Zij was overtuigend en innemend: en zoo veel dit zonder krenking der waarheid en benadeeling van het oogmerk zyner zending geschieden konde, was ze ingericht naar de vatbaarheid en den smaak zyner toehoorderen. Geen wonder, dat dezelve ook de goedkeuring en bewondering van alle onpartijdigen naar zich trok.

En deze leer bevestigde Hij door Godlijke wonderwerken, welke ten betoge strekten van zyne hooge waardigheid als Gods Zoon en afgezant, en als den Zaligmaker der Wereld, die Hij zeide te zijn. Dit bewijs wierd te sterker, uit hoofde van

den

aart dier wonderwerken; als welke doorgaans weldadig waren voor de menschen, en, uit dien hoofde, geschikt, om den aart van 's Heilands werkzaamheden, en zijne betrekking als Verlosser van Zondaaren afte beelden.

§. 5.
Jesus Heilig leven.

Onze Verlosser had eene waarlijk menschelijke ziel, maar eene ziel zoo voortreffelijk als nimmer eenig sterveling bezat. Zijn verstand was zuiver en onbedorven, door geene dwaling of verkeerdheid besmet; door geene zinnelijkheid afgetrokken, door geene hartstochten verbijsterd; door geen verkeerd onderwijs of voorbeeld van den regel der waarheid verwijderd. Met zijn gantsche hart aan God zijnen hemelschen Vader overgegeven, schikte Hij zich geheel naar zijnen wil, en ondernam of wenschte niets dan het gene der hoogste heiligheid aangenaam en welgevallig was: Zoo dat Hij zeggen konde: mijn spijze is, dat ik doe den wille des genen die mij gezonden heeft, en zijn werk volbrenge. Joh. 4: 34. en ik ben uit den hemel nedergedaald, niet opdat ik mijnen wille zoude doen, maar den wille des genen die mij gezonden heeft. Joh. 6: 38. Geen begeerte naar ijdelen lof, geene vrees voor onderdienden laat voor Hem belemmeren in het doen van zijnen plicht. Wanneer men Hem zeide: Weet Gij wel dat de Farizeen deze reden hoorende geërgerd zijn geweest? andwoorde Hij: elke plant, van leer of inzetting, die mijn hemelsche Vader niet geplant heeft, zal uitgeroeid worden, laatze vaaren, zij zijn blinde leidslieden der blinden. Matth. 15: 12-14. Geen lijden was er zoo zwaar, het welk Hij niet uit gehoorzaamheid aan Gods bestelling volvaardig onderging. Ook dan, wanneer doodelijke droefheid en angst Hem deden bidden: Mijn Vader, indien 't mogelijk is, laat deze drinkbeker van mij voorbijgaan! voegde Hij er toch bij: doch niet gelijk ik wil, maar gelijk Gij wilt. Matth. 26: 39. Geene beproevingen vermochten zijn vertrouwen op zijnen hemelschen Vader te doen wankelen, terwijl

Hij

Hij staat maakte, dat, wie Hem ook alleen liet, God Hem niet alleen zoude laten, maar bij Hem blijven, om dat Hij altijd deed wat dien welbehaaglijk was. Joh. 8:29. en 16:32. Geene eer zocht Hij op matigde Hij zich aan; maar Hij bragt alle eer aan God toe, en wilde; dat elk dat doen zoude, ja, niets konde Hij minder dulden, dan dat men Gode zijne eer onttrok: Hij konde deswege naar waarheid betuigen: ik neme geene eer van menschen. Joh. 5:41. en in Zijn gebed tot God: ik heb U verheerlijkt op de aarde. Joh. 17:4. In ootmoedige gebeden smeekte Hij de hulp en zegen over al zijnen arbeid in, Matth. 14:19. Luc. 5:16. 6:12. En met vurige smeeking vroeg Hij van zijnen Vader, het geene overeenkomstig diens wil, en voor het heil der menschen meest geschikt was, Joh. 17. terwijl Hij, bij het verhooren van zijne gebeden en wenschen, zijne dank en lofzeggingen ten hemel opzond. Matth. 11:25, Joh. 11:41. Hij nam de plechtige instellingen van den openbaren godsdienst met gezetheid waar, en woonde de vergaderingen der gemeenschappelijke Godsvereering bij, hoe zeer dezelve ook in zijnen tijd verwaarloosd en door schijnheiligheid misvormd waren, Luc. 4:16. Gaarn schikte Hij zich hier in naar wetten en gebruiken van zijnen tijd, wanneer dezelve slechts onberispelijk waren Matth. 8:4. 17:24. Doch even zeer keurde Hij verkeerde en bijgelovige instellingen in den Godsdienst af, en stoorde zich aan derzelver onwettig gezach niet. Matth. 12:1. f. 15:2. Joh. 14:9.

Jegens de menschen was Hij openhartig, oprecht, waarheid en deugdlievend, zoo dat men met recht van Hem zeggen konde: wij weten dat Gij waarachtig zijt, en den weg Gods in der waarheid leert, en naar niemand

mand waagt, want Gij ziet den persoon der menschen niet aan, Matth. 22:16. In zijnen omgang was Hij zedig, minzaam, spraakzaam, goedwillig, en zachtmoedig. Zoo dat Hij een ieder mogt uitnodigen: leert van mij, om dat ik zachtmoedig ben, en nedrig van harte. Matth. 11:29. op zijn gelaat was innemende vriendelijkheid met deftigen ernst gepaard, zoo dat Hij de harten innam, en leerde als macht hebbende, Matth. 7:29. Altijd arbeidzaam, geen uur ongebruikt zich latende ontglippen, zocht Hij noch, voor zich zelven, noch eere, noch gemak, maar wendde alle zijne krachten aan ter eere van God en tot heil der menschen. Schoon in behoeftige omstandigheden, niets hebbende waarop Hij het hoofd konde nederleggen, Luc. 9:58. en zijn onderhoud vindende uit het geene Hem opgevoede vrienden en vriendinnen toevoegde, Matth. 27:55. was Hij niettemin met zijn deel wel te vrede, en leide zich op matigheid en soberheid toe, zelfs wanneer Hem een ruimer genot wierd aangeboden. Luc. 10:38-42. Ja bespaarde van het gene Hij bezat altijd wat voor de armen, Joh. 12:6. 13:29.

In alle zijne bijzondere betrekkingen was Hij voorbeeldig. Hij was een leerzaam en gehoorzaam kind Luc. 2:51. Een tederhartig en getrouw Zoon, Joh. 19:27. Een oprecht en hartelijk vriend, Joh. 11:35, 36. h. 15:15. 18:8. Hij was een menschen-vriend, die het Land doorging om goed te doen aan allen, Hand. 10:38. Godvruchtigen beminde Hij tederst, Matth. 10:21. Luc. 8:21. Doch ook anderen onttrok Hij zijne genegenheid niet, maar had zelfs zijne vijanden lief, Matth. 27:37. Droeg innig leed over hunne verkeerdheid en voorziene ellende, Luc. 19:41. 23:28. betoonde hun het uitstekendst geduld en de zeldzaamste langmoedigheid, Matth. 17:17. en bad zelf om vergiffenis voor zijne beulen, Luc. 22:51.

Schoon Hij zijn lijden niet vermetel in den mond liep, onttrok Hij zich ook aan hetzelve niet, maar onderging, toen zijne ure gekomen was, de uiterste Schande en Smart, met de meest mogelijke kloekmoedigheid en standvastigheid: betoonende onder dat alles, tot in den akeligsten dood toe, die zelfde Godsvrucht en Menschenliefde, welke Hij aan anderen geleerd en door zijn Voorbeeld aangeprezen had.

§. 6.

Het Lijden des Heilands bijzonder op het einde van zijn leeven.

Die heilige en onberispelijke mensch, die weergalooze Leeraar, zoo waardig de algmeene liefde en de onbepaaldste hoogachting, is evenwel, van zijne Landgenooten geenzins naar waarde erkend. Zeer veelen in tegendeel hebben Hem miskend en verworpen: zelfs die van Nazareth, onder wien Hij was opgevoed, en die Hem het meest konden kennen; ja zelfs sommigen van zijne bloedverwanten, van Marias en Jozefs zijde. Trouwens men stiet zich aan den geringen en onaanzienlijken staat, in welken Jesus leefde, om dat men in den Messias eenen aanzienlijken, rijken, magtigen en krijgshaftigen Koning ziep verbeelde. — Daarenboven waren de meeste van 's Heilands tijdgenooten zoo verdwaald en bedorven, in grondbeginselen en zeden, dat ze eenen Man, die hun dit onder het oog bragt, en hen van gene-zen wilde, niet konden dulden. Van hier dat Hem, van het oogenblik der aanvaarding zijns Leeraars-ambt af, allerlei onaangenaamheden, kwade bejegeningen en haatlijkheden wedervaren zijn, bijzonder van die gene, wel-ke toen ter tijd, onder de Joden, het burgerlijke en kerk-lijk bestier in handen hadden, en welke voor bij uitstek

wijze

wijze en vroome menschen wilden doorgaan, en als zodani-
ge van het ligtgelovige Volk gehouden wierden. Immers
zoo dra deezen merkten, welk eenen geregenden indruk
het onderwijs van Jesus op velen maakte, namen ze het
zeer kwalijk, en begonden al zas partij te trekken tegen
den Heiland. Dit geschiedde wel eerst door de Pharisaeuwsche
Sekte, die bij het Volk in de hoogste achting stond, maar
allengs voegde er zich ook de Sadduceeuwsche partij met
alle hare macht bij. De hoofden dan van deze partijen
beijverden zich, om te verhinderen dat Jesus, dienze voor
eenen onregtzinnigen en nieuwigheid zoekenden Leeraar
uitkreten, geen aanhang kreeg, en zij dus niets van hun
invloed bij het Volk verloren. Zij stelden daarom al
hun gezach en al hunne schijnheiligheid in het werk
om Jesus te beradeelen, zeggende, dat Hij het Volk
misleid, dat Hij een mensch van lage afkomst was,
dat Hij bij geen der geleerden van dien tijd onderwijs
genoten had, dat geen der joodsche Leeraren Hem er-
kende, en dat men dus geen vertrouwen in Hem behoorde
te stellen. Evenwel ontbrak het niet aan menschen,
die 's Heilands onderwijs gaarn hoorden, en Hem op zij-
ne reizen in het joodsche Land overal volgden: vooral
onder de voormalige leerlingen van Johannes den Doper.
De opheff met Jesus persoon en leer groeide intusschen,
bij de menigte vooral aan, op het zien en hooren van die
groote en heilzame wonderwerken, door welke Jesus zoo
menigmaalen bewees, dat Hij Gode afgezant, Gods eigen
Zoon en de beloofde Verlosser was. Uit dit een en an-
der vatte dan ook het Volk de hope op, dat Jesus de
Man zoude zijn, die aan zijne Volksgenooten die groote
Verlossing bezorgen zoude, welke zij, naar hunne bevat-
ting, van den beloofden Messias verwachtten. Hier door
werden de Vijanden des Heilands nog meer verbittert.

Nu

Nu leiden zij het er op toe, om Hem, ten aanhoore van het Volk, in netelige twistvragen te verstrikken. Nu zenden ze overal hunne verspieders, om den Heiland op alle zijne treden te volgen, en Hem met Arends oogen gade te slaan, om, dus doende, toch iets, in zijne zeden, gesprekken, handelingen, te vinden, waar mede ze Hem, of bij het Volk, of bij eenige Volks-partij, of bij de Romeinsche gezachhebbers hatelijk konden maken. Dit hun misluk-kende, belasteren ze den Heiland op de schandelijkste wijze. Onbeschaamd krijten ze Hem uit voor eenen deugniet en bedrieger, voor een vervalscher van den Godsdienst, een Schender van Moses wet, een Verachter der heilige instellingen, eenen ontheiliger van den Tempel en van den Sabbath. eenen Samaritaanschen Ketter, eenen Vraat en Wijnzuiper, eenen Vriend en makker van het slechtste volk, en wat al meer hunne verfoeijlijke lasterzucht konde uitdenken. Trouwens, zoo verre ging hunne wrevel, dat zij, om den heilzamen indruk zijner wonderwerken op de gemoederen der menschen uit te wisschen, na onderlinge beraadslaging, stoutelijk verklaarden, dat Jesus van den Duivel bezeten was, en dat de wonderen, die Hij verrichtte, konstenarijen van den Satan waren. Doch, toen ook dit alles aan hun oogmerk niet beantwoorde, beraadslaagden ze eindelijk, om den Man, die hun onverdraaglijk geworden was van kant te helpen. Dit werd wel eerst, eens en andermaal in het geheim beproeft: maar allengs maakte men er eene gemeene zaak van en zochten de hoofden der priesterschap het daar heenen te sturen, dat de Heiland, door een plechtig vonnis van den Joodschen Raad ter dood veroordeeld werdt: een plan, tot

welks

welks uitvoering hun de Verrader Judas, een van 's Heil. trouwste Leerlingen, door te leurgestelde eerzucht en gouddorst vervoerd te hulpe kwam. Men zond dan in den laten avond gerechtsdienaars en Soldaten met stokken en Zwaarden gewapend, naar de Landhoeve Gethsemane, op welke Jesus zijn benaauwd hart in het gebed ontlastte, om Hem gevangen te nemen. Naauwlijks had de Zaligmaker getoond, dat Hij zijne macht ter zelfverdediging niet gebruiken wilde, of Hij wierd verlaten door zijne beminde Vrienden, onder welke zelfs de onverschrokkenste Petrus straks daarna Hem verloochende. Nu bragt men Hem, gevangen en gebonden, eerst naar Annas, en straks daarna voor eene aan het huis des Hogenpriesters belegde vergadering van Priesters, Oudsten, en Wetgeleerden. Hier laat men allerlei valsche beschuldigingen tegen Hem inbrengen. Doch, niets vindende, waarop men een doodvonnis gronden konde, nam de Hogenpriester Cajafas, die reeds te voren verklaard had dat men op het leven van éénen mensch niet zien moest, zoo men daar mede het gehele Volk dienst konde doen, het woord, en bezwoer den Heiland, wiens verantwoording tot hier toe een diep stilzwijgen geweest was, dat Hij rond uit zeggen zou, of Hij al of niet ware de Christus, de Zoon des levendigen Gods. Wanneer nu Jesus daarop erkende het te zijn, verklaarden alle de aanwezigen het voor ééne snoode Godslastering, en velden tegen Hem plechtig het doodvonnis. Om dit vonnis uitgevoerd te krijgen, brengen ze den Heiland, die intusschen aan de mishandelingen en bespottingen van hunne Dienaren was bloot gesteld geweest, naar het Paleis van den Romeinschen Landvoogd Pontius Pilatus, en vorderen van Hem, dat hij zoo ras mogelijk, dit vonnis bekrachtigen, en den veroordeelden door de Kruisstraf van kant maken zoude. Deze was daartoe in het eerst gantsch ongenegen, en bood hier-

herhaalden tegenstand aan hunne onbetaamende eischen, voor al na dat Hij, uit herhaalde gesprekken met Jesus, uit het onstuimig gedrag zijner beschuldigers, en uit de handelwijze van Herodes, zich zelven verzekerd hield van de onschuld des veroordeelden. Evenwel die tegenstand baatte niet, zijne vijanden bleven, op hunnen eisch hardnekkig staan, schreeuwden dat Jesus een volksverleider, een opzwermaker, een rebel tegen den Keizer was, en dat Hij zich zelven voor Koning had opgeworpen: en zij wegen er bij, dat Pilatus geen vriend van Cæsar was, zo hij dezen niet ter dood liet brengen. Aan hunne zijde weerde zich teevens het opgeruide volk, het welk als uit eenen mond met dolle wrede riep: Kruis, Kruis Hem! Eindelijk wierd dan de vreesachtige Pilatus gedrongen om den meermalen onschuldig verklaarden Jesus, na dat derelve door wreede geeselling en verfoeijelijkste bespotting van Romeinsche soldaten mishandeld was, op te offeren aan de onstuimige drift der verbijsterde menigte. Het doodvonnis dus bekrachtigd zijnde, wierd de Heiland dien eigen dag, in het midden van twee moordenaaren opgehangen en geklonken aan het slaven kruis, het welk Hij zelf, ter vermeerdering van smaad en smart, door Jerusalems straten had moeten torschen. Zoo onderging Hij dan eene doodstraf, welke op zich zelve allersmartelijkst was, boven anderen voorschriftelijk gebonden wierd, en op welke God zelf in Mozes wet (Deut. 21: 23. vrg. Gal. 3: 13.) het kenmerk van zijne veroordeeling geset had. Volle zes uren hing de Heiland aan de schandpaal, onder de verschrikkelijkste lasteringen van zijne vijanden, en onder de bespottingen en beschimpingen van Joden en Heiden.

Maar hoe zwaar ook dit lijden wezen moog het welk den Heiland door menschen onmiddelijk is aangedaan, het zwaarste evenwel is Hem gevallen de smart en angst, met

met welke Hij in Gethsemane's hof te kampen had; waarvan nader §. 54. moet gehandeld worden. Dit toch kunnen wij opmaken uit de beschrijvingen welke er ons de Evangelisten van geven, uit de bittere klagten welke Jesus hier uitbraken, uit het bloed, het welk Hij zweette, en uit de versterking van den Engel welke Hij hier nodig had. Verg. Matth. 26: 37, 38. Luc. 22: 43, 44.

Hebben wij de heiligheid des Verlossers in zijn geheel leven, §. 5. opgemerkt; deselve is niet minder blijkbaar in zijn lijden en smarten. Trouwens wij vinden overal blijken zijner onschuld, gewilligheid, heilig gedrag, gehoorzaamheid aan zijnen Vader, en zelfs eene grootheid, welke boven het menschelijke gaat. Dat toch onze Zaligmaker onschuldig dit alles ondergaan hebbe getuigt zijn geheel leven, getuigen zelfs de lasteringen zijner vijanden, de bekentenis en het zangzalig uiteinde van Judas den Verrader, en de tranen van den berouw hebbenden Petrus; ja getuigen ook de onheilen, welke de Joden ten straffe kunnen dolle woede zijn overkomen; om niet te spreken van de herhaalde erkentenis zijner onschuld door den Richter Pilatus, die zijn vonnis onderteekend had. Dat de Verlosser gewillig leed, bevonden Hij, toen Hij, onder beding van vrijheid voor zijne leerlingen, zich zelven overgaf, en te recht gesteld zijnde, door woorden noch daden niets beproefde, om den gedreigden dood, of eenige der toegebrachte foltering te ontgaan. De heiligheid, in zijn onberispelijk gedrag altijd blijkbaar, straalt ons hier even eens in het oog. Onder al zijn lijden toch vergat of verzuimde Hij geene zijner uitgestrekte en allermwijelijkste plichten. Onder de felste schokken die zijn lichaam en ziel leeden, nam Hij, met het onwrikbaarst vertrouwen de toevlucht tot zijnen hemelschen Vader; zorgde Hij mededogend

gend en getrouw voor zyne vrienden en voor zyne Moeder; verschoonde, vergaf, beweldadigde zyne vijanden en bad voor zyne moordenaren tot God. Dat de Heiland, voorts alles ondergaan hebbe uit gehoorzaamheid aan God zijnen Vader, getuigt zijn ootmoedig bidden in Gethsemane: niet mijnen wil, maar de uwe geschiede!" Eindelijk eene meer dan menschelijke grootheid zien wij uitblinken in de kracht zijner toespraak aan zijne vangers; en in het antwoord, 't welke Hij, meer dan eens aan Cajafas en Pilatus gaf.

§. 7.

Geweldige Dood

Na dat de Verlosser, gedurende zes uuren aan het kruis gehangen had, wetende dat nu alles volbragt was, wat Hij, naar het plan van God, doen en lijden moest, zoo dat er niets meer voor Hem over was, dan, naar het gebod zijnes Vaders te sterven, was Hij dan nu ook bereid, om zijn leven afteleggen, en zijne ziel te geven tot een zoenoffer voor velen. Tevens wilde Hij aan de getuigen zijner laatste smarten, een sterk sprekend bewijs geven, van den luistervijken afloop zijns bangen strijds. Door heeschheid zich belemmerd gevoelende, vroeg Hij, die waarschijnlijk den ganschen dag en den voorgaanden nacht niet gedronken had, nu om eenig vogt, het welk Hij uit eene spongie slurpte. Dit genomen hebbende riep Hij uit: het is volbragt! en voegde er met eene zware stemverheffing bij: Vader in uwe handen beveel ik mijnen geest! en zoo gaf Hij dan ook, het hoofd buigende den geest. Vreemd kwam deze spoedige dood voor, zoo wel aan Pilatus,

als

als aan de wagt bij het kruis: immers had de Heiland,
naar het schijnt, nog langer kunnen leeven, gelijk dan
ook zijne mede kruisselingen niet stierven, voor dat hun
de beenen gebroken waren. Doch de Heiland had gezorgd,
dat dit aan zijn ligchaam niet gebeurde: het welk nog„
tans, na zijn sterven, een zware wond ontving, door eene
der Soldaten, die zijne zijde met een speer doorstak,
dat er bloed en water uitkwam, waardoor dan ook de ze„
kerheid van 's Heilands dood te meer bevestigd is.

Ten aanzien van dit sterven des Heilands is nog, het
een en ander bijzonder opmerkelijk. Dat dit zoort van
doodstraf buitengemeen schandelijk en verfoeijelijk was,
is reeds §. 5. opgemerkt. Hier moeten wij er nog bijvoege„
dat de Heiland dezelve onderging, op een Richterlijk von„
nis, vrijwillig, en onder schrikbarende teekenen der God„
lijke almacht. Dat de Heiland door het Richterlijk von„
nis van Pontius Pilatus is ter dood gebragt, heeft de
Christelijke Kerk, in hare geloofs leusen, uitdruklijk
der gedachtenisse aanbevolen, en dat met goed recht:
daar door toch herinnere we ons de herhaalde verkla„
ringen van Jesus onschuld, door dien zelfden Richter
gedaan; daar door ook wordt ons de gebeurtenis zelve,
als eene openbare, en historisch-zekere daadzaak, te
binnen gebragt. Dat de Heiland, naar het gene Hij
zelf te voren zeide, zijn leven vrijwillig heeft afgelegd,
konde in dit zoort van dood ontegenzeglijk blijken, dan
bij voorbeeld in onthoofden, worging of steeniging.
Eindelijk liet Gods wijsheid den dood zijns Zoons ver„
gezeld gaan van buitengewoone wonderwerken, als de
zon-verduistering op den middag, aardbeving, klo„
ving van steenrotsen, en openscheuring van het tapijt,
het welk voor het allerheiligste des tempels te Jerusa„
lem hing: het was, om daar mede zijn gedagt onge„
noe„

voegen om het vermoorden van den Heer der heerlijkheid te kennen te geven; maar ook tevens, om er mede aan te duiden, hoe heilzaam dit sterven van Hem was, die door zijnen dood, den toegang tot den throon der genade geopent, en alle belemmering voor vertrouwende bidders, weggenomen heeft.

§. 8.

Graflegging.

Na dat Pilatus de verzekering ontvangen had van 's Heilands sterven, vergunde hij de lijkbezorging, op zijn verzoek, aan Josef van Arimathea, eenen braven Man en eerlijken Raadsheer, die ook een aanhangeling van Jesus was, doch daar voor, uit vreeze voor den haat der Jooden, tot nu toe, niet was uitgekomen. Met dezen vereenigde zich, tot dit werk de Joodsche Leeraar Nikodemus, die, reeds in het begin van het openbare leeven des Heilands, in den laten avond, onderwijs bij Hem was komen zoeken, en naderhand wel eens vrijmoedig in den Raad, ten voordeele van Jesus gesproken had. Deze twee eerwaardige Mannen zorgden dan, dat het lijk des Verlossers van het kruis genomen, in lekoenen lijnwaat met genoegzame specerijen, naar de wijze der Joden omwonden en aldus nedergelegd wierdt, in eene begraafplaats van Josef, buiten Jerusalem, na bij de gerichtsplaats, en wel eene zodanige, die voor korten tijd, uit eene steenrotse uitgehouwen, en in welke nog geen lijk gelegd was geweest. Dit verrigt zijnde, wierd er een zware steen voor den ingang dezer grafplaats gewenteld. Niet zoo dra hadden de Joodsche Priesters dit vernomen, of zij verzochten van den Landvoogd, dat hij een wacht bij het graf zoude plaat-

plaatsen, tot dat de derde dag zoude zijn voorbij, opdat niet, volgens hun zeggen, Jesus leerlingen zijn lijk roven, en daarna onder het volk uitstrooijen mogten, dat Hij uit den dood was opgestaan. Dit verzoek wierd hun ingewilligd, en daarenboven de steen met het graf wel verzegeld.

Deze omstandigheden zijn door de Evangelisten, met ~~too~~ veel naauwkeurigheid dus opgeteekend: en niet zonder reden. Trouwens zij leveren ons een sterk bewijs op, zoo voor de zekerheid van 's Heilands dood, als voor de waarheid van zijne verrijzenis. Weshalven dan ook de Apostelen, in hun onderwijs, de bijzonderheid van 's Heilands begraafnis met uitdrukkelijk gemeld, en met het bericht van zijnen dood en opstanding verbonden hebben. De bemoeijing van twee achtingwaardige Mannen, om den gekruisigden Jesus op eene vereerende wijze ter rustplaatse te bezorgen, strekt reeds tot een teeken van den eerbied, welken zij Hem toedragen, en tot een openbaar getuigenis van het onrecht Hem aangedaan. Maar Jesus vijanden zelve werken hier bij nog sterk mede, om zijne eer in het licht te stellen. Zij erkennen, bij hun verzoek, dat de Man, dien zij eenen bedrieger noemen, zijne verrijsenis ten derden dage voorspeld heeft. En juist die zelfde wacht, die, door hun toedoen bij de Grafspelonk geplaatst is, moet naderhand alle vermoeden doen vervallen, het welk zij nu zoo gaarn begunstigd hadden, van gepleegden diefstal met het lijk des Verlossers. Ja, door het gebeurde met die wacht is, na 's Heilands opstanding, de waarheid dezer gebeurenis te sterker bevestigd, en hunne snoodheid te duidelijker in het licht geplaatst.

§. 9.

Menigvuldig nut van het leeven en sterven des Heilands.

Eer wij opzettelijk (§. 30 en vervolg.) het grootste en meest gewigtige nut van 's Heilands gehoorzaamheid tot kruisdood toe overwegen, als zijnde gelegen, in de vergeving onzer zonden, zal het niet ongepast zijn, vooraf eenige andere nuttigheden op te noemen, welke wij niet moeten over het hoofd zien, bij het vermelden van het eerstgenoemde.

Wat dan het leeven des Heilands, vooral zijn openbaar leeven betreft, het zelve is, in meer dan een opzicht, heilzaame geweest zoo voor zijne tijdgenooten, als voor ons en vele anderen, die in later tijd in Hem geloofden, ja zelfs voor een groot gedeelte van het menschdom, het welk nog van den Christelijken Godsdienst afkeerig is. Imprimis 1. is de Heiland, gedurende zijn leven, veel zins, door zijne weldadige verrichtingen en heilzaame wonderwerken, zoo wel, als door zijne Godlijke onderwijzingen, nuttig geweest voor zijne volkgenooten, aan welker verbetering Hij, met onvermoeide vlijt, arbeidde, het Land doorgaande, goeddoende en zegenende. Hand. 10:38. 2. De Hemelsche leer, welke Hij zelve eerst gepredikt heeft, en welker verbreiding Hij aan zijne Apostelen heeft aanbevolen, was, in hare heilzame strekking, tot bevordering van het welzijn des menschdoms, en der burgerlijke Maatschappijen, van eene onberekenbare nuttigheid, gedurende achttien eeuwen: en boven al is ze dit voor die gene, welke dezelve met belangstelling gelooven, en er hun leven naar inrichten. 3. Het voorbeeld van heiligheid, met het welk de vlekkelooze

looze Jesus zijne leer bekrachtigde, is van uitnemend groot gewicht, deels ter aanprijzing van zijne geboden, deels ter opwekking en aanmoediging van zijne belijderen, om langs denzelfden weg van heiligheid en deugd, zich voortebereiden voor de hoogste gelukzaligheid. Teffens de Zaligmaker sprak er zelf dus van Joh. 13:15. en zijne Apostelen 1 Joh. 2:6. en Filip. 2:5. 4. Alles, wat wij van het leeven en de verrichtingen des Heeren Jesus op aarde zien, strekt ons tot een bewijs, van het gene Hij ook nu is, in zijnen tegenwoordigen verheerlijkten staand. In de werken zijner liefde zien wij de ontferming en weldadigheid van onzen Verlosser. In het beleid van alle zijne gedragingen op aarde, hebben wij eene proeve van de wijsheid, met welke Hij het Godlijk plan ter onze verlossing nu uitvoert. In de betooninge zijner macht, gedurende zijne omwandeling op aarde, ontdekken we de almacht, met welke Hij thans de Wereld regeert. En, in de billijkheid zijner oordeelvellingen over zijne tijdgenooten, vinden wij het bewijs van de rechtvaardigheid met welke Hij eens het geheele menschdom richten zal. 5. Wij zien in Jesus, den Zoon van God, die tevens mensch is met ons, een beeld der Godlijke natuur, in het welke wij de zedelijke deugden van den Allerhoogsten, en zijne gezindheden te onswaards, beschouwen mogen: want, <u>die Hem gezien heeft, heeft den Vader gezien</u>. Joh. 14:9. 6. Het leeven des Heilands op aarde heeft gediend, om de Christelijke Kerk te stichten, welke toen nog wel in hare beginselen was, maar daar na wijd en zijd is voortgeplant, en, in volgende tijden, over den geheelen aardbodem zal worden uitgebreid. Zoo nuttig

was

was dan, en is nog voor ons het leevens des Heilands op aarde.

Niet minder is het nut, hetwelk, uit het Lijden en Sterven van den Verlosser voor het menschdom voortvloeit, en hetwelk in zommige opzichten aan dat van zijn leeven gelijk is. Immers 1. Heeft Hij door zijn Lijden en Sterven, nog meer dan door zijn leeven het getuigenis bekrachtigd, hetwelk Hij van zich zelven gaf, en zijne geheele leer bevestigt. 2. Hij moest sterven, zoude Hij door zijne verrijzenis uit den dood, bevoond worden te zijn die Leeraar, Verlosser en Zoon van God, die Hij gezegd had te wezen. Matth. 12. 39, 40. Rom. 1. 4. 3. Onze Heiland heeft, door die verschrikkelijke beledigingen welke Hem zijn aangedaan, door dien schandelijken gerechts-handel, welke met Hem gepleegd is, en door dien jammerlijken dood, welke men Hem, den onberispelijken Man, den uitmuntendsten Leeraar, den weergaloozen menschenvriend, heeft aangedaan, eene bevoondheid gekregen, door welke zich zijne leer voorspoediger op aarde heeft uitgebreid: Want, om dat Hij dit alles, met eene zoo onnavolgbare zachtmoedigheid, langmoedigheid en zachtmoedigheid heeft doorgestaan. 4. De geringe omstandigheden, in welke Jesus op aarde leefde, zijn lijden en sterven, zijn voor allen, die Hem Zorgvuldig, het sprekendste bewijs voor die groote waarheid, dat ons waar geluk niet gelegen is, in het genot der aardsche dingen: hoedanig een bewijs ten alle tijde voor aardschgezinde menschen nodig is; maar bijzonder geschikt was, voor zijne tijdgenooten, welke geheel zinnelijke verwachtingen hadden van de zaligheid in het Godsrijk.

5.

5. De Heiland heeft, door zijn lijden en sterven, het uit-
muntendst voorbeeld gegeven van onderwerping aan Gods wil,
van belangeloose menschenliefde, van kloekmoedig geduld,
van zachtmoedige sijdraamheid, en van edelmoedige verge-
vensgezindheid, een voorbeeld, het welk Hij, ter navolg-
inge, aan alle zijne belijders en vrienden heeft nagela-
ten, opdat zij in zijne voetstappen zouden wandelen,
1 Petr. 2:21. Opdat het gewoelen, hetwelk in Hem was,
ook in hun mogte zijn. Philip. 2:5. Opdat zij door zon-
den als Hij, 1 Joh. 3:6. Op Hem in hun lijden zien.
Hebr. 12:2. en, Hem navolgende, met Hem in heerlijk-
heid ingaan. Filip. 2:8. 6. Het gene Jesus op aarde
geleden heeft, even als wij, strekt ons tot vergewissing
van zijne volmaaktheid voor medelijden met ons, dan
Hij, bij eigen ervaring in zijne menschheid weet, hoe
zwaar het lijden valt. Hebr. 2:17,18. h. 4:15,16. h. 5:2.
7. Eindelijk is ook, door den dood van Christus, een
einde gemaakt aan de offerkanden, en andere gelijk-
soortige slechtigheden, met welke de kerk vroeger
belast was. Gal. 4:1-7. Col. 2:14-23. Hebr. 10:1-8. Waar-
door dan ook tevens, die scheidsmuur, welke God
zelf, ter bevordering van het algemeene heil, voor een
tijd lang, tusschen het Israelitische volk en de andere
Natien der wereld geplaatst had, wierd afgebroken,
en de stichting eener Gemeente, uit Joden en Hei-
denen, gemaakelijker gemaakt.

§. 30.

Bijzonder nut onzer verzoening met God.

Het gene §. 9. is opgegeven als de vrucht van
Christus lijden en sterven, is niet alles, zelfs niet
het

het voornaamste dat voor ons is uitgewerkt. Het grootste nut toch, het welk de Heilige Schrijvers voor ons afleiden, uit de vrijwillige vernedering en opoffering van onzen Zaligmaker, is onze verzoening met God. Volgens dit onderwijs dan, heeft Christus voor ons, en in onze plaats aan Gods wet gehoorzaamd, zich diep vernedert, allerlei zamp en smart geleden, en is eindelijk gestorven, opdat Hij ons van de verdiende straf onzer zonden ontheffen, ons verbeteren en een eenige zaligheid deelachtig maken zoude, ons namelijk, die deze groote weldaad niet door ongeloof en ongehoorzaamheid verwerpen.

Deze waarheid wordt ons, op het overtuigendst, geleerd, zoo door uitdrukkelijke getuigenissen der gewijde Schriften, als ook eenigermate, door de geschiedenis van 's Heilands lijden zelve.

De getuigenissen der Heilige Schriften zijn van tweerlei aart. Sommige toch zijn in meer eigentlijke woorden vervat: sommige in meer figuurlijke. Van beiden is eene aanmerkelijke verscheidenheid. En dit strekt ons ten blijke van het belang, het welk de gewijde schrijvers in deze zaak gestelt hebben. Dewijl de eigentlijke spreekwijzen meest verstaanbaarst, en aan minder bedenking onderhevig zijn, is het gepast, dezelve in de eerste plaats aantehalen.

Tot de eigentlijke spreekwijzen kan men de volgende zes zoorten brengen.

1. Christus heeft voor ons, dat is in onze plaats, geleden, en den dood ondergaan. Zoo zegt Johannes Evang. 11:51. dat Jesus voor het Volk sterven moest: dat is, om het Volk van den dood te bevrijden; gelijk dit uit het verband der rede blijkbaar is. Ingelijks 1 Petr.

1 brief

1 brief 3:18. Christus heeft eens voor de zonden geleden, Hij rechtvaardig voor de onrechtvaardige.
Als mede Paulus Rom. 5: 6-8. Want Christus, als wij nog krachteloos waren, en niets goeds doen konden, om ons zelven gelukkig te maken, is, ter zijner tijd, op den recht geschikten tijd, voor Godlozen gestorven. Want naauwlijks zal iemand voor eenen rechtvaardigen en deugdzamen sterven, ter naauwer nood zal men onder menschen daar van een voorbeeld vinden; schoon mogelijk iemand nog wel zijn leeven voor een goeden mensch laten zoude: want voor den goeden en braven mensch, of weldoener, zal mogelijk iemand ook bestaan te sterven; maar met den dood van Christus is het eene geheel andere zaak. Maar God bewestigt zijne liefde jegens ons, God geeft ons een openbaar en zeker bewijs van zijne liefde; dat Christus zijn geliefde zoon, voor ons gestorven is, als wij nog zondaers waren. Zeker kunnen wij dan op Gods liefde aangaan.
Rom: 8: 3. Het gene der wet onmogelijk was, namelijk den mensch geheel en al naar haar voorschrift te doen leeven, en daar door zalig te maken, dewijl ze door het vleesch, door de zinnelijke lusten, die de menschen belettten de wet te volbrengen, daartoe krachteloos en buiten staat was, heeft God op eene andere wijze gedaan. Namelijk zijnen zoon zendende, in de gelijkheid des zondigen vleesches, uitterlijk geheel gelijk aan ons, die een zondig vleesch, een zinlijk zondig gestel ondragen, en voor de zonde, om der zonden wille, heeft Hij de zonde verwoordeeld in het vleesch, door het lijden, het welk Christus om der zonden wille heeft moeten lijden in zijn vleesch, heeft God de zonde verwoordeeld, opdat wij nu door den Geest verbeterd leeven zouden. Vergel. 2 Cor. 5: 15. wij oordeelen,

dat

dat indien een voor allen gestorven is, zij dan alle gestorven zijn, en Hij is voor allen gestorven. Weg en bij Hebr. 2:9. waar de Schryver zegt: dat Jesus door de genade Gods voor allen den dood geproeft heeft. Het is zoo, de uitdrukking: voor een ander sterven, kan beteekenen: ten nutte van een ander sterven; doch de Apostel Paulus verklaart zijne meening anders op twee plaatzen, uit welke blijkt, dat Christus door hem gezegd wordt voor ons gestorven te zijn om dat Hij, door zijn sterven, ons van den dood bevrijd, en dus in onze plaatze gestorven is. Het eerste dier gezegden vinden we, in de aangehaalde plaats 2 Cor. 5:15. Immers welke uit ook iemand moge aanbrengen aan eenen anderen, door zijn sterven, men zal toch nooit kunnen oordeelen, dat die anderen gestorven zijn met zijn sterven voor hun, ten zij zijn sterven het middel geweest zij, om hen van den dood te bevrijden, en dus, ten zij hij in hunne plaats gestorven zij. Het ander gezegde des Apostels vindt men 1 Cor. 1:13. Waar hij het onbetamelijke, om zich naar eenen Paulus of Apollos te benoemen, daar uit betoogd dat geen Paulus of Apollos voor ons gekruist is. Er moet dus, naar des Apostels gevoelen niet die uitdrukkinge: voor een ander gekruist worden meer beteekenen worden, dan, ten nutte van een ander gekruist worden; immers ten nutte der Christenen, hebben vele Evangelie predikers, en ook Paulus zelf, de kruisstraf, of eenigen anderen geweldigen dood ondergaan, naar welken evenwel geen Christen zich zal mogen noemen.

2. Onze zonden worden ons vergeven, en wij worden van de straf ontheven om den dood van Christus. Zoo sprak onze Zaligmaker zelf, bij de instel-

ling

ling des Heiligen Avondmaals, daar Hij van zijn bloed zeide, dat het vergoten wierdt voor velen, tot vergeving der zonden. Op gelijke wijze schrijft Paulus. Efes. 1:7. In Jesus Christus hebben wij de verlossing door zijn bloed, namelijk, de vergeving der misdaden. Zoo ook Col. 1:14.

3. Door het lijden en sterven van Jesus Christus is de vrede en verzoening tusschen God en menschen veroorzaakt en daar gesteld. Zoo spreekt er Paulus van Rom. 5:10. Vijanden zijnde, zijn wij met God verzoend door den dood zijns Zoons. Efes. 2:16. Jesus Christus heeft beide, Joden en Heidenen, met God in een ligchaam verzoend door het kruis. en Col. 1:20. God heeft, door Jesus Christus vrede gemaakt hebbende door het bloed zijnes kruises, alles met zich zelven verzoend. Ook Petrus heeft mogelijk dit op het oog gehad 1 Brief 3:18. Schrijvende, dat Christus geleden heeft voor ons, op dat Hij ons tot God zoude brengen. Zelfs bij Jesaia h. 53:5. vinden wij deze leer dus uitgedrukt: Hij is om onze overtredingen verwondet om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld, de straf die ons den vrede aanbrengt was op Hem, en door zijne striemen is ons genezing geworden. Uit alle deze gezegden maken wij dan op, dat God, door den dood van Christus, niet alleen heeft uitgewerkt, dat de menschen hunne tegenkanting en vijandschap tegen God afleggen, maar ook dat het beletsel worde weggenomen, het welk zondige menschen verhindert om Gods gunste te genieten: welk beletsel gelegen is in onze zonden, die Godlijke straffen vorderen.

4. Wij

4. Wij worden gerechtvaardigd dat is als rechtvaardigen behandeld om het lijden en sterven van Christus. Zo schrijft Paulus Rom. 5:9. Wij zijn gerechtvaardigd door zijn bloed. verg. met Hoofst. 3: 24 25 Zij worden alle om niet zonder hunne verdiensten gerechtvaardigd, vrijgesproken uit zijne genade door de verlossing die in Christus Jesus is, ons door Christus Jesus ten deel valt. Welken Jesus God vorgesteld heeft a. bekend gemaakt als een verzoening, dat is een middel tot verzoening en bevrediging, door het geloof verkregen, in zijn bloed dat is door middel van zijnen dood. Zouwens de Apostel schijnt zelf de kracht dezer uitdrukking voorteftellen 2 Cor. 5:21. Dien die geene zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, op dat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem. dat is dien Christus die bij eigen ervaring niet wist, wat het is te zondigen, is evenwel door Gods bestelling, in onze plaats, als een zondaar behandeld, op dat wij, van God als rechtvaardigen zouden behandeld worden om zijnent wil. Verg. v. 18-20.

5. Jesus Christus heeft, door aan God zijnen Vader te gehoorzamen, voor ons de bevrijding der welver, die de straf verwarven, en het leven, het welk door Adams ongehoorzaamheid verloren was, voor ons herfteld. Dit is de leer van Paulus Rom. 5. 6-21. bijzonder v. 17-19. Indien door de misdaad van éénen de dood geheerscht heeft door dien éénen, indien het gevolg van Adams zonde is geweest, dat door dien eenen Stamvader alle zijne nakomelingen als sterfelijke menschen ter wereld komen, en dus aan den dood onderworpen zijn, veel

meer

meer zullen de gene, die den overvloed der genade, en der gave der rechtvaardigheid, der rechtvaardige vrijspraak ontvangen ~~hebben~~ in het leeven heerschen door dien eenen Jesus Christus. Veel heerlijker zullen zij dan door Christus eeuwig leevende, heerschen over den dood, zoo dat zij, hoe zeer ook gezondigd hebbende, door Gods genadige vrijspraak om Christus wille, nimmer weder onder de heerschappij des doods kunnen komen. Zoo dan, gelijk door eene misdaad, het Godlijk vonnis, de Godlijke uitspraak (vrg. vs. 16.) gekomen is over alle menschen tot verdoemenis, ten dood, alzoo ook door eene rechtvaardigheid komt de Godlijke uitspraak over alle menschen tot rechtvaardigmaking des leevens, tot vrijspraak, bij welke het leeven wordt toegeweezen. (want) gelijk, derhalven door de ongehoorzaamheid van dien eenen mensch Adam vele tot zondaars gesteld zijn geworden, als zondige menschen gevonnist zijn, alzoo zullen ook door de gehoorzaamheid van eenen Christus vele tot rechtvaardige gesteld, en als rechtvaardigen gevonnist worden.

6. Christus heeft, door lijden en sterven, zich de macht verworven, om, in zijne tegenwoordige heerlijkheid, zondaren zalig te maken. Dit getuigt de Verlosser zelf Luc. 24: 26. Moest de Christus niet alle deze dingen lijden, en alzoo in zijne heerlijkheid ingaan, en vs. 46, 47. alzoo moest de Christus lijden, en van den dooden opstaan ten derden dage, en in zijnen name gepredikt worden bekeering en vergeving der zonden onder alle volken. Insgelijks zegt Joh. Evang. 11: 51, 52. Dat Christus sterven moest niet alleen voor het Joodsche volk, maar ook op dat Hij de kinderen Gods die verstrooit waren tot een zamen vergaderen. Ten 's gelijken zegt Paulus Filip. 2: 8-11. Dat Christus Jesus zich vernederd heeft, en gehoorzaam geworden is tot den kruisdood toe, en dat Hem God daarom uittermaate zeer verhoogt heeft. Eindelijk

lezen

lezen wij, Hebr. 13: 20. Dat God onzen Heer Jezus Christus, den grooten Herder der Schapen, door het bloed des eeuwigen Testaments, uit den dooden heeft wedergebragt. Alle zodanige gezegden nu kunnen op geen beter wijze verklaard worden, dan door te stellen, dat het lijden en sterven des Heilands in onze plaats geschied is, en Hij dus onze bevrijding van den dood door Zijnen dood verdiend heeft.

Bij deze eigentlijke uitdrukkingen kunnen we veilig voegen eenige figuurlijke voorstellingen van deze zelfde zaak, welke uit de vorige eenigermate kunnen verklaard worden. Trouwens sommige derzelve zijn ontleend, van Israëlitische plechtigheden en andere bijzonderheden uit het O. T. en waren dus bijzonder geschikt voor het begrip der Joden, die tot het Christendom overgingen: andere daarentegen, zijn uit het gemeene leven ontleend, en vallen daar door meer onder de algemeene bevatting. Men kan dezelve gevoeglijk tot de acht volgende brengen.

1. Christus heeft, door Zijnen dood, den Duivel het geweld des doods ontnomen. dus leere wij Hebr. 2: 14. Hij is vleesch en bloed deelachtig geworden, opdat Hij door den dood te niete doen zoude den genen die 't geweld des doods had, dat is den Duivel, welk gezegde te kennen geeft, dat onze Heiland, eene menschelijke natuur heeft aangenomen, om te kunnen sterven, en door dat sterven ons te bevrijden van dien dood, aan welken wij, door des Duivels verleiding onderworpen waren.

2. Christus heeft ons verlost van den vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons, terwijl Hij aan

aan 't kruis hing. Dus sprak er Paulus van Gal. 3:13. De Apostel mit der mede zeggen, dat Christus als een vloekmandige behandeld is, terwijl Hy aan het kruis ten toon gehangen is, nademaal een dus opgehangene; naar Gods eigen verordening in Moses wet, een bijzonder toonbeeld was van Gods ongenoegen over de zonde, en van de vloekwaardigheid der overtreders van Gods bevelen: en dat dit geschied is, om ons van zulk een strenge doodvonnis te bevrijden, 't welk wij verdiend hadden, volgens de algemene bedreiging: Vervloekt zij een iegelijk, die niet naauwkeurig onderhoude, 't gene Gods wet gebiedt.

3. Christus heeft ons door zijn dood, of door zijn bloed, als door een losprijs, verlost. Dus spraak de Heiland zelf Matth. 20:28. vergel. met Mark. 10:45. De Zoon des menschen is gekomen, om zijne ziele, dat is zijn leeven, te geven tot een Zandzoen voor, dat is in de plaats van velen. Dit zelfde drukt Paulus dus uit, 1 Tim. 2:6. De Middelaar Jesus Christus heeft zich zelven gegeven tot een zandzoen voor allen. Zoo ook spreekt Hij er van Ef. 1:7. Col. 1:14: In Hem hebben wij de verlossing, door losprijs namelijk, door zijn bloed; dat is de vergeving der misdadden. Hetzelfde denkbeeld heeft Petrus nog wat meer uitgebreid, daar hij 1 Br. 1:18,19. dat dierbaar bloed van Christus door 't welk de christenen verlost zijn, vergelijkt met een verheft boven Goud en Zilver, waarmede men, diestijds slaven en slavinnen plagt te losken uit harde dienstbaarheid. Dezelfde zaak wordt ook, schoon met enigzints andere woorden uitgedrukt Hebr. 9:15. Maar de dood van den Middelaar des N. T. voorkomt, als geschied te zijn tot een verlossing door zandzoen voor de overtredingen. Eindelijk komen ook Openb. 5:9. de geraligden voor met dankzegging aan den Verlosser belijdende: Gij hebt ons Gode gekocht met uwen bloede.

4. Christus

4. Christus heeft, als Hogenpriester, zich zelven als een Zoen-offer, voor ons Gode opgeofferd; onze Zonden door zijnen dood verzoent; ons met zijn bloed gezuivert en geheiligt; en is als een Offer-lam voor ons geslagt dragende dus de zonden der Wereld. Deze en zoortgelijke uitdrukkingen hebben de Apostelen ontleend van de plechtige Zoen-offerhanden, onlings bij de Israeliten in gebruik, ten einde zij, die den dood of andere onteerende straf, waardig waren, van derelive bevrijd wierden, terwijl een dier, door hun daar toe geschikt, in hunne plaats, door den Priester geofferd wierdt. Zo toch spreekt er de Wetgever van Lev. 17. 11. Het bloed der dieren zal voor de ziele der menschen verzoening doen. En de Apostel spreekt in dien zin Hebr. 9: 13, 22. Van het bloed der Stieren en Bokken, hetwelk de onreinen zuiverde, en van de bloedstortinge, zonder welke er, naar de wet geene vergeving geschiedde. Op zodanige zoen-offerhanden wordt dan gedoeld, met onderscheidene figuurlijke uitdrukkingen hier toe betrekkelijk. Hierom toch wordt Christus genoemd, een offerhande tot een slagtoffer. Ef. 5: 2. Christus heeft ons liefgehad, en zich zelven overgegeven tot een offerhande en slagtoffer, Gode tot een welriekenden reuk. Hebr. 9: 26. Hij is eenmaal geopenbaard, om de zonde te niete te doen door zijne zelfs offerhande. h. 10: 10. Wij zijn geheiligd door de offerhande des ligchaams van Jesus Christus. v. 12. een slagtoffer voor de zonden geofferd hebbende. v. 26. met eene offerhande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt de gene, die geheiligd worden. Dezelfde kracht van betekenis ligt er in twee andere woorden, welke onze vertalers door verzoeninge hebben overgezet, doch welke, bepaaldelijk te kennen geven een verzoenmiddel, het

welk

welk door een zoen offer geschiedde. Het eene woord gebruikt Johannes 1 brief 2:2. Jesus Christus is eene verzoeninge voor onze Zonden. En hoofdst. 4:10 God heeft Zynen Zoon gezonden tot eene verzoeninge voor onze zonden. Van het andere bediendt zich Paulus Rom. 3:25. God heeft Jesus Christus voorgesteld tot eene verzoening door het geloof in zijn bloed. Insgelyks wordt op de ze offerhanden gedoeld, wanneer aan het bloed van Christus, of aan Christus zelve eene reinigende, heiligende, verzoenende kracht wordt toegekend. Dit geschiedt meermalen in den brief aan de Hebreen. Hoofdst. 1:3 wordt Gods Zoon gezegd, de reinigmaking onzer zonden door zich zelven te weeg gebracht te hebben. h. 9:14. heet het: hoe veel te meer zal het bloed van Christus, die door den eeuwigen Geest zich zelven Gode onstraffelijk opgeofferd heeft, uwe conscientie reinigen van doode werken. vgl. v. 23. Zoo ook h. 13:12. Jesus heeft ook geleden, opdat Hij door zijn eigen bloed het volk zoude heiligen. Het zelfde geschied in de Schriften van Johannes 1 br. 1:7. Het bloed van Jesus Christus Gods Zoon reinigt ons van alle zonden. Openb. 1:5,6. Hem die ons van onze zonden gewasschen heeft in zijn bloed, zij de heerlykheid in alle eeuwigheid. Al verder wordt, op de offer lammeren, bijzonder op het Paaschlam gezien, wanneer Christus daar van den naam draagt. Zoo heet Hij 1 Petr. 1:19. een onbestraflijk en onbevlekt Lam. Joh. 1:29. Het Lam Gods, hetwelk de zonden der Wereld wegdraagt. (dat is, de straf der zonde wegneemt, verg. Hebr. 9:28. 1 Petr. 2:24. en Jes. 53:53.) Het Paaschlam voor ons geslagt, 1 Cor. 5:7. Het Lam dat geslagt is, en door welks bloed wij gekocht zijn, Openb. 5:6-14. Vg. Hebr. 12:24. en Openb. 7:14. Eindelyk wordt op dit offerwerk

ge-

doeld, wanneer Christus in den brief aan de Hebr., meer, maalen voorkomt als de Hogenpriester, die zich zelven heeft opgeofferd, zijn bloed Gode heeft aangeboden, nademaal Hij zich zelven vrijwillig aan eenen geweldige dood heeft overgegeven, ten einde ons van den dood, als eene straf der zonde te verlossen. Daarom wordt Hij dan gezegd, de zonde te niete te doen door zijne zelf Offerhande. Hebr. 9: 25-28. En dit eene Slachtoffer voor de zonde geofferd hebbende.

5. Het vleesch van Jesus Christus is de spijze, zijn bloed, de dranke den eeuwigen leven. Zoo sprak de Heiland Joh. 6: 50-58. Hij wil er mede zeggen, dat zijne geweldige dood, bij welke zijn bloed gestort wierd, het middel is om ons het leeven te bezorgen, en dat wij niet leeven konnen, ten zij, door de tusschenkomst van zijnen dood.

6. Christus is de Borg en Middelaar tusschen God en menschen, 1 Tim. 2: 5. Hij is dat in den zelfden zin, in welke Hij gezegd wordt ons met God te verzoenen, en te vereenigen, volgens de derde eigentlijke uitdrukking. Het is dus niet alleen in zoo verre, als Hij ons de Goddelijke beloften en beselen verbrengt, of onze voorspraak bij God is, gelijk Oudtijds Moses de Middelaar des Oouden Verbonds; maar Hij is het vooral, in zoo verre Hij, door zijn plaats vervangend lijden en sterven, voor ons, de vergeving der zonden van God verworven heeft. Trouwens dit laat zich van zelf opmaken, uit het geen er de Apostel bijvoegt in het volgende 6vs. waardoor dan de zamenhang zijner woorden dus luidt: Daar is een God, daar is ook een Middelaar Gods en der menschen, de mensche Christus Jesus, die zichzelven gegeven heeft tot een zoenoffer voor allen. In dien zelfden zin

noemt

noemt Hem de Apostel de Middelaar van een beter Verbond. Hebr. 8:6. De Middelaar des N. T. h. 9:15. en 12:24. Gelijk ook de Borg van een veel beter verbond. h. 7:22. Nademaal Hij de grooter en heerlijker beloftenissen onder de nieuwe Huishouding aan ons van Gods wege gedaan, niet alleen heeft overgebragt aan de Gemeente, maar ook, en vooral, om dat Hij door zijn bloed, dat is door zijnen geweldigen dood, ons de oorzaak geworden is van het genot der beloofde Goederen: weshalven dan ook de Apostel h. 12:24, in eenen adem spreekt, van den Middelaar des N. T. Jesus en van het bloed der besprenging dat beter dingen spreekt dan Abel.

7. Door de striemen van Christus is ons genezing geworden. Zoo spreekt er Petrus van 1 Br. 2:24, in navolging van Jesaias Godspraak h. 53:4. Het wil zeggen, dat die smadelijke soort van strafoefeninge, welke de Heiland heeft ondergaan, het middel is geweest, om ons van welverdiende Godlijke straf te bevrijden.

8. Wij zijn met Christus gekruist, gestorven, en begraven. Dus spreekt Paulus meermalen, als Rom. 6: 2, 4. 5. 8, 11. Col. 2:12. Vergel. met 1 Petr. 4:1. Door zodanige gezegden geeft hij toch te kennen, dat het lijden en sterven des Heilands het middel is geweest, om ons van dat lijden en sterven te bevrijden. Trouwens, zoo verklaart hij er zich zelven over. 2 Cor. 5:15. Wij oordeelen, dat indien een voor allen gestorven is, zij alle gestorven zijn.

Het gene ons dus, aangaande 's Heilands lijden in onze plaatse, ten duidelijksten blijkt, door uitdrukkelijke, zoo eigenlijke als oneigenlijke gezegden der Heilige Schriften, kan ons ook nog, ten overvloede, eenigermate, blijken uit de geschiedenis van 's Heilands lijden zelve: zoo, in het algemeen, uit zijn geheel lijden, als, in het bijzonder uit eene en andere zonderlinge Omstandigheid in zijne laatste Smarten.

Be-

Beschouwen wij toch, in het algemeen, dat uitgezochte, dat grievende lijden, hetwelk den heiligsten mensch, Gods geliefden Zoon, is overgekomen, dan is het moeielijk, hetzelve overeentebrengen met de Godlijke regtvaardigheid en goedheid, indien er, door middel van dat lijden, niet eenig uitstekend voordeel aan menschen, niet eenige uitstekende eere aan God zij toegebracht; welke door geen ander middel kon worden daargesteld. Doch, wanneer men nu aanneemt, dat onze Heiland dit alles heeft ondergaan, tot geen ander einde, dan, om zijne leer te bevestigen, dezelve door zijn voorbeeld aanteprijzen, en wat diergelijke redenen, in de vorige paragraaf opgegeven meer zijn, dan valt het moeielijk te begrijpen dat Jesus Christus de heilige mensch, en Gods Zoon, tot bereiking van zulke oogmerken hebbe moeten lijden en sterven.

Doch er doet zich in het bijzonder, in het lijden des Heilands, eene en andere bijzondere omstandigheid op, welke men niet wel zal kunnen verklaren, ten zij men erkenne, dat Jesus dit zware lijden, ondergaan hebbe in onze plaatse.

De eene bijzonderheid treffen wij aan, in het lijden het welk den Verlosser overkwam, in Gethsemane, des nachts voor zijnen dood. Na dat toch de Zaligmaker het Paaschfeest met zijne Discipelen gevierd, veel van zijn op handen zijnde scheiding gesproken, zijne bedroefde jongeren bemoedigd en getroost, de gedachtenis-maaltijd van zijn aanstaanden dood ingesteld, en in dit alles eene ongemeene kloekmoedigheid en standvastigheid van geest getoond had, overviel Hem in Gethsemane eensklaps eene overstelpende droefheid en angstvalligheid, welke Hij klaagde aan drie vertrouwde vrienden, welke Hij er getuigen van maken wilde, eene treurigheid, die Hem bittere tranen deed storten, die Hem bloedig zweet uitperste, die Hem herhaalde keeren deed bidden, dat God

er

er Hem van wilde verlossen, en uit welke Hij niet tot zich zelven kwam, voor dat een Engel Hem bemoedigd en gesterkt had. zij. Matth: 26: 36-44. en Luc: 22: 41-44. met Hebr: 5: 7, 8. Vragen we nu: van waar toch zulk een hooggaande droef„ heid en angstvalligheid ontstaan zij? wij zullen geen vol„ doend andwoord vinden, ten zij wij onze aandacht vestigen op de betrekking, in welke de Heiland voor ons leed. Men heeft wel andere oorzaken van deze geweldige gemoeds„ aandoeninge opgezogt, welke ook niet behoeven over het hoofd gezien te worden; maar geene derzelve is toch vol„ doende, om zulk een hooggaande mate van droefheid en angstvalligheid te kunnen verklaren. Er is, die meent, dat de Ziels-angst van Jesus haze oorsprong genomen heb„ be uit eene ligchamelijke ongesteldheid: doch daar voor is geene reden. Jesus klaagde immers enkel over Ziels angst; nam zijne toevlucht alleen tot het gebed; en werd waarschijnlijk door de toespraak van eenen Engel gesterkt. Het blijkt ook niet, dat zijn ligchaams ge„ stel door eenige zoo hevig werkende ziekte zij geschokt geweest. Ook heeft Hij den gantschen nacht en volgenden dag geen blijk van ligchaams ongesteldheid gegeven. Men mag dus veel eer denken aan hooggaande ziele smart welke zoo sterk op zijn ligchaam gewerkt heeft. Er zijn ook die den Heiland, op dit tijdstip, eene zwak„ heid van geest of ligt geraakte aandoenelijkheid toe„ schrijven, gaande gemaakt door de bewustheid van zijn naderend lijden, hetwelk Hij zich te akelig voorstelde, en bij welks bepeinzing, Hij zijner verbeelding te veel bot vierde. Doch zulk eene overdrijving van menschelijk gevoel, zulk een verkeerd bestier der menschelijke ver„ beelding kracht is niet overeen te brengen, met de ver„ standige bedaardheid, welke den Heiland altijd eigen was, of met de naauwkeurige wetenschap welke Hij had van alles wat Hem overkomen zoude. Er zijn ver„

vervolgens, die des Heilands droefheid meer afleiden uit zijn medelijdend en gevoelig hart, hetwelk onbegrijpelijk veel leed, bij de gedachte van het onrecht hetwelk er door menschen, wier welzijn Hij zoo ernstig zocht, gepleegd wierdt, en van het onheil, waarin deze rampzaligen zich zelven stortten. Doch deze gedachte kon wel innerlijke droefheid, maar geene hooggaande benaauwdheid en vreeze doen ontstaan, in welke de Apostel Hebr. 5:7 zegt dat Jesus geweest is. Daarenboven konde de Heiland bij het vooruitzicht van het ongeluk van eenen Judas, Cajafas en anderen, zich immers ook troosten, met de zekere bewustheid van het heil, het welk duizenden menschen, door middel van zijn lijden en sterven deelachtig zouden worden. Er zijn ook, die meenen, dat 's Heilands benaauwdheid een gevolg zij geweest van de verzoeking, aan welke Hij, even als wij, was blootgesteld, schoon zonder zonde en van den strijd, welken Hij nu voor een poos met zich zelven had, daar zijn heerschend beginsel van onderwerping aan den Godlijken wil wierd tegengestaan door den natuurlijken en onzondigen afkeer, dien Hij, als mensch, van lijden had, en door de daaruit voortvloeiende zucht, om zich aan dat lijden te onttrekken, het zij, door de vlucht, het zij, door gebruik te maken van zijn wondervermogen. Doch ook dit is niet overeen te brengen met die beslistheid en dien moed welken Jesus blijken liet denzelfden avond, en met zijne bewustheid, dat er geen ander middel was, ter verlossing der menschen, en ter uitvoering van zijn welgenomen plan, dan dat, van lijden en sterven. Eindelijk zijn er ook, die Jesus zielangst aan zijne vreeze voor het aanstaande lijden en sterven toeschrijven. Trouwens dat men alle opzien tegen de aanstaande folteringen niet geheel mag uitsluiten, leert de Apostel, ter aangehaalde plaats, en zal ook niet kunnen tegengesproken worden

door

door iemand, die bedenkt, dat Jezus een waarachtig mensch is geweest, en menschelijke onrondige aandoeningen gehad heeft even als wij. Evenwel is het niet te denken, dat al die angst, met welken wij den Heiland in Gethsemane zien kampen, alleen uit vreeze voor lijden en dood, zoude ontstaan zijn. Hij wist toch alles, wat Hem overkomen zoude, lang te vooren; Hij onderging het vrijwillig; Hij had er dikwijls, met de grootste kloekmoedigheid van gesproken; Hij wist den heerlijken uitslag van zijn lijden; Hij heeft het kruis verdragen en de schande veracht; en het loon van Zijnen arbeid blonk Hem heerlijk in het oog. Zoude Hij dan, die, door Zijn geheel leven, in de hachelijkste omstandigheden blijken gaf van een weergalooze bedaardheid van Geest, die aan het kruis hangende kalm bleef, die zich zelven niets te verwijten had, en voor wien de dood de verschrikking niet had, welke hij voor eenen zondaar heeft, met minder bedaardheid en kloekheid, den dood hebben onder de oogen gezien, dan vele zijner volgelingen, die juichende het schavot en den brandstapel beklommen, na datze de kerkers van gezang hadden doen weergalmen? Er blijft dus, alles overwogen zijnde, geen genoegelijker oplossing van dit vraagstuk over, dan de erkentenis, dat onze Verlosser in Gethsemane, onze krankheden op zich genomen, onze smarten gedragen heeft. God de Vader deed Hem hier iets lijden, van dien doodsangst, welke de ter dood veroordeelden aangrijpt, bij het missen der vertroosting van een beter leven: een doodsangst, zoo folterende en afmattende, voor ligchaam en geest beide, dat de heilige lijder bidden moest van denzelve verlost te mogen worden; nademaal Hij, buiten dat, niet in staat zoude zijn geweest, om voor het oog der menschen, met die gelatenheid en kloekmoedigheid, te lijden,

den, welke Hem, ten aanzien van zijne onrechtvaardige Hij-
ånder voegde. Hij bad dus, zoo demoedig, als ooit de ge-
ringste, de noodtruftigste mensch bidden kan, met de vol-
komendste onderwerping van zijnen wil aan den wil van zij-
nen hemelschen Vader: en verheerlijkte daardoor zoo zeer
Gods oppermacht, heiligheid, rechtvaardigheid, goedheid,
en trouwe, als dezelve door de gehoorzaamheid en onderwer-
ping van eene geheele Wereld, konden verheerlijkt worden.

De andere bijzonderheid uit het lijden des Verlossers,
welke ons ten blijk verstrekt van het plaatsvervangende
in het zelve, treffen we aan, in de klacht, welke de Hei-
land ontboezemde, toen Hij, in de laatste uuren zijnes le-
vens, aan het Kruishout hing. Toen immers riep Hij, ten
aanhoren van al de omstanders uit: Mijn God! mijn God!
waarom hebt Gij mij verlaten? Matth. 27. 45-47. Het is
zoo, Hij nam, dus klagende, de woorden van David over
Ps. 22: 2. en beriep zich daarbij op zijnen God en Vader,
als die wist, dat Hij geene reden gegeven had, om dus te
worden behandeldt, en dat Hij, niet minder dan David,
staat konde maken, op Godlijke uitredding ten gepasten
tijde. Evenwel strekte toch deze klacht ten bewijze, dat
God omtrent Hem thans deed, het gene Hij anders, als
de hoogste heiligheid en rechtvaardigheid, niet doen zoude:
dat Hij namelijk zijne hulp en bemoediging onttrok, aan
zijnen onschuldig lijdenden Zoon. Vgl. Joh. 8: 29. a. h. 16: 32.
Dit is nu wederom niet wel te verklaren, ten zij men
aanneme, dat de Hooge God, van onzen Zaligmaker, iets
hebbe doen lijden, van het gene alleen schuldige en dood-
waardige zondaren behoren te lijden.

§. 11.

Algemeen en bijzonder nut dezer Verzoening.

Van zeer veel aanbelang is het, te bepalen, hoe verre
zich

zich de heilzame kracht der verzoening, door het lijden en sterven des Verlosers te wege gebracht, uitstrekke. Om nu hierin eenen veiligen weg te houden, is het nodig het geleide der Heilige Schrift te volgen. Doch, wanneer wij deze raadplegen, treffen wij onderscheiden voorstellingen aan, welke, in den eersten opslag schijnen tegen elkander in te loopen, doch die, wel beschouwd en onderling vergeleken zijnde, met elkanderen zeer wel spreken, en ons het rechte gevoelen der Heilige Schrijveren te beter doen kennen. Het is daarom nodig, eerst de onderscheiden voorstellingen in de gewijde Schriften te raadplegen, en, daarna, uit derelve, het ware denkbeeld van Jesus en andere Godsgezanten optemaken.

Dikwijls spreken zij zeer algemeen en onbepaald, van de menschen, alle menschen, de wereld, de gehele wereld, voor welke de Heiland geleden heeft, gestorven is, de verzoening heeft aangebragt enz. Zoo zeide Johannes de Doper Joh. 1:29. Ziet het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt. Zoo zeide de Zaligmaker zelf Joh. 3:17. God heeft zijnen Zoon niet gezonden in de wereld, op dat Hij de wereld veroordeelen zoude, maar op dat de wereld door Hem zoude behouden worden. Zoo schreef ook Paulus Rom. 5:18. Gelijk door eene misdaad het vonnis gekomen is over alle menschen tot verdoemenis; zoo ook komt door eene rechtvaardigheid het vonnis over alle menschen tot vrijverklaring van leven. Insgelijks 2 Cor. 5:15. Hij is voor allen gestorven. En 1 Tim. 2:1-6. Ik vermane dan voor alle dingen; dat gedaan worden, smeekingen, gebeden, voorbiddingen, danksaggingen voor alle menschen, voor koningen en alle die in hoogheid zijn: op dat wij een gerust en stil leven leiden mogen in alle Godzaligheid en eerbaarheid; want dat is goed en aangenaam voor God onzen Zaligmaker, welke wil dat alle menschen zalig worden en tot kennisse der waarheid komen. Want daar is

een

een God, daar is ook een Middelaar Gods en der menschen, de mensche Jesus Christus, die zich zelven gegeven heeft tot een rantsoen voor allen. Eindelijk ook Joh. 1 brief 2:2. Jesus Christus de rechtvaardige is eene Verzoening voor onze zonden: en niet alleen voor de onze, maar ook voor (de zonden) der geheele Wereld. en h. 4:13. Wij hebben het aanschouwd en getuigd, dat de Vader (zijnen) Zoon gezonden heeft (tot) eenen Zaligmaker der Wereld.

Dikwijls ook spreken zij, met bepaling, van die gene, welke den Heer Jesus Christus geloven, op Hem vertrouwen, Hem gehoorzamen en eene vaste hope hebben op de zaligheid des eeuwigen levens. Zoo zegt de Zaligmaker Joh. 10: 11:15. dat Hij zijn leven stelt voor de schapen. Johannes zegt h. 11: 51, 52. dat Jesus gestorven is, niet alleen voor het Joodsche volk, maar op dat Hij ook de kinderen Gods, die verstrooit waren tot een zonde vergaderen. Paulus leert Rom. 8: 33, 34. dat niemand beschuldiging kan inbrengen, tegen Gods uitverkorenen, dat niemand kan verdoemen, om dat Christus gestorven is. Dierelijde leert Efes. 5: 22-27. dat Christus de Gemeente lief gehad heeft, en zich zelven voor haar heeft overgegeven, opdat Hij ze heiligen zonde, enz. - In den brief aan de Hebr. h. 9: 15. leert de Apostel, dat de Middelaar des Nieuwen Testaments gestorven is, opdat de gene, die geroepen zijn, de belofteniſſe der eeuwige erve ontvangen zouden. en vs. 26-28. dat Christus eenmaal geofferd is, om veler zonden weg te nemen. Ook komen ons in de Openb. van Johannes de geraligden voor, ter eere van den Verlosser zingende h. 5: 9. Gij zijt geslagt, en hebt ons Gode gekocht met uw bloed, uit alle geslachten, en talen, en volken, en natien.

Op

Op zommige plaatzen schijnt ook geleerd te worden, dat Christus gestorven is voor de zulken, die de zalig makende vrucht van zijn lijden en sterven ten eeuwigen leven niet deelachtig worden. Zoo vermaant Paulus Rom. 14:15. Verderft niet dien met uwe spijze, voor welken Christus gestorven is! Het welk schijnt aan te duiden, dat iemand, voor wien Christus gestorven is, verdorven worden kan. Zoo is het insgelijks 1 Cor. 8:11. Zal de broeder, die zwak is, door uwe kennisse verloren gaan? Ook spreekt de Apostel Heb. 10:29. van de zeer zware straffe, des geen die den Zone Gods vertreden heeft, en het bloed des Testaments onrein geächt heeft, waar door hij geheiligd was. Insgelijks voorspelt Petrus, 2 Br. 2:1. dat er valsche Leeraars zijn zouden, die verderflijke Ketterijen bedektelijk zouden invoeren, ook den Heer, die hen gekocht heeft, verlochenende, en een haastig verderf over zich zelven brengende.

Eindelijk zijn er zeer vele plaatzen, in welke ten aanzien van dit stuk, niets bepaald wordt, en in welke zij, voor wien Christus geleden heeft, genoemd worden, velen, zondaren, en diergelijken. Zoo zeide de Zaligmaker gekomen te zijn, om zijne ziel te geven tot een zaad, even voor velen. Zoo schreef Paulus Rom. 5:19. Gelijk door de ongehoorzaamheid van eenen mensch Adam vele tot zondaers gesteld zijn geworden, zoo zullen ook door de gehoorzaamheid van eenen Jesus Christus velen tot rechtvaardigen gesteld worden. 1 Tim. 1:15. noemt hij het een getrouw woord, en aller aanneming waardig, dat Christus Jesus in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken. Hiertoe kan men ook brengen die plaatzen, in welke de Apostel aan Christenen schrijvende, spreekt van het lijden des Heilands voor ons. Zoo doet

hij

hij 1 Kor. 15:3. Christus is gestorven voor ons. 2 Cor. 5:20. Dien die geene Zonde gekend heeft, heeft Hij Zonde voor ons gemaakt.

Deze verscheidenheid van uitdrukkingen heeft wel tot verscheidene uitleggingen aanleiding gegeven; maar behelst, wel beschouwd zijnde, geene tegenstrijdigheid, zelfs niet zoo groote moeielijkheid, als men wel, in den eersten opslag, vermoeden zoude. Immers men kan, in tweederlei zin, gezegd worden, voor iemand iets te doen of te lijden, iemand te helpen: namelijk of zoo dat ze alleen gezien worde op de weldadige gezindheid des genen die iets doet of lijdt, en op de geschiktheid en genoegzaamheid der toegebrachte hulp; of op de daadelijke uitwerking van dat gene, waartoe de aangebrachte hulpe strekken moest. Tot een voorbeeld diene ons een Vader, die aan alle zijne kinderen gelijkelijk zijne arbeid en moeite besteedt, en veel opoffert: maar die van zijne zorgen alleen de vrucht ziet bij zijne Hem gehoorzamende lieveelingen, welke naar zijnen raad leven, en van zijne opvoedingszorg gebruik maken; terwijl andere ondankbaar en ongehoorzaam voor zich zelven al die zorg en moeite onnut doen zijn, even als of derelve voor hun niet besteed ware. Zulk een Vader nu kan gezegd worden, dit gedaan en geleden te hebben, of voor allen, of voor zijne lieveelingen: voor allen, om dat 't voor allen gelijkelijk nuttig had kunnen zijn, zo ze het hadden willen gebruiken; voor zijne lieveelingen, om dat deze er eigentlijk alleen het nut van trekken. Passen we dit nu toe, op onzen Heer Jesus Christus, en op 't gene Hij voor arme Zondaren gedaan en geleden heeft, dan kan Hij gezegd

zegd worden, en voor de Wereld, voor allen, geleden te hebben, en bepaaldelijk voor de geloovigen: Voor allen, in zoo verre zijn lijden en sterven, ter verzoening der geheele Wereld genoegzaam was, en God nu niemand van zijne genade uitsluit, dan die zich zelven daar van berooft, door ongeloof en verharding in de Zonde; voor de geloovigen, in zoo verre deze alleen de vrucht genieten van dat lijden en sterven, door gehoorzaamheid des geloofs.

Vijfde Afdeeling.

Over des Heilands verhoging en tegenwoordig bewind.

§. 1.

Inhoud dezer Afdeeling.

De staat van vernedering, in welken onze Heiland geweest is, gedurende zijn sterflijk leven op aarde en in den dood, is verwangen door een staat van verhoging (Filip. 2. 9.) en heerlijkheid (Luc. 24: 26.) welke begon met zijne Opstanding uit den dooden, en welke eindeloos duuren zal. In deezen staat kan men 4 trappen onderscheiden, naar aanleiding van de zogenoemde Apostolische geloofsbeijdenis: namelijk Zijne Opstanding, Hemelvaart, Zitting aan Gods rechtehand, en Wederkomst ten oordeel. Evenwel kan men ook de Hemelvaart en Zitting aan Gods rechtehand, als een naauwsten verbonden, zamen noemen. De beschouwing van elk dezer

stuk,

stukken is van het grootste aanbelang voor den Christen, nademaal Christus in den staat zijner verhoging, al het Heil het welke Hij, in den staat zijner vernedering verworven heeft, in dien zijner verhoging, aan zijne Gemeente te genieten geeft. Gelijk Hij, gedurende zijn aardsche leven, alles voor zijne Vrienden was, zoo is Hij ook, in zijne tegenwoordige Heerlijkheid alles voor hun, die in Hem geloven en Hem gehoorzaam zijn.

§. 2.

Opstanding des Heilands.

Jesus Christus, dezelfde, die gestorven was, wiens ziel aan des Vaders zorg was aanbevolen, wiens ligchaam in de Grafspelonk was neergelegd, is op den derden dag na zijnen dood weder opgestaan.

Deze verrijzenis des Zaligmakers wordt op tweerlei wijze door de Apostelen uitgedrukt. Gemeenlijk wordt ze aan God den Vader toegekend, die zijnen Zoon uit den dooden heeft opgewekt, naar de werking zijner sterke macht. Efes. 1:19,20. Zoo dat Christus gezegd wordt te leeven door de kracht van God. 2 Cor. 13:4. en Hij, de God des vredes, gezegd werde, onzen Heer Jesus Christus uit den dooden te hebben wedergebracht. Hebr. 13:20. en elders. Zomtijds evenwel wordt ook 's Heilands Opstanding van Hem zelven toegeschreven. Zoo spraak Hij zelf Joh. 2:19. met bedoeling van den tempel zijnes ligchaams, v. 21. breekt deezen tempel, en in drie dagen zal ik den zelven oprechten. En nog duidelijker H. 10:17,18. Daarom heeft mij de Vader lief, overmits ik mijn leven aflegge, opdat ik hetzelve wederom neme. niemand neemt het zelve van mij, maar ik legge het van mij zelven af. ik hebbe macht hetzelve aftelegge, en hebbe macht hetzelve wederom

te

te nemen; dit gebod hebbe ik van mijnen Vader ontvangen.
Uit dien hoofde ook zeide Petrus 1 Br. 3:18. dat Christus
levendig gemaakt is door den Geest, dat is door zijne Goddelijke kracht. Deze verschillende uitdrukkingen kan ons denken, aan de betrekking, in welke onze Verlosser stond tot God zijnen Vader. Gelijk Hij, naar den wil zijns Vaders, zijn leven afleide, zoo nam Hij het ook naar den wil zijns Vaders weder aan, volgens dat vermogen, het welke Hem tot eer van God en tot heil der menschen gegeven was. Zoo konde dan God de Vader zelf gezegd worden dat gene te doen, wat de Zoon naar 's Vaders wil en de Hem verleende macht, gedaan heeft. Dat ook Christus, naar 's Vaders wil, uit den dooden opstond wierd kennelijk gemaakt, door de aardbeving, door de zending van hemelsche Engelen, welke Hem den dienste stonden, door het Graf te openen, Hem te ontwinden en van Kleederen te voorzien, door de boodschap van zijne verrijzing aan eenige vriendinnen te brengen.

Zoo leefde dan de Zaligmaker weder. Doch Hij leefde, om niet weder te sterven. Paulus zegt daarom Hand. 13: 32, 34. Wij verkondigen dat God Hem uit den dooden heeft opgewekt, zoo dat Hij niet meer tot verderving keeren zal, en Rom. 6:9. Christus opgewekt zijnde uit de dooden, sterft niet meer: de dood heerscht niet meer over Hem.

Nog is, ten aanzien dezer gebeurenis opmerkelijk de tijdsbepaling van den derden dag na zijnen dood. Niet alleen hebben de oude Christenen, in hunne Geloofsbelijdenissen, deze tijdbepaling uitgedrukt, maar ook de Apostelen zijn daarin voorgegaan. Zoo verkondigde Petrus aan Cornelius en de zijnen, dat God Jesus van Nazareth heeft opgewekt den derden dage, Hand. 10:40. En Paulus schrijft 1 Cor. 15:3,4. dat hij aan de Corinthers den eersten had overgegeven dat Christus is opgewekt den derden dage. Zoo wierd daartoe hadden ze eene gewichtige aanleiding in de voorspellingen, welke de Heiland bij herhaling had gedaan, en welke dus door de uitkomst bevestigd wierden.

Meer.

Meermalen toch zeide Hij dat Hij den derden dage zou de opgewekt worden, Matth. 16:21. 17:23. 20:19. De Engelen herinnerden dit ook aan de Vrouwen, Luc. 24:7. 's Heilands Vrienden waren ook daar aan gedachtig, voor dat ze van zijne Opstanding zekerheid hadden. Luc. 24:24. en zelfs zijne Vijanden zeiden, Matth. 27:63, 64. wij zijn indachtig dat Hij nog levende gezegd heeft: na drie dagen zal ik opstaan. Ondertusschen moet deze tijdsbepaling gerekend worden naar de wijze van telling, onder de Joden, den dien tijde, gebruikelijk, bij welke men den dag op welken een tijdwak begint, en den dag op welken hetzelve eindigt, voor geheele dagen telt, of schoon er slechts een klein gedeelte van beiden in dat tijdwak begrepen is: eene berekening, welke ook zelf onder ons niet geheel vreemd is, daar wij <u>een Week</u> door <u>8 dagen</u> uitdrukken. Op gelijke wijze moet men ook verklaren, 't gene de Heiland Matth. 12:40. zegt, van <u>drie dagen en drie nachten</u>, welke Hij in het hart der aarde zijn zoude: gelijk men uit vergelijking van plaatsen uit het O. T. ook zelf opmaken kan, bij voorbeeld 1 Sam. 30:12. met v. 13. en Esther 4:16, met hoofdst. 5:3.

§. 3.

Zekerheid derzelve.

Dat de Zaligmaker waarlijk opgestaan is, gelooft de Christenheid, met het hoogste recht, op het getuigenis van de Apostelen; welke zelve den Heiland na zijne verrijzenis hebben aanschouwd, en gemeenzaam met Hem hebben omgegaan. Deze toch hebben daarvan, bij vriend en vijand getuigenis gegeven. En dit getuigenis gelegd tot een grondslag van hunne Evangelie prediking. Paulus zelf beroept zich op meer dan 500. Christenen, die den Heiland op eens aanschouwd hebben. Dit getuige-

nis

nie nu is ten hoogsten geloofwaardig, om dat alles, wat men in eenen bevoegden getuige verlanger kan, zich in dere Vrienden des Heilands vereenigt, daar zij in staat waren om de waarheid der zake naauwkeurig te weten, en daar en boven van een eerlijk karakter om derelve te getuigen en eindelijk buiten staat waren, om zoo ze al geuild hadden eenig bedrog te plegen. Hier komt zij, dat 's Heilands Vijanden door hun gedrag, het getuigenis zijner Vrienden hebben bekrachtigd. Boven al is derzelver gezach, door Godlijke tusschenkomst, op en na het eerste Christen pinksterfeest, boven alle zedelijke bedenking gesteld. Het is niet nodig, deze stukken hier in het breede uittehalen, daar derelve, bij de verklaring van den Heidelbergschen Catechismus, Zondag 17 behandeld worden: Men kan, ten aanzien van dit stuk, ook met vrucht lezen eene bijlage over 1 Cor. 15: 1-11. op de verklaring van dat hoofdstuk door P. Borseld.

Het zal ook niet nodig zijn, ons optehouden, met bedenkingen, tegen de waarheid dezer gebeurenis. De voornaamste van deze worden ontleend, deels uit Schijnstrijdigheden, welke er in de verhalen der Evangelisten zouden voorkomen; deels uit het niet verschijnen des Heilands aan iemand buiten het gezelschap zijner Vrienden. Immers het eerste zoort van twijfeling wordt het best opgelost, door eene geleidelijke voordracht der geschiedenis, hoedanige jaarlijks geschied bij de gedachtenis viering van Jesus opstanding.

Men kan ook hiertoe, met vrucht gebruiken, de overdenkingen en gesprekken van Krieger, over dere onderwerpen, en de verklaring van de geschiedenis der begraving en Opstanding des Heilands door J. D. Michaelis. De andere bedenking wordt volkomen opgelost, door het onderwijs van Petrus, Hand. 10: 40, 41. met het welk men vergelijken kan eene geschreve leerrede over dat onderwerp,

en,

en, eene uitvoeriger behandeling van het vraagstuk, waar, om Jesus zich niet aan Zijne Vijanden hebbe geopenbaard na Zijne Opstanding.

§. 4.

Nut derzelve.

De opstanding des Heilands is zeer nuttig geweest, zoo voor Hem zelve, als voor de zijnen, en voor het geheele Menschdom.

Zij was nuttig voor den Zaligmaker zelve. Bij Zijne Opstanding wierd Hij aan het geweld des doods ontrukt; stelde Hij zich boven alle smarte en lijden verheven; en behoefde Hij aan geen gevaar of moeite zich meer bloot te stellen. Zijne eer wierdt gered tegen alle verdenking, en Hij krachtiglijk bewezen te zijn die Zoon van God, die Verlosser der menschen, welke Hij gezegd had te zijn. Rom. 1:4. Nu konde Hij zich verlustigen met de herinnering van Zijn voorgeworsteld lijden, met de bewustheid van een wel volbracht werk, met het genot der Godlijke goedkeuring, en met het uitzicht op de Hem aangeboden belooning. Nu ontving Hij de eer en den dank van Zijne Vrienden, voor welken Hij zijn leven had opgeofferd: nu zelfs, terwijl de Vader Hem andermaal in de Wereld invoerde, ontving Hij de hulde der Engelen; Hebr. 1:6. Nu was de weegang voor Hem bereikt, tot den hoogsten trap van eere en gezach, zoo dat Hij zeggen konde: mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Matth. 28:18. Daar er nu aan de Godlijke rechtvaardigheid genoeg was gedaan, door den Middelaar tusschen God en de menschen, genoot Hij alle de aangenaamheid van den omgang met God, en leide hier op aarde reeds een hemelleven. Van hier, dat de Heiland, met Zijne Vrienden ook niet zoo bestendig omging, als voorheen, maar

meer

meer op die wijze, op welke Hij, voor zijne komst in het vleesch, in de vroegste tijden aan de Aardvaders verscheen, gelijk Gen. 18. en elders. Men kan dus, in den staat, in welken de Verlosser op aarde leefde, na zijne verrijzing, als het ware de voorbereiding tot, en het begin opmerken, van dat heerlijk leven, in het welke Hij, na zijne Hemelvaart is ingegaan.

De opstanding des Zaligmakers was vooral nuttig voor het menschdom, en bijzonder voor hen, die in Hem geloven. Immers 1.) door de Opwekking des Heilands is zijne geloofwaardigheid voor ons bevestigd, en wij kunnen er ons ten vollen op aan, dat Hij Gods Zoon en afgezant is, en dat alles, wat Hij geleerd, voorspeld, beloofd en bevolen heeft, Godlijke ontdekking, belofte en bevel voor ons is. 2.) 's Heilands Opstanding is daarin boven voor ons het bewijs, dat er aan de Godlijke gerechtigheid voor ons voldaan is, en dat wij dus, in Hem gelovende, op de vergeving onzer zonden, en eene eeuwige zaligheid vesten staat mogen maken. Hij is toch opgewekt om onze rechtvaardiging Rom. 4: 25. en er is geene verdoemenis daar Christus is opgewekt. h. 8: 34. Zoo dat wij eene levende hope hebben op de hemelsche erfenis, door de Opstanding van Jesus Christus uit den dooden, 1 Petr. 1: 3, 4. Deze hope wordt vermeerderd, zoo door het voorbeeld van Jesus Christus, die ook zelf uit den dooden is opgewekt, en ons dus tot een zichtbaar bewijs verstrekt van de mogelijkheid onzer opstanding, volgens Paulus redeneering 1 Cor. 15: 12, 13, als door de belofte des Heilands Joh. 14: 3, 19. Volgens welke Hij het eeuwig leven der gelovigen aan zijn leven verbonden heeft; allermeest evenwel, door de naauwe betrekking, in welke wij tot Hem staan, volgens welke Hij de oorzaak is van ons leven gelijk Adam ons den

dood

dood heeft veroorzaakt. Zoo toch spreekt er de Apostel van Rom. 8: 11. Indien de Geest des genen die Jesus uit den dooden opgewekt heeft in u woont; zoo zal Hij die Christus uit den dooden opgewekt heeft, ook uwe sterflyke ligchamen levendig maken, door zijnen Geest die in u woont. Insgelijks 1 Cor. 15: 17, 21, 22. Gelijk zij alle, die Christus toebehooren volg. vs. 23. door Adam sterven, zoo zullen ze ook door Christus alle levendig gemaakt worden. Weshalven hij ook vs. 20. genoemd wordt de eersteling der gene die ontslapen zijn, of volgens Col. 1:18. De eerstgeboren uit den dooden, op dat Hij in allen de eerste zoude zijn; deze naauwe betrekking nu drukt de Apostel meermalen uit, door te zeggen dat de Christenen met Christus zijn opgewekt, en levendig gemaakt, om ons te kennen te geven, dat wij, nu Christus opgewekt is ons zelven ook mogen aanmerken als verlosten van den dood, en als opgewekten tot een eeuwig leven: een leven het welk hier reeds een aanvang genomen heeft, bij onze aanvankelijke verbetering en heiliging, als een begin van en voorbereiding tot het zalig hemel-leven. Zie, Efes. 1:17. h. 2:7. Coll. 2: 10 – 15. Vergel. met Hoofdst. 3:1–4. en Rom. 6. 5–11. Vooral is de Opstanding van Christus 3) ons nuttig, uit hoofde van de heerlykheid in welke de Heiland is ingegaan, om het werk onzer zaliging te bevorderen, en ons als Heer en Richter deelgenoot te maken van dat zalig leven, hetwelk Hij voor ons bereid heeft. Zoo stelden de Apostelen, terstond na de aanvaarding van hun ambt de opwekking des Heilands voor, Hand. 2: 32–36. Hoofdst. 3: 13–26. Hoofdst. 4: 8–12.

Uit dit alles blijkt nu het groote nut van 's Heilands verrijzing, zoo voor Hem zelven, als voor zijne Gemeente. Ondertusschen moet men wel onder het oog houden, dat die opgenoemde nuttigheden, niet alleen uit de herleving des Verlossers zijn af te leiden; maar tevens ook uit den Staat van macht en heerlykheid, in welken de opgewekte Verlosser, straks daar na is ingegaan.

§. 5.

§. 5.

De Hemelvaart van Christus.

Na dat onze verreze Zaligmaker zich meermalen bij zijne Apostelen en andere Vrienden had vertoogd, om hen van Zijne Opstanding te verzekeren, Zijne bevelen te geven, hen voor Zijn op handen zijnde vertrek voortebereiden, en de Zending des Heiligen Geestes te doen verwachten, wierd Hij, op den 40sten dag na zijne verrijzenis, in de tegenwoordigheid Zijner Apostelen, van den Olijf-berg opgenomen en verheven boven de wolken, buiten het gezicht zijner Hem nastarende jongeren, en alzoo wierd Hij opgenomen in den Hemel, dat is overgevoerd, uit deze aardsche wooning, naar dat huis des Vaders, dat verblijf der Engelen en Zaligen, in het welke Hij gezegd had plaats te zullen bereiden voor de zijnen. Zoo toch verhalen ons eenvoudig de Evangelisten deze groote gebeurenis, Marc. 16:16. Luc. 24. 51, 52. Hand. 1:9. In die plaats der gelukzaligheid houdt Hij nu zijn bestendig verblijf, volgens het gezegde van Petrus Hand. 3:21. en Paulus 1 Thess. 1. 10, en Hebr. 7. 25, 26. Daar is Hij met een Ligchaam, dat heerlijk, en naar zijnen tegenwoordigen stand geschikt is, Filipp. 3: 21. Daar geniet Hij eene heerlijkheid, welke alle onze bevatting te boven gaat, volgens Joh. 17:5 en 24, en 1 Tim. 3:16.

Meer kunnen we van den aard dezer Hemelvaart niet zeggen. Want de Dichterlijke beschrijvingen Ps. 24:7-10. Ps. 47:6. Ps. 68: 19. doelen niet op de hemelvaart van Christus, maar op de plechtige opvoering van de Verbondskist naar den berg Sion, met welke God zelve gezegd wierd optevaren, volgens het denkbeeld, het welk de Israeliten hadden van de zegenende tegenwoordigheid des Heeren bij die Verbondskist. Wanneer dus Paulus Efes. 4. 8-10. zodanige uitdrukking op de hemelvaart van Christus overbrengt, geschiedt dit slechts bij toespeling, hoedanige in de schriften des Apostels verscheidene gevonden wordt.

Het

Het gene wij dan van deze groote geboorenis weten, is genoeg, om ons te verzekeren, dat onze Heiland, naar zijne menschelijke natuur niet meer op aarde is, en dat het bijzijn, het welke Hij aan zijne Gemeente en derzelver opzienders beloofd heeft Matth. 28: 20, zodanig een is, als met zijne Goddelijke natuur overeenkomt: den bijzijn van hartelijke genegenheid, bestendig aandenken, trouwe voorzorg en werkzamen invloed. Trouwens het wanbegrijp, aangaande eene alomtegenwoordigheid van Christus menschheid na zijne hemelvaart, het welk te vecht in den Heidelbergschen Catechismus, vr. 46-48. wordt tegengesproken, is thans bij de navolgers van den Kerkhervormer Luther zelve, zoo goed als uitgesloten.

Alleen is nog, ten aanzien van 's Heilands hemelvaart opmerkelijk dat dezelve, op tweederlei wijze wordt uitgedrukt. Somtijds toch wordt God de Vader gezegd zijnen Zoon te hebben verhoogd en opgenomen in den hemel, Hand. 1: 9. H. 2: 33. H. 5: 31. Somtijds daarentegen wordt de Heiland zelf gezegd henen te zijn gegaan en opgevaren te zijn. Joh. 14: 2, 3. H. 20: 17. Efes. 4: 8 & 10. Welke verscheidenheid van uitdrukkingen zich gemakkelijk verklaren laat, op dezelfde wijze, als dit omtrent de opwekking of opstanding des Heilands, gedaan is, §. 2.

§. 6.

Zekerheid derzelve.

Dat de Zaligmaker, op de gezegde wijze van de aarde is opgenomen, en in de bovenlucht buiten het bereik van het menschelijk oog verheven, getuigen de Apostelen, die aanschouwers zijn geweest, van deze zijne verheerlijking. Dat deze verwijdering van onzen aardbol gevolgd zij van den overtogt in den hemel, de woonplaats der Zaligen, waar de Heiland van toen af zijn verblijf genomen heeft, verkondigden de 2 Engelen aan zijne jongeren, toen zij Hem nog

zien.

konden na te staren. Trouwens dat die 2 Mannen in witte kleding, van welke Lucas melding maakt Hand. 1:10, 11, geene menschen geweest zijn, uit Jesus vriendenkring, maar wel degelijk hemelsche geesten; blijkt genoegzaam, uit den aard der zaake, en uit het verhaal des geschiedschrijvers. Immers, indien er vrienden van den Heiland waren, zoo bij uitstek ingelicht in het plan van zijn leven, als deze twee, dan konden ze bij de Apostelen niet onbekend geweest zijn: of waren ze waarlijk hun onbekend, zoo zouden ze ook zoo veel geloof niet gevonden hebben. Doch de beschrijving die Lucas geeft van Mannen in witte kleeding, is dezelfde, met welke hij, en andere Evangelisten de hemelsche geesten aanduiden. Vrg. Luc. 24:4, 23. en Marc. 16:5, met Matth. 28:3. en Joh. 20:12, als mede Hand. 10:30, met vs. 3, 7. Wij mogen dus gerust afgaan op het gene ons de getuigen van Jesus hemelvaart verklaren, zelve gezien, en van 2 Engelen gehoord te hebben. En gelijk zij de laatsche ooreen geweest zijn van het vertrek hunnes Heeren naar den Hemel, zoo zijn het Paulus en Stefanus eenigermate geweest van zijn verblijf in den staat der heerlijkheid. Stefanus toch, vol zijnde des Heiligen Geestes, en de oogen naar den hemel houdende, zag de heerlijkheid van God, en Jesus staande aan Gods rechterhand, zoo dat hij zeide: Ziet, ik zie de hemelen geopend, en den Zoon des menschen staande aan Gods rechterhand. Hand. 7:55, 56. en Paulus telt zich in dit opzicht ook onder de getuigen van het leven des Heilands, als zijnde meermalen met eene verschijning van Hem vereerd. 1 Cor. 9:1. en 15:8. Schoon toch dat zien, van Stefanus en Paulus niet is het zien door middel van ons natuurlijk zintuig, maar het aanschouwen, door middel eener buitengewone voorstelling aan hunne verbeelding. Kracht, zoo is toch de eenvoudigheid, welke zodanig eene voorstelling in de ziel dier twee personen verwekte, niet minder zeker, als derselve zoude geweest zijn, door de voorstelling van 's Heilands lichaam aan het zintuig des gezichts. Alle deze getuigenissen nu verkrijgen

krijgen de sterkst mogelijke bevestiging, door de wonderdadi-
ge gewrochten van den Heiligen Geest, in en door de Apos-
telen. Weshalven ook Petrus zegt Hand. 5:31. 32. dat
ook de Heilige Geest, welken God hun gegeven had, getui-
ge was, van het gene zij verkondigden, aangaande de ver-
hoging van Jesus door Gods rechterhand. Trouwens Chris-
tus zelf had zijn vertrek naar zijnen Vader en de komst
van den heiligen Geest zoo met elkander verbonden, dat
deze geen plaats konde hebben zonder dat Hij verheerlijkt
was. Indien ik niet weg ga, zeide Hij Joh. 16:7. Zoo
zal de troostER tot u niet komen; maar indien ik he-
nen ga, zoo zal ik Hem tot u zenden. verg. hoofd. 7:39.

Er is dus geene reden, om gehoor te geven, aan de be-
denking van die geenen, welke deze gebeurenis in twijfel
trekken uit hoofde van hare vreemdheid, en om dat de-
zelve, zoo als zij zeggen, door niemand dan door eenen E-
vangelist Lucas verhaald zij.

Wat toch het vreemde der zaak betreft, wij mweten
ons niet schamen te belijden, dat wij onkundig zijn van
de wijze, op welke deze plaats verwisseling geschied zij; dat
wij niet kunnen aanwijzen, in welk gedeelte van het wijd-
uitgestrekt Heelal, die hemel zij, naar welke de Verlosser
verhuist is; en dat wij zelfs den aard van het verheerlijkt
lichaam niet kennen, met hetwelk de Heiland, als
men zoo spreken mag, die grote reis gedaan heeft.
Aan deze onze onkunde mag ons niet belletten geloof te
geven; aan het gene ons, deswege, op Godtlijk gezach is
bekend gemaakt: te minder, nademaal er geene tegen-
strijdigheid of onwaarschijnlijkheid is, in te stellen, dat
er ergens, buiten de grenzen van onze aarde een heerlijk
verblijf zij, geschikt voor heilige en zalige bewoners,
mewaards dan ook de verheerlijkte menschheid van den

Za-

Zaligmaker, zij overgebragt, door de Godlyke almacht, op eene haar waardige, en voor den persoon des Verlossers gepaste wijze.

Het is ook ongegrond het gene men zegt, dat het geloof van 's Heilands hemelvaart alleen berust op het verhaal van Lucas, die er toch zelf geen oog-getuige van geweest is, en dat de Apostelen die gezegd worden er aanschouwers van geweest te zijn, er niets van melden. Immers behalven Lucas, maakt ook Apostel Paulus dikwijls gewag van 's Heilands hemelvaart, en zitting aan Gods rechterhand, gelijk Rom. 8: 34. Efes. 1: 20. hoofd. 4: 10. Filipp. 2: 9. hoofd. 3: 20. Coll. 3: 1-3. Insgelijks in den brief aan de Hebreen, gelijk hoofd. 1: 3. 4: 14. 6: 20. 7: 26. 8: 1-9: 12. 24. Het zelfde doet ook Petrus, zoo in zijne redevoeringen Hand. 2: 32-34. 3: 21. 5: 31, 32. als in zijnen 1e brief h. 3: 22. Insgelijks de Evangelist Marcus, h. 16: 19. Wat meer is Matth. toont duidelijk dat hij Jesus hemelvaart onderstelt, als eene welbekende zaak, blijkens het slot van zijn Evangelie, h. 28: 21. en de vermelding van 's Heilands voorstelling h. 26: 64. Inzonderheid evenwel, geeft Johannes te kennen, dat Jesus, na zijn vertrek van de aarde verheerlijkt is in den hemel, hoofd. 7: 39. 12: 16. en het gene alles afdoet, hij heeft zeer vele reden des Heilands geboekt, in welke deze zegt, dat Hij uit den hemel gekomen is, en wederom derwaarts zoude henen gaan, gelijk hoofd. 3: 13. 6: 38, 61, 62. 7: 33, 34. 8: 21-23. 12: 26. 14: 2, 3, 12, 28. 16: 5-7, 28. 17: 4, 5, 24. 20: 17. als mede dat Hij van daar weder komen zoude. h. 21: 22, 23. Vraagt men intusschen, waarom de Apostelen niet meermalen en meer uitdrukkelijk, van Jesus hemelvaart gesproken hebben? men kan daarop met veel waarschijnlijkheid andwoorden, dat zij, van 's Heilands herleven prekende daar bij met een gedacht hebben aan het leven, het welk Hij nu in den hemel leeft; weshalven dan ook niemand vriend of vijand ooit schijnt gevraagd te hebben waar dan die Jesus was, welken de Apostelen verkondigden. Daar en boven moest de waarheid van Jesus verheerlijking in den hemel, minder door ooggetuigen, dan wel door wonderdadige uitwerkselen van zijne regering, be-

bevestigd worden: gelijk dan ook werkelijk geschied is.

§. 7.

Uit derzelve.

Hoe nuttig het verblijf van onzen Verlosser in den Hemel zij, zoo voor Hem zelven, als voor de menschen, inzonderheid voor de gelovigen, is reeds blijkbaar uit het voorheen gezegde, aangaande het nut zijner Opstanding §. 4. En het zal nog verder blijken, uit het gene vervolgens §. 8. moet gezegd worden aangaande het nut van zijne Zegering. Trouwens, al dat nut ontstaat, niet zoo zeer uit de plaatsverandering, welke Jesus ten hemel varende ondergaan heeft, als wel uit de Staatsverwisseling, welke daar mede gepaard ging. Het is ook uit hoofde van dit nauw verband, dat de heilige Schrijvers meermalen uitdrukkelijk gewag maken van Jesus Opstanding en Zitting aan Gods rechterhand, zonder zijne hemelvaart bijzonder te vermelden: gelijk Rom. 8: 34. Christus is het, die ook opgewekt is, die ook ter rechterhand Gods is. Efes. 1: 20. God heeft Hem uit den dooden opgewekt en gezet tot zijne rechterhand in den hemel. Vergl. h. 2: 6. Coll. 3: 1. Van hier ook dat tomtijds, en de plaatsverandering en de Staatsverwisseling des Heilands met een woord wordt aangedui: gelijk Hand. 2: 33. Hij door de rechterhand Gods verhoogd zijnde, heeft dit uitgestort, h. 5: 31. Deze heeft God door zijne rechterhand verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker. Van hier eindelijk, dat beide tomtijds ten naauwsten met elkander verbonden worden; gelijk 1 Petr. 3: 22. Welke is aan de rechterhand Gods opgevaren den hemel.

Dus is Heilands hemelvaart beschouwende, ontdekken wij zas, welk voordeel Hij zelf daar bij verkregen hebbe. Maraus drukt het uit h. 16: 19. De Heer dan is opgenomen

in

in den hemel, en is gezeten aan de rechterhand van God.
Van nu af aan oefende Hij dan het heerlijk gewrocht uit in hemel en op aarde, het welk Hem gegeven was Matth. 28:18, en Joh. 17:5. Nu ontfing Hij ook de eer der Godsdienstige aanbidding van zijne jongeren, vrlg. Luc. 24. 52. Hand. 1:24.

Vooral ontdekten zij bij deze beschouwing het groote nut, het welk voor ons menschen, voortvloeit uit de hemelvaart en verheerlijking des Verlossers. Immers aan dezelve heeft het menschdom de oprichting, uitbreiding en instandhouding der Gemeente, de verkondiging van het Evangelie in Christus naam, en duizend voordeelen, hieruit voortvloeiende te danken, Matth. 28:19. Inwonderheid even wel trekken oprechte vereerers des Heilands dit nut van zijne verhoging. Hen toch bevrijd Hij van de straf hunner zonden, en deelt hun Gods rijkerlijke zegeningen toe welke Hij verdiend heeft, door te gehoorzamen en te lijden voor hun; dit toch is het, hetwelk de Apostelen uitdrukken, door het bidden en voorspraak zijn van den Heiland voor hun. Rom. 8:33, 34. 1 Joh. 2:2. Hem schenkt Hij alle gepaste hulpmiddelen, tot bevordering van hunne deugd en heiligheid. verg. Matth. 28:19. Hand. 3:26. hoofd. 5:31. Efes. 4:7-13. Hun geeft Hij den heiligen Geest, welken ze niet ontfangen konden voor dat Hij verheerlijkt was. verg. Joh. 16:7. Hand. 2:33. Rom. 8:9. Voor hun verstrekt het leven des Verlossers in den hemel tot een zeker bewijs, dat zij ook eens daar met Hem leven zullen, volgens zijne eigen verklaring, Joh. 12:26. 14:2,3. 17:24. Of, om met Paulus te spreken, zij zijn met Hem in den hemel gezet. Efes. 2:6. En dit moet hen dan ook oprekken en aanmoedigen, om hun leven op aarde zoo interichten, dat hetzelve hier reeds eene voorbereiding tot, en een begin zij van het hemelsch leven, naar Paulus vermaning Col. 3:1-5.

Voor het overige paast het ons, Gods vrijheid te eerbiedigen, die onzen Heer Jesus Christus uit deezen aardsche staat, en uit

uit de ligchamelijke verkeering met ons sterfelijke men„schen, weggenomen, in den hemel verplaatst, en in het gezelschap der zaligen overgebragt heeft. Wel verre toch, van ons over deze schikking te bedroeven; verdient dezelve onzen lof en dankzegging. Het zelfde nut toch, dat de ligcha„melijke verkeering des Heilands zoude kunnen aanbrengen, kunnen wij genieten, door den onzichtbaren invloed van zij„nen Geest, op ons verstand en hart. Alles wat wij ter on„ze onderwijzing, verbetering en vertroosting behoeven, kan ons even zoo voldoende door de Godlijke wijsheid en magt des Zaligmakers, en door middel van het Evangelie ge„schonken worden, als het aan zijne vrienden de beurt viel, door middel van zijne mondelinge onderwijzing. Hij is in dit opzicht met ons, alle de dagen tot aan de voleindiging der wereld. Matth. 28. 20. Het is zoo, voor de vrienden des Heilands zoude het aangenaam zijn, Hem in dit leven te aanschouwen; maar dit genoegen zouden maar weinigen, en dat nog wel voor eenen zeer korten tijd kunnen genieten; en dan zoude het afzijn waarschijnlijk nog zwaarder val„len. Men moet ook niet meenen, dat het aanschouwen van den Verlosser, een genoegzaam middel zoude zijn, om ongeloovigen en ongehoorzamen tot inkeer te brengen: im„mers, toen Hij op aarde was, waren er zoo velen, die Hem dikwijls zagen, en hoorden, en evenwel Hem ongehoorzaam bleven; daar en boven geeft Hij genoegzame middelen ter overtuiging door de kennelijke blijken van zijn Godlijk gezach, door de voortreffelijkheid van zijne leer, door de billijkheid van zijne wetten, door het getuigenis des gewetens, door het genot van verbeurde zegeningen, door de hope op zijne beloften, en wat dies meer is, zoo dat zij, die zich hier door niet laten overtuigen en bewegen, door het zien van Jesus niet bewogen zouden worden. Het is daarom een gelooven in Jesus, zonder Hem te zien, door het welk Hij thans zalig maakt, volgens zijn gezegde aan Thomas Joh. 20: 29.

Het

Het Godvruchtig gemoed zoude gaarn den dierbaren Verlosser mondelinge dankbetuiging doen, voor zijne weldadigheden, en Hem, door onthaal en door geschenken, de oprechtheid dezer erkentenis doen blijken: doch de Zaligmaker heeft die zoo min nodig, als een wijs Man met een geschenk van kinder speelgoed gediend zoude zijn: en Hij verwacht van ons de dankbaarheid en de hulde van een ootmoedig hart, van eene oprechte aanbidding, van een vast vertrouwen, van eene onverdeelde liefde, van eene standvastige gehoorzaamheid, en van eene gewillige navolging; terwijl Hij de aardsche giften, welke wij, om Zijnent wille, aan zijne hulpbehoevende vrienden doen, rekenen wil, als aan Hem zelven gedaan. Voorts is het zijn weldadig plan, om de kwekelingen voor den Hemel allengs van de aarde en het aardsche aftetrekken, en voor het onzienlijke intenemen en te bereiden. Eindelijk is dit afwezen des Heilands, voor den korten tijd des levens op aarde, het ware middel, om ons met te meerder verlangen te doen uitzien naar de nauwer gemeenschap met Christus, welke beloofd is aan zijne echte volgelingen. Weshalven deze dan ook met Paulus, Filip. 1:23. begeerte hebben om ontbonden te worden, en met Christus te zijn.

§. 8.

Regering van Jesus of zitting aan Gods Regtehand.

Onze Verlosser ten Hemel opgenomen zijnde, is van God uittermate verhoogd, Filip. 2:9. met heerlijkheid en eere gekroond, Hebr. 2:9. Verre boven alle Overheid en magt en kracht en heerschappij: en allen naam, die genaamd wordt, niet alleen in deze, maar ook in de toekomende Wereld. Efes. 1:21. Zoo dat alle Gods Engelen Hem

aan-

aanbidden, Hebr. 1:6. En heeft alle dingen zijnen voeten onderworpen, en heeft Hem der Gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen, Efes. 1:22. Door het welk een iegelijk lid des Ligchaams zijnen wisdom bekomt, Hoofd. 4:16. Ja heeft Hem alle magt gegeven in hemel en op aarde, Matth. 28:18. Zoo dat er niets uitgezonderd is dan God de Vader zelve, die alle dingen zijnen Zoon onderworpen heeft, 1 Cor. 15:27. Hij draagt ook daarom, in den volsten nadruk, den naam van Heer, Hand. 2:36. en van Heer der Heeren en Koning der Koningen, Openb. 17:14. 19:16.

Het is dit gezach en bewind des Heilands, het welk in de Heilige Schriften zoo dikwijls wordt uitgedrukt, met de figuurlijke uitdrukking van Zitten en Zijn aan Gods Rechterhand, Marc. 16:19. Rom. 8:34. Van zitten ter Rechterhand der Kracht Gods, Matth. 26:64. Of der Majesteit in de hoogste hemelen, Hebr. 1:3. Insgelijks, van een Zitten aan de rechter zijde des troons Gods, hoofd. 12:2. of des troons der majesteit in de hemelen hoofd. 8:1. Insgelijks van een Zitten met den Vader in zijnen troon, Openb. 3:21. Verg. K. 22:1, 3. Deze figuurlijke uitdrukking zijn ontleend uit Ps. 110:1. waar Jehova den door Hem aangestelden Koning dus toespreekt: Zit aan mijne rechterhand! Trouwens, dat in dezen Psalm de heerschappij van den Messias wordt voorgesteld, zal niemand in twijfel trekken, bij wien het gezach geldt van Paulus 1 Cor. 15:25. Efes. 1. 20-22. en Petrus Hand. 2:30-36. Ja van den Heiland zelve, Matth. 22:43, 44. hoofd. 26:64. En zodanig eene voorstelling laat zich ~~zeer~~ ligt verklaren uit de gewoonte van Overheden en Vorsten, die op eenen troon gezeten zijn, wanneer zij een plechtig bevel geven, of het recht beslissen. Even zoo wordt God zelf, in den figuurlijken bijbelstijl, meermalen voorgedragen, als zittende

de

de op zijnen troon ten gerichte, in zijn hemelsch paleis.
Ps. 9: 8. 11: 4. en als omringd met een heir van dienaren aan zij-
ne rechte en slinke hand. 1 Kon. 22: 19. Jes. 6: 1. om daar
door zijne volstrekte oppermacht en alles omvattend rijks-
bewind uittedrukken. Nu leert ons de geschiedenis, dat,
wanneer Koningen en Vorsten van den ouden tijd iemand aan
hunne rechtehand op den troon plaatsten, zij hem daar door
de hoogste eere wilden aandoen, (verg. 1 Sam. 20: 25. en 1 Maka-
beën 10: 60-65.) of ook wel deelgenoot maken van hunne
eer en bewind, gelijk dat blijkt uit de vrage der moeder
van Johannes en Jakobus. Matth. 20: 21. Vergeleken met
het andwoord des Heilands, vs. 25-28, als ook uit zijne
belofte, hoofd. 19: 28. Wij kunnen dan hier uit opmaken,
dat het zitten van Jesus Christus aan Gods rechtehand
uitdrukt, het deelgenootschap, aan die Godlijke eer en
bewind, welke de Heiland heeft als Heer en Koning der
wereld. Terwijl dan de heiligste en heerlijkste dienaren
van God gezegd worden, voor zijn aangezicht te staan, wordt
Hij alleen gezegd met God te zitten in den troon Hebr. 1: 13. 14.
verg. met vs. 8. Het is zoo, Stefanus zeide in geestver-
rukking, dat hij Jesus zag staande ter rechtehand Gods.
Hand. 7: 55. Doch hier bij verbeeldde zich die heilige man
zijnen Verlosser als opstaande van den troon, en hem ter
hulpe toeschietende. Daar dus alle andere Koningen en
Heerschers slechts dienaren zijn, daar moet Hij alleen
als Koning heerschen, tot dat alle heerschappij en macht
en kracht zal zijn te niete gedaan, en alle de vijanden
onder zijne voeten zullen gelegd zijn. 1 Kor. 15: 25, 26. Hij
is dus, in deze zijne betrekking Gode gelijk, met dat
onderscheid alleen, dat Hij van zijnen Vader op den troon
geplaatst is, en in naam zijns Vaders het bewind
voert.

§. 9.

De

§ 9.

De aart, oorsprong, gezach, en doel dezer Regering.

Ten aanzien van den aart der regering van onzen Verlosser, moet het bij elk, die de Schriften des N. T. opmerkzaam leest, vast staan, dat derzelve eene dadelijke uitoefening is van gezach en macht, door dien Verlosser, die leeft en werkzaam is aan het Zeil zijner Gemeente, en door wiens bestendigen invloed, alles geschied, wat, als een blijk zijner Koninglijke heerschappij, in Godes woord wordt voorgesteld: zoo dat des Heilands bewind in den meest eigentlijken zin moet worden verstaan, en geenzins in eenen oneigentlijken; dat is van zijne leere, verordeningen, beloften en geboden, welke Hij op aarde zijnde gegeven, en van de aarde vertrekkende, nagelaten heeft. Trouwens, hoe zeer ook dit laatste begrip van Jesus Heerschappij, door hedendaagsche Schrijveren omhelst zij, is het zelve evenwel lijnrecht strijdig, met de uitdrukkelijke verklaringen van Jesus en zijne Apostelen; gelijk oprettelijk bewezen en verdedigd is, in de Verhandeling, over de Koninglijke waardigheid van Jesus Christus, door J. H. onder de verhandelingen uitgegeven door het Haagsch Genootschap, tot verdediging van den Christelijken Godsdienst, voor het Jaar 1797.

Wat den oorsprong van 's Heilands regering betreft, de zelve moeten wij alleen zoeken in den wil van God den Vader, die Jesus Christus zijnen Zoon verhoogd heeft door zijne rechterhand tot een Vorst en Zaligmaker. Hand. 2: 33. 5: 31. Die Hem tot eenen Heer en Christus gemaakt heeft. R. 2: 36. Die Hem alle macht in hemel en op aarde, al het oordeel, en eenen naam boven alle namen gegeven heeft; Matth. 28: 18. Joh. 15: 27. Filip. 2: 9. Die alles zijnen voeten onderworpen heeft, 1 Cor. 15: 27. Efes. 1: 22. Hebr. 2: 7-10. Die Hem aan

zijne

zijne rechterhand gezet, en gezegd heeft: Zit aan mijne rechterhand! Ps. 110: 1. Hand. 2: 36. Efes. 1: 20. Trouwens, dienzelfden persoon, wien Hij den zwaren last heeft opgedragen, om voor menschen te lijden en te sterven, heeft Hij ook de hooge eer en waardigheid geschonken, om het menschdom te regeeren. En dat gebied, die regering had Gods Zoon, het woord van God, reeds eeuwen lang, voor dat Hij de menschelijke natuur had aangenomen. Van daar zegt Johannes, hoofd. 1: 10, 11. Dat Hij in de wereld was, eer het woord vleesch geworden is, en onder ons gewoond heeft, dat de wereld door Hem gemaakt is, en de wereld Hem niet gekend heeft, dat Hij gekomen is tot zijn eigendom, maar dat Hij ook van het zelve niet is aangenomen. Hierom kon ook de Heiland bidden Joh. 17: 5. Verheerlijk mij, Gij Vader! bij u zelven, met de heerlijkheid, die ik bij U had, eer de wereld was. Die heerschappij oefende Hij ook bijzonder uit, ten beste van het oude Godsvolk, het welk daarom gezegd kan worden door Paulus 1 Cor. 10: 9. Christus verzocht de Hebben in de woestijne. Trouwens Hij was ook toen de Godsgezant, van welken de Heer zeide, volgens Exod. 23: 20-23. Ziet ik zende eenen Engel voor uw aangezichte, om u te behoeden op deezen weg, en om u te brengen tot de plaatze die ik bereidt hebbe. Hoedt u voor zijn aangezichte, en weest zijne stemme gehoorzaam en verbittert Hem niet: want Hij zal uliedder overtredingen niet vergeven, want mijn naam is in 't binnenste van Hem. Maar zoo gij zijne stemme naarstiglijk gehoorzaamt, en doet al wat ik spreeken zal, zoo zal ik uwer vijanden vijand, en uwer wederpartijders wederpartije zijn. Want mijn Engel zal voor uw aangezichte gaan, en Hij zal u inbrengen tot de Amoriten, en Hethiten, en Pherezieten, en Canaäniten, Heviten en Jebusiten, en ik zal ze verdelgen. Doch van dit bevind heeft Hij zich ontdaan, gedurende den tijd van

zijne

zijne vernedering op aarde. Dit is het wat Paulus zegt Filip. 2:6,7. Dat Hij, die in de gestaltenisse Gods zijnde, geenen roof geacht heeft Gode even gelijk te zijn, zich zelven vernietigd heeft, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, en den menschen gelijk geworden is. Alleen in deezen staat van vernedering behield Hij toch zoo veel bewind over de zijnen, als Hij, in zijne betrekking, als van God aangestelden Leeraar der menschen nodig had. Het is daarom dat Hij leerde als macht hebbende, en dat Hij aan Pilatus verklaren konde: ik ben, ook in mijnen tegenwoordigen staat een Koning; hoewel Hij er bijvoegde, dat Hij nu nog maar Koning was, als Leeraar, zeggende: Hier toe ben ik geboren, en hier toe ben ik in de wereld gekomen, opdat ik der waarheid getuigenisse geven zoude, een iegelijk die uit de waarheid is, hoort mijne stemme. Joh. 18: 36, 37. Doch, na dat Jesus Christus, die levens Gods Zoon, en levens des menschen Zoon was, zijn werk op aarde had verricht, en zijn lijden en gehoorzaamheid ter dood toe had volbragt, is Hij, als zodanig, door lijden in zijne heerlijkheid ingegaan, Luc. 24: 26. is Hij, die gekruist was, tot een Heer en Christus gemaakt, Hand. 2: 36. is Hij, die uit den dooden was opgewekt aan Gods rechterhand gezet, Ef. 1: 20-22. En die verhooging van Jesus Christus is geschied, daarom, om dat Hij zich zelven vernedered heeft, Filip. 2:9. zoo dat de mensch Jesus, onder zijn bitterst lijden, en onder zijn smadelijkst kruis dragen, is opgebeurd geworden, door het uitzicht op de heerlijkheid welke hem ter belooninge van zijnen arbeid was voorgesteld, volgens Hebr. 12:2. Ja, dat heerlijk bewind konde Hij nu, naar recht eischen van zijnen Vader, en wederom nemen, gelijk Ps. 2:8. God sprekende voorkomt: eischt van mij, en ik zal

U de Heidenen geven tot uw erfdeel, en de einden der aar-
de tot uwe bezittinge. Weshalven Hij ook op grond van
zijn volbracht werk bad: ik heb U verheerlijkt op aar-
de, ik hebbe voleindigd het werk dat Gij mij gegeven hebt
om te doen, en nu verheerlijkt mij, Gij Vader bij U zel-
ven, met de heerlijkheid die ik bij U hadde eer de We-
zeld was. Joh. 17: 4, 5. Het is hierom dat onze Verlosser,
die anders geregd wordt, aan Gods rechterhand geplaatst
of gezet te zijn, op sommige plaatsen, wel uitdrukke-
lijk geregd wordt gezeten te zijn; dat is naar de
kracht der Griekische uitdrukking zich zelven gezet
te hebben, zijn plaats genomen te hebben aan Gods
rechterhand. Hebr. 1: 3. h. 10: 12. Openb. 3: 21. welke
plaats bijzonder merkwaardig is, om het onderscheid, welk
daar wordt aangeduid, tusschen het zitten des Heilands
op 's Vaders troon, en het zitten der Overwinnaars op
zijnen troon, wanneer men dus leest: Die overwint, ik
zal hem geven met mij te zitten in mijnen troon, ge-
lijk als ik overwonnen heb, en ben gaan zitten met mij-
nen Vader in zijnen troon.

Uit het gezegde aangaande den oorsprong van des Heilands
regeering, voeit ook voort, dat Hij dezelve bekleed in den
naam, en op het gezach van God zijnen Vader. Het is God
zelf, die door zijnen Zoon regeert. De Maatschappij over
welke de Verlosser het bewind voert, is het rijk van God en
Christus. Hij, die aller Opperheer is, staat in dit opzicht
onder God den Vader. Houdt men dit onder het oog, zo
valt het niet moeielijk vele gezegden der Heilige Schrift
te verklaren en te vereenigen, welke, buiten dat moeilijk
en tegenstrijdig schijnen. Immers 1. Wordt God de Va-
der meermalen gezegd een bewind te voeren, het welk Hij
zel-

volgens andere plaatsen aan den Zoon heeft toebetrouwd: trouwens de Zoon voert dat bewind op gezach zijns Vaders. De volgende voorbeelden kunnen hier van ten bewijze strekken. De Vader oordeelt niemand, maar heeft al het oordeel den Zoon overgegeven, volgens Joh. 5. 22. Evenwel roepen wij tot een Vader aan, den genen die oordeelt. Volgens 1 Petr. 1:17. Namelijk. God zal den aardbodem rechtvaardiglijk richten door zijnen Zoon, den Man dien Hy daar toe gesteld heeft. Hand. 17: 31. Zoo is het insgelijks met de Zending van den H. Geest. Dan eens belooft de Zaligmaker, dat Hij denzelven zenden zal. Luc. 24: 49. Joh. 16: 7. Dan eens dat het de Vader zal doen, Matth. 7:35. en wel op de bede des Zoons Joh. 14: 16. Dan eindelijk dat de Zoon hem zenden zal van den Vader, dat is, in den naam des Vaders. Zoo ook belooft de Heiland dat de Vader aan oprechte bidders zal schenken wat zij begeeren. Joh. 15. 16. H. 16: 23. Doch elders Hoofd. 14: 13, 14. Dat Hij zelf dit doen zal. trouwens Hij is, als Zoon, de uitdeeler van alle 's Vaders zegeningen, en Gods-kinderen zijn zijne mede erfgenamen, Volg. Rom. 8:17. Zoo dat Hij, als het ware, de oudste broeder is, aan wien, naar het aards vaderlijk gebruik, het vaderlijke goed geschonken wordt, om er de overige kinderen mede te verzorgen. Verg. vs. 29. Uit het een en ander, laat zich dan ook wel verklaren het zoogenoemde <u>bidden</u>, en <u>voorspreken</u> van den Zaligmaker, voor de zijnen. Waarvan de Apostelen gewag maken Rom. 8: 34. Hebr. 7. 25. H. 9: 24. 1 Joh. 2:1. Een eigentlijk gezegd <u>bidden</u> komt toch met dat <u>bewind wezen</u> niet wel overeen; maar de Verlosser beschouwd als de Middelaar, om wien en door wien God alle zegeningen aan

de

de verlosten uitdeelt, kan met het zelfde recht als voor, spraak worden voorgesteld, waar mede Hij de Heer en Koning genoemd wordt. 2. Het gene Gode als Koning der Kerk wordt toegeschreven, wordt ook Jesus Christus toegekend. De Apostelen zijn dus dienaars van God en van Christus Gal. 5:3. De leere van het Christendom is het Evangelie van God en van Christus. Rom. 1:3, 9. En het Koningrijk, of de Maatschappij welke door Christus is opgerichtt, is het Koningrijk van God en van Christus, Efes. 5:5. Weshalven dan ook God de Vader voorgesteld wordt als bij zich hebbende zitten op zijnen throon den verheerlijkten Middelaar, Openb. 3:21. hoofd. 22:1, 3. Eindelijk, 3. in dit opzicht dus, staat dan ook de Zoon, die over allen het bestuur voert, onder den Vader. Hij toch, dien wij moeten eeren gelijk wij den Vader eeren Joh. 5:22, 23. noemt den Vader zijnen God, Joh. 20:16. Hebr. 1:9. Efes. 1:17. Hij, wiens, dat is tot wiens dienst, alle dingen zijn, is zelf Gods, dat is ten dienste van God, 1 Cor. 3:22, 23. Hij die het hoofd is van allen, Efes. 1:22. heeft evenwel God tot zijn hoofd 1 Cor. 11:3. Hij aan wien alle dingen moeten onderworpen worden, zal zich zelven Gode zijnen Vader onderwerpen, 1 Cor. 15:25-28.

Wat eindelijk het doel van deze regeering betreft; het zelve is geen ander, dan het gene wij hebben opgemerkt het doel te zijn van den Allerhoogsten in de Schepping, Onderhouding en regeering der Wereld. Namelijk God wil, door de regeering des Middelaars, zich zelven voldoen; Hij wil zijne heiligen meerder kenbaar maken; Hij wil dat de menschen en andere redelijke Schepselen Hem kennen en eerbiedigen; Hij wil aan Jesus Chris-

Christus eene eere en belooning geven, overeenkomstig het door Hem volbrachte werk; Hij wil eindelijk de zaligheid bevorderen van hun, die aan dit Goddelijk oogmerk gewillig beandwoorden. Dit een en ander, is onderling zoo naauw verbonden, dat het niet gescheiden kan worden. Onze Zaligmaker heeft het ook dus ten naauwsten verbonden Joh. 17: 1-5. 17. 20-26. als mede Joh. 5: 22-30. Wij mogen dus verwachten, dat, uit de regeering van Christus, eenmaal de hoogste eere en heerlijkheid voor God zelven zal voortkomen. vergel. Filip. 1: 11. 1 Cor. 15: 28. Dat de verhoogde Verlosser daar door de volmaaktste vergoeding zal ontfangen, Openb. 22: 3. En dat daar uit voor de geloovigen de hoogste zaligheid zal voortvloeien, 1 Cor. 15: 22, 23. Openb. 22: 5.

§. 50.

Uitoefening van dat Bewind.

Na de beschouwing van den aart en het oogmerk van 's Heilands regeering, voegt het, optemerken, wat Hij, zints de aanvaarding derzelve, gedaan hebbe, en wat Hij nog doet, ter uitoefeninge van dat bewind, hetwelk Hem van Zijnen Vader is toebetrouwd.

Na dat dan onze Heer J. C., in Zijne betrekking als Verlosser en bestierder der menschen, het werk, hetwelk Hem op aarde gegeven was te doen, had afgedaan, en Zijne laatste bevelen had achtergelaten, aan hun, die Zijne leer verkondigen moesten, Matth. 28: 18, 19. Hand. 1: 8. is Hij ten hemel opgevaren, om daar Zijn gebied met nadruk te aanvaarden. Hij beslist reeds, door de bestie-

zing van het lot, de keuze van Matthias tot Apostel, in de plaats van Judas. Hand. 1:24-26. Op den tienden dag na zijn vertrek van de aarde, stelde Hij zijne gezanten, door de mededeeling der beloofde wondergaven van den H. Geest, in staat, om het aanbevolen werk manmoedig te aanvaarden, en gelukkig uitte voeren: eene gebeurtenis, door welke de nieuwe form van Godsvereering plegtig is ingevoerd geworden, in plaats van de oude Mozaische. Hand. 2. Eenige jaren daar na werd Paulus op eene geheel bijzondere en wonderdadige wijze, tot het Apostel amt aangesteld. Hand. 9. terwijl, nevens de Apostelen, ook andere herders en Leeraren, op het bevel des Heilands, en onder zijn bestier zijn aangesteld. 1Kor. 12:28. Efes. 4:11. Deze zijne Apostelen, en derzelver medehelpers, had Hij in last gegeven, om het Evangelie te prediken, eerst te Jerusalem, dan in Judea en Samariën, en eindelijk in verder afgelegen oorden, Hand. 1:8. En dit hun werk bestierde Hijze, door zijne Geest, gelijk blijkt uit de voorbeelden van Filippus, Hand. 8:39. van de Profeeten en Leeraren te Antiochiën, Hoofdst. 13:2. van de Apostelen en de Ouderlingen te Jerusalem vergaderd, Hand. 15:28. van Paulus en Timotheus, Hand. 16:6,7. Zomtijds zond Hij hun eenen Engel ter hunne bestieringe toe; gelijk aan Filippus gebeurde, Hand. 8:26. en aan Paulus Hand. 27:23. Zomtijds ook verscheen Hij hun in een gezicht, gelijk aan Ananias, Hand. 9:10. aan Petrus, Hand. 10:11 en vervolgens, en aan Paulus, Hand. 16:9. Het een

en

en ander moest dienen, om hen te verzekeren, van het beloofde bijzijn hunner Heeren ter hunne bestiering en bevederinge in hun werk, ook zegende de verheerlijkte Verlosser hunnen arbeid op eene kennelijke wijze. Hij deed op hun gebed en op hunne aankondiging de treffendste wonderwerken, Hand. 4:30. en 9: 34. Hij verlostte hen uit noden en gevaren Hand. 12:7, en vervolgens. Hij bewrog de harten der menschen, om hun gehoor te geven, Hand. 16: 14, 15. Hij deelde de voortreffelijkste gaven mede aan de nieuwe belijders van het Christendom ter bekrachtiging van het getuigenis zijner gezanten. Efes. 4: 7-10. En Hij verleende dezen moed en kracht om allen arbeid en lijden doorteestaan, welke met hun dienstwerk verbonden waren. 2 Cor. 12: 9. Filipp. 4: 13. Op deze wijze heeft Christus zijne leer door vele landen uitgebreid, in welke de Afgoderij verbannen, de Mosaische Godsdienst afgeschaft, Joden en andere Volken, te voren door verschil van Godsdienstige gewoelens en zeden gescheiden, met elkander verbonden werden. Hand. 16: 23. Efes. 2: 13-17. Eindelijk heeft ook de Zaligmaker nu en dan zulken gestraft, welke zich hardnekkig tegen den voortgang van het Evangelie kantten, en geveinsdelijk zich naar zijnen naam noemden: gelijk blijkt uit de gevallen van Ananias en Saphijra, Hand: 5, en van Elijmas, Hand. 13.

Ook nu nog gaat de Heiland voort, zijn bewind krachtdadig uitteoeferen. Hij toch zorgt, dat de Gemeente niet verdelgd worde of uitsterve, ofschoon dezelve zomtijds van plaats verandere, zomtijds ook

over-

overlast en nadeel lijde. Matth. 16:18. Openb. 2:5. Hij zorgt dat Doop en Avondmaal, door Hem ingestelt, in bestendig gebruik blijve. Matth. 28: 19, 20. 1Kor. 11:26, en dat het aan Leeraren en Opzienderen der Gemeente niet ontbreke. Efes. 4: 11-16. Aan alle oprechte belijderen schenkt Hij, wat ze, tot hunne verbetering en volmaking nodig hebben. 1Kor. 1:30. 1Thess. 3: 12, 13. 2 Thess. 2: 16, 17. Hij geeft hun, wat ze behoeven, tot een vergenoegd en Godzalig leven. Rom. 8:34. Hebr. 7:24. Hij is hunne Voorspraak bij den Vader. 1Joh. 2: 1, 2. door hen te ontheffen van de straf der zonden. Hij vergeeft hun hunne misdaden, Col. 2:13. 3:13. Hij kastijdt hen, om hen te verbeteren en te behouden. 1Kor. 11: 32. Openb. 3: 19. Hij geeft hun het eeuwige leven. Joh. 10: 27, 28. Hij zal hunne doode lichamen vernieuwen tot een beter leven. 1Kor. 15: 21, 22, 26. Hij bedwingt en straft de vijanden van Hem en zijne Gemeente, 1Kor. 15: 25. Openb. 2: 16, 22, 23. Eindelijk Hij bestiert alle schepselen en derzelver lotgevallen, alle raadslagen en bedrijven der menschen, zelfs den dienst der Engelen, ja ook de boosheid der Duivelen, zoo dat uit dat alles eenmaal het heil zijner Gemeente ontsta, en alles dienstbaar worde aan het oogmerk zijner regeering. Efes. 1: 20-23. Filipp. 2: 10. Hebr. 1: 2, 3, 6, 14.

§. 11.

Afloop derzelve na het laatste oordeel.

Schoon wij niet weten, wanneer de tegenwoordige

huis-

huishouding der menschen op aarde ten einde zal lopen, Marc. 13: 32, Zoo weten we toch, uit de voorspelling van den Heiland en Zijne Apostelen, dat eenmaal de tegenwoordige inrichting van 's Heilands bewind over het menschdom en over Zijne Gemeente een einde nemen zal, 1 Cor. 15: 24. Dat er dan geboren worden of sterven en dus geene afwisselende aanwinsten of verliezen zullen plaats hebben, Marc. 12: 25. en dat de goeden niet meer op aarde onder de boozen vermengd, maar van dezelve voor eeuwig afgescheiden zullen zijn, terwijl deze met hunnen aanvoerder den Satan ten verderve verwezen, de anderen in tegendeel met hunnen Zaligmaker en Zijne Engelen ten eeuwigen leven ingeleid zullen worden. Matth. 25: 41. In het daarstellen nu van deze groote verandering, zal zich de laatste alles beslissende proeve van het opperbewind des Verlossers openbaren. Immers Hij, de Man, dien God daartoe verordineerd heeft, Hand. 17: 31. zal dan, allen, die gestorven zijn, weder ten leven oproepen, zoo die het kwade als het goede gedaan hebben, Joh. 5: 21-29. Hier na zal Hij het vonnis vellen, over het lot beslissen, van regtvaardigen en onregtvaardigen beide. Matth. 25: 34-46. 2 Cor. 5: 10, en elders. Het is deze laatste betooning van Christus Goddelijke Majesteit, welke bij uitnemendheid genoemd wordt <u>de toekomst</u> van Christus. 1 Cor. 15: 23. 1 Thess. 4: 15. en Zijne <u>openbaring</u>. Coll. 3: 4. Hebr. 9: 28. Het tijdstip, op het welk de groote omwenteling plaats zal hebben, wordt deswege ook in nadruk <u>de dag van Christus</u> genoemd, 1 Thess. 5: 2. Doch wij zullen naderhand deze gewigtige zaken nog opzettelijk moeten be-

behandelen. Nu is het genoeg, optemerken, dat met de-ze laatste uitoeffening van 's Heilands gebied, de tegenwoordige form van zijn bestier over het Rijk van God ten einde loopen zal. Vervolgens dan zullen alle vijanden onder zijne voeten gelegd, alle belemmeringen tegen het heil van Christus rijk opgeruimd zijn. Dan zal ook de laatste vijand, de dood, te niete zijn gedaan: en niets dus het zalig leeven der onderdanen van Christus rijk kinderen. Wanneer dus het oogmerk van zijne regeering zal bereikt zijn, dan zal de Zoon zelfs zich, in zijne betrekking als hoofd zijner Kerke, aan zijnen Vader onderwerpen; de Gemeente der gezaligden, Gode overgeven en toewijden, opdat God zij alles in allen, dat is, opdat God van en door allen, als de eerste oorzaak en hoofdbewerker van de gelukzaligheid der verlosten worde erkend. Dit toch is de inhoud van Paulus leer. 1 Cor. 15: 24-28:

Des niettegenstaande, erkennen wij met eerbied, het gene de Engel aan Maria voorspelde, dat haar Zoon over het huis van Jacob Koning zou zijn in eeuwigheid, en dat zijn Koningrijk geen einde hebben zoude, Luc. 1. 33. verg. Openb. 11: 15. En wij erkennen dit, niet alleen in dien flaauwen zin, volgens welken, met de uitdrukking eeuwig, en zonder einde, zoude worden aangeduid, eene lange, onbepaald lange regeering, langer dan alle menschelijke regeering; maar in den sterksten zin, van eene volstrekt eeuwige duurzaamheid. Hij toch zal, tot in eeuwigheid, de lof en de dank ontvangen, van het gene Hij, ter verlossinge zijner Gemeente gedaan heeft, tot in eeuwigheid zal zij leeven naar het voorschrift van zijne wetten; en Hij zal, schoon op eene andere wijze

dan

van voorheen eenen krachtdadigen invloed hebben, op haar bestaan en welzijn.

§. 12.

Nut derzelve.

Hoe weldadig de Regeering des Heilands zij voor het menschdom, en bijzonder voor de Kerk, is blijkbaar uit het te voren gezegde. §. 10. Trouwens, al het nut, het welk zijne Opstanding en Hemelvaart, volgens §. 5 & 8, aanbrengt, is zodanig met zijn tegenwoordig bewind verbonden, dat het zonder hetzelve geen plaats zoude hebben. En dit nut van s' Heilands regeering heeft betrekking, deels op dit leeven, deels op het volgende. Van beide moet in het vervolg afzonderlijk gesproken worden.

6e. Afdeeling.

Over de vergeving der zonden en andere weldaden, met dezelve verbonden.

§. 1.

Inleiding.

Eer wij dit 2e Hoofdstuk eindigen is het nodig, nog, in eene afzonderlijke afdeeling te handelen, over de vergevinge der zonden, welke ons, van Gods genade, door de tusschenkomst van dien Verlosser te beurt valt, welke overgegeven is om onze zonden en opgewekt om onze regtvaardiging. Wij zullen dus over deze Godlijke weldaad behooren te denken §. 2 - 6. Doch we zullen tevens hier bij in aanmerking

moe-

moeten nemen eenige andere weldaden, welke ons, in dit leven, uit dierelfde bron toevloeien. §. 7. Eindelijk zal het, tot verstand der Heilige Schrift nodig zijn, om, ten toegifte, er iets bijtevoegen over sommige bijzondere uitdrukkingen, met welke de genoemde weldaden in den Bijbel worden voorgesteld. §. 8.

§. 2.

Vergeving der zonden, rechtvaardiging, enz.

Om ons een recht begrip te vormen, van de vergeving der zonden, is het vooraf nodig, dat wij de woorden en spreekmanieren met verstaan, met welke deze weldaad in de H. schriften pleegt te worden uitgedrukt.

Zij heet dan, in de eerste plaats, vergeving der zonden: Matth. 26:28. Luc. 24:47. Hand. 2:38. en elders. of vergeving der misdaden, Efes. 1:7. Somtijds alleen vergeving. Marc. 3:29. Heb. 9:22. 10:18. God wordt gezegd de zonden te vergeven. Luc. 11:4. Jak. 5:15. 1 Joh. 5:9. Zoo ook de ongerechtigheid, de schulden, de misdaden te vergeven. Rom. 4:7. Matth. 6:12, 15. Zoo komt het insgelijks voor, in het Oude T. Exod. 32:33. 34:9. Num. 14:18, 19. Ps. 25:11. 32:1, 5. 103:3. Weshalven ook daar gezegd wordt, dat er bij God vergeving is. Ps. 130:4. Dan. 9:9. en de Heer zelf genoemd worde een God van vergevingen. Neh. 9:17. Deze uitdrukkingen nu geven te kennen, eene volkomene ontheffing van de verdiende straf, zoo dat de zondaar, dien God de misdaden vergeven heeft, niets van derelve, in den tijd of in de eeuwigheid te vreezen hebbe. Dat dit de ware betekenis is van deze zegswijzen, blijkt ten

ter duidelijkheen, uit vergelijking van andere uitdrukkingen, die er mede verwisseld, er tegen overgesteld, of er bijgevoegd worden. Zoo voegt de Dichter het bedekken der zonde, met het vergeven der overtredinge zamen als eene en dezelfde zaak. Ps. 32. 1. Welgelukzalig is Hij, wiens overtredinge vergeven, wiens zonde bedekt is. vergel. Rom. 4: 7. Die zelfde stelt tegen het vergeven over het niet toerekenen der ongerechtigheid, v. 2. vergel. Rom. 4: 7, 8. En een ander Dichter, Ps. 130: 3, 4. stelt tegen het gadeslaan der ongerechtigheid, dat is het straffen der zelve, de vergeving over, als hij zegt: Zoo Gij Heere! de ongerechtigheden gadeslaat, Heere! wie zal bestaan? maar bij U is vergeving, op dat Gij gevreesd wordt. Insgelijks stelt de Zaligmaker het schuldig zijn des eeuwigen oordeels over, tegen het vergeving hebben in der eeuwigheid, als Hij zegt Marc. 3: 29. Zoo wie gelasterd zal hebben tegen den Heiligen Geest, die heeft geene vergeving in der eeuwigheid, maar hij is schuldig des eeuwigen oordeels. Ook vergelijkt Hij de vergeving der misdaden welke wij van Gods genade verkrijgen, met de kwijtschelding van schulden, welke de eene mensch aan den anderen verleent. Matth. 6: 12, 14, 15. Lookst. 18: 35. Eindelijk zegt ook de Apostel, Hebr. 10: 18. Maar vergeving der zonden en ongerechtigheden is, daar is geen offerhande meer voor de zonde.

In de tweede plaats moeten we onzen aandacht vestigen op de uitdrukking rechtvaardiging, welke gemeenlijk, schoon min naauwkeurig, rechtvaardigmaking genoemd wordt: eene uitdrukking, welke, van de vergeving der zonden, bijzonder gebruikt wordt, in de brieven van

Pau-

Paulus aan de Romeinen en Galatiers. Om den zin
dezer uitdrukking, en der met haar verbondene, wel te vat-
ten, moeten we onden het oog houden, dat God gezegd
wordt menschen te rechtvaardigen, wanneer Hij, als hun
richter, hen niet straft, maar vrij spreekt. In dien
zin zegt de Wetgever Exod. 23:7. Ik zal den godlooze
niet rechtvaardigen. En zij, die dus vrijgesproken en
niet gestraft worden, worden gezegd gerechtvaardigd
te worden, of gelijk het de Nederlandsche vertalers
te zegt hebben uitgedrukt Job 13:18. Rechtvaardig
verklaard te worden. Zoo spreekt de Zaligmaker
Matth. 12:37. Uit uwe woorden zult Gij gerechtvaar-
digd worden. Doch daar er niemand op aarde recht-
vaardig is, daar allen zondaars en strafschuldig voor
God zijn, wordt God gezegd zulke zondaars te recht-
vaardigen, en zij gerechtvaardigd te worden, wanneer
Hij hun genadiglijk de welverdiende straf kwijtscheld.
Zoo spreekt Paulus Handl. 13:38, 39. Zoo zij U dan
bekend, mannen broeders! dat door deezen (Jesus)
U vergeving der zonden verkondigd wordt, en dat
van allen, daar van Gij niet kondt gerechtvaardigd
worden door de wet van Moses, door deezen een iegelijk
die gelooft, gerechtvaardigd wordt. Zoo ook schrift-
Hij Rom. 3:23, 24. Zij hebben alle gezondigd en derven
de heerlijkheid Gods: en worden om niet gerechtvaardigd
uit zijne genade door de verlossing die in Christus
Jesus is. en v. 28. Wij besluiten dan dat de men-
sche door het geloove gerechtvaardigd wordt, zonder
de werken der wet. Hoofdst. 4:5. Den geen die
niet werkt, maar gelooft in Hem, die den Godlooze
rechtvaardigt, wordt zijn geloove gerekend tot recht-
vaardigheid. Hoofdst. 5:1. Wij dan gerechtvaardigd
zijn,

zijnde uit den geloove, hebben vrede bij God door onzen Heere J.C. v. 9. gerechtvaardigd door zijn bloed van den toorn. Insgelijks Gal. 2: 16, 17. Wetende dat de mensch niet gerechtvaardigd wordt uit de werken der wet, maar door het geloove Jesus Christus, zoo hebben wij ook in Christus Jesus geloofd, opdat wij zouden gerechtvaardigd worden uit het geloove Christi, en niet uit de werken der wet; daarom dat uit de werken der wet geen vleesch zal gerechtvaardigd worden. maar indien wij, die in Christus zoeken gerechtvaardigd te worden, ook zelve zondaars bevonden worden, is dan Christus een dienaar der zonde? dat zij verre. Ook Tit. 3: 5, 7. God heeft ons zalig gemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid, die wij gedaan hadden, maar naar zijne barmhartigheid, — opdat wij gerechtvaardigd zijnde door zijne genade, erfgenamen zouden worden, naar de hope des eeuwigen levens. Deze verlosing nu van de verdiende straf, wordt door Paulus meermalen genoemd rechtvaardiging, met drie onderscheiden Griekscke woorden, welke onze Vertetters veelal door rechtvaardigheid hebben uitgedrukt, zomtijds door rechtvaardigmaken. Zoo schrijft de Apostel Rom. 1: 17. De rechtvaardiging van God, wordt in hetzelve (Evangelie van Christus) geopenbaard. Hoofdst. 3: 21, 22. De rechtvaardiging van God is geopenbaard geworden zonder de wet, namelijk de rechtvaardiging door het geloof. Hoofdst. 4: 25. Jesus is opgewekt om onze rechtvaardiging. Hoofdst. 5: 16. De genade-gifte is uit vele misdaden tot rechtvaardiging. v. 17. Die de gave der rechtvaardiging ontvangen, zullen in dit leven heerschen. v. 18. door eene rechtvaardigheid (komt het vonnis) over alle men.

menschen tot rechtvaardiging des levens. vs. 21. Opdat de genade zoude heerschen tot rechtvaardiging, tot het eeuwige leven. h. 30: 10. Met het hart gelooft men tot rechtvaardiging. Insgelijks Gal. 5: 5. Wij verwachten door den Geest uit het geloove, de hope der rechtvaardiging. Dat nu waarlijk deze woorden in deze betekenis moeten worden opgevat, en niet in dien van eene zedelijke verbetering, zoo dat rechtvaardiging het zelfde zoude zijn als heiliging, gelijk door de Roomschgezinden beweerd wordt, blijkt overtuigend uit de eigen voorstellingen des Apostels. Immers stelt Hij het rechtvaardigen over tegen het verdoemen: wanneer Hij Rom. 8: 33, 34. schrijft: Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkozen Gods? God is 't die rechtvaardig maakt, wie is het die verdoemt? Gelijk ook tegen het toerekenen der zonde, vergl. Rom. 4: 6, 8. David spreekt den mensch zalig, welken God de rechtvaardigheid toerekent zonder werken, (zeggende): Zalig is de Man welken de Heere de zonden niet toerekent. Hij verwisselt ook het rechtvaardigen met het vergeven, als Hij Rom. 4: 7. zich tot staving van het gene hij met Davids woorden bewijzen wilde, zich bevoegt op des Dichters zegge: Zalig zijn ze wiens overtredingen vergeven, wiens zonden bedekt zijn. Hetzelfde doet hij, in de reeds aangehaalde plaats Hand. 13: 38, 39. Ook onderscheidt de Apostel uitdrukkelijk het heiligen van het Rechtvaardigen, schrijvende, Christus Jesus is ons geworden Wijsheid van Gode, en rechtvaardiging, en heiliging en verlossing. 1 Cor. 1: 30. En, Gij zijt afgewaschen; Gij zijt geheiligd. Gij zijt gerechtvaardigd in den naam des Heeren Jesus, en door den Geest onzes Gods, Hoofdst. 6: 11.

In de derde plaats is het ook merkwaardig, dat de Schuldvergeving somtijds voorkomt onder de benaming van zeiniging. Wanneer, namelijk, God den mensch, door zon-

den

den en misdaden bevlekt, behandeld als eenen reinen en vlekkeloozen, wordt Hij gezegd hem te reinigen, even gelijk oudtijds de door de Zonde verontreinigde Israeliet gezegd wierdt gereinigd te worden door de zoen-offerhanden. Schoon het woord reinigen dan doorgaans in het O. T. en N. T. gebruikt wordt van de verbetering en heiliging, zoo schijnt het evenwel, op eene enkelde plaats in den eerstgenoemden zin voor te komen. Althans het zeggen van Johannes, 1 brief. 1: 9, laat zich het best dus verklaren: indien wij onze Zonden belijden, Hij is getrouw en regtvaardig, dat Hij ons de Zonden vergeve, en ons reinige van alle ongeregtigheid: vooral uit vergelijking van vs. 7. het bloed J. C. Gods Zoon, reinigt ons van alle zonden. Van hier schijnt het dan ook zomtijds de geheele verlossing des zondaars, zoo wel van de straf der misdaden, als van de zonde zelve te worden aangeduid, met de oneigentlijke benaming van wasschen en reiniging. In dien zin althans kan men geevegelijk de volgende plaatzen nemen. 1 Cor. 6: 11. Gij zijt afgewasschen, het welk dan nog nader wordt aangeduid door geheiligd en geregtvaardigd te zijn. Hebr. 1: 3. Gods Zoon heeft de reinigmaking onzer Zonden te wege gebragt. Openb. 1: 5. J. C. heeft ons van onze zonden gewasschen in zijn bloed. vergel. Hoofd. 7: 14.

Er zijn nog eindelijk eenige andere, meest figuurlijke uitdrukkingen, over, welke zeldzamer voorkomen, doch dezelfde zaak aanduiden. Van dezen aart zijn de volgende. De Zonden bedekken, het welk Gode toegeschreven zijnde, te kennen geeft, eene zodanige behandeling van den Zondaar, als hij te wachten had, wanneer zijne Zonden voor God bedekt waren. Zoo zegt de Dichter Ps. 32: 1. Welgelukzalig is hij, wiens overtredingen vergeven, wiens Zonde bedekt is. Hetzelfde denkbeeld wordt uitge-

gedrukt, wanneer God gezegd wordt, zijn aangezicht van iemande zonden te verbergen, d. i. hem zoo behandelen, als of Hij de zonden niet zag. Zoo bidt David Ps. 51: 11a. Verberg uw aangezicht van mijne zonden. God wordt ook gezegd de overtreding voorbij te gaan, om aantedoen, dat Hij ze ongemerkt voorbij gaat, en doet alsof Hij ze niet zag. Zoo zegt Micha, Hoofdst 7:18. Wie is een God gelijk Gij, die de ongerechtigheid vergeeft, en de overtredinge van het overblijfsel zijner erfenisse voorbij gaat? Hij houdt zijnen toorn niet in eeuwigheid, want Hij heeft lust aan goedertierenheid. Voorts heet het dat God de zonde wegneemt. Zoo zegt Nathan tot David, 2 Sam. 12:13. De Heer heeft uwe zonden weggenomen, Gij zult niet sterven. Insgelijks dat Hij ze achter zijnen rugge werpt, om ze alsof ware niet meer te zien. Zoo zegt Hiskia, Jes. 38:17. Gij hebt alle mijne zonden achter uwen rugge geworpen. Nog sterker wordt het uitgedrukt bij Micha, Hoofd. 7:19. God zal zich onzer weder ontfermen, Hij zal onze ongerechtigheden dempen, ja Gij zult alle hunne zonden in de diepte der zee werpen. Al verder wordt God gezegd de overtreding uitte delgen. Ps. 51:3. niet te rekenen. Ps. 32:1. den toorn niet te behouden. Mich. 7:18. Eindelijk wordt de bevrijding van Gods verdiende straf door Paulus voorgesteld als eene verlossing van den toekomenden toorn. 1 Thess. 1:10. en van den vloek der wet. Gal. 3:13.

§. 3.

Recht begrip van dezelve.

Dat de zondaar, naar Gods rechtvaardig oordeel, strafwaardig is, bleek ons reeds uit de Heilige schrift, bij de behandeling van Gods rechtvaardigheid. Hoofd. 1. Afdeeling 1. en van de straf der zonde, Hoofd. 2. Afdeeling 1. §. 17.

Wanneer nu God de welverdiende straf krijgschald, en

den

den zondaar geheel en al van derzelve ontheft, dan wordt Hij gezegd de zonden te vergeven. De vergeving der zonden bestaat dus in de ontheffing van straf, bij wege van gunstige kwijtscheldingen.

Wanneer dus iemand deze weldaad deelachtig wordt, wordt Hij volkomen van alle straf ontslagen. Al wat Hij, gedurende zijn geheel leven misdoet, wordt hem vergeven. Hem blijft geene straf toegenaamd te duchten, noch in dit, noch in het volgende leven. Zoo spreekt er de H. Schrift van. David zingt Ps. 103: 2, 3. Loof den Heere, myne ziele! die alle uwe ongerechtigheid vergeeft. De Heiland wil Matth. 6: 12, dat wij even onbepaald, om de vergeving onzer schulden, zullen bidden, als Hij gebiedt, onzen naasten hunne misdaden te vergeven. Hij verzekert Joh. 5: 24. dat, die zijn woord hoort, en God zijnen Zender gelooft, het eeuwig leven heeft, en in de verdoemenis niet komt. Paulus betuigt aan zijne volkgenooten, Hand. 13: 38, 39. dat door Jesus hun vergeving der zonden verkondigd wierdt, en dat, door dezen, een iegelijk die gelooft, wordt vrijgesproken, ook zelfs van zoodanige zware straffen, van welke zij, naar de wet van Moses niet konden worden vrijgesproken. Dezelfde Apostel leert Rom. 5: 9-11. dat wij, gerechtvaardigd zijnde door het bloed van Christus, Gods Zoon, en van vijanden vrienden geworden zijnde, behouden worden van den toorn en rechtvaardige straf, door het leeven van Christus, en dat wij ons zelfs in de Godlijke bescherming beroemen mogen. Ook zegt Hij, Korinth. 8: 3. Dat er geene verdoemenis is voor de geen die in Chr. J. zijn, die niet naar het vleesch wandelen, maar naar den Geest. Alle welke uitdrukkingen ons genoegzaam bevestigen, dat de vergeving der zonden waarlijk in zulk eene volkomene kwijtscheldingen van alle straf ge-

gelegen is.

Met dit Denkbeeld nu strijdt ook, in geenerlei wijze, het gene ons de H. Schrift en de ondervinding beide leeren, van de rampen en tegenspoeden dezes levens, welke de natuurlijke gevolgen zijn van de zonde, en van welke zij, dien God hunnen misdaden vergeeft, zelfs niet ontheven kunnen worden, zonder verwoesting van de orde in de wereld, en zonder verandering der menschelijke natuur. Immers die natuurlijke gevolgen der zonden, worden zodanig door God bestierd, dat dezelve niet meer richterlijke strafoeffeningen, maar Vaderlijke kastijdingen zijn, hun ten goede. De Apostel zegt er van Rom. 8: 28. Wij weten dat dengenen die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede. En 1 Cor. 11: 32. als wij geoordeeld worden, zoo worden wij van den Heere getuchtigd, opdat wij met de Wereld niet zouden veroordeeld worden. Bijzonder verklaart Hij Gods Vaderlijke handeling, in het kastijden van zijne kinderen, als een blijk van Vaderlijke tederheid, ten einde hen zijner heiligheid deelachtig te doen worden. Hebr. 12: 1-11. Voorts moet men wel onder het oog houden, dat er, zoo in dit, als in het volgende leven, eene juiste gelijkmatigheid plaats heeft, tusschen het bestaan der menschen en hun lot: zoo dat de mate van zaligheid, hier en hier na, afhangt van de mate der oeffening in Godzaligheid. Hier geldt dan ook, het gene Paulus schrijft. 2 Cor. 9: 6. Die spaarzamelijk zaait, zal ook spaarzamelijk maaijen, en die in zegeningen zaait, zal ook in zegeningen maaijen. Doch, men kan deze mindere mate van zaligheid, niet aanmerken als eene straf, daar toch elk van hun, die de vergevinge deelachtig wordt, met eene zaligheid wordt begunstigd, grooter, als wij hier uitdrukken kunnen, en zoo groot

als

als zijne welbaarheid toelaat. Het is zoo, Gods kinderen, wien de zonden vergeven zijn, blijven sterfelijk, en moeten sterven: doch hun dood is geene straf voor hun, maar veel eer een weldaad, door welke zij van het ligchaam der zonde en des dooms ontslagen worden, en ingaan in een beter zalig leven.

Uit het geregde blijkt dan, dat de vergeving der zonden eigentlijk bestaat in ontheffing der verdiende straf, bij wege van genadige kwijtscheldinge. Doch, wanneer God den mensch deze gunst bewijst, laat Hij er ook altijd nieuwe weldaden mede gepaard gaan. Zij, die van den dood, als straf der zonde, ontheven worden, verkrijgen een eeuwig zalig leven. Schoon dit dus, naauwkeurig gesproken, niet ligt in de uitdrukking van zonden-vergeving, zoo is evenwel de eene weldaad naauw geweg met de andere verbonden, om met eene en dezelfde uitdrukking benoemd te worden. Wij kunnen zeer wel, in onze gedachten, de bevrijding der gedreigde dood-straf onderscheiden, van het schenken des eeuwigen levens: en in de H. Schriften vinden wij ook meermalen het een en ander onderscheiden. Zoo zegt de Zaligmaker, Joh. 3:16, dat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderft, maar het eeuwige leven heeft. Paulus, Hand. 26:18. spreekt onderscheidenlijk van het ontvangen van zonden-vergeving, en van een erfdeel onder de geheiligden. Insgelijks onderscheidt Hij Rom. 6:20. rechtvaardiging van verheerlijking, en Hoofst. 10:10 van zaligheid. Met dat al is de eene weldaad zoo naauw met de andere verbonden, in de beweldadigden, dat wij ons naar waarheid niemand, wien de zonden vergeven zijn, kunnen voorstellen, wie niet tevens het eeuwige leven geschonken is. Van hier dan, dat meermalen beide zaken onder één denkbeeld worden gebragt, en met één woord worden uitgedrukt. Dus be-

hoort

hoort men althans de volgende uitdrukkingen optevatten. Het eeuwige leven. Rom. 6: 23. De bezoldiging der zonde is de dood; maar de genade-gifte Gods is het eeuwige leven. 1 Joh. 5: 11. Dit is het getuigenis, dat ons God het eeuwige leven gegeven heeft, en dit zelve leven is in zijne Zoon. De zaligheid of eeuwige zaligheid. Rom. 10: 10. Met den mond belijdt men tot zaligheid. en Hebr. 5: 9. Gods Zoon is allen die Hem gehoorzaam zijn, eene oorzaak der eeuwige zaligheid geworden. Vergeving. Efes. 1: 7. Wij hebben de verlossing door zijn bloed, (namelijk) de vergeving der misdaden. Coll. 1: 14. Rechtvaardiging. Rom: 1: 16. De rechtvaardiging van God wordt in het Evangelie geopenbaard. Handel. 4: 25. Jesus onze Heer is opgewekt tot onze rechtvaardiging. Dit nu zoo zijnde, is het niet nodig te vragen, of, en in hoe verre, het schenken des eeuwigen levens behoore tot de vergeving der zonden.

§. 4.

De weldadigheid van God den Vader, en den Heer J. Chr. hier in zichtbaar.

De vergeving onzer zonden is, in den eersten plaatse, een weldaad van God onzen Vader. Hij toch is die eenige Wetgever en Richter, die behouden kan en verderven, volg. Jak. 4: 12. Zij wordt ook daarom bij uitstek Gode toegekend. God is het die rechtvaardigt. Rom. 8: 33. Bij den Heere is vergeving. Ps. 130: 4. De Heiland zelf leerde ons ook daarom, Matth. 6: 12, God alleen om de vergeving onzer schulden te bidden. Hier nu is de Godlijke goedertierenheid en genade in blijkbaar: weshalven ook de Apostel in de vergeving der misdaden, eenen overvloedigen rijkdom van Gods genade erkent; Efes. 1: 7. 8. en eene goedertierenheid en barmhartigheid, welke wij ons

ten

ten voorbeeld behooren te stellen, Hand. 4: 32. De Zaligm.
zelf roemt ook deswege Gods vaderlijke liefde, Matth. 6. 14. 15.
Dezelve vergelijkende met de ontferming van eenen aardschen
Vader jegens zijnen Zoon, Luc. 15: 11 – 32.

Wij moeten ook tevens, in deze Zonden-vergeving, de genade van onzen Heer Jesus Christus opmerken.

In het algemeen drukken de Apostelen dit op deze wijze uit. Wij hebben de vergeving van God in Jesus Christus. Efes. 1: 7. Coll. 1: 14. God heeft ons in Christus vergeven. Efes. 4: 32. Wij ontvangen de vergeving onzer Zonden door zijnen naam. Hand. 10: 43. Wij worden gerechtvaardigd in Christus. Gal. 2: 17.

Zoeken wij nu dat algemeene denkbeeld een weinig te ontwikkelen in bijzonderheden, wij vinden, dat J. Chr. onze Zaligmaker daartoe, en gestorven, en verrezen, en ook nu verheerlijkt is, op dat wij de vergeving onzer Zonden verkrijgen zouden.

Dat onze Verlosser, voor ons geleden heeft en gestorven is ter onze bevrijding van welverdiende straf, wordt op meer dan eene wijze uitgedrukt. Dan eens heet het, dat zijn bloed vergoten is tot vergeving der zonden. Matth. 26: 28. Dat wij de vergeving der misdaden hebben door zijn bloed. Efes. 1: 7. Coll. 1: 14. En dat wij gerechtvaardigd worden door zijn bloed. Rom. 5: 9. Dan eens, dat wij met God verzoend zijn door den dood zijns Zoons. Rom. 5: 10. Dan eens dat J. C. ons met God heeft verzoend door het kruis. Efes. 2: 16. Dan eens dat God door Hem vrede gemaakt heeft, door het bloed des kruises. Coll. 1: 20. Om geene andere uitdrukkingen, zoo eigenlijke als oneigenlijke te herhalen, welke reeds Afdeeling 4. 5. 10. uitvoeriger zijn aangehaald.

Ook aan de verrijzing van den Zaligmaker wordt, op eene enkelde plaats onze bevrijding der straf toegeschreven. Paulus toch zegt Rom. 4: 25. dat Jesus onze Heer opgewekt is, tot onze rechtvaardiging. Trouwens in dien zelfden brief, Hoofd. 8: 33, 34. leid Hij de zekerheid onzer rechtvaardiging, en onzer bevrijding van de verdoemenis, niet alleen daar uit af, dat Christus voor ons gestorven is, maar ook dat meer is, dat Hij ook opgewekt is. Men verklaart deze uitdrukking doorgaans in dien zin; dat God; door de opwekking van Christus verklaart hebbe, dat er aan den eisch zijner rechtvaardigheid zij genoeg gedaan, zoo dat in Christus opstanding onze rechtvaardiging blijkbaar geworden en de beloften van leven en zaligheid bevestigd zijn. Iets, hetwelk op zich zelven aan geen twijfel onderhevig is. Evenwel, moet er in dat zeggen des Apostels iets meer liggen, indien men de uitdrukking rechtvaardiging in zijne ware kracht zal opvatten. Waarschijnlijk is het dus, dat Paulus de opwekking des Heilands voorstelt, als geschied te zijn tot onze rechtvaardiging in dien zin, dat wij de bevrijding der welverdiende straf hebben dank te weten aan het leven des Verlosser, nademaal Hij thans in zijne heerlijkheid leeft, om in den naam zijns Vaders, ons te bevrijden van de gevolgen der zonde, bijzonderlijk ook van den dood.

Trouwens, ook elders wordt onze bevrijding van straf toegeschreven aan de verheerlijking onzes Heilands. Immers, niet alleen Paulus leidt, ter aangehaalde plaats, Rom. 8: 33, 34, de zekerheid onzer rechtvaardiging af, uit het ter rechterhand Gods zijn van Christus, zoo wel als uit zijn sterven en opgewekt zijn; maar Petrus zegt ook, nog duidelijker, Hand. 5: 31. dat God zijnen Zoon

Jesus

Jesus heeft verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker, om ons te geven bekeering en vergeving van zonden. En te recht. Jesus toch heeft het bestuur over alle dingen; schenkt, in die betrekking, uit Gods naam alle heil aan hun die Hem geloven en gehoorzaam zijn; verlost hen van alle rampen en ellenden; en zal, als de richter van levenden en dooden, aan zijne gestorven vrienden, een nieuw lichaam, en, met hetzelve, een eeuwig zalig hemelleven schenken. Met het hoogste recht kan Hij dan gezegd worden, opgewekt en aan Gods rechterhand te zijn, tot onze rechtvaardiging: als mede verhoogd te zijn, om ons bekeering en vergeving van zonden te schenken. Hier komt bij, dat wij ons ook dagelijks tegen Hem Heiland zelven, in zijne betrekking, als onzen Zaligmaker en Heer, bezondigen; en dus zijne vergeving, zoo wel als die zijns Vaders nodig hebben. Weshalven dan ook Paulus Coll. 3:13. zegt, dat Christus den Collosers vergeven had. Evenwel verdient het opmerking, dat hierin plaats van Christus, in andere handschriften, even als in de Latijnsche Vertaling, gelezen wordt: de Heer.

Zoo ziet men dan, hoe wij de vergeving van onze zonden aan Christus te danken hebben, en wel aan zijn dood, opstanding en verheerlijking. Doch, hierbij blijft het eene bedenkelijke vraag, hoe de Zaligmaker, in den staat zijner vernedering, en in zijne betrekking als Gods gezant, de zonden hebbe kunnen vergeven. En toch zegt de Zaligmaker uitdrukkelijk, dat Hij magt had op de aarde om de zonden te vergeven. Luc. 5:24. Gelijk Hij dan ook die magt gebruikte omtrent dien Lammen mensch, welken Hij, ter bevestiging van dit zijn gezag, straks wonderadig genas, vs. 20 + 25. als mede omtrent die Zondaresse,

se, welke Hem, aan het huis van Simon, zalfde. Hoofdst. 7: 45-50. Men kan dit in meer dan eenen zin opvatten. Namelijk, de Heiland had het vermogen ontvangen, om de menschen te verlossen van ziekten en andere onheilen, welke gevolgen der zonde zijn, ja zelfs van den dood, de bezoldiging der zonde. Hij kon dus uit dien hoofde gezegd worden de zonden te vergeven. Doch Hij kon dit ook in eenen meer ruimen zin, in zoo verre Hij namelijk, van God gezonden was, om in den naam zijns Vaders, de vergeving der zonden toetezeggen aan ootmoedigen, geloovenden, en zich bekeerenden. In dien zin konde ook Zacharias van zijnen zoon Johannes zeggen, Luc. 1: 76, 77. Gij kindeken zult een Profeet des Allerhoogsten genoemd worden, want gij zult voor het aangezicht des Heeren voor heuen gaan, om zijne wegen te bereiden, om zijnen volke kennisse der zaligheid te geven, in vergeving hunner zonden; en nog sterker droeg de Zaligmaker, van zijn vertrek aan zijne Apostelen zoodanigen last op Joh. 20: 22, 23. zeggende: Ontvangt den Heiligen Geest, zoo gij iemands zonden vergeeft, dien wordenze vergeven, zoo gij iemands zonden houdt, dien zijnze gehouden.

§. 5.

Toezegging dezer weldaad aan hun die geloven en zich bekeeren.

De weldaad der zonden vergeving wordt, in de Heilige Schriften, op last van God den Vader, en van den Heere J.C., toegezegd aan hun die gelooven en zich bekeeren.

Dat deze weldaad aan geene anderen wordt toegezegd, dan aan hun die gelooven, blijkt uit vele duidelijke gezegden van den Zaligmaker en zijne Apostelen. De

Hei-

 Heiland zelf zegt Joh. 5: 24. Voorwaar, voorwaar zegge ik u, die mijn woord hoort, en gelooft Hem die mij gezonden heeft, die heeft het eeuwige leven, en komt niet in de verdoemenis. Petrus betuigde aan Cornelius en de zijnen Hand. 10: 43. Dezen geven getuigenis alle de Profeten, dat een iegelijk die in Hem gelooft, vergeving der zonden ontvangen zal door zijnen naam. Paulus predikte te Antiochien, Hand. 13: 39. Dat, van alle zonden, van welke men niet konde gerechtvaardigd worden door de wet van Moses, door dezen Jesus gerechtvaardigd wordt, die gelooft. Zoo schreef Hij ook aan de Romeinen, Hoofdst. 10: 4. Het einde der wet is Christus, tot rechtvaardigheid een iegelijk die gelooft. V. 10. met het harte gelooft men tot rechtvaardigheid. De Apostel zegt daarom ook dat God den genen rechtvaardigt, die uit het geloof van Jesus is, d.i. die in Hem gelooft. Rom. 3: 26. En dat Hij de Heiden zoo wel als de Joden rechtvaardigt uit het geloof, Gal. 3: 8. en door het geloof, Rom. 3: 30. Zoo ook schrijft Hij, dat de mensch gerechtvaardigd wordt door het geloof, Rom. 3: 28. door het geloof van J.C., Gal. 2: 16. uit het geloof, Rom. 5: 1. Gal. 2: 16. 3: 24. en dat wij uit het geloof verwachten de gehoopte rechtvaardigheid, Gal. 5: 5. Wederhalven Hij ook de rechtvaardigheid van God, of liever de Goddelijke rechtvaardiging, (Rom. 1: 17. 3: 21, 22. 10: 3. 2 Cor. 5: 21.) of, het gene hetzelfde is, de rechtvaardiging die uit God is, (Filipp. 3: 9.) beschrijft als eene rechtvaardiging des geloofs, Rom. 4: 11, 13, eene rechtvaardiging door het geloof van Jesus Christus, Hoofdst. 3: 22. Filipp. 3: 9. uit het geloof, Rom. 9: 30. 10: 6. En naar het geloof, Hebr. 11: 7. Hetzelfde denkbeeld wordt uitgedrukt op deze wijze: God rekent het geloof tot rechtvaardigheid. Zoo spreekt Paulus, Rom. 4: 3, 5, 9, 22. Gal. 3: 6. en Jak. 2: 23,

naar

naar aanleiding van Gen. 15:6. Eindelijk, in dit opzicht, worden wij geregd gerechtvaardigd te worden in Christus, Gal. 2:17. en rechtvaardiging Gods, d.i. gerechtvaardigden van God te worden in Hem, 2 Cor. 5:21. Om nu een aantal andere plaatsen niet optenemen, in welke het geloof voorkomt als onontbeerlijk tot zaligheid, plaatsen, welke, bij de behandeling van het leerstuk des geloofs, naauwkeuriger moeten worden opgenoemd.

Alleen behooren we hier reeds voorloopig optemerken, hetgene ook nader blijken zal in het geregde Hoofdstuk, dat, namelijk, het geloof, aan hetwelk de vergeving der zonden wordt toegezegd, niet slechts bestaat in eene erkentenis van het verstand, maar ook in eene toestemming des harten, of oprechte belangneming, in de erkende waarheid, ons kenbaar gemaakt in het Evangelie. Dit is het, wat Jakobus de Christenen van zijnen tijd zoo nadrukkelijk leerde Hoofdst. 2: 23, 24, waar Hij aantoont, uit het voorbeeld van Abraham, wiens geloof hem tot rechtvaardigheid gerekend is, dat een mensch uit de werken gerechtvaardigd wordt, en niet alleen uit het geloof. Eene leer, welke ook Paulus voordroeg, schrijvende Rom. 8:1. Zoo is er dan nu geene veroordeeling voor de genen die in Chr. J. zijn, die niet naar den vleesche wandelen, maar naar den Geest.

Hieruit is dan ook reeds blijkbaar, hetgene in de tweede plaats geregd is, dat, namelijk, de belofte der zonden-vergeving gedaan wordt aan hun die zich bekeeren. Deze gewichtige leer is reeds, in de schriften des O.T. zeer duidelijk. Salomo (om slechts een en ander voorbeeld aanhalen) vraagt, in dat uitvoerige en schoone gebed, waarmede Hij den Tempel inwijdde, 2 Chron. 6:24-39. bij voorraad Godlijken zegen en vergeving van onderscheiden misdaden voor het volk van Israel; doch Hij vraagt dat niet, dan met die bepaling, als zij zich van hunne zonden zullen

len bekeeren. En, in de Godspraak, die ter antwoord diende op dit gebed, beloofde de Heer dat Hij aan Israel de zonden vergeven zoude, wanneer zij zijn aangezicht zoeken, en zich bekeeren zouden van hunne boose wegen. Hoofdst. 7: 12-14. Wanneer Hiskia het lang verwaarloosde Paasch-feest weder plechtig wilde doen vieren, en geheel Israel daartoe opriep; gebruikte Hij deezen aandrang, Hoofdst. 30: 5-9. Want de Heer uwe God is genadig en barmhartig, en zal het aangezicht van u niet afwenden zo Hij u tot Hem bekeert. Nadrukkelijk zijn ook de Godspraken bij Jesaias, Hoofdst. 55: 7. De Godloose verlate zijnen weg, en de ongerechtige Man zijne gedachten, en hij bekeere zich tot den Heere, zoo zal Hij zich zijner ontfermen, en tot onzen God, want Hij vergeeft menigvuldiglijk. Hoofdst. 59: 20. Daar zal een Verlosser tot Sion komen, namelijk voor die, die zich bekeeren van de overtredingen in Jakob, spreekt de Heere. Jerem. 3: 12. Bekeert u, gij afgekeerd Israel, spreekt de Heere, zoo zal ik mijn toorn op u lieden niet doen vallen, want ik ben goedertieren, spreekt de Heere, ik zal den toorn niet in eeuwigheid behouden. Ezech. 18: 21-24. Wanneer de godloose zich bekeert van alle zijne zonden, die hij gedaan heeft, en alle mijne inrettingen onderhoudt, en doet recht en gerechtigheid, hij zal geuisselijk leeven, hij zal niet sterven, alle zijne overtredingen die hij gedaan heeft, zullen hem niet gedacht worden, in zijne gerechtigheid die hij gedaan heeft, zal hij leeven. Zoude ik enigzins lust hebben aan den dood der godloozen? spreekt de Heere Heere: is 't niet als hij zich bekeert van zijne wegen dat hij leeve? Maar als de zechtvaardige zich afkeert van zijne gerechtigheid, en onrecht doet, doende naar alle de gruwelen die de godloose doet, zoude die leeven? alle zijne gerechtigheden

heden die hij gedaan heeft, zullen niet gedacht worden; in zijne overtredinge waardoor hij overtreden heeft, en in zijne zonde die hij gezondigd heeft, in die zal hij sterven. Vergel. v. 26-32. en Hoofdst. 33: 11-19. De leer des N. T. is in dit opzicht, volmaakt gelijkluidend met die des O. T. Toen Joh. de Doopser, als Godsgezant, onder zijne verbaasde volkgenooten, opstad, predikte hij den doop der bekeering, tot vergeving der zonden. Mark. 1: 4. Luc. 3: 3. Hij beloofde dus geene vergeving der zonden, dan op bekeering. Onze Zaligmaker sloeg bij zijne prediking, denzelfden weg in. Hij stelde toch de bekeering als het middel voor om de vergeving der zonden deelachtig te worden. Mark. 4: 12. En Hij gelastte aan zijne Apostelen, om, na zijn verrek, in zijnen naam, te prediken onder alle volken, bekeering en vergeving der zonden. Aan deze last zijn ook de Apostelen getrouw geweest: Petrus zeide, op het eerste Christen Pinkstersfeest, aan de verslagen Joden, die Hem vragen wat hun te doen stond: bekeert u, en een iegelijk van u worde gedoopt in den naam van J. C. tot vergeving der zonden. Hand. 2: 38. Niet lang daar na sprak Hij in den Tempel insgelijks: bekeert u dan en bekeert u, opdat uwe zonden mogen uitgewischt worden. Hoofd. 3: 19. Insgelijks verkondigde Hij aan den Joodschen raad: God heeft Jesus verhoogd tot eenen Vorst en Zaligmaker, om Israel te geven bekeering en vergeving der zonden. Hoofd. 5: 31. Hetzelfde sprak Hij Simon den tovenaar toe, Hoofd. 8: 22. Bekeer u van uwe boosheid, en bidt God, of misschien u deze overlegging uwes harten vergeven worde. Trouwens ook Paulus getuigde voor Koning Agrippas, dat de Heere Jesus hem had aangestald om de oogen der Heidenen te openen, en hen te bekeeren van de duisternis tot het licht, en van de magt des Satans tot God, opdat zij vergeving der zon-

zonden ontvangen. Hoofdst. 26:18. Hij spreekt ook daarom van eene onberouwelijke bekeering tot zaligheid, 2 Cor. 7:10. Gelijk ook Petrus, 2 br. 3:9. Het tot bekeering komen, als het eenige middel aanmerkt, om zondaren te behouden, datze niet verloren gaan. ~Uit alle deze plaatzen des Ouden en N. T. blijkt dan, dat de vergeving der zonden beloofd wordt aan hun, die zich oprechtelijk bekeeren. En hieruit kan men dan ook afnemen, waarom die weldaad beloofd wordt aan zulken die treuren over hunne zonden, derelve belijden, tot God genade de toevlugt nemen, in woorden en werken blijken van oprechte bekeering geven, hunne schuldenaren vergeven en diergelijke. Immers deze zijn vereischten in eene oprechte bekeering: deze dingen worden dan ook in die geen vereischt, welke de vergeving der zonden deelachtig zullen worden. Voorbeelden van het een en ander komen er overvloedig in de H. Schrifte voor. Zo wordt de vergeving der zonden beloofd aan hun, die derelve belijden, 1 Joh. 1:9. Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, dat Hij ons de zonden vergeve, en ons reinige van alle ongerechtigheid. Jerem. 3:12, 13. Bekeert u, gij afgekeerd Israël, spreekt de Heere, zo zal ik mijn toorn op u lieden niet doen vallen: Want ik ben goedertieren, spreekt de Heere, ik zal den toorn niet in eeuwigheid behouden. Alleen kent uwe ongerechtigheid, dat gij tegen den Heere uwen God hebt overgetreden. Aan hun, die tot de Goddelijke ontferming hun toevlugt nemen, Zo stelt de Zaligmaker, Luc. 18:14. den Tollenaar voor, die, op de borst slaande, zeide: o God! wees mij zondaar genadig! en van wien Hij getuigt: deze ging af gerechtvaardigd in zijn huis. Aan hun, die zich op ware zaligheid toeleggen, 1 Joh. 1:7. Indien wij in het licht wandelen, gelijk Hij in het licht is, zo hebben wij gemeenschap met malkanderen, en het bloed J. C. zijns Zoons reinigt ons van alle zonden. Aan hun, die bewijzen ge-

geven van eene oprechte bekeering, in woorden en werken. Van het eene spreekt de Heiland, Matth. 12: 37. Uit uwe woorden zult gij gerechtvaardigd worden. Van het andere spreekt Paulus, Rom. 2: 13. De hoorders der wet zijn niet rechtvaardig voor God, maar de doenders der wet zullen gerechtvaardigd worden, en Jak. 2: 21-25. Aan hun ook vooral, die tot vergevensgezindheid genegen zijn, ontbreekt die genen, welke hun misdaan hebben. Daarom leert de Heiland ons bidden, Matth. 6: 12. Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren, en voegt er bij, v. 14, 15. Want, indien gij den menschen hunne misdaden vergeeft, zoo zal uwe hemelsche Vader ook u vergeven; maar indien gij den menschen hunne misdaden niet vergeeft, zoo zal ook uw Vader ume misdaden niet vergeven. vgl. Hoofd. 18: 21-35, en Luc. 15: 4, 25, 26.

Daar nu de ware bekeering uit het geloof voort vloeit, gelijk vervolgens, bij de behandeling van het leerstuk der bekeering blijken zal, zoo lijdt het geen twijfel, uit hoofde van zoo vele aangehaalde Schriftplaatzen, of de vergeving der zonden zij beloofd aan zondaren, die op Gods genade in Christus geloovig vertrouwen, en dat geloof door eene oprechte bekeering betoonen.

Dan menigmaalen heeft men gedacht, dat met deze leer, niet wel te vereenigen zij, het gene Paulus schrijft in zijne brieven aan de Romeinen en Galatiers: Immers hij zegt dat geen mensch gerechtvaardigd wordt uit de werken der wet, Rom. 3: 20. Gal. 2: 16. of door de wet, h. 3: 31, en 5: 4. als mede dat de rechtvaardiging niet door de wet is, h. 2: 21. Integendeel verklaart hij, dat de mensch door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken der wet, Rom. 3: 28. dat God rechtvaardig

digheid, geopenbaard wordt, zonder de wet, v. 21. dat God de rechtvaardigheid toerekent zonder werken, Hoofdst. 4. 6. Doch, wanneer men des Apostels meening met zulke uitdrukkingen wel ziet, in verband met het bijzonder doel van deze twee brieven, zoo zal de bedenking, welke uit dezelve, tegen de voorgestelde leere, ontstaat, zas verdwijnen. Paulus namelijk spreekt, in deze twee brieven, met allen ernst, het gevaren der Joden tegen, welke zich zelven en de bekeerlingen uit het Heidendom zochten wijs te maken, dat men zich van Gods gunst en van de vergeving der zonden konde en moest verzekeren, door een luister gehoorzamen aan eene van God gegevene wet; 't zij die van Moses, 't zij eenige andere. vgl. Rom. 4. Daartegen nu leert de Apostel, dat er geen ander middel is, ter bevrijding der verdiende straf, dan het geloof aan Gods vergevende genade, door den Heer J. C.; dat onze goede werken ons niets baten kunnen, ter goedmaking van vroege misdrijven en ter verzoening van onzen richter; dat onze zaligheid alleen afhangt van Gods vaderlijke ontferming, en van de gehoorzaamheid en het lijden onzes Verlossers; dat men derhalven, ter verkrijging der zonden vergeving, eenvoudig den weg van een ootmoedig geloof hebbe in te slaan. Desniettemin toont onze Apostel wel degelijk, en ten allerduidelijksten, in deze zelfde brieven, dat hij geen ander geloof bedoele, dan het gene zich door deugd en goede werken, naar het voorschrift van God wet openbaar maakt. Daarom toch schrijft hij, Rom. 2: 13. De hoorders der wet zijn niet rechtvaardig voor God, maar de doenders der wet zullen gerechtvaardigd worden. En draagt hij Hoofdst. 12 e. vervolgens uitvoerig en dringend de pligten der Godzaligheid voor. Zoo ook Gal. 5. 6. In Christus Jesus heeft noch besnijdenis eenige kracht, noch voorhuid,

maar

maar het geloove, door de liefde werkende, of volg. Hoofd. 6.15. een nieuw schepsel.

Doch na dat sommigen deze leer van Paulus hadden begonnen te misbruiken, zich vergenoegende met een geloof der gekende waarheid, zonder behamenden invloed op het hart en den wandel, en dus met een dood geloof, hebben zich de Apostelen Johannes, en Petrus, en Judas, in hunne brieven, en bijzonder ook Jakobus, H. 2. tegen deze, niet minder gevaarlijke dwaling, met allen ijver gezet. Deze Apostel dus verklaart v. 17-20. dat een geloof ons niets baat zonder de werken der liefde en der gehoorzaamheid, dat het geloof, zo het de werken niet heeft, dood is; dat het geloof uit de werken moet blijken, en v. 22. dat het geloof mede moet werken en volmaakt wordt door werken: iets het welk hij nader aanwijst uit het voorbeeld van Abraham, v. 24-28, als die zijn geloof betoond hebbe door gehoorzaamheid aan Gods bevelen, en in zo verre uit de werken gerechtvaardigd zij. Waaruit hij dus dit gevolg trekt, v. 24. dat een mensch uit de werken gerechtvaardigd wordt en niet alleen uit het geloof. Men behoeft dus slechts dit schrijven van Jakobus met dat van Paulus te vergelijken, om te zien, dat de twee Apostelen, niet van elkander verschillen dan in klank van woorden, en dat ze veel meer, in de zaak zelve, volkomen overeenstemmen.

§. 6.

Het onverdiende en vrij-genadige dezer weldaad.

Ofschoon de weldaad der zonden-vergeving alleen aan hun te beurt valt, die in Christus geloven en zich bekeeren, volg. §. 5. zo blijft toch derelve eene onverdiende gunst- en vrije genade, op welke geen mensch enige aanspraak maken kan, en welke zij niet verdienen of ons waardig maken kunnen, door dat geloof en die bekeering.

De

De Apostelen toch, die anders zoo zeer aandringen op de noodzakelijkheid van geloof en bekeering, verzekeren even stellig, dat de vergeving der zonden of de rechtvaardiging des zondaars een vrijgunstig en louter genadig geschenk is, van den barmhartigen God, hetwelke wij, zonder eenige onzer verdiensten, verkrijgen. Zoo toch spreekt Paulus, Rom. 3: 24. Zij hebben alle gezondigd, en worden om niet gerechtvaardigd, uit zijne genade, door de verlossing die in Christus Jesus is. En Hoofd. 4: 4, 5. leert Hij ons dit na der verstaan, door vergelijking van deze weldaad met een verdiend geschenk, en door tegenstelling van dezelve tegen een verdiend loon. Den gener, zegt hij, die werkt, die volkomen doet wat hem bevolen is, wordt de loon, niet toegerekend naar genade, maar naar schuld, zoo een kan zich dus bezwemen, dat hij het loon, niet door gunst, maar door eigen verdienste verkregen heeft, maar dat, zagen wij, was Abrahams geval niet. Doch den gener die niet werkt, niet volkomen doet wat hij doen moest, maar gelooft in Hem, in dien God, die den godloozen en zondigen mensch rechtvaardigt en vrij spreekt, wordt zijn geloof van God gerekend tot rechtvaardigheid, en hij om zijn geloof aangemerkt, als of hij volkomen rechtvaardig was: en zoo is het met Abraham gelegen. Voorts leert Hij ons Hoofd. 11: 6. dat het vrijgunstige in deze weldaad het verdiende uitsluit, gelijk het verdienstelijke van onzen kant, het genadige van Gods zijde zonde uitsluiten: indien het, zegt hij, door genade is, zoo is het niet meer om de werken, die wij gedaan hebben, anderzins is de genade geen genade meer: en indien het is uit de werken, zoo is het geen genade meer: anderzins is het werk geen werk meer.

De aard van het geloof, en van de bekeering, welke vereischt worden ter verkrijging van de zonden vergeving, brengt het ook mede, dat er in die beide niets verdienstelijks zijn kan. Het ge-

geloof toch vertrouwt op eene, uit louter genade gedane Godlijke belofte. En de arme zondaar zich zelven des doods waardig kennende, neemt het pardon aan, als een verbeurd geschenk van vrije genade. En de bekeering volgt eerst uit het geloof, gaat dus de Godlijke weldadigheid niet voor, maar volgt dezelve: en de goede werken, welke wij, bekeerd zijnde, verrichten, kunnen nooit bij God in rekening worden gebragt; nademaal wij dezelve verpligt zijn, en ze boven dien in dit leven altijd gebrekkig zijn. Weshalven het er dan zoo verre af is, dat wij, door bekeering en deugd de te voren begane zonde en ondeugd zouden kunnen vergoeden, en er ons de kwijtschelding der straf door waardig maken, dat wij veeleer gedurig nieuwe verschooning en vergeving van het gebrekkige en verkeerde, waar mede zelfs onze beste werken bezoedeld zijn, nodig hebben. Doch dit een en ander zal ons nader blijken, wanneer wij, in het Derde Hoofdstuk, den aart van geloof en bekeering zullen hebben overwogen.

Wat meer is, al het goede, hetwelk wij verrichten kunnen, is een werk der Godlijke genade zelve. Het is toch God, die door zijnen Geest, in ons werkt, beide het willen en het werken, naar zijn welbehagen: gelijk dit uitvoeriger in het Derde Hoofdst. blijken zal. Maar, is dit zoo, dan is het de ongerijmdheid zelve, te willen beweeren, dat de mensch, in zich zelven onbekwaam tot het goede, na dat hij door de Godlijke genade tot het doen van iets goeds is in staat gesteld, met dat eigen werk van Gods genade, die genade zoude kunnen verdienen.

§. 7.

Andere weldaden met de vergeving der zonden gepaard.

Met de vergeving der zonden zijn nog andere weldaden verbonden, welke aan hun, die gelooven en zich bekeeren,

ren, te beurte vallen in dit leven: want van de weldaden na dit leven, moet eerst nader hand afzonderlijk gehandeld worden.

De eerste en voornaamste is de verbetering des gemoeds, door den Heiligen Geest; Doch hier van moet uitvoeriger gehandeld worden in het derde Hoofddeel.

Een tweede weldaad, op welke de gelovigen en Godzalige, tigen in dit leven staat kunnen maken, is het genot van alle de voor hun nodige zegeningen dezer aarde. Alles, wat zij, gedurende hun verblijf op deze aarde, nodig hebben, tot levens-onderhoud, wordt hun, uit Gods vaderlijke hand geschonken. Immers zij, die Gods koninkrijk en zijne gerechtigheid zoeken, kunnen op het woord van den Zaligmaker, Matth. 6: 33, 34. staat maken, dat alle dingen, het vreedsel en de kleeding betreffende, hun, als een toegift zullen geschonken worden. En zij kunnen daarom alle hunne bekommerniessen, naar Petrus vermaning, 1 Br. 5: 7. op God werpen, nademaal Hij voor hun zorgt. Trouwens daar God voor hun is, wie zal tegen hen zijn? die ook zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken? Rom. 8: 31, 32. Zij mogen dus, uit dien hoofde, alles, wat hun op aarde waarlijk nuttig zijn zoude, het hunne noemen, volgens 1 Cor. 3: 21, 22. Alles immers staat, onder het bestel van God, hun ten dienste: en zij zijn, in dit opzicht, schoon geen voetstap lands in eigendom bezittende, met vader Abraham, erfgenamen der Wereld. Rom. 4: 13. Alle veranderingen en wisselingen der ondermaanse dingen, worden, door het Godlijk albestuur, zodanig gezegeld, dat derzelver afloop en uitkomst voordelig en gezegend zij voor gelovenden en Godvruchtigen. Wij weten, zegt Paulus, Rom. 8: 28. dat den genen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede. Christenen mogen zich dus, naar Petrus Leer, 1 Br. 5: 6-9.

voor,

verhengen, schoon nu bedroefd zijnde door menigerlei verzoe-
king, welke hen niet overkomt, dan om hun geloof nader-
hand zoo veel te beproefder en heerlijker te doen uitkomen,
en hun het einde hunnes geloofs, de zaligheid hunner zielen
te doen verkrijgen. Trouwens, alle de rampen en gevaren
dezes levens, hen overkomende, worden door Gods Vaderlijke
Voorzienigheid zoo bestiert, dat zij hun menigerlei nut aan-
brengen, zoo dat zij, naar Paulus taal, Rom. 5: 3, 5. ook
zullen hunner in de verdrukkingen, wetende dat de ver-
drukking lijdzaamheid werkt, dat wij door middel van dit
lijden geoefend worden in lijdzaamheid en geduld; en wij weten
dat de lijdzaamheid beproeving, of liever beproeving werkt,
dat door lijdzaamheid ons geloof beproefd wordt, en dat de
beproeving of beproeving hope werkt, dat wij door deze bepro-
ving in onze hope op de aanstaande verheerlijkende goedkeuring
Gods geoefent worden. En de hope, deze hope beschaamt
niet, maakt ons niet beschaamd, wij hopen dit niet te ver-
geefs, om dat de liefde Gods in onze harten uitgestort is, door
den H. Geest, die ons gegeven is, om dat onze harten vervuld
zijn met de zekerste beweegtheid van Gods liefde jegens ons,
zoo dat Gods Geest zelf onze harten overtuigd van de onver-
anderlijke liefde Gods jegens ons. Gelijk ook Jakobus
schrijft, Hoofdst. 5: 2-4. Niemand, geen Lijden ook hoe
bitter, kan hen deeren. Rom. 8: 33-39. en 1 Petr. 3: 13, 14. ja
al is het ook, dat zij door een geweldigen dood, uit dit le-
ven worden weggenomen, zoo zal dat sterven hun gewin zijn,
en de zaligheid des volgenden levens vermeerderen. Zoo hoop
dacht er een Stefanus over, Hand. 6: 15. h. 7: 55, 56, 59, 60.
Zoo schreef er een Paulus van, 1 Cor. 15: 55, 56. Filipp. 3, 20, 21.
2 Timoth. 4: 6-8.

De derde weldaad eindelijk, welke met de vergeving
der zonden verbonden is, bestaat in die gemoedsrust, ver-
genoegdheid en blijmoedigheid, welke het gevolg is van de
be-

berustheid, welke gelovige en Godzalige menschen hebben, althans eenigermate hebben, van hunnen tegenwoordigen gelukstaat, en welke voortvloeit uit de hope op een beter leven na den dood. Trouwens, gelijk de Dichter zingt, Ps. 97: 11. Het licht is voor den rechtvaardigen gezaaid, en vrolijkheid voor den oprechten van harte. Vrede en blijdschap door den H. Geest, is het voorrecht der echte onderdanen van Gods Koninkrijk, volg. Paulus bekliging, Rom. 14: 17. Hij vermaant daarom ook de Christenen om blijde en gebroost te zijn, 2 Cor. 13: 11. Ja zich alle tijd te verblijden, 1 Thess. 5: 16. Trouwens, zij mogen zich verheugen over Gods gunst en genade, en met David, Ps. 23. zeggen: De Heer is mijn Herder, mij zal niets ontbreken &c. – Hij verkwikt mijne ziel &c. Al ging ik ook in een stikdonker dal, ik zal geen kwaad vreezen, &c. Hij richt de tafel toe voor mij en doet mijn beker overvloejen. &c. Het goede en de weldadigheid zullen mij volgen alle de dagen mijns levens &c. Met Asaf mogen ze zeggen, Ps. 73: 23. 28. God zal mij leiden door zijnen raad, en daarna mij in heerlijkheid opnemen. Bezwijkt mijn vleesch en mijn hart, zoo is God de rotsteen mijns harten en mijn deel in eeuwigheid. Met Habakuk, hoofdst. 3: 17, 18. Alhoewel de velden geene spijze voortbrengen, en het een tijd van honger en kommer is, zoo zal ik nogthans in den Heere van Heiligde opspringen, ik zal mij verheugen in den God mijns heils. Ja met Paulus, Rom. 5: 11. mogen zij zelven in God door onzen Heer Jesus Christus. Zij mogen zich verheugen over J. C., hunnen Zaligmaker, naar de leer van Paulus, Filipp. 4: 4. Verblijd u in den Heere alle tijd, wederom zegge ik, verblijd u. Schoon zij Hem ook niet zien, kunnen ze evenwel, door het geloof, zich in Hem verheugen, met eene uitsprekelijke en heerlijke vreugde; 1 Petr. 1: 8. Hunne aanzienlijke bekeering geeft hun stof tot blijdschap, even als den Kamerling, Hand. 8: 39, en den Stokvrouwder, Hand. 16: 34. Want de vrucht des Geestes is ook

blijd.

blijdschap, Gal. 5: 22. De bewustheid van het goede door hun verricht, en van de opregtheid hunnes gemoeds, baart hun vreugde: even gelijk Paulus, 2 Cor. 1: 12. om het getuigenis zijns geswetens aangaande zijne eenvoudigheid en opregtheid, zich beroemde; en naar Jakobus leer, Brief 1: 9. de Broeder die nederig is, in zijne hoogheid zich beroemen kan. Hun tegenwoordig geluk is hun dus reeds stoffe van welte[v]redenheid. Want de Godzaligheid is een groot gewin met vergenoeging; naar 1 Timoth. 6: 6. Nog meer evenwel is het de hope der toekomstige zaligheid. Zoo roemen ze in de hope der heerlijkheid Gods. Rom. 5: 2. en verblijden zich in de hope, Hoofd. 2: 12. Ook kan de tegenspoed, welken ze hier ondergaan, hun die vergenoegdheid niet ontnemen. Immers worden ze, onder dezelve getroost, door een overwigt van wezentlijk heil voor het tegenwoordige, en door de zekere hope op eene betere zaligheid in het volgend leven. Zoo vertroost hen God, de Vader der Barmhartigheid, en de God aller vertroosting, in alle hunne verdrukking. 2 Cor. 1: 3. 4. Ja geeft hun eene eeuwige vertroosting. 2 Thess. 2: 16. Zoo dat zij, aangaande op de Godlijke trouw, en met het anker der hope eene sterke vertroosting hebben. Hebr. 6: 17–19. Wat meer is, zelfs die tegenheden, welke hun, om hun geloof en Godsvrucht overkomen, leveren hun oorzake van weltevredenheid en blijde verwachting op: daar dezelve sterk medewerken, tot hunne eigen volmaking, tot bevordering van het algemeene heil, en tot voorbereiding voor het eeuwig leven en voor het volmaakt genot der heerlijke belooning, welke op moeite en strijd om de zaak van waarheid en deugd volgen zal. Daarom leerde de Zaligmaker reeds zijne jongeren: Zalig zijt gij als u de menschen smaden en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken om mijnent wille. Verblijd en verheugt u, want uwe loon is groot in de hemelen. Matth. 5: 11. 12. Zoo schreef Paulus, Rom. 5: 3–5. Wij roemen ook in de verdrukkingen, wetende dat de verdrukkinge lijdzaamheid werkt, en

wij

 wij weten dat de lijdzaamheid bevinding, of liever beproeving werkt, dat door lijdzaamheid ons geloof beproefd wordt, en de bevinding of beproeving hope; en de hope beschaamt niet, maakt ons niet beschaamd, wij hopen dit niet te vergeefs, om dat de liefde Gods in onze harten uitgestort is, door den heiligen geest, die ons is gegeven. Insgelijks Filipp. 2: 17, 18. Indien ik ook tot een Drank-offer geofferd wordt over de offerhande en bediening uwes geloofs, zoo verblijde ik mij, en verblijde mij met u allen; en om dat zelve verblijdt gij u ook, en verblijdt ook gijlieden met mij, en Coll. 1: 24. Nu verblijde ik mij in mijn lijden voor u, en vervulle in mijn vleesch de overblijfzelen van de verdrukkingen van Christus voor zijn lichaam, 't welk is de Gemeente. Daarom vermaande ook Jak. h. 1: 1-4. Acht het voor groote vreugde, mijne Broeders! wanneer gij in velerlei verzoekingen valt, wetende dat de beproeving uwes geloofs lijdzaamheid werkt. Doch de lijdzaamheid hebbe een volmaakt werk, opdat gij moogt volmaakt zijn, en geheel oprecht, in geen ding gebrekkelijk. Insgelijks Petrus, 1 br. 1: 6-9. en Hoofd. 4: 12-14.

§. 8.

Aanhangzel.

Van der Christenen vrede, aanneming tot Kinderen, verzegeling, en vereeniging met Christus.

Het gene in de Heilige Schrift van deze voorrechten der gelovigen voorkomt, is eigentlijk niets nieuws, het gene reeds genoemd is in de voorgaande gedeeltens van dit Hoofddeel. De uitdrukkingen luiden wel anders: maar de Zaak is dezelfde. Evenwel, tot verkrijging van duidelijke begrippen, en tot opheldering van een aantal Schrift plaatzen, zal het niet overbodig zijn, nog iets in het bijzonder

te

te zeggen van den Vrede der Christenen, de aanneming tot kinderen, de Verzegeling, en de Vereeniging met Christus.

Het woord Vrede komt in de Heilige Schriften, zoo des Ouden als des N. T., meermalen voor in de Betekenis van eensgezindheid, insgelijks van rust, gezuistheid, als mede van allerlei Heil. Doch zomtijds wordt Vrede met God toegekend aan hun, die Gods gunst genieten, en wederkeerig Gode zoeken te behagen. Trouwens door de zonde zijn wij als Vijanden van God. Rom. 5:10. Coll. 1:21. Het bedenken des Vleesch is Vijandschap tegen God. Hoofd. 8:7. en de vriendschap der wereld is Vijandschap Gods. Jak. 4:4. Van hier, dat wij Gode mishagen, zijne gunst en goedkeuring derven, en aan zijne straffen onderworpen zijn. Zoo wordt Gods toorn geopenbaard over alle Godloosheid en ongerechtigheid der menschen. Rom. 1:18. De geheele Wereld is voor God verdoemlijk, want zij hebben alle gezondigd en derven de heerlijke goedkeuring Gods. Hoofd. 3:19, 20. Doch God heeft naar zijne onbegrijpelijke ontferming, die schuldigen willen bevrijden van de welverdiende straf, en de Wereld met zich zelven door Christus verzoenen. 2 Cor. 5:18, 19, 21. Rom. 5:10. Coll. 1:20, 21. Die daarom ook onze Vrede is. Efes. 2:14-16. Dit Godlijk gunstbewijs wordt nu aan zondaren aangeboden door het Evangelie, dat woord der verzoening, hetwelk hun toeroept: laat u met God verzoenen! 2 Cor. 5:19, 20., en dus aan allen, die het horen, Vrede verkondigt, door Jesus Christus, Hand. 10:36. Efes. 2:17. Weshalven, het ook het Evangelie des Vredes heet, Efes. 6:15. Wordt nu dit Evangelie, door een belangrijkend geloof aangenomen, en stemt de zondaar met God in omtrent zijne begenadiging en behoudenis door J. C., dan wordt hij gezegd, zich met God

te

te laten verzoenen, 2 Cor. 5:20. en met God verzoend te zijn, Rom. 5:10. Op die wijze dan gerechtvaardigd zijnde, hebben ze vrede met God, door onen Heer Jesus Christus, Rom. 5:1. en verzoend zijnde, worden zij behouden, v. 10. Hier uit nu ontstaat eene gemoedsrust, welke de vrede Gods genoemd wordt, Filipp. 4:7. om dat ze van God afkomstig is. Nademaal nu Christus, die ons met God verzoenigd heeft, ook tevens den vrede tusschen de menschen onderling gestickt heeft, Efes. 2:14-16., zoo wordt die vrede, Coll. 3:15., genoemd de vrede van Christus. Uit dit een en ander blijkt dan, dat de vrede der Christenen, voornamelijk aanduidt de verzoeding met God, het gevolg der schuld-vergiffenis, waarvan in dit Hoofdstuk gehandeld is. En dit is dan de eerste der figuurlijke uitdrukkingen.

— Eene andere uitdrukking is die van aanneming tot kinderen, welke op 5 plaatsen des N. T. voorkomt, namelijk Rom. 8:15, 23. h. 9:4. Efes. 1:5. Gal. 4:5. Doch, ter verklaring derzelve, is het nodig, ook andere plaatsen des Ouden en N. T. te vergelijken, op welke God voorkomt als Vader der menschen, die zich als zijne kinderen gedragen. Namelijk God wordt wel zomtijds de Vader der menschen genoemd, omdat Hij hen geschapen heeft, gelijk Maleac. 2:10. hebben wij niet allen eenen Vader? heeft niet een God ons geschapen? Meermalen evenwel draagt Hij die naam, uit hoofde van zijne weldadige zorg, beschermingen bestiering, aan hem betoond. Zoo heet het Ps. 103:13. Gelijk zich een Vader ontfermt over de kinderen; ontfermt zich de Heer over de gene die Hem vreezen. Jes. 63:16. Gij, o Heere! zijt onze Vader, onze Verlosser van oud af is uw naam. en Jerem. 3:4. Zult gij niet van nu af tot mij roepen mijn Vader, Gij zijt de leidsman mijner jeugd. Verg. v. 19. Daar nu dit het bijzonder voorrecht was van het Israelitisch Volk, voor het welke God een Vader was, Jer. 31:9. Welken Hij als een

dier-

dierbaare Zoon en troetelkind behandelde, vs. 20.; Zoo worden zij genoemd kinderen des Heeren kunnes Gods, Deut. 14:5. Jes. 63:8., en hun wordt, tot dien hoofde door Paulus, Rom. 9:4., de aanneming tot kinderen, als een bijzonder voorrecht toegekend, hoewel ze dan ook menigmaalen worden voorgesteld als wederspanrige kinderen, Num. 17:10., als kinderen in welke geene trouwe is, Deut. 32:10., als kinderen die wel groot gemaakt en verhoogd waren, maar die tegen hunnen Vader overtraden en het verdierven, Jes. 1:2-4. als zotte kinderen, Jerem. 4:22. als kinderen eindelijk, aan welken de Allerhoogste verwijt: een Zoon zal den Vader eeren, en ik dan een Vader, Waar is mijne eer? Maleach. 1:6. Zoo dat zij waardig waren, dat men van hun zeide: het zijn zijne kinderen niet. Deut. 32:5. Desniettemin hield God niet op, met Vaderlijke ontferming dit Volk te vermanen en opte wekken tot bekeering, hen aanmoedigende door beloften van vaderlijke gunst. Zoo heet het Jerem. 3:4. Zult gij niet van nu af tot mij roepen, mijn Vader, gij zijt de Leidsman mijner jeugd? bekeert u, gij afkeerige kinderen! vs. 14, 22. ik zeide wel, hoe zal ik u onder de kinderen zetten? maar ik zeide: Gij zult tot mij roepen: mijn Vader! en gij zult van achter mij niet afkeeren. Zoo ook Hos. 1:10. Het zal geschieden dat ter plaatse daar tot hen gezegd zal zijn: gijlieden zijt mijn Volk niet, tot hen gezegd zal worden: Gij zijt kinderen des levenden Gods. In het N. T. ontmoeten wij hetzelfde spraakgebruik. Hier heet ook God de Vader van hun, die door Hem begunstigd en bezorgd worden, Matth. 5:16, 48. 6:1. meermalen. 2 Cor. 6:18. en die Hij als geliefde kinderen behandelt, Efes. 5:1. 1 Joh. 3:1. aan wien Hij ook, als aan zijne Erfgenamen, alles toedeelt van zijne goederen wat hun nuttig is, Rom. 8:17. Gal. 4:6. Doch dit is alleen het geluk van die gene, die in Jesus Christus

tus gelooven, Gode gehoorzamen en trachten gelijk te zijn.
Ik zeg die in Jesus gelooven. Immers, zoo velen Hem aange-
nomen hebben, dien heeft Hy magt gegeven kinderen Gods te
worden, namelijk die in Zijnen naam gelooven. Joh. 1:12.
Die alle zijn kinderen Gods door het geloof in Jesus Chris-
tus, Gal. 3:26. Ik voege er bij: die Gode gehoorzamen.
Zoo toch schrijft Paulus, Filipp. 2:14.15. Doet alle dingen
zonder murmureeren en tegenspreken, opdat gij moogt on-
berispelijk en oprecht zijn, kinderen Gods zijnde, onstraf-
felijk in 't midden van een krom en verdraaid geslachte.
En Petrus, 1 br. 1:14. Als gehoorzame kinderen wordt niet ge-
lijkformig den begeerlijkheden, die te vooren in uwe onweten-
heid waren. Eindelijk ook worden zij alleen als Gods
kinderen behandeld, die iets hebben en vertoonen van de
heilige geaartheid hunnes Vaders. Zoo toch sprak Jesus:
Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader die in den
hemel is volmaakt is. Matth. 5:48. Paulus. Zoo velen
als er door den Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen
Gods. Zijt dan navolgers Gods als geliefde kinderen! Efes: 5:1.
En Johannes. 1 br. 3:10. Hier in zijn de kinderen Gods en
de kinderen des Duivels openbaar, een iegelijk die de
regtvaardigheid niet doet, die is uit God niet, en die
zijnen broeder niet lief heeft. Van hier dus was de
roem der Joden ongegrond, die, terwijl zij vijanden wa-
ren van den Heere Jesus, zich evenwel lieten voorstaan,
dat ze God ten Vader hadden. Dit bragt hen de Hei-
land onder het oog, Joh. 8:41.42. hun, op hun roemen:
Wij hebben eenen Vader namelijk God! andwoordende: in-
dien God uw Vader ware, zoo zoudt gij mij lief hebben.
Ook leert dit hun Paulus, Rom. 9:7.8. Om dat zij Abra-
hams zaad zijn, zijn zij niet alle kinderen. Daar nu zulk
een Gode behaaglijke geaartheid, door God zelven in het
ge-

genoed zijner gunstgenooten gewerkt wordt, worden dezen, om diezelfde reden gezegd, uit God geboren te zijn, Joh. 1:13. En nademaal God de Vader alle zegeningen, welke Hij hun toedeelt, hun doet wekkenen door Jesus Christus, worden zij gezegd de aanneming tot kinderen te hebben, door Jesus Christus. Efes. 1:5. Welke dan ook, schoon in den aanzien opzicht Gods eeniggeboren Zoon zijnde, hun oudste broeder genoemd wordt, met wien en door wien zij, als 't ware, de hemelsche erfenis deelen. Trouwens, indien wij, naar Paulus leer Rom. 8:17. kinderen Gods zijn, zoo zijn wij ook erfgenamen; erfgenamen Gods en mede erfgenamen van Christus. Zoo dat Hij, volgens vs. 29. de eerstgeboren zij onder vele broederen. vgl. Gal. 4:7. Het is dus, uit vergelijking der aangehaalde plaatsen, van het Oude en N. T. beide, blijkbaar, dat al wie het karakter van eenen gelovigen en godvruchtigen had, onder de oude bedeeling, zoo wel tot een kind van God was aangenomen, dat is, als een kind van God bemind en begunstigd was, als dit het voorrecht is der gelovigen en Godvruchtigen onder de nieuwe bedeeling.: insgelijks is het blijkbaar, dat de zodanigen reeds in dit leven dat voorrecht genieten. Met dat al, genooten de vromen onder het O. T. deze Godlijke gunsten niet even eens, als onder de nieuwe huishouding: en dit genot is, ook voor de meest begunstigden, in dit leven nog niet volmaakt. Deze twee opmerkingen zijn geschikt, om ons des Apostels onderwijs te doen verstaan, op twee plaatsen in den brief aan den Romeinen en aan de Galatiers. Namelijk, Paulus vergelijkt Gal. 3 en 4. de Israeliten, voor den tijd van Christus, in den staat hunner onderwerping aan Moses wetten,

met

 met onvolwassen kinderen, welke nog niet in staat waren om op zich zelven toetezien, en die daarom aan de wet, als aan eenen naauwkeurigen, en scherpzienden kindermeester waren aanbevolen, die hunne vergrijpingen streng strafte, zoo dat ze, in dit opzicht, meer na dienstboden, dan na kinderen, in het vaderlijk huis geleken. Daarentegen, vergelijkt hij de Christenen, het zij ze dan Joden, het zij Heidenen van afkomst waren, met volwassen kinderen, welke aan eene vrijer levenswijze, en aan een ruimer genot der goederen, hun door den Vader toegedacht, gewend worden, welke daarom ook van dat strenge opzicht, en die harde strafoeffening der wet ontslagen zijn. Het is dan in dit opzicht, dat de Apostel, Hoofd. 4: 5. van de Christenen zegt, dat zij de aanneming tot kinderen hebben, en niet meer dienstknechten, maar zoonen zijn, vs. 7. niet meer onder den tuchtmeester zijn, maar kinderen Gods door het geloof in Chr. Jesus, Hoofd. 3. 25, 26. niet meer onder voogden en verzorgers, Hoofd. 4: 5. In dien zelfden zin zegt hij ook Rom: 8: 15. Gij hebt niet ontvangen den Geest der dienstbaarheid wederom tot vreeze, maar gij hebt ontvangen den Geest der aanneming tot kinderen, door welke wij roepen Abba! Vader! vgl. Gal. 4: 6. Zoo verstaat men dan Paulus onderwijs, in den brief aan de Galatiers: door de eerstgemaakte aanmerking. De tweede gemaakte aanmerking doet ons zijne meening kennen in den brief aan de Romeinen Hoofd. 8: 23. Daar zegt hij: wij, die de eerstelingen des Geestes hebben zuchten in ons zelven, verwachtende de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing onzes ligchaams. Hier ziet men dat Paulus van dat vol genot der vaderlijke gunsten spreekt, hetwelk de Godvruchtigen eerst na dit leven verwachten mogen, wanneer zij, als het ware, in het huis des Vaders zullen worden

op-

opgenomen, om daar, als Geliefde, en nu volmaakte kinderen, die onberispelijk en onbestraffelijk zijn, toegelaten te worden, tot het volmaakt genot der Godlijke weldaden, der hemelsche erffenis, hun bereid door Jesus Christus, die hun is voorgegaan naar het huis des Vaders, en hen daar tot zich nemen zal. Joh. 14: 2, 3.

Met de aanneming tot kinderen is ten naauwsten verbonden de vrijheid, welke hun wordt toegeschreeven. Namelijk, de vrijheid der Christenen wordt, in een tweeërlei opzicht, voorgesteld. Voor eerst toch worden zij gezegd vrijgemaakt te zijn, in zoo verre zij, door Christus verlost zijn, uit de jammerlijke slavernij van dwaling en zonde, welke den dood ten gevolge hebben. Het is deze vrijheid, welke de Zaligmaker den Joden aanprees, wanneer Hij zeide: de waarheid zal u vrij maken. Joh. 8: 32. Indien de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, zoo zult gij waarlijk vrij zijn, v. 36. In dien zin roemt ook Paulus het geluk der Romeinsche Christenen, die vrijgemaakt waren van de zonde, daar zij te voren dienstknechten derzelve waren, en tot de bezolding derzelve den dood te wachten hadden. Hoofd. 6: 18, 20, 23. En van zich zelven zegt hij Hoofd. 8: 2. De wet des Geestes des levens in Chro. Jesus heeft mij vrijgemaakt van de wet der zonde des doods. Doch de Christenen worden ook in een tweeden zin, gezegd vrijgemaakt te zijn van Moses wet, in zoo verre zij, door Christus ontslagen zijn, van de verpligting, om deze wet te onderhouden, als eene voorwaarde van zaligheid. Deze vrijheid is het, van welke Paulus spreekt Gal. 4: 1-7. Waar zij de Christenen voorstelt, als verheven uit den staat van onmondige kinderen, tot dien van volwassen Zoonen. In dien zin schrijft hij hun, Hoofd. 5: 1. Staat dan in de

vrij-

vrijheid met welke ons Christus vrijgemaakt heeft, en wordt niet weder met het jok der dienstbaarheid bevangen. En v. 13. Gij zijt tot vrijheid geroepen. Zoo ook zegt hij 2 Cor. 3: 17. Waar de Geest des Heeren is, daar is vrijheid, namelijk van die ververdeeling der wet, welke den mensch die zondigt streng ververdeelt, vg. v. 8, 9. Trouwens, die wet was als een jok, het welk de Joden nooit hadden kunnen dragen, gelijk Petrus sprak Hand. 15: 10. Ondertusschen moesten de Christenen, die van Moses wet vrijgemaakt, nimmer denken, dat zij van de verpligting ontslagen waren tot gehoorzaamheid aan Christus. Daartegen waardeerde Paulus, als hij de Romeinsche Christenen schreef: Gode zij dank, dat gij wel dienstknechten der zonde waart, maar dat gij nu van harten gehoorzaam geworden zijt den voorbeelde der leere, tot hetwelk gij overgegeven zijt: en vrijgemaakt zijnde van de zonde, zijt gemaakt dienstknechten der gerechtigheid. Ik spreke ons menschelijke wijze, om der zwakheid uwes vleesches wille. Want gelijk gij uwe leden gestelt hebt om dienstbaar te zijn der onreinigheid en der ongerechtigheid tot ongerechtigheid, alzoo stelt nu uwe leden om dienstbaar te zijn der gerechtigheid tot heiligmaking. Hoofd. 6: 17-19. En aan de Galatiers: Gij zijt tot vrijheid geroepen, broeders! Alleenlijk gebruikt de vrijheid niet tot een oorzaak voor het vleesch, maar dient malkanderen door de liefde. Hoofd. 5: 13. Zoo ook deedt Petrus, 1 br. 2: 15, 16. Het is de wille Gods, dat gij weldoende den mond stopt aan de onwetenheid der dwaze menschen, als vrije, niet de vrijheid hebbende als een dekzel der boosheid, maar als dienstknechten Gods. vg. 2 br. 2: 19. Insgelijks Jakobus, br. 1: 25. Die inziet in de volmaakte wet, die der vrijheid is, en daar bij blijft, deze geen vergetelijk hoorder geworden zijnde, maar een daader des werks, deze zeg ik zal gelukzalig zijn

in

in dit zijn doen. en Hoofd. 2:12. Spreekt alzoo, en doet alzoo, als die door de wet der vrijheid zult geoordeeld worden. In beide de genoemde opzichten spreekt Paulus Rom. 7:1-6. van de vrijheid der Christenen.

Van de verzegeling der Christenen spreekt Paull. 2 Cor. 1: 22. Die ons ook heeft verzegeld en het onderpand des Geestes in onze harten gegeven. Efes. 1:13. in welken Christus gij ook zijt, na dat gij het woord der waarheid, namelijk het Evangelie uwer zaligheid gehoord hebt, in welken gij ook, na dat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met den heiligen Geest der belofte. Insgelijks Hoofd. 4:30. Bedroeft den heiligen Geest Gods niet, door welken gij verzegeld zijt tot den dag der verlossing. Op deze plaatzen leert de Apostel, dat God de Vader der Christenen, welke in Christus geloven, door Hem verzegelt met den H. Geest, die het onderpand is der beloofde zaligheid. Dit verzegeld zijn geeft dan te kennen, dat zij, in dien H. Geest, die hun geschonken is, een zeker bevestigend merkteken hebben, ter hunne overtuiging van hun tegenwoordig, en vooral van hun toekomstig geluk. De verzegeling dus is, van de bewaring onderscheiden. vgl. 2 Cor. 1: 21, 22.

Eindelijk wordt er dikwijls gewag gemaakt, van de vereeniging der gelovigen met Christus: en dat wel onder verschillende beelden. Zo bid de Heiland zelf, Joh. 17: 21. dat alle die toen in Hem geloofden, en vervolgens in Hem geloven zouden; alle in den Vader en in Hem een mogten zijn, en onder malkanderen een; vgl. v. 23. om daar mede aan te duiden, dat zij voor hun begeerde die gaven van vrijheid en heiligheid, welke Jesus Christus van den Vader, en zij weder van Hem ontvangen, met dat gevolg, dat zij hetzelfde gevoelen en willen, overeenkomstig het gene God en Christus zelf denken en willen. vgl. 1 Joh. 1: 3. Paulus spreekt van die

die zelfde vereeniging dikwijls, onder het zinnebeeld van het menschelijk ligchaam, in het welk de onderscheiden leden, onderling een naauwsten verbonden, bestierd worden door een en hetzelfde hoofd. Zie Rom. 12: 5. 1 Cor. 12: 12 – 27. Efes. 5: 22, 23. h. 4: 12, 15, 16. h. 5: 23, 29, 30. Coll. 3: 18, 24. h. 2: 19. Hij gebruikt ook het beeld der vereeniging tusschen den Man, en zijne door hem geliefde en welbestuurde Vrouw. Efes. 5: 32. Vgl. met vs. 23 – 33. En van eenen uitersten Hoeksteen eenes gebouws, met de overige steenen van hetzelve. Efes. 2: 20 – 22. Eindelijk ook spreekt er de Zaligmaker van, onder het beeld van een Wijnstok en deszelfs tanken, Joh. 15: 1 – 7. De vrucht van deze vereeniging nu is, gelijk uit het behandelde in dit en de vorige hoofdstukken genoegzaam blijkt, dat alles, wat Christus, door zijn sterven en leven is, Hij dat voor hun is, die uit dien hoofde ook gezegd worden gestorven te zijn en met Hem te leven.

Derde Hoofddeel.

Van God

zoo als Hij ons tot het genot der zaligheid in dit en het volgend leven opleidt en bekwaam maakt, bijzonder door den Heiligen Geest.

Eerste Afdeeling.

Over den Heiligen Geest.

§. 5.

Inleiding.

Wij gaan nu over, om te beschouwen, hoe de mensch, door Godlijke hulpe, hier aanvankelijk, en hier namaals

vol.

volkomen, gebragt wordt, tot het genot van Gods vaderlijke gunst in Christus Jesus, en dus van de vergeving der zonden, en de verdere vruchten van 's Heilands arbeid en lijden. Hiertoe wordt, bij den mensch vereischt het geloof aan de ontdekkingen, beloften en beveelen des Evangelies, en eene werkzame gezindheid, als de vrucht van dit geloof, om overeenkomstig den wil van God te leven. Daar nu de mensch van zich zelven ongezind en onbekwaam is tot eene zodanige involging van Gods plan zijner verlossing, komt hem de Allerhoogste zelf te hulpe, hem opleidende en bekwaam makende, tot die gezindheid en werkzaamheid. Doch het is deze opleiding en bekwaammaking, welke in de H. Schriften, vooral des N. T. wordt toegeschreven aan den Geest van God of den Heiligen Geest. Van wien wij dus, voorop, in het algemeen, iets moeten zeggen, ten einde vervolgens deszelfs werk in de Heiliging van Zondaren, te beter te kunnen opmerken.

§. 2.

Benoeming des Heiligen Geestes.

De Geest, aan welken in het O. en N. T. de heiliging der menschen wordt toegeschreven, draagt dien naam wegens eenige gelijkheid met den Geest des menschen. Gelijk doch onze Geest ons doet denken, willen, handelen, zoo dat alle onze redelijke bedrijven van denzelven afkomstig zijn, zoo wordt ook God geregd eenen Geest te hebben, door welken Hij alles, in de Schepping, Onderhouding en Regeering der Wereld werkt, vooral evenwel, in de zedelijke vorming en heiliging der menschen.

Doch, om dien Geest te onderscheiden van den Geest der menschen, en van elken anderen Geest, wordt Hij genoemd de Geest des Heeren, de Geest van God, de Geest des Allerhoogsten. Om Hem te onderscheiden van koude Geesten, wordt Hij Heilige Geest genoemd. Hij heet ook, naar de uitwerking

wel.

 welke hij voortbrengt, Geest der Heiligmaking, des geloofs, der liefde, naar de personen in welke hij werkt, wordt hij, insgelijks genoemd, bij voorbeeld de Geest van Elias, zoo ook eenigermate de Geest van Christus, schoon deze benaming ook in een verhevener zin moet genomen worden, in die plaatzen, in welke de Geest als een gezant, of als een gift van den verhoogden Zaligmaker voorkomt. Doch, door het menigvuldig gebruik van het woord Geest, vooral in het N. T., wordt er ook dikwijls, zonder eenige nadere bijvoeging, van den Geest gesproken, om er die Godlijken Geest mede uittedrukken.

Eindelijk draagt ~~wat~~ die Geest ook den naam van Leeraar, Trooster, Getuige, uit hoofde van het werk hetwelk door Hem verricht wordt: gelijk uit de plaatsen, die ~~ons~~ in het vervolg zullen voorkomen, nader blijken zal.

Dat Hij in het N. T. God genoemd worde heeft men uit Hand. 5: 3.4. opgemaakt. Zoo ook dat Hij Heer heete uit 2 Cor. 3: 17. om geene andere plaatsen te noemen. Doch, voor die opvatting van die en soortgelijke plaatzen is geene genoegzame reden.

§. 3.

Bijzonder in het oude Testament.

Om het gebruik van het woord Geest als dezelve aan God wordt toegekend, te beter te onderscheiden, en sommige anders vreemdluidende voorstellingen wel te vatten, is het dienstig, dat men acht geve op den oorsprong en voortgang dezer benoemingen: en dat men daartoe, eerst de schriften des O. T. vergelijke, en dan die des Nieuwen Verbonds

Wat dan het O. T. aangaat. We vinden in het zelve, den Geest van God benoemd, met een woord, hetwelk eigentlijk betekent de beweging der lucht, welke geschied door ademhaling, door geblaas, door den wind en diergelijke. Van hier dan wordt dit woord ook meermalen overgezet door geblaas, Wind,

en

en diergelijke. Dewijl nu de ademhaling het zinlijk bewijs is van het leven des menschen, en dus van het aanwezen zijner ziel in het ligchaam, zoo is ditzelfde woord gebruikt, om de ziel, den Geest, het leven des menschen uittedrukken. Zelfs wordt God gezegd, bij de formeering van den eersten mensch den adem des levens in zijne neusgaten geblazen te hebben, waardoor dan de mensch tot een levendige ziel werdt. Gen. 2: 7. Ja al wat leeft wordt Gen. 7. 22. beschreven, als een adem des Geestes des levens in zijne neusgaten te hebben. verg. Ps. 104: 29, 30. Neemt Gij hunnen Adem weck, zij sterven en keeren weder tot het stof; Zendt Gij uwen Geest uit zoo worden ze geschapen.

Gelijk nu aan den mensch eenen adem wordt toegeschreven, door welken hij leeft, welken hij door den neus en door den mond uitblaast, zoo wordt ook in het O. T. meermalen aan God eenen adem, een geblaas, een adem of Geest zijns monds, een geblaas zijner neuze toegekend. Zoo vinden we het in het oudste boek des Bijbels, dat van Job, Hoofd. 4: 9. Van den adem Gods vergaan ze, en van het geblaas zijner neuze worden zij verdaan. en Hoofd. 15: 30. De Godloose zal wijken door het geblaas zijns monds. Hoofd. 27: 3. Zoo lang als mijn adem in mij zal zijn, en het geblaas Gods in mijne neuze. Hoofd. 33: 4. De Geest Gods heeft mij gemaakt, en de adem des Almagtigen heeft mij levendig gemaakt. Hoofd. 32: 8. Zekerlijk de Geest die in den mensche is, en de inblazinge des Almagtigen maakt henlieden verstandig. Zoo zong ook Moses, na het wonder aan de Roode Zee, Exod. 15: 8. Door het geblaas van uwe neuze zijn de wateren opgehoopt geworden, en vs. 10. Gij hebt met uwen wind (eigentlijk adem of geest) geblazen, de zee heeft ze overdekt. Op dezelfde wijze vinden wij het in later Dichtstukken. Zoo zingt David, Ps. 18: 16, en 2 Sam. 22. 16.

De

De diepte kolken der wateren werden gezien, de gronden der Wereld werden ontdekt, van uw schelden, o Heere! van het geblaas des windes (eigentlijk des adems) uwer neuze. Ook Ps. 147: 18. Hij zendt zijn woord en doet het ijs smelten: Hij doet zijn wind waaijen, (eigentlijk, Hij doet zijn adem of Geest er over gaan), de wateren vloeijen henen. Bij Jesaias vinden wij dezelfde leer. Hoofd. 33: 23. De Heere zal zijn hand bewegen tegen de rivieren door de sterkte zijnes windes (eigentlijk zijnes adems.) en Hoofd. 30: 33. De adem des Heeren zal den brandstapel aansteken als een zwavelstroom. Hoofd. 40: 7. Het gras verdort, de bloem valt af, als de Geest (de adem) des Heeren daarin blaast; en v. 24. ook als Hij op hen (de Vorsten en Richters) blazen zal, zo zullen zij verdorren, en een stormwind zalze als een stoppel wegnemen. Ieder ziet, uit zulke menschvormige voorstellingen, dat de adem of Geest des Heeren genoemd wordt, wanneer God zijnen almagtigen invloed werken doet, 't zij in de natuurlijke, 't zij in de zedelijke Wereld.

Bijzonder wordt het werk der Schepping aan den Geest van God toegeschreven. Zo wordt in de oudste oirkonde, Gen. 1: 2. het eerste werk van Gods schepsende almagt, op onzen, nog woesten en door den vloed bedekten aardbol, dus voorgesteld: De Geest van God zweefde op de wateren, zoo dat er beweging, als het waar door zijnen adem, en dus leven in de wateren kwam. Zo ook Job 26: 12, 13. Door zijne kracht klieft Hij de zee, en door zijn verstand verslaat Hij hare verheffinge. Door zijnen Geest heeft Hij de hemelen versiert. Ook Ps. 33: 6. Door het woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt, en door den Geest zijns monds al haar heir. zgl. met v. 9. Hij spreekt en het is er, Hij gebiedt en het staat er. Wordt nu zoo de Schepping van het levenloze aan Gods Geest toegeschreven, geen wonder, dat de levende schepselen worden voortgebragen, als door den Geest en den adem des Heeren, zelve levende en ademende. Dus zingt de Dichter Ps. 104: 29, 30. Verbergt gij uw aan-

gezicht, zij (de levende schepselen) worden verschrikt, neemt Gij hunnen adem weg, zij sterven, en zij keeren weder tot hun stof. Zendt Gij uwen Geest uit, zoo wordense geschapen. Allerbijzonderst wordt de mensch, dat pronkstuk der Godlijke schepping, het beeld van God op aarde, voorgesteld, als zijn leven niet alleen, maar ook zijn verstand ontvangen hebbende, door den Geest en de aanblazing des Allerhoogsten. Zoo spreekt Elihu, Job 33:4. De Geest Gods heeft mij gemaakt, en de adem des Almagtigen heeft mij levendig gemaakt. en Hoofdst. 32:8. Zekerlijk de Geest die in den mensch is, en de inblazinge des Almagtigen maakt henlieden verstandig. En Job zelf, den duur zijns levens zullende beschrijven, Hoofdst. 27:3. zegt: Zoo lang als mijn adem in mij zal zijn, en het geblaas Gods in mijnen neuze.

Van hier dan ook, dat al het verstand, het welk de eene mensch boven den anderen heeft, waardoor hij voorkomt als bij uitstek wijs en ervaren, schrander en vernuftig, aan den Geest van God wordt toegekend. Zoo zegt de Heer aan Moses, Exod. 28:3. Gij zult ook spreken tot allen die wijs van harten zijn, dien ik met den Geest der wijsheid vervuld hebbe, dat zij Aäron kleederen maken om hem te heiligen, dat hij mij het Priesterambt bediene. Hoofd. 31:3. zegt Jehova weder: Ik heb hem (Bezaleël) vervuld met den Geest Gods, met wijsheid en met verstand, en met wetenschap, namelijk in alle handwerk. Zoo ook Hoofd. 35:31. vgl. met v. 35. Bijzonder wordt aan den H. Geest toegeschreven al die moed en kracht, al die goede en edele gezindheden, met welke oudtijds, van Gods wege, en ten nutte zijnes Volks, wierden uitgerust, helden, Krijgsoversten, Volkbestuurders, Koningen, Profeten, van wien daarom gezegd wordt, dat Gods geest op, of in, of over hen was, dat die op hen rustte, hen dreef, vaardig over hen wierdt, of ook hen weder verliet, wanneer zij die edele Godsgaven verloren. Zoo zegt de Heer tot Moses, die geklaagd had,

had, dat hem de last van het Volksbestuur te zwaar was, Num. 11:17. Ik zal van den Geest die op u is afsonderen, en op hen (de 70 Oudsten) leggen, en zij zullen met u den last dezes volks dragen, opdat gij dien alleen niet draagt. Verg. v. 25, 26, 29. Hoofd. 24:2. Hoofd. 27:18. Deut. 24:9. Richt. 3:10. 6:34. 11:29. 13:25. 14:6, 19. 15:14. 1 Sam. 10:6, 10. 11:6. 16:13, 14. 19:20, 23. 1 Kon. 18:12. 22:24. 2 Kon. 2:9, 15, 16. 1 Chron. 12:18. 28:12. 2 Chron. 15:1. 20:14. 24:20. Nehem. 9:20, 30. Zelfs vindt men voorbeelden in het O.T., uit welke blijkt, dat menschen, die het licht der openbaring misten, op gelijke wijze spraken van Gods Geest. Zoo lezen Gen. 41:38. Farao voor, van Joseph zeggende: Zouden wij wel eenen Man vinden, als dezen, in welken Gods Geest zij? en v. 39. zegt hij tot Joseph zelven: naardien God u dit alles heeft kondt gedaan, Zoo is er niemand verstandiger en wijs als gij. Zoo wordt ook door gelijkzoortige menschen van Daniël gezegd, dat des Geest der heilige Goden in Hem was. Dan. 4:8, 9, 18. Hoofd. 5:11, 12, 14.

Ook is in het O.T. bijzonder opmerkelijk de meermaalen gedane belofte door de Profeten, van eene ruime uitdeeling des H. Geestes, welke onder het N.T. zoude plaats hebben, en wel door den toekomstigen Verlosser. Trouwens de Geest des Heeren zoude Hem zalven. Jes. 48:16. De Geest des Heeren zoude op Hem rusten: de Geest der wijsheid en des verstands, de Geest des raads en der sterkte, de Geest der kennisse en der vreeze des Heeren. Hoofst. 11:2. en dat wel om dat de Heere Hem zou zalven. Diezelfde Geest zoude dan ook uitgegoten worden over alle vlesch, zoo dat zonen en Dochteren, Oude en Jongen, Dienstknechten en Dienstmaagden zouden profeteeren, droomen dromen en gezichten zien. Joël 2:28, 29. De Geest der genade en der gebeden zoude uitgestort worden, over het huis Davids en over de inwoners van Jeruzalem.

Eindelijk wordt ook de zedelijke verbetering, of de mededeeling en bevordering van eene wijsheid en heiligheid aan den H. Geest, hier en daar in het O.T. toegeschreven. Zoo althans

vinden wij in de Psalmen eene en andere uitdrukking, welke dit uitwijst. Ps. 51:12. Bidt David: Schep in mij een rein harte, o God! en vernieuw in het binnenste van mij eenen Vaderlijken Geest! en hij laat er op volgen v. 13. Verwerp mij niet van Uw aangezicht, en neem Uwen H. Geest niet van mij! Zoo ook v. 14. Geef mij wederom de vreugde uwes heils! en de vrijmoedige Geest onderstenne mij! Dezelfde Dichter bidt Ps. 143:10. Leer mij Uw welbehagen doen, want Gij zijt mijn God: uwe goede Geest geleide mij in een effen land!

Wanneer wij nu alle deze en soortgelijke plaatsen uit het O.T. samenvegen, en dezelve, zonder bekrekking op de nadere onderwijzingen des N.T. beoordeelen, kunnen we uit dezelve niet anders merken, dan dat de Geest van God, even als het aangezicht van God, de Geest des Heeren, even als het aangezicht des Heeren, eene menschvormige uitdrukking is, door welke God zelf, of wel de werking en de invloed van God op de schepselen, vooral op de menschen, wordt aangeduid. Doch uit het N.T. zullen wij ten dezen aanzien meer licht kunnen ontvangen.

§. 4.

Nader onderwijs in het N. Testament.

Wanneer wij, na het lezen des O.T., het Nieuwe vergelijken, dan ontmoeten wij in hetzelve, ten deele eene gelijkzoortige menschvormige voordragt; deels evenwel ook een nader onderwijs, uit het welke wij eenen deelgenoot der Godlijke natuur leeren kennen, als op zich zelven bestaande en werkende, en dat alles te wege brengende, wat, in het O. Testament, aan den Geest van God wordt toegekend. Het zal van belang zijn, dat wij, eerst de gelijkzoortige menschvormige uitdrukkingen, en dan dat meer bijzonder onderwijs des N.T. opmerken.

Wat dan die menschvormige uitdrukkingen betreft. Gelijk in het O.T., zoo wordt ook, op enkelde plaatsen in het Nieuwe, de Geest des Heeren als de adem voorgesteld van Gods mond. Zoo toch schrijft Paulus, 2 Thess. 2:8. als dan zal de ongerechtigheid

tige geopenbaard worden, den welke de Heere verdoen zal door den Geest zijns monds. Welke manier van spreken ontleend is uit Jes. 11. 4. Hij zal de aarde slaan met de roede zijns monds, en met den adem zijner lippen zal Hij den Goddeloozen dooden.

Gelijk in het O. T. de adem des menschen, aan dien adem des Almagtigen, en dus het leven des menschen aan den Geest des Heeren wordt toegeschreven, zoo vinden we het ook Openb. 11:11., waar een Geest des levens gezegd wordt te zijn uitgegaan in twee verslagen Profeten. Zoo wordt ook de levendigmaking van Christus zelven, 1 Pet. 3:18. aan den Geest, en van de sterfelijke ligchamen der Christenen, aan den Geest die in hun woont Rom. 7:11. toegeschreven. — Mogelijk ook moet men uit deze menschvormige manier van denken en spreken, afleiden de benoeming van Geest die uit God is, of die van God afkomstig is. Althans Paulus gebruikt dezelve 1 Cor. 2:12. Wij hebben niet ontvangen den Geest der Wereld, maar den Geest die uit God is.

Dat menschvormige blijkt nog treffender, uit de vergelijking, welke er in het N. T. voorkomt, tusschen den Geest, de ziel of het verstand, des menschen, en tusschen de Geest van God. Ten dezen aanzien is bijzonder merkwaardig het zeggen van Paulus 1 Cor. 2:11. Wie van de menschen weet het gene des menschen is, dan de Geest des menschen die in hem is? alzoo weet ook niemand, het gene Gods is, dan de Geest Gods.

Gelijk in het O. T. de Geest van God meermalen verwisseld wordt met den adem van God, den zegen, de kracht, het aangezicht van God, zoo ook wordt in het N. T. de Heilige Geest verwisseld met de kracht des Allerhoogsten. Dit is vooral duidelijk Luc. 1:35. waar, aan Maria beloofd wordt: de heilige Geest zal over u komen, en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen. En de uitdrukking Gods Geest wordt ook hier met dien van Gods vinger verwisseld: gelijk blijkt uit de opgave van 's Heilands woorden door Matth. en Lucas. Het gene

toch

doch de eerste Hoofd. 12:28. dus uitdrukt: indien ik door den Geest Gods de Duivelen uitwerpe, dat drukt de andere Hoofd. 11:20. dus uit: indien ik door den Vinger Gods de Duivelen uitwerpe.

Gelijk in het O.T. bijzondere Geestes gaven en krachten, medegedeelt aan bijzondere personen, aan den Geest van God worden toegeschreven; zoo wordt ook in het N.T. verhaald, dat oudtijds de Profeten, 2 Pet. 1:21. door den H. Geest gedreven zijn; en dat de Apostelen des Heilands vervuld geworden zijn met den Heiligen Geest. Hand. 2:4.

En, gelijk Petrus, Hand. 2:16-21. hierin de vervulling aanwees van Joëls Godspraak, 3:3. aangehaald, zoo wordt ook door Lucas, Hoofd. 4:17-21. gezegd, dat de aangehaalde Profetie van Jesaias, Hoofd. 61:18. door den Heiland op Hem zelven is toegepast; dien God de Vader den Geest gegeven had niet met mate, vlg. Joh. 3:34.

Doch, behalven deze menschvormige uitdrukkingen, vinden wij ook, in het N.T., een nader onderwijs, aangaande den H. Geest, uit het welke wij Hem leeren kennen, als op zich zelven bestaande en werkende, onderscheiden van God de Vader, en zijnen Zoon, als deelgenoot der Godlijke natuur, en als de voortbrenger van al dat gene, met, in het O.T., aan den Geest van God wordt toegekend.

Het kan ons, als wij het N.T. lezen, wel niet bezwaren, dat er, van eenen op zich zelven bestaanden en werkenden gesproken wordt, onder de benaming van Geest. Immers is het in deze Schriften zeer gemeen, dat er van personen, of wezens, die op zich zelven bestaan en werken, onder die benaming gesproken wordt. Om niet te zeggen, dat God zelf, door den Heiland, een Geest genoemd wordt, zoo is het bekend, dat de Engelen, in den brief aan de Hebreen gedienstige geesten heten, en dat in de Openb. van Johannes, 7

Geest-

Geesten Hand. 1: 4. genoemd worden, welke wij, van elden, Hand. 8: 2., als 't Engelen leeren kennen, niet minder gewoon is het, in deze zelfde Schriften, dat de Duivel met zijne aanhangelingen, bestempeld wordt met den naam van boose Geesten, onreine Geesten, enz. Ja menschen zelf komen onder den naam van Geesten voor, niet alleen na hunne afscheiding uit dit ligchaam, wanneer zij Geesten heten der volmakte te rechtvaardigen, Hebr. 12: 23., maar ook in dit leven, gelijk Joh. 1 br. 4: 1 Schrijft: Gelooft niet een iegelijk Geest; maar beproeft de Geesten of zij uit God zijn; want vele valsche Profeten zijn uitgegaan in de Wereld.

Dat nu ook, in deze zelfde Schriften, van den heiligen Geest gesproken wordt, in zulk eenen zin, kan ons te minder bezreemden, om dat de Joden zeeds den tijde des Heilands en zijner Apostelen, gewoon waren, van Geesten, als op zich zelven bestaande en werkende wezens of zelfstandigheden te spreken.

Op die wijze dan vinden wij ook, door den Zaligmaker en den Apostel Paulus, sommige dingen, aangaande den H. Geest gezegd, welke geweeglijk en natuurlijk, aangaande eenen op zich zelven bestaanden en werkenden, kunnen worden verklaard; doch, daarentegen, niet, dan vreigen en gedrongen, van eene kracht of eigenschap der Godheid kunnen worden opgevat.

Raadpleegen wij de bedoelde onderwijzingen van den Zaligmaker, wij hechten onze aandacht, in de eerste plaats, op zijne geuichtige Onderwijzingen, aangaande den H. Geest gedaan, aan zijne jongeren, in den laatsten avond van zijn stoffelijk leven: Toen beloofde Hij hun, volg. Joh. 14: 16, 17. Ik zal den Vader bidden en Hij zal u eenen anderen Troosten geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid, namelijk den Geest

der

der waarheid, welken de Wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet, noch kent Hem niet: maar gij kent Hem, want Hij blijft bij Ulieden en zal in U zijn: en v. 26. De Troester, de H. Geest, welken de Vader zenden zal in mijnen naam, die zal u alles leeren en zal u indachtig maken alles wat ik u gezegd heb. Hoofd. 15: 26, 27. Wanneer de Troester zal gekomen zijn, die ik u zenden zal van den Vader, de Geest der waarheid, die van den Vader uitgaat, die zal van mij getuigen. Hoofd. 16: 7, 8. Indien ik niet weg ga, zoo zal de Troester tot u niet komen, maar indien ik heen ga, zoo zal ik Hem tot u zenden: en die gekomen zijnde, zal de Wereld overtuigen van zonde, en van gerechtigheid, en van oordeel. v. 13, 14. Wanneer die zal gekomen zijn, de Geest der waarheid, Hij zal u in alle waarheid leiden, want Hij zal van zich zelven niet spreken, maar zoo wat Hij zal gehoord hebben zal Hij spreken, en de toekomende dingen zal Hij u verkondigen.

In deze beloften vinden wij zeer duidelijk den H. Geest voorgesteld als een persoon, als eenen Leeraar, Raadgever, Helper, troester, die de plaats vervanger zijn zoude van Jesus Christus zelven, die van Hem en zijnen Vader stond gezonden te worden, en die opzettelijk Hij genoemd wordt, daar anders, naar den aard der Grieksche taal, die uitdrukking niet zoude te pas komen, indien de Geest als eene kracht of eigenschap der Godheid wierdt voorgesteld. Het is daarenboven van belang, opmerken, dat de Heiland in deze laatste gesprekken, niet eenmaal van den H. Geest gewag maakt met andere uitdrukkingen, welke tegen het denkbeeld van eenen Persoon strijden, of ook maar eenige aanleiding geven tot de gedachte van eene kracht of eigenschap. Behalven deze onderwijzingen, is ook van bijzonderen nadruk het gezegde des Heilands, na zijne Opstanding, Matth. 28: 19. toen Hij zijne Apostelen gelaste, allen, die de prediking des Evangelies zouden aannemen, te doopen, in, dat is tot, den naam des Vaders, en des Zoons, en des H. Geestes. Door deze instelling, worden alle de Christenen verpligt, om den Zoon van God, zoo wel in zijne betrekking, te erkennen en te belijden als den Vader. Zij worden dus ook onder de verpligting gebragt, om

den

den H. Geest, zoo wel in diens betrekking, te erkennen, als den Vader en den Zoon. Men mag dus met reedt zeggen, dat hier aan de Christenen wordt voorgeschreven, wie ze zijn, die door den gedoopten op Christus bevel moeten geëerbiedigd en gehoorzaamd worden. Dat dit nu de Vader en de Zoon zij, als ieder op zich zelven bestaande en werkende, lijdt geen twijfel. Maar wordt nu, bij deze twee een derde gevoegd, die H. Geest genoemd wordt, dan is het zeer vreigen te denken, dat het slechts een kracht of eigenschap zijn zoude, welke hier als een derde onderscheiden voorwerp van ons eerbiediging genoemd wordt; en dit dus, bij den Vader en den Zoon, nog eenmaal eene eigenschap of kracht, van den Vader en den Zoon genoemd zoude worden.

Raadplegen wij, vervolgens, de onderwijzing der Apostelen, wij vinden ook bij hen, op gelijke wijze, van den H. Geest gewaagd. Zij beschouwden zich, naar de belofte des Heilands, als onderwezen en bestierden, door den H. Geest, die hen, naar den wil des Vaders en des Zoons, in alle waarheid leide, en alle hunne overleggingen, besluiten en ondernemingen regelde. Zoo zeide de Geest tot Filippus, dat hij bij den wagen moest gaan, op welken de Aethiopische Schatbewaarder zat. Hand. 8:29. Zoo wierden Paulus en zijne reisgezellen, van den H. Geest verhinderd in Azien te spreken; Hoofd. 16:6.; en, wanneer zij poogden naar Bithinien te reizen, liet het hen de H. Geest niet toe, v. 7. Zoo sprak de H. Geest in de vergadering der Profeten en Leeraren te Antiochien, gebiedende dat men Barnabas en Paulus tot het werk zoude afzonderen, waartoe Hij ze geroepen had. Hand. 13:2. En in den brief, welken de vergadering van Apostelen en Oudersten te Jerusalem, aan Judas, Barsabas en Silas medegaven, naar de Gemeente te Antiochien, zeggen zij: het heeft den H. Geest en ons goedgedacht, enz. Hand. 15:28. Raadplegen wij in het bijzonder Paulus, wij zien, hoe Hij den Geest voorstelt op gelijke wijze, als onderscheidenlijk bestaande van God. Zoo schrijft Hij 1 Cor. 2:10. God heeft ons de verborgenheid des

G.

Evangelie geopenbaard door Zijnen Geest: want de Geest onderzoekt, dat is doorgrondt alle dingen, ook de diepten dat is de geheimenissen, van God. En vs. 13. Dewelke wij ook spreken met woorden die de H. Geest leert. Om toch niet te zeggen, dat alle deze uitdrukkingen, niet dan gedrongen, van een kracht of eigenschap der Godheid kunnen worden opgevat, zoo is het, in het bijzonder, oneigen, te zeggen, dat God zelf zijn eigen geheimenissen doorgrondt, en ze door zich zelven aan anderen openbaart. Daarenboven wordt, in die twee brieven aan de Corinthiers, die H. Geest even zoo onderscheiden van den Vader en den Zoon, en als een derde voorgesteld, als dit, in de instelling des Doops, door den Zaligmaker zelf geschiedde. Zoo toch schrijft de Apostel, 1 Br. 12: 4, 5, 6. Daar is verscheidenheid der gaven, doch het is dezelfde Geest: en daar is verscheidenheid der bedieningen, en het is dezelfde Heere; en daar is verscheidenheid der werkingen, doch het is dezelfde God die alles in allen werkt; terwijl Hij er vs. 11. bijvoegt: doch deze dingen alle, werkt een en dezelve Geest, deelende een iegelijk in 't bijzonder gelijk Hij wil. Insgelijks 2 Brief. 13: 13. De genade des Heeren Jesus Christus, en de liefde Gods, en de gemeenschap des Heiligen Geestes zij met u allen.

Het zijn dan deze onderwijzingen des N. T., welke ons aan den H. G. doen denken, als aan eenen op zich zelven bestaanden en werkenden: die dat alles, als een gezondene van den Vader en den Zoon, uitvoert, wat oudtijds aan den adem van God wierd toegeschreven. En het is waarschijnlijk om die reden, dat Hij ook de adem of Geest van God allereerst genoemd is. Het is dan daarmede gelegen, gelijk met de benoeming van het woord van God, aan onzen Verlosser gegeven. Immers, zoo dikwijls als er in het O. T. van het woord van God gesproken wordt, wordt er niets anders door uitgedrukt, dan het spre-

ken van God, het bevel van God, dat is, eigentlijk gesproken Gods kraakdadige wil. In dien zin is het ook dat de Dichter zegt, Ps. 33:6. Door het woord des Heeren zijn de Hemelen gemaakt, welk denkbeeld, v. 9. wordt uitgedrukt: Hij spreekt, en het is er, Hij gebiedt, en het staat er. Verder brengt ons de leer des O. T. niet: en ze zegt ons dus niets van eenen tweeden, van den Zoon van God, door wien de Wereld geschapen zij. Doch, na dat Gods Zoon, ons, door het onderwijs des N. T. is bekend geworden, als een die reeds op zich zelven bestond en werkte, vóór dat de Wereld was, en als den genen, door wien God, alles geschapen heeft, door wien God, als het ware Spreek en gebood, zoo wordt die Zoon van God ons bekend gemaakt onder de benaming van het woord, of het woord van God. Op gelijke wijze dan schijnt het ook met de benaming Geest, en Geest van God, gelegen te zijn. Lezen wij in het O. T. door den Geest van Gods mond is al het Heir der Hemelen gemaakt, Ps. 33:6., wij kunnen er daar bij aan niets anders, dan aan den adem van God, dat is de bezieling-kracht, de werkkracht, het alvermogen der gebiedende Godheid denken. Maar, wanneer ons nu, uit het N. T., bekend wordt een derde, op zich zelven bestaande en werkende, die opzettelijk onderscheiden wordt van, en in eene rei geplaatst wordt met den Vader en den Zoon, en aan wien de uitoefening van het werk des Vaders en des Zoons wordt toegeschreven, dan is het vermoedelijk, dat Hij, juist om die reden, de Geest, de H. Geest, de Geest van God, de Geest des Vaders en des Zoons genoemd wordt. Gelijk het ons nu niet hindert, om den Zoon van God te erkennen als eenen van God onderscheidenen, dat Hij genoemd wordt het woord van God, de kracht van God, de wijsheid van God, kortomaal

God

God in en door Hem zijn woord geeft, zijne kracht en wijsheid betoont. Zoo behoeft het ook ons niet te belemmeren, in de erkentenis van den H. Geest, als eenen Verder, van den Vader en Zoon onderscheidenen, en op zich zelven bestaanden en werkenden, dat Hij gezegd wordt de Geest van God, de Geest van Gods Zoon te zijn.

2de. Afdeeling.

Van de werkzaamheid des Heiligen Geestes op het verstand en hart der menschen.

§. 1.

Werkzaamheid des Heiligen Geestes.

Hebben wij in de eerste Afdeeling den H. Geest beschouwd, zoo als dezelve bestaat in vereeniging met den Vader en den Zoon, zij moeten Hem hier bijzonder beschouwen, in zijne werkzaamheid, ter verlichting des verstands en ter heiliging des gemoeds, zoo als Hij daarbe werkzaam is, als een gezant van den Vader en den Zoon.

De Zaligmaker beloofde, voor zijn vertrek van de aarde, aan zijne Apostelen, dat Hij hun den Geest der waarheid zoude zenden van den Vader, die van Hem zoude getuigen, hen in alle waarheid leiden, hun alles indachtig maken wat Jesus gezegd had, door hen spreken, hen troosten, hun de toekomende dingen verkondigen zoude. Mark. 13:11. Joh. 14:16, 17, 26. Hoofd. 15:26. 16:13-15. Die belofte is ook aan hun vervuld op den eersten Pinksterdag na 's Heilands hemelvaart. Hand. 2:4. en vervolgens. Hoofd. 4:8. 5:32. en elders. Alle de bekwaamheid welke de Apostelen hadden tot hun werk, schreven ze ook daarom aan den H. Geest toe, gelijk Paulus doet 1 Cor. 2:10-14.

De Zaligmaker had ook voorspeld, dat de H. Geest de ongelovige en ongehoorzame Wereld zoude overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel, Joh. 16:7-11. en ook deze belofte is vervuld geworden. Velen toch, zoo Heidenen als Joden, hebben,

60 P. ben, door dien Geest in Christus geloofd en zijn hem gehoorzaam geworden. Onder deren waren er velen, die, door den H. Geest, met zeer bijzondere en buitengewoone bekwaamheden werden beweldadigd: als die van in vreemde talen te kunnen spreken, en het gesprokene te kunnen verklaren, van te kunnen onderwijzen, toekomende dingen voorzeggen; zieken gezond te maken en diergelijke; gelijk dit, uit de voorbeelden der gelovig geworden Samaritanen, Hand. 8: 17. 18. van Cornelius en de zijnen, Hand. 10: 44–47. van de Discipelen des Doopers, Hand. 19: 2–6. van de Christenen in Galatien, Gal. 3: 2, 5., en in Achajen 1 Cor. 12: 4–11. blijkbaar is. Het was toch een en dezelfde Geest, die alle deze dingen werkte, deelende een iegelijk in het bijzonder, gelijkerwijs Hij wildet, vs. 11. En God getuigde zoo mede met de Apostelen, door teekenen en wonderen; en menigerlei krachten en bedeelingen des Heiligen Geestes naar zijnen wille. Hebr. 2: 4.

Doch aan alle Christenen zonder onderscheid beloofde de Heere Jesus, op hun gebed den H. Geest, als de beste gave van den hemelschen Vader. Zoo sprak Hij Luc. 11: 13. Indien dan gij die boos zijt, weet uwen kinderen goede gaven te geven, hoeveel te meer zal de hemelsche Vader den Heiligen Geest geven dengenen die Hem bidden. Hij bedoelde trouwens dit, wanneer Hij zeide: die in mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt, stroomen des levenden waters zullen uit zijnen buik vloejen. Joh. 7: 38. Immers, dit zeide Hij, naar Johannes verklaring, vs. 39. van den Geest, den welken ontvangen zouden die in Hem gelooven. Weshalven dan ook Petrus aan de Joden op het Pinksterfeest belovende, dat zij, zich bekeerende en latende doopen, de gave des H. Geestes ontvangen zouden. Hand. 2: 38. Alles dan, wat de Christenen, ter hunne verbetering ontvangen, wordt aan den H. Geest toegeschreven.

Dikwijls geschiedt dit in algemeene bewoordingen: zoo dat de gansche vernieuwing en heiliging als een werk des

H.

H. Geestes wordt voorgesteld. Zoo spreekt Paulus Titus 3:5. van de vernieuwing der H. Geestes. Jezus zelf Joh. 3:5,6,8. van eene wedergeboorte, uit of door den H. Geest. Van eene levendigmaking door den H. Geest. Joh. 6:63. Gelijk ook Paulus 2 Cor. 3:6. Gal. 5:25. en de Eerste Apostelen, Petrus, 1 Br. 1:2. en Paulus 1 Cor. 6:11. 2 Tim. 2:13. Van eene Heiligmaking der Geestes, of door den Geest onzes Gods.

Voorts worden alle de bijzondere blijken en bewijzen van deze verbeteringe en heiligmaking aan den H. Geest toegeschreven. Zoo schrijft Paulus de verlichte verstand ogen der Christenen aan den Geest der wijsheid en der openbaringe toe. Efes. 1:17,18. De Zeligmaker de overtuiging van zonde. Joh. 16:9. en de erkentenis van Hem als den Zoon van God en den Zeligmaker der Wereld. Joh. 16:9,10. Paulus het geloof. 2 Cor. 4:13. gelijk ook Petrus 1 br. 1:22. Paulus wederom de liefde tot God. Rom. 5:5. De heilige gezindheden van liefde, zachtmoedigheid, goede trouw, waarheid, liefde, geduldigheid, weldadigheid, vredelievendheid, zachtmoedigheid, lankmoedigheid, matigheid. Rom. 14:17. Gal. 5:22. Efez. 5:9. Het gedurig poogen en streven ten goede, Rom. 8:13. Gal. 5:17. De vordering in geloof en godzaligheid. Efes. 3:14-19. De erkentenis van Jezus als den Heer, 1 Cor. 12:3. het bidden zoo als het behoort. Rom. 8:26,27. Gal. 4:6. Efes. 5:18. Jud. v. 20. Het getuigenis van een goed geweten. Rom. 9:1. De hope op de toekomstige zaligheid, Rom. 15:13. Gal. 5:5. het verlangen naar derelve. Openb. 22:17. Blijdschap en verkwikking des gemoeds. Hand. 9:31. 13:52. Rom. 14:17. Gal. 5:22. 1 Thes. 1:6.

Van hier dan, dat de H. Geest gezegd wordt in gemeenschap te zijn met de Christenen, 2 Cor. 13:13. hen te leiden, Rom. 8:14. Gal. 5:16,18,25. in hun te zijn en te wonen,

Rom.

 Rom. 8:9. 1 Cor. 3:16. Efes. 5:18. 2 Tim. 1:14. en zij zelve gezegd worden Tempelen des H. Geestes te zijn. 1 Cor. 3:16. Hoofst. 6:19. Ef. 2:22. Voorts wordt ook de H. Geest vergeleken met een zegel, door het welk ze verzegeld zijn. 2 Cor. 1:22. Efes. 1:13: 4:30. en met een onderpand, door het welk zij verzekerd worden van de toekomstige zaligheid. 1 Cor. 1:22. 5:5. Efes. 1:14. Eindelijk worden ook de Christenen zelve gezegd Geestelijke dat is, door den H. Geest bezielde menschen te zijn. 1 Cor. 2:15. 3:1. Gal. 6:1.

§. 2.

De weldaad van God den Vader en van Jesus Christus in deze werking des H. Geestes bekaar.

In die werkzaamheid des H. Geestes, welke §. 1. vermeld is, leeren ons de heilige Schrijvers opmerken een weldaad van God den Vader en van onzen Heer Jesus. Alles toch, wat de H. Geest doet, ter verbetering der menschen, schrijven zij aan Jesus Christus toe. Alles wat J. C. doet, schrijven zij toe aan God den Vader, die door den Zoon en den H. Geest aan onze zaligheid werkt. Wij kunnen dit reeds opmaken, uit de betrekking, in welke onze Verlosser zijn geheel werk van zaligmaken verricht, namelijk als een daartoe van God verordende en gevolmagtigde: en uit de betrekking, in welke Hij zijne Kerk bestiert, namelijk in den naam en op het gezag van zijnen Vader. Doch wij moeten dit, ten aanzien van het werk des H. Geestes, in de verbetering der menschen, nog bepaalder beschouwen.

De heilige Schrift leert ons dan, voorteerst, in het werk des H. Geestes, de weldaad van J. Christus onzen Zaligmaker en Heer erkennen. Gelijk toch de Apostelen, naar Jesus eigen taal Joh. 15:4, 5. zonder Hem niets konden doen; doch de genade hunnes Heilands hun genoeg was, en Zijne kracht in hunne zwakheid werd volbragt, 2 Cor. 12:8, 9.

Zoo

zoo dat zij alle dingen vermogten door Christus die hun kracht gaf. Fil. 4:13. Zoo hangen insgelijks, alle Christenen van Christus af. Hij is hun tot wijsheid en heiligmaking. 1 Cor. 1:30. Hij geeft hun het verstand, om alles te weten, wat ze te weten nodig hebben. 1 Joh. 5:20. 2 Tim. 2:7. Hij opent hun verstand, Luc. 24:45. en hun hart, Hand. 16:14. Zoo dat ze zijn onderwijs bevatten en met belangneming gelooven. Hij maakt dus dat zij gelooven. 1 Tim. 1:14. Hij geeft hun de bekeering, Hand. 3:26., 5:31. Hij doet hen Gode gehoorzaam zijn, Rom. 15:18. Hij verwekt in hun liefde tot God en tot malkanderen. 1 Tim. 1:14. Hij heiligt ze, Efes. 5:25-27. Col. 1:22. Tit. 2:14. Hij versterkt en bewaart hen van den boozen, 2 Thess. 3:3. Hij maakt hen vrij van de slavernij der zonde. Joh. 8:36. en trekt hen dus uit deze tegenwoordige booze wereld. Gal. 1:4. Uit alle deze gezegden blijkt dan, dat Christus doet, het gene aan den H. Geest wordt toegeschreven, die ook de Geest van Christus heet, Rom. 8:9. Gal. 4:6. Fil. 1:19. 1 Pet. 1:11. Wij moeten dus, in het werk des H. Geestes, het werk van J. Christus opmerken, als die den Geest zendt. Joh. 15:26. en geeft, Hand. 2:33. Tit. 3:6. en dus door den Geest de menschen verbetert. Van hier dan ook dat Christus zelf gezegd wordt in die genen te zijn, Rom. 8:10., in welken zijn H. Geest is, vs. 9, 11.

Doch ook hierbij moeten we nog niet berusten, we moeten, namelijk, opklimmen tot God den Vader, uit wien, ook in dit opzicht alle dingen zijn. Gelijk toch de Apostelen door Gods genade waren het gene zij waren, 1 Cor. 15:10., en door de kracht van God alles verrichtten, wat ze goeds en nuttigs deden, 2 Cor. 6:7. 1 Pet. 4:11., zoo schrijven ze ook alle de verstands-verlichting en gemoedsverbetering der Christenen, aan Gods genade toe, Hand. 11:23. 2 Cor. 8:1. Fil. 1:29. als die het goede werk in hun begint en voleindigt, Fil. 1:6. en in hun werkt beide het willen en het werken, Hoofd. 2:13. Hebr. 13:21. Het is dus God, die hen vernieuwt, Tit. 3:5. Wiens maaksel

Zij

zij zijn, Efes. 2:10, 11., die hen wederbaart, Tit. 3:5. Jak. 1:18., en uit de macht der Satan in het Koningrijk van Christus overbrengt, Col. 1:12, 13. Hij openbaart hun de waarheid, Matth. 13:25. 16:17. Hij leert hen, Joh. 6:45. Hij geeft verlichting der kennis, 2 Cor. 4:6. Hij geeft mildelijk wijsheid, Jak. 1:5. Hij bewegt hun gemoed door zijne roeping, Rom. 8:28, 30. 2 Tim. 1:9. Hij geeft het hun dat zij tot Christus komen, Joh. 6:65. en in Hem geloven, Hand. 13:9. het welk zijne gave is, Efes. 2:8. Fil. 1:29. 2 Thes. 1:11. Hij geeft de bekeering der leeven, Hand. 11:18. 2 Tim. 2:25, 26. Hij volmaakt hen in allen goeden werke om zijnen wille te doen, en wrekt in hun het gene voor Hem wellehagelijk is, Hebr. 13:20. Hij geeft hun dat zij eensgezind zijn onder malkanderen, en met eenen mond Hem verheerlijken, Rom. 15:5, 6. Hij vervult hen met alle blijdschap en hope, v. 13. en maakt hen geworteld en gegrond in de liefde jegens malkanderen, Ef. 3:17. 6:23. Hij zuivert hunne harten van de onreinheid der zonde, Hand. 15:9. vergel. Joh. 15:2. Heiligt hen geheel en al, 1 Thes. 5:23., maakt dat zij in alles rijk worden tot alle goeddadigheid, 2 Cor. 9:10, 11. en meer en meer overvloedig worden in het goede, vervuld met vruchten der gerechtigheid, Filip. 1:9-11. Hij geeft aan elk eene eigen gave, 1 Cor. 7:7, 17. Hij bewaart hen, Joh. 17:11. 1 Pet. 1:5. Jud. v. 24. en bevestigt hen, Rom. 16:25. 2 Cor. 1:8. 2 Thes. 2:16, 17. 1 Pet. 5:10. Er is dus niets gemeener in de Schriften der Apostelen, dan dat ze God dankzeggen voor het geloof en de Godvrucht der Christenen, en Hem om vermeerdering derzelve bidden. Vergel. alleen uit vele andere plaatsen, het gene Paulus aan de Christenen te Thessalonika schreef, 1 brief 1:2, 3. Hoofd. 2:13. 5:23. en 2 br. 1:3, 4, 11, 12. 2:13-17. Trouwens, hierin volgden zij, niet alleen de voorbeelden der oude Dichters, Ps. 25:4, 5, 21. Ps. 51:12-15. Ps. 119., maar ook het bevel van den Zaligmaker, die hen geleerd had, van den hemelschen Vader te bidden, dat zijn naam geheiligd worde; zijn Koningrijk kome; zijn wil geschiede, en zij verlost worden van den

boozen.

boozen. En geen wonder, daar men reeds oudtijds, hieromtrent, de uitstekendste beloften had, verg. Jerem. 31: 33. Ezech. 11: 19, 20. 36: 25 - 27. Joël 2: 27 - 29. hoedanige toezeggingen herhaald en bevestigd zijn door den Zaligmaker, Luc. 11: 13. en zijne Apostelen, Hand. 2: 16 - 18, 39. Hebr. 8: 10. Uit alle deze gezegden des O. zoo wel als des N. T. is het dan blijkbaar, dat de heiliging van ons gemoed, Gode den Vader worde toegeschreven: niet minder zeker is het, dat God de Vader hierin als de eerste oorzaak zij aante merken. Alles toch wat J. Chr. als Zaligmaker en Heer doet, doet Hij, in den naam en op het gezach zijns Vaders. Gelijk dus alles, wat betrekking heeft tot het heil der menschen, uit God en door God is, Rom. 11: 36., zoo is vooral ook de verbetering der menschen, aan welke Christus arbeid, in zoo verre het eigen werk des Vaders. Het is daarom dat de Zaligmaker, wanneer Hij zich zelven voorstelt als den Wijnstok, uit wien de zijnen, als ranken, levens-sap en voedsel trekken, om goede vruchten te kunnen dragen, Zijnen Vader den Landman noemt, door wien die geestelijke Wijnstok geplant en verzorgd wordt. Joh. 15: 1. In dien zelfden Geest spreken de Apostelen. Zoo zegt Petrus, Hand. 5: 31. Dat God zijnen Zoon Jesus verhoogd heeft tot een Vorst en Zaligmaker om bekeering te geven. Zoo schrijft Paulus 1 Cor. 1: 30. Dat Christus ons van God geworden is tot wijsheid en heiligmaking. Gal. 1: 4. Dat Hij zich gegeven heeft, om ons te trekken uit deze tegenwoordige boose Wereld, naar den wille onzes Gods en Vaders, en Efes. 2: 10. dat wij Gods maaksel zijn, geschapen door Chr. J. tot goede werken. Op dezelfde wijze wordt ook alles, wat de Geest van God en Christus, ter verbeteringe van menschen doet, aan God den Vader toegeschreven. Het is God, die, naar Joëls profetie, den Geest uitstortte op het Pinksterfeest over alle vleesch, Hand. 2: 17. Wanneer de goedertierenheid Gods onzes Zaligmakers en zijne liefde tot de menschen verschenen is, heeft Hij ons zalig gemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid die wij gedaan hadden, maar naar zijne barm-

har-

kalligheid, door het bad der wedergeboorte en vernieuwinge des H. Geestes, denwelken Hij over ons rijkelijk heeft uitgegoten door J. Chr. onzen Zaligmaker. Tit. 3: 4. 5. 6. Van hier dan dat de Vader zoo menigmaal gezegd wordt den H. Geest te geven. Luc. 11: 13. Joh. 14: 16, 17. Hand. 5: 32. 8: 20. 1 Kor. 6: 19. 2 Kor. 1: 22. 5: 5. Ef. 1: 17. 2 Tim. 1: 7. en Hem als een gezant te zenden. Joh. 14: 26. Gal. 4: 6. als mede de Christenen door zijnen Geest te onderwijzen, 1 Kor. 2: 10. hen te versterken door zijnen Geest, Ef. 3: 16. hen met blijdschap en hope te vervullen door de kracht des H. Geestes, Rom. 15: 13. en alles in allen te werken door een en denzelfden Geest, 1 Kor. 12: 6. verg. met vs. 11. Weshalven dan ook zij, die Tempelen des H. Geestes zijn, ook Gods Tempelen heeten, nadienmaal Gods Geest in hun woont, 1 Kor. 3: 16, 17. 2 Kor. 6: 16. en een woonstede van God door den Geest. Efes. 2: 22.

§. 3.

Onderscheiden benamingen dezer werkzaamheid.

Eer wij in de bijzonderheden overwegen, wat God de Vader, door den Zoon en den H. Geest doet, tot verbetering en heiliging van bedorven menschen, zal het dienstig zijn, de uitdrukkingen en bewoordingen bijeen te zamelen, met welke deze weldaad in de H. Schriften meestal beschreven wordt. Trouwens, wanneer wij deze bewoordingen niet verstaan, loopen wij gevaar, om, in de beoordeeling van de zaak zelve mis te tasten: iets, dat ligtelijk gebeuren kan, wanneer men de onderscheiden uitdrukkingen niet met elkander vergelijkt, en de eene niet door middel van de andere zoekt te verstaan. Dit is vooral het geval, met een aantal oneigentlijke spreekwijzen, van welke zich Jesus en de Apostelen, gelijk ook de oude Profeten bediend hebben: welke, door middel van meer eigenlijke bewoordingen, best worden verklaard. Dit doende zullen wij ons hoeden voor de misvatting van die genen, welke de werkzaamheid van Gods Geest op het verstand en hart der menschen, buiten noodzake onderscheiden, uit hoofde van onderscheidene figuurlijke benamingen, welke, in den grond, eene en dezelfde zaak aanduiden.

Onder deze benamingen, zijn er sommige, die in het algemeen

meen het werk der heiliging door den Geest van God aanduiden: terwijl, daarentegen andere, zekere bijzondere werkzaamheid, of op het verstand of op den wil des menschen aanduiden.

Wat aangaat de uitdrukkingen, welke, in het algemeen, het geheele werk van des menschen verbetering door den H. Geest te kennen geven, ze zijn de volgende:

Vernieuwing. Zoo schrijft Paulus, Rom. 12:2. Wordt veranderd door de vernieuwing uwes gemoeds. en Tit. 3:5. God heeft ons zalig gemaakt — door de vernieuwing des H. Geestes. Zoo ook spreekt Hij 2 Cor. 4:16. de inwendige mensch wordt vernieuwd van dag tot dag. Col. 3:10. de nieuwe mensch wordt vernieuwd tot kennisse, naar het evenbeeld des geenen die hem geschapen heeft. Efes. 4:24. Gij zoudt vernieuwd worden in den geest uwes gemoeds.

Schepping of nieuwe schepping. Zoo schrijft Paulus, Efes. 2:10. Wij zijn zijn maaksel, geschapen door Chr. Jesus tot goede werken. v. 15. Christus heeft de vijandschap te niette gemaakt, opdat Hij die twee (Joden en Heiden) tot eenen nieuwen mensche zoude scheppen. Hoofd. 4:24. Gij zoudt den nieuwen mensch aandoen, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en Heiligheid. Insgelijks Col. 3:10. Gij hebt aangedaan den nieuwen mensch, die vernieuwd wordt tot kennisse, naar het evenbeeld des geenen die hem geschapen heeft. Zoo ook 2 Cor. 5:17. Indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel, het oude is voorbijgegaan, ziet het is alnieuw geworden. Gal. 6:15. In Christus Jesus heeft noch besnijdenisse eenige kracht, noch voorhuid, maar een nieuw schepsel.

Wedergeboorte. Zoo leerde de Zaligmaker zelf aan Nicodemus, Joh. 3:3-8. ten zij dat iemand wedergeboren wordt uit water en Geest, en dus niet alleen eene nieuwe betrekking krijgt op Gods Gemeente door den Doop, maar ook geheiligd wordt door den Geest, hij kan het Koningrijk van God niet zien, niet ingaan. Johannes verwonderde dit, geboren worden,

niet

niet uit den bloede, noch uit den wille des vleesches, noch uit den wille des mans, maar uit God. Hoofd. 1:13. Vgl. 1 Br. 2:29. 3:9. 4:7. 5:1, 4, 18. Ook Paulus gebruikt deze benoeming, Tit. 3:5. God heeft ons zalig gemaakt door het bad der wedergeboorte. Insgelijks Jakobus, hoofd. 1:18. De Vader der lichten heeft ons naar Zijnen wille gebaard. Eindelijk ook Petrus, 1 Br. 1:3. De God en Vader van onzen Heer J. Chr., heeft ons wedergeboren tot eene levende hope. en vs. 23. Gij zijt wedergeboren niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad.

Levendigmaking, levengeving. Zoo zegt de Zaligmaker, Joh. 6:63. De Geest is het die levendig maakt. Dezelfde uitdrukking gebruikt Paulus, 2 Cor. 3:6. De letter (van Moses wet) doodt, maar de Geest maakt levendig. Gal. 5:5. Wij leeven door den Geest. Elders evenwel wordt dit levengeven betrekkelijk gemaakt op de hope des eeuwigen levens hier namaals. Efes. 2:5. Col. 2:13. Rom. 6:1-13.

Heiligmaking, Heiliging. Zoo schrijft Paulus, 1 Cor. 1:30. Christus is ons van God geworden tot heiligmaking. Hoofd. 6:11. Gij zijt geheiligd door den Geest onzes Gods. Efes. 5:26. Christus heeft zich voor de Gemeente overgegeven, opdat Hij ze heiligen zoude. 1 Thess. 5:23. De God des vredes heilige u geheel en al. 2 Thess. 2:13. God heeft u verkoren tot zaligheid in (dat is door) heiligmaking des Geestes. Zoo ook schreef Petrus zijnen 1 Brief, Hoofd. 1:2. aan de uitverkorenen naar de voorkennisse Gods des Vaders, door de heiligmaking des Geestes: en Apostel Judas den zijnen, v. 1. aan de geroepenen, die door God den Vader geheiligd zijn. Op andere plaatsen evenwel wordt de heiligmaking voorgesteld als een werk, het welk den mensch, die het ook zalig worden te doen is, als pligt wordt voorgeschreven, en door Gods hulpe van hem beoefend: gelijk 1 Thess. 4:7, 8. Hebr. 12:14. Openb. 22:11.

Besnijding des harten. Deze spreekwijze vinden wij reeds in de laatste redevoering van Moses, Deut. 30:6. De Heere uwe God zal uw harte besnijden en het harte uwes zaads; terwijl er

er de Godsman tot verklaringe bijdoet: om den Heere uwen God liefhebben met uw gantsche harte en met uwe gantsche ziel. Dezelfde uitdrukking gebruikt ook Paulus, Col. 2: 11. Gij zijt besneden met eene besnijdenis, die zonder handen geschied, daar Hij er ook bijvoegt tot nadere verklaring: in de uittrekking des ligchaams der zonden des vleesches. Zoo ook schrijft hij ter beschaming der Joden, Rom. 2: 28, 29. Die is niet een Jood, die 't in 't openbaar is, noch die is niet de besnijdenisse, die het in 't openbaar in het vleesch is, maar die is een Jood die het in 't verborgen is, en de besnijdenis des harten in den geest niet door de letter der wet. Elders evenwel wordt ook, onder dit zinnebeeld van reiniging van de besmetting der vleeschelijke lusten, de eigen werkzaamheid des menschen, tot zijne zedelijke verbetering voorgedragen, wanneer het heet: besnijdt de voorhuid uwes harten, Deut. 10: 17. en: besnijdt u den Heere, en doet weg de voorhuiden uwes harten. Jerem. 4: 4.

Wat het andere zoort van uitdrukkingen betreft, door welke zekere bijzondere werkzaamheid van Gods Geest, op het verstand of op den wil des menschen, wordt aangeduid, ook deze zijn wederom zeer verschillend.

Zeer gemeen is de uitdrukking van roeping, welke aan God wordt toegeschreven, die menschen roept, terwijl zij geroepen worden en dus geroepenen heeten. Deze uitdrukkingen staan somtijds op zich zelven, gelijk Rom. 9: 24. Gal. 5: 6. en elders. Somtijds wordt er iets bijgevoegd, waardoor de aart en de bedoeling dezer roeping wordt uitgedrukt. Zoo heet het eene roeping tot bekeering, Matth. 9: 13. tot de gemeenschap van Jesus Christus. 1 Cor. 1: 9. tot vrijheid. Gal. 5: 13. tot hope. Efes. 4: 4. tot vrede. Col. 3: 15. tot Gods koningrijk en heerlijkheid. 1 Thess. 2: 12. tot zaligheid. 2 Thess. 2: 14. tot het eeuwige leven. 1 Tim. 6: 12. tot Gods eeuwige heerlijkheid. 1 Petr. 5: 10. uit de duisternis tot het licht. Hoofd. 2: 9. en diergelijke. Ter verklaring van deze woorden is het dienstig

stig opmerken, dat derelve in het algemeen beteekenen elke zweping, nodiging, ontbod, gelijk het zoo voorkomt van eene opzweping van arbeiders. Matth. 20:8. Van genoodigden tot den maaltijd. Hoofd. 22:3. Doch bijzonder worden zij, in het stuk van Godsdienst gebruikt, om aanteduiden die weldadige bemoeijing van God met de menschen, door welke Hij hen tot het genot der zaligheid, onder zekere voorwaarde nodigt en bewerkt die nodiging tot hun eigen heil opteevolgen. Zoo zegt de Zaligmaker, Matth. 9:13. Ik ben niet gekomen om te zoeken rechtvaardigen, maar zondaars tot bekeering. Zoo zegt Paulus, Gal. 1:6. dat de Galatiers door de genade van Christus, door middel van het Evangelie geroepen waren. en aan de Thessalonicensers schrijft hij, 1 br. 4:7. God heeft ons niet geroepen tot onreinigheid, maar tot heiligmaking. Gelijk wij nu, in het gemeene leven, door iemand te zweepen hem bewegen om bij ons te komen, zoo geven ook de geregde uitdrukkingen dikwijls in het N. T. te kennen, niet alleen Gods nodiging en bevel, maar ook tevens de bedoelde uitwerking van derelve op het verstand en den wil des menschen, die daar door overreed en bewogen wordt, om aan de Godlijke nodiging en bevel gehoor te geven en derelve opteevolgen. Dus spreekt Paulus, Rom. 8:30. Wanneer hij van de geroepenen zegt: dat God, hen die Hij geroepen heeft, ook rechtvaardigt, en hoofd. 9:24. dat Hij de gene welke door Hem tot heerlijkheid bereid zijn, ook geroepen heeft. Zoo ook schrijft Hij, 1 Cor. 7. 17, 18. een iegelijk wandele gelijk de Heere hem geroepen, dat is tot de Gemeente toegebragt heeft. enz — Insgel. Petrus. 1 br. 2:9. Gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk Priesterdom, een heilig Volk, een verkregen Volk: op dat gij zoudt verkondigen de deugden des gene, die u uit de duisternisse geroepen heeft tot zijn wonderbaar licht. Van hier dan ook, dat men gewoon is eene uitwendige en eene inwendige zweping te onderscheiden.

Trek.

Trekking. Deze uitdrukking beteekent bijna hetzelfde als de vorige. Ze is ontleend van de poging, welke de een doet om den anderen te doen komen, daar waar hij hem hebben wil. Geschied nu die trekking, door eenen wijzen en liefderijken God, aan zedelijke en zedelijke Schepselen, dan geschied ze door zedelijke middelen, van overreding des verstands en beweging van den wil. Zoo spreekt er alleen de Zaligmaker van Joh. 6:44. Niemand kan tot mij komen, ten zij dat de Vader, die mij gezonden heeft, hem trekke: een gezegde hetwelk de Heiland zelf eigermate verklaart, wanneer Hij vs. 65. zich dus uitdrukt: ik heb u gezegd dat niemand tot mij komen kan, ten zij dat hem gegeven zij van mijnen Vader.

Verlichting. Eene uitdrukking door welke bijzonder het onderwijs, hetwelk God den mensch bedient, voor zijn verstand wordt aangeduid. Zoo gebruikt Paulus ze meermalen. 2 Cor. 4:6. God, die gezegd heeft dat het licht uit de duisternis zoude schijnen, is de gene die in onze harten geschenen heeft, om de gezichtverlichting der kennis. Ef. 1:16, 17, 18. Ik bidde dat God u gave den Geest der wijsheid en der openbaring in zijne kennis; namelijk verlichte ogen uwes verstands, opdat gij moogt weten welke zij de hope van zijne roeping. Hoofd. 3: 8, 9. Mij is deze genade gegeven, om onder de Heidenen door het Evangelie te verkondigen den onnaspeurlijken rijkdom van Christus, en alle te verlichten.

Opening van verstand en hart. Om toegang te hebben tot de wedering eenes menschen, moet er een deur geopend worden, welke den toegang belemmert, zoo lang zij gesloten is. Zal men met onderwijs ingang vinden in het verstand, of met raad en vermaning in het hart des menschen, men moet den toegang geopend hebben tot beide: dat is de menschen maken vatbaar zijn voor onderwijs en raad, en zij maken te vinden genegen zijn dezelve te ontvangen. Zoo wordt er dan door Lucas verigt, in zijn Evangelie, Hoofd. 24:45. Dat Jesus het verstand

stand zijner Apostelen opende, opdat zij de schriften verstonden: en Hand. 16:14. dat God het hart opende van Lydia, dat zij acht nam op hetgene van Paulus gesproken wierdt.

Wegneming van een steenen hart; het geven van een vleesch en hart, en eenen nieuwen geest in het binnenste. Deze eigenlijke uitdrukkingen komen bij Ezechiel voor Hoofd. 36: 26. waar God, met derelve aan zijn Volk belooft, hun hunne hardheid, dat is hunne onvatbaarheid, ongevoeligheid en stugheid te zullen ontnemen, en hun te zullen geven, vatbaarheid, gevoeligheid, aandoenlijkheid, gedweeheid en geneigdheid tot het inwolgen van zijne bevelen, zoo dat ze als geheel vernieuwde menschen zouden zijn. Op eene andere plaats evenwel, bij dienzelfden Profeet, hoofd. 18: 21. wordt het pligtmatige van zulk eene verandering den Israeliten voorgesteld, met het nadrukkelijk bevel: maakt u een nieuw hart en eenen nieuwen geest.

Wasching en reiniging. Gelijk het legdaam door wasching zuiver en rein wordt, zoo geschiedt er, als het ware, aan des menschen ziel, eene wasching en reiniging, wanneer hij bevrijd wordt van zondige geaartheden en neigingen, welke, als een vile vlekken, hem bezwetelen. Zoo zegt Petrus, Hand. 15: 9. dat God de harten der Heidenen gereinigd had door het geloof. Hetzelfde getuigenis geeft Paulus van de Corinthiers, 1 Cor. 6: 11. Gij zijt afgewasschen, gij zijt geheiligd door den Geest onses Gods. Zoo ook schrijft Hij, Ef. 5: 25-27. Christus heeft de Gemeente liefgehad, en zich zelven voor haar overgegeven, opdat Hij ze heiligen zoude, haar gereinigd hebbende met het bad des wekers door het woord, opdat Hij ze Hem zelven zoude heerlijk voorstellen, een Gemeente die geen vlek of zimpel heeft, of iets diergelijks, maar dat zij zoude heilig zijn en onberispelijk. Als ook Tit. 2: 14. Jesus Christus heeft zich zelven voor ons overgegeven, opdat Hij ons zoude verlossen van alle ongerechtigheid, en zich zelven een eigen

Volk

Volk zoude reinigen, ijverig in goede werken. Van daar dan ook de benoeming van een Doop met den H. Geest, van welke zich Johannes de Dooper bedient Matth. 3: 11. en Paulus, 1 Cor. 12:13. Gelijk ook van het Bad der wedergeboorte, Tit. 3:5. Dezelfde uitdrukking van reiniging is ook gebezigd door den Zaligmaker, Joh. 15: 1,2,3. Doch hierbij bediende Hij zich van het zinnebeeld, niet eener wassching, maar eener zuivering van Edel vruchtdragend geboomte, door de zorg van eenen wijzen Landman. Ik, zegt Hij, ben de ware Wijnstok en mijn Vader is de Landman. Alle ranke die in mij geen vrucht draagt die neemt Hij weg, en alle die vrucht draagt, die reinigt Hij, opdat zij meer vrucht drage: Gijlieden zijt nu rein, om het woord dat ik tot u gesproken heb. Opmerkelijk is het nog, dat de uitdrukking van wasschen en reiniging insgelijks gebezigd wordt van den mensch zelve, wanneer hij het op zijne eigen verbetering toelegt. Zoo vermaant Paulus de Corinthiers, 2 br. 7:1. Laat ons ons zelven reinigen van alle besmettingen des vleesches en des Geests, voleindigende de heiligmaking in de vreeze Gods. Zoo ook spreekt Petrus, 2 br. 1:9. van menschen, die de reiniging hunner vorige zonden vergeten hebben. Trouwens, bij Jesaias luidt reeds des Heeren woord aan de Israeliten, Hoofd. 1:16,17. Wascht u, reinigt u! doet de boosheid uwer handelingen van voor mijne oogen weg. Laat af van kwaadte doen, leert goed doen. Voor het overige wordt ook de uitdrukking van wassching of reiniging meermalen gebruikt van de vergeving der zonden, gelijk gezien is Hoofd. 2. Afdeeling 6. §. 2.

Vrijmaking, bevrijding van de slavernij der zonden. Zoo sprak de Heiland, Joh. 8:36. Indien de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, zoo zult gij waarlijk vrij zijn: namelijk

 lijk van de zonde; want, gelijk Hij vs. 34. gezegd had: een iegelijk die de zonde doet, is een dienstknecht der zonde. En deze bevrijding belooft hun de Heiland, wanneer zij, als ware Discipelen, bij zijn woord zouden blijven, en dus de waarheid verstaan, wanneer de waarheid hen zoude vrijmaken. vs. 31, 32. Zoo ook schrijft Paulus aan de Romeinen, Hoofd. 6: 17, 18. God zij dank, dat gij wel dienstknechten der zonde waart, maar dat gij nu van harten gehoorzaam geworden zijt den voorbeelde der leere, tot het welk gij overgegeven zijt, en vrijgemaakt zijnde van de zonde, zijt gemaakt dienstknechten der geregtigheid. Zoo ook vs. 22. Gij zijt van de zonde vrijgemaakt en Gode dienstbaar gemaakt.

§. 4.

Het Euangelie, het Hulpmiddel ter verbetering.

De Godlijke wijsheid heeft ter verlichting en verbetering der menschen, het meest gepaste middel uitgekozen: namelijk het onderwijs van den Heer Jesus Christus en zijne Apostelen, hetwelk eerst, aan derzelver tijdgenooten mondeling is medegedeeld, en daar na schriftelijk is overgegeven aan de Christelijke Kerk; welk hulpmiddel, behoorlijk gebruikt zijnde, het werktuig is, waardoor Gods Geest het verstand des menschen verlicht, en zijn hart heiligt.

Dit hulpmiddel heet, in de Schriften des N. T., Euangelie, dat is blijde boodschap, verblijdend bericht. Zoo heet het eenvoudig Marc. 13: 10. 16: 15. en elders. Elders wordt het ook benoemd, naar dengenen, uit wiens naam het verkondigd wordt, het Euangelie van God, en van Christus. Rom. 1: 1. 2 Thess. 1: 8. of, naar hem die het verkondigt, gelijk Paulus het dus zijn Euangelie noemt. Rom. 16: 25. of ook, naar deszelfs inhoud, het Euangelie van Gods genade, Hand. 20: 24. het Euangelie des Hemelschen Koningrijks, Matth. 24: 14. het Euangelie der zaligheid. Efes. 1: 13. en des vredes, h. 6: 15. Dat zelfde Euangelie heet ook dikwijls het woord, het woord van God en van Christus. het woord van Gods genade, het woord des koningrijks, der verzoening, des kruices,

ces. des geloofs, des levens, der Zaligheid. enzov. Somtijds ook het woord des Evangelies. Hand. 15:7. Zij, die dit Evangelie aan anderen bekend maken, worden gezegd het zelve te verkondigen, Luc. 9:6. Hand. 8:25. Of te prediken, Rom. 10:15. 1 Cor. 9:27. Van hier dan de uitdrukkingen Christus prediken. 1 Cor. 15:12. Het woord prediken. 2 Tim. 4:2. Het Evangelie prediken. Marc. 13:10. 14:9. Van hier eindelijk, dat de inhoud dier boodschap de prediking heet, Rom. 16:25. 1 Cor. 15:14. en hij die dezelve brengt, een prediker. 1 Tim. 2:7. 2 Tim. 1:11.

Na dat de Zaligmaker was opgestaan uit den dooden, en zijn vertrek van de aarde aanstaande was, beval Hij zijnen Apostelen, in de geheele Wereld te gaan, alle Volken, alle menschen het Evangelie te verkondigen, en ze tot zijne Discipelen te maken. Matth. 28:19. Marc. 16:15, 16. Zij moesten, dus beval Hij, beginnen te Jerusalem, en voortgaan door Judea en Samarien, Luc. 24:47. Hand. 1:4-9. om dus eerst Joden, voorts Samaritanen, eindelijk Heidenen het Evangelie bekend te maken. Daar nu de Heiland, met het geven van dit bevel, handelde, naar de macht en het gezach, Hem door God zijnen Vader toebetrouwd, is het blijkbaar, dat zich de predikers van het Evangelie gezanten van God en Christus, hunne boodschap het Evangelie van God en Christus hebben kunnen noemen: en hoe, bij voorbeeld een Paulus te Athenen konde zeggen: God, de tijden der onwetenheid overgezien hebbende, verkondigt nu alle menschen alomme, dat zij zich bekeeren, verzekering daarvan doende aan allen enz. Hand. 17:30, 31. Door dit bevel nu wierdt, ten aanzien der bekendmaking van Gods genadig ontwerp van der menschen verlossing, het onderscheid weggenomen, hetwelk, onder de oude Huishouding plaats had, tusschen Israeliten en andere Volken, of, gelijk men gewoonlijk spreekt, tusschen Joden en Heidenen. Eene heuchelijke verandering voorwaar, in welke wij de Goddelijke wijsheid en goedheid moeten eerbiedigen, met Petrus,

Hand.

Hand. 10: 34. en vervolgens, en met Paulus, Rom. 11: 29-36. Efes. 2: 3. die dan ook deze Godlijke Verordening hebben verdedigd, tegen de vermetele aanvallen van het Laatzuchtig en hoogmoedig Jodendom. Hand. 11. hoofd. 13: 46, 47. H. 15. Rom. 3, 4, 9-33. En dit bevel, hoe zeer in den beginne aan de Apostelen gegeven, raakt evenwel, in zeker opzicht, alle Christenen in alle tijden: inzonderheid evenwel hen, die, naar de Verordening van Christus, tot het Leeraar amt in de Christelijke Gemeente zijn aangesteld. Ef. 4: 11-13. Trouwens, het was niet mogelijk, dat de Apostelen de geheele Wereld doorreisden, en aan alle menschen het Evangelie verkondigden: en de belofte van 's Heilands bijzijn tot aan de voleindiging der Wereld, aan dit bevel verknocht, zoude geenen zin hebben, indien niet bevel en belofte beide, ook gegeven waren aan allen, die na de tijden der Apostelen in de gelegenheid waren om het Evangelie te verkondigen.

Aan dit bevel is dan ook voldaan door de Apostelen, zoo dra ze door de gaven des H. Geestes daar toe waren in staat gesteld. Op den eersten voorlichtigen Pinksterdag na 's Heilands hemelvaart, predikten de twaalf Apostelen het Evangelie aan de schare van feestvierders, uit vele orden zamengekome, zoo Joden als Jodengenooten. Hetzelfde deden ze vervolgens aan andere volken, zoo Samaritanen, als waarheidzoekende Heidenen, ja ook aan de zodanigen, die in bijgeloof, Afgoderij en zedenloosheid als verzopen lagen. Zij kregen hierin een aantal ijverige medehelpers, en, onder dezen, den uitmuntenden, zijk begaafden, door een Godlijk wonderwerk, van een Vijand in een Vriend herschapenen Paul, nederhand Paulus genaamd. Het zijnt deze Mannen, die, in hun werk met vrijs overleg te werke gaande, eerst een beknopt verslag deden van de hoofdzaak der Evangelie leer: en dat wel, naar de mate van de kundigheden en vatbaarheden, welke ze in hunne toehoorders

aan-

aantroffen. De hoofdzaak van hun onderwijs kwam op deze vier stukken neer: 1. God is langmoedig in het dragen en sparen van zondige menschen; betoont zijne ontferming in het zenden van zijnen Zoon Jesus Christus, en is gezind, om, in dien Zoon hunne misdaden te vergeven en het eeuwig leven te schenken. 2. Jesus Christus heeft ten beste der menschen geleefd; is voor hun gestorven, uit den dooden opgestaan en in den hemel verheerlijkt. 3. Om aan de zaligheid door Christus deel te verkrijgen, moet men in Hem gelooven, zich bekeeren en Hem bij den Doop belijden. 4. Daartoe schenkt God zelf den H. Geest aan allen, die er om bidden. Deze waarheden droegen de eerste Evangelie-predikers met allen ernst voor, vermaanden, rieden, drongen, bevalen, baden in Gods naam en als Dienaars van Christus, dat een ieder deze ontdekkingen met belangneming gelooven, deze Evangelie-beloften dankbaar aannemen, en zich naar deze voorschriften gehoorzaam schikken zoude: met bijvoeging van de heuchelijkste beloftenissen aan geloovenden en zich bekeerenden, en van zware bedreigingen aan ongeloovigen en wederstrevigen.

Deze arbeid der eerste Evangelie-predikers, zegende God op eene voorbeeldelooze wijze door Jesus Christus en den H. Geest. Immers, genooten zij de uitstekendste bewijzen van de Godlijke hulp. Somtijds wierden hun hemelsche gezanten toegeschikt. Zij wierden met weergalooze vermogens en krachten uitgedost. Zij ontvingen Godlijke aanwijzingen in het gene zij te doen hadden. In het bevorderen of staken van hunne reizen wierden ze door Godlijke aanwijzingen bestierd. Uit levensgevaren meermalen gered. De harten hunner toehoorderen verwonderlijk geneigd tot geloof en gehoorzaamheid. En door Godlijke wondertekenen en krachten, wierdt er aan hunne prediking de zekerste geloofwaardigheid en het hoogst gezach bijgezet.

Zoo

Zoo is dan door den dienst van die eerste Godsgezanten het Evangelie, bij het leven nog der Apostelen verkondigt in Palestina, Syrien, klein Asie, Babijlonie, Arabien; voorts in Griekenland, Macedonien, verscheidene Eilanden der Middelandsche zee en Italien, waarschijnlijk ook in Egijpte.

Deze arbeid is, na den leeftijd der Apostelen, door andere Godvruchtige Mannen voortgezet. In de tweede en derde eeuw schijnen reeds de Aethiopiers, en de Persen, en in het Westen de Spanjaarden, de Galliers, de Germanen, de Britten, de Schotten, ja de Gothen met het Evangelie te zijn bekend gemaakt. In de vierde eeuw is, door den invloed van Keizer Constantijn den Grooten, de Christelijke Godsdienst, door het geheele Romeinsche Rijk, in plaats van den Heidenschen Afgodsdienst ingevoerd. Van dien tijd af aan tot aan de achtste eeuw, is de Christelijke leer, ten deele zuiver, maar helaas! ten deele ook vervalst en bedorven door veelerlei dwalingen en menschelijke bijvoegselen, door het grootst gedeelte van Europa verspreid, zoo dat ze ook, op het laatst van de zevende eeuw tot ons Land is doorgedrongen. Daarentegen is dit hemelsche licht jammerlijk uitgeblust, en de uitbreiding der Evangelie-leer zeer belemmerd, door Mohammeth, den Stichter van den Ismaëlitischen Godsdienst, welke in de zevende eeuw, in Arabie, Syrie, Palestina, het Persische rijk, Egijpte en de naast gelegene landen van Afrika, daarna ook in de achtste eeuw in sommige gewesten van Europa is ingevoerd. Eindelijk heeft het Christendom zich ook, van de negende tot de veertiende eeuw, in bijna alle overige gewesten van Europa tot in het verste Noorden gevestigd: en is de kennis van hetzelve in de vijftiende eeuw naar een gedeelte van het nieuwlinks ontdekte Amerika overgebragt. Te bejammeren is het, dat de Christenen, na de herstelling der wetenschappen, en de hervorming der Kerk, in de zestiende

tiende eeuw, er zich meer op hebben toegelegd, van de bijzondere partijen, in welke ze zich verdeeld hadden, dan de algemeene zaak der Christenheid voortzetten. Desniettemin hebben zij de kennis der Christelijke leer medegedeeld aan velen in China, Oost-Indien, Abyssinien, Amerika, Groenland en elders. Ook nú nog wordt daartoe gearbeid door Roomsgezinden, en, met eenen nieuwen ijver door Protestanten. Meermalen gelukken wel deze pogingen niet naar wensch; dikwijls evenwel geft God er kennelijken zegen op. Meer voorspoed mogt men verwachten, zoo niet deze aangelegene zaak veel belemmering ontmoete, bij de Christenen zelve, in hunne traagheid, nalatigheid, onderlinge twisten en schandelijke euveldaden: en, bij de Heidenen, in veler barbaarsheid, in anderer burgerlijke wetten, Godsdienstige vooroordeelen en bedorven zeden; van niet te zeggen dat een groote gedeelte der aarde, vooral der Eilanden ons nog onbekend is, en dat men tot in het hart van Afrika nog niet heeft kunnen voordringen.

Zoo veel heeft dan God reeds gedaan, tot verbetering van het menschdom door het Evangelie: en wij mogen verwachten, dat Hij nog meer doen zal. Trouwens, de beloften, door den mond der Profeten, van zijnent wege gedaan, gelijk Jesaias 55:1-10. 42:1-7. 45:22-24. 49:6. 55. en 62. Het bevel van Jesus Christus, Mark. 16:15. en het onderwijs van Paulus, Rom. 15:25-32. Efes. 4:11-16. staan ons daar voor borg.

Of schoon dan het Evangelie, tot op den huidigen dag, nog slechts tot een gedeelte der menschen gekomen is, zoo is het evenwel, uit zijnen aard ingerigt, om een algemeen hulpmiddel te zijn, tot verlichting en verbetering van alle menschen. En het is Gods bevel, dat ook alle menschen door deszelfs werkzaamheid zullen worden begunstigd. Met er daad kan men het Evangelie als verkondigd aanmerken aan allen, die, het zij door hooren, het zij door lezen, het zij door eenig ander middel tot kennis van hetzelve gekomen zijn. Deze allen verkrijgen daar door het Godlijk onderwijs, aangaande den weg der zaligheid, de Godlijke beloften van zonden-vergeving, heiligging

en eeuwig zalig leven, en het bevel om te geloovven en zich te bekeeren. Men kan zelfs zeggen dat deze bekendmaking, deze belofte, en dit bevel tot die genen komt, welke in de gelegenheid zijn, om daar mede bekend te worden; maar die moedwillig onkundig blijven, het zij dan door onopmerkzaamheid, het zij door ongeloof. Trouwens, dat deze en die alle, en niet slechts sommigen van hun, naar Gods verordening, met de belofte des Evangelies en de uitnodiging tot het genot der zaligheid worden begunstigd, is uit het geheele onderwijs der H. Schrift blijkbaar. Immers, 1. God wil dat alle menschen zalig worden en tot kennis der waarheid komen. 1 Tim. 1:4. Hij is een behouder van alle menschen. Hoofd. 4:10. Zijne zaligmakende genade is verschenen aan alle menschen en onderwijst hen, dat zij de Godloosheid en de wereldsche begeerlijkheden verzaken, matig, rechtvaardig en Godzalig leven zouden, in deze tegenwoordige Wereld. Tit. 2:10; 11. Hij is langmoedig, niet willende dat eenige verloren gaan, maar dat ze allen tot bekeering komen. 2 Pet. 3:9. Hij betuigt, zoo waarachtig als ik leef, zoo ik lust heb in den dood des Godloozen, maar daar in heb ik lust dat de Godloose zich bekeere en leve. Ezech. 33:11. En Hij roept allen toe: Wendt u naar mij toe, en wordt behouden alle gij einden der aarde, want ik ben God en niemand meer. Jes. 45:22. 2. De zegeningen welke de Christenen in dit en het volgend leeven genieten, worden ook in het Evangelie vergeleken bij een rijk en overvloedig gastmaal, tot hetwelk allen, zonder onderscheid worden genoodigd, en van het welk niemand wordt uitgesloten, dan die onwillig is, om van deze weldaad gebruik te maken, of om derzelve te genieten onder die voorwaarde en op die wijze, welke de weldadige Gastheer bepaald heeft. Matth. 22:8-14. Luc. 14:16-24. 3. Christus is van God zij

zijnen Vader gezonden en in de Wereld gekomen, om menschen, om zondaren, om de Wereld zalig te maken. Zoo lief heeft God de Wereld gehad, dat Hij zijnen eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe; want God heeft zijnen Zoon niet gezonden in de Wereld, opdat Hij de Wereld veroordeelen zoude, maar opdat de Wereld door Hem zoude behouden worden. Joh. 3:16, 17. Hij is niet gekomen om regtvaardigen, maar zondaars tot bekeering te roepen. Matth. 9:13. Om zalig te maken dat verloren was, Hoofd. 18:11. Om te dienen, en zijne ziel te geven tot een rantsoen voor velen, Mark. 10:45. vgl. Luc. 7:56. Om de Wereld zalig te maken, Joh. 12:47. en dit is een getrouw woord en aller aanneming waardig, dat Christus Jezus in de Wereld gekomen is, om zondaren zalig te maken. 1 Timoth. 1:15.
4. Om aan deze zijne bestemming te voldoen, ging ook de Zaligmaker, hoe zeer ook daar over berispt van de Joodsche Leeraren zijnes tijds, met allerleije menschen om, zelfs de meestbedorvenen niet uitgezonderd: voor reden gevende, dat Hij eenen Medicijnmeester gelijk was, die de zieken, de ergste zieken zelve, niet schuwen, maar opzoeken en helpen moest. Matth. 9:10-13. Luc. 15.
5. Hij heeft ook daarom zijne Apostelen belast, de wijde Wereld integaan, en zonder onderscheid van Volken of personen aan allen het Evangelie te verkondigen. Matth. 28:19, 20. Mark. 16:15. Luc. 24:47. Hand. 1:8. Ef. 3:8, 9. 4:33-53. 6. En aan dit bevel hebben ook de Apostelen voldaan, overal, waar ze slechts gelegenheid vonden, het Evangelie predikende, niet alleen aan waarheid-lievenden en Godvreezenden, maar ook aan zorgeloozen, onverschilligen, tegensprekers, vervolgers en menschen van de slechtste zeden, welke het minst geschikt konden schijnen tot de opvolging van het bevel des geloofs. vgl. Hand. 2:36-40. met vs. 23. voorts Hoofd. 3:14-26. 4:8-12. 50:33-43. 13:26-52. 16:31, 32. 2 Cor. 5:18-21. 7. Trouwens, Christus zelf had zich reeds als het brood des levens beschreven, het welk de hemelsche

 sche Vader gaf ook aan die geen, van wien Hij zeggen moest dat zij niet in Hem geloofden! Joh. 6: 32-36. 8. Vele menschen worden in de H. Schrift gezegd Christus en zijne gezanten te verwerpen, het woord van God te verstorken, op de verkondigde zaligheid geen acht te geven, zich aftekeeren van dien die van de hemelen is en tot hen spreekt. Luc. 10: 16. Hand. 13: 46. Hebr. 2: 3, 4. 12: 25. Doch dit veronderstelt, dat het woord der belofte tot de zodanigen toch gericht was, dat de heilgezanten ook aan hun geworden waren, en dat Christus ook tot hun de belofte der zaligheid sprak. 9. Van hier ook, dat de oorzaak van het verderf en de verdoemenis, met welke velen bedreigd worden, altijd gezegd wordt, daarin gelegen te zijn, dat de zodanigen in Christus niet geloven, Hem niet gehoorzamen en op de zaligheid geen acht geven. Joh. 3: 18, 36. 16: 9. Rom. 11: 20. Hebr. 2: 3, 4. Doch zodanige veroordeeling zoude de onrechtvaardigheid zelve zijn, indien niet de zulken hadden behooren te geloven, dat Jesus ook hen konde en wilde zalig maken, indien niet het Evangelie met deszelfs beloftenissen tot de zodanigen gericht waren geweest. Trouwens, zonder dat had ook de Zaligmaker niet kunnen klagen: Jeruzalem! Jeruzalem! hoe menigmaal heb ik uwe kinderen willen bijeen vergaderen, gelijkerwijs eene hen haare kickens bijeen vergadert onder de vleugelen, maar gijlieden hebt niet gewild. Matth. 23: 37. 10. Indien ook de beloften der zaligheid naar de Godlijke verordening niet tot allen gericht waren zonder onderscheid, zoo zoude niemand recht of vrijheid hebben, om zich de beloften des Evangelies toetepassen, nademaal hij onmogelijk weten konde, of de Evangelie boodschap al of niet tot hem gericht ware. 11. Het bevel van bekeering strekt zich tot allen uit, dien het Evangelie bekend wordt; hieraan twijfelt niemand. Er is dus ook geen twijfel aan of het bevel des geloofs en dus ook de belofte des Evangelies strekt zich tot allen uit.

Zoo

Zoo blijkt het dan, dat het Evangelie is ingericht tot allen, die in de gelegenheid zijn om hetzelve te ontvangen: en dat dus ook allen, die met de bekendmaking deszelven begunstigd worden, verpligt zijn hetzelve, ter bestieringe van hun geloof en van hunnen wandel, aantenemen en optevolgen.

Het is zoo, bij allen doet hetzelve de bedoelde uitwerking niet. De Zaligmaker zelf ontmoete velen, die Hem niet geloofden. Joh. 6: 64. 12: 37. en Hij voorspelde reeds, dat er in volgende tijden velen ongeloovig zijn zouden. Matth. 13: 3-7. Mark. 16: 16. Gelijk dat ook door de uitkomst bevestigd is, blijkens de geschiedenis der Apostelen, en die van latere tijden, zoo dat wij ook nu nog met Paulus mogen zeggen, 1 Cor. 1: 18. Het woord des kruises is wel den genen die verloren gaan dwaasheid, maar ons die behouden worden is het een kracht Gods. De oorzaak van de onvruchtbaarheid des Evangelies voor de zulken, die verloren gaan, is niet te zoeken, of in het ontoereikende van het hulpmiddel door God geschonken, noch aan gebrek van Godlijke liefde en goedgunstigheid, maar aan moedwillige verkeerdheid der menschen. Christus en de Apostelen doen ons deze verkeerdheid opmerken in verscheide bijzonderheden. Zij noemen het onopmerkzaamheid en onverstand. Matth. 13: 19. ligtzinnigheid en wispelturigheid, vs. 20, 21. gehechtheid aan de zinnelijke genietingen en vermaken dezes levens, vs. 22. boosaartige tegengekantheid, Hand. 13: 45, 46. vooroordeelen en wanbegrippen, Hand. 17: 32. 1 Cor. 1: 18-24. gehechtheid aan de zonde, Joh. 3: 19. valsche eerzucht, Joh. 5: 44. geldgierigheid, Hand. 19: 24 en vervolgens. Boosheid en onregtvaardigheid, Hoofd. 24: 25. verkleefdheid aan den wellust, Hoofd. 26: 28. Zij die hierdoor de vrucht van het Evangelies onderwijs missen, worden ook daarom ongehoorzamen genoemd, 1 Petr. 2: 7, 8. en wel ongehoorzamen aan het Evangelie. 2 Thess. 1: 8.

Daarentegen beschrijft de Zaligmaker zulken, op wier hart het Evangelie eene heilzame uitwerking doet, als een welbereide aarde, Matth. 13: 23. nademaal dezelve zich leergierig

be-

tooner, Hand. 13: 44. Het onderwijs met toegenegenheid ontvangen, Hand. 17: 11. en op het zelve acht nemen. Hand. 16: 14.

Voor de zulken wordt dan het Evangelie het geregend middel, ter verlichting en verbetering. Niet als of God dit middel alleen gebruikte en geene andere. Trouwens, het leven zelf, en alles wat God ons tot ons onderhoud geeft, moet ook, naar zijne oogmerk dienen, om den eerbied voor Hem en de gehoorzaamheid aan Hem te bevorderen. Hand. 17: 24-27. Het goedkeurend en afkeurend getuigenis van het geweten moet ons tot het goede aanmoedigen en van het kwade afschrikken. Rom. 2: 14. De Godlijke Voorzienigheid gebruikt duizend middelen, om de menschen tot het geloof en de Godzaligheid opteleiden, doch, met dat al, is en blijft het Evangelie het voornaamste door God verordende middel ter verlichting en verbetering der menschen: en zij, die met deszelfs kennis begunstigd zijn, worden daar door eerst recht in staat gesteld, om van de overige hulpmiddelen het best gebruik te maken, terwijl deze zelfde middelen, zonder de hulp des Evangelies, niet vermogend zouden geweest zijn, om hen tot de volkomene kennis en erkentenis der waarheid of tot de rechte beoeffening der Godzaligheid, zoo min, als tot de ware rust des gemoeds en de hope des eeuwigen levens opteleiden.

Het bewijs voor deze stelling, dat het Evangelie het gewone ~~middel~~ en voornaame middel is, waardoor God op het verstand en hart der menschen werkt, wordt bevestigd, deels door de geschiedenis van het Christendom, deels door de uitdrukkelijke getuigenissen van Jesus en zijne Apostelen.

Wat de geschiedenis des Christendoms betreft, wij zien dat de Zaligmaker zijne beelingen, dat de Apostelen hunne toehoorders tot het geloof in de Godzaligheid opgeleid, en in dezelve bevestigd hebben, door middel van het Evangelisch onderwijs: en wij vinden nergens in de gewijde geschiedenis dat dit door een ander middel bewerkt zij. Men vergelijke slechts, uit vele voorbeelden, dat van den Kamerling, Hand. 8: 26. van Kornelius, Hoofd. 10: 2-6. en van de Macedoniers,

tot

tot welke Paulus geroepen wierdt, Hand. 16:9. De geschiedenis der volgende eeuwen leert ons, dat het Evangelie tot dat zelfde einde onder Gods zegen dienstbaar is geweest, en dat de zuivere kennis deszelven telkens met de beoffening der Godzaligheid hand aan hand hebben gegaan. De ondervinding ook van allen, die nu nog van het Evangelie een goed gebruik maken, bevestigt deze waarheid.

Bij dit getuigenis der geschiedenis mogen wij te zegt voegen de uitspraken des Heilands en zijner Apostelen. Immers, zij schrijven aan het Evangelie de verbekering der menschen toe: en in zoo verre ook aan de verkondigers van hetzelve. Wat het Evangelie zelf betreft. De Zaligmaker zeide, Joh. 6:63. De woorden die ik tot u spreke, zijn geest en zijn leven. Hij noemde zijne Discipelen rein, om het woord dat Hij tot hen gesproken had. Joh. 15:3. vgl. Ef. 5:26. Dat woord stelt Hij voor als een zaad, hetwelk, in de harten der menschen gestrooid zijnde, vruchten des geloofs en der bekeering voortbrengt. Matth. 13:19. Luc. 8:11. Colos. 1:6. Paulus noemt het Evangelie van Christus, een kracht Gods tot zaligheid een iegelijk die gelooft. Rom. 1:16. 1 Cor. 1:18. vgl. 1 Thess. 2:13. 2. Jak. 5:20. Het zelve is nuttig tot leering, tot wederleggingt, tot verbetering, tot onderwijzing die in de rechtvaardigheid is: opdat de mensche Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust. 2 Tim. 3:16, 17. De Christenen worden door hetzelve, als door een onvergankelijk zaad, wedergeboren. Jak. 1:18. 1 Pet. 1:23. 1 Cor. 4:15. Het is voor hun Spijze, door welke ze geteerd worden en opwassen. Hebr. 5:12-14. 1 Petr. 2:2. Het is het zwaard des Geestes, door hetwelk ze zich tegen duivel en zonde kunnen verweren. Efes. 6:17. Zonder dit men dit woord hoort prediken, kan men niet geloven, naar Paulus onderwijs, Rom. 10:14-17. En de Godlijke kracht schenkt de Christenen alles, wat tot het leven en de Godzaligheid behoort, door de kennis van J. Christus, naar Petrus leer, 1 brief. 1:3.

Dus wordt dan ook aan de verkondigers van het Evangelie,

deze

deze weldaad toegeschreven. Zoo worden ze voorgesteld, als de menschen verlichtende. Hand. 13: 47. Efes. 3: 9. Hun de oogen openende en hen bekeerende. Hand. 26: 18. Hen tot het geloof brengende. Joh. 17: 20. Hand. 18: 4, 28. 2 Cor. 13: 5. Hen doende gehoorzamen aan Christus. Rom. 15: 18. 2 Cor. 10: 5. 2 Thess. 2: 14. Hen volmakende. Ef. 4: 12-15. Col. 1: 28, 29. 1 Thess. 3: 10. en hen geschikt makende om Christus welbehagelijk te zijn. 2 Cor. 11: 2. Zelfs drukt Paulus zich zoo sterk uit, dat hij de Christenen zijne kinderen noemt, die hij, als een Vader, door het Evangelie geteeld, en, als eene Moeder, ter wereld gebragt heeft 1 Cor. 4: 14, 15. Gal. 4: 19. Alles, ten bewijze, dat het Evangelie, door deszelfs predikers verkondigt, het verordent middel is, om de menschen, die met hetzelve begunstigd worden, te verlichten en te verbeteren.

Dat voor 't overige, dit Evangelie daartoe een geschikt middel is, lijdt geen twijfel. Immers, door hetzelve leert ons God, wat wij weten, gelooven, gevoelen, willen en doen moeten: zoo dat het dus geschikt is, om onze onkunde weg te nemen, en ons verstand te verlichten. Voorts, deelt Hij ons, door hetzelve, zijne Godlijke bevelen mede, spoort ons tot derzelver onderhouding aan, en belooft ons op dezelve zijne goedkeuring en belooning: zoo dat Hij daar door ons overrede, opwekke, en aanmoedige. Eindelijk, Hij wijst ons, door het Evangelie, de regte hulpmiddelen aan, tot geloof en bekeering; zoo dat Hij ons tot betrachting van dezelve in staat stelle.

§. 5.

Wijze dezer Godlijke werking.

Het is voor ons genoeg, uit al wat tot dus verre overwogen is, met zekerheid te weten, dat het God is, die door zijnen Zoon en Geest, door middel van het Evangelie, de kennis der waarheid, het geloof en de Godzaligheid, in ons bij aanvang werkt en bij voortgang vermeerdert.

Dan de menschelijke nieuwsgierigheid, niet voldaan met

de

deze zekerheid, heeft zich gewaagd aan een nader onderzoek, omtrent de wijze, op welke deze werking geschiede. Een moeielijk onderzoek voorzeker. Trouwens, wij weten nog te weinig, aangaande de werking der menschelijke ziel, en vooral aangaande den Godlijken invloed onderzelve, om, ten dezen aanzien, iets met zekerheid te durven bepalen. En daar wij, bij het onderzoek naar de wijze der Godlijke bestiering over de vrije daden der menschen, in het eerste Hoofdstuk. 3e Afdeeling, reeds het ondoorgrondelijke der Godlijke voorzienigheid hebben leeren eerbiedigen, zoo zal het ons niet vreemd voorkomen, dat wij ook hier diepten vinden, welke ons verstand niet peilen kan. Het zoude vermetelheid zijn, dit te willen beproeven, nadat de Zaligmaker zelf, ons het vrugtelooze dier poging heeft doen opmerken, met zijn zeggen aan Nikodemus. Joh. 3:8. De wind blaast waar henen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet van waar hij komt en waar hij henen gaat: alzoo is een iegelijk die uit den Geest geboren is. Nog onbetamender zoude het zijn, wanneer wij, wegens dit onbegrijpelijke, de zekerheid der waarheid zelve, in twijfel wilden trekken.

Zij, die zich evenwel plegen te verlustigen in de nasporing van zulken diep onderwerp, hebben zich zorgvuldig te wachten voor twee tegen elkander overstaande klippen, op welke velen, door alle tijden heen, hebben schipbreuk geleden. Namelijk, het eene deel der onderzoekers erkent te weinig de krachten, welke God in den mensch gelegd heeft, en door welke Hij zelf ter zijner verbetering werkzaam zijn moet: terwijl het andere deel aan die krachten te veel toeschrijft.

Het is dus aan den eenen kant eene gevaarlijke dwaling, wanneer men zich verbeeldt, dat de Godlijke almagt zodanig op den geest en het gemoed der menschen werkt, dat hunne natuurlijke vermogens van verstand, gevoel en wil, daarbij werkeloos blijven, of slechts als blote levenlooze en redenlooze werktuigen bewogen worden. Immers, was

dit

 dit zoo, dan kwam geen gebod des geloofs en der bekeering te pas, dan had er geen regtvaardige belooning of straf, van wel of kwalyk gebruikte middelen plaats. Neen; Gods werking is eene, met 's menschen redelyke en zedelyke natuur overeenkomstige werking. Hij onderwijst door de Evangelie-leer, en maakt dus dat ons geloof redelyk zij. Hij overtuigt ons door gewigtige redenen, en maakt dus dat wij eene redelyke en gewillige toestemming geven. Zoo stelt de ~~Heiland~~ de overtuiging des H. Geests, als eene redelyke overtuiging voor, berustende op zekere gronden, Joh. 16: 9-11. en Paulus spreekt van de bekwaamheid der Christenen, om te werken, Filipp. 2: 13. als van een gevolg van de Godlijke werkzaamheid op hunnen wil. Insgelijks is het eene gevaarlijke dwaling, dat de Heilige Geest de menschen onmiddelijk, zonder de tusschenkomst van het Evangelie, verlichte en heilige. Iets, dat uit het gezegde §. 4. genoegzaam blijkt.

Doch het is aan den anderen kant niet minder gevaarlijk, wanneer men aan de krachten der menschelijke natuur, zoo veel toeschrijft, of aan het bloote onderwijs des Evangeliums zoo veel toekent, dat daarbij de Godlijke werking op het verstand en den wil worde voorbijgezien. Dit is even zeer strijdig, met het gene ons in de H. Schrift, volgens §. 1-4., aangaande die Godlijke werking geleerd wordt.

Beide de tegen elkander overstaande dwalingen zullen we best kunnen vermijden, wanneer wij ons houden aan de gewigtige les van Paulus, Filipp. 2: 13. Werkt uwes zelfs zaligheid met vreeze en beven; want het is God die in u werkt, beide het willen en het werken, naar zijn welbehagen. Zoo zullen we Gode de eere geven, en voor het onderwijs des Evangeliums, en voor het vermogen ons geschonken, om hetzelve te kennen, te gelooven en te gehoorzamen. Zoo

zul-

zullen wij ook het Godlijk gebod eerbiedigen, het welk van ons eischt: onderzoekt de Schriften! Geloofs het Evangelie! bekeert U! Zoo zullen we de hulpmiddelen gebruiken door welke God ons verlicht en verbetert. Zoo zullen we de beloofde gave des H. Geestes inroepen en alle naarstigheid aanwenden, in vertrouwen op de Godlijke hulp. Zoo zullen we eindelijk, al het welgelukken aan de Godlijke genade, en niets aan onze eigen waardigheid of verdienste toeschrijven, naar het voorbeeld van Paulus. Rom. 33:35.

§. 6.

Verscheidenheid der Godlijke genade bedeeling.

Wanneer wij acht geven op de groote verscheidenheid die er onder de menschen plaats heeft, ten aanzien van hun gemoeds bestaan en gedrag, dan kunnen we niet ontkennen, dat er een groot verschil plaats heeft van Godlijke genade bedeeling. Zien wij op geheele Volken, wij ontdekke. Dat het eene veel meer hulpmiddelen geniet tot bevordering van kennis en Godzaligheid, dan het andere. Letten wij op bijzondere personen, in eene en dezelfde maatschappij, die door het Evangelie licht bestraald wordt, wij bespeuren een veelvuldig verschil van verstand-vermogens en geaardheden, van opvoeding en onderwijs, van leeftijd en lotgevallen: alle welke dingen eenen onberekenbaren invloed hebben, op de minderen of meerderen, op de spoediger of langzamer voortgang in wijsheid en deugd. Hangt nu de beschikking over dit alles van God af, dan past het ons ook in deze verscheidenheid van gelegenheden en hulpmiddelen, eene verscheidenheid van Godlijke genade werking te eerbiedigen. Ook in de H. Schriften vinden wij hieromtrent alles afdoende getuigenissen. De Heiland dankte zijnen Vader, dat het dienst welbehagen geweest was, het Evangelie voor de wijzen en verstandigen zijner eeuwe te verbergen, en den kinderkens te openbaren. Matth. 11:26. Paulus spreekt insgelijks zoo van de Godlijke rijkheid in het

Zich

zich ontfermen en niet ontfermen, over verschillende menschen. Rom. 9:18-24. Zoo ook van een verschillende mate des geloofs, door God uitgedeeld. Rooms. 12:3. Het is naar 1 Cor. 12:11. Dezelfde Geest die alle dingen werkt, doch die ook een iegelijk in het bijzonder toedeelt gelijk Hij wilt. Zoo ook spreekt Hij. Efes. 1:8,9. Filipp. 2:12. Van een Godlijk welbehagen, in de toedeeling zijner genade giften.

Doch deze verscheidenheid van genade toedeeling, wordt, door Godlijke weldadigheid en billijkheid bestierd: zoo dat de vrijheid met welke God een iegelijk toedeelt, gelijkerwijs Hij wilt, door die zelfde goedheid en regtvaardigheid bestierd worde, welke wij in alle de Godlijke handelingen hebben te eerbiedigen.

De Godlijke goedheid en weldadigheid is hier in de eerste plaats blijkbaar. Alles toch geeft God, aan alle menschen zonder onderscheid, wat zij nodig hebben om Hem te zoeken en naar hunnen maker te vragen. Daartoe ontbreekt het niemand die bij zijne zinnen is, aan Geestvermogens: daartoe geeft hem, het gene hij zelf is en het gene hij rondom zich ziet, genoegzame aanleiding. Trouwens, God heeft zich ook aan de Heidenen, niet onbetuigd gelaten, goed doende van den hemel, naar Paulus betuiging, Hand. 14:17. en dat, op dat zij Hem zoeken zouden, hoewel Hij niet verre van hen was. Rooms. 17:27. Voorts weigert Hij aan Zijn, die Hem zoeken en naar Hem vragen, geen nader onderwijs, geene hulpmiddelen, welke ze nodig hebben op den weg der Godzaligheid en des levens. Immers, Hij is een belooner der geenen die Hem zoeken. Hebr. 11:6. Hij geeft milddelijk wijsheid aan dien die ze van Hem begeert. Jak. 1:5. en de H. Geest aan die Hem bidden. Luc. 11:13. Wij inwonderheid, die het onderwijs des Evangelies zoo vroeg ontvingen, en tot de Gemeente van Christus gebragt wierden, kunnen zijne liefderijke zorg niet genoeg erkennen, in het toedienen van dat gezegend hulpmiddel, door hetwelk de H. Geest in onze harten het geloof werkt. Onze Heiland toch, geeft ons de stelligste verzekering, in de laatst aangehaalde plaats, dat niemand die om

om den H. Geest vraagt, een weigerend andwoord ontvangen zal:
en dat Gods genegenheid, om den bidder die beste gave te
schenken; onberekenbaar verre overtreft de gunstige ge-
zindheid van eenen Vader, om aan zijne kinderen het nodig
levens onderhoud te verschaffen. Wij kunnen dus verzekerd
zijn, dat niemand van de gave des H. Geestes verstoken wordt,
dan hij, die dezelve niet begeeren of ontvangen wil. Ja,
de ondervinding van allen, die met de kennis des Evangelies
begunstigd worden, strekt ten getuige voor dit gezegde. Im-
mers niemand hunner is er, die niet, nu of dan gevoel
heeft van zondigheid en strafwaardigheid; die niet nu of
dan begeerte heeft na zonden vergeving, verbetering en zalig-
heid: niemand hunner is er, in wiens harte niet nu of
dan eenig zaad van geloof en Godzaligheid gestrooid is,
het welk had kunnen opwassen en vruchten voortbrengen,
indien het niet, door eigenwillige veronachtzaming, verstrooi-
jing, zondige lusten en driften of diergelijke ware verstikt
geworden. Het besluit uit dit alles is, dat niemand van
de Godlijke gave ter zijner verbetering geheel misdeeld is.
Doch, met deze mildadigheid is ook verbonden eene aanbid-
delijke rechtvaardigheid en billijkheid, in de onderscheidene be-
deeling der Godlijke gaven. Dit is het tweede hetwelke wij
hier moeten opmerken. Ook Petrus had hier oo het oog, toen
Hij aan Cornelius zeide: ik verneme in der waarheid dat God
geen aannemer des persoons is, maar in allen volke, die Hem
vreest en gerechtigheid werkt is Hem aangenaam. Hand. 10:34.35.
en in zijnen 2e brief. (S. s. s.) dien hij schreef aan den genen, die
even dierbaar geloof met hem verkregen hadden, door de recht-
vaardigheid onses Gods en Zaligmaker Jesus Christus. Trouwens,
God, die aan allen zijne zegeningen aanbiedt, deelt dezelve
uit aan allen die ze begeeren en aannemen willen. God die
gebiedt, dat men geloove en zich bekeere, onthoudt ook aan
hun, die er om vragen, de hulpmiddelen niet, welke ze, tot
het geloof en de bekeering nodig hebben. Matth. 7:7-11. Hij
heeft ook zelf ons den regel bekend gemaakt, naar welken Hij

eene

eene meerdere en mindere mate van genade gaven uitdeelt: namelijk, het goed gebruik van verkregen gaven gemaakt, wordt bekroond met nieuwe en meerdere; daar het verwaarloozen en misbruiken van ontvangene gaven gevolgd wordt, door onthouding van andere en verlies deel te voren ontvangene. Dit Leerde de Heiland zelf, door zijne handelwijze, met leergierige Discipelen en onachtzame toehoorders. Matth. 13: 10-12. met zijne belofte van de H. Geest aan de geloovigen en niet aan de hardnekkigen. Joh. 14: 17. en met de gelijkenis van de wijze en dwaze maagden, en van de dienstknechten die onderscheiden talenten ontvangen hadden. Matth. 25: 14-29. Volgens dezen regel verklaarden dan ook Paulus en Barnabas, Hand. 13: 45, 46. Gods onderscheidene handelwijze met gezeglijke Heidenen en ongezeglijke Joden. De eerstgenoemde verklaart zich even eens, Handel. 28: 25-28. en met betrekking tot de Godloose Heidenen van vroeger tijd. Rom. 1: 21-32. Ja van de Christenen zelve. Hebr. 6: 7, 10. Ook Stefanus sprak er dus van, Hand. 7: 51. naar Jesaias 63: 10.

§. 7.

Bestendigheid dezer Godlijke weldaad.

Om de grootheid der Godlijke genade wel te beoordeelen, moet men in aanmerking nemen, dat dezelve bestendig en duurzaam zij, bij allen, die waarlijk geloven en zich van harten bekeeren.

Namelijk ofschoon geloovige Christenen, aan zich zelven overgelaten, bloot staan voor misdrijf, en ook de besten van hun dagelijks in velen struikelen, zoo dat ze in gevaar zouden zijn om tot volslagen ongeloof en tot een Godloos leven te vervallen, zoo is evenwel Gods genadige voorzorg gedurig over hen werkende, ten einde hen te bewaren bij het oprecht geloof en de ware Godzaligheid, zoo dat ze nooit verloren kunnen gaan.

Dit leert ons de Apostel Paulus op vele plaatzen. Hij schreef

schreef aan de Christenen te Corinthen, 1 br. 1: 8. God zal u bevestigen tot den einde toe, om onstraffelijk te zijn in den dag van onzen Heer J. C. en Hoofd. 10: 13. God is getrouw, welke u niet zal laten verzocht worden boven het gene Gij vermogt, maar Hij zal met de verzoeking ook de uitkomst geven, op dat Gij ze kondt verdragen. Insgelijks in den tweeden brief. hoofd. 1: 21, 22. Die ons met u bevestigt in Christus, en die ons gezalfd heeft, is God, die ons ook heeft verzegeld, en het onderpand des Geestes in onze harten gegeven. Hij zegt ook daarom, dat de Christenen verzegeld zijn met den H. Geest, die het onderpand is van hunne erfenis tot de verkregen verlossing, Efes. 1: 13, 14. h. 4: 30. En Hij leidt deze weldaad af uit het genadig plan van God, om hen te verlossen en eeuwig zalig te maken, volg. Rom. 8: 28-34.

Dit is dus de bewaring van God, aan welke de Heiligen hunne volstandigheid of volharding te danken hebben. Die volharding nu evenwel geschied niet, dan door het gebruik van gepaste middelen. Gelijk toch het geloof en de bekeering, in derzelver beginzelen worden gewrogt door gepaste middelen, zoo gebruikt ook de Godlijke wijsheid de juist geschikte middelen, tot bewaring der geloovigen: door hen te onderwijzen, te vermanen, te bestraffen, aantemoedigen, te vertroosten, het gene op velerlei wijze geschied door het Evangelie, door Doop en Avondmaal, door kerkelijke tucht, door bijzondere leidingen der Voorzienigheid en wat dies meer is.

§. 8.

Verzekering van de Godlijke genade werking.

Het gene voorheen en nu laatst §. 7. gezegd is, aangaande den gelukstaat der Christenen, die door Gods genade verlicht en geheiligd zijn, zoude voor hun weinig troostrijk wezen, indien zij daarvan geene welgegronde zekerheid konden hebben, en dus eene zekere hope voeden op de aanstaande eeuwige zaligheid.

Deze verzekering hebben wel niet alle Christenen: en zij die met dezelve begunstigd zijn hebben dezelve wel niet altijd, en in dezelfde mate; nademaal dit ook veelal afhangt

van

van de minder of meerder oefening in duidelijke kennis van het Evangelie, in naauwkeurige opmerking op zich zelven, als mede in geloofs-oeffening en betrachting der Godzaligheid. Doch elk Christen kan dezelve door Gods genade verkrijgen, bij het gebruik der gepaste middelen. Immers, God doet ons in het Evangelie kennen den waren aart des geloofs en der Godzaligheid: en Hij heeft ons het vermogen gegeven om in ons zelven optemerken en te onderscheiden, wat er in onze ziel huisvest en omgaat; en om dus te weten of ons geloof in onze Godzaligheid echt zij. Daar nu aan het geloof en de Godzaligheid de belofte des eeuwigen leevens verbonden is, zoo lijdt het geene bedenking, of zij, die zich hunnes geloofs en hunner bekeering, bewust zijn, kunnen ook de zekere bewustheid hebben van hunne aanstaande zaligheid.

De Apostelen leeren ons dan ook deze verzekering als eene Godlijke weldaad aantemerken. Petrus zeide in de vergadering te Jerusalem, Hand. 15: 11. Wij Joden gelooven door de genade des Heeren J. C. zalig te worden op zulke wijze als ook zij, die Heidenen waren. Paulus spreekt er even zoo van Rom. 5: 1-5. Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit den geloove, hebben vrede bij God door onzen Heer J. C., door welken wij ook de toeleiding hebben door 't geloove tot deze genade, in welke wij staan, en roemen in de hope der heerlijkheid Gods. En niet alleenlijk dit, maar wij roemen ook in de verdrukkingen, wetende dat de verdrukking lijdzaamheid werkt, en de lijdzaamheid bevinding, en de bevinding hope. En de hope beschaamt niet, om dat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door den H. Geest, die ons is gegeven. Hoofd. 8: 14-16. Zoo vele als er door den Geest Gods geleid worden die zijn kinderen Gods. Want gij hebt niet ontvangen den geest der dienstbaarheid wederom tot vreeze, maar gij hebt ontvangen den Geest der aanneming tot kinderen, door welken wij roepen Abba Vader! Dezelve Geest getuigt met onzen geest, dat wij kinderen Gods zijn. en 1 Kor. 2: 12. Wij hebben niet ontvangen den geest der Wereld, maar den Geest die uit God is,

en dat wij zouden weten de dingen die ons van God geschonken zijn. Eindelijk ook 1 Joh. 3:24. Hier aan kennen wij dat Hij in ons blijft, namelijk uit den Geest die Hij ons gegeven heeft. en 4:9-13. Indien wij het getuigenis der menschen aannemen, het getuigenisse Gods is meerder, want dit is het getuigenisse Gods, 't welk Hij van zijnen Zoon getuigd heeft: die in den Zone Gods geloft, heeft het getuigenis in zich zelven; die God niet geloft heeft Hem tot een leugenaar gemaakt, dewijl hij niet geloft heeft het getuigenis dat God getuigd heeft van zijnen Zoon. En dit is het getuigenis dat God ons het eenige leven gegeven heeft, en dit zelve leven is in zijnen Zoon.

Derde Afdeeling.
over het Geloof.

§. 5.

Algemeene beteekenis van de woorden geloof en gelooven.

De eerste vrucht van de genade werking des H. Geestes op het verstand en hart der menschen; door middel van het Evangelie is het geloof: hetwelk met belangneming de Godlijke verklaringen, beloften en bevelen aanneemt, en eene volstandige bekering ten gevolge heeft.

Om hetzelve in zijnen waren aard en in zijn verband met onze ware gelukzaligheid te leeren kennen, is het nodig, dat wij vooraf opmerken wat er in de H. Schrift, bijzonder des N. T., door Geloof en gelooven verstaan wordt, vooral wanneer er van 't geloof aan God, aan Christus, en aan het Evangelie gewaagd wordt.

Gelooven dan heet, zoo wel in het N. T., als in onze gewone taal, wel eens zoo veel als overtuigd zijn, voor waarheid houden. Zoo zegt bij voorbeeld, Jakobus, hs. 2:19. De Duivelen gelooven dat er een eenig God is. d.i. zij houden dat voor waar, en zijn er van overtuigd. Zoo ook spreekt Paulus, Rom. 14. meermalen van een gelooven, dat men iets al of niet eten mag, dat men eenen dag al of niet moet waarnemen &c. – Gelooven is dan, in zulk een zede-verband, zoo veel als vaststellen, meenen.

Doch

Doch meermaalen, en wel doorgaans, wordt geloven gezegd in den zin geloof of vestemming geven, aan iemand die iets zegt, getuigt of beloft. In dien zin zegt Jesus, Matth. 21:32. Johannes is tot u gekomen, en Gij hebt Hem niet geloofd, maar de Tollenaars en Hoeren hebben Hem geloofd. en Joh. 5:46. In dien Gij Moses geloofdet, Gij zoudt ook mij geloven: En Paulus, Hand. 26:24. Gelooft Gij, O Koning Agrippa! de Profeten? ik weet dat Gij ze gelooft. Indien Hem is dan geloven niet anders dan voor waar en zeker houden, het geen gezegd, getuigd of beloofd wordt. Zoo zegt wederom de Zaligmaker tot de twee blinden, Matth. 9:28. Gelooft Gij dat ik dat doen (u het gezicht weder geven) kan? Joh. 6:69. beluigt Petrus: wij hebben geloofd en bekend dat Gij zijt de Christus, enz. – Zoo ook Rom. 10:9. Indien Gij met uw hart zult gelooven, dat God den Heere Jesus uit den dooden heeft opgewekt, zoo zult Gij zalig worden.

Geloof is dus wel eens in het algemeen overtuiging, meening, maar vooral overtuiging aangaande eene verhaalde, getuigde of beloofde zaak, en dus vestemming die men aan den verhaler, getuige of belover geeft. Dus spreekt er Paulus zelf van, wanneer Hij Hebr. 11:1. zegt: het geloof is een vaste grond, eene wel gegronde verwagting, van de dingen, die men hoopt, en een bewijs, eene vaste verzekerdheid, van zaken die men niet ziet. Eene beschrijving, te merkwaardiger, om dat de Apostel hier spreekt van het geloof, waar door de rechtvaardige leeft en zijne ziele behoudt. h. 10:38, 39. zonder het welk het onmogelijk is, God te behagen. H. 11:6. en door het welk alle de voorouders, die de Apostel, in dat hoofdst., ter voorbeelde aanprijst, de beloofde zaligheid verkregen hebben, v. 39.

Van hier dan ook, dat iemand gelooven, verwisseld wordt met iemands getuigenis aannemen. Joh. 3:11, 32, 33. verg. met v. 36. en 1 Joh. 5:9, 10. en dat het geloof wordt overgesteld tegen twijfeling, Matth. 21:21. Jak. 1:6. en tegen vreeze, Marc. 4:40.

§. 2.

Geloof aan God, Christus en het Evangelie.

Geloof, zoo als het beschreven is §. 1. voronderstelt een getuigenis of verklaring van eenen, die volkomen geloof waardig is.

is. Het geloof der Christenen verkeert omtrent een getuigenis van God, van Christus, en het Evangelie.

Het is, in 't algemeen God, wien men gelooven moet. Van God immers is alle openbaring van Godlijke waarheden, die ons te gelooven en te betrachten nodig zijn afkomstig. Dikwijls wordt dan ook in de H. Schrift het geloof, ter zaligheid nodig beschreven, als een geloof aan God, in God, of op God, die uitdrukkingen toch mogen in klank verschillen: in den zin verschillen ze niet. Voorbeelden vinden we, onder anderen Rom. 4:3. Abraham gelooofde God. Joh. 14:1. Gijlieden gelooft in God. Mark. 11:22. Hebt geloof op God. Die nu zo Gode gelooft, geeft zijne toestemming aan alles, wat hem van Gods wege geopenbaard wordt. Zo drukt het Paulus uit, Hand. 27:25. Ik gelooof Gode, dat het alzo zijn zal, gelijkerwijs het mij gezegd is. en Joh. 1 br. 5:10. Die God niet gelooft maakt Hem tot een leugenaar, dewijl hij niet gelooft het getuigenis dat God getuigt. Daar nu de Godsdienst der Godlijke openbaring bestaat, in eene verzekering, dat Hij ons genadig zijn, ons zonder vergeven en Vaderlijk voor ons zorgen wil, zo is, natuurlijker wijze, het geloof aan God onafscheidelijk verbonden met het toevertrouwen van zich zelven aan God, en het gerust verwachten van de Godlijke gunst en genade. En zo ook moeten wij het verstaan op vele plaatsen. Bij voorbeeld Joh. 14:1. Gijlieden gelooft in God. Hand. 16:34. Hij (de Stokwaarder) verheugde zich dat hij met al zijn huis aan God gelooovig geworden was. Rom. 4:3. Abraham gelooofde God, en het is hem gerekend tot regtvaardigheid. vgl. vs. 5, 17, 24.

Het is ook vooral Jesus Christus, wien men, naar de leer des N. T. gelooven moet. Zeer menigvuldig zijn toch de plaatzen welke van het geloof gewagen aan Hem, in Hem, in zijnen naam, en van Hem. Trouwens ook deze uitdrukkingen zijn volkomen gelijkluidend. Voorbeelden van dezelve hebben we, onder anderen: Joh. 4:21. Vrouw! geloof mij. Efes. 3:12. Wij hebben den toegang met vertrouwen door het geloof aan Hem. Joh. 3:15, 16. Die in den Zoon gelooft, heeft het eeuwig leven. Joh. 1:12. Zoo velen Hem aangenomen hebben, heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in zijn naam

ge-

geloven. Jak. 2:1. Hebt niet het geloof onses Heeren J.C., met aanneming des persoons. Dat er zoo dikwijls in het N. T. van het geloof aan Christus wordt gesproken is geen wonder. Immers, Hij is het, die ons God en Zijnen wil, wat al omtrent onze zaligheid, heeft verklaard. Hij is het door wien God tot ons spreekt: Zoo dat een iegelijk, die aan Christus gelooft, als den zoodanigen, daar door dezens aan God gelooft. Dus drukt zich de Zaligmaker zelve uit Joh. 5:24. Die mijn woord hoort, en gelooft Hem die mij gezonden heeft, die heeft het eeuwig leeven. vgl. v. 38. Insgelijks Joh. 12:44. Die in mij gelooft, gelooft in mij niet, in dien geene die mij gezonden heeft. Zoo ook spreekt er Joh. van, 1 br. 5:10. Die in den Zone Gods gelooft, heeft het getuigenis in zich zelven, die God niet gelooft heeft Hem tot een leugenaar gemaakt. Evenwel wij moeten als we van het geloof in Christus lezen, hier bij nog niet stilstaan, er dus Hem niet alleen als eenen Gezant of getuige van Gods wege, aanmerken. In deezen zin, ja, staat Hij gelijk met andere Godsgezanten, welke men ook gelooven moest. Zoo moesten de Israëliten Mozes gelooven, naar Jesus eigen woord, Joh. 5:46. Indien Gij Mozes geloofdet, zoudt Gij mij gelooven. Insgelijks hunne Profeten, volgens 's Heilands bestraffing aan Zijne Vrienden, Luc. 24:25. O onverstandige en trage van harten! om te gelooven al het gene dat de Profeten gesproken hebben. Zoo moesten de Joden Johannes den Doper gelooven, zoo men hun niet met recht verwijten zoude: indien de Doop van Johannes uit den hemel was, waarom hebt Gij Hem dan niet geloofd? Mark. 11:35. Zoo moesten de Apostelen geloofd worden, gelijk de Samaritanen Filippus geloofden, die het Evangelie van Gods koningrijk, en van den naam van J. C. verkondigden, volgens Handl. 8:12. Doch Jesus Christus is meer dan een Godsgezant. Hij is tevens ook onze Zaligmaker en Heer, de van ouds beloofde Verlosser, ons van Gods wege geschonken, opdat

ieder

ieder zondaar, die zich aan Hem toebetrouwt, door Hem, van de zonden en derzelver gevolgen worde verlost en eeuwig gezaligd. Daar nu deze dingen, de hoofdinhoud uitmaken, van de Godlijke openbaring, ons door den Heiland overgebragt, zoo is wederom, natuurlijker wijze het geloof aan Jezus Christus als Gods gezant onafscheidelijk verbonden, met het geloof aan Hem als Zaligmaker en Heer, en met het toevertrouwen van zich zelven aan zijne zaligmakende genade, en het gerust verwachten van zijne hulp. En zoo ook moeten wij het op vele plaatsen verstaan. Bij voorbeeld Hand. 5:14. Daar werden er meer en meer toegedaan die den Heere geloofden. Hoofd. 9:42. Vele geloofden in den Heere. Joh. 1:12. Zoo vele Hem aangenomen hebben, dien heeft Hij magt gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in zijnen naam gelooven. Hoofd. 14:1. Geloof ook in mij! 1 Joh. 3:23. Dit is Gods gebod, dat wij gelooven in den naam zijns Zoons Jezus Christus. Volgens Hoofdst. 5:13.

Dit getuigenis nu van God den Vader en van onzen Heer J. Christus wordt het Evangelie genoemd, dat door den Zaligmaker en zijne Apostelen, gelijk ook door Johannes den Doper verkondigd is. Van hier dus, dat zij, die aan God en Christus gelooven, ook gezegd worden het Evangelie te gelooven. Mark. 1:15. Het geloof des Evangelies te hebben. Het woord des Evangelies te gelooven. Hand. 15:7. De waarheid te gelooven. 2 Thess. 2:10. Het getuigenis Gods te gelooven. 1 Joh. 5:10.

Eindelijk, daar er zoo dikwijls van het geloof in het N. T. gesproken wordt, was het niet nodig, dat er telkens bij werd uitgedrukt, wien of wat er geloofd werdt. Meermalen dus worden zij, wier geloof en hope op God en Christus is, alleen gezegd te Geloven; gelijk Mark. 16:16. Die geloofd zal hebben zal zalig worden. Rom. 10:4. Het einde der wet is Christus, tot regtvaardigheid een iegelijk die gelooft. Den zulken wordt eenvoudig geloof toegeschreven, zonder er iets meer bij te voegen. Zoo is het, bij voorbeeld Rom. 10:17. Het geloof is uit het gehoor. Ef. 4:5. Een Heer, een Geloof, een Doop. 2 Petr. 1:5. Voegt bij uw Geloof deugd. Dus wordenze dan ook eenvoudig Geloovenden genoemd, Hand. 2:44. of Geloovigen, h. 10:45. Terwijl tegen hen worden overgesteld ongeloovigen, 1 Cor. 14:22. 2 Cor. 4:4. en Ongehoorzamen. Joh. 3:36. 1 Pet. 3:1.

De

§. 3.

De waarheden welke men geloven moet.

Wat is de inhoud van het Evangelie, hetwelk wij geloven moeten? Welk is de hoofdzaak van het getuigenis, hetwelk ons, van God den Vader, en van onzen Heer J. C. komt? Deze vraag is voor ons van het uiterst aanbelang.

In de boeken des O. en N. T. vinden wij ontdekkingen, beloften, bevelen, van onderscheiden aart, welke moesten geloofd worden door hun, aan welke ze gegeven wierden. In die schriften wordt dan ook dikwijls gewaagd, van het geloof der menschen, die, in onderscheiden tijden levende, het Godlijk getuigenis aannamen. Doch die ontdekkingen, beloften en bevelen waren, op onderscheiden tijden, ook van onderscheiden aart, van minder of meerder uitgebreidheid, van meer algemeen of meer bijzonder belang, meer of minder duidelijk: alles, naar dat Gods aanbiddelijke wijsheid dit, tot zijne eer, en tot nut der menschen, meest nuttig oordeelde. Uit eenige voorname voorbeelden zal dit blijkbaar worden.

Paulus roemt meermalen, zoo wel op andere plaatzen, (Rom. 4: Gal. 3: 6–9.) als vooral Hebr. 11. het geloof van Abraham en van de aartsvaderen, ook van de vroegste tijden. Maar wat geloofden deze en wat moesten zij geloven? Zeker het gene in hunnen tijd van Gods wege geopenbaard was. Zoo geloofde een Abel, Henoch en Noach, dat er een eenig God was, de Schepper en Heer der Wereld, de belooner der gene die Hem zoeken. Hebr. 11: 6. Zoo geloofde een Gideon, Barak, Samson, Jefta, Samuel, ook eene Rachab zelve, dat God zijn weldadige magt der bescherminge van zijn Volk Israel betoonen zoude. Hebr. 11: 31– Jak. 2: 25. Zoo geloofde een Abraham, dat God Hem eenen Zoon zoude geven uit zijn Huwelijk met Sara, dat uit dien Zoon eene ontelbare nakomelingschap zoude voortspruiten, en dat in zijn Zaad alle geslachten der aarde zouden gezegend worden. Hebr. 11: 17, 18. Rom. 4: 18 –

In de Evangelische verhalen vinden wij het Geloof der men-

menschen gevolmd, die het getuigenis van Johannes den Doper, hun van Gods wege overgebragt, aannamen. Dezulke geloofden dan dat het Godsrijk nabij was, dat Jesus Gods Zoon, de Messias daar was, dat men om een gelukkig onderdaan van dat rijk te zijn, zich bekeeren moest, dat God aan berouw hebbenden en zich bekeerenden de zonden vergeven wilde, dat, ter bevestiging hier van, de Doop, door Johannes bediend, van God was ingesteld, en wat dies meer is. vgl. Matth. 21: 25. 37. Joh. 1: 7.

In diezelfde Evangelische verhalen komen ons menigvuldige voorbeelden voor van het geloof, hetwelk Jesus Christus na de aanvaarding zijns Leeraar-amts, van zijne Land- en tijdgenooten eischte. Hij wilde dan gehouden zijn voor dengenen welke Hij zeide te zijn. Daar Hij nu verklaarde te zijn Gods Zoon, Gods afgezant, die men hooren moest, dien God door wonderen als zodanig kenbaar maakte; daar Hij ook somtijds zich als den Messias kenbaar maakte; en een enkelde keer van de heilzame uitwerking zijns Lijdens en Stervens sprak: zoo is het daaruit blijkbaar, dat zij, die in Hem geloofden, dit getuigenis, voor zoo verre het hun had kunnen bekend worden, aannamen. Zoo geloofde Nathanael dat Jesus Gods Zoon, Israels Koning was. Joh. 1: 51. De Samaritanen, dat Hij was de Christus de Zaligmaker der Wereld, Hoofdst. 4: 39-42. De Discipelen dat Hij was de Christus de Zoon des levenden Gods. h. 6: 69. Vgl. andere voorbeelden. h. 7: 31. 8: 24-31. 10: 37, 38. 11: 25-27. 16: 27, 30, 31.

Daarenboven prees ook Jesus dikwijls het geloof van menschen, die, voor zich zelven of voor anderen, eenige wonderdadige hulp van Hem begeerden of verwachtten: nadat, namelijk hun, door getuigenissen en voorbeelden, gebleken was dat de Heiland daartoe in staat en gewillig was, en dat Hij daar door zijne Godlijke zending bevestigde. Zoo prees Hij het Geloof groot van den Heidenschen Hoofdman, Matth. 8: 10. van hun die den geraakten met veel moeite bij Hem bragten, h. 9: 2. van de Bloedvloeijende Vrouwe, vs. 22. van de Cananeesche Moeder, h. 15: 28. en van den Blinden, Luc. 18: 42. Somtijds zelfs eischte Hij van hun, die zijne hulp begeerden dit

Geloof:

Geloof: gelijk van Jairus, Mark. 5:36. van den Vader van het bezeten kind, h. 9:23. en van de Blinden, Matth. 9:28.

Zoo ook wilde de Heiland, dat zijne Leerlingen en Gezanten geloven zouden, het gene Hij hun beloofd had, aangaande die bijzondere Godlijke hulpe, door welke, op hunne bede en aankondiging, wonderdadige uitkomsten zouden plaats hebben, tot bevordering van de zaak des Evangelies. Zoo zegt de Heiland Matth. 20:17. Zoo Gij een Geloof had als een Mostaardzaad, Gij zoudt tot deezen berg zeggen: gaat henen van hier derwaards, en hij zal henen gaan, en niets zu onmogelijk zijn. Vergel. Hoofd. 21:21. Indien Gij Geloof had en niet twijfelde, Gij zoudt niet alleenlijk doen 't gene der Vijgeboom is geschied, maar indien Gij ook tot deezen Berg zeide: wordt opgeheven en in de Zee geworpen, het zoude geschiede. Vergel. ook Luc. 17:5.

Doch het zijn gedeeltelijk nog andere waarheden, welke wij te gelooven nodig hebben, die met het volkomendst onderwijs van J.C. en zijne Apostelen begunstigd zijn. Wij kunnen dit opmaken uit de Schriften des N. Verbonds: en wel op tweerlei wijze. Voor eerst geven ons Jesus en zijne Apostelen uitdrukkelijk op, wat wij behoorden te gelooven: ten anderen leert ons dat, bij wettige gevolgtrekking de geheele inrichting van hun onderwijs.

Letten wij dan voor eerst op hunne uitdrukkelijke getuigenissen, dan vinden wij, dat de volgende waarheden volstrekt noodzakelijk zijn geloofd te worden.

Daar is een waarachtige God en J.C. is van Hem gezonden. Want de Heiland verklaart zelf, Joh. 17:3. Dit is het eeuwige leeven, dat zij zu kennen den eenigen waarachtigen God, en J.C. dien Gij gezonden hebt.

Jesus Christus is Godes Zoon, dien men eeren moet, gelijk zijnen Vader. Want ook Hij zelf, Joh. 5:23. Die den Zoon niet eert, eert ook den Vader niet die Hem gezonden heeft.

Jesus Christus heeft eene menschelijke natuur aangenomen. Want Johannes schrijft 1 Br. 4:3. dat alle geest die, de Leeraars bezielende, niet belijdt, dat J.C. in 't vleesch ge-

gekomen is, niet uit God, maar de Geest des Antichrist is.

Jesus Christus is de eenige Verlosser en Koning, buiten wien er geen ander te wachten is. Want dienaalgde Apostel schrijft Hand. 2:22. Wie is de leugenaar, dan die loochent dat Jesus is de Christus? Deze is de Antichrist, die den Vader en den Zoon loochent.

Jesus Christus is gestorven en opgewekt van God den Vader. Immers zegt Paulus, Rom. 10:8,9. Dit is het woord des Geloofs hetwelk wij prediken, namelijk, indien Gij met uwen mond zult belijden de Heere Jesus, en met uw Harte geloven, dat Hem God uit den dooden opgewekt heeft, zoo zult Gij zalig worden. Insgelijks getuigt Hij 1 Cor. 15: 16, 17. Indien Christus niet opgewekt is, zoo is onze prediking ijdel, ijdel en vergeefs is ook uw geloof, en Gij zijt nog in uwe zonden.

Er is een eeuwig leven te wachten, als eene gifte van God door zijnen Zoon. Immers Johannes verklaart 1 Br. 5: 10, 11. Dat het getuigenis dat wij moeten geloven, zoo wij God niet tot een leugenaar willen maken, hierin bestaat, dat God ons het eeuwige leeven heeft gegeven, en dat dit eeuwige leeven is in zijnen Zoon.

Wij zondaren kunnen onze vrijspraak en ontheffing van de verdiende straf, niet verkrijgen door de onderhouding der wet, maar door de genade van God en de tusschenkomst van Christus. Zoo ook schrijft Paulus, Gal. 5: 4. Christus is tot ijdel geworden, die door de wet gerechtvaardigd wil worden: Gij zijt van de genade vervallen.

De H. Geest, de Leeraar en Leidsman der Apostelen, is neevens den Vader en den Zoon, het waardig voorwerp onzer eerbiedigen. Immers de Heiland heeft zijne Discipelen verbonden om te geloven, niet alleen in den Vader en den Zoon, maar ook in den H. Geest, dien de Apostelen Hadden leeren kennen, als onderwijzende en heiligende hen en allen die in Hem geloven.

De pligten van liefde Gods en des naasten, van heiligheid des harten en des wandels, zijn nodig beoefend te worden, zal men de zaligheid beerven. Ook Paulus verklaart deswegens Tit. 2: 12. De zaligmakende genade Gods onderwijst ons, dat wij de godloosheid en de wereldsche begeerlijkheden

ver-

verzakende, matiglijk en rechtwaardiglijk en Godzaliglijk leeven zouden in deze tegenwoordige Wereld; verwachtende de zalige hope en verschijning der heerlijkheid des grooten Gods en onzes Zaligmakers J. Christus. Vergel. zoo vele andere gezegden van den Zaligmaker en zijne Apostelen, als Matth. 7:21. Joh. 3:3-6. 1 Joh. 4: 20, 21. 5: 2, 3.

Jesus Christus heeft den H. Doop en het H. Avondmaal ingesteld, om door alle Christenen te worden gevierd, ter gedachtenis van Hem en ter verbintenis aan Hem. Dit toch spreekt m. zelf, wanneer wij opmerken de verpligting tot het vieren dezer plegtigheden door den Zaligmaker, met betrekking op den Doop, Mark. 16:16. en door Paulus, met betrekking op het Avondmaal. 1 Cor. 11. voorgeschreven.

Het zijn dan deze stukken, welke ons, door de uitdrukkelijke verklaring, van Jesus en zijne Apostelen, blijken nodig te zijn om geloofd te worden tot zaligheid.

Dit zelfde kan ons ook, ten anderen, blijken uit de geheele inrichting en de form van hun onderwijs. Immers, bij het lezen der Apostolische Schriften en des redenen des Heilands, merken wij dat deze waarheden zoo menigmalen voorkomen, en meestal zoo naauw verbonden zijn met elkander, en met het geheel van hunne onderwijzingen, dat wij of deze dingen, of niets van het onderwijs des Heilands en zijner leerlingen geloven. Ook komen er, in de Handelingen der Apostelen eenige van hunne redevoeringen en onderwijzingen voor, in welke zij, als Gezanten van Christus, hunnen last aan Joden en Heidenen openleiden, hen onderrichten aangaande de Christelijke leer, en vermaanden tot het Geloof. Bij zulke gelegenheden mag men onderstellen, dat de Apostelen het er op hebben toegelegd, om de hoofdzaak der Geloofsleer voorte dragen. vgl. Hand. 2:36-40. h. 3: 18-26. 5:31, 32. 7: 2-53. 10: 34-43. 13: 16-41. 14: 15-17. 17: 22-31. Sodoende men tevens ziet dat zij deze waarheden telkens zoo voordroegen, als meest geschikt was voor de behoeften der menschen tot welke zij spraken. Eindelijk treffen we dikwijls korte gezegden aan, uit welke eene hoofdzaak der Evangelie-prediking kan worden

op

opgemaakt, die evenwel zoo naauw met eenige andere hoofdzaak verbonden is, dat daar uit eenige hoofdstukken der Christelijke leer kunnen worden opgemaakt. Zoo lezen wij bij voorbeeld, Hand. 18:28. hoe Apollos de Joden uit de H. Schriften overtuigde dat Jesus was de Christus. Hand. 26:20. zegt Paulus aan Agrippa, dat Hij in geheel Judea, aan Joden en Heidenen verkondigd had, dat zij zich zouden bekeeren en tot God bekeeren. Rom. 4:24, 25. zegt Paulus dat ons het geloof tot rechtvaardigheid zal gerekend worden, zoo velen wij geloven in Hem, die Jesus onze Heer uit den dooden opgewekt heeft. 1 Cor. 2:2. verklaart Hij niet voorgenomen te hebben iets te weten, dan Jesus Christus, en Die gekruist: Hoofdst. 15:3. dat Hij van eerstens af had geleerd, dat Jesus Christus gestorven is voor onze zonden naar de Schriften, en dat Hij is begraven en opgewekt den derden dage naar de Schriften. Ook zegt Hij, 1 Thes. 1:9, 10. dat de Christenen te Thessalonika, ons zijne prediking, tot God bekeerd waren, van de Afgoden, om den levenden en waarachtigen God te dienen, en zijnen Zoon uit de Hemelen te verwachten, den welken Hij uit de Dooden verwekt heeft, Jesus namelijk, die ons verlost van den toekomenden toorn. Het is dan, bij wettige gevolgtrekking, uit zulke aanteekeningen en redeneringen, zoo wel als uit den geheelen inhoud der Apostolijke onderwijzingen optemaken, dat de straks opgegevene stukken de hoofdwaarheden behelzen, welke ons in het Evangelie worden voorgesteld als noodzakelijk om geloof te worden.

§. 4.

De aard des Geloofs.

Uit het gene §. 3. gezegd is, aangaande de algemeene beteekenis van de woorden Geloof en Geloven, blijkt reeds, dat het Geloof, hetwelk ter zaligheid nodig is, en volgens §. 3. verkeert omtrent den hoofdinhoud des Evangelies, bestaat in eene welgegronde overtuiging aangaande het gene God ons openbaart van den weg onzer behoudenis: als mede eene belangrijke toestemming van de geopenbaarde waarheid. Deze twee din-

dingen zijn in het Geloof, hetwelk de belofte der zaligheid heeft onafscheidelijk.

Om dat te verstaan, moeten we opmerken, dat er een tweeërlei gelooven en toestemmen is: het eene is alleen het werk des verstands; het ander is het werk des gevoels en der wils-neiging. Het geloof, als werk des verstands, bestaat in eene overtuiging van de waarheid als waarheid: zoo gelooven wij bij voorbeeld, eene tijding, welke ons gebragt wordt, al is het dat wij bij het gene ons geboodschapt wordt, ter wereld geen belang hebben. Doch het geloof, hetwelk tevens op het gevoel en de wilsneiging werkt, verwekt in ons zulke aandoeningen en gezindheden, als overeenkomen met het belang, hetwelk wij, in de ons geopenbaarde waarheid hebben. Het geloof als werk des verstands kan plaats hebben, zonder dien invloed op gevoel en wil, dat is zonder geloof des harten. Doch dit belangnemend geloof des harten kan geen plaats hebben zonder verstands overtuiging. Wanneer wij, bij eene geopenbaarde waarheid voor ons zelven geen belang hebben, is er niets berispelijks in, dat wij dezelve slechts als waarheid met ons verstand aannemen. Maar wanneer die waarheid voor ons zelven belangrijk is, bijzonder wanneer het ons geopenbaarde ons onder zekere verpligtingen brengt, om dus of zoo te handelen, dan mag het bij geene toestemming des verstands blijven, maar er moet aandoening des hartes en neiging van den wil bijkomen.

Passen wij dit nu toe op het Geloof aan het Evangelie, dan spreekt het van zelf, dat tot hetzelve, niet slechts de toestemming van het verstand, maar ook die van het gevoel en den wil vereischt wordt. Immers, de zaken, ons in het Evangelie geopenbaart, zijn voor ons van het alleruiterste belang: daar ze behelzen, deels ontdekking van gewigtige waarheden, die ons zelven aangaan; deels beloften, van een eeuwige zaligheid, welke voor ons, onder zekere voorwaarde te verkrygen is; deels bevelen, van het gene wij doen en laten moeten.

Van hier dan ook dat Jakobus spreekt van een dood geloof, Brief h. 2:17, 20, 26. dat is, van een geloof des verstands het welk de regte vruchten niet voortbrengt, door middel van het ge-

gevoel en van den wil, hoedanig een geloof dat Hij zegt, dat ons niet zaligmaken kan: terwijl Paulus van een levendig geloof spreekt, Gal. 5:6. hetwelk werkzaam is, door gevoel en wil, in liefde en liefdewerken. Dit dood en levend Geloof is dan het gene men veeltijds noemt het Historisch en Zaligmakend geloof.

Dat er nu tot het geloof verstands overtuiging vereischt worde, en tot die overtuiging kennis der geopenbaarde waarheden, is zoo duidelijk, dat het niet nodig zij, er iets van te zeggen. De Zaligmaker spreekt daarom ook van een kennen, wanneer Hij de geloof erkentenis bedoelt, zeggende: dit is het eeuwige leeven, dat zij U kennen. En die van Bereën worden geroemd, om dat ze dagelijks de Schriften des O.V. onderzochten, of de dingen, die de Apostelen predikten, alzoo waren.

Het verdient eenig nader bewijs en breeder verklaring, dat en hoe er, tot het geloof vereischt worde de belangneming van het gevoel en van den wil.

Wat het bewijs dezer stelling aanbelangt, wij vinden hetzelve, deels in de getuigenissen der H. Schrift, deels in den aart der zake zelve.

De getuigenissen der H. Schrift zijn, op dit stuk, zeer duidelijk. Raadplegen wij Jesus en de Apostelen, wij vinden dat ze een geloof, hetwelk alleen in verstands overtuiging bestaat, als ongenoegzaam beschouwen. Jacobus noemt een geloof, hetwelk uit de werken niet blijkbaar wordt, een dood geloof, hetwelk ons niet kan zalig maken, zoo min als de Duivelen, die, bij hun geloof aan den eenigen waren God, wegens gebrek aan liefde en goede werken, zidderen, Brief; h. 2:17-19. In hetzelfde gevoelen is Paulus, leerende Gal. 5:6. dat het geloof, hetwelk door de liefde werkzaam is, en dus geen ander, eenige kracht of waardij heeft. Beide deze Apostelen betoonden zich door zulk eene leer, echte navolgers te zijn van den Heere J.C., die reeds gezegd had Matth. 7:21. Niet een iegelijk die tot mij zegt Heere! Heere! zal ingaan in 't Koningrijk der Hemelen, maar die daar doet

 doet den wille des Vaders, die in de hemelen is. verg. v. 22-27. met Luc. 6: 46-49. Het schijnt wel, bij het inzien van sommige plaatsen, §. 3. genoemd, dat de Heiland en zijne Apostelen alleen geloof eischten; doch wanneer wij andere gezegden tevens vergelijken, zoo merken wij dat zij het geloof als verstands overtuiging, niet genoegzaam beschouwen, maar, in hetzelve, vooral vereisschen zulke aandoeningen en gezindheden des gemoeds, als met zodanige overtuiging behooren gepaard te gaan. Men vergelijke, behalven de aangehaalde plaatsen uit Matth. en Lucas, slechts de volgende. Jesus leerde aan Nicodemus Joh. 3: 3. en vervolgens, dat zij alleen Gods koningrijk ingaan die wedergeboren worden. Zijne jongeren leerde Hij, Matth. 25: 31 enz., dat het, in den dag der beslissing van het lot zijner aanhangeren, er op aan zal komen, of men, in het Geloof en ter liefde van Hem, zijne vrienden getrouw en liefderijk behandeld hebbe. En voor zijne hemelvaart zeide Hij aan zijne Apostelen, dat zalig zouden worden, die het Evangelie, door hun gepredikt, zouden gelooven, zich zouden laten doopen, en onderhouden het gene Hij bevolen had. Matth. 28: 19, 20. Marc. 16: 15, 16. Paulus leert insgelijks dat er geene verdoemenis is, voor den genen die in Christus Jesus zijn, die niet naar den vleesche wandelen maar naar den Geest, Rom. 8: 1. Hij betuigt Hebr. 12: 14. dat niemand zonder heiligmaking den Heere zien zal. Zoo ook schrijft Joh. 1 br. h. 3: 3-10. dat een iegelijk die hoopt op de zaligheid, welke er in den hemel met de aanschouwing van Christus verbonden zijn zal, zich zelven reinigt gelijk Hij rein is, en afstand van ongerechtigheid doen. Trouwens, wanneer wij de uitdrukkingen nagaan, met welke ons de geloofs-werkzaamheid meermalen wordt beschreven, ontdekken wij, dat het Geloof, waar van Christus en zijne Apostelen spreken, wel degelijk een Geloof is hetwelk op het gemoed en den wil, eenen beslissenden invloed heeft. Zoo wordt het voorgesteld, als een <u>aannemen</u> van Christus. Joh. 1: 11, 12. als een <u>komen</u> tot Hem. hoofd. 6: 35. als een eten van zijn vleesch en een drinken van zijn bloed.

Deze getuigenissen der H. Schrift, worden ons, door den aart der zake, nog duidelijker. Trouwens, eene verstands overtuiging omtrent zaken, welke behartigd en beoeffend moeten worden, zonder behartiging en beoeffening, kan in het oog van redelijke en welgezinde

de menschen, geen waardij ter Wereld hebben: hoe veel te minder kan ze dan Gode welgevallig zijn. Geloof aan eene waarheid, die voor ons van het uitterst belang is, zonder ware belangneming, is eene ongerijmde onverschilligheid. Geloof aan eene beloofte van zaligheid, zonder belangneming, is de laakbaarste ondankbaarheid. Geloof aan de noodzakelijkheid der pligtbeoefening, zonder beoefening, is de schandelijkste ongehoorzaamheid. Een dood geloof dus kan Gode niet welgevallig zijn. God vergeve de genade is dus veel eer te hopen, voor den geen, die zonder belangneming en gehoorzaamheid leefde, om dat hij onkundig was van het Evangelie, dan voor hem, die geloofde aan hetzelve, zonder het te betrachten.

Is het dan zeker, dat er, tot het Zaligmakend Geloof, veel belangneming en toestemming van den wil vereischt wordt, dan komt het ook op aan, dat wij opmerken, hoedanig die werkzaamheid des Geloofs zij. Het spreekt van zelf, dat de aandoeningen en gezindheden des gemoeds, welke, met het rechte geloof gepaard gaan, onderscheiden zijn, naar gelang van de onderscheidene waarheden, welke geloofd worden. Zal er dus ware belangneming des Geloofs, omtrent de eene of andere waarheid plaats hebben, zij moet, overeenkomstig zijn met den eigenaartigen invloed, die het aangename of het onaangenaime, het aanmoedigende of het afschrikkende enz. van elke waarheid, op den menschelijken Geest behoort te hebben. Die dus gelooft, dat hij een ellendig, onwaardig & verdoemlijk zondaar is, verootmoedigt zich, met oprecht berouw, voor God. Die gelooft, dat hij met eenen genadigen en vergevend gezinden God te doen heeft, gevoelt zich tot dankbaarheid aan den Hemelschen Vader genoopt. Die gelooft, dat Jesus Christus de eenige Zaligmaker is, zoo bereidwillig als bekwaam, om hem te zaligen, zal Hem hoogschatten, gaarn van Hem gebruik maken, Hem voor zich aannemen en zich aan Hem toevertrouwen. Die gelooft, dat hij in zich zelven, een zwak, tot alle goed ondeugend en onwetend mensch is, maar dat God den Geest der wijsheid en heiligheid schenken wil aan allen die er Hem om bidden, zal dan

ook,

ook, niet op eigen wijsheid of kracht steunen, maar ootmoedig en vertrouwend om den beloofden H. Geest vragen. Die gelooft, dat de beoffening der ware Godzaligheid hem tot zaligheid nodig is, zal zich met ernst op derelve toeleggen. Eindelijk, die gelooft, dat God, met oneindige wijsheid en goedheid zijn lot beschiert, en hem alle dingen ten goede zal doen medewerken, zal in het Gods bestier berusten, wel gemoed leven, en alle zijne belangen gaarn Hem toevertrouwen.

§. 5.

Vertrouwen des Geloofs.

Uit het gene §. 4. gezegd is, blijkt het duidelijk, dat het Geloof niet zonder vertrouwen plaats heeft, of plaats hebben kan. Immers, die zich overtuigd houdt van de waarheid der Godlijke beloftenissen, die vertrouwt op God: zoo ook die gelooft het gene God hem aangaande Jesus Christus openbaart, en aan hetzelve zijne belangnemende toestemming geeft, die vertrouwt ook noodzakelijk op dien Verlosser. Indien dus iemand op God niet vertrouwt, en geene hope dürft vreden op zijne zalig wording, die gelooft ook in dit opzicht God niet. Die overtuigd is, dat God wel anderen wil zaligmaken, maar twijfelt of zijne goedheid het hem wel wil doen, ook die gelooft, in dit opzicht, God niet: mademaal God ons verklaart, en wij dus gelooven moeten, dat de beloften des Euangelies, niet maar sommige menschen, maar allen, niet slechts anderen, maar ook ons zelven zaken. Evenwel zulke twijfelingen komen zeer dikwijls, minder uit een slecht hart, dan uit een dwalend begrip voor: daar ze veelal gepaard gaan met eene ernstige begeerte naar de zaligheid, met een ootmoedig bidden om derelve, en met een yverig trachten naar derelve, door verbetering van den wandel; het eenige dus, waarin zulke twijfelenden zich vergrijpen, is, dat ze, zonder zeden moedeloos zijn en zoo veel Geils, voor zich van de Godlijke genade, niet met vertrouwen durven verwachten. Men mag dus zulke menschen geene Ongelovigen noemen: daar ze alle de andere waarheden des Evangelies gelooving aannemen,

maar

maar in dit stuk alleen onzeker en twijfelachtig zijn. Men kan ze ook niet wel ongehoorzamen noemen, daar ze ook zich Gode onderwerpen, tot Hem de toevlugt nemen, Zijne genade begeeren: maar alleen hierin bekommerd en schroomvallig zijn, dat ze niet met zekerheid gelooven, dat de Godlijke beloftenissen ook hen persoonlijk zaken. Daarenboven zijn ook deze twijfelingen zelden geheel aanhoudend en bestendig; veel minder hebben ze iets gemeens met de hardnekkigheid der zodanigen, die volstrekt niet willen gelooven, en de hulpmiddelen tot bevordering des geloofs weigeren te gebruiken: integendeel gaan ze doorgaans gepaard, zoo niet bestendig, althans bij tusschenpoozen, met eenige, al is het dan ook met flaauwe hope; gelijk dit, uit hunne gebeden ten duidelijksten blijkt. Men moet er dus van zeggen, dat zij, die een volslagen wantrouwen betoonen geen geloof hebben: doch dat zij, die, somtijds en eeniger mate vertrouwen, ware geloovigen zijn.

§. 6.

Trappen des Geloofs.

Uit het zoo even gezegde, laat het zich van zelf afleiden, dat er verscheiden trappen in het geloof zijn, niet alleen bij onderscheiden menschen, van welken de eene een sterker de ander een zwakker geloof heeft, maar ook bij een en denzelven mensch, wiens geloof nu eens zwakker dan eens sterker is. Trouwens, zien wij op de verstands-overtuiging, welke tot het geloof behoort, dezelve kan zeer verschillende zijn: namelijk, of sterk, welgegrond op vele en gewigtige bewijzen, bevestigt door ondervinding, eenparig en bestendig, of ook, integendeel, zwak, onvast, onbestendig en door veelerleie bedenkingen en twijfelingen geschud en geslingert. Letten wij op de aandoeningen en de gezindheden des gemoeds, welke ook tot het geloof behooren, ook in dezen is eene groote en menigvuldige verscheidenheid, in trap en mate zoo wel als in onderscheiden soort. De ondervinding van bijna alle vromen leert dit insgelijks. En zonder dat, zouden we de

de vermaningen der Apostelen niet verstaan, welke op versterking en vermeerdering des Geloofs aandringen. Zoo toch wenschte Paulus Colloss. 2: 2. dat de harten der Christenen mogten vertroost worden, en te zamen komen tot allen rijkdom der volle verzekerdheid des verstands, tot kennis der verborgenheid van God den Vader en van Christus. Zoo begeerde de Apostel, Hebr. 6. 11. dat een iegelijk van de Hebreeuwsche Christenen naarstigheid zoude bewijzen, tot de volle verzekerdheid der Hope, tot den einde toe. Weshalve hij ook Hoofd. 10: 22. schrijft: laat ons toegaan, met een waarachtig harte, in volle verzekerdheid des geloofs!

Doch hoe verschillend dan ook de trap en mate des Geloofs, bij onderscheiden Christenen zijn moge, bij allen is toch eenige overtuiging des verstands en toestemming des harten, hoedanige bij geen ongeloovige plaats heeft. Elk toch, wien het waar geloof niet vreemd is, houdt zich overtuigd, dat God arme zondaren door Jesus Christus wil zaligen, en wenscht met oprecht begeerte, dat hij ook zoo gelukkig zijn moge.

§. 7.

Bewustheid des Geloofs en vaste Hope der zaligheid.

Van het vertrouwen des Geloofs is zeer onderscheiden, hetgene men de verzekerdheid des geloofs wel eens pleeg te noemen, doch hetgene beter gezegd wordt bewustheid des Geloofs, verzekerdheid aangaande de echtheid van zijn Geloof. Insgelijks moet men wel onderscheid maken, tusschen het gezegde vertrouwen des Geloofs, en tusschen de zekere gerustheid op de echtheid van zijn geloof en de vaste hope op de vrucht des geloofs, de zaligheid der ziele. Die bewustheid des Geloofs, en die vaste hope des zaligheid zijn beide wel zeer begeerlijk en betamend, en, in zoo verre nodig: evenwel ze zijn niet altijd en aan alle geloovigen eigen; ze zijn ook niet zoo volstrekt noodzakelijk, dat men zonder dezelve, geen oprecht geloovende en vertrouwende zijn, en niet zalig worden kan. Dit zal ons blijken, bij de overweging van beider aart.

Wat

Wat dan de bewustheid des geloofs betreft. Wanneer onze ziel
op haar eigen bestaan, op haar eigen gedachten, kennis, overtui-
ging, aandoening en gezindheid acht geeft, dan kan ze van dezelve
bewustheid hebben: en er is dus geen reden waarom ook niet een
geloovige zich van zijne overtuiging des verstands en belangneming
zijns harten, en dus van zijn oprecht geloof, zoude kunnen
bewust zijn. Evenwel zijn er vele oprechte geloovigen, die de-
ze bewustheid niet hebben. De oorzaak hiervan kan tweeërlei
zijn. Zij kan gelegen zijn, of in gebrek aan behoorlijke op-
merkzaamheid der geloovigen op zich zelven, op hunne over-
tuigingen, aandoeningen en gezindheden; of ook in een ver-
keerd oordeelen over dezelve, waardoor ze hunne overtuiging,
hunne gemoedswerkzaamheid, hoe zeer wel opgemerkt, evenwel
niet houden voor het echte geloof der Christenen, het welk
God in het Evangelie eischt, en waar aan de zaligheid ver-
bonden is. Die dwaling kan, behalven uit andere oorzaken, ook
vooral daar uit ontstaan, dat men, uit overmaat van voorzich-
tigheid en getrouwheid met zich zelven, het echte geloof niet
voor echt houdt, en alzoo genegen is liever min gunstig aan-
gaande zich zelven te oordeelen, dan door een te gunstig oor-
deel, zich zelven met valsche hope te vleijen. Zulk eene schroom-
valligheid is wel aan de eene zijde, te prijzen, in zoo verre ze
tegen loszinnigheid, aanmatiging, hooggevoelendheid en inge-
beelde hope ontstaat: doch ze is aan den anderen kant toch
aftekeuren, omdat ze den twijfelmoedigen verkeerd doet oor-
deelen, de waarheid doet voorbijzien en soms lochenen, en
hen verhindert om Gods genade aan hun bewezen, dankbaar te
erkennen en van de hun geschonken gaven en bekwaamheden
het regt gebruik te maken, voor zich zelven en voor anderen.

Wat aangaat de vaste hope der zaligheid, deze is, met
de gezegde bewustheid des Geloofs verbonden. Zij heeft dan
plaats, wanneer een geloovige, wetende dat hij oprechtelijk,
naar het voorschrift des Evangelies gelooft, en verzekert dat
met dit geloof de zaligheid verbonden is, zich, voor het te-
genwoordige gerust stelt met de hope op die toekomende za-
lig-

ligheid, met welke ook zijn geloof gewis zal bekroond worden. Wanneer toch een Christen, op grond der Godlijke openbaring, zich verzekerd houdt, dat een iegelijk gelovende zalig zal worden, en hij is tevens zich zelven van zijn geloof bewust, dan kan het niet anders, of hij moet, bij wettigen gevolge ook besluiten, dat hij zelf zalig worden zal. Integendeel, indien een Christen, of niet weet dat hij het ware geloof heeft, of althans daaraan twijffelt, zoo mist hij ook de zekere verwachting der zaligheid. En dit is wederom bij niet weinigen het geval. Evenwel was het zeer te wenschen, dat oprechte Christenen, zoo wel deze leevende hope bij zich hadden, als de bewistheid hunnes geloofs. Derelve is toch van veel belang, voor de bevordering van gemoedsrust, Christelijke blijdschap, en leevendige dankbaarheid aan God den Vader en den Heer Jesus Christus; zij doet met Paulus zeggen 2 Tim. 1:12. Ik weet wien ik geloofd heb, en ik ben verzekerd dat Hij magtig is mijn pand, hij Hem weggelegd, te bewaren tot dien dag. en Hoofst. 4: 7, 8. ik heb den goeden strijd geschreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb het geloof behouden. Voorts is mij weggelegd de kroon der regtvaardigheid, welke mij de Heer, de regtvaardige Regter in dien dag geven zal. Insgelijks 2 Cor. 4: 16 – 5: 5. Wij verlagen niet, maar hoewel onze uitwendige mensch verdorven wordt, zoo wordt nogthans de inwendige vernieuwd van dag tot dag. Want onze lichte verdrukking die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gantsch zeer uitnemend eeuwig gewigt der heerlijkheid: dewijl wij niet aanmerken de dingen die men ziet, maar de dingen die men niet ziet, want de dingen die men ziet zijn tijdelijk, maar de dingen die men niet ziet zijn eeuwig. Want wij weten dat zoo ons aardsch huis deses Tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen. Trouwens, hier aan, (aan de ware en werkzame liefde) kennen wij, dat wij uit de waarheid zijn en wij zullen onze harten verzekeren voor Hem. Want indien ons hart ons veroordeelt, God is

meer,

meerder dan ons hart en Hij kent alle dingen. Geliefde! indien ons hart ons niet veroordeelt, zoo hebben wij vrijmoedigheid tot God, en zoo wat wij bidden ontvangen wij van Hem, dewijle wij Zijne geboden bewaren, en doen het gene behagelijk is voor Hem. Volgens 1 Joh. 3: 19–22. Zweshalven dan ook de Apostelen deze gewisse hope ons aanbevelen, zoo door opzettelijke vermaningen, als door eigen voorbeeld. Onder de vermaningen is het bijzonder opmerkelijk Heb. 6: 11, 12. Wij begeeren dat een iegelijk van U dezelve naarstigheid bewijze tot de volle verzekerdheid der hope tot den einde toe, opdat gij niet traag wordt, maar navolgers zijt der gene die door geloove en lankmoedigheid de beloftenisse beerven. en 1 Petr. 1: 10, 11. e Broeders! ben aarstigt U te meer om uwe roeping en verkiezing vast te maken, want dat dwende zult gij nimmermeer struikelen, want alzoo zal U rijkelijk toegevoegd worden de ingang in het eeuwig Koningrijk onzes Heeren en Zaligmakers Jesus Christus. Onder de voorbeelden zijn de aangehaalde van Paulus en Johannes opmerkelijk: en het gene de laatstgenoemde Apostel, 1 Brief 3: 9–11. schrijft, is van dien aart, dat het op alle geloovigen even zeer toepasselijk is.

§. 8.

Noodzakelijkheid des Geloofs ter zaligheid.

Na dat wij den aart des geloofs beschouwd hebben, is er nog alleen overig, dat wij opmerken de noodzakelijkheid van hetzelve ter zaligheid. Wij hebben toch §. 3. uit verscheiden plaatsen geleerd, dat God het geloof van allen eischt, dien het Evangelie gepredikt wordt. Dit moet ons, reeds op zichzelf genoeg zijn; trouwens het past ons, die het oppergezag van God eerbiedigen, om alle zijne wetten goed te keuren, al begrijpen wij derselver billijkheid niet, en het past ons te berusten met dankbaar welgevallen, in elke voorwaarde, op welke Hij ons de verloren zaligheid schenken wil. Des niet te min, is een nader onderzoek niet te misprijzen,

naar

naar de Redenen van billijkheid en noodzakelijkheid, om welke de hoogste wijsheid, heiligheid en goedheid van God, juist het geloof van den mensch vordert, als een vereischte om zalig te worden. Denken we dan op dit stuk een weinig na, dan wordt ons deze zaak, van twee onderscheiden kanten, al een duidelijk. Immers, zien wij op God, we ontdekken, dat Hij, naar zijne wijsheid en billijheid, alleen aan gelovigen de zaligheid schenken kan. Zien wij op de menschen, dien het Evangelie verkondigd wordt, wij ontdekken dat alleen gelovigen die groote weldaad kunnen aannemen.

Beschouwen we dan, aan den eenen kant, God den schenker der zaligheid, wij ontdekken dat Hij dezelve alleen aan gelovigen, op eene Hem betamende wijze, schenken kan. De aard des Geloofs, te vinden S. A. verklaart, zal ons dit duidelijk maken. Volgens het daar gezegde, bestaat toch het Geloof, deels in eene overtuiging des verstands, deels in eene belangneming en toestemming van den wil. Doch, beide deze werkzaamheden van den redelijken mensch worden hoogst zegenrijk gevorderd van hun, die in de zaligheid, door het Evangelie beloft, deelen zullen.

Letten wij dan eerst, op het Geloof, zoo als hetzelve de geöpenbaarde waarheid als waarheid erkent. Het is blijkbaar, dat iemand, die de Godlijke ontdekkingen aangaande zijne zaligheid niet gelooft, het zij dan dat hijze verwaarloozt, of t'zij hijze voor valsch en onwaar houdt, niet zalig worden kan. Immers, zulk een ongeloof is hoogst schandelijk, om meer dan eene reden. Het is schandelijk, om dat het God is, die ons, in het Evangelie, zijnen wil verklaart: God onze Schepper en Heer; onze genadige Vader; die getrouw is en niet liegen kan. Hier geldt, het gene Joh. schrijft 1 Br. 5. 9, 10. Indien wij het getuigenis der menschen aannemen, het getuigenis Gods is meerder: — die God niet gelooft, maakt Hem tot een leugenaar gemaakt, dewijl hij niet gelooft heeft het getuigenis, dat God getuigd heeft van zijnen Zoon. Het is schandelijk, om dat het Jezus Christus, Gods Zoon is, die ons dit Godlijk getuigenis heeft verklaard: Hij die, door geheel zijn leeven en bedrijf, door zijn lijden en sterven, door zijne Opstanding en verheerlijking, betoond heeft te zijn de onfaalbare Godgezant, de hoogst geloofwaardige

ge-

getuige, de weldadige Vriend der zondaren. Hier past, het gene Joh. de Doper getuigt, Joh. 3: 31 – 36. Die uit den hemel komt, is boven allen. Het gene Hij gezien en gehoord heeft, dat getuigt Hij. Hij spreekt de woorden Gods; want God geeft Hem den Geest niet met maate. De Vader heeft den Zone lief, en heeft alle dingen in zijne hand gegeven. Die (zie dan het besluit) in den Zoon gelooft, heeft het eenige leven; maar die den Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op Hem. Van gelijken aard is de redeneering van den Apostel, in het begin van den brief aan de Hebreen. Nadat Hij in het eerste hoofdst. de hoogwaardigheid had voorgesteld van Gods Zoon, door wien de Vader tot ons gesproken heeft, boven alle andere Gezanten van vo„ rige tijden, ja zelf boven de Engelen, zo laat Hij er H. 2: 1 – 3a. opvolgen: daarom moeten wij ons te meer houden aan hetgene van ons gehoord is, opdat wij niet te eenigen tijd doorvloeijen: want indien het woord, door de Engelen gesproken, vast is geweest, en alle overtreding en ongehoor„ zaamheid zegtvaardige vergelding ontvangen heeft, hoe zullen wij ontsnappen indien wij op zoo groote zaligheid geen acht nemen, dewelke begonnen is verkondigd te wor„ den van den Heere? Schandelijk is het ongeloof, omdat de openbaring, welke dus verworpen wordt, ons eigen heil betreft, en ons het genadig plan ontdekt, naar het welke ons de hoogste goedheid tot zaligheid leiden wil. Die dan aan deze ontdekking geen gehoor geeft, doet hetzelfde dat de Zaligmaker aan de Farizeen en Wetgeleerden van zijnen tijd te laat leide, Luc. 7: 30. Hij verwerpt den raad van God tegen zich zelven. Nog eens, het ongeloof is hoogstschandelijk, om dat God, naar zijne groote ge„ nade, de meest gepaste en krachtdadige middelen in het werk stelt, om ons te bewegen tot het geloof: zoo dat men van hun, die, onder het Evangelie ongelooving blijven, zeggen mag, hetgene Stefanus tegen de Joden zeide: Gij wederstaat altijd den H. Geest. Hand. 7: 51. Ook geeft

dan

dan wéder, hetgene wij in den Brief aan de Hebr. lezen, Hoofd. 2: 3, 4.
Hoe zullen wij ontvlieden ——— aan ons bevestigd is geworden van de gene die Hem gehoord hebben: God boven dien mede getuigende door teekenen en wonderen en menigerlei krachten en bedeelingen des H. Geest naar zijnen wille. en Hoofd. 10: 29.
Hoe zware straffe meent Gij, zal hij waardig geacht worden, die den Zoon Gods vertreden heeft, en het bloed des Testaments onrein geacht heeft, daar door Hij geheiligd was, en den Geest der genade smaadheid heeft aangedaan. Uit het een en anden is het dan genoeg blijkbaar, dat het, met de wijsheid en rechtvaardigheid van God geheel niet zoude strooken, menschen zalig te maken, die de openbaring van den weg der zaligheid, van Gods wege gedaan, door zijnen eigen Zoon, met zoo veel blijkbaarheid en aandrang, niet tegenstaande zoo vele hulpmiddelen, weg niet eens als waarheid aannemen en geloven.

Letten we in de tweede plaats, op het Geloof, zoo als hetzelve de geopenbaarde Evangelie waarheid met belangnemende toestemming, erkent, en van derzelve gaarne gebruik maakt; wij zullen van de noodzakelijkheid deszelven nog meer overtuigd worden. Immers, de gelovige neemt met welgevallen en belangneming alles aan; wat hem van Gods wege, aangaande zijne zaliging geopenbaard wordt; onderwerpt zich volgaarn aan Gods schikkingen ten dezen aanzien, neemt vertrouwend tot zijne ontfarming de toevlugt, verlangt voor zich de genade van den Heer Jesus Chr. en de gemeenschap des H. Geestes, en kiest, met verlating van den weg der zonde, dien der deugd en Godzaligheid. Dit nu kan niet anders, dan Gode aangenaam en welgevallig zijn. En tegenovergesteld gedrag en bestaan kan dan ook niet anders, dan Hem mishagen en door Hem verfoeid en veroordeeld worden. Trouwens, is zijne lankmoedigheid en goedertierenheid zoo groot, dat Hij aan zondige schepselen vergeving, aan zampzaligen heil en eeuwige zaligheid schenken wil, hoe misdadig handelen zij dan niet, die zich hier door niet laten bewegen, weigeren zich Gode te onderwerpen, het aangeboden heil verwaarlozen, de Godlijke goedertierenheid en de ge-

genade des Heilands niet erkennen, en den eenigen heiligen weg niet verkiezen in te slaan, welke hen tot Zaligheid leidt. Van dezen geldt dan met het hoogste recht: die den Zoon ongehoorzaam is, zal het leeven niet zien maar de toorn Gods blijft op hem. Joh. 3:36. Trouwens, als iemand de wet van Moses heeft te niete gedaan, die sterft zonder barmhartigheid onder twee of drie getuigen, hoe veel zwaarder straffe meent Gij zal hij waardig geacht worden, die den Zone Gods vertreden heeft, en het bloed des Testaments onrein geacht heeft, waar door hij geheiligd was, en den Geest der genade smaadheid heeft aangedaan. Hebr. 10:28,29. De zulken missen dan niet alleen de aangeboden zaligheid, maar verzwaren ook voor zich zelven zeer de welverdiende straf.

Beschouwen we nu, aan den anderen kant de menschen, aan wien het Euangelie verkondigd wordt, wij ontdekken, bij een weinig nadenken, niet minder duidelijk, dat alleen geloovigen de aangeboden zaligheid kunnen aannemen. Immers, het is de eigen aart des Geloofs, dat het zijne toestemming geve, en zich onderwerpe aan de verklaringen, beloften en geboden van God en dat het genegen zij om behouden te worden op die wijze, op welke God ons zalig maken wil: het is integendeel de aart des ongeloofs, dat het met God oneens zij, Hem tegenstreeve, en niet verkieze zalig te worden op die wijze, op welke God wil dat men zalig worden zal. Het is dus van wegens dezen aart des ongeloofs onmogelijk, dat hij die met hetzelve behebt is, de aangebode genade aanneme. God kan, betamender wijze zijne weldaden aanbieden, aanprijzen, en ons aanmanen om er gebruik van te maken; maar opdringen kan Hij ze ons niet: Hij kan door overtuiging middelen onzen wil neigen om de zaligheid te kiezen, maar Hij kan ons, op geene Hem betamende wijze, dwingen, zoo dat wij het vermogen niet hebben om ze te weigeren. Het is ook, uit den aart der men-

sche-

schelijke natuur onmogelijk, dat hij uit dwang zich verblijde, en dat hij gelukkig zij, zoo lang hij niet wil gelukkig zijn. Het is dus een wijze en billijke wet, die van elk hoorder des Evangelies geloof eischt aan alles wat God in het Evangelie geopenbaard heeft, aangaande onze ellendigheid, aangaande Gods genadig plan ter onze verlossing, aangaande Jesus Christus onzen Zaligmaker, en aangaande de wijze op welke men tot het genot dier zaligheid geraken kan. Trouwens, wie, voor eerst, niet gelooft en gewelt, dat hij ellendig is en Godlijke hulpe behoeft, zal ook van derelve geen gebruik maken. Hier geldt, wat de Heiland aan de Farizeen zeide, Matth. 9:12. die gezond zijn hebben den Medicijn meester niet van nodeen, maar die ziek zijn. En wat Hij aan de Laodiceensche schrijven liet, die meenden zijk en verrijkt te zijn en geens dings gebrek te hebben, maar niet wisten dat zij waren ellendig, en jammerlijk, en arm, en blind, en naakt. Openb. 3:17. Zoo ook zal hij, die zijne schuld niet erkent, zijne zonden niet betreurt geene vergeving van God begeeren; doch ook dan met den hoogmoedigen Farizeer zonder dezelve te verkrijgen, henen gaan. Luc. 18:14. Zoo kwam ook Israel tot de wet der rechtvaardiging niet, om dat ze die zocht, niet uit het geloof, maar als uit de werken der wet, Rom. 9:30-32. Wie den anderen, niet overtuigd is van Gods genadige gezindheid om hen te zaligen, en derelve niet wenscht te genieten, zal tot derelve de treurigt niet nemen, zoo min als de verloren Zoon tot zijnen Vader, indien hij niet, door de herdenking aan zijns Vaders liefde, en door zijn eigen behoefte, daar toe mee gedrongen geweest. Wie, ten dechden, Jesus Christus niet erkent, als den eenigen Zaligmaker en Heer, kan zich ook aan Hem niet aanbevelen en toevertrouwen, kan zijne vermaningen en bevelen niet gewillig opvolgen. vgl. Matth. 23:37, 38. Joh. 5:38-40. Wie, eindelijk, de wijze, op welke hij tot het genot der zaligheid geraken kan, niet erkent en geloofkent, hoe zal hij van derelve gebruik kunnen maken, of op de voorgeschreven wijze kunnen menschen zalig te worden.

Is

Is dit dan zoo, dan past het ons, de Godlijke wijsheid en billijkheid te eerbiedigen, die van ons het geloof eischt. Ja maar ook daar te boven past het ons zijne genade daar in te erkennen, dat Hij ons ellendelingen met zijne genade en hulp voorkomt, en ons, ter verkrijging der zaligheid, geene andere wet voorschrijft, dan, dat wij ons aan Hem toebetrouwen, ons zelven ellendig gevoelen, op zijne hulp staat maken, Jesus Christus als onzen Zaligmaker erkennen, de hope op onze behoudenis alleen uit de verdienste van Christus afleiden, en met dankbaarheid gebruik maken van zijne onderwijs en geleide op den weg der deugd en Godzaligheid, ter bereiking eener eeuwige zaligheid.

4de. Afdeeling.

Over de Bekeering en Godzaligheid.

S. 1.

Inhoud.

De tweede vrucht van de genade werking des H. Geest op onze harten, is de bekeering en Godzaligheid, welke met het Geloof ten naauwsten verbonden is, en uit hetzelve voortvloeit. Deze is even nodig om zalig te worden als het Geloof zelf. Het is dus nodig, dat wij, eerst den aard der bekeering en Godzaligheid overwegen, S. 2 – 20. en daar na zien, waarom dezelve ter zaligheid nodig zij, S. 21, 22. Zij die zich maar om dezelve ter zaligheid nodig zij, S. 21, 22. Zij die zich bekeeren, zijn voorspoorkelijk zondaren, die dus, van de ondeugd overgaan tot de deugd. Gelijk we nu voorheen den staat der zonde en ondeugd beschouwd hebben, 2de. Hoofdst. Afdeeling zoo zullen wij ook nu den staat der Godzaligheid en deugd moeten beschouwen, om den overgang, uit den eenen in den anderen, dat is de bekeering, met te kunnen beoordeelen. We overwegen dan, eerst, hoedanig de deugd en heiligheid zij naar welke wij te streven hebben, S. 2 – 13. en dan langs welken weg wij tot dezelve geraken, dat is door de bekeering, S. 14 – 20.

S. 2.

5. 2.

Deugd. Heiligheid, Goede Werken.

Het is nodig, dat wij, allereerst juiste begrippen hebben van hetgene, onder den naam van deugd, heiligheid en goede werken, verstaan wordt.

Deugd is dan eene bestendige gezindheid en werkzaamheid, om naar Gods wet te leeven, en wel uit eerbied voor Hem, die ons deze wet, ter beoordeering van ons gelük, heeft voorgeschreven.

De deugdzame dus erkent dat God hem de wet gegeven heeft; hij keurt derelve goed; hij legt er zich met ernst en bestandig op toe om derelve te kennen; en beijvert zich zonder ondeelaten, om al wat met derelve strijdt nateelaten, en alles te doen, wat met derelve overeenkomt. Deze zijne gezindheid legt hij door goede werken aan den dag. En dit doet hij, om dat hij weet, dat dit Gods wil is en dat er geen andere weg tot zaligheid voor hem is, dan die der Godzaligheid. Hier uit is het dan opteemaken, dat er tot ware deugd meer vereischt wordt, dan menig een zich voorstelt. Namelijk, om deugdzaam te zijn, is het niet genoeg zekere overtuiging te hebben van den weg der Godzaligheid en aan derelve zijne toestemming te geven, maar er is nodig eene oprechte gezindheid om dien weg intestaan. Die gezindheid kan ook niet slechts bestaan, in een wensch of begeerte, maar ze moet als echt blijkbaar worden, bij geparste gelegenheid, door deugdzame gedragingen. Die gedragingen moeten niet slechts de voortbrengselen zijn van een welwillende gezindheid, en, gelijk men het noemt van een goed hart, maar ze moeten gericht zijn naar het voorschrift der Godlijke wet. Ook voldoet hier geenzins een ijverig beginnen en een kortstondig voortzetten, maar er is eene volstandige bewerking nodig. Ook voldoet hier niet het vlieden van deze en gene of van zommige zonden, en het betrachten van zommige plichten, met tegenzin van andere en aanhouding van zommige zonden; maar er is een gezindheid nodig tot alle goede werken en een afkeer van alle kwaad. Nog eens,

is

is het niet genoeg, in de beoefening zijner pligten, slechts gedreven te worden door de begeerte, om dit leven geruist en genoeglijk te genieten, en het toekomende oordeel te ontvlieden, maar er is tevens nodig, een beginsel van eerbied voor God den Heiligen Wetgever.

Het is deze deugd, welke de Heilige schriften ons overal aanprijzen, schoon ze zeldzaam het eigen woord gebruiken. Trouwens, 2 Petr. 1:3. wordt deugd, zoo wel als, Petr. 2:9. deugden aan God toegeschreven, zoo dat men de eerstgenoemde plaats vertalen moet: die ons geroepen heeft door heerlijkheid en deugd. In dat zelfde hoofdst. v. 5. beteekent het woord, door de onze deugd vertaald, kloekmoedigheid, of dapperheid, en dus eene van die eigenschappen der oprechte Christenen, bij welke vervolgens andere gevoegd worden. Eindelijk, wanneer Paulus, Filipp. 4:8. wil dat men bedenke en betrachte, al wat waarachtig, eerlijk, rechtvaardig, zeer, liefelijk, welluidend is, zoo dan eenige deugd is, dan verstaat Hij er, niet zoo zeer de deugdzaamheid des harten en der wandele, in den opgegevenen zuinsten zin door, maar eene deugdzame handeling of eenig deugdelijk bestaan.

Meer gewoon is in de gewijde Schriften, het denkbeeld van heiligheid. Schoon toch heiligheid dikwijls wordt toegeschreven aan personen en zaken, die van het gemeene gebruik afgescheiden en Gode bijzonder toegewijd, of door God zelven bijzonder vereerd en bevoorrecht zijn, zoo wordt toch evenwel, op vele andere plaatsen heiligheid, in eenen zedelijken zin, aan de zodanigen toegekend, die eene oprechte en standvastige gezindheid hebben, om naar Gods wil te leeven, en de zonde oprechtelijk vlieden. Zoo komen bij voorbeeld de meestgewoone woorden heilig, heiligen, heiligheid, en heiligmaking voor Levit. 11:44. Gij zult u heiligen en heilig zijn, dewijl ik heilig ben. Hoofd. 19:2. Gij zult heilig zijn, want ik de Heer uwe God ben heilig. 1 Petr. 1:15, 16. Gelijk Hij die u geroepen heeft heilig is, zoo wordt ook gij zelve heilig in allen uwen wandel, daarom dat er geschreven is, zijt heilig, want ik ben heilig. 1 Joh. 2:20. Gij hebt de

zal.

zalving van de Heiligen en gij weet alle dingen. 2 Cor. 7:1. Laat ons ons zelven reinigen van alle besmetting des vleesch en des Geests, voleindigende de Heiligmaking in de vreeze Gods. 1 Thess. 3:13. De Heere versterke uwe harten om onberispelijk te zijn in heiligmaking. Zoo ook wordt een ander woord gebruikt, het welk onze Taalmannen mede te recht hebben uitgedrukt. Zoo spreekt Zacharias van een dienen van God in heiligheid en gerechtigheid voor Hem alle de dagen des leevens, Luc. 3:74, 75. en Paulus Ef. 4:24. Van den nieuwen mensch, die naar God geschapen is in ware gerechtigheid en heiligheid.

Voorts wordt de beoefening der ware deugd in het N. T. genoemd Godzaligheid. 1 Tim. 4:7, 8. Hand. 6:6, 35. Zomtijds ook wordt door Godzaligheid uitgedrukt een ig deel van die oefeningen, welke te zamen moeten stemmen, om den mensch recht deugdzaam te doen zijn. Gelijk 1 Tim. 2:2.

Ook heet deze deugd meermalen Gerechtigheid, gelijk Matth. 5:10, 20. Rom. 6:18-20. Goedigheid. 2 Thess. 1:11, waar de onzen vertaald hebben: het welbehagen [zijner] goedigheid, doch men vat het beter op in de zin van Hem behagelijke goedigheid der Christenen, zelve. Eindelijk ook Vreeze des Heeren. Hand. 9:31. Vreeze Gods, 2 Cor. 7:1. Dat is eerbied en ontzag voor God, weshalven ook eerbiedinge en Godvruchtigheid (dat is Godsvreezendheid) worden zamen gevoegd Hebr. 12:28.

Die zich dus op ware deugd toeleggen, beoefenen goede werken. Dus worden zij meermalen genoemd, met onderscheiden Griekische woorden, die al wat schoon en goed is aanduiden. Gelijk Matth. 5:16. Hand. 9:36. (26:10.) 2 Cor. 9:8. Het zelfde wordt zomtijds uitgedrukt, daar onze vertalers hebben het gene eerlijk is. 2 Cor. 8:21. Het goede. Rom. 7:18. 2 Cor. 3:6.

§. 3.

Gods wet het voorschrift derzelve.

Ons oordeel, over de deugd, Godzaligheid en goede werken, moet ingerigt zijn naar de Wet van God.

Welke deze wet zij, dat is, wat God ons hebbe voorgeschreven, als regels van ons gemoedsbestaan en handelingen, wordt ons in de eerste plaats, kenbaar door het regt gebruik onzer rede. Zij toch leert ons een oordeel vellen over het gene betamend en regtmatig is: en zij wordt daarin geholpen door de gevoeligheid, welke God ons gegeven heeft voor goed en kwaad. Van hier dat ook zelfs die Natien, welke geene nader geopenbaarde wetgeving hebben, zich zelven de wet voorschrijven, naar het onderscheid, het welk zij te regt, tusschen goed en kwaad, maken, en zich zelven ook belooning of straf waardig keuren, naar mate ze zich van goed of kwaad doen bewust zijn. Paulus betoogt dit uitvoerig Rom. 1, 2. Evenwel is dit onderwijs der reden, in den tegenwoordigen staat des menschdoms, niet genoegzaam, om ons juist en volledig te doen oordeelen over onzen pligt. Immers, aan den eenen kant doet onze verkeerde zelfsliefde en gehechtheid aan het zinnelijke, ons partijdig oordeelen, over het goed en kwaad hetwelk onze eigen-liefde streelt of kwetst, en onze zinnelijkheid behaagd of mishaagd: en, aan de andere zijde, is ook ons verstand, aan zich zelf overgelaten, niet in staat om te bepalen, wat God van zondige menschen eischt, om hen met zich te verzoenen, en om, van den weg der zonde en des verderfs, te rug gebragt te worden, op den weg der deugd en des geluks. Wij hebben dus eene nadere Godlijke openbaring nodig, en moeten dezelve raadplegen, bij het licht, hetwelk God zelf door haar licht in onze zielen doet opgaan.

Zulk

Zulk een Wet liet God aan het menschdom, op onderscheiden tijden en wijzen bekend maken. Onder de oude Huishouding wierd het Israelitisch Volk onderricht door Moses, en na Hem door de Profeten, welke Moses wet inscherpten, verklaarden en verdedigden. Wij Christenen hebben het beter onderricht van J. Chr., het welk ons, door de Schriften der Evangelisten en Apostelen, is medegedeeld.

De hoofdinhoud van Moses wetten, en de grondslag, waarop alle de bijzondere instellingen der Israelitische Burgerlijke en Godsdienstige Maatschappij rusten, is te vinden in de Wet der tien woorden, of der tien geboden, die hoofdsom van deze wet was, dat de Israeliten God den eenigen Schepper en regeerder der Wereld, van gantscher harten en met alle krachten moesten liefhebben en eerbiedigen; dat ze hunne Ouders moesten eeren en hunne medemenschen met goedwilligheid en liefde behandelen, even gelijk zij zelven wenschten behandeld te worden; als mede dat ze zelfs niet begeeren mogten, het gene hun door de Goddelijke bestelling onzegd was. Dat toch dit de hoofdsom dier wet geweest zij, leeren ons Jesus, Matth. 7:12. h. 22:36-40. Paulus, Rom. 7:7. h. 13:8-10. Gal. 5:14. en Jakobus, brief 2:8-12. Bij deze hoofdwet weg, de God, toen ter tijd, vele andere, met dezelve naauw verbondene wetten, ter regeling, deels, van de openbare Godsdienstoefeningen onder het Israelitisch Volk, deels, van hunne Staats inrichting en huislijk leven. Het doel van alle deze wetten was, naar Gods wijsheid en goedheid, in meer dan een opzicht gekozen. Voor eerst toch wilde God het Israelitisch Volk, door deze zelve, terug houden, van den dienst der Afgoden, van

de

de plegtigheden, zeden en gewoonten der nabürige Volken, en hen gewennen aan den eerbied, het vertrouwen en de gehoorzaamheid, welke ze Hem alleen schuldig waren. Ten tweede, wilde Hij aan dit begunstigd Volk, door middel van gehoorzaamheid aan zijne Wet, een geruust, veilig en gemeeglijk leven in Canaän bezorgen. Ten derden, was het Gods plan, om door middel van deze wetten en plegtigheden, eene Hem gewijde Maatschappij voor te bereiden, voor die groote uitbreiding, welke ze éenmaal ondergaan zoude, door vereeniging met menschen uit alle Volken. Eindelijk ook, wilde God, door deze instellingen, onder dit Volk, de Loop en verwachting levendig houden en versterken, op grootere zegeningen, welke Hij aan het menschdom, in later tijden had toegedacht.

Hoe geschikt deze Wetten van Moses dan ook wezen mogten, voor het Israelitische Volk, zij Christenen hebben thans door Gods goedheid betere wetten, meer geschikt naar de behoeften van alle Volken, van alle menschen, in alle tijden. Wij vinden dezelve geboekt in de Schriften der N. T. Het is alleen nodig, hier bij opte merken, dat de meeste van deze voorschriften wel voor alle menschen geschikt zijn, en een verbindend gezag hebben voor alle Christenen; maar dat er evenwel ook zommigen zijn, die alleen zijn ingericht, voor den eersten toestand der Christendoms, der bijzondere Gemeenten, aan welke ze geschreven zijn; als mede den eersten Evangelie gezanten, die dezelve uit den mond des Heilands ontvingen. Van dien aard is, bij voorbeeld, het bevel des Heilands aan zijne Apostelen, om zich niet te bekommeren over voorraad en reisgeld, Matth. 10:9. de raad van Paulus aan de Corinthers, betreffende het al of niet aangaan van huwelijken, 1 brief 7: 26, 27. en meer dergelijke. Het is dus nodig, hier op wel acht te geven, en te beoordeelen, naar de eigendommelijke grondbeginselen van het Christendom,

 dom, naar de wijze van uitdrukking, naar den aart der geboden zelve, en naar den toestand der Gemeente, nu en toen, of de Wetten des N. T. alleen de eerste Christenen raakten, dan of ze voor alle tijden geschikt zijn. Voor het overige, zijn ook zelfs de laatstgenoemde zoort van Wetten, in zoo verre voor ons gegeven, als wij, uit dezelve, bij wettige gevolgtrekking, kunnen leeren, hoe wij ons, in zoortgelijke gevallen en omstandigheden hebben te gedragen.

Voorts is het van belang optemerken, dat de geboden, in het N. T. vervat, zeer nauw verbonden zijn, met de andere leerstukken des Christendoms: iets, hetwelk niet weinig toebrengt tot derzelver voortreffelijkheid. Wij leeren hier door pligten, welke wij uit de natuur-wet, zoo min als uit de wet van Moses zouden kunnen weten: wij leeren toch hier door, wat wij aan onzen Heer Jesus Chr. schuldig zijn, en wat wij doen moeten, om deelgenooten te zijn van het door Hem verworven heil. Hier door worden ons ook nieuwe beweeg-middelen, nieuwe drangredenen, aan de hand gegeven, ter vervulling van alle onze pligten: die namelijk, welke ontleend zijn van Gods liefde en genade in den Heere J. C., en van de hope des eeuwigen levens, ons in het Evangelie geopenbaart. Eindelijk, ook hier door verkrijgen wij gepaster en krachtiger hulpmiddelen ter deugdbetrachting. ;Het is dan ook uit dien hoofde, dat Paulus meermalen de voortreffelijkheid der Evangelie wet, boven die van Moses, verheft, gelijk 2 Cor. 3: 6. — Gal. 3, 4. Coll. 2.

Wanneer we dit een en ander behoorlijk overwegen, zal het zoo moeilijk niet zijn, om de vraag te beandwoorden, over welke voormaals veel getwist is: Of, namelijk, de wet der X Geboden ook verpligtend is voor de Christenen? Het andwoord is dan dit: de Christenen zijn verbonden tot de waarneming van diezelfde pligten, welke God oudtijds aan Israel heeft voorgeschreven in de X Geboden, in zoo verre die voor-

schrif-

schriften, eenstemmig zijn met die der natuur-wet en der Christelijke leer; en deze verpligting rust, niet op de Sinaitische wetgeving, maar op de openbaring van Gods wil, zoo door de reden, als door het onderwijs van Jesus en zijne Apostelen: al het overige, hetwelk de wet der X woorden behelst, als het gebod van den Sabbath, de belofte van een lang leven in Canaän, de bedreiging van de misdaad der vaderen te bezoeken aan de kinderen in het derde en vierde lid, hebben geene betrekking op ons, zoo min als het hoofd der wet in het welk de Wetgever verklaard: Ik ben de Heere uwe God, die U uit Egyptenland, uit het diensthuis heb uitgeleid. Wanneer wij dus van den Zaligmaker hooren, dat Hij niet gekomen is om de wet te ontbinden, maar te vervullen, dat is, volmaakt te leeren, Matth. 5:17-19. dan moeten wij dit van die geboden der wet verstaan, welke Hij zelf in die redevoering, tegen de verwalsching der Farizeen handhaaft. En zoo ook, wanneer Paullus, Hand. 24:14. zegt, te gelooven alles wat in de wet geschreven is; en Hoofd. 26:22. dat Hij niets zegt buiten het gene Moses gesproken heeft; als mede Rom. 3:21. dat Hij de wet niet te niete doet, maar bevestigd, en dat de wet, volgens Hoofd. 7:12. heilig, en het gebod heilig, regtvaardig en goed is: zoo moeten wij dit niet anders, dan van de hoofdzaak der wet opvatten, welke, naar 's Heilands leer gebied, God boven alles lief te hebben en onze naasten als ons zelven. Het overige, bijzonder voor de Israeliten geschikt, is wel hier en daar door den Zaligmaker en zijne Apostelen, aan hunne Joodsche tijdgenooten aanbevolen, en door hen zelven ook als geboren Joden, naar de gelegenheid hunner tijden betracht, maar nooit is hetzelve, als eene algemeene rijkswet der Christenen voorgedragen, of aan iemand voorgeschreven die tot de Maatschappij der Israeliten niet behoorden.

§. 4.

Voorbeelden van Christus en van Godvruchtige menschen.

Om

Om ons volzen pligt te beter te doen kennen, ons van deszelfs betamelijkheid en van de mogelijkheid der betrachting te sterker te overtuigen, en om ons tot deszelfs betrachting met meerder aandrang te nopen, heeft het de Godlijke wijsheid en goedheid behaagd, om ons uitsteekende voorbeelden voor oogen te stellen van de zulken, die de Godlijke wet in hun gemoed en leven hebben uitgedrukt. Zodanige voorbeelden hebben wij in Godvruchtige menschen, voor en na de komst des Verlossers; schoon dezelve niet in allen opzichte volkomen zijn. Dan een onberispelijk voorbeeld gaf ons Jesus Christus van de hoogstmogelijke menschelijke heiligheid. Het is uit dit voorbeeld, dat wij zien kunnen, naar welk eene volkomenheid wij te streven hebben: terwijl de voorbeelden van Godvruchtige menschen ons leeren, hoe wij, langs den weg van Schuldbezef, verbetering en gedurigen strijd, naar die volkomenheid behooren te jagen.

Onze Zaligmaker heeft op aarde bij uitstek Deugdzaam geleefd. Gelijk wij dat Hoofd. 2. Afdeeling , hebben opgemerkt. Zulk een leven leide Hij ook bepaaldelijk met dat oogmerk, om ons een voorbeeld te geven, hetwelke wij zouden navolgen. Dit blijkt ons uit Zijne eigen gezegden. Zoo sprak Hij Matth. 20: 27, 28. Zoo wie onder u zal willen de eerste zijn, die zij u dienstknecht. Gelijk de Zoon des menschen niet is gekomen om gediend te worden, maar om te dienen. Joh. 13: 15. Ik heb u een exempel gegeven, op dat gelijkerwijs ik u gedaan heb, gijlieden ook doet. Zoo spreken de Apostelen. Paulus schrijft Filip. 2: 5-7. Dat gevoelen zij in u, 't welk ook in Chr. J. was; die in de gestaltenisse Gods zijnde, geenen roof geacht heeft Gode evengelijk te zijn, maar heeft zich zelven vernietigd, de gestaltenis eens Dienstknechts aangenomen hebbende, en is

den

den menschen gelijk geworden. Efes. 5:2. Wandelt in de liefde, gelijkerwijs ook Christus ons lief gehad heeft, enz. Petrus, 1 Br. 2:21. Christus heeft voor ons geleden, ons een Exempel nalatende, opdat Gij zijne voetstappen zoudt navolgen. en Joh. 1 Br. 2:6. Die zegt dat Hij in Hem (Christus) blijft, die moet ook zelve alzoo wandelen gelijk Hij gewandeld heeft. Het is waar, Jesus heeft, in zijne betrekking als onzen Zaligmaker, veel gedaan en geleden, waarin wij Hem, noch kunnen, noch moeten navolgen: maar Hij is en blijft ons een voorbeeld, in al het gene Hij als mensch gedaan en geleden heeft, daar Hij den menschen in alles gelijk was, in verscheidene menschelijke betrekkingen stond, en alles, wat Hij, als onze Verlosser had op zich genomen, met de gezindheden en aandoeningen van een menschelijk gemoed, en met de handelingen van een menschelijk leven heeft uitgevoerd.

Schoon nu de voorbeelden van Godvruchtige menschen niet te vergelijken zijn met die des Verlossers, zoo zijn deze nogthans voortreffelijk genoeg, om ons ook ter navolging te worden voorgesteld: en dat wel, deels, in het algemeen, ten opzichte van hunnen geheelen Godzaligen wandel, deels ook ten opzichte van bijzondere deugden, in welke ze boven hunne tijdgenooten uitmuntten. Wij worden dus meermalen op dezelve gewezen. Zoo liefde Paulus de Corinthers, 1 Brief 4:16. in zijn eigen voorbeeld en in dat van Apollos, niet opgeblazen te zijn, maar nederig te wezen. Weest mijne navolgers, schreef Hij, Hoofdst. 11:1., gelijk ook ik een navolger van Christus ben. Zoo ook 1 Cor. 3:17. en 2 Thes. 3:9. In de brief aan de Hebreen stelt Hij zoo voor der navolginge, allen die door geloof en lankmoedigheid, de beloftenis der eeuwige zaligheid beerft hebben, Hebr. 6:12., vergel. Hoofd. 12:1. Gelijk Hij Hoofdst. 13:7 schrijft: Gedenkt uwer voorgangeren, die u het woord Gods gesproken hebben, volgt hun geloove na. Desgelijks Jacobus,

 bus, Hoofd. 5: 10, 11. waar Hij als exempelen des lijdens en der langmoedigheid, Job en de Profeten voorstelt. Eindelijk ook Petrus, 1. Brief 3: 5. daar Hij aan de Christinnen het voorbeeld aanprijst van Sara en andere heilige vrouwen, die niet haar ligchaam opschikten, maar eenen stillen en zachtmoedigen Geest hadden, op God hoopten en hare eigen mannen onderdanig waren. Ook wil dezelfde Apostel, Hoofd. 5. 3. dat de Opzieners der Gemeenten zich als voorbeelden der kudde Gods gedragen zullen. Daar nu evenwel het voorbeeld van geen sterveling in allen opzichte volmaakt is, behooren we boven al de Wet van God raad te plegen, ten einde te onderscheiden, wat af of niet in hun gedrag loflijk en navolgens waardig zij: anders zouden wij ligt het kwade goed noemen, en onze gebreken met de hunne verschoonen. Liever moeten wij die onvolmaakte voorbeelden ook daarin navolgen, dat wij, gelijk zij, onze zonden en gebreken betreuren, tot de Godlijke genade onze toevlucht nemen, ons vertrouwen op den eenigen Zaligmaker Jesus Christus stellen, de hulpe van Gods Geest gedurig inroepen, en ons op eene volstandige bekeering met allen ernst toeleggen.

§. 5.

Verdeeling der Pligten.

De deugd, zoo als wij dezelve beschreven hebben §. 2. is wel slechts een, gelijk onze ziel slechts een is. Doch gelijk er onderscheidene aandoeningen en neigingen des gemoeds zijn, en onderscheidene krachten en vermogens van den mensch, gelijk ook onderscheidene standen en betrekkingen, zoo ontstaan ook hieruit onderscheidene handelingen en dus onderscheiden pligten en soorten derzelve. Van hier dan ook onderscheiden verdeelingen. De gemakkelijkste en vatbaarste schijnt mij toe die te zijn; welke ingericht wordt, naar de verschillende voorwerpen, omtrent welke onze aandoeningen en vrije wils daden verkeeren. Onze Zaligmaker althans heeft ons op die wijze onze pligten leeren onderscheiden, wanneer Hij, Matth. 22: 37-40. ons

den

de Godsinhoud der Wet voorstelt, als eischende God lief te hebben boven al, en onze naasten als ons zelven. Alle onze gezindheden en daden hebben dan betrekking, deels op God, deels op ons zelven, deels op onze naasten: waar uit dan drieërlei soort van pligten ontstaan. Doch hier omtrent, moet men wel in acht nemen, dat de pligten jegens God en ons zelven onafscheidelijk zijn, en van de pligten jegens onze naasten niet kunnen worden afgescheiden, schoon ze zonder dezelve wel kunnen plaats hebben. Immers alle pligten, en wel bijzonder die, welke hunne betrekking hebben op ons zelven en op onze naasten, moeten volbragt worden overeenkomstig Gods wet, en om dat God ze gebiedt: zoo dat wij, die zijn pligt betracht, Gode gehoorzaamt. Doch ook alle pligten welke God ons bevolen heeft, hebben ten doel de bevordering van ons eigen geluk: zoo dat wij, door gehoorzaamheid aan God, ook altijd ons eigen geluk bevorderen. Eindelijk wanneer wij omtrent onze naasten onzen pligt vervullen, dan bevorderen wij ons geluk en gehoorzamen God: schoon wij dit wel eens doen, zonder daar door juist ook eenige pligt omtrent onze naasten te vervullen.

§. 6.

Pligten omtrent God den Vader.

Tot het eerste soort, van pligten behoren dan die, welke wij aan God den Vader schuldig zijn, en door welke we tevens ons eigen geluk bevorderen. Als wij nu hier spreken van God, dan denken wij niet alleen aan God den Vader onzen Schepper, maar ook aan zijn Zoon onzen Verlosser, en aan zijnen Geest, onzen Heiligmaker. Daar wij nu tot dezen in onderscheiden betrekkingen staan, zoo vloeijen hier uit weder onderscheiden pligten voort, welke in de H. Schrift bijzonder worden opgenoemd. Wij merken dan §. 6. bijzonder op, wat wij Gode den Vader schuldig zijn: daarna §. 7. wat aan den Zoon en den H. Geest.

Het

Het eerste dan, hetwelk ondersteld kan worden is, dat wij recht aan God denken, Hem zijne Godlijke volkomenheden toeschrijven, en geene gedachten aangaande Hem hebben, die tegen zijne volmaakte natuur strijden. Wij behooren dus ons op de rechte kennis van God toeteleggen, en gedurig aan Hem te denken, met naarstige aanwending van de hulpmiddelen welke ons daartoe van God zelven aan de hand zijn gegeven. Gedenkt aan uwen Schepper is dus een les, die Salomo zeeds aan de jonge lieden leert, Pred. 12:1. Dit is, zeide Jesus in zijn gebed aan zijnen Vader, Joh. 17:3. het eeuwige leven, dat zij U kennen, den eenigen waarachtigen God. De onwetenheid aangaande God, en de dwalingen, in het rechte begrip zijner volmaaktheden begaan, stelt dus Paulus voor als de zonde der Heidenen, Hand. 17:30. Rom. 1:19. env.

Deze rechte kennis en dat aandenken aan God, moet dan ook in ons gemoed verwekken de hoogste liefde, dankbaarheid, eerbied, vertrouwen en onderwerping.

De liefde voor God noemen we in de eerste plaats, om dat onze Zaligmaker onder dezelve alle andere pligten begrepen heeft, zeggende: Gij zult liefhebben den Heere uwen God, met geheel uw hart, en met geheel uwe ziel, en met geheel uw verstand, dit is het eerste en het groote gebod. Matth. 22:37, 38. Wij beminnen God wanneer wij Hem hoogachten, en het er op gezet hebben, om zijne gunst te genieten, en Hem te behagen.

Daar nu liefde ontstaat uit dat soort van volmaaktheden, hetwelk eenige aangenaamheid heeft en genoegen aanbrengt, zoo kan men de liefde voor God in dit opzicht voor Hem onderscheiden. Doch geene liefde kan er plaats hebben, zonder vertrouwen, waardoor wij ons verzekerd houden, dat God ons gunstig is, en dat Hij zijne volkomenheden, bijzonder zijne magt, wijsheid, heiligheid en goedheid wil en zal doen strekken tot ons heil. In dit opzicht is er dan in de liefde geene vreeze, en de volmaakte liefde drijft de vreeze buiten. 1 Joh. 4:18. Nademaal nu de mate onzer liefde behoort afte hangen, van de mindere of meerdere volmaaktheid van het geliefde voor-

werp,

werp, en van dezelfs mindere of meerdere geschiktheid en gezindheid, om ons geluk en genoegen te bevorderen, zoo is God, uit dien hoofde, de hoogste liefde waardig. Hier geldt het zeggen des Heilands Matth. 19:17. Niemand is goed dan één, (namelijk) God. Weshalven dan ook het eerste en groote gebod is: Gij zult God liefhebben, met geheel uw hart, en met geheel uwe ziel, en met geheel uw verstand. Hoofd. 22:37. Betamende is dus de taal van Asaph, Ps. 73:25. Wien heb ik nevens U in den hemel? neffens U lust mij ook niets op der aarde. Daar het, eindelijk, aan de liefde eigen is, dat ze zich verblijdige, om den Geliefden te behagen en te willen zijn, zoo behoort ook tot de betamende liefde voor God, dat wij alles in het werk stellen, om Gode welgevallig te zijn, door naauwkeurig alles te doen wat Hij ons beveelt, en zorgvuldig nalaten wat Hij ons verbiedt. Want, gelijk Joh. schrijft 1 Brief 5:3. Dit is de liefde Gods, dat wij Zijne geboden bewaren. Van hier dan ook het gene Hij schrijft Hoofd. 2:15,16. Zoo iemand de Wereld lief heeft, de liefde des Vaders is niet in Hem; Want al dat in de wereld is, namelijk de begeerlijkheid des vleesch, en de begeerlijkheid der oogen, en de grootschheid des levens, is niet uit den Vader, maar is uit de wereld.

Wij zijn ook aan God schuldig dankbaarheid, die aangename gevoeligheid voor ontvangene weldaden, gepaart met een gedurige toeleg, om dezelve te erkennen, te waardeeren en naar het oogmerk des gevers te gebruiken. Dankt God en de Vader alle tijd over alle dingen! is dus het Apostolisch bevel, Efes. 5:20. Zoo ook, Weest dankbaar. Coll. 3:15. vg. vs. 17. en 1 Thess. 5:18. Trouwens, de betamelijkheid hier van kan niemand onbewust zijn, die maar opmerkt, dat zelfs in het gemeene leven een mensch, die de weldaden, hem van zijnen naasten geschonken, met onverschilligheid en ondankbaarheid beantwoordt, een voorwerp is van algemeene verachting en afkeer. Maar nu zijn de Godlijke weldaden, aan ons betoond, onberekenbaar

veel

veel en groot: en zij worden aan ons zonder eenige meer verdiensten bewezen. Alles toch, wat wij zijn, wat wij hebben en hopen, komt van Hem alleen: en wij hebben niets, om Hem te vergelden. Het past ons dan, ons te verblijden over ons geluk; en vooral daarover, dat Gods goedheid ons zoo gelukkig maakt. Voor het overige worden wij, tot het gebruiken van Gods weldaden overeenkomstig zijne bedeeling, ten sterksten verpligt, door de zekerheid, welke wij hebben, dat Gods bedeelingen nimmer anders zijn, dan wijs, heilig en weldadig voor de gene die Hem gehoorzamen.

Wij zijn voorts Gode eerbied schuldig, van wegens de hooge voortreffelijkheid zijner natuur, gepaard met ontzach voor Hem, aan wien wij zekenschap van onze daden schuldig zijn, en, in zoo verre vreeze en zorgvuldigheid, om Hem niet te mishagen. Dit heet Ps. 29: 1, 2. den Heere eere te geven. Ps. 130: 4. Hem te vreezen. Trouwens, wie zoude Hem niet vreezen? want het komt Hem toe; om dat niemand Hem in grootheid gelijk is. Jerem. 10: 6, 7. Nadrukkelijk is daarom de vraag, Mal. 1: 6. Een Zoon zal den Vader eeren, en een knecht zijnen Heere vreezen: ben ik dan een Vader, waar is mijne eere? en ben ik een Heer, waar is mijne vreeze? zegt de Heer der heirscharen. Vreest u niet, zeide Jesus, Matth. 10: 28, voor de gene die het ligchaam dooden, en de ziel niet kunnen dooden: maar vreest veel meer Hem, die beide ziel en ligchaam kan verderven in de hel. En Petrus vermaande de Christenen, 1 br. 1: 17. Indien gij tot een Vader aanroept, den gene die zonder aanneming der persoons oordeelt naar eens iegelijks werk, zoo wandelt in vreeze den tijd uwer inwoning. Is het bedaamd, achtinge toedragen aan hun, die door hunne deugden aanspraak hebben op dezelve, en ontzach te hebben voor zulken, die over ons gesteld zijn, en moet de eerbied en het ontzach geëerbiedigd zijn aan de eerbiedwaardigheid en ontzachelijkheid, van den gene, dien wij eeren en ontzien: met welk eene eerbiedigheid en ontzach behoorden we dan niet te zijn aangedaan jegens Hem, die boven al-

le

le onze gedachten hoog verheven, heilig en majestieus is. Treffend wordt ons dit afgebeeld, in het gezicht van Jesaias, in hetwelk zich de Serafin met hunne Vleugelen bedekten, en de een den ander toeriep: heilig, heilig, heilig is de Heer der Heirscharen, de gansche aarde is zijner heerlijkheid vol. En de Profeet zelf, bij de gedachte aan zijne onheiligheid, en de onreinheid zijnes Volks van schrik beweek. Diergelijke voorstellingen vinden wij insgelijks Openb. 4: 8–11. en Hoofd. 14: 6, 7. Deze aandoening nu van eerbied en ontzach, moet uitgedrukt worden, door ons Spreken en doen. In ons spreken moeten wij bedachtzaam en met gevoel van Gods grootheid en onze geringheid verkeeren: niets, aangaande Hem, zeggende, hetwelk met zijne hooge volkomenheden strijdt; en zijnen naam nooit gebruikende, dan met ontzach en in zaken van eenig aanbelang. En, in alle onze handelingen moeten wij door deezen eerbied voor God bestierd worden, ons zorgvuldig hoedende voor alles, hetwelk aan anderen den schijn van oneerbiedigheid voor God zoude kunnen geven. Josefs taal, Gen. 39: 9 behoort dus de onze te zijn: Zoude ik zulk eene groot kwaad doen en zondigen tegen God? Door deze vreeze des Heeren, wijkt men af van het kwade. Spr. 16: 6. Zulk eene eerbied en ontzach, is dus wel te onderscheiden, van die angst en schrik voor God, welke het treurig gevolg zijn kan van bijgeloof, valsche begrippen aangaande God, en bewustheid van eigen strafwaardigheid. Deze aandoening is onaangenaam en lastig voor den mensch, en zij strijdt met het vertrouwen en de liefde welke God begeert: terwijl de betamende eerbied eene aangename aandoening is, die ons aan God verbindt, terwijl de andere ons van Hem afschrikt. Johannes zegt daarom 1 br. 4: 18. Daar is in de liefde geene vreeze, maar de volmaakte liefde drijft de vreeze buiten: want de vreeze heeft pijn, en die vreest is niet volmaakt in de liefde. De Christenen hebben, volg. Rom. 8: 15. niet ontvangen den Geest der dienstbaarheid wederom tot vreeze, gelijk de Israeliten, die door de Wet meenden hunne vrijspraak te moeten zoeken; maar den Geest der aanneming

ning tot kinderen, door welken wij roepen Abba, Vader. Het is zoo, zondige en schuldige Adams-kinderen hebben, bij de gedachte aan Gods heiligheid en regtvaardigheid, en aan hunne zonden en onwaarde, reden, om bevreesd te zijn voor Godlijk ongenoegen en straf; en deze vrees kan ook somtijds den zondaar dringen, tot schuldbelijdenis en bekeering, als mede tot een belangnemend zoeken en gebruiken van de Godlijke genade en hulp: gelijk we daarvan voorbeelden hebben in de Joden op het eerste Christen Pinkster-feest; die in hunne harten verslagen wierden en de Apostelen vroegen: Wat zullen wij doen Mannen Broeders? Hand. 2: 37. als mede in den Stokbewaarder te Filippi, die in doodelijke ontroering zijnde, aan Paulus en Silas vroeg: Wat moet ik doen opdat ik zalig worde? Hand. 16: 30. Evenwel is deze angst op zich zelven van geene heilzame en hartverbeterende gevolgen, gelijk wij uit het voorbeeld van Simon den Toovenaar zien, Hand. 8: 24. Ja, zonder liefde voor, en vertrouwen op God, doet ze den zondaar voor God vluchten met onze eerste Ouderen, Gen. 3: 8. Met Caïn zeggen: mijne misdaad is grooter dan dat ze vergeven worde, Hoofd. 4: 14. en met Judas de dood boven het leeven kiezen, Matth. 27. 3-5. God wil dan, dat wij, zonder slaafsche vrees, bij de overtuiging onzer straf-waardigheid, wel met ootmoed en ontzach, maar toch zonder angst en vertwijfeling, tot zijne genade de toevlucht nemen; gelijk de verloren Zoon tot zijnen Vader deed, naar Luc. 15: 17-21.

Wij zijn dan ook aan God vertrouwen schuldig, waardoor we ons verzekerd houden, dat Hij ons een genadig Vader in Christus is, die voor ons op de beste wijze zorgt, en dat eeuwig doen zal: waaruit dan tevens voortvloeit, dat wij ons zonder bedenking aan de Godlijke voorzorg overgeven, en al onze hope op Hem vestigen. Tot dit vertrouwen worden wij aangemaand in de Heilige Schriften des Ouden en des Nieuwen Testaments. Wentelt uwen weg op den Heere en vertrouwt op Hem: Hij zal het maken. Ps. 37: 5. Vertrouwt op den Heere met uw gantsche hart. Spreuk. 3: 5. Werpt alle uwe bekommernissen op Hem, want Hij zorgt voor u. 1 Petr. 5: 7. Doch wij hadden ook, om ons dezen pligt te leeren, eene verklaring en een be-

be-

bevel van God zelve nodig: eene verklaring, dat Hij die aan ons niets verpligt is, wiens goedheid wij verbeurd en misbruikt, aan wiens raad en hulp wij ons onttrokken hebben, nochtans voor ons zorgt en met ons in genade handelen wil; en een bevel, zoo verceerend en bekoorlijk, als dat is, het welk ons zegt: arm, ellendig Schepsel, vertrouw U aan mij, den algenoegzamen en onveranderlijken God, toe! Hebben we nu zoodanig eene verklaring en belofte, dan kunnen wij, tot stoving van ons vertrouwen, onze aandacht vestigen op die deugden van God, door welke Hij het waardig voorwerp is van het vertrouwen der sterfelingen: als daar zijn de Godlijke alwetenheid, wijsheid, almacht, goedheid, trouwe, ja zelfs zijne heiligheid en rechtvaardigheid, maar door Hij ons heil kan en wil bevorderen. Tevijl intusschen de grond van ons vertrouwen ligt in Godlijke verklaringen en beloften, en die beloften veelmaals gedaan zijn onder zekere voorwaarden, welke van onze zijde behoren vervuld te worden, zoo kan er ook geen gegrond vertrouwen plaats hebben, en geene redelijke verwachting op de vervulling van Gods beloften, dan bij hen, die den ernstigen wil hebben, om aan de voorwaarden te voldoen, welke, door de Godlijke wijsheid en heiligheid gesteld zijn.

Die dus regt op God vertrouwt, rekent zich ook eindelijk Gode onderwerping schuldig, zoo dat hij in den wil en het oordeel van God berust, en daar naar zijn oordeel en zijnen wil geheel en al schikt. Trouwens, wanneer wij overtuigd zijn, dat God niet dwalen kan, en dat alles wat God wil, goed en heilig is, hoe zouden we dan met reden kunnen weigeren dat oordeel en dien wil te volgen? Is het dan dat ons oordeel en onze neiging eenen anderen streek volge, zoo past het ons het stond te veranderen, zoo dra ons iets anders van Gods wege bekend wordt. Zoo behoren we dan, met die van Thessalonika de Godlijke openbaring geloovig aantenemen, niet als den menschen woord, maar, gelijk als het waarlijk is als Gods woord. 1 Thess. 2: 13. Zoo behoren we ook met alles te vreden te zijn, wat God over ons brengt, elke last gewillig te dragen

dien

 dien God ons oplegt, en dat het zoo zijne bestelling is, naar het voorbeeld des Zaligmakers, die zeide: niet gelijk ik wil, mijn Vader! maar gelijk Gij wilt, Matth. 26: 39. Zoo behoort we ook eindelijk, dat alles te doen, wat God ons beveelt, al is het moeijelijk, en strijdig tegen onze lusten. Zulk eene onderwerping zie past aan ons, die onder Gods regering staan: want Hij is onze Heer, en de vrijze en weldadige beschikker van ons lot; en wij zullen nooit gelukkig en vergenoegd kunnen zijn, dan met zulk eene vertrouwelijke onderwerping. Doch wij zijn tevens zondaren, waardig Godlijk ongenoegen en straffen; het past ons dus ook, dit te gevoelen en te erkennen, en deze erkentenis uitteedrukken, door gevuillige onderwerping aan de welverdiende straffen en weldadige tuchtigingen des allerhoogsten; volom wij, naar Gods genadige verklaring, tevens tot zijne ontfermende vergeving en tot de voorspraak van Christus onze Middelaar de toevlucht moeten nemen, niets van onze eigene waarde, maar alles van Gods genade verwachtende, en ons aan hare vrijspraak, zonder eenig bewijs op onze verdienste, onderwerpende. Zulk eene ootmoedigheid leerde de Zaligmaker aan zijne Discipelen, Luc. 17: 10. Wanneer gij zulk gedaan hebben al hetgene U bevolen is, zoo zegt, wij zijn onnutte dienstknechten, want wij hebben maar gedaan, hetgene wij schuldig waren te doen. Insgelijks in het voorbeeld van den Tollenaar, Hoofd. 18: 13, 14. Jakobus noemt dit, zich vernederen voor den Heere, Brief 4: 10.

§. 7.

Pligten omtrent Jesus Chr. en den H. Geest.

Nademaal Jesus Christus, die met zijne Godlijke natuur als Zoon van God, ook eene heilige menschheid vereenigd heeft, onze Zaligmaker en Heer is, van God zijnen Vader daar toe aangesteld, zoo hebben wij ook jegens Hem, in deze zijne betrekking, geurige pligten te vervullen. Hij moet dan het voorwerp zijn van onze innigste liefde. Hij zelf vorderde dezelve van allen die Hem aanhangen, in die mate, dat ze zelfs Hem behoorden te stellen boven Vader, en Moeder, boven Echtgenooten en Kinderen, ja ook boven

hun

hun eigen leeven. Matth. 10: 37. Luc. 14: 26. Aan Hem zijn wij de hoogste dankbaarheid schuldig, daar Hij ons een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden is, volgens Heb. 5: 9. Hem behoort wij den hoogsten eerbied toetedragen, en met den Apostel, Heb. 13: 21. in te stemmen: Hem zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid! Hij heeft zecht op al het vertrouwen onser harten, en ons zaakt ook, hetgene Hij aan zijne jongeren zeide Joh. 14: 1. Gijlieden gelooft in God: Gelooft ook in mij. Het past ons ons geheel aan Hem te onderwerpen, geheel voor Hem te zijn, in leeven en in dood. Trouwens, Hij is voor allen gestorven, opdat degeen die leeven, niet meer zich zelven zouden leeven, maar dien die voor hunne gestorven en opgewekt is, 2 Cor. 5: 15. Want niemand van ons leeft zich zelven en niemand sterft zich zelven; want het zij dat wij leeven, wij leeven den Heere, hetzij dat wij sterven, wij sterven den Heere; het zij dan dat wij leeven, het zij dat wij sterven, wij zijn des Heeren. Want daar toe is Christus ook gestorven en opgestaan en weder levend geworden, opdat Hij beide over dooden en leevenden heerschen zoude. Rom. 14: 7-9. Zoo behoort dan het bestaan van Paulus het onze te zijn, in alles voor Jesus over te hebben, gelijk Hij betuigde Hand. 21: 13. Ik ben bereid, niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven voor den naam des Heeren Jesus. Alo mede dat van zijne vrienden, die, dit hoorende zeiden: de wille des Heeren geschiede! Trouwens, wij zijn ook daartoe in zijnen naam gedoopt, om Hem met den Vader, de eere onser Godsdienstige hulde te brengen, Matth. 28: 19. Die den Zoon niet eert, eert ook den Vader niet, die Hem gezonden heeft. Joh. 5: 23.

Nademaal de H. Geest ons door Christus gegeven is, ten Leeraar, Troosten en Leidsman, ten einde wij de waarheid zouden kennen, en op den weg der Geloofs en der Godzaligheid ten eeuwigen leven zouden geleid worden, en wij door den Doop ook aan Hem verbonden zijn, zoo ontstaan daar uit ook Pligten, welke wij jegens Hem, in die betrekkinge, behoorzen te vervullen. Het betaamt ons, namelijk, zijn onder-

wijs

 wijs, zijne vermaning, bestraffing en vertroosting gaarne te hooren; Hem te gehoorzamen, en een dankbaar gebruik te maken van zijne leiding. Zoo luidt het bevel van Christus aan zijne Gemeenten: die ooren heeft, die hoore, wat de Geest tot de Gemeentens zegt. Openb. 2: 7, 11, 17, 29. Hoofd. 3: 6, 13, 22. Van daar dan ook de Apostolische vermaningen: bedroeft den H. Geest niet, door welken Gij verzegeld zijt. Efes. 4: 31. Bluscht den Geest niet uit. 1 Thess. 5: 19. Bidt door den H. Geest: Judas v. 20. Trouwens, de Apostelen gaven zelve het voorbeeld van gewillige gehoorzaamheid aan het bestier en de leiding van den H. Geest. verg. Hand. 3: 2-4. Hoofd. 15. 28. 1 Kor. 2: 13. Paulus mogt dan ook daarom de Opzieners der Gemeente te Efezen dringen tot naauwkeurige achtneming op de Gemeente, om dat de H. Geest hen tot Opzieners over dezelve gesteld had. Hand. 20: 22. en de Romeinsche Christenen bij de liefde des Geestes bidden, dat zij zich met hem in gebeden wilde vereenigen. brief 15: 30. Zoo ook konde Jak. brief 4: 5. zijne medechristenen van nijdigheid afmanen, om dat de Geest, die in hun woonde, geen lust had tot nijdigheid. Geen wonder dan ook, dat Stefanus zijne Joodsche tijdgenooten, die hardnekkig waren tegen het Evangelie, dat de H. Geest hun liet prediken, verweet, dat zij den H. Geest wederstonden, gelijk hunne Vaders gedaan hadden: nog ook dat Petrus, het Godloos opzet van Ananias, om de Apostelen door den Geest verlicht te bedriegen, voorstelt, als een liegen tegen den H. Geest. Hand. 5: 3. En dat eindelijk de Apostel, Hebr. 10: 29. de halsstarrige ongehoorzaamheid tegen het erkende Evangelie voorstelt, als een smaadheid aandoen aan den H. Geest.

§. 8.

Pligten omtrent ons zelven.

Op de pligten jegens God, laat men voegzaamst volgen die, welke wij aan ons zelven schuldig zijn. De behandeling derzelve behoort toch vooraf te gaan, eer we de pligten omtrent onze medemenschen kunnen behandelen. Elk mensch immers wordt, uit zijnen aart, door liefde voor zich

zich zelven het eerst en meest gebreeven. Die zelf-liefde heeft God in den mensch gelegd: en dezelve werkt in hem, eer hij nog iemand buiten hem kent. Hij moet ook tot de liefde voor anderen vooral worden aangedreven, door de verbintenissen, in welke hij, door de Godlijke voorzienigheid met hun geplaatst is. Het is er ook zoo verre van af, dat de Zaligmaker en zijne Apostelen dit zouden hebben afgekeurd, dat ze veeleer zulk een eerstbeginsel van zelf-liefde, in ieder mensch, hebben onderstelt en goedgekeurd. De Zaligmaker toch gebiedt, naast de liefde tot God, onzen naasten liefte hebben, als ons zelven: ten blijke, dat wij de liefde tot anderen moeten regelen naar eene betamende zelfliefde; dat dus deze voorgaat, in orde van denken, en gene haar volgt. O Apostel Paulus onderstelt ook, dat de mensch, uit liefde voor zich zelven, voor zijn leeven en het welvaren van zijn lichaam behoort te zorgen, schrijvende Ef. 5: 29. niemand heeft ooit zijn eigen vleesch gehaat, maar hij vedt en onderhoudt het; en er bijvoegende: gelijkenwijs de Heer de Gemeente vedt en onderhoudt. Dezelfde gebiedt ook de Filippiers, Brief 2: 12. Werkt uwes zelfs zaligheid, met vreezen en beven. Ook schrijft Jakobus. Hoofd. 2: 8. Indien gij dan de Koninglijke wet volbrengt, naar de Schrift, Gij zult uwen naasten liefhebben als u zelven, zoo doet gij wel.

Het is zoo, onze Zaligmaker en zijne Apostelen hebben sommige voorschriften gegeven, welke, oppenflakkig beschouwd, zouden kunnen schijnen, deze liefde voor zich zelven te verbieden, of althans eene achterstelling van zich zelven te bevelen, met voorzetting van onzen naasten. Althans zij, die de geboden van zelfverloochening tot in het ongerijmde verdrijven, hebben in zoodanige gezegden, sterkte voor hun gevoelen gezocht. Doch eene naauwkeurige overweging van de geboden des Heeren en zijner Gezanten zal ons van de verkeerdheid deer meening moeten overtuigen. Het is zoo, de Zaligmaker zegt tot zijne Discipelen, Matth. 16: 24. Zoo iemand achter mij wil komen, die verloochene zich zelven, en neme zijn kruis op en volge mij.

 mij. Doch Hij eischt geene verlochening van iets, dat hun waar geluk zoude bevorderen, maar slechts de opoffering van een kort en onvolmaakt genot des tijdelijken leevens, aan de beritting van een grooter goed, gedurende een eeuwig leeven. Trouwens, Hij voegt er in eenen ademe bij: want zoo wie zijn leven zal willen behouden, die zal 't zelve verliezen; maar zoo wie zijn leven verliezen zal om mijnent wil, die zal 't zelve vinden. En Hij geeft daar mede den duidelijksten te kennen, hoe Hij de ware eigenliefde bestieren wil, en hoe Hij, uit een beginsel van welbegrepen zelf belang, zijne leerlingen wil opleiden, tot het kiezen van een veel grooter en bestendig goed, boven een veel kleiner en kortstondig. Trouwens, om die reden, zeide Hij ook, Matth. 10: 39. Die zijne ziele vindt, zal derelve verliezen; en die zijne ziele zal verloren hebben om mijnent wille, zal derelve vinden. e. Marc. 9: 43-48. Maar Hij, bij vergelijking, het afhouwen van een regterhand en regtervoet, en het uitsteken van een regter oog beseelt, dringt Hij ook deze pligten aan, door te zeggen, dat het beter is, dus verminkt ten leven integaan in het koningrijk van God, dan, met een ongeschonden ligchaam geworpen te worden in de hel, in het onuitblusschelijk vuur, daar de worm niet sterft en het vuur niet uitgeblusscht wordt. Verstaan we dus des Heilands gezegden wel, die van Paulus zullen ons ook niet belemmeren. Hij wil, Filipp. 2: 4. dat een iegelijk niet op het zijne ziet, maar ook op hetgeene der anderen is; doch het woordjen ook, hetwelk Hij hier gebruikt, toont genoeg dat het zijne meening is, dat een iegelijk niet alleen op zijn eigen belang, maar ook te, voens op dat van anderen zie. Gelijk Hij dan ook vs. 5-11. ons ten voorbeelde wijst, op Jesus Christus, die zich zelven heeft overgegeven ten kruisdood; maar die ook, juist daarom, met eere en heerlijkheid is bekroond. Nog eens. Dezelfde Apostel getuigt, 1 Cor. 10: 33. Ik geve, in alles, aan allen genoegen, daar ik niet mijn eigen voordeel zoek,

maar

maar, dat van velen, opdat zij mogen behouden worden. Doch Hij ziet daar op het tegenwoordig voordeel des tijdelijken levens, hetwelk Hij minder zocht, dan de eeuwige behoudenis der Christenen: trouwens, dat de Apostel, in dit zijn doen, zich wel voorstelde zijne eigen behoudenis, en een veel grooter winst, die Hij, bij de opoffering van het genot des tegenwoordigen levens, geenzins doen zonde, blijkt ons, ten duidelijkste, uit hetgene Hij, aan dit zelfde Gemeente schrijft. 2 Cor. 4: 16 – 5: 5. Daarom vertragen wij niet, maar hoewel onze uitwendige mensch verdorven wordt, zoo wordt nochtans de inwendige vernieuwd van dage tot dage. Want onze lichte verdrukking, die zeer kaart vorbijgaat, werkt ons een gantsch zeer uitnemend eeuwig gewigt van heerlijkheid. Dewijl wij niet aanmerken de dingen die men ziet; want de dingen die men ziet zijn tijdelijk, maar de dingen die men niet ziet zijn eeuwig. Want wij weten, dat als ons aardsche huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis, niet met handen gemaakt, maar eeuwig, in de hemelen.

Dan om zich zelven, op eene betamende wijze, liefte hebben, en voor zich zelven wijselijk zorg te dragen, is het, voor alle dingen nodig zich zelven wel te kennen. Een ieder merke dus op, hoedanig hij zij, naar ligchaam en geest beide, van wien hij zijn aanwezen hebbe, waarloe hij geschapen zij, in welke betrekkingen hij staat, welke wet hem zij voorgeschreven, hoedanig zijne natuur ontaart zij, welke zijne bedorvenheid, hoe groot zijne zonde en daaruit ontstane ellende zij, welke weg van behoudenis, er door Gods genade, voor hem open sta, hoedanig zijne tegenwoordige toestand en verwachting zij! en wat er van dien aart meer is. Kent gij u zelven niet? vraagt Paulus, tot beschaming der Corinthiers, 2 Brief 13: 5. En Hij wil, 1 Brief 11: 31, dat wij ons zelven beoordeelen zullen. Trouwens, anders loopen wij gevaar, om ons zelven te bedriegen met valsche inbeeldingen, waar tegen de Apostel de Galatiers waarschuwt, h. 6: 3, 4.: en geheel verkeerde middelen, tot bevordering van ons zeerlijk heil, te gebruiken. Ken u zelven! was daarom de regt de Spreuk van eenen der Grieksche meest beroemde Wijzen, die toonde te begrijpen, dat al de kennis, die wij van andere dingen hebben mogen, voor ons zelven onnuit is, zoo

lang

 lang wij ons zelven niet kennen.

Die dan zich zelven zoo kent, kan ook niet anders, dan de gaven
hoogschatten, welke God, zijn Schepper, hem, naar Ziel en Lig-
chaam beide, geschonken heeft, en ingenomen zijn met den toe„
stand, in welken zijn liefderijke Weldoener hem geplaatst heeft.
En het is juist hierin, dat de ware en betamende achting voor
ons zelven bestaat. Het zoude toch ongerijmd zijn te zeggen,
dat de mensch, in dien zin, geene achting voor zich zelven
mogt hebben, of ook voor het goede, dat hij, met Gods hulpe,
doet. Het goede toch en het voortreffelijke is altijd een voorwerp
van betamende goedkeuring, het zij dat in ons, het zij in ande„
ren gevonden worde. De Apostel leert ons wel, Filipp. 2:3.
dat wij, door ootmoedigheid, anderen hooger moeten achten, dan
ons zelven, doch Hij zegt niet, dat wij ons zelven geheel niet
achten, min-achten, of verachten moeten, integendeel veron„
derstelt Hij, dat wij ook achting voor ons zelven hebben, wan„
neer Hij er bijvoegt, dat wij anderen door ootmoedigheid, meer
moeten achten. Trouwens, dezelfde Apostel wil ook, Gal. 6:4. dat
ieder zijn eigen werk zorgvuldig beproeven zal, ten einde hij ee„
nen regtmatigen roem op zich zelven zoude kunnen dragen.
Het komt er dus maar op aan, dat wij, bij deze betamende zelf
achting, ons zorgvuldig hoeden, voor een te hoog gevoelen van ons
zelven, en voor dien hoogmoed die zich inbeeld te zijn, het gene
men niet is, die zich zelven meer eere toekendt, dan men waar„
dig is, die de gebreken over het hoofd ziet, met welke men
bezoedeld is, die anderen veracht en miskent, en die het goede
en voortreffelijke, het gene men bezit, niet toekent aan hun, die
daar toe hebben medegewerkt, en boven al aan den oorsprong van
alles goeds, die aan ons het bestaan, met alle onze krachten en
vermogens gegeven heeft en onderhoudt. Het is deze mati„
ging der zelf-achting, welke door den Apostel Petrus wordt
aanbevolen, 1 br. 5:5. Zijt met ootmoedigheid bekleed; want
God wederstaat den hovaardigen, maar den nederigen geeft Hij
genade. En het is tegen dezen hoogmoed, dat Paulus ver„
maant, 1 Cor. 4:6,7. vragende: wie onderscheidt u? en wat
hebt gij, dat gij niet hebt ontvangen? en zoo gij het ook
ontvangen hebt, wat roemt gij, als of gij het niet ont„
vangen had?

Uit

Uit deze betamende zelfachting sproit dan ook voort eene betamende liefde tot ons zelven: eene liefde, die, niet blind en redenloos is, maar, die, door heilige bedevelingen, en wijs beleid bestiert, ons er op uit doet zijn, om ons zoo te gedragen, dat wij gewegen aan ons zelven kunnen hebben, ons verlicht gewaten kunnen voldoen, en ons zelven waarlijk welmaken; eene liefde dus, welke ons alle gepaste middelen doet in het werk stellen, tot eene zorgvuldige bewaring en betamende vermeerdering der krachten en vermogens, welke God ons schenkt, en tot verkrijging van die zegeningen, welke ons de Hemelsche Vader, door onzen Heer Jesus Christus, als verkrijgbaar heeft voorgesteld. Het is deze zelfliefde, in den meer bepaalden zin, welke de heilige Schrijvers ons aanbeveelen. Zoo schrijft bij voorbeeld Paulus aan de Corinthiers, 1 br. 6:18. Vliedt de hoererij! en hij geeft voor reden van die vermaning: die hoererij bedrijft, die zondigt tegen zijn eigen ligchaam; benadeelt dus zich zelven; en hoe onbetamend trederom dit zij, toont hij, door hen te doen opmerken, dat ze duur gekocht waren, en daarom God behoorden te verheerlijken, in ligchaam en geest, welke Gods zijn. vs. 20. Om dierelijke redenen wil hij niet, dat de Christenen zich zelven tot dienstknechten of slaven van menschen zullen maken, aanmerkende ze duur gekocht en dienstknechten van Christus zijn. Hoofd. 7:22, 23. Insgelijks vermaant de Apostel de Filippische Christenen, h. 2:12, 13. Werkt uwes zelfs zaligheid met vreeze en beven [als menschen die u zelven lief hebt;] want [zoo voortreffelijk zijt gij, en zoo veel moodt er aan u gedaan] het is God die in u werkt, beide het willen en het werken, naar zijn welbehagen. Op gelijke wijze, brengt Petrus zijne medechristenen hunne voortreffelijkheid onder het oog, schrijvende 1 br. 2:9. Gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninglijk Priesterdom, een heilig Volk, een verkregen Volk; en grondt daarop de vermaning, om zich te gedragen, overeenkomstig die hoogte waardigheid, en bijvoegende: opdat gij zoudt verkondigen de deugden des gene, die u uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wonderbaar licht.

De

De bekommerde zelfliefde doet ons dan begeeren tweeërlei soort van goederen, welker genot en bezitting nodig zijn tot het genoegen en het nut onzes levens. Het eerste soort heeft moral betrekking op onze ziel: het tweede op ons ligchaam. Het eerste soort is het voortreffelijkste: en het is dus onze pligt om daar voor boven al te zorgen; zoo dat, wanneer wij in de omstandigheden komen van beide niet te gelijk te kunnen genieten, het pligtmatig zij, de verkrijging van ligchaams-goederen op te offeren aan de goederen der ziel, nademaal de laatste voortreffelijker en dúurzamer zijn, dan de eerste. In dien zin vermaande de Heiland, Matth. 6: 19, 20. Vergadert U geen schatten op de aarde, daar zal de motte en roest verderft, en daar de dieven doorgraven en stelen: maar vergadert U schatten in den hemel, daar zal noch motte, noch roest verderft, en daar de dieven niet doorgraven ~~en~~ noch stelen. en Joh. 6: 25. Werkt niet om de spijze die vergaat, maar om de spijze die blijft tot in het eeuwige leven.

Het behoort dus onze eerste zorge te zijn, dat wij onzen Geest beschaven, oefenen, heiligen, volmaken. Ons verstand behoren we, door gedurige opmerkzaamheid, inspanning en oefening te scherpen, te beschaven en te verrijken, met kundigheden, van die dingen, welker kennis tot bevordering van onze gelukzaligheid vereischt wordt: en wij moeten ons hoeden voor die onkunde en dwaling, welke ons in de behartiging van ons wezentlijk welzijn zouden hinderen. Wel gelukzalig is toch de mensch, die wijsheid vindt en verstandigheid voortbrengt. Spreuk. 3: 13. Paulus wenschte daarom, dat de Christenen mochten vervuld worden met de kennis van Gods wil, in alle wijsheid en geestelijk verstand, Coll. 1: 19. Trouwens, God wil, dat alle menschen ~~tot kennis~~ der waarheid komen. 1 Tim. 2: 4. En Petrus vermaande daarom de Christenen, 1 br. 2: 2., om, gelijk de pasgeboren kinderen naar de moedermelk begeerig zijn, zoo ook de redelijke onvervalschte waarheid-leer te begeeren, ten einde door dezelve opgewassen in kennis en deugd. Voorts is het

onze pligt, onze gemoeds-aandoeningen en driften zoo te beheeren, dat wij, op eene behoorlijke en nuttige wijze, worden aangedaan en bewogen, door de dingen, welke in ons eenigen lust of onlust, genoegen of ongenoegen, blijdschap of droefheid, verlangen of zorg, hope of vreeze kunnen verwekken. Wij hebben dus ons te wachten, en voor verkeerde en voor onmatige aandoeningen, en voor geheel gebrek van aandoeningen of ongevoeligheid: drie gebreken, welke ons zeer hinderen in het genot van de voordeelen, welke, uit het regt, matig, en tijdig gebruik onzer aandoeningen en driften voortvloeijen, voor het genoegen en het nut onzes levens. Het is daarom ook, dat Paulus de Christenen vermaand om een afkeer te hebben van het boze, en het goede aantehangen. Rom. 12: 9. En om de kwade begeerlijkheden te vlieden, en naar het goede te jagen. 2 Tim. 2: 22. Eindelijk, moeten we het vooral op de verbetering en heiliging van onze genegenheden en wilsneigingen toeleggen. Dat doen we, wanneer wij derelve regelen naar, en onderwerpen aan de Godlijke wet, en in deezen gedurig naar meerder volmaaktheid streven. Jesus eischt in dit opzicht, zuiverheid van hart. Matth. 5: 8. Paulus schrijft ook daarom 2 Cor. 7: 1. Laat ons ons zelven zuiveren van alle besmetting des vleesch en des Geests, voleindigende de heiligmaking in de vreeze Gods. en Petrus, 2 Brief 1: 5-7. voegt bij uw Geloof kloekmoedigheid, bij de kloekmoedigheid wijsheid, bij de wijsheid gematigdheid, bij de gematigdheid lijdzaamheid, bij de lijdzaamheid godzaligheid, bij de godzaligheid broederlijke liefde, bij de broederlijke liefde liefde jegens allen.

Naast de zorg voor den welstand onzer zielen, behoren we voor het welzijn des ligchaams te zorgen.

Het is dus een eerste pligt, te zorgen voor het behoud van het leven, het welk ons God, in deze aardsche wooning geeft, als mede voor de ongeschondenheid en goede gezondheid onzes ligchaams. Alles, waar door ons ligchaam,

dat

 dat pronkstuk der Godlijke wijsheid, geschonden, verzwakt, of minder bruikbaar gemaakt wordt voor de ziel, is een misdaad; welke wij, met Paulus Efes. 5:29. als een haten van zijn eigen vleesch, moeten veroordeelen. In den hoogsten trap bezondigen zij zich, die uit verdriet in hun leven, aan hetzelve vrijwillig en gewelddadig een einde maken: en dus zich zelven de macht aanmatigen over een leven, hetwelk zij zich zelven niet gegeven hebben, en het welk wij niet mogen afleggen, voor dat Hij, die ons hier op onzen post plaatste, ons van denzelven afroept. In dit opzicht behoort des Christens leus te zijn: niemand van ons leeft zich zelven en niemand sterft zich zelven, want het zij dat wij leven, wij leven den Heere, het zij dat wij sterven, wij sterven den Heere; het zij dan dat wij leven, het zij dat wij sterven, wij zijn des Heeren. Rom. 14:7.8.

Tot bewaring, oeffening en vermeerdering van de lighamelijke gezondheid en krachten, zoo wel als van onze zielsvermogens, is een gestadige arbeid nodig, en moet de lediggang vermijd worden. Het arbeiden is ons boven dien aanbevolen, ter verkrijging van het nodige, tot levens-onderhoud, naar de inrichting, welke onze Schepper, reeds van den beginne verordend heeft. Verg. Gen. 2:15. Zijne goedheid heeft daarenboven onze natuur zodanig ingericht, dat de arbeid lustig, moedig, en weltevreden maakt, de ledigheid daarentegen hem ontlust, verveling en verdriet veroorzaakt. Onder de heilige Schrijvers des O. T., laat zich Salomo bijzonder tegen de luiheid uit, Spr. 6:6-11. En onder die des N. V., vermaand Paulus de Christenen te Efesen Hoofd. 4:28., tot den arbeid, die den mensch zelve nuttig is, en hem in staat stelt, om ook den noodlijdenden mede te deelen. Dat zelfde beval hij ook bij herhaling, in den naam van onzen Heer Jesus Christus, den Christenen te Thessalonika, onder welke er sommige lediggangers en ongeregelden waren, welken hij, ter hunner be-

beschaming wees op zijn eigen voorbeeld, en hun ten regel voorschreef: Zoo iemand niet wil werken, dat hij ook niet ete! 1 Brief 4: 11. 2 Brief 3: 10 – 12. Doch bij den arbeid, moet men wel toezien, dat men eene wijze keure doe, en eene gepaste maat houde: Wat de keure betreft, niet alke arbeid ~~voegt niet~~ aan allen. Elk kieze zich dus dat soort van werkzaamheid, met het welke hij aan de Maatschappij, aan zich zelven en aan de zijnen het meeste voordeel kan aanbrengen, hetwelk naar zijne krachten en vermogens meest berekend is, en hetwelk meest overeenkomt met den stand, en de betrekkingen, welken hij, in eene geregelde Maatschappij bekleedt. En wat de mate aangaat, men moet toezien, dat men zich niet door onmatigen arbeid afmatte en krenke, en zich, van de, voor ligchaam en geest noodige rust en slaap niet berove. Het Christendom schrijft ons, in dit opzicht deezen algemeenen regel voor: hebbende verscheiden gaven, naar de genade die ons gegeven is, laat ons die gaven besteden, niet traag zijnde in het benaarstigen, maar vurig van geest, den Heere dienende! Verg. Rom. 12: 6. 7. 11.

Tot de dingen, welke wij ter levens-onderhoudinge nodig hebben, en door eerlijken arbeid verkrijgen moeten, behooren hoofdzakelijk, behalven de lucht die wij inademen, drie dingen: Spijze en Drank, kleeding en huisvesting. Omtrent elk derselve, heeft dan een Christen te zorgen, dat hij ze eerlijk verkrijge en wel gebruike met matigheid en spaarzaamheid, zonder zich aan weelde en wellust overtegeven.

In het gebruik van spijze en drank moet hij eene goede keure doen, en eene juiste maat bewaren. In het kiezen behoort hij vooral op zijne gezondheid, minder op zijnen smaak te zien. En de maat moet hij zich laten

ten voorschrijven door de behoefte zijns ligchaams: althans zich onthouden van alles, wat zijne maag bezwaart, en eene goede spijsvertering hindert. Overdadigheid, verkwisting, lekkerbekkerij, brassen en slempen, zijn dus ondeugden, voor welke zich een Christen zorgvuldig te wachten heeft. Inzonderheid moet hij zich hoeden voor dronkenschap en onmatig gebruiken van Wijn en sterke dranken, om dat de mensch, daardoor niet alleen, ligchaam en geest verzwakt, maar ook in verzoeking en gevaar komt, om dingen te zeggen en te doen, die op menigerlei wijze schadelijk en skandelijk zijn. De Heiland waarschuwde daarom ook zijne jongeren: Wacht U zelven, dat uwe harten niet U eenigen tijd bezwaard worden met brasserij en dronkenschap. Luc. 21: 34. en stelde de zamprzalige gevolgen van een overdadig leven voor, in de Gelijkenis van den zijken Man, die alle dage vrolijk en prachtig leefde, maar na zijnen dood onlijdelijke behoeften en smarten leedt. H. 16: 19-31. Ook Paulus wekte de Christenen op: laat ons als in den dag eerlijk wandelen, niet in brasserijen en dronkenschappen: maar doet aan den Heer Jesus Christus, en verzorgt het vleesch niet tot begeerlijkheden. Rom. 13: 13, 14. Wordt niet dronken in Wijn, maar in overdaad is, maar wordt vervuld met den Geest. Efes. 5: 18.

Hetzelfde heeft plaats, ten opzichte der kleeding. Twee redenen zijn er om welke wij kleederen nodig hebben: de eene ter afweering van hitte en koude, en van de ongemakken van eenen guurren dampkring; de andere ter bedekking van die ligchaams leden, welker te vrije beschouwing, den wellust onbijdig prikkelt. Het is dus bij de kleeding het eerste en tweede vereischte, dat derselve aan deze oogmerken, op de beste wijze voldoe: terwijl het een schadelijk en skandelijk

lijk misbruik is, zich zoo te kleeden, dat de gezondheid er door benadeeld worde en de kuischheid gekrenkt. Doch het is daar te boven ook eene nuttige en onder beschaafde Natien algemeen aangenome gewoonte, dat, niet alleen de beide geslachten, aan onderscheiden kleeding kenbaar zijn, maar dat zich ook de verschillende rangen en standen van menschen in de maatschappij, door eenige onderscheidende form, of door meerdere en mindere rijkdom der kleeding, van malkander onderscheiden. Het komt dan hier bij vooral aan, op gematigdheid, door welke zich elk, overeenkomstig zijnen stand, voordoet, en dat men zich, aan den eenen kant voor te weidsche pracht, en grillige mode-zucht, en aan de andere zijde voor eene slordigheid en stijve gehechtheid aan verouderde zeden wachte. De Apostelen keuren de versieringe des ligchaams niet af, gelijk uit Paulus redeneering 1 Cor. 12: 23, 24. blijkt, doch zij leeren tevens, dat men meer in het versiersel van eenen zachtmoedigen en stillen geest, dan in den ligchaams opschik zijne eere moet zoeken; gelijk dat ons uit de vermaning van Petrus aan de Christinnen van zijnen tijd, 1 Brief 3: 3-5. blijken kan. Wat voor het overige in de kleedendragt eerbaar en welvoegelijk zij, hangt ten deele af, van het klimaat, ten deele van de algemeene aangenomen gewoonte. Weshalven dan ook Paulus, daar naar zijn bestuur inricht, aan de Corinthische Mannen en Vrouwen. 1 Brief 11: 4-15. leerende, dat de Mannen, bij de openbare Godsdienst oeffeningen het hoofd ongedekt, de Vrouwen het gedekt moeten hebben, en dat het wel de Vrouwen, maar niet de Mannen voegt lang hair te dragen. Ook hier bij komt ons de gelijkenis te pas, in welke onze Heiland der rijken wellusteling, teekende als gekleed met purper en zeer fijn lijnwaad, levende alle dagen vrolijk en prachtig.

Luc.

Luc. 16: 19.

Deuijl ook onze woningen, ons hoofdzakelijk, moeten dienen, om ons tegen de gruwheid der lucht, en tegen den overlast van menschen en dieren te beveiligen, als mede om ons een vrij en aangenaam genot des levens met ons gezin te doen hebben: zoo behoort ook, in de keus van derelve, boven al gezien te worden, op het geen aan deze oogmerken het meest bevorderlijk is. Ook geldt hier omtrent meder dezelfde onderscheiding van rang en stand, welke ten aanzien der kleeding is opgemerkt.

Behalven het noodzakelijke, van spijze en drank, van kleeding en van huisvesting, zijn er, zeer vele dingen, die, of door de natuur, of door de menschelijke konst geschikt zijn, om ons gemak en, zinlijke genoegens aantebrengen, en die daarom of gebruikt of bezeten worden. Zij, die zich derelve, onbekrompen kunnen aanschaffen, worden zijken geteld: die dit niet kunnen doen, maar alleen voor zich en de kunnen het noodige kunnen bekomen, zijn wel niet zijk, maar ze zijn evenwel ook voor de behoeftigheid bewaard, welke de armen lijden, die zelfs niet in staat zijn, om zich zelven en hun gezin van het noodige te voorzien. Daar dus de arme anderen geene hulp toebrengen kan, maar de hulp van anderen nodig heeft, zoo is het ieders pligt, om zich, zoo veel hij kan, door eerlijke middelen, voor de armoede te hoeden. Kan men, daarenboven zich zijk dommen vergaderen, zonder eenige zijner pligten te krenken, en zonder verzuim van de gewigtigste zielen zorg, dan staat het den Christen vrij, ook in dit opzicht, zijnen staat te verbeteren; ja, hij is daar toe verpligt, om zich zelven en de zijnen, in de gelegenheid te stellen, van meer nuttig te zijn, voor min gegoedden, en voor de gansche Maatschappij: doch even zeer moet hij zich hoeden voor

zucht

zucht naar rijkdommen; welke hem aan zijne deugd en eer, vergenoegdheid en gezondheid, schaden zoude. Is iemand in ruime omstandigheden geplaatst, hij moet ook dan, ter eere van die God, die hem alles rijkelijk geeft, om te genieten, een zuiver gebruik maken van het verkwikkelijke deses leevens, zonder zich evenwel daar aan verslaven. Als iemand, in tegendeel, in bekrompene omstandigheden, hij moet zich dan op het allerzuinigst zoeken te behelpen. In het algemeen behoort men zich, aan den eenen kant, voor gierigheid en karigheid, aan den anderen kant voor overdaad en verkwisting, te wachten. Het eerste noemt de Zaligmaker Matth. 6: 24. den Mammon dienen, en Paulus noemt een gierigaart eenen afgoden dienaar, Efes. 5: 5. Weshalven ook Jesus tegen de gierigheid waarschuwt, door de gelijkenis van den rijken man, wiens land welgedragen had, Luc. 12: 15-20. Tegen het andere waarschuwt de Heiland, in de gelijkenis van den Rentmeester, die het goed van zijnen Heer doorbragt, Luc. 16: 1. en vervolgens; en vooral in die van den rijken wellusteling, vs. 19-31. Eindelijk, zullen zij, die eene onmatige zucht naar rijkdommen hebben, de opmerking van Paulus behoren ter harte te nemen, 1 Tim. 6: 8, 9, 10. Als wij voedzel en dekzel hebben, wij zullen daar mede vergenoegd zijn; doch die rijk willen worden, vallen in verzoeking en in den strik, en in vele dwaze en schandelijke begeerlijkheden, welke de menschen doen verzinken in verderf en ondergang. Want de geldgierigheid is een wortel van alle kwaad. Terwijl de rijken zijne vermaning behoren te behartigen, vs. 17-19. om niet hoogmoedig te zijn, noch hunne hope te stellen op de ongestadigheid des rijkdoms; maar op den leevenden God, die ons alle dingen rijkelijk verleent om te genieten, als mede om weldadig te zijn, rijk te worden in goede werken, gaarne medetedeelen en gemeenzaam te zijn, ten

ein-

einde zich een goed fundament tegen het toekomende te leggen, op dat zij het eenige leeven verkrijgen mogen.

Wanneer wij dus, door betamende zorg voor onzen ligchamelijken en geestelijken welstand, ons eigen heil bekartigen, en leevens onze pligten jegens onze medemenschen niet verzuimen, dan leggen wij ons daar door te ons op het verkrijgen en behouden van eenen eerlijken naam en rechtmatigen lof toe. Een goeden naam en eere kunnen wij toch langs geenen anderen betamenden weg verkrijgen: en aan dezelve ligt ons veel gelegen, om dat wij, zonder dezelve, vele genoegens dezes leevens niet genieten en in onze bekrekking minder nuttig zijn kunnen. Salomon zeide daarom: de naam is uitgelezener dan groote rijkdom; de goede gunste, dan zilver en dan goud. Spr. 22: 1. En Paulus vermaande de Filippiërs, hoofd. 4: 8. om alles te bedenken wat wel luid en loflijk is. Daar evenwel het oordeel der menschen over onze daden en derzelver waardij, dikwijls zeer verkeerd is, moet het er ons meer om te doen zijn, dat wij waarlijk goed en eerwaardig zijn, dan dat wij voor goed gehouden worden en eere ontvangen. In dat opzicht behoort men, bijzonder, in geval van miskenning der menschen, zich te verheffen boven hun falend oordeel, en, met Paulus te zeggen 1 Cor. 4: 3. 4. Mij is voor het minste dat ik van u lieden geoordeeld worde, of van een menschelijk oordeel, ja ik oordeele ook mij zelven niet. Want ik ben mij zelven geenes dings bewust, doch ik ben daar door niet gerechtvaardigd, maar die mij oordeelt is de Heer. vg. 2 Cor. 10: 12 – 18. Trouwens, wanneer ons, om deugdzame bedrijven, smaad der menschen wederwaart, moeten wij ons te vreden stellen met de gedachte, aan het woord onzes Heilands: Zalig zijt Gij, als u de menschen smaden, en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken, om mijnent wille, Matth. 5: 11. Wanneer het dus onze eerste zorg is, goed te doen, zo moet het ook onze tweede zorg zijn, dit

goede

goede zoo te doen, dat wij als geeddvende kenbaar worden voor de menschen; dit gebiedt ons ook de Heiland, zeggende: laat Uw licht alzoo schijnen voor de menschen, dat zij Uwe goede werken mogen zien, en Uwen Vader, die in de Hemelen is, verheerlijken. Matth. 5:16. En, daar anderen ligt tot misverstand en dwaling kunnen komen, omtrent onze daden en bedoelingen, zoo past het ons daar tegen te zorgen, door voorzichtigheid en naauwlettendheid op ons gedrag, vooral ook in dingen, die men anders welligt voor onverschillige en kleinigheden zoude houden. In dit opzicht geldt de les van Paulus: onthoudt U van allen schijn des kwaads. 1 Thess. 5:22. Zoo nodig deze voorzorg is, zoo onbetamelijk is het gedrag van die eerzuchtigen, welke, door slingze streken, gewinsde deugd, eene vertooning van het gene zij niet zijn, of ook door inrichting van hunne daden naar een onrechtmatig oordeel der menschen, eene valsche eer bejagen. Tegen de zoodanigen zegt Jesus: Gij neemt eere van malkanderen, en zoekt niet de eere, die van God alleen is. Joh. 5:44. Christenen betaamt het integendeel, met Paulus te kunnen zeggen: onze roem is deze, namelijk het getuigenis onzer conscientie, dat wij in eenvoudigheid en oprechtigheid Gods in de wereld verkeerd hebben. 2 Cor. 1:12. Trouwens, daartoe vermaant ons ook die Apostel, schrijvende: laat ons niet zijn zoekers van ijdele eere! Gal. 5:26.

§. 9.

Pligten omtrent onze met ons leevende medemenschen.

Met de pligten omtrent ons zelve, zijn ten naasten verbonden die, welke wij aan onze medemenschen schuldig zijn. En wel vooral aan hun, die te gelijker tijd met ons leeven: het zij ze dan alleen in betrekking als natuurgenoten tot ons staan, (§. 30.) het zij wij aan hun nog daarenboven met andere en naauwer banden verknocht zijn. (§. 33.) Doch ook zijn wij zekere pligten schuldig, aan die gene, die

die voor ons uit dit leeven gegaan zijn, en die hetzelve nog niet ingetreden zijn. (§. 12.)

§. 30.

Algemeene.

Aan alle onze, met ons leevende medemenschen, zijn wij liefde schuldig. Zoo leerde de Zaligmaker Matth. 19:19. waar Hij den zijken Jongeling, de Soorten der pligten jegens onze medemenschen dus opgeeft: Gij zult uwe naasten liefhebben als u zelven. In zijn antwoord op de vraag van den Wetgeleerden, welk het groot gebod in de wet zij? antwoordde Hij ook, dat, met het eerste en groot gebod, van God liefhebben, het tweede gelijk stond: Gij zult uwe naasten liefhebben als u zelven. Hoofd. 22:39. En, dat dit bevel zich uitstrekt tot alle menschen zonder onderscheid, leert Hij den Wetgeleerde, door de Gelijkenis van den barmhartigen Samaritaan. Luc. 10:25-37. De Apostel Paulus volgt deze leerwijze van zijnen Meester, schrijvende Rom. 13:8-10. Zijt niemand iet schuldig, dan malkanderen liefhebben: Want die den anderen lief heeft, die heeft de wet vervuld. Want dit, Gij zult geen overspel doen; Gij zult niet dooden; Gij zult niet stelen; Gij zult niet begeeren, en zoo daar eenig ander gebod is, wordt in dit woord, als in eene hoofdsomme begrepen, namelijk in dit: Gij zult uwen naasten liefhebben, gelijk u zelven. De liefde doet den naasten geen kwaad; zoo is dan de liefde de vervulling der wet. Wat nu dit liefhebben insluite, zal ons eigen gevoel ligt leeren. Wij hebben toch iemand lief, wanneer wij hem een genegen, goedgunstig hart, toedragen, en bij elke gepaste gelegenheid dat betoonen: als mede, wanneer wij ook zijne welwillenheid en weldadigheid voor ons verlangen. De liefde dus, die de Heiland voorschrijft, sluit de pligten in, zoo wel der rechtvaardigheid welke de burgerlijke wetten eischen, als der goedgunstig:

stig:

pligheid, op welke de burgerlijke wetten ons geene aanspraak geven. Doch, op dat wij te gemakkelijker en te zekerder, in alle gevallen zonder kunnen beoordeelen, wat wij aan anderen schuldig zijn, heeft de Heiland ons bij gezegd, dat wij onze naasten moeten liefhebben als ons zelven. Matth. 19:19. h. 22:39. Zoo ook Paulus Rom. 13:9. en Jacobus, brief 2:8. welk bijregel te kennen geeft, dat wij even zoo oprecht het geluk van onze medemenschen moeten willen als het onze, en dus even zoo gereed zijn, om hen te begunstigen en te beweldadigen, als wij wenschen, dat zij ons wel willen en weldoen. Trouwens, in dien zin heeft de Zaligmaker zelf dit bijregel verklaard, Matth. 7:12. Alle Dingen dan, die Gij wilt dat U de menschen zouden doen, doet Gij hun ook alzoo; en dus, bij wettigen gevolge: al wat Gij niet zoudt willen, dat U de menschen deden, doet ook hun dat niet. En, hoe billijk is deze wet! Wij zijn toch, als menschen, aan malkanderen gelijk, en hebben dezelfde betrekking, op God onzen Schepper en Heer: wij hebben dus ook, als menschen, gelijke rechten en gelijke pligten. Hoe bevatlijk is ook dit voorschrift! Immers leert ons onze aangeboren zelfliefde, zonder eenige nadere wet, wat wij wenschen, dat aan ons al of niet gedaan wordt: wij gemakkelijk dus, kunnen wij ook, met behulp van dit voorschrift, telkens weten, wat wij anderen schuldig zijn. Hoe veel vermogen heeft ook niet deze herinnering, om ons tot de liefde der naasten optewekken! Immers, wie gevoelt niet, dat hij zich zelven tegenspreekt en alle recht verliest op de welwillendheid, en de weldadigheid zijner natuurgenoten, bij aldien hij niet ook hun wel wille en weldoe. O hoe gelukkig zoude het menschdom zijn, wanneer het zich algemeen aan dit heilzaam voorschrift hield! De grond onzer verpligting daartoe, ligt wel in de Godlijke verordening, volgens welke wij in deze betrekking tot malkander geplaatst zijn, en welke ons dezen regel heeft voorgeschreven: doch trouwens heeft de wijsheid en goedheid des Wetgevers, ons eigen

heil

heil ten naauwsten verbonden, met de opvolging van dit gebod, en ons daar door te sterker willen nopen, tot deszelfs onderhouding: daar te boven, heeft Hij ook een gevoel van menschlievendheid, goedgunstigheid en mededogen in onze harten gelegd. op dat wij, daar door als het ware, geprikkelt, zoo veel te gereeder zouden zijn tot liefdewerken, en op dezelve eene aangename belooning zouden vinden in ons eigen hart.

Tegen dit gebod dan staat over 1.) die onverschilligheid, en onaantrekkelijkheid, welke zich vergenoegd met zijnen naasten geen kwaad te doen, en geen kwaad hart toe te dragen. Iets dat men te vergeefs, met de leer van Paulus, Rom. 13:10. De liefde doet den naasten geen kwaad zoude bepleiten; want, dat hij dit dus uitdrukt, geschiedt, bij gelegenheid van de opnoeming der geboden: Gij zult niet doodslaan, niet stelen, geen valsch getuigenis geven, niet begeeren &c. v. 9.; doch dat de Apostel wel degelijk het weldoen voorschrijft, ook zelfs met opoffering van eigen genoegens, blijkt, uit vele andere plaatsen, en, om slechts één te noemen, uit zijne leer, Filip. 2:4. Een iegelijk zie niet op het zijne, maar een iegelijk zie ook op het gene dat des anderen is. 2.) Die bekrompene liefde, welke zich bepaalt bij die gene welke ons liefhebben, terwijl ze zich het tegendeel veroorlooft omtrent anderen. Zoo hadden de Joden van 's Heilands tijd, den stelregel uit den mond hunner leermeesteren ontvangen: Gij zult uwen naasten liefhebben, en uwen vijand zult gij haten. Doch Hij zeide hun: hebt uwe vijanden lief, zegent, die U vervloeken, doet wel dengenen die U haten en bidt voor de genen die U geweld doen en die U vervolgen; opdat gij moogt kinderen zijn uwes hemelschen Vaders. Want Hij doet zijne Zon opgaan over boozen en goeden, en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Want, indien gij liefhebt die U liefhebben, wat loon hebt gij? doen ook de tollenaars niet het zelve? En indien gij uwe broeders alleen groet, wat doet gij boven anderen? Doen ook de tollenaars niet alzoo? Matth. 5:44-47.
3.) Nijd, waardoor men zijnen naasten het goede misgunt, het

het welk hij geniet. Tegen deze waarschuwde reeds Salomo, als hij haar noemt verrotting der beenderen, Spr. 14:30. Ook Jacobus waarschuwt tegen dien bitteren nijd, welke Hij duivelsch noemt, en van welke hij zegt dat ze verwarring en allen boozen handel medebrengt, Hoofd. 3:14-16. en bijvoegende: of meent gij dat de Schrift te vergeefs zegt, de Geest die in U woont, heeft die lust tot nijdigheid? Hoofd. 4:5. 4.) Haat, welke niet alleen het goede den naasten misgunt, maar ook genoegen schept in zijne ellende en verdriet, en dezelve veroorzaakt of vermeerdert, zoo dikwijls men dat, zonder eigen nadeel meent te kunnen doen. Als zulke hatelijke en malkander hatende menschen, stelt Paulus de Christenen voor, al eer ze bekeerd waren, Tit. 3:3. en Johannes stelt het als een bewijs voor, dat men nog verblind is en in de duisternis wandelt, wanneer men zijnen broeder haat. 1 Brief 2:9-11. Hij voegt er bij: een iegelijk die zijnen broeder haat, is een doodslager. Hoofd. 3:15. en nogmaals schrijft Hij Hoofd. 4:20. Indien iemand zegt, ik hebbe God lief en haat zijnen broeder, die is een leugenaar: want die zijnen broeder niet lief heeft, dien hij gezien heeft, hoe kan hij God liefhebben dien hij niet gezien heeft?

In de dadelijke behartiging van des naastens welzijn, uit oprechte liefde, komt dan, in de eerste plaats zijn geestelijk welzijn te pas. Ten dezen opzichte moeten wij ons hoeden, dat wij geen oorzaken zijn, dat hij tot dwaling of zonde verweerd worde. In dit opzicht spreekt dan ook de Heiland een wee! uit, over den mensch door wien de ergernis komt. Integendeel moeten wij, zoo veel in ons is, toebrengen, tot zijne nuttige wetenschap, goede aandoeningen en heilige gezindheid. Hier geldt Jacobus vermaning Hoofd. 5:19, 20. Broeders! indien iemand onder U, van de waarheid is afgedwaald, en hem iemand bekeert, die wete, dat de gene die een zondaar van de dwalinge zijns wegs bekeert, zal een ziele van den dood behouden en zal menigte der zonden bedekken. Tot dat heilzaam einde zijn twee dingen vooral nodig. Het eene is eene broederlij

ke herinnering, vermaning, terechtwijzing, raadgeving, bestraffing en diergelijke. Hiertoe wekt de Apostel meermaalen op. Gal. 6:1. Broeders! indien ook een mensch overvallen ware door eenige misdaad, Gij die geestelijk zijt, brengt den zoodanigen te recht, met den geest der zachtmoedigheid. Hebr. 3:13. Vermaant malkanderen alle dagen, zoo lang als het heden genaamd wordt, opdat niet iemand uit ze verhard wordt door de verleiding der zonde. 1 Thess. 5:11. Vermaant malkanderen, en sticht de een den anderen. vs. 14. Wij bidden u, broeders! vermaant de ongeregelden, troost de kleinmoedigen, ondersteunt de zwakken, zijt langmoedig tegen allen. Het andere, zonder het welke de vermaning geen nut kan doen, bij de gene die ons kennen, is een stichtelijk voorbeeld. Dat verlangde de Heiland van zijne jongeren, Matth. 5:16. Laat uw licht alzoo schijnen voor de menschen, dat zij uwe goede werken zien mogen, en uwen Vader die in de hemelen is verheerlijken; en Paulus de Romeinsche Christenen, Hoofd. 15:2. Dat dan een iegelijk van ons, zijnen naasten behage ten goede, tot stichting. Daar wij nu onze naasten door leugentaal en veinzerij doen dwalen, zoo moeten wij ons voor dezelve zorgvuldig wachten. Paulus schrijft Rom. 12:9. De liefde zij ongeveinsd! Daarentegen moeten wij de waarheid, aan welker ontdekking den naasten iets gelegen ligt, en tot welker verzuijging wij door geene andere pligten verbonden zijn, hem zuiver openbaren. Trouwens, in dit oogmerk komt ons de les te pas van Petrus, 1 brief 3:10. Wie het leeven wil liefhebben, en goede dagen zien, die stille zijne tonge van het kwaad, en zijne lippen dat ze geen bedrog spreken! Doch allermeest de les des Heilands, Matth. 10:16. Zijt voorzichtig gelijk de slangen, en oprecht gelijk de duiven. Dan, boven alle dingen, moeten wij ons wachten voor dat zoort van bedrog, waar door meer zijn gegeven woord breekt, belofften en verbintenissen schendt. Hier geldt des Heilands vermaning, Matth. 5:37. Laat zijn uw woord ja, ja, neen, neen, en die van den Apostel, Ef. 4:25.

Legt

Legt af de leugen, en spreekt de waarheid een iegelijk met zijnen naasten; want wij zijn malkanders leden.

In de tweede plaats, moeten wij, ter liefde van onzen naasten, zorgen, voor zijn tijdelijk leeven, en lichaamelijk welvaren. Den naasten het leven te benemen, is eene misdaad, welke naar Gods wet, met het leeven des moedwilligen doodslagers gebroet moet worden, uitgezonderd in het geval van noodzakelijke eigen lijfs-verdediging. Zo sprak God reeds tot Noach: wie des menschen bloed vergiet, zijn bloed zal door den mensch vergoten worden, want God heeft den mensch naar zijn beeld gemaakt. Gen. 9:6. Weshalven ook de Overheid, volgens Paulus onderwijs, Rom. 13:4. als Gods dienaresse tot straffe der kwaaddoeners, het zwaard draagt. Daar te boven, moeten wij ons hoeden, om onzen naasten geene schade toe te brengen aan zijne gezondheid, het zij dan door kwaadwilligheid, het zij door moedwil, 't zij door onvoorzichtigheid, het zij door ruisch gewoende goedwilligheid. In tegendeel, moeten wij, zoo veel in ons vermogen is, toebrengen, om zijn leeven te helpen bewaren, en het hem gerust en aangenaam te doen slijten. De Heiland leerde dus ook Matth. 5:21. dat men zich, niet slechts, van doodslag moest onthouden, maar ook van te onrecht toornen op zijnen broeder. Op dezelfde wijze schrijft ons de liefderijke Johannes van, 1 br. 3:15. een iegelijk die zijnen broeder haat, is een doodslager, en hij regt er v. 16. bij hier aan hebben wij de liefde gekend, dat Hij (Christus) zijn leeven voor ons gesteld heeft, en wij zijn schuldig voor de broeders het leeven te stellen.

De liefde voor onze naasten gebiedt ons ook, in de derde plaats, voor zijne eer en goede naam te zorgen. Hier toe is het, voor alles nodig, dat wij gunstig over hem oordeelen. Wij moeten dus het zedelijk goede, hetwelk hij heeft, opmerken, zijne daden van de beste zijde beschouwen, en gelegen zijn om ze ten voordeele van zijn hart en karakter uitteleggen. De liefde, zegt Paulus, 1 Cor. 13:5-7. denkt geen kwaad; zij gelooft alle dingen; zij hoopt alle dingen.

En

En Hij vermaant daarom, Filipp. 2:3. dat de een, door ootmoedigheid, den anderen uitnemender achte, dan zich zelven. Tegen achterdrechtige vermoedens, hatige oordeelvellingen, en strenge veroordeelingen waarschuwt ons de Heiland, op het nadrukkelijkst, Matth. 7:1-5. Oordeelt niet, opdat Gij niet geoordeeld wordt; want met welk oordeel gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden, en met welke maate gij meet, zal u weder gemeten worden: en wat ziet gij den splinter, die in het oog uwes broeders is, maar den balk die in uw oog is merkt gij niet? enz. — Zoo ook spreekt Hij streng tegen de verachters van hunnen naasten, Matth. 18:10. Ziet toe, dat gij niet een van deze kleinen veracht; want ik zegge u lieden, dat hunne Engelen in de hemelen, altijd zien het aangezicht mijns Vaders, die in de hemelen is. Weshalven ook Paulus met zoo veel nadruk vraagt: wat oordeelt Gij uwen broeder? of ook Gij, wat veracht gij uwen broeder? Want wij zullen alle voor den zetelstoel van Christus geteld worden. Rom. 14:10. Doch vooral moeten wij toezien, dat wij anderen geen onverdiend kwaad gevoelen inboezemen jegens onzen naasten, door het uiten van onze ongunstige gevoelens, door achterklap, kwaadsprekendheid, verkleining van iemands verdienste, bedilzucht, bespotting of laster. Jacobus vermaande daartegen met nadruk Hoofd. 4:11,12. Broeders! spreekt niet kwalijk van malkanderen; die van zijnen broeder kwalijk spreekt, die spreekt kwalijk van de wet, en oordeelt de wet. Indien gij nu de wet oordeelt, zoo zijt gij geen dader der wet, maar een rechter. — Integendeel past het ons, zoo veel met de waarheid overeenkomstig is, het goede van onze naasten te zeggen, zijnen lof te verbreiden, zijnen goeden naam te helpen handhaven, ja zelfs zijne gebreken en misdaden, zoo lang te bedekken, als niet, of zijn eigen wezentlijk welzijn, of dat van anderen, eene nieuwe of meerder openbaarmaking vordert. Zoo geldt dan ook hier het zeggen van Paulus, 1 Cor. 13:7. de liefde bedekt alle dingen. Salomons, gelijk Petrus, 1 Br. 4:8. schrijft: de liefde zal menigte van

zon-

den bedekken. Men kan, eindelijk hierbij wegen de pligt van minzaamheid en vriendelijkheid in de zamen leving, welke de een aan den anderen schuldig is. Paulus prijst derelve aan Rom. 12:10. Hebt malkanderen hartelijk lief, met broederlijke liefde; met eere de een den anderen voorgande; en Filipp. 4:5. Uwe beschedenheid zij alle menschen bekend. Gelijk ook Petrus, 1 br. 3:8. de Christenen vermaant, om vriendelijk te zijn. Alleen behoren wij te zorgen, dat de zucht tot vriendelijkheid, niet ontaarde in lage vleijerij, en pluimstrijkerij. Hier geldt Salomo's spreuke, Hoofd. 28:23. Die eenen mensch bestraft, zal achter na gunste vinden, meer dan die met de tonge vleidt, en Hoofd. 29:5. Een man die zijnen naasten vleidt, spreidt een net uit voor deszelven gangen. Weshalven ook Paulus zich daarvoor wagtte, gelijk hij schrijft 1 Thess. 2:5. Wij hebben nooit met pluimstrijkende woorden omgegaan.

De liefde voor onze naasten gebiedt ons, in de vierde plaats, ons eerlijk te gedragen, omtrent zijne goederen en bezittingen. Voor alle dingen moeten wij ons wachten, om hem niet door diefstal te berooven van het zijne, of het gene wij van hem hebben, onder ons te houden: Doch daarenboven ook moeten we waarien, dat wij niet door eenigerhande bedrog of stille gewinzucht, hem te kort doen en ons zelven bevoordeelen; als mede dat wij ons gezach, ons vermogen, onzen raad, den schijn van het recht, de gewoonte der menschen, het vertrouwen in ons gesteld, de tredelievendheid van anderen, niet misbruiken, om onze naasten het zijne te onthouden, of op eenigerhande wijze in zijn goed zoekt te bevoordeelen. Paulus vermaant daartegen de Corinthers 1 Br. 6:8-10. Gij lieden doet oneerlijk en doet schade, en dat den broederen. Of weet gij niet dat de onrechtvaardigen Gods Koningrijk niet zullen beerven? Dwaalt niet! — noch dieven, noch zoorters zullen het Koningrijk Gods beerven. Zoo marschuwt hij ook 1 Thess. 4:6. Dat niemand zijnen broeder vertrede noch bedriege in zijne handelingen; want de Heer is een wreker over alle deze. Niet minder ernstig bedreigde Jacobus de rijken,

die

die zich aan knevelarij jegens de armen schuldig maakten. 1 Brief 5: 4. Ziet, de loon der werklieden, die uwe landen gemaaid hebben, welke van U verkort is, roept, en het geschrei der gene die ge-oogst hebben is gekomen tot in de oren des Heeren Zebaoth. Ja, in het algemeen moeten wij ons houden, voor alles, man voor onze naasten in zijne berittingen of inkomsten eenige schade lijde. Zoo dat ook hier de les geldt van den Apostel: niemand zoeke alleen zijn eigen voordeel, maar ook dat van anderen! 1 Cor. 10: 24. Filipp. 2: 4. Integendeel moeten wij even gaarne aan ieder het zijne geven, als wij het onze ontvangen. Dus luidt de Apostolische les Rom. 13: 7-10. Geeft een iegelijk dat gij schuldig zijt, enz. — Weshalven Hij ook onder de Christelijke deugden, die vooral in Opzieners der Gemeente vereischt worden, noemt, dat iemand zij zachtzadig en geen vuil gewinzoeker. Tit. 1: 7, 8. Eindelijk past het ons, om naar de mate van ons vermogen, en van de gelegenheid ons verleend, onze naasten met onze goederen te helpen, ten einde ze, door eerlijken arbeid, zich zelven verzorgen, of, zoo ze daartoe buiten staat zijn, van onze aalmoezen leeven, en van onze tafel gespijsd worden mogen. Weest barmhartig, gelijk uw Vader barmhartig is! zeide de Zaligmaker, Luc. 6: 36. en bijvoegende v. 38. Geeft, en U zal gegeven worden, een goede neergedrukte, en geschudde en overloopende mate zal men in uwen schoot geven; want met derzelve mate daar mede gijlieden metet, zal Uliieden weder gemeten worden. De Apostel vermaande insgelijks, Rom. 12: 13. Deelt mede tot de behoefte der Heiligen, tracht naar herbergzaamheid. en Heb. 13: 16. Vergeet der weldadigheid en der mededeelzaamheid niet, want zodanige offerhanden heeft God een welgevallen. Trouwens, gelijk Johannes te recht aanmerkt, 1 Br. 3: 17. Zoo nie het goed der Wereld heeft, en ziet zijnen broeder gebrek hebben, en sluit zijn harte toe voor hem, hoe blijft de liefde Gods in hem?

Van-

Wanneer men zich zoo van deze pligten der algemeene menschenliefde, kwijt, jegens allen, met welke men in eenige verbintenisse staat, dan kan men gezegd worden *vredelievend* te zijn. Dit is ook de les van het Evangelie. *Indien het mogelijk is, zoo veel in u is, houdt vrede met alle menschen!* Rom. 12:18. *Jaagt den vrede na met allen!* Hebr. 12:14. Het is zoo, oneenigheden en twisten kunnen bezwaarlijk geheel vermijd worden, in eene maatschappij van menschen, zoo verschillende in denkwijze en gezindheden: doch, des niet te min behoort het tot het karakter van eenen Christen, dat hij den vrede zoeke te bewaren, zoo lang het mogelijk is, denzelven te herstellen, waar hij verbroken is, en andere twistenden, daartoe met raad en voorbeeld te dienen. *Zalig zijn*, naar 's Heilands getuigenis, Matth. 5:9. zulke *vreedzamen, want zij zullen Gods kinderen genaamd worden.* Indien wij dus, door eigen schuld onmin hebben veroorzaakt, behooren wij op verzoening bedacht te zijn, en hun, die wij beledigd hebben, onze schuld te belijden, berouw te betoonen, ons gedrag jegens hun te verbeteren, hun vergoeding te doen, en door nieuwe bewijzen van hartlijke gezindheid aan ons te verbinden. Hier op heeft de Heiland het oog, wanneer Hij zijne tijdgenooten dit voorschrift geeft. Matth. 5:23,24. *Zoo gij uwe gave zult op den altaar offeren, en aldaar gedachtig wordt, dat uw broeder iets tegen u heeft, laat daar uwe gave voor den altaar, en gaat henen, verzoent u eerst met uwen broeder, en komt dan en offert uwe gave.* Zijn wij zelve door anderen beledigd, dan moeten wij niet wraakgierig zijn, maar genegen tot eene goedige verzoening. Wreekt uzelven niet, beminde! is daarom Paulus les, Rom. 12:19. maar geeft den toorn plaats. Bescheidene vermaning en ernstige bestraffing mag en moet in het werk gesteld worden, om hen, die tegen ons misdreven, ook tot hun eigen heil, tot inkeer te brengen; maar wanneer zij hun vergrijp herkennen, dan moeten wij ook even gereed zijn, om hun dat te vergeven. Allernadrukkelijkst is, ten dezen aanzien, de uitspraak des Zaligmakers. Matth. 6:14,15. Indien gij den menschen hunne

mis-

misdaden vergeeft, zoo zal Uw hemelsche Vader ook U vergeven; maar indien gij den menschen hunne misdaden niet vergeeft, zoo zal ook Uw Vader uwe misdaden niet vergeven. Eene uitspraak, welke Hij elders aandringt, door de Gelijkenis van den barmhartigen Heer en den onbarmhartigen Dienstknecht, H. 18. 21-35. Paulus vermaant ook daarom de Christenen Efes. 4: 32. Zijt tegen malkanderen goedertieren, barmhartig, vergevende malkanderen, gelijkerwijs ook God in Christus Uliieden vergeven heeft. En, al is het, dat onze wederpartijders tot geen eerlijk vergelijk, of tot eene hartelijke verzoening kunnen gebragt worden, al is het dat zij ons vijandig blijven, wij mogen evenwel hun geen kwaad hart toedragen, maar moeten hun genegen blijven, en hun van harten het goede toewenschen en van God bidden. Dit is de voortreffelijke les van onzen Heer, door Hem zelven beschend, Matth. 5: 44-48. Hebt uwe vijanden lief, zegent ze die U vervloeken, doet wel den gene die U haten, en bidt voor de genen die U geweld doen en die U vervolgen — Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk Uw Vader die in de hemelen is, volmaakt is. Ook deze les scherpte de Apostel in, Rom. 12: 14. Zegent ze die U vervolgen; zegent en vervloekt niet. Ja, indien wij in die vereischte gelegenheid gesteld worden, dan moeten wij zelfs beproeven, om onze vijanden door weldoen te beschamen en te verbeteren. Zoo schreef Paulus Rom. 12: 20, 21. Indien uwen vijand hongert, zoo spijzigt hem; indien hem dorst, zoo geeft hem te drinken: want dat doende, zult gij kolen vuurs op zijn hoofd hopen. En wordt van het kwaad niet overwonnen, maar overwint het kwaad door het goed! Voor het overige, is 'er, tot behoud en herstelling van den vrede, geen beter weg, dan die der zachtmoedigheid, verdraagzaamheid en lankmoedigheid: en het is deze weg, welke ons ook in het Evangelie wordt aangewezen. Trouwens, de liefde is lankmoedig en goedertieren; zij handelt niet ongeschiktelijk; zij wordt niet verbittered; zij denkt geen kwaad; zij bedekt alle dingen; zij gelooft alle dingen; zij hoopt alle dingen; zij verdraagt alle dingen.

1 Cor. 13: 4–7. Paulus mogt dan de Christenen ook wel bidden, dat ze, met alle ootmoedigheid, zachtmoedigheid, en lankmoedigheid, malkander verdragen zouden in liefde, zich benaarstigen, de 't. behouden de eenigheid des geestes, door den band des vredes, en alle bitterheid, toornigheid en gramschap van zich te weeren. Efes. 4: 2, 3, 31.

§. 33.

Bijzondere.

In eene welingerichte Maatschappij, zijn verschillende standen en betrekkingen, door welke de menschen, het zij zonder kunne verkiezing, het zij met kunnen wil, geplaatst zijn, en uit hoofde van welke, zij op meer dan eene wijze, met elkander verbonden worden. Uit deze bijzondere betrekkingen, welke zommige menschen aan anderen verbinden, ontstaan dan ook bijzondere pligten, welke de een aan den ander schuldig is, boven en behalven die algemeene pligten, welke allen aan allen schuldig zijn.

De eerste verbintenis, welke er, in de menschelijke maatschappij plaats heeft, is die des Huwelijks, tusschen éénen man en éene vrouw. God toch heeft, deels tot onderhouding, en voortplanting van het menschelijk geslacht, deels tot bevordering van het nut en genoegen der zamenleeving, het huwelijk ingesteld. Wij kunnen dit al van zelve opmaken, uit het onderscheid der twee geslachten, uit de verschillende begaafdheden van ligchaam en geest, aan elk dezelve toegedeeld, uit eene ingeschapene neiging in beide de geslachten tot elkander, en uit de behoefte van de echtelijke verbintenis voor het menschelijk geslacht. Doch de Godlijke openbaring verzekert ons dit, door het geloofwaardigst bericht, aangaande het bevel en de belofte des Schepners aan het eerste menschenpaar, Gen. 1: 27, 28. Hoofd. 2: 18. aan welke ook de Zaligmaker de Farizeen herinnert, Matth. 19: 4–6. Van hier dan ook de verpligting, om zich te onthouden van alle zoodanige onkuische, ontijdige,

en

en onnatuurlijke zonden, door welke de geschiktheid voor, en de lust tot een eerlijk huwelijk, worden belemmerd: zonden, welke ook doorgaans voor ligchaam en geest beide hoogst nadeelig zijn, en de grootste wanorden in de menschelijke maatschappij stichten. Onder de zonden, over welke het Godlijk ongenoegen komt over de menschen, zelfs die geene Godlijke openbaring hebben, noemt Paulus vooral Rom. 1:26-29. de zoodanige. Hij sluit dezulken buiten het Koningrijk van God, Gal. 5:19, 20. 1 Cor. 6:10. en verbiedt de Christenen zelfs den gemeenzamen omgang met de zoodanigen, 1 Cor. 5:9-13. Terwijl hij hen, door de meest kraftige drangredenen aansport om, ook in dit opzicht, ligchaam en geest beide, niet door onkuischheid te besleekken, maar door eerbaarheid Gode en Christus te heiligen. 1 Cor. 6:15-20. Doch het is niet alleen nodig, dat zich een Christen voor zoodanige uitspattingen der vleeschelijke lusten en driften hoede, maar hij moet ook bij eene daartoe geschikte ligchaams gesteldheid, en geestes aanleg, en bij gunstige gelegenheden en omstandigheden, niet weigeren, de plichten des huwelijks, aan welke hij zijn bestaan schuldig is, zelf te vervullen. Om de Hoererij te vermijden, zegt de Apostel, 1 Cor. 7:2. Zal een iegelijk man zijn eigen wijf hebben, en een iegelijk wijf zal haren eigen man hebben. Hij ontraad wel, in dat zelfde hoofdstuk, aan de Christenen het aangaan van huwelijken, in gevalle zij het vermogen hebben, ook zich te onthouden; maar hij deed dat op dien tijd, uit hoofde van de bezwarelijke tijden, in welke men toen leefde, en van de verdrukkingen, die den Christenen boven het hoofd hingen: welke den ongetrouwden minder zwaar drukten dan den gehuwden. vergl. v. 26-28. Doch ook zelfs in zulke omstandigheden, acht hij het nog beter, te trouwen, dan van ongeoorloofden lust te branden. v. 9. Trouwens, gelijk hij schrijft Heb. 13:4. het huwelijk is eerlijk onder allen en het bedde onbesleekt: maar hoereers en overspeelers zal God oordeelen. En 1 Tim. 4:3. geeft hij het als eene der verleidende leeringen van valsche Leeraren op, dat ze verbieden zouden te huwelijken. Doch, om in het huwelijk den zegen van God te kunnen verwachten, moet men, in de keuze van eenen Echtgenoot wijs en Godvruchtig verkeeren:

vooral

vooral achtgevende op een deugdzaam karakter, goede gezondheid, gepasten ouderdom en tijdelijke vermogens, ter instandhouding des huisgezins. Daar en tegen moet men zich hoeden, om niet, tegen de oorspronkelijke instelling des huwelijks, zich met meer dan éénen te verbinden. Hier uit toch ontstaan de gewigtigste nadeelen, van welke wij de voorbeelden in de Aardsvaderlijke huisgezinnen te duidelijk zien. Ook moet men zich hoeden voor huwelijken, welke of tegen de natuurlijke betrekking strijden, gelijk van Ouders met Kinderen en diergelijke, of tegen de thans bestaande burgerlijke en maatschappelijke betrekkingen, als van Broeders en Zusters, vooral moeten zich gehuwden wachten voor Overspel. Vg. Exod. 20:14. Matth. 5:27,28. en voor trouwloze verlating hunner echtgenooten, of onbevoorrechte echtscheiding, anders dan ter zake van Overspel, of van diergelijke dingen, welke het oogmerk des huwelijks volstrektelijk te teêr stellen. Verg. Matth. 5:31,32. Hoofdst. 19: 3-19. Rom. 7: 2, 3. 1 Cor. 7: 10-16. En wanneer gehuwden de genoegens des huwelijks genieten, en de pligten uit hetzelve voortspruitende, vervullen zullen, dan moeten ze malkander hartelijk beminnen, in alles wat tot het onderling welzijn, en tot het geluk hunner kinderen betrekking heeft, malkanderen helpen en bijstaan, vrede en eensgezindheid aanwekken, en zorgvuldig vermijden, wat het genoegen en uit hunner verbintenis kinderen kan. Vg. Gen. 3:20. 1 Cor. Efes. 5: 22-33. Tit. 2:6. 1 Petr. 3:1-7. Hier in nu zijn de pligten der echtgenooten wederkeerig. Doch in een ander opzicht, hebben man en vrouw ieder bijzondere pligten. De man toch moet de meerder krachten, welke hem God gegeven heeft, besteden, om die zwaarsten arbeid te doen, om zijne vrouw en kinderen te onderhouden, en om hen, ook ten koste van zijn leven te beschermen. Verg. Gen. 3: 17-19. 1 Tim. 5:8. De vrouw moet, wegens de bijzondere geschiktheid, welke haar daar toe verleend is, zich met de kweeking haarer kinderen, en met de kleindere huislijke zorgen en oppassinge des mans bezig houden. Verg. Gen. 3:16. 1 Tim. 2:15. Zoodanige verdeeling der verschillende merkwaardigheden, berekend naar de verschillende krachten en begaafdheden

heden, brengt reeds van zelf mede, dat de man als het hoofd des huisgezins worde aangemerkt: en zijne verandwoordelijkheid wordt zoo wel verzwaard, als zijn gezach bevestigd door het Godlijk gebod, aan de vrouw gegeven, om zich aan haren man te onderwerpen, in zoodanige gevallen, in welke de echtgenooten het niet eens kunnen worden, over de beslissing van gemeenschappelijke belangen, welke toch eenmaal beslist moeten worden: eene bestelling, welke de zwakkere vrouw, na het vruchteloos beproeven van tegenredenen, tot hare geruststelling, ontlast, van de verpligting, om haar gevoelen te doen gelden door aanhoudenden tegenspraak en vruchtelooze tegenkanting; en welke de vreemde tusschenspraak weert, door welke de huis-twist verlengd en verergerd zoude worden. verg. Efes. 5: 22-24. Coll. 3: 18. 1 Tim. 2: 9-15. 1 Petr. 3: 1-6. Ook zal zich geene Christelijke huisvrouw beklagen, van, in dat opzicht, haren man, als haar hoofd, onderdanig te zijn, gelijk de Gemeente aan Christus, wanneer de man, naar hetzelfde bevel der Apostelen, van zijn gezach geen misbruik maakt; maar hetzelve met gematigdheid, verschooning en liefde gebruikt, tot bescherming en beweldadiging, zijner vrouwe, gelijk Christus dat omtrent zijne Gemeente doet. vg. Ef. 5: 25-33. Coll. 3: 19. 1 Petr. 3: 7.

Uit de huwlijks betrekking ontstaat eene tweede, tusschen ouders en kinderen, daar toch de kinderen een erfdeel des Heeren volgens Ps. 127: 3. zijn en de vrouwen zich met recht gelukkig mogen rekenen, wanneer zij kinderen hebben, 1 Timoth. 2: 15. althans in tijden, in welke ze door geene te zware bekommeringen worden gedrukt, (verg. Luc. 23: 19.) zoo mag men in een welgesteld huisgezin van Christen ouderen, doorgaans ook kinderen verwachten. En zegent God hen daar mede, dan behoort het hunne eerste zorg te zijn, dat ze welvarende worden opgekweekt naar het ligchaam: eene tweede, dat ze naar den Geest welvaren. Trouwens, daartoe heeft God eene natuurlijke liefde den ouderen ingeplant, zoo dat ook zij, die anders gebrekkig en boos zijn, weten hunnen kinderen goede gaven te geven, en dat willen doen. Matth. 7: 9-11. Ook heeft God, ten dien einde de kinderen onder de magt der ouderen gesteld.

stold. Gelijk het dus hun pligt is, om, voor de ligchamelijke gezondheid hunner kinderen, vooral in de zwakke jeugd te zorgen, zoo behooren ze vooral het jonge gemoed te verenigen met die kundigheden en grondbeginselen, door welke zij goede en nuttige menschen worden kunnen, volgens Paulus les Ef. 6:4. Voedt uwe kinderen op in de leering en vermaning des Heeren. Vele moeielijkheid heeft het, om de lobzinnige jeugd dus te bestieren: vooral daar het verstand nog niet rijp is, om de goedheid der Ouderlijke lessen en beveelen te verstaan, de natuurlijke zucht tot vrijheid, tegenstand biedt aan het gezach, de zinlijke lust hl meer en meer wordt opgewekt, en er dikwijls dwangmiddelen en kastijding, tot handhaving van het gezach nodig zijn. Het is dus uit dien hoofde der Ouderen pligt, om hun gezach staande te houden, door liefde, door wijsheid, door godzalig-heid, en door standvastigheid: terwijl er in de strengheid steeds altijd eene betooning der tedere liefde zijn moet. In dit opzicht geldt dan, aan de eene zijde, Salomo's les, Spr. 13:24. Die zijne roede inhoudt, haat zijnen Zoon; maar die hem lief heeft tuchtigt hem; en Paulus opmerking Heb. 12: 5:11. Wat Zoon is er, dien de Vader niet kastijd? enz. — Maar ook aan den anderen kant Paulus les, Efes. 6:4. Gij Vaders verwekt uwe kinderen niet tot toorn! en Coll. 3:21. Gij Vaders, tergt uwe kinderen niet, op dat zij niet moedeloos worden! Zijn deze dan de pligten der Ouderen, men kan hier uit van zelf die der Kinderen afleiden. Daar immers de Ouders aan hunne kinderen, onder Gods bestelling alles doen toekomen, voor hun natuurlijk en zedelijk bestaan, en daar de kinderen door God onder de Ouderlijke magt gesteld zijn, zoo behooren ze niet alleen hunner Vader en Moeder te beminnen, maar ook te eerbiedigen, hun dankbaarheid te betoonen, zich gewillig naar hunne betamende beveelen te schikken, zich aan hun toezicht, bestuur en kastijding te onderwerpen, en in alles, naar hun vermogen behulpzaam te zijn. Zijn de kinderen tot die jaren gekomen, in welke ze in staat zijn, om voor zich zelven te zorgen, dan staan

ze

ze wel niet meer onder het gezach en de tucht der Ouderen; maar, des niet te min, behooren ze, door de ervaring der Ouderlijke zorg geleerd, zich gaarn, ook dan nog, te schikken naar hunne vermaning, en niet ligtelijk iets te doen het welk hunne ouderen bedroeft. En, daar jonge lieden, in zaken des huwelijks onervaren zijn, ligt door hartstogtelijke liefde verblind worden, en daar door zich zelven ongelukkig maken, en al de zorg hunner ouderen voor hun geluk verijdelen, zoo behooren ze, bijzonder in dit stuk, geene keus te doen, althans bij geene keus te volharden, zonder de toestemming hunner Ouderen. Is het, dat deze iets van hun vorderen, dat onbillijk is, of hun, in betamende wenschen tegenstaan, dan nog, moeten de kinderen zich, niet met hardnekkigheid en boosheid; maar met goedwilligheid, eerbiedigheid, geduld, goede redenen, en minzame bede, tegen hunne Ouderen wapenen. Deze dingen leert niet alleen de wet van Moses, Exod. 20:12. en de Spreukschrijver, hoofdst. 30:17. maar ook Apostel Paulus, Ef. 6:1–3. Coll. 3:20. als mede Hebr. 12:6–8. De Zaligmaker leerde daarenboven, ter beschaming der Farizeën, Matth. 15:3–9. dat kinderen, daartoe in staat zijnde, hunne behoeftige ouderen behooren te ondersteunen, en hun, ja ook hunne groot-ouderen weder vergelding te doen voor de onbetaalbare opvoeding-zorg, naar Paulus leer, 1 Tim. 5:4, 8. Voor zoo verre nu ook Voogden, Opvoeders en leermeesters de plaats der Ouderen bekleeden, moeten ook de pligten van liefde, eerbied, dankbaarheid en gehoorzaamheid aan hun bewijsd worden. In dit alles nu vinden kinderen en kweekelingen het uitmuntendst voorbeeld, in den Heiligen Jesus, die, als kind en jongeling, aan zijne Moeder en pleegvader onderdanig was, in alles, waarin niet een hooger wet van zijnen Hemelschen Vader Hem te rug hield, Luc. 2:40–52. en die, als man, in de ure zijns bittersten lijdens aan het kruis, nog voor zijne Moeder zorg droeg. Joh. 19:26, 27.

Tot de huislijke betrekkingen behooren ook de dienstboden, welke voor zeker loon gehuurd worden, door Heeren

en

en Vrouwen, om hun en de hunnen huisselijke diensten te bewijzen. De betrekking van zoodanige dienstknechten en dienstmaagden in onzen tijd, verschilt veel van die der slaven en slavinnen, welke, ten tijde van den Zaligmaker en de Apostelen, plaats had, ook bij de beschaafde Volken. Van daar, dat men niet, dan onder zekere bepaling, de pligten van onderwerping en geduld, welke de Apostelen aan Christelijke dienstboden voorschreven, op onze tegenwoordige, zich vrijwillig voor eenen bepaalden tijd, verhuurende dienstboden kan toepasschen. Trouwens, het is eene der weldadige uitwerkselen van het Christendom in Europa, dat de slavenstand allengs geheel is afgeschaft: en men kan, ter eere van den Christelijken Godsdienst opmerken, dat het Evangelie al aanstonds, bij Heeren menschlievendheid en zachtheid, bij dienstelingen getrouwheid, onderdanigheid en geduld, heeft te wege gebragt. Zoo stelde Paulus, 1 Cor. 7: 20 – 24. den staat der dienstelingen voor, wel niet als een begeerlijke staat, uit welke men, op eene eerlijke wijze zich niet mogt zoeken te verheffen, maar toch als een eerlijke staat, in welke men, op eene edelmoedige wijze, den Heer konde dienen, en in welke men; zoo men een opregt Christen ware, Hem welgevallig zijn konde: terwijl ook zelfs vrije menschen, aan dezelfde wet van onderdanigheid aan Jesus Christus onderworpen waren. In den brief aan Timotheus stelt hij het voorregt van zulke dienstknechten voor, die, zelve Christenen zijnde, ook bij Christenen dienden, wier broeders zij zich mogten rekenen te zijn, maar die ze daarom dan ook te meer meesters eeren en dienen, daar zij van dezen geliefd werden. 1 Brief 6: 1. 2. Op dezelfde wijze schrijft de Apostel, Tit. 2: 9. 10. en stelt den Dienstknechten voor, hoe zij, door gezeglijkheid, onderdanigheid en trouw, de leere van God onzen Zaligmaker in alles kunnen versieren. En in dit opzicht is ook bijzonder leerzaam de handelwijze van den Apostel omtrent den weggeloopen slaaf Onesimus, welke van zijnen Heer Filemon was weggeloopen, onder het bestier der Goddelij-

lijke voorzienigheid te Rome, met den gevangen Apostel in kennis geraakt, en door Hem tot Christus bekeerd was. Wanneer hij deezen Man, aan zijnen vorigen Heer terug zondt, beval hij aan zijnen Vriend Filémon deezen aan, als iemand, die hem te vren onnuit was geweest, maar hem nu nuttig zoude zijn; niet als een dienstknecht, maar meer als een dienstknecht, dat is, als een geliefde broeder, die daarom voor eenen kleinen tijd van hem gescheiden was geweest, op dat hij denzelven eenig wedder zoude hebben. Filém. v. 10-16. Petrus, eindelijk, schrijft 1 br. 2: 18-25. aan Christelijke dienstbolingen, hunne pligten jegens ongelooviige en harde Heeren voor, en noodigt hen tot lijdzame onderwerping aan, door hun voorteehouden, hoe zij door Jesus Christus, die ook om hunnent wil harde behandelingen en geessel-slagen had uitgestaan, en dezelve maar geduldig, zonder tegenspreeken, had gedragen, ja die voor hun aan een slavenkruis gestorven was, waren vrijgekocht uit de zamptalige slaverij der zonde, ten einde nu den Opziener hunner zielen te dienen, Hem in lijdzaamheid nateevolgen, om de goede zaak der waarheid en deugd te lijden, en alzoo eene eere voor Christus en aangenaam aan God te zijn. Het zijn deze grondbeginselen, naar welke dan ook ten onzen tijde, Christelijke Heeren en Vrouwen zoo wel als Christelijke dienstboden, hun gedrag behooren intericht, naar gelang der tegenwoordige omstandigheden. Heeren en Vrouwen behooren dan aan hunne dienstboden het bedongen loon zonder bekorting te betalen, opdat hetzelve niet tot God om wraake zwepe, gelijk Jacobus dit aan onrechtvaardigen van zijnen tijd verwijt. Brief, Hoofdst. 5: 4. Hun met een onbekrompen hand voedsel toedeelen, gelijk de Zaligmaker den verloren Zoon doet zeggen, van het Huis zijns Vaders, dat in hetzelve de huurlingen overvloed van brood hadden. Luc. 15: 17. Zij moeten voorts van hunne dienstboden niets vorderen dan het gene betamelijk, rechtvaardig, en naar hunne krachten bereekend is. In hunne beveelen behooren zij zich voor hardheid, in hunne bestraffingen voor bitter-

heid

heid te hoeden. Kleinere vergrijpingen moeten ze willen dragen; zich onthouden van grievende bespottingen, vernederingen en slagen; voor hunne dienstbelingen genegen zorgen; hun in ziekte en andere ongelegenheden te hulpe komen, naar het voorbeeld van den Hoofdman, Matth. 8: 5, 6. Hun een matigen tijd van rusten geven, om hunne eigen noodige dingen te doen, een weinig uitspanning te genieten, zich in de kennis der waarheid te oefenen en den openbaren Godsdienst te kunnen bijwoonen. Hebben zij goede en getrouwe dienstboden, zij zullen dezelve door loflijke erkentenis en kleine geschenken, als blijken van goedkeuring en vertrouwen aanmoedigen. Hebben zij slechte, onachtzame, luije dienstbelingen, zij zullen dezelve ernstig vermanen, bestraffen, en tot hunnen pligt dringen. Moeten zij zich van ontrouwen en halstarrigen ontdoen, zij zullen dit niet voor den bepaalden tijd doen, ten zij bij uiterste noodzaak. Met een woord, Christelijke Heeren en Vrouwen behoeren zoo te handelen, in alle dingen, met hunne dienstbelingen, als het past aan menschen die weten, dat zij ook eenen Heer in de hemelen hebben, bij wien geene aanneming des persoons is, volgens Paulus les, Efes. 6: 9. Coll. 4: 1.

Daarentegen behoeren Christelijke dienstknechten en dienstmaagden zich met vlijt en getrouwheid te kwijten van het hun aanbevolen werk; de bevelen, welke met Gods wet niet strijden, naauwkeurig uitteveren; in al hunnen dienst naarstig, oplettend, eerlijk en getrouw te zijn; hun werk gaarn en gewillig te verrichten; hunne Heeren en Vrouwen te eerbiedigen en te ontzien; derzelver kinderen liefdrijk te behandelen; voor het welzijn des huisgezins te zorgen; den vrede en de eensgezindheid onder malkanderen te bewaren; niets uit eerzucht, vleijerij of hebzucht te doen; dankbaar te zijn voor het goede dat ze genieten; de vermaningen en bestraffingen, die ze nodig hebben, met genegenheid te ontvangen; eene wat scherpe berisping en hard woord met geduld te dragen; goede Heeren en Vrouwen door uitnemende gehoorzaamheid en gedienstigheid aan zich te verbinden, en zich aan hunnen raad en zorg overgeven; slechten niet

te verbitteren of te beledigen, noch ook ontijdig uit hunnen dienst te gaan, ten zij om de dringendste zedenen. Met een woord, zij moeten onder het oog houden, dat zij in dit alles, niet den menschen slechts, maar Christus zelven dienen, en dat zij van Hem zullen ontvangen eene vergelding, welke hun wel eens van menschen niet toekomt. Zoo toch leert hun Paulus, Efes. 6: 6-8. Coll. 3: 22-25. Tit. 2: 9, 10.

Het gene in ieder gezin, de huisvader is, dat is in de burgerlijke maatschappij de Overheid. Trouwens, zonder derelve kan er geene maatschappij bestaan. Daar nu God de menschen voor een maatschappelijk leven bestemd heeft, zoo is het ook naar zijnen wil, dat derelve door Overheids personen bestuurd wordt. Want, gelijk Paulus Rom. 13: 1. leert, daar is geen magt dan van God, en de maghen die er zijn, zijn van God geordineerd. En v. 4. Zij is Gods dienaresse, een wreekster tot straffe den geenen die kwaad doen. Dit is een algemeene waarheid, welke op allerlei zegenings-vormen kan worden toegepast: en wanneer de Apostelen bijzonder van Koningen of Stadhouders spreken, is het niet, om dat zij dit soort van Regenten boven anderen aanprijzen, maar, om dat de Christenen, aan welke zij de pligten van het Evangelie voorschreven, onder de zoodanigen leefden. Wanneer dus de burgermaatschappij, in welke een Christen leeft, eenen Magistraat, hoedanigen dan ook, over zich erkent, moet een Christen zich aan denzelven onderwerpen, en wel om des Heeren wille. Trouwens, die zich tegen de magt stelt, wederstaat Gods verordening, en die te wederstaan, zullen over zich zelven een oordeel halen. Rom. 13: 2. Daarom is het dan nodig onderworpen te zijn niet alleen om der straffe, maar ook om der conscientie wille. v. 5. Op dezelfde wijze schrijft er Petrus van 1 Brief 2: 13-17. Zijt dan alle menschelijke ordening onderdanig om des Heeren wille, het zij den Koning, als de opperste magt hebbende, het zij den Stadhouderen, als die van hem gezonden worden, tot straffe wel den kwaaddoeners, maar tot prijs der gene die goed doen. Want alzoo is 't de wille Gods, dat Gij wel doende den mond stopt aan de onwetenheid der dwaze menschen. Als vrije, en niet de vrij-

heid

heid hebbende als een dekzel der boosheid, maar als dienstknechten Gods. Eert een iegelijk, hebt de broederschap lief, vreest God, eert den Koning! Beide de Apostelen volgen hier in hunnen Meester, wiens grondregel het was, in leere en in leeven. geeft den Keizer dat des Keizers is en Gode dat Gods is! Matt. 22:21. Doch, de magt, welke Overheids personen en Regters is toebetrouwd, ten oogmerke hebbende het algemeene Heil en de veiligheid der goede onderdanen, zoo wordt dan ook hier bij hunne verpligting erkend, om den staat wijslijk te bestieren, de rust en veiligheid te bewaren, billijke en gepaste wetten te geven, de goede burgers te bescheremen, boosdoeners te bedwingen en te straffen, vijandlijk geweld aftewerren, en alles te doen wat mogelijk is ter bevordering van het algemeene Heil, zonder zich meerder magt aantematigen, dan hun, naar regt en plegtig verdrag, toekomt. In zoodanig een geval is het dan ook de pligt der onderdanen en ingezetenen, om de Overheden te eeren, hunne wetten te gehoorzamen, aan hunne uitspraak zich te onderwerpen, schatting en tol te betalen, hun in geval van oorlog, oproer of andere dringende omstandigheid, bijtespringen, ten de Godlijke hulp en zegen voor hun in te smeeken. Daarom schreef dan ook Paulus, Rom. 13:1. Alle ziele zij den Magten over haar gesteld onderwerpen! vs. 3. Want de Oversten zijn niet tot een vreeze den goeden werken, maar den kwaden. Wilt Gij nu de magt niet vreezen, doet het goede en Gij zult lof van haar hebben. en vs. 6, 7. Daarom betaalt Gij ook schatting, want zij dienaars Gods zijn in dit zelve gedurig bezig zijnde. Zoo geeft dan een iegelijk dat Gij schuldig zijt, schatting dien Gij de schatting, tol dien Gij den tol, vreeze dien Gij de vreeze, eere dien Gij de eere schuldig zijt. Insgelijks Tit. 3:1. waar Hij Titus beveelt de Christenen te vermanen, dat zij den Overheden en Magten onderdanig en gehoorzaam, en tot alle goed werk bereid zijn. Eindelijk, om de vermaningen des Heilands en des Apostels Petrus niet te herhalen, 1 Tim. 2:1-3. Ik vermane dan voor alle dingen, dat gedaan worden smeekingen, gebeden, voorbiddingen, dankzeggingen voor alle menschen. Voor Koningen en die in hoogheid zijn, op dat

wij

 wij een gerust en stil leeven leiden mogen, in alle Godzaligheid en eerbaarheid. Want dit is goed en aangenaam voor God onzen Zaligmaker. Wanneer een Christen, het zij Overheids persoon, het zij onderdaan, zich van deze pligten gemoedelijk kwijt, en dus, in zijnen kring het algemeene welzijn behartigd, dan kan men van hem zeggen, dat hij zijn Vaderland bemint. In zoo verre dus de liefde tot het Vaderland niet partijdig en uitsluitend is, is ze dus ook den Christen aanbevolen. Voor het overige verheft zich de Geest van het Christendom, tot eene algemeene menschenliefde, en hecht zich vooral aan de goeden en vroomen onder alle Natien. Het is deze algemeene menschenliefde, en zorgenvende Wereld-burgerschap, welke de Heiland aanprees, in zijn gesprek met den Wetgeleerde, vooral in de Gelijkenis van den barmhartigen Samaritaan. Luc. 10: 25-37.

Gelijk de Overheden in de burgerlijke maatschappij van God zijn, zoo zijn het in de Kerkelijke, de Herders en Leeraars, van welker pligten en regtmatige aanspraak op den eerbied en de gehoorzaamheid der Christen ledematen, moet gehandeld worden, bij de overweging van de Kerk en het Kerkbestuur.

Eindelijk, heeft er, in elke, zoo burgerlijke als Kerkelijke maatschappij, eene nadere betrekking plaats, tusschen begunstigers en beweldadigden, als mede tusschen Vrienden onderling.

§ Beweldadigden zijn aan hunne begunstigers schuldig een dankbaar gevoel van ontvangene weldaden, billijke waardeering en herinnering derzelve, opregte dankbetuiging, betamend gebruik der gunstbewijzen, roemende vermelding derzelve waar het te pas komt, en een bijzondere overleg, om aan hunne weldoeners wederkeerige bewijzen te geven, van de hartlijkste gezindheid tot, en ijver voor hunne belangens en genoegens. De Zaligmaker voorondersteld deze dankbaarheid zoo zeer, dat Hij het als een zeer gering bewijs van deugdzaamheid voorstelt goed te doen, den genen die ons goed doen. Luc. 6: 33. Een voorbeeld van dankbaarheid geeft Paulus, Rom. 16: 4. daar Hij verklaart, dat Priscilla en Aquila voor zijn leeven hunnen

hals

hals gestold hadden, en bijvoegende: der welken niet alleen ik danke, maar alle de Gemeenten der Heidenen. Daar en tegen zullen behoeven zij, die de gelegenheid en het vermogen hebben, om aan anderen wel te doen, daar in te werk te gaan: met voorzichtigheid, om wel te beoordeelen, wat, aan wien, hoe en wanneer, zij hunne weldaden besteden: met welwaardigheid, die gaarn en spoedig weldoet; met milddadigheid, die onbekrompen uitdeelt en niet al te naauw rekent; met minzaamheid, die ook de behoeftigsten gunstelingen niet veracht; met nederigheid, die liever in het geheim dan in het openbaar weldoet, en hare weldaden, eer onbeweenen dan verbreiden zal; eindelijk, met eene zekere edelmoedigheid, die bewezene gunsten met verwijt of zonder noodzaak herinnert, geene vergelding eischt, maar al ligt zelf het gedane vergeet, en zich aan lof en dank onttrekt. Zulke beoefening van weldadigheid schreef de Zaligmaker voor Matth. 6: 1-4. Hebt acht, dat Gij uwe aalmoessen niet doet voor de menschen, om van hun gezien te worden, anders zoo hebt gij geenen loon bij uwen Vader die in de Hemelen is. Wanneer Gij dan aalmoessen doet, zoo laat voor U niet trompetten, gelijk de geveinsden in de Synagogen en op de straten doen, op dat ze van de menschen geeerd mogen worden. Voorwaar zeg ik U, zij hebben hunnen loon weg. Maar als Gij aalmoessen doet, zoo laat uwe slinke hand niet weten met uwe zegter doet, op dat uwe aalmoesse in't verborgen zij, en uw Vader die in't verborgen ziet, die zal het U in't openbaar vergelden. Ook leert Hij ons, Matth. 25: 31-46. dat Hij zijne echte leerlingen zal beoordeelen, naar het gene zij, om zijnent wil, gedaan hebben, ter spijsiging, drenking, herberging, kleeding, verkwikking en verzorging van de armsten en minsten zijner broederen. Dit was ook de leer van zijne Apostelen. Paulus schreef, Rom. 12: 13. Deelt mede tot de behoeften der Heiligen, traacht naar Herbergzaamheid. en Heb. 13: 16. Vergeet den weldadigheid en der mededeelzaamheid niet, want aan zoodanige offerhanden heeft God een welbehagen. Zoo ook Jacobus, hoofdst 1: 27. De zuivere en onbevlekte Godsdienst voor God en den

den Vader is deze; Weezen en Weduwen te bezoeken in haare verdrukking; en Hoofdst 2: 13–17. Een onbermhartig oordeel zal gaan, over de gene die geen bermhartigheid gedaan heeft, en de bermhartigheid roemt tegen het oordeel. Wat nuttigheid is het, mijne Broeders! indien iemand zegt dat hij het geloof heeft, en heeft de werken niet, kan dat geloof hem zalig maken? Indien er nu een Broeder of Zuster naakt zouden zijn, en gebrek zouden hebben van dagelijks voedzel, en iemand van U tot hen zeide: gaat henen in vrede, wordt warm en wordt verzadigd, en Gijlieden zoudt hun niet geven de nooddruftigheden des ligchaams, wat nuttigheid is dat? Alzoo ook het geloof, indien het de werken niet heeft, is bij zich zelven dood. Eindelijk, 1 Joh. 3: 17. 18. Wie nu het goed der wereld heeft, en ziet zijnen broeder gebrek hebben, en sluit zijn harte toe voor hem, hoe blijft de liefde Gods in hem? Mijne Kinderkens! laat ons niet liefhebben met den woorde noch met de tonge, maar met de daad en waarheid.

Eindelijk hebben ook vrienden bijzondere pligten omtrent hunne vrienden te vervullen. De vriendschap toch bestaat in eene nauwere verbintenis van gemoederen, tusschen twee of meer menschen, zonder onderscheid van geslacht, ontstaande uit eene overeenkomst van gevoelens en neigingen, gepaard met een wederzijds verlangen, om malkanderen met raad en daad vertrouwelijk bijtestaan. Er kan dus geene echte vriendschap, zonder deugdelijke gezindheid, plaats hebben. Daar dezelve gevonden wordt, is ze nuttig, ter bevordering van eenen vrijen en vertrouwelijken omgang, van wederzijdsche raadgeving en waarschuwing, van liefdrijke deelneming in voor en tegenspoed, en van gereeder en werkdadiger hulp, in omstandigheden, in welke men dezelve behoeft. Het is dus de pligt van vrienden om even gaarne deze vrucht der vriendschap te doen genieten, als men dezelve voor zich wenscht te ontvangen. Doch daar die vertrouwelijkheid geen plaats kan hebben, dan bij zekere gelijkheid van gezindheden en bedoelingen in de gewigtigste aangelegenheden des men-

menschelijken levens, zoo spreekt het van zelfs, dat men, bij zoo groote verscheidenheid van menschen, slechts weinige vrienden hebben kan. Men behoort dan zich derulken te kiezen, wier inborst men kent, en uit wier omgang men zich het eigenaartig nut der vriendschap beloven kan. Men behoort zich dus niet te haasten, in het kiezen van vrienden. Maar, is de vriendschap eens aangegaan, dan moet men dezelve, met alle getrouwheid onderhouden, en zich beijvigen, op alles wat dienen kan, om dien heiligen band meer en meer te bevestigen. De waarde van zulk eene vriendschap erkende Salomo, Spreuk. 17:17. Een vriend heeft te aller tijd lief, en een broeder wordt in de benaauwdheid geboren. Hoofd. 18:24. Een Man die vrienden heeft, heeft zich vriendelijk te houden, want daar is een liefhebber, die meer aankleeft dan een broeder. Hoofd. 27:9. Olie en reukwerk verblijdt het harte, alzoo is de zoetigheid van iemands vriend van wegen den raad der ziele. Het gene de Apostel, Rom. 12:15. en Gal. 6:2. voorschrijft: Verblijdt U met de blijden! Weent met de weenenden! draagt malkanders lasten! is allerbijzonderst op vrienden toepasselijk. De Heilige Schriften leveren ons, ter onze bestieringe in belanglooze vriendschap, schoone voorbeelden op, van David en Jonathan, 1 Sam. 20:2. 2 Sam. 1 9. Vooral van onzen Zaligmaker jegens zijne vertrouwde leerlingen, Joh. 11:3, 11. Hoofd. 13:1. Hoofd. 15:12–15: bijzonder jegens Johannes, Hoofd. 13:23–26. Hoofd. 19:26, 27. Luc. 9:54–56.

§. 32.

Pligten omtrent overledenen en nakomelingen.

Na dat we §. 9, 10, 11. de pligten hebben overwogen, welke wij schuldig zijn aan hun, die, ter gelijker tijd met ons leeven, is er overig, dat wij bedenken, wat we aan die genen schuldig zijn, die reeds voor ons uit deze zamenleeving zijn heen gegaan, en wat aan die genen, welke in dezelve nog niet zijn opgetreden.

Wat dan de afgestorvenen betreft, wij moeten wel onder het oog houden, dat de betrekking, tusschen hen en ons niet ge-

ge-

geheel verbroken is. Zij toch, op welken wij, in deze aardsche huishouding, betrekking gehad hebbe, blijven ook nog aan ons denken met belangneming, gelijk wij, uit de gelijkenis van den rijken man, die nog aan zijne broederen op aandacht, Luc. 16: 27, 28. mogen opmaken. Dooden en levenden staan ook onder eene en dezelfde heerschappij van Jesus Christus, die daartoe gestorven en opgewekt is, Rom. 14: 9. en zij, die in het geloof aan Christus sterven, gaan over in die hemelsche maatschappij, op welke ook de Christenen hier op aarde eene naauwe betrekking hebben, en naar welke zij met zeeker verlangen overtrgaan. Hebr. 12: 22, 23. Het is ook het verlangen van alle menschen, om nog na hunnen dood een voorwerp van liefde en achting bij de nagebleevenen te zijn: het geene zij dan voor zich begeeren, moeten ze ook omtrent anderen betrachten. Deze zijn de gronden, op welke de pligten jegens afgestorvenen rusten. Het moet dan als hoogstbetaamend beschouwd worden, dat men de dooden eene eerlijke rustplaats verschaffe, gelijk Lazarus, die door zijne Zusters, Stefanus door zijne Vrienden kreeg; dat men hun aandenken levendig houde; hunne deugden met lof vermelde; hunne weldaden met dankbaarheid erkenne, gelijk dit de Apostel den Hebreen aanbeveelt, Hoofd. 13: 7. aangaande hunne verstorvene voorgangeren. Het menschelijk gevoel gebiedt ons, aan den eenen kant, het verlies van brave nuttige menschen te beweenen, gelijk de Zusters van Lazarus haar broeder, en de Christenen te Joppe de weldadige Dorcas deden, om niet te zeggen, dat de Heiland zelf tranen stortte bij het graf van zijnen Vriend: doch wij moeten toezien, dat wij over de genen die ontslapen zijn, niet treuren, als zij die geene hope hebben; maar veel eer ons verheugen over hun geluk, die rusten van hunne arbeid, en wier werken hun navolgen. 1 Thess. 13: 18.

O,

Openb. 14:13. Verder moeten wij niet gaan, door, of voor hun te bidden, of hunne voorspraak te begeeren: tot het één zoo min, als tot het ander geeft ons de heilige schrift aanleiding. Eindelijk moeten wij trouwelijk houden, aan de overledenen, het gene wij hun, in hun leven beloofd hebben: ook behoort men hunne billijke bevelen en verzoeken naar te komen, ten zij men reden hebbe om te gelooven, ~~te~~ dat zij, na dat ze in het volgend leeven beter hebben leeren oordeelen, zulke bevelen en verzoeken zouden ~~te~~ zig nemen, indien ze daar toe in staat waren. Voorbeelden van zoodanige volvoering der ontvangen bevelen en gedane beloften vindt men in Josef en zijne broederen. Gen. 50.

Dat wij ook iets aan hun schuldig zijn, die na ons ter wereld komen, is gemakkelijk optemaken, uit de gezegde verbintenis, tusschen de tegenwoordige en toekomende leden der menschelijke maatschappij. Daar en boven bevordert men doorgaans door eene betamende zorg voor de nakomelingschap, te gelijk het heil van het tegenwoordig geslacht, van zich zelven en zijne kinderen. Doch, daar wij evenwel de naaste betrekking hebben op onze tijdgenooten, zoo behoort men wel toetezien, dat men, door eene overmaatige zorg, voor hun die nakomen, de thans leevende geen grooter nadeel toebrenge of ongelijk doe. Het gene men dan, op die wijze doen kan, door nagelaten schriften, of door andere gedenkstukken, welke als blijken van onze zucht voor het heil der menschen, en van onzen godzaligen wandel kunnen dienen, behoort men in tijds te verrichten, ten einde men nog na zijnen dood nuttig zij. Het is hier door, dat men, bij eene betamende wijze, zijnen naam voor sterven behoed. Zoo zorgde Petrus, dat de Christenen, na

Zij

zijner uitgang gedachtenis hadden, van de dingen, die hij, bij zijn leven, geuitgd had. 2 Pet. 1: 15. Het was Gods uitdrukkelijke bedoeling, bij de bekendmaking van zijnen wil aan Abraham, dat deze, zijnen kinderen, en zijnen huize na Hem, zouden bevelen, dat zij den weg des Heeren hielden, om te doen gerechtigheid en gericht, op dat zoo de Heer over Abraham mogt brengen het geene Hij Hem beloofd had, Gen. 18: 19. Insgelijks wilde Israëls God, dat de Ouders aan hunne kinderen, en aan hun nageslacht Gedinnering zouden doen, van al de weldaden, welke Hun bewezen waren, Exod. 12: 26, 27. ten welken einde ook een kruik met Manna, in het Heiligdom moest bewaard blijven. Hoofd. 16: 32-34. Gelijk ook, in Josua's tijd, ten gelijken einde, twaalf steenen moesten worden opgericht, ter eeuwige gedachtenis voor de nakomelingschap, van den wonderen doortocht door den Jordaan, Jos. 4.

§. 33.

Pligten omtrent het zedeloze vee.

Ofschoon wij, zedelijke Schepsels, in geen gelijke betrekking staan met het zedeloze vee, en er dus tusschen hetzelve en ons geene wederzijdsche pligten bestaan; zoo volgt daar uit geenzins, dat wij geene pligten hebben, omtrent het zedeloze vee. Trouwens, ook de dieren zijn schepselen van God, en wel, boven het leevenloze, dat ons omringt zeer voortreffelijke schepselen; de dieren brengen ons menigvuldig nut aan; zij zijn gevoelig voor de aandoeningen van blijdschap en droefheid; en zij zijn voorwerpen der Godlijke zorg. De Dichter van Ps. 147: 9. zegt er van: de Heere geeft het vee zijn voeder; den jongen raven als zij roepen. David looft, deswege, den Heere, als die beesten zoo wel als menschen behoud.

Ps.

Ps. 36:7. In het boek van Jona, vinden we een schoone trek van de Godlijke goedheid, die aan het vee geen lijden en smart wil toezenden, welke niet volstrekt nodig is: daar de Godheid voorkomt, als verdedigende het sparen van de groote Stad Nineve, tegen Jona's ongeduld, niet alleen daar mede, dat er vele onnozele kinderen waren, maar ook daar toe veel vee. Hoofd. 4: 11. En onze Zaligmaker verzekert ons, dat onze hemelsche Vader de Vogelen voedt. Matth. 6:26. Eindelijk ook moeten wij niet miskennen de Godlijke bestelling, volgens welke, aan den mensch het vrij gebruik en de Heerschappij over het gedierte weldadig is vergund. verg. Gen. 1: 28. h. 9: 2. Ps. 8: 8. De Godlijke wijsheid toch heeft de onderscheiden zoorten en geslachten der dieren zodanig ingericht, dat geen derzelve, zonder nadeel der anderen kan gemist worden, en dat ook geene gaping of gebrek ergens plaats hebbe. Zij heeft daarenboven, door het voortbrengen der dieren geslachten, wijslijk gezorgd voor de harmonie van al het geschapene op aarde: en tevens in de behoeften des menschdoms milddadig voorzien. Het is dus, naar Gods bestellinge, dat wij het vleesch van sommige dieren eten, Gen. 9: 3. Exod. 16: 12, 13. Lev. 11. Matth. 14: 19. Luc. 24. 42. Dat wij ons kleeden met de vellen, de wol, de hairen, en de gesponnen draden van anderen; Gen. 3: 21. Exod. 25: 4, 5. Spreuk. 31. 13. Ezech. 16: 10, 13. Dat wij van anderen de Eijeren nuttigen, Luc. 11. 12. of de melk en den honig, Exod. 3: 8. Deut. 32: 14. Matth. 3: 4. 1 Cor. 9: 7. Dat wij anderer arbeid ons ten nutte maken, tot dragen, trekken, ploegen, en diergelijke, Deut. 5: 14. Gelijk wij dus een vrij gebruik mogen maken van de dieren, zoo moeten we ook toezien, dat we dezelve niet misbruiken. Zoo zorgde de Schepper, in Moses wet, tegen de verbastering der die-

 dieren-geslachten, Lev. 19:19. als mede, tegen het onnatuurlijk gebruik derzelve, Exod. 23:19. Insgelijks verbood de Wetgever alle wreedheid omtrent het vee. Daarom mogt geen dier op een dag met zijn jong geslagt worden, Lev. 22:28. Daarom geen oude en jonge Vogelen te zamen uit het nest halen. Ja zelfs zorgde God, zo veel dat, zonder nadeel voor de menschen geschieden konde, dat ook het vee een genoeglijk genot des leevens had. Immers, ook op den Sabbath mogt het vee niet arbeiden, Exod. 20:10. De Israeliet mogt geenen Ezel, zelfs niet van zijnen Vijand, onder den last bezwijken zien, zonder hem te helpen, Exod. 23:5. vg. met Deut. 22:4. Men mogt het vee de spijzen niet onthouden, en geen dorschenden Os muilbanden, Lev. 25:7. 1 Cor. 9:9. Zulke wetten leeren ons dan, dat wij, naar het weldadig oogmerk van God, ook de pligten van menschlijkheid en goedhartigheid omtrent het vee hebben te betrachten. Te meer, voorzeker, daar wij, door het tegendeel, wanorde stichten in Gods schepping, ons zelven en onze medemenschen benadeelen. Wat meer is, men mag vaststellen, dat zij die eenmaal zich gewend hebben aan wreedheid omtrent het gedierte, ook allengs hardvochtig en wreed zullen worden jegens hunne medemenschen. Daarentegen volgens Salomo Spreuk Hoofd. 12:10. De rechtvaardige kent (dat is zorgt) voor het leeven zijner beesten.

§. 14.

Bekeering.

Na dat wij de deugd beschouwd hebben, welker beoefening God van ons eischt, §. 2-13. is het nodig dat wij overwegen, langs welken weg zondige en bedorven menschen, als wij zijn, tot de beoefening dier deugd geraken. Die weg is de bekeering.

In

In de heilige schrift worden derulken gezegd zich te bekeeren, die van gezindheid veranderen. Bijzonder evenwel en wel bepaald een goede veranderen, met nalating van, en berouw over hun voormalig bestaan en gedrag. Onderscheidene Hebreeuwsche en Griekische woorden worden daartoe gebezigd, van welke het een meer de gemoedsverandering, het ander meer de verandering in gedrag uitdrukt. Het laatste geschied ook door ons Nederduitsch bekeeren, hetwelk zoo veel zegt als omkeeren, en wel bepaald zich van eenen verkeerden weg tot den rechten keeren. In dien zin dan spreken de heilige schriften van bekeering zonder nader bijvoegsel, Matth. 3: 8. 11. Hoofd. 13: 15. en met zeker bijvoegsel, als bekeering, van boosheid, Hand. 8: 22., van boze werken Openb. 9: 20, 21. van doode werken, Hebr. 6: 1. bekeering ten leeven, Hand. 11: 18., tot God, Hoofd. 20: 21. tot den Heere, Hoofd. 9: 35. tot den herder en opziener der zielen, 1 Petr. 2: 25. van de afgoden tot den levenden God, 2 Cor. 3: 16. 1 Thess. 1: 9. Hetzelfde denkbeeld wordt ook meermalen uitgedrukt, door het woord boete, zoo als het in de oude Nederlandsche vertaling uitgedrukt is, (waar van ook het woord boetwaardig afkomstig is.) Hetzelfde als berouw, gelijk het in de nieuwe vertaling uitgedrukt is. Schoon toch dit woord in het algemeen elk soort van berouw aanduid, en wel eens van een berouw gebezigd wordt, hetwelk geene heilzame verandering te wege brengt, gelijk Matth. 27: 3. zoo wordt het toch elders gebruikt, om een berouw aantedduiden, hetwelk met eene oprechte verbetering vergezeld gaat, gelijk Matth. 21: 29, 32. Zomtijds worden twee gelijkluidende woorden met elkanderen verbonden, gelijk Hand. 3: 19. bekeert u dan en bekeert u. Paulus gebruikt ook, van de bekeering sprekende, de spreekwijze van vernieuwing, Efes. 4: 23. waar Hij haar voorstelt als een vernieuwd worden in den geest-

des gemoeds. vg. Coll. 3:10. Hij noemt ook deswege den bekeerden Christen een nieuw schepsel, 2 Cor. 5:17. Gal. 6:15. vg. met Hoofd. 5:6. Van hier dan ook de spreekwijzen den ouden mensch afleggen, of uitdoen, en den nieuwen mensch aandoen, Efes. 4: 22, 24. Coll. 3: 9, 10. dat is, zijne geaartheid en gedrag zoo veranderen, dat men van eenen ouden en bedorvenen mensch, als het ware, eene nieuwe en verbeterde worde.

Door zordanige woorden en spreekwijzen, wordt dan in de heilige schriften de bekeering uitgedrukt. Eene naauwkeuriger beschrijving wordt ons in dezelve niet opgegeven. De bekeering wordt ook onderscheidenlijk voorgesteld, dan eens als de eerste overgang van een geheel ondeugend tot een godzalig leeven, welke men eene eerste bekeering noemt, gelijk Matth. 9: 13. Luc. 15: 7. Hand. 3: 19. Hoofd. 17: 30. dan eens van de herhaalde verbetering van vrome menschen, welke wederom tot zonde vervallen, en dagelijks in velen stukkelen, hoedanige men gewoon is eene tweede of herhaalde bekeering te noemen, gelijk Luc. 22: 32. 2 Cor. 7: 9. Openb. 2: 5, 16. Zomtijds ook wordt er van de bekeering in een ruimer zin gesproken, zoo dat er levens de overgang uit den staat van onwetenheid, dwaling en ongeloof; tot dien van kennis, erkentenis en geloof mede onder begrepen zijn: terwijl op andere plaatsen de bekeering van het geloof, als een uitwerksel van haar oorzaak, onderscheiden wordt. De eerste manier van voorstelling vindt men Matth. 3: 2. en Hoofd. 4: 17. waar Johannes de Doopsgezinde en de Zaligmaker, zonder van het geloof uitdrukkelijk te spreken, hunne tijdgenooten aanmanen: bekeert U, want het Koningrijk der Hemelen is nabij gekomen. Gelijk ook Hand. 15: 3. Waar de Apostelen de bekeering der Heidenen verhalen. Doch, van de laatste wijze van voordragt,

draagt, treft men de voorbeelden aan. Marc. 1:15, waar Joh. de Doopser verhaald wordt, gepredikt te hebben: bekeert U, en het gelooft het Evangelie. Zoo ook Hand. 11:21. waar Lucas verhaalt, dat een groot aantal menschen te Antiochien geloofden, en zich tot den Heere bekeerden. Insgelijks Hdl. 20:21. en Hebr. 6:1. Wij ook volgen deezen laatste manier van voorstel, daar we te voren van het Geloof hebben gehandeld, en nu bijzonder van de vrucht des Geloofs, de bekeering, spreken.

In deezen zin dan is de bekeering eene oprechte en bestendige toeleg, ontstaande uit het waar geloof, om zijne vorige met waar berouw bekeurde zonden, te laten, en in het vervolg Gode meer te gehoorzamen. Eene kortere beschrijving, vind men, in het kort begrip der Christelijke Religie, vr. 67. dus uitgedrukt: de bekeering des menschen bestaat in een hartelijk leedwezen en vlieden van zonden, en in een ernstige lust en doen van alle goede werken; eene uitvoeriger beschrijving, in den smaak van Calvijn, geeft de Heidelbergsche Catech. vr. 88-90. welke genomen is uit het onderwijs van Paulus, Rom. 6:4-6. Efes. 4:22-24. Coll. 3:5, 8-10. en overeenkomt, met het gene in den Catech. vr. 43, 45, 70. geleerd wordt, aangaande de vereeniging en geloofsgemeenschap, welke oprechte Christenen hebben, met den voor hun gestorven en opgewekten Zaligmaker.

§. 35.

Berouw over de zonden.

Die zich bekeeren worden door droefheid en berouw aangedaan, van wegens hunne zondige geaartheid en misbedrijven, en schamen zich, met zelfverfoeiing over dezelve. De heilige schrift spreekt van gebrokenen van harten, en verslagenen van Geest. Ps. 34:19. Ps. 51:19.

Jes.

Jes. 57:15. Van hier dat men dit berouw dikwijls genoemd heeft verbrijzeling des harten. Volgens Joël 2:13. zoude men het een Scheuren des harten kunnen noemen.

Tot den aard van dat berouw behoort het volgende. Eene herdenking en overweging van zijn bestaan en vorig gedrag, in deszelfs ongelijkvormigheid aan de Godlijke wet. Dit wordt Ezech. 20:43. 36:31. genoemd, een gedenken aan zijne wegen en handelingen, en daar toe wekt ook de Heiland zijne Gemeente te Efesen op. Openb. 2:5. Voorts eene erkentenis van zijne slechtheid, bederf, en dagelijksche overtredingen. Dit noemt David Ps. 51:5. een kennen van zijne overtreding. vg. Jer. 3:13. 14:20. Maar mede verbonden is een gevoel van schuld en strafwaardigheid, gelijk bij David Ps. 51:6, 7. en bij den Tollenaar, Luc. 18:13. en dus van allenthalve ellende in welke men door de zonde gestort is, zoo dat men met Israël zegge, Klaagl. 5:16. Wee onzer, dat wij zoo gezondigd hebben! en met Paulus Rom. 7:24. Ik ellendig mensch! Wie zal mij verlossen?

De droefheid dus van den berouw hebbenden zondaar, ontstaat uit het gevoel, deels van zijne ellende, in't gemeen, deels en bijzonder van de schandelijkheid die er in zijne zonde gelegen is. Immers, het gevoel van zijne tegenwoordige ellendigheid, en de vreeze voor eene nog dreigende zamprahigheid, heeft eene bittere droefheid ten gevolge. Dat ziet men in de Joden van Jeremias tijd. Klaagl. 5:16. in den verloren Zoon, Luc. 15:17. in de verslagenen op het pinksterfeest, Hand. 2:37. en in de Korinthische Gemeente 2 Brief 7:9-11. Zoodanige droefheid is op zich zelven niet aftekenen, daar ze overeenkomstig is met de menschelijke natuur en voortsloeit uit het gevoel der ellende, welke, niet slechts met de straf der zonde, maar met de zondigheid zelve verbonden is. Zulke eene droefheid en vreeze wierd dan ook opgewekt door Johannes den Doopes,

Matth.

Matth. 3:7-12.; door den Heiland, Luc. 12:5. 13:3,5. en door den Apostel 1 Cor. 5: Hebr. 2:1-3. 10:29-31. 12:29. Doch deze droefheid behoort vooral te worden vermeerderd, door de gedachte aan het schandelijke, en verfoeijelijke, der zonde, als welke den heiligen God mishagen, tegen zijne billijke wetten strijden, en minder te verschoonen zijn, naar mate men, door de zegeningen en beloftenissen van Gods genade in Christus, beweldadigd is. Dat gevoelde ook een verloren Zoon, Luc. 15.; een weenende, en door Jesus aanspraak bedroefde Petrus, Luc. 22:61, 62. Joh. 21:15-17.

Die zich dus bekeeren, hebben berouw over hunne boosheid, Jerem. 8:6. Matth. 21:29,31. Zij schamen zich; worden schaamrood van hunne wegen, Ezech. 36:32. Gelijk de Tollenaar, Luc. 8:13. Zij hebben een walging van zich zelven over hunne ongerechtigheden, Ezech. 20:43. 36:31. Ja zij vreezen eenigermaten. Luc. 12:5. 2 Cor. 7:11,15. Jud. vs. 23. Doch het is ons niet gegeven de mate dezer aandoeningen te bepalen, daar wij, in de heilige schriften, nopens dezelve, geene bepalingen vinden. Allen hebben niet hetzelfde aandoenelijk gestel, en openbaren hunne aandoeningen niet op gelijke wijze. Het getal en de zwaarte der zonden zijn ook, bij verschillende menschen, zeer verschillend. Men kan dus, uit de voorbeelden van eenen David, Manasse, Petrus, en van eene weenende zondaresse, geenen vasten regel, voor elken berouw hebbenden zondaar, opmaken. Het zelfde geldt van de orde, in welke deze droefheid over de zonden voorgegaan of gevolgd wordt, door ware verbetering. Bij de Efraimiten vinden wij een voorbeeld van het eerste, Jerem. 31:19. na dat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad. Bij den verloren Zoon had het andere plaats. Lucas 15. Trouwens, zoo lang de zonde duurt, en dus levenslang,

behoort ook het berouw te Duren, gelijk ons Paulus met zijn voorbeeld Rom. 7:24 en Johannes door zijn onderwijs, 1 Brief 1:8 en vervolgens leeren.

Boven al is de echtheid van het berouw blijkbaar in de uitwerkselen. Immers, de ware droefheid over de zonde maakt zich in afstand van derelve en verbetering openbaar. De droefheid naar Gods wil, werkt eene onberouwelijke bekeering tot zaligheid. 2 Cor. 7:10. verg. vs. 17.

Het gene van de droefheid en het berouw der bekeerenden in de Heilige Schrift geleerd word, moet ons evenwel niet doen denken, dat dit leeven een droevig en naargeestig leeven is. Trouwens, de zicht naar en de werkzaamheid van de bekeering, geeft veel meer welteevredenheid en blijdschap des gemoeds. Daar en boven wordt de droefheid over de zonden zeer gematigd en geleenigd, door de bewustheid van eene betere gezindheid, door de verzekering van de Godlijke genade en ontferming, door de ervaring van zijne menigvuldige weldaden, door de hope op de verbetering der zonde, en door de zekere verwachting der zaligheid. In dit opzicht geldt dan ook het zeggen des Heilands: zalig zijn die treuren; want zij zullen vertroost worden. Zulke treurenden mogen zich dan ook ten nutte maken de bemoedigende toespraak des Heilands aan den gezachten, Matth. 9:2. Het onderwijs van Petrus aan de verslagen Joden op het Pinksterfeest, Hand. 2:30. en dat van Paulus aan de tot inkeer gekomen Corinthiers, 2 brief 7:9-13. En, welk eenen vertroostenden en verblijdenden invloed het geloof hier aan, op verslagen gemoederen hebben, leeren ons de voorbeelden van de eerste bekeerlingen op het Pinksterfeest, Hand. 2:41-47. en van den Stokbewaarder, Hand. 16:30-34. Zoo wordt dan

het

het hartlijk leetweezen, dat wij God door onze zonden verstoord hebben, gematigd, door eene hartelijke vreugde in, dat is, door Christus, gelijk in den Heidelbergschen Catech. Vr. 89, 90. te recht geleerd wordt.

Hier uit laat het zich dan gemaklijk afnemen, dat de droefheid der bekeerlingen nooit tot wanhoop moet verstaan. Wanhoop toch drijft niet naar God, maar verwijdert van God. Wanhoop leidt tot ongevoeligheid, verzwakt den aandrift tot de deugd, en heeft zomtijds zelfmoord ten gevolge. Wij zien hier van in Judas een afschrikkend voorbeeld, Matth. 27: 30 en Wlgg. — Paulus wilde daarom ook niet, dat de berouw hebbende bloedschender, dien hij voorheen uit de Gemeente wilde gezet hebben, aan zich zelven zonde worden overgelaten, maar beval integendeel, dat men hem vergeven en vertroosten zoude, op dat hij niet eenigzints door overvloedige droefheid mogt worden verslonden. 2 Cor. 2: 7.

§. 16.

Belijdenis der Zonden.

Met het berouw over de zonden (§. 15.) behoort ook belijdenis gepaard te gaan: en wel belijdenis, en voor God, en ook voor de menschen.

Wat de belijdenis der zonden voor God aangaat, daar omtrent zegt ons Apostel Johannes, 1 Brief 1: 9. Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, dat Hij ons de zonden vergeve, en ons reinige van alle ongerechtigheid. Ook in Shlomo's tijd erkende men reeds: die zijne overtredingen bedekt, zal niet voorspoedig zijn, maar die ze bekent en laat, zal barmhartigheid geschieden. Spr. 28: 13. Het spreekt van zelf, dat wij onze zonden aan den alwetenden harten-kenner niet behoeven of kunnen bekend maken, maar het

het belijden der zonden, is alleen het erkennen derzelve voor God en het gewillig erkennen, zoo dat men er gewogen in neme dat God derzelve wete, en men niets voor Hem zonde willen ontveinzen. Het belijden der zonde is tevens ook het onderwerpen van zich zelven als een strafwaardig zondaar aan God den rechtvaardigen Rechter, zonder verschoning van zich zelven. En, daar Christenen, die ootmoedig voor God verkeeren, en van hunne ongerechtigheid afstand willen doen, de belofte hebben van Gods genadige vergeving, zoo gaat met dit erkennen der zonde tevens gepaard een erkennen van, en toevlucht nemen tot Gods vergevende genade in Christus. Voorbeelden van zulk eene zonden belijdenis, hebben wij in David, Ps. 32 en 51. In Esra, Hoofd. 9: 5-15. In Nehemia, Hoofd. 1: 4-11. 9. In Daniël, Hoofd. 9: 1-19. en in de gelijkenis van den verloren zoon. Luc. 15. 18-21. Wat aangaat de belijdenis der zonden voor onze medemenschen, derzelve wordt ook als een Christenpligt voorgesteld, in de vermaning van den Apostel Jacobus, brief 5:16. Belijdt malkanderen de misdaden. Doch daar bij kan het evenwel des Apostels meening niet zijn, dat ieder Christen alle zijne hem bekende misdaden aan een ieder van zijne mede Christenen belijde. Het is dus nodig, hier omtrent zaad te plegen, met andere lessen des Evangelies, en te overwegen, welk nut de belijdenis der zonden aan anderen gedaan, hebben kan, en op welken grond dus de een verpligt zij aan den anderen de zonden te belijden. Dit doende zullen wij zien, dat hier in, of een meer algemeen, of een meer bijzonder nut gelegen is.

Wat het algemeene nut betreft, wij weten, uit de handelingen van Johannes den Doopers, Matth. 3:6. en van de Apostelen onzes Heeren Jesus Christus, Hand. 2:38,39. dat het een vereischte is, bij het aannemen der leden

van

van de Christelijke Gemeente, dat zij in het algemeen belijdenis doen van hunne zonden en zedelijke onreinheid, zonder welke belijdenis, zij ook den Heiland als hunnen Zaligmaker niet kunnen erkennen. Zoo brengt het ook de aart der gemeenschappelijke Godsdienst-oefeningen en gebeden der Christelijke Gemeente mede, dat alle derzelver leden, met en voor malkanderen belijdenis der zonden doen, zeggende, naar het voorschrift des Verlossers, Vergeef ons onze schulden, gelijk wij ze ook onzen schuldenaren vergeven, Matth. 6: 12. vg. Lev. 16: 21. En wanneer een Lid der Christelijke Gemeente, wegens openbare wanbedrijven zijne medeleden tot droefheid en schande geweest is, ook dan behoort de belijdenis zijner zonde openbaar te worden aan de Gemeente, zal dezelve aan het ergerlijk medelid hare broederlijke gemeenschap bewijzen. We hebben het voorbeeld hier van in den berouwhebbenden bloedschender, 2 Cor. 2: 5-8. Gelijk ook eenigermate in Davids schuldbelijdenis voor Nathan, 2 Sam. 12: 13.

Bijzondere nuttigheid kan de schuldbelijdenis hebben, of voor den belijder zelven, of voor den genen, aan wien hij belijdenis doet. De belijder zelf heeft er nut van, wanneer hij, door beschuldiging van het geweten geprangd, en door twijfelmoedigheid geslingerd, van wegens zijne zonden, raad en troost nodig heeft van eenen vertrouwden Vriend of Leeraar, die, door het hooren zijner belijdenis, daar toe in staat gesteld wordt. En hier op schijnt Jacobus het oog te hebben gehad, Brief 5: 16. Toch ook anderen zijn wij deze belijdenis schuldig, wanneer wij hen beleedigd hebben, en zij, door onze erkentenis eenige vergoeding van geleeden ongelijk ontfangen kunnen. Hier toe strekte het gebod van den Zaligmaker, om zich met zijnen broeder te verzoenen, Matth. 5: 23. 24. Eindelijk

lijk kan men ook in meer dan een gezel, door het belijden van de zonden, welke men voorheen bedreef, voor zo verre die zedo bekend zijn, in de bekendmaking derzelve ons het nodig vertrouwen niet ontneemt, niet doen, ter waarschuwing van dergelijke zondaren, tot bemoediging van verslagen harten, en tot bevordering van den roem der Godlijke genade, gelijk wij daar van een voorbeeld hebben in den Apostel Paulus. 1 Tim. 1: 12, 17. en Hand. 26. en de Zaligmaker ook hier op schijnt te doelen als Hij aan Petrus zegt Luc. 22: 32. maar meer Gij zult bekeerd zijn, zo versterk uwe broeders.

§. 37.

Verbetering.

De heilzame vrucht van het berouw en van die schuldbelijdenis is vooral blijkbaar in eene werkzame en bestendige zorgvuldigheid, ter verbetering van zijn hart en wandel, door het vlieden van alle zonden en door het betrachten van alle pligten.

Dat de ware verbetering, in deze twee stukken, het nalaten van het kwaade en het doen van het tegen over gestelde goede, bestaat, leert de aard der zaak. In de heilige Schriften wordt het ons op dezelfde wijze geleerd. Ps. 34: 15. Wijkt af van het kwaade en doet het goede. Jes. 1: 16, 17. Praat af van het kwaad doen enz. Amos 5: 15. Haat het boose en hebt het goede lief. Rom. 12: 9. Hebt een afkeer van het boose en hangt het goede aan. Vergel. Efes. 4: 22-24. Collos. 3: 9, 10. Tit. 2: 11, 12. Evenwel wordt het een en ander wel eens uitgedrukt, met woorden die slechts een van beiden schijnen uitte drukken: gelijk Ezech. 33: 11. bekeert U van uwe boose wegen, en 2 Tim. 2: 19. een iegelijk sta af van onrechtigheid.

Deze verbetering des menschen heeft hare betrekking, en op zijn gemoed, en op zijne gedragingen: zoo

zoo dat de een onafscheidelijk zij van de andere. Trouwens, een ieder goede boom brengt goede vruchten en een kwade boom brengt kwade vruchten voort: Een goede boom kan ook geen kwade vruchten voort brengen, noch een kwade boom goede vruchten. Matth. VII 8: 17, 18. Hoofd. 12: 33. Het is dus eene gevaarlijke dwaling, zich te verbeelden vroom te zijn van gemoed, zonder het in daden te laten blijken. Geheel anders leerde de Zaligmaker zijne jongeren, wanneer Hij wilde, dat zij Zijn licht zouden laten schijnen voor de menschen, en hunne goede werken doen zien. Matth. 5: 14-16. Geheel anders vermaande ook Jacobus, brief 2: 12-17. Eben eens is het eene gevaarlijke dwaling, zich op handelingen toeteleggen, welke overeenkomstig Gods wet zijn, zonder zich om de reiniging van het hart, en dus om het beginsel te bekommeren. Het onderwijs des Heilands leert ons zalig te houden die rein van harte zijn, Matth. 5: 8. en God liefhebben met geheel het hart, met geheel de ziel, en met geheel het verstand. Matth. 22: 37, 38. Ook Paulus leert, 1 Cor. 13: 1-3. dat groote weldaden en opofferingen, voor onze medemenschen gedaan, geene waarde hebben, indien ze niet uit het beginsel der liefde voortkomen.

Die zich dan bekeeren, hebben een afkeer van hunne vorige zonden, en vlieden derelve, zonder hunne oude gebreken tegen nieuwe te verwisselen. Het gene ze te voren voor goed en nuttig hielden, en hun deswege behaagde, achten ze nu schadelijk en schandelijk te zijn, en hebben er een mishagen aan. Het gene hun te voren genoegen deed, veroorzaakt hun nu smart. Wat ze te voren zochten, ontwijken ze nu. Het gene ze

te

te voren met een heerschende lust bedrewen, begaan ze nu niet dan met strijd en weerzin. Dit is het wat de heilige Schrift noemt een haten van het kwade Ps. 97: 10. Ps. 119: 113, 128. Spr: 8: 13. Rom. 7: 15. Jud. 13. 23. en een vlieden van hetzelve. 1 Cor: 6: 18. 2 Ptr. 2: 20. enz.

Die dus het kwade haten en vlieden, leggen zich integendeel op de goede werken toe, welke de Godlijke wet voorschrijft. Die wet dus, welke te voren veronachtzaamd en verworpen wierdt als een strenge zedenmeester, wordt nu bemind en geëerbiedigd als eene troume leidsvrouw op den weg des levens. Nu is het, met den Dichter, Ps. 119: 24, 47, 48. Uwe getuigenissen zijn mijne vermakingen, mijne raadslieden. Ik zal mij vermaken in uwe geboden die ik lief heb. enz. Nu is het, met Paulus, Rom. 7: 22. Ik heb een vermaken in de wet Gods naar den inwendigen mensch. De wet dus, die voorheen tegenkanting ontmoete, wordt nu gewillig gehoorzaamd, zoo dat men zeggen kan van den bekeerling: Gij waart wel dienstknechten der zonde, maar gij zijt van harten gehoorzaam geworden, den vorbeelde der leere, tot het welk gij overgegeven zijt. Het gene voorheen, slechts uit eerzucht, uit vreeze voor straf, of uit andere lage beginselen met zekeren tegenzin, wierdt gedaan, dat geschied nu, met van zelfheid, ter liefde van God en van den Heere J. C., gelijk het Paulus voorschrijft, 2 Cor. 10: 31. en het van zich zelven getuigt 2 Cor. 5: 14, 15. Het gene te voren lastig en verdrietig was, dat is nu aangenaam en valt licht; zoo dat men, met den Dichter zegge: ik ben vrolijker in den weg uwer getuigenissen, als over alle rijkdom; ik zal mij zelven vermaken in uwe inzettingen, uw woord zal ik niet vergeten. Zoo dat men het jok van Christus zacht, zijnen last licht, zijne geboden niet zwaar vinde,

Matth.

Matth. 13:28-30. 1 Joh. 5:2.3. Het gene ze te voren niet achtten, in welke verzmaden ze hun vermaak stelden, daaromtrent zijn ze nu zeer zorgvuldig, en de verwaarloozing daar van kunnen ze bezwaarlijk in zich zelven dulden; zoo dat ze, in dit opzicht, met Paulus, klagen, over hunne ellendige geaardheid, wanneer ze iets kwaads doen, het gene ze niet wilden, of iets goeds nalaten, hetwelk ze willen. Rom. 7:15-24.

Zal nu deze verbetering van den rechten aart zijn, dan moet ze oprecht, algemeen, en bestendig zijn.

Zij moet oprecht zijn, als voortkomende, uit een welbedacht voornemen en bepaalde neiging des gemoeds. Zoo eischte Josua van zijne Volkgenooten. Hoofd. 24:14.15. Vreest den Heere en Dient Hem in oprechtheid en waarheid. Immers God heeft lust tot waarheid in het binnenste, Ps. 51:8. Geheel anders is het gelegen met de geveinsden, van welke Jesaias en Jesus zeiden: dit Volk genaakt mij met hunnen mond, en eert mij met de lippen; maar hun harte houdt zich verre van mij. Matth. 15:7.8. Tegen zoodanige Veinzerij en vertooning van Godzaligheid, naar de wijze der Fariseeën, waarschuwde de Heiland meermalen. vg. Luc. 12:1. Zoo ook Paulus, 1 Cor. 5:8. en Johannes, 1 brief 3:18.

Zij moet ook algemeen zijn, zoo dat men van alle zonden een afkeer hebbe, alle deugd beminne, zich op alle pligten toelegge, en zich niet vergenoege met slechts sommige gebreken te bestrijden, welke boven andere schandelijk en voor het genoegen van dit leven nadeelig zijn, noch ook met het betrachten van sommige geboden, die gemakkelijk vallen en tijdelijk voordeel aanbrengen: Men moet dus met den Dichter, Ps. 119:128. zeggen: ik heb alle uwe bevelen, van alles, voor recht gehouden; maar alle valschen pad heb ik gehaat. Immers, wie de geheele wet zal houden, en in een struikelt, die is schuldig aan allen; volgens Jacobus 2:10-12. Die algemeenheid

be-

 bestaat ook daar in, dat men zich geheel en al op de verbetering toelegge, daar toe alle zijne krachten inspanne. Dit is het liefhebben van God, met geheel het harte, met geheel de ziel, en met geheel het verstand. Matth. 22:37. en het stellen van zijn ligchaam, tot eene levende, heilige, en Gode welbehagende offerhande. Rom. 12:1.

Zij moet insgelijks bestendig zijn, zoo dat men, gedurende zijn geheele leeven, in dezelve voortga en zoeke te vorderen. Hier op doelt het zeggen des Heilands, Matth. 24:13. wie volharden zal tot den einde, die zal zalig worden. Insgelijks des Apostels vermaning, om standvastig, onbeweeglijk, en altijd overvloedig te zijn in het werk des Heeren, 1 Cor. 15:58. Geheel anders is het met ligtzinnige en wispelturige menschen, die met de Galatiers, Hoofd. 3:1. zich laten betoveren door de dwaling, zich als kinderen laten bewegen en omvoeren met alle winden, Efes. 4:14. het ontwerp hunner bekeering, met den onberaden toornbouwer, laten steeken, Luc. 14:25. enz. door verdrukking of vervolging zich laten ergeren, Matth. 13:20, 21. en zoo door de verleiding der zonde, van den leevendigen God afwijken, Hebr. 3:12-14. hoedanige eens afgevallen zijnde, bezwaarlijk weder te regt kunnen gebragt worden, Hoofd. 6:4-6. daar zij tot vorige schandelijkheden wederkeeren, en het hun dus beter zoude zijn, den weg der gerechtigheid niet gekend te hebben, dan hem gekend hebbende te verlaten. 2 Petr. 2:20-22.

Eindelijk, waar zoodanige eene oprechte bekeering en verbetering plaats heeft, daar zal men ook zich beijvigen op de herstelling van schade, welke men anderen, door zijn misdrijf en verzuim deed lijden. Daar toch het gedane niet herdaan kan worden, behoort men evenwel te zorgen, dat het aangebragte leed en nadeel, eenigzins vergoed, verzacht, verholpen worde. Die dus zijnen

naas-

naasten in zijne bezittingen benadeeld heeft, behoort schade vergoedinge te doen, naar den eisch des Heeren, Ezech. 33:14-16. en het voorbeeld van Zacheus, Luc. 19:8. Zoo ook die een ander heeft doen dolen, moet hem weder te zegt brengen. Die des naasten goeden naam benadeeld heeft, moet denselven weder zoeken in eere te brengen. Die hem bedroefd heeft op eenigerlei wijze, moet zich bijveren om hem zoo veel te meer genegen te verschaffen en te vertroosten.

§. 38.

Begin der bekeering.

De bekeering neemt dikwijls een aanvang van zeer kleine beginselen, en gaat gewoonlijk langzaam voort, althans van trap tot trap, tot dat ze eindelijk na dit leeven hare volkomenheid bereike. Doch dit geschied alles op vele en verschillende wijzen, zoo dat het eene vruchtelooze poging zijn zoude, zekeren algemeenen bekeering-weg te bepalen, en men het vermetel mag noemen den zijnen tot een maatstaf voor anderen te maken.

Wat toch het begin der bekeering betreft, hetzelve is zeeds bij onderscheiden menschen zeer verschillend. Sommigen betoonen zeeds, in hunne vroegste jeugd de beginselen van ware godsvrucht, gelijk wij, uit de voorbeelden van Johannes den Doopen, Luc. 1:80. van Paulus, Gal. 1:15. en van Timotheus, 1 brief 1:5. en hoofd. 3:15. leeren. Anderen komen eerst tot nadenken, na dat ze zeeds jaren lang de zonde, zonder nadenken, gedient hebben: gelijk wij zien uit de voorbeelden van Zacheus, Luc. 19:8. en van de Corinthiers, tot welke Paulus spreekt 1 brief 6:10, 11. Eenigen beginnen eerst op het einde van hun leeven ernstig aan bekeering te denken.

Evenwel zijn de voorbeelden van eene zoo late be-

kee-

 keering zeldzamer en minder zeker. Dat van den boosdoender, die met Jesus gekruist wierdt, is althans twijfelachtig, daar men, uit het zonderling groot vertrouwen der mane op den Heiland, ligt zich kan voorstellen, dat hij reeds voor het uur zyner teregtstelling, kennis aan, en hoogachting voor den Verlosser gehad hebbe. Luc. 23: 39–43. Doch, welke voorbeelden er ook zijn mogen, zij kunnen het opzettelijk uitstellen en onbezonnen verwaarloozen der bekeering niet billijken. Alles roept ons toe, het gene de Apostel, met de woorden van den Dichter Ps. 95: 7, 8. aan de Hebreen voorhoudt, Hoofd. 4: 7. Heden indien Gij Gods stem hoort, zoo verhardt uwe harten niet. Trouwens, schandelijk is het, met opzet uitte stellen het gene ten allen tijde behoord te geschieden. Dwaas is het, daarenboven, eene zaligheid te verwaarloozen, tot welke wij niet, dan langs den weg der deugd geraken kunnen. Niet minder gevaarlijk is het, op een tijdperk te wachten, 't welk men niet weet, of men het immer bereiken zal. Zoodanig eene verwachting heeft er te velen bedrogen, die, of door spoedige toevallen werden weggerukt uit het leeven, of door geweld van ziekte, ongesteldheid van Geest, of andere oorzaken belet werden, om, op hun uiterste, ernstig aan hunne bekeering te denken.

Het is uit dien hoofde vooral nodig, dat men zich, in zyne jeugd op Godzaligheid toelegge. Immers deze leeftijd is, niet alleen, wel geschikt voor de beoeffening van geloof en deugd, maar biedt ook, daar toe, bijzonder voordeelen aan. In de jeugd toch is het gemoed vatbaarder voor het onderwijs en de leiding der Euangelie-leer. Legt men zich vroeg toe op de Godzaligheid, men ontgaat vele misdrijven, men ontvliedt vele verlokzelen tot zonde; men maakt grooter en spoe=

spoediger vorderingen; en men wordt niet belemmerd door zoo sterke driften en hartstochten, als bij meer gewoonheid en hebbelijkheid, bejaarden te bestrijden hebben. Wat meer is: men vermeerdert, door eene vroege Godzalighed, de genoegens dezes leevens, men behoedt zich voor veel ellende, beroouw en zelfverwijt; en men stelt zich in veiligheid tegen alle wisselingen der aardsche dingen en tegen den dood zelve. Men vergelijke de vermaningen aan kinderen en jonge lieden gedaan, Ps. 34: 12 enz. Ps. 119: 9. Pred. 11: 9, 10. 12: 1-7. Matth. 19: 13, 14.

Gelijk in den tijd, zoo is er ook in de wijze, op welke de bekeering aanvang neemt, veel onderscheid. Sommigen worden, door een beschuldigend geweten, en door de vreeze voor Godlijke straf, als uit den slaap opgewekt: gelijk dus het geval was met de Joden op het Pinksterfeest, Hand. 2: 37. Sommigen worden door de opmerking op hunne ellende, met den Stokwaarder te Filippi, gedrongen, om te vragen: wat moet ik doen, op dat ik zalig worde? Hand. 16: 27-30. Sommigen worden door het voortreffelijke en zeldzame der Evangelie-leer bewogen, om haar optevolgen, gelijk sommige te Athenen, Hand. 17: 34. Sommige worden door het aanbod van genade in het Evangelie, overgehaald, tot liefde en eerbied voor God en Christus, gelijk de Heidenen te Antiochien in Pisidie. Hand. 13: 48. Sommige worden door Gods langmoedigheid, goedertierenheid en verdraagzaamheid, tot bekeering geleid, gelijk Paulus dat den Romeinen voorhoudt Hoofd. 2: 4. Andere komen, door middel van tegenspoeden en Godlijke tuchtigingen tot inkeer, met Manasse, 2 Chron. 33: 12. Sommigen worden gedrongen, door het onheil en den onvoorzienen dood van onbekeerde menschen; gelijk daar toe de Heiland

het

het ongeval van sommigen zijner tijdgenooten, bij zijne toe-hoorders zocht te gebruiken, en gelijk, daartoe, de dood van Ananias en Saphira bij velen vrende. Hand. 5:11. Anderen door het voorbeeld van de deugd, en de geluk-zaligheid der vromen: Gelijk Paulus dit tot aanmoediging der Corinthiers schrijft, 1 Brief. 14: 24, 25. en Petrus tot opwekking van Christelijke vrouwen, 1 brief 3:1. om niet te zeggen, dat zeer velen, ten tijde der Apostelen, tot het geloof en de bekeering zijn gebragt, door middel van wonderteekenen, welke God liet geschieden ter bevestiging van de leer der kruis gezanten.

Gelijk nu, bij kinderen en eerstbeginnende leerlingen, de kennis en bekwaamheid gering is, en men zich met den goeden wil ligt te vreden houdt, al ontbreekt ook de uitvoering, zoo ziet men ook, bij hen, die eerstbe-ginnenden zijn in het Christendom, dikwijls, eene groote zwakheid, onvastheid en verkeerden invloed der zondige lusten. Zulken kan men met Petrus noemen, nieuwge-boren kinderkens. 1 Brief 2:2. Zulken geven dan ook wel eens weinige en geringe blijken van bekeering, welke hun zelve en anderen vreden kunnen. In dit geval handelt men voorzichtig, wanneer men anderen gunstiger beoordeelt dan zich zelven, zonder evenwel de begin-zelen der bekeering bij zich zelven te miskennen, bij aldien men slechts zich zelven bewust is, van eene oprechte gezindheid, om het goede te doen en het kwade te laten.

Men kan hieruit dan ook afnemen, dat het bij velen onmogelijk is, het juiste tijdstip, waarop de bekeering begon, te bepalen. Dit moge soms tijds kun-nen geschieden, door menschen, welke, uit een zorgeloos en godloos leeven, spoedig tot inkeer komen: het zal altkans bezwaarlijk geschieden van kijn, die, van der jeugd

deugd af, een stil en ingetogen leeven leidden, en bij welken allengskens het goede zaad der deugd ontkiemt en opwast.

§. 59.

Voortgang der bekeering.

Het is niet genoeg de bekeering aantevangen, of gelijk men zegt éénmaal zich te bekeeren, maar er is eene bestendige voortgang en vordering in dezelve vereisch.

In de heilige Schriften wordt dikwijls van deze voortgang der bekeering gewaagd, onder verschillende benamingen. Zoo worden de Christenen gezegd zich te oefenen tot Godzaligheid. 1 Tim. 4:7. De Heiligmaking nastajagen. Hebr. 12:14. Toetenemen. 1 Tim. 4:15. Opwassen en van een kind een man te worden. 1 Cor. 13:10-12. Hosea. 14:20. Efes. 4:15. 1 Petr. 2:2. en 2 Petr. 3:18. Zich zelven reinigen. 1 Joh. 3:3. 2 Tim. 2:21. Zich reinigen van alle besmetting des vleesches en des geestes. 2 Corinth. 7:1. Overvloedig zijn in het werk des Heeren. 1 Cor. 15:58. vg. 2 Cor. 8:7. H. 9:8. 2 Thess. 1:3. Meer en meer overvloedig worden. Fil. 1:9. 1 Thess. 4:1, 10. Naarstigheid toebrengen, om de eene deugd bij de andere te voegen. 2 Petr. 1:5-10. Volmaakt worden. 2 Cor. 13:9, 11. Efes. 4:12. De Heiligmaking voleindigen. 2 Cor. 7:1. Meer en meer geheiligd worden. Openb. 22:11. Vooral is het woord heiliging en heiligmaking, in dit opzicht gebruikelijk. Zie Rom. 6:19. 2 Cor. 7:1. 1 Thess. 3:13. 1 Tim. 4:3. Hebr. 12:14. Daarenboven wordt deze oefening in deugd vorgesteld met onderscheidene vergelijkingen, ontleend van den Wedloop. 1 Cor. 9:24, 26. Gal. 5:7. 2 Tim. 4:7, 8. Hebr. 12:1. Van het Worstelen en Vuistvechten. 1 Cor. 9:25, 26. 1 Tim.

Van den Strijd des oorlogs. Efes. 6:10-17. Fil. 1:27-30. 3 Thess. 5:8. Hebr. 12:4. Van het Waken, dat is Wachthouden.

1 Cor.

 1 Cor. 6:13. Ef. 6:18. 1 Petr. 4:7. Openb. 3:2,3. h. 6:15. Verg. met Matth. 26:41. en Luc. 12:35–46. om niet te spreken van de uitdrukkingen, met welke wij 8. 34. zagen, dat de geheele bekeering beschreven wordt.

Zoodanig eene vordering wordt aan de Christenen bekend, wanneer zij toenemen, deels in kennis en geloof, deels in deugd en goede werken. Van het eerste spraken wij reeds in de vorige Afdeeling. Wij zullen dus nu vooral van de laatste moeten handelen, doch hier bij tevens de eerste niet geheel uit het oog verliezen.

Een Christen kan dus gezegd worden voortgegaan en vorderen in bekeering, op meer dan eene wijze. 1. Wanneer hij eene naauwkeurige en zekerder kennis krijgt van zijne pligten, van derzelver gronden en bewegredenen, van de voortreffelijkheid en het nut der deugd, van de schandelijkheid der ondeugd, van de kracht en de bedriegelijkheid der zondige neigingen, van de moeijelijkheid haarer overwinning en van de hulpmiddelen der deugd-betrachting. Daartoe vermaande Paulus de Corinthiers, 1 brief 14:20. Wordt volwassen in 't verstand en hij stelt zich in dit opzicht hun ten voorbeelde voor, Hoofd. 13:10–12. Verg. ook Fil. 3:9,10. Hebr. 5:10. 2 Petr. 3:18. 2. Wanneer hij eene vaster en bestendiger overtuiging krijgt van alles wat God leert, vermaant, belooft en bedreigt. Dit is het met Paulus noemt 1 Corinth. 15:58. standvastig en onbeweeglijk zijn, en waartoe hij de Efeziers, h. 6:16. opwekt, onder het zinnebeeld van het aanneemen van het schild des geloofs, met hetwelk men alle de vurige pijlen des boozen kan uitblusschen. 3. Wanneer hij gereeder en vaardiger wordt, in het nalaten van alle gebreken en ondeugden, in het ontwijken der verleidingen, in het bedwingen zijner hartstochten,

in

in het regelen zijner ligchamelijke en zinnelijke aandoeningen; en in het wegruimen van belemmeringen, die hem in den weg worden gesteld. Dit drukt Paulus uit door het stellen zijner leden om der gerechtigheid dienstbaar te zijn, Rom. 6: 16-19. Door het dooden van de werkingen des ligchaams, h. 8: 13. Door het zich zelven reinigen van alle besmetting des vleesches en des geestes; 2 Cor. 7: 1. Verg. 1 Pet. 2: 2. 4. Wanneer men toeneemt in hebbelijkheid en gemaklijkheid, tot vervullinge van allerleije, ook de moeijlijkste pligten, en tot het gebruikmaken, van de beste behoed- en hulpmiddelen tot dezelve. Dit is het bedenken van al wat waarachtig, eerlijk, rechtvaardig, rein, liefelijk, welluidend en loflijk is. Fil. 4: 8. Hiertoe riedt Paulus aan het gebruik der geestelijke wapenrusting, Ef. 6. 10-17. en Petrus het voegen van de eene deugd bij de andere. 2 br. 1. 5-10. 5. Wanneer hij tot dit alles te sterker wordt aangedreven door eerbied en liefde tot God, en door het geloof in den Heer J. Christus. Zoo badt Paulus de Romeinen, hoofd. 12: 1. 2. bij de ontfermingen Gods, dat ze hunne ligchamen, door eenen redelijken Godsdienst Gode toewijden. Zoo badt Hij God voor de Efesers. h. 3: 17-19. om dat Christus door het geloof in hunne harten woonde. Vg. 2 Thess. 1: 3. Hebr. 12: 1.

Dan gelijk er in het begin der bekeering een groot onderscheid is, tusschen den eenen en den ander, zoo is het ook met derzelver voortgang: gelijk men uit de Apostolische vermaningen en bestraffingen kan afnemen. Zoo waren de Hebreeuwsche Christenen traag geworden om te hooren, en hadden de herinnering van de eerste beginzelen der Christelijke leere nodig, daar ze Leeraars hadden behooren te zijn, den tijd hunner eerste bekeering in aanmerking genomen zijnde: zoo dat Paulus hen onder de zoogkinderen telde, die de vaste spijze nog niet

ver-

verdragen konden; welke aan volwassenen voegt, die door gewoonheid hun verstand geoeffend hebben. Hoofd. 5. 11 – 14. In tegendeel geeft Hij aan Timotheus den lof. 2 br. 3. 11, 12. dat hij in Christelijke deugden zijnen Leermeester was nagevolgd, schoon hij nog jong van jaren was. Een zelfde onderscheid van minder en meerder vorderingen merken wij in de 7 Asiatische Gemeenten, aan welke des Heilands brieven door Johannes geschreven zijn. Openb. 2, 3. Trouwens, Sommigen maken spoediger vorderingen, gelijk de Gemeente van Filadelphia, die met kleine kracht, het woord des Heeren bewaard hadden, Openb. 3: 7 – 13. Met anderen gaat het langzamer, gelijk in de Gemeente der Laödiceensen, in welke men lauw was, noch koud noch heet. Sommigen maken, in dit leeven, meerder vorderingen, anderen minder, gelijk Paulus te kennen geeft, sprekende, 2 Cor. 9: 6. schoon daar met bijzondere toepassing op de weldadigheid, van zulken die spaarzaam zaaijen en daarom spaarzaam maaijen zullen, en van anderen, die in zegening, dat is overvloedig zaaijen, en zoo ook maaijen zullen. Sommigen vertragen wel eens en verachteren zoo, dat ze schijnen geheel te rug te gaan. Zoo was het met de Hebreërs, zoo even genoemt. h. 5: 11, 12. en met de Galatiers, die ongehoorzaam wierden aan Paulus. Hoofd. 3: 1. 5: 7. Sommigen vervallen in gevaarlijke dwalingen, en zware misdrijven, met David, en Petrus en zekeren bloedschender, te Corinthen: doch daar van terug gekomen, wordt de bittere droefheid over hunne verkeerdheden een nieuwe en scherper prikkel tot hervatting en voortzetting hunner bekeering. Dit is in het geval van den laatstgenoemden, en, eenigermate,

in

in dat der Corinthische Gemeente zelve, blijkbaar, 1 Cor. 5:1. 2 Cor. 2:5-7. 2. 7:10, 11. En de Heiland laat de Efesische Gemeente opmerken, Openb. 2:5. om te gedenken van waar zij was uitgevallen, zich te bekeeren, en de eerste werken weder te doen. Zodanig eene verscheidenheid vloeit ook, natuurlijker wijze, voort uit het groot verschil van de ligchaams- en geestgesteldheid, van de minder en meerder vlijt, van den aart der hulpmiddelen en belemmeringen, van tijden en gelegenheden, van voorspoed en tegenspoed, en wat dier meer is, bij onderscheiden Christenen.

Doch gelijk niemand spoedig een boomwicht wordt, zoo wordt ook niemand spoedig een heilig. De Vordering in het goede gaat niet met een Sprong, maar met eenen langzamen tred. Daar is en blijft, voor onderscheiden Christenen, altijd gelegenheid, om zich zelve te zuiveren van de besmetting des Vleesches en des geestes, 2 Cor. 7:1. hoewel de Gemeenten te Filippi en te Thessalonika minst berispt wierden, ze wierden evenwel aangemaand om meer en meer overvloedig te zijn in het goede, Filipp. 1:9, 10. 1 Thess. 4:1. en blijft eene gedurige zorgvuldigheid nodig, om alle verkeerdheid afteleggen, en na dat men het verderf der wereld ontvloden is, voortgegaan van deugd tot deugd. 1 Petr. 2:1, 2. 2 Petr. 1:4, 5. Trouwens, het aangeboren bederf wordt niet geheel overwonnen, zoo lang wij in dit leeven zijn. Van hier een gedurige strijd, tusschen den Geest en het Vleesch. Paulus is ons hier van een bewijs; in de klagt, die Hij over zich zelven doet. Rom. 7:13-26. Gelijk Hij ook Gal. 5:17. zegt: het Vleesch begeert tegen den Geest en

de

de Geest tegen het Vleesch, en deze staan tegen malkanderen, zoo dat gij niet doet het gene gij wildet.

Ten laatsten eenmaal, verkrijgt men, door aanhoudende oefening, eene heblijkheid van het goede te doen, gelijk men die te vooren van het kwade had. Wie deze heblijkheid verkregen heeft, die is de gedachte aan zijne pligten zoo gemeenzaam, dat hij zelden zich behoeft te bedenken of in twijfel staat, alo hebbende de lendenen omgordt met de waarheid, de borst gewapend met de gerechtigheid, en de voeten geschoeid met bereidheid des Evangelies, Efes. 6: 14, 15. en door de gewoonheid des zinnen geoefend hebbende, tot onderscheiding van het goed en kwaad. Hebr. 5: 14. der zoodanigen gemoed is zoodanig met liefde en eerbied voor God en Christus vervuld, dat ze gedurig tot het goede geroept, en van het kwade afgeschrikt worden. Zulke zeggen dan met Paulus: de liefde van Christus dringt ons, die voor allen gestorven is, opdat degene die leeven, niet meer zich zelven zouden leeven, maar dien die voor hun gestorven en opgewekt is. 2 Cor. 5: 14, 15. De aard der aandoening van ligchaam en geest zijn zoo gematigd en hunne krachten en vermogens zoo geoefend in het goede te doen, dat zij eene groote gemakkelijkheid, vaardigheid, eenparigheid en standvastigheid daar in betoonen. Zulken kan men noemen dienstknechten der gerechtigheid, Rom. 6: 16-19. Zoodanig een was Paulus, zijn ligchaam in bedwang houdende, en het tot dienstbaarheid brengende. 1 Cor. 9: 27.

Maar dat al heeft nooit iemand het zoo verre gebragt, of kunnen brengen, dat hij van alle dwaling en verkeerdheid vrij wierdt: integendeel, ook de beste werken van de uitmuntendste Christenen blijven met zonde bevlekt.

Geen

Geen wonder. Wie toch is zoo ervaren, dat hij niet zomtijds dwale, door onwetenheid, twijfeling en onachtzaamheid? Wie oordeelt over alles zoo naauwkeurig en fijn, dat hij van verkeerde begrippen en besluiten vrij blijve? Wie is altijd zoo bereid en gereed, dat hij niet door verzuim of overhaasting zich vergrippe? Wie zoo gematigd en effenbaar, dat hij door geene gemoedsaandoeningen, beweeging van liefde, begeerte, blijdschap, hope, haat, toorn, droefheid, vreeze en diergelijke geschokt worde? Wiens deugd is zoo vast en welbevestigd, dat ze, noch door de aanlokselen der zinnen, noch door de zwakheid des ligchaams, noch door de kracht der quade voorbeelden, noch door iets anders verzwakt en gebogen worde? Wie is eindelijk zoo aan de deugd gewend, dat hij niet nu of dan tot de vrige dwaasheden vervalle? Het geve ons dus de ervaring leert, dat is ook de leer der Heilige Schriften. Salomo wist reeds: geen mensch is er die niet zondigt. 1 Kon. 8:46. Niemand kan zeggen: ik heb mijn hart gezuiverd; ik ben rein van mijne zonden, Spreuk. 20:9. Voorwaar er is geen mensch (rechtvaardig) op aarde, die goed doet en niet zondigt. Pred. 7:20. De beste menschen hebben in dit opzicht over zich zelven geklaagd. Een Jacobus zeide: wij allen struikelen dagelijks in velen. Brief 3:2. En Paulus: ik weet dat in mij, dat is in mijn vleesch, geen goed woont; want het willen is wel bij mij, maar het goede te doen, dat vinde ik niet. Rom. 7:18. Zoo ook Filipp. 3:12. niet dat ik het alreede gekregen hebbe of alreede volmaakt ben, maar ik jage daar na. Insgelijks Johannes, 1 Br. 1:8, 10. Indien wij zegge dat wij geen zonde hebben, zoo verleiden wij ons zelven, en de waarheid is in ons niet. Het is zoo, die zelfde Apostelen geven te kennen, dat de zonde over de Christenen niet heerscht, Rom. 6:14. dat zij zich zelven reinigen, en niet zondigen, 1 Joh. 2:5. h. 3:3-10. h. 5:18. Doch het

blijkt

blijkt genoegzaam, zoo uit den zamenhang van deze gezegden, als uit vergelijking van de te voren aangehaalde, dat daar door niet op eene volmaakte heiligheid van hart en daden gezien wordt, maar op eene oprechte gezindheid des gemoeds, op eene volvaardige beoffening, en op volstandigheid in het goede. Zij die zich hier op toeleggen, zijn het, welke de Apostel volmaakten noemt. Fil. 3:15. Coll. 3:18. en zeinen, Tit. 3:15. Zulken waren het dan ook, van welken Lucas schrijft, Evang. 1:6. dat ze rechtvaardig waren voor God, wandelende in alle de geboden en rechten des Heeren onberispelijk.

§. 20.

Verband tusschen het geloof en de bekeering.

Tot recht verstand van de bekeering, is het nog alleen nodig, dat wij het verband beschouwen, in hetwelke zij tot het geloof staat.

Dat geloof en bekeering met elkander zeer naauw verbonden zijn, blijkt reeds daar uit, dat deze beide tot zaligheid even nodig zijn. Gelijk we dit van beiden zeeds voorheen opmerkten, zoo zullen wij het nog nader zien uit gezegden der heilige Schrift, in welke, of beide uitdrukkelijk genoemd worden, of de eene onder de andere begrepen wordt. Voorbeelden van het eerste soort hebben wij Marc. 1:15. waar Jesus zegt: bekeert U en gelooft het Evangelie. Hand. 11:21. waar verhaald wordt, dat te Antiochie een groot getal menschen geloofden en zich bekeerden tot den Heere. H. 20:21. waar Paulus zegt, dat hij betuigd had aan Joden en Grieken, de bekeering tot God en het geloof in onzen Heere J.C. Van de laatste soort hebben we een enkel voorbeeld, waaruit blijkt, dat het geloof wel eens genoemd wordt, en de bekeering er mede onder begrepen wordt, gelijk Hand. 16:31. waar Paulus,

lis, op de vraag van den Stokbewaarder te Filippi aan, wordt: geloof in den Heer J.C. Doch meer verbeelden zijn er van, dat de bekeering alleen genoemd, en het geloof er onder verstaan wordt. Zoo leest men Marc. 1:4. dat Johannes den doop der bekeering predikte tot vergeving der zonden. Zoo vermaant Petrus, Hand. 3:19. Bekert U en bekeert U, opdat uwe zonden mogen uitgewischt worden. En Hand. 11:18. Vinden wij, dat zich de Christenen te Jeruzalem verheugden, toen zij hoorden, dat God ook den Heidenen de bekeering ten leeven gegeven had. Het behoort ons niet te verweenden, dat, op deze wijze alleen het geloof of de bekeering genoemd, doch beiden bedoeld worden, nademaal die menschen, welke, ten dien tijde, het Evangelie geloofden, ook daar door zich bekeerden, en zij, die zich bekeerden, daar door toonden te gelooven.

Doch het zal nodig zijn, dat wij den aard van dit verband met meer bepaaldelijk beschouwen. Dit doende, zullen wij bevinden, dat het geloof is de bron en oorsprong der bekeering, dat alleen zulk een geloof Gode welgevallig zij, het welk de bekeering voortbrengt, en dat Hij alleen in zulk eene bekeering genoegen neemt, die uit het geloof ontstaat. De geheele leer der Apostelen strekt ons hier ten bewijze: en zommige meer uitdrukkelijke gezegden verdienen, in dit opzicht, onze bijzondere opmerking. Zoo zegt Paulus, Gal. 2:20. Ik leeve door het geloove des Zoons Gods. Gal. 5:6. zegt Hij, dat alleen het geloof, door de liefde werkende, kracht heeft. Zoo ook 1 Tim. 1:5. Het einde des gebods is liefde uit een reine harte, en uit eene goede conscientie en uit een ongeveinsd geloof. Insgelijks wil Hij, Tit. 3:8. dat, die aan God gelooven, zorge dragen om goede werken voorte staan. Zoo ook vermaant Petrus 2 Br. 1:5. de Christenen, dat ze bij hun geloof zouden voegen de dingen, welke Hij daar, de eene na de andere, opnoemt.

Bij.

 Bijzonder verdient hier Jacobus onze opmerking, daar Hij, Brief 2: 17, 18, 20, 22, 26. leert, dat het geloof, indien het de werken niet heeft, dood is, gelijk het lichaam zonder den geest; dat het geloof uit de werken moet getoond worden, en volmaakt wordt uit de werken. Alle zoodanige gezegden leeren ons, dat bekeering, beoefening der liefde en goede werken, met het geloof ten naauwsten verbonden zijn, als voortbrengselen van hetzelve; zoo dat deze geen plaats hebben zonder het grondbeginsel des geloofs, en de echtheid van dit grondbeginsel moet erkend worden, aan die uitwerkselen van deugd en Godzaligheid.

Het eene dus, dat ons hier staat opteemerken, is, dat het geloof, hetwelk Gode welgevallig is, geen plaats kan hebben zonder bekeering. Dit volgt uit de aard des geloofs, zoo als wij hetzelve, in de vorige Afdeeling, beschreven hebben. Wij merkten toen op, dat er tot het geloof behoort, niet alleen eene erkentenis van het verstand, maar ook eene toestemming van den wil. Neemt men nu dat in aanmerking, dan kan er geen geloof zonder bekeering plaats hebben. Immers wanneer wij, op een Godlijk getuigenis, gelooven en gevoelen, dat wij zwaar gezondigd hebben, dan moet ook hier uit voortvloeijen, dat wij ons zonder bekeeren, belijden, en tot de genade van God in Christus de toevlugt nemen. Wanneer wij gelooven, dat ons, van die Godlijke genade, en van de voorwaarde der zaligheid, in het Evangelie wordt verklaard, en wij van harte dat heil begeeren, en onze toestemming aan de gestelde voorwaarde geven, dan kan het niet anders, of wij voldoen ook aan dien dienst des Evangelies, en zoeken de beloofde zaligheid, op die wijze, en tot dat einde, op en tot welke Godsgenade ze ons schenken wil. Nu bestaat die, door het

het Evangelie beloofde zaligheid, in de verlossing van onze zonden. (Matth. 1:21.) Wij kunnen dezelve niet deelachtig worden, dan door bekeering, of, gelijk Paulus het uitdrukt Ef. 4: 22-24. door het afleggen van den ouden, en het aandoen van den nieuwen mensch. En het einde, waartoe wij verlost worden, is, op dat wij ter eere van onzen Verlosser leeven zouden. (2 Cor. 5:15. Tit. 2:14.) Derhalven heeft er dan geen toestemmend geloof plaats, omtrent de belofte en de voorwaarde onzer zaligheid, ten zij wij er ons op toeleggen, om van de zonde verlost te worden, ons te verbeteren en tot eer van God en Christus te leeven. Verg. 2 Cor. 7. 1. 1 Joh. 3: 3. Daar en boven, wanneer wij met toestemming gelooven, dat het gene God gebied, wijs, heilig en goed is, dan kan het niet anders, of wij voelen ons gedrongen, om te leeven overeenkomstig deze Godlijke geboden. Eindelijk, hoe zekerder onze verwachting is van de gehoopte zaligheid, hoe vaster ons vertrouwen op God en Christus, zoo veel te grooter moet de mate zijn, van onze liefde, dankbaarheid en gehoorzaamheid. Ontbreken deze, dan is de roem des geloofs ijdel. Vg. Joh. 14:23. 2 Cor. 5:15. Gal. 2:20.

Het andere, dat ons hier staat optemerken, is even zeker: dat er namelijk, geene ware en Gode gevallige deugd is, zonder het geloof. Ook dit zal ons blijken, wanneer wij acht geven op den aart des waren geloofs, zoo als hetzelve bestaat, deels in de erkentenis des verstands, deels in de toestemming van den wil. Wij kunnen toch God niet eerbiedigen, Christus niet gehoorzamen, de Wet des Evangelies niet opvolgen, ten zij we gelooven, dat God, onze Schepper en Heer dien eerbied waardig is, dat Jezus Christus onze Zaligmaker van ons gediend moet worden, en dat de Evangelie-wet deze en die dingen billijk en weldadig van ons eischt. Het is in dit opzicht waar, wat de

 de Apostel zegt: zonder geloof is het onmogelijk God te behagen; want die tot God komt, moet geloven dat Hij is, en een belooner is der geenen die Hem zoeken. Hebr. 11:6. en: al wat uit het geloof niet is, dat is zonde. Rom. 14:23. Doch, hoe zullen wij eenen God beminnen, die ons wegens onze zonden veroordeelt; hoe zullen wij met belijdenis onzer zonden, tot Hem wederkeeren; hoe ons aan Jesus Christus onderwerpen uit dank-liefde, zoo wij niet gelooven dat de hemelsche Vader zich over ons ontfermen wil, en dat wij in J. C. eenen goedertieren Zaligmaker hebben? Het zeggen van den Apostel Paulus, Gal. 2:20. past dan hier op: het gene ik in het vleesch leve, dat leve ik door het geloof van Gods Zoon. en van Joh. 1 br. 4:19. Wij hebben Hem lief, om dat Hij ons eerst lief gehad heeft. Het is dus blijkbaar, dat er geene bekeering kan plaats hebben, zonder geloofs-erkentenis. Maar ze kan er even min plaats hebben, zonder geloofs-toestemming. Immers, alle verbetering van ons gedrag, moet beginnen met de verbetering van onzen wil: zonder toestemming des gemoeds is er geene deugd denkbaar. Men kan tot God niet wederkeeren, ten zij men daartoe lust hebbe, men kan niet zoeken zalig te worden, ten zij men verlange zalig te worden. Wanneer men derhalve slechts zommige zonden nalaat, en het uiterlijke zijner daden in overeenstemming brengt met de Godlijke wet, zonder beginsel des geloofs, louter uit vrees voor straf, of hope op loon, zoo kan men God niet welgevallig zijn.

§. 23.

Noodzakelijkheid der bekeering tot zaligheid.

Na dat we den aard der bekeering hebben overwogen, is er nog over, dat wij de noodzakelijkheid derzelve, tot ver-

krijging der zaligheid opmerken, in deze en de volgende §.

Dat de bekeering tot zaligheid nodig zij, leert ons de Zaligmaker zoo wel als zijne Apostelen op meer dan eene wijze. Aan de bekeering toch wordt de belofte verbonden van de vergeving der zonden. De Heiland belastte zijnen jongeren, Luc. 24. 47. in zijnen naam te prediken bekeering en vergeving der zonden, ten blijke, dat Hij de vergeving der zonden wilde doen beloofen aan hun, die het bevel der bekeering opvolgden. Van dezen last hebben zich ook de Apostelen gekweten. Petrus zeide aan de Joden op het Pinksterfeest: bekeert U, en een iegelijk van U werde gedoopt in den naam van J. C. tot vergeving der zonden. Hand. 2: 38. Als mede: betert U en bekeert U, opdat uwe zonden mogen uitgewischt worden. h. 3: 19. Zoo is ook de leer van Paulus, Rom. 8: 1. Zoo is er dan nu geene verdoemenis meer, voor den genen die in Chr. Jesus zijn, die niet naar het vleesch wandelen, maar naar den Geest. Insgelijks van Johannes, 1 br. 1: 7. Indien wij in het licht wandelen, gelijk Hij in het licht is, zoo hebben wij gemeenschap met malkanderen, en het bloed van J. C. reinigt ons van alle zonden. Zoo ook wordt de belofte des eeuwigen leevens aan de bekeering verbonden. Ten zij uwe geregtigheid overvloediger zij als der Schriftgeleerden en Farizeen, gij zult in het koningrijke der hemelen geenzins ingaan. Matth. 5: 20. Niet een iegelijk, die tot mij zegt, Heer, Heer, zal ingaan in 't koningrijk der hemelen, maar die daar doet den wille mijns Vaders die in de hemelen is. Hoofdst. 7: 21. Wie volharden zal tot den einde, die zal zalig worden. h. 24: 13. Deze gezegden worden op eene zinlijke wijze uitgebeeld en bevestigd, door de schilderij van het laatste oordeel, in het welke die gene alleen het eeuwige leeven beërven, die; ter liefde van Jesus, aan zijne verorderen wel heb-

Een

ben gedaan. Hoofd. 25: 34–40, 46. Opmerkelijk is ook des Heilands zeggen tot Nicodemus: Zoo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het koningrijk Gods niet ingaan. Joh. 3:5. De Apostel zeide daarom terecht, 1 Joh. 2:17. Die den wille Gods doet, blijft in der eeuwigheid. Daarentegen verklaren de Heiland en zijne Apostelen beide, dat er voor de onbekeerden geene zaligheid te hopen is, ofschoon zij het geloof beleden hebben. Vele zeide Hij zullen ten dien dage tot mij zeggen: Heere, Heere, hebben wij niet in uwen naam geprofeteerd, en in uwen naam Duivelen uitgeworpen, en in uwen naam vele krachten gedaan? en dan zal ik hun openlijk aanzeggen: ik heb u nooit gekend; gaat weg van mij, gij die de ongerechtigheid werkt. Matth. 7: 22, 23. Van de zulken zeide Hij, in de straks aangehaalde Schilderij, dat ze gaan zullen in het eeuwige vuur, dat den Duivel en zijnen Engelen bereid is. Matth. 25: 41–46. Zoo schrijft Paulus meermalen, dat onrechtvaardigen, Overspelers, gierigaarts, dronkaarts, lasteraars, afgodendienaars, enz. Gods koningrijk niet zullen beërven. 1 Cor. 6: 9, 10. Gal. 5: 19–21. Efes. 5: 5, 6. En dat niemand, zonder heiligmaking God zal zien. Hebr. 12:14. Doch, behalve zulke enkelde gezegden, leert ons ook de geheele doorgaande inhoud des Euangelies, dat er geene zaligheid voor den zondaar te hopen is, zonder oprechte verbetering. Zelfs de leer van de noodzakelijkheid des geloofs tot zaligheid, in de vorige Afdeeling behandeld, strekt hier van ten bewijze: nademaal er, volgens §. 20. geen oprecht geloof, zonder waarachtige bekeering is.

Het is van belang, dat wij dit allergewigtigst stuk, tot bevordering van onze ware deugd en gelukzaligheid, wel vatten: dit doende, zullen wij de Godlijke rechtvaardigheid en goedheid moeten prijzen en verheerlijken;

volgens welke Hij ellendige zondaren, alleen langs den weg van bekeering en deugd, tot gelukzaligheid opleidt.

Bij deze overweging, komen ons dan verscheiden dingen voor de aandacht. Vooreerst toch komt hier in aanmerking de Godlijke heiligheid en rechtvaardigheid, welke niet gehengt, dat menschen, die moedwillig in de zonde voortgaan, deelgenooten worden van de vergeving der zonden en van de Godlijke begunstiging. Ten tweeden, zoude zoo iets ook geheel en al strijdig zijn, met Gods oogmerk in de schepping en in de regeering der menschen, hetwelk niet duldt, dat menschen, welke aan hunne bestemming weigeren te beandwoorden, gelukkig zouden zijn. Ten derden, zal ons dit de aart onzer ellende, als bestaande in onze zedelijke bedorvenheid, kunnen leeren. Immers, wij kunnen niet gelukkig zijn, wij kunnen niet vergenoegd zijn, zonder een bevredigd geweten, zonder dat wij in den wil van God onzen Wetgever berusten. Eindelijk, ten vierden, blijkt ons dit allerduidelijkst, uit hetgene ons, aangaande het oogmerk onzer verlossing door den Heer J. Christus wordt geopenbaard. Dat oogmerk toch is, om ons zalig te maken van onze zonden, om ons in goede werken te doen wandelen, om ons te vernieuwen door den heiligen Geest. Matth. 1: 21. Ef. 2: 10. Tit. 3: 4. 5. Onze Verlosser heeft geen ander oogmerk, dan om ons te verbeteren. Hij heeft zich voor ons overgegeven, opdat Hij ons zoude verlossen van alle ongerechtigheid, en zich zelven een eigen volk zoude reinigen, ijverig in goede werken. Tit. 2: 14. Hij heeft onze zonden gedragen op het hout, opdat wij de zonden afgestorven zijnde, der gerechtigheid leeven zouden. 1 Petr. 2: 24. Hij is verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker, om ons te geven bekeering en vergeving der zonden. Hand. 5: 31. Het Evangelie geeft Hij ons, opdat wij de godloosheid en wereldsche begeerlijkheden verzakende, matiglijk, rechtvaardig en Godzalig leeven zouden, in deze tegenwoordige

wereld. Tit. 2. 11. 12. En hier toe schenkt Hij ons Zijnen H. Geest, volgens Afdeeling . Uit dit alles blijkt het ons dan, dat niemand het genot der Zaligheid kan hebben, dan die instemt met dit plan van den Hemelschen Vader en van den gezegenden Verlosser: wie dit weigert te doen, is de ondankbaarste der menschen, en verwerpt, daar door, niet alleen de aangebodene zaligheid, maar stelt zich ook, hier door bloot, aan te zwaarder onheil en te strenger straf. Zoo zegt de Heiland, dat de wereld daarom vooral veroordeeld is, omdat het licht gekomen is, en zij de duisternis liever gehad heeft dan het licht. Joh. 3:19. Die den Zoon ongehoorzaam is, zal het leeven niet zien, maar Gods toorn blijft op hem. vs. 36.

§. 22.

De belooning der goede werken.

Met de Godzaligheid is, zoo in dit, als in het volgende leeven, gelukzaligheid verbonden. Deze gelukzaligheid wordt dan in de Heilige schriften meermalen voorgesteld, of als een vrucht van het goed doen, gelijk Joh. 4:36. Rom. 6: 22. 2 Cor. 9: 6. Gal. 6: 6. of als een prijs en kroon, hoedanige oudtijds aan de overwinnaars in de strijd-spelen gegeven wierdt. 1 Cor. 9: 24. Fil. 3: 14. 2 Tim. 4: 8. Jak. 1: 12. 1 Petr. 5: 4.; of als een loon. 1 Cor. 9: 17. Matth. 5: 12. h. 6. 1–4. h. 10: 41, 42. 1 Corinth. 3: 8. 14. Deze belooning hebben dan ook Godvruchtigen van Gods billijkheid durven vragen, gelijk Hiskia, 2 Kon. 20: 3. en Nehemia, h. 5: 19. Ze hebben Gods gerechtigheid daarin geroemd, gelijk David, Ps. 18: 21–25. en vooral na dit leeven het uitzicht gehad op de vergelding des loons, met Moses, Hebr. 11: 26. En te recht. Immers de Zaligmaker heeft de zijnen aangemoedigd, tot oprechte deugd, tot onvermoeiden arbeid, en tot geduldig lijden, door hun voortestellen, dat hun loon groot zoude zijn, bij hunnen Vader in den hemel. Matth. 5: 12. h. 6: 1–4. h. 10. 41, 42. h. 25: 21. Joh. 4: 36. Die

tot

tot God komt, moet geloven dat Hij is, en een belonner is der genen die Hem zoeken. Hebr. 11:6.

Doch wij moeten hier uit niet afleiden, dat iets van de beloofde gelukzaligheid verdiend zoude zijn, veel minder, dat wij de vergeving van onze zonden, door eenige onzer verdiensten zoude declachtig worden. Beloning toch kan er plaats hebben, zonder zoodanige verdiensten. De heilige schriften althans leeren ons, onze gelukzaligheid van de Godlijke genade afleiden. Paulus bepleit dit stuk bijzonder Rom. 3:24, 25. h. 4:4-8. Gal. 3:11. Ef. 2:8, 9. uit genade zijt Gij zalig geworden door het geloof, en dat niet uit U, het is Gods gave; niet uit de werken, opdat niemand roeme. De beloning, van welke zij spreken, leiden ze af van de genade des Heeren Jesus Christus, Fil. 1:11. en het is door Hem, dat zij kunne offerhanden Gode welbehagelijk opofferen. Hebr. 13:15. 1 Petr. 2:5.

Hoe zouden wij ook, met eenigen schijn, onze goede werken, voor verdienstelijk kunnen houden, daar wij, uit hoofde van onze natuur, tot eene volmaakte gehoorzaamheid aan alles wat God wet eischt, verpligt zijn, gelijk onze Zaligmaker zijne lonzuchtige leerlingen voorhelde, in de gelijkenis, Luc 17:3-10.? Hoe, daar wij door onze talloze struikelingen, Gods ongenoegen en straffen ons vaardig maken? Vg. Jac. 3:2. Hoe, daar onze goede werken zelve, door zoo menigen vlek bezoedeld zijn? Verg. Jes. 35:14-16. Hoe, daar het God zelve is die in ons werkt, beide het willen en het werken naar zijn welbehagen? Fil. 2:13. Hoe, daar de Godlijke zegeningen zoo onberekenbaar groot zijn, dat onze goede daden bij derzelve in geene aanmerking ~~kunnen~~ komen? Verg. Gen. 32:10.

Te regt dan hebben godzuchtigen de beloning, op welke zij hoopten, van de Godlijke genade en barmhar-

 hartigheid verwacht en aan anderen toegewenscht, gelijk Paulus doet 2 Tim. 3: 16, 18. en Judas, v. 21. Te recht hebben ze met Nehemia, h. 13: 22. de Godlijke verschooning ingeroepen. Te recht met Hiskia de vergeving hunner zonden, als een Godlijk gunstbewijs geroemd. Jes. 38: 3, 17. en de Zaligen, welke hier na, de Godlijke vergelding verkrijgen, zullen ook daarin eene onverdiende genade bewonderen, volgens de schilderij, welke de Heiland ons daarvan geeft. Matth. 25: 34-39.

5de Afdeeling.

Over de hulpmiddelen, welke door ons behooren aangewend te worden, ter bevordering van geloof en deugd.

§. 1.

Inhoud.

Naar mate wij een groot belang hebben, bij de bevordering van ons geloof en van onze deugd, past het ons de Godlijke goedheid te eerbiedigen, in het verleenen van zoo vele hulpmiddelen, als daartoe dienstbaar zijn kunnen. Wij zullen in deze Afdeeling van dezelve zoo handelen, dat wij het gebruik en het nut derzelve overwegen. Doch, bij deze overweging, moeten twee dingen onder de aandacht worden gehouden: vooreerst dat deze hulpmiddelen, niet alle, ieder op zich zelven, het verlangde nut doen; maar dat dezelve te zamen moeten gebruikt worden; ten anderen, dat in al het nut, dat door deze hulpmiddelen wordt te wege gebragt, de Godlijke hulpe en de genade des Heiligen Geestes behooren te worden opgemerkt.

§. 2.

Beschouwing der natuur.

God heeft ons op het ruim tooneel der Wereld geplaatst, ten einde ons aandachtige beschouwers te doen zijn van de verwonderlijke magt, wijsheid en goedheid, met welke Hij al het geschapene heeft ingericht, en wij bij het aanschouwen en gebruiken der aardsche Schepzelen tot eerbiedige Vereering van Hem, en vertrouwen op Hem, zouden worden aangespoord. Trouwens, duizend dingen, welke wij in de Wereld kunnen opmerken, strekken ons tot blijken, van de magt, de goedheid en de Vaderlijke zorge, met welke eenmaal alles is ingerigt, en deze beschouwing leidt dus op tot eerbied en liefde voor, tot vertrouwen op, en tot gehoorzaamheid aan God. Vooral is een wijs genot van het geschapene zeer geschikt, om gevoelens van dankbaarheid aan den grooten gever te verwekken, om het vertrouwen op zijne milde goedheid te sterken, en om tot een leeven aantesspooren, overeenkomstig het Godlijk welbehagen. Tot het een en ander strekken vele opwekkingen en voorbeelden in de gewijde Schriften: men vergelijke, Job 36–41. Ps. 8, 19, 29, 33:1–12. Ps. 65, 104, 139:14–18. 147. Vooral het onderwijs onzes Heilands, Matth. 6:25–31. Ook merke men op, hoe Paulus de Heidenen beschuldigt, die geene Schriftelijke Openbaring hadden, dat zij de beschouwing der natuur niet hebben gebruikt, om God te verheerlijken. Hand. 17:29, 30. Rom. 1:18–25.

§. 3.

Overweging der Godlijke Voorzienigheid.

Gelijk het Schouwtooneel der Scheppende magt van God,

zoo is dat der alles besturende zorg van den Allerhoogste over het geschapene, zeer geschikt tot bevordering van onze Godzaligheid. Trouwens, de gedurige wisselingen en veranderingen der geschapen dingen, de bedrijven van het redeloose vee, vooral de daden en lotgevallen der menschen, leveren veelvuldige bewonderenswaardige proeven op, van de Goddelijke magt en wijsheid in de onderhouding en besturing van alles, met eene heilige bedoeling, ten beste van hun, die op God vertrouwen en Hem gehoorzaam zijn. Dat wij van dit alles de aanschouwers zijn, en dagelijks hiervan in ons zelven de ondervinding hebben, geschied toch, ter opwekking van ons hart, om God te eerbiedigen, te vertrouwen, lief te hebben en te gehoorzamen, en om alles te doen, wat overeenkomt met de Goddelijke bedoelingen, en nuttig zijn kan voor ons zelven en anderen: het is dus zoo dat wij Gode de heerlijkheid toebrengen van alles, wat uit Hem, en door Hem, en tot Hem is, volgens Rom. 11:36. Vooral levert ons de beschouwing van het Goddelijk bestuur over de lotgevallen der menschen, vele hulpmiddelen tot bevordering van Geloof en Deugd, nademaal ze ons de Goddelijke heiligheid en rechtvaardigheid in het belooven en straffen, als mede deszelfs goedheid en waarheid kennen leert. Vergel. Rom. 11:22. Ps. 73. Ps. 37:34-40. Eindelijk ook dienen, onder Gods bestuur die menigvuldige veranderingen der menschelijke zaken, om ons te leeren welke plichten aan elken leeftijd, stand, tijd en plaats meest voegen, om ons te oefenen in verschillende soorten van pligten, om ons voor traagheid, luiste loosheid, en al terlei verkeerdheden af te trekken, en om ons telkens op nieuw aan te sporen tot oprechte bekering en voortgaande oefening in Godzaligheid.

§. 4.

Ondervinding van voor en tegenspoed.

Gods wijze voorzienigheid schikt het doorgaans zoo met ons, dat op heldere dagen, donkere volgen, en dat de donkere dagen weder door heldere vervangen worden. Door deze verscheidenheid en afwisseling ontstaat er wel dikwijls een zekere middelmaat, doch dit niet zelden eenen toestand van grooten voorspoed, of van zwaren tegenspoed, althans een zoodanig, welke ons, of zeer verblijdt, of zeer bedroeft. De ervaring van het een en ander moet, onder Gods weldadig bestuur, dienen, om ons van zonde en ondeugd terug te weeren, en tot godzaligheid aantespoeren. Het komt er voor ons op aan, dat wij, overeenkomstig het Godlijk oordeel, van beiden het regt gebruik maken.

Het genot van voorspoed moeten we gebruiken, 1. om de Godlijke goedertierenheid en genade te roemen en te prijzen. 1 Thess. 5:18. Danckt God in alles. Gelijk we daar van het voorbeeld hebben in Jakob, Gen. 32:10. 2. Om ons over Gods goedgunstigheid jegens ons te verblijden. Fil. 3:1. P. 4:4. Verblijdt U in den Heere alle tijd! wederom zeg ik U, verblijdt U! 3. Om ons vertrouwen zoo veel te meer op God te vestigen. Gelijk David, Ps. 23:4-6. 4. Om van de Godlijke weldaden een regt gebruik te maken. Gelijk we daarvan het voorbeeld hebben in David. 1 Kron. 17. 5. Om daar door zoo veel te meer tot de vervulling onzer pligten te worden aangespoord, met Asaf. Ps. 50:23. en den Dichter van Ps. 116:12-14. 6. Om jegens onze medemenschen onze weldadigheid te meer te bewijzen. 1 Tim. 6:17-19.

De ondervinding van tegenspoed moet ons dienen, 1. Om ons en aller menschen zwakheid ons te leeren. vg. Ps. 62:10-13.

2. om ons aan God te onderwerpen. Ps. 62:6. 3. om de last, van God opgelegd, gedildig te dragen. Rom. 12:12. Openb. 2:3. 4. om ons met medelijden jegens andere lijders te vervullen. Vergel. Hebr. 2:17, 18. h. 4:15. 5. om onze hope alleen op God te vestigen. Rom. 8:29. Jak. 5:19. Ps. 39:8. 6. om Gode te gehoorzamen. Ps. 119:75. 7. om dankbaar te zijn voor Godlijke zegeningen, die wij te voren genooten, of ook nu nog genieten. Job 5:20-22. h. 2:12. 8. om ons te benaarstigen op alles wat tot onze redding dienen kan. Hand. 27:21-26. v. 30-32. v. 42-44.

Dan ten aanzien van tegenspoed, komen hier nog in aanmerking onderscheiden oorzaken, uitwelke de tegenspoeden ontstaan. Alles naar is dan ook het gebruik van de hulpmiddelen onderscheiden. Zijn onze tegenspoeden de gevolgen van onze eigen vergrijpingen, ze moeten dan dienen. 1. om Gods vaderlijke tuchtiging te doen gevoelen. Spr. 29:1. Jer. 5:3, 4. 2. Om ons tot een getrouw zelf-onderzoek te nopen. Ps. 51:5. Klaagl. 3:40. 3. om ons met droefheid over de zonden te vervullen. 2 Cor. 7:9, 10. 4. om ons onder God te buigen. Ps. 51:6. Hebr. 12:5-13. 5. Om ons tot zijne barmhartigheid en genade de toevlugt te doen nemen. Ps. 6:2. 39:9-12. 6. om ons tot waarachtige bekering te drijven. Ps. 119:67. Openb. 3:19.

Zijn onze tegenspoeden de gevolgen van het misdrijf van anderen, gelijk dat het geval is in eene zamenleving van goeden en kwaden, dan behoren wij er ons door te laten oefenen tot lijdzaamheid, tot eerbiedigingen van Gods rechtvaardigheid, tot het inroepen van zijne barmhartigheid voor ons zelven en anderen, tot het ernstig bekartigen van het heil onzer medegenooten, door vermaning en voorbeeld. Voorbeelden hier van hebben wij in Mozes, Jeremias, Daniël, Nehemias en anderen.

Wanneer wij, ter oorzake van onze godvrucht, van boze menschen, onder Gods toelating, mishandeld worden, zoo moet ons dit tot eene oefening dienen in de verhevenste pligten, als daar zijn: 1. kloekmoedigheid en standvastigheid, in het doorstaan van allerlei lijden.

Ps.

Ps. 27: 14. Rom. 5: 3. 2. Oprechte belijdenis van Christus, Matth. 10: 32, 33. 1 Petr. 3: 15. 3. gering achting van al het aardsche, ook zelf van ons leven. Matth. 16: 24, 25. 19: 29. 4. Vertrouwen op God. Ps. 37: 3, 5. 5. Zachtmoedigheid en langmoedigheid omtrent de boozen. 1 Petr. 3: 15. Ps. 37: 7, 8. 6. Hope en verwachting der eeuwige zaligheid. Rom. 5: 2–5. Hoofd. 8: 18. 2 Cor. 4: 17, 18.

Worden we eindelijk in zware verzoekingen gebragt, het moet ons dienen, om geoefend te worden in voorzichtigheid, Matth. 10: 16. 1 Petr. 5: 8, 9. en in volharding bij de beoefening der Godzaligheid. Hoof. 16: 13. Ef. 6: 10–17. Hebr. 5: 8. En we moeten ons dus zoo gedragen, dat we ons over verzoekingen en beproevingen zelve verblijden kunnen. Jak. 1: 2–4.

§. 5.

Zorg voor het geweten.

God heeft ons een gevoel van goed en kwaad ingeschapen, waar door we, zonder veel moeite, onze goede en kwade daden kunnen beoordeelen, vooral, wanneer ons verstand door een gepast onderwijs geoefend is. Zelfs de Heidenen zijn hiervan niet misdeeld, volgens Paulus leer, Rom. 2: 15. Daarbij heeft Hij ons de bewustheid gegeven aangaande eene beloonende en straffende voorzienigheid, welke ons hart en gedrag naauwkeurig gadeslaat en rechtvaardig beoordeelt: gelijk ook dit, door den Apostel, Rom. 1: 32. aan de Heidenen wordt toegeschreven. Daarenboven heeft God ons het vermogen gegeven, om ons onze vorige daden, in derzelver goedheid of slechtheid, te binnen te brengen: een vermogen, het welk ons dikwijls, ook tegen wil en dank, doet terug denken aan de voogere misdrijven, aan welke wij schuldig staan. Vergel. Joh. 8: 9. Het een en ander zamengenomen, drukken wij

uit,

uit, wanneer wij van ons geweten spreken. Hetzelve is dus ons als eene trouwe Leidsvrouw, die ons herinneringen, vermaningen, lof of berisping toedient, en welke wij daarom ernstig ondervragen en opmerkzaam hooren moeten. Hier door toch bevorderen we het berouw en den ootmoed, bij de herinnering onzer misdrijven; als mede de welvoldaanheid en het genoegen, bij het herdenken van het goede door ons verricht. Door het berouw worden wij weder genoopt, om onze toevlugt te nemen tot de barmhartigheid van God en de genade van Christus, en om, door Hem gesterkt, de zonde te vlieden, die ons op zoo veel kwelling te staan komt. Aan den anderen kant, is het genoegen over onze goede daden zeer geschikt, om onzen ijver tot Godzaligheid te scherpen, ons hart onder de wederwaardigheden te bemoedigen, en de hope der gelukzaligheid te sterken. Zoo ging het Paulus, die zich oefende, om altijd eene onergerlijke conscientie te hebben bij God en de menschen, en wiens roem het was, het getuigenis zijns geweten te hebben van eenen eenvoudigen en oprechten wandel. Hand. 24:16. 2 Cor. 1:12. Dit bedoelde ook Johannes, schrijvende: Geliefden! indien ons hart ons niet veroordeelt, zoo hebben wij vrijmoedigheid voor God. 1 br. 3:21. Eindelijk, wanneer men zoo, dit gevoel voor goed en kwaad oefent, bij alle zijne handelingen en besluiten, door dezelve naar het voorschrift der Godlijke Wet in te richten, zoo verkrijgt men allengs eene hebbelijkheid en gewoonte van goed doen, men ontvlied gemaklijker de verzoekingen, en is tot de beoefening der Godzaligheid, ten allen tijde meer bereid en vaardig. Voorbeelden daarvan hebben wij in eenen Josef, Gen. 39:9. en in de Apostelen Petrus en Johannes. Hand. 4:19, 20.

§. 6.

§. 6.

Gebruik van het Godlijk onderwijs in de heilige Schriften.

De gewijde Schriften des O. en N. Testaments zijn een onwaardeerbaar geschenk der Godlijke goedheid, ter bevordering van ons geloof en van onze deugd. Ze behelzen toch een schat van hemelsch onderwijs, om ons onze pligten te leeren, om ons van dezelver betamelijkheid te overtuigen, om ons gemoed gevoelig te maken voor de waarheid, en om ons opwekken tot en ons te versterken in de beoefening der Godzaligheid. Paulus roemde deswegen zeeds de Schriften des O. Testaments, zeggende: al wat te voren geschreven is, dat is tot onze leering te voren geschreven, opdat wij door lijdzaamheid en vertroosting der schriften hope hebben zouden. Rom. 15:4. en Hij getuigt dat die heilige Schriften wijs kunnen maken tot zaligheid, en nuttig zijn tot leering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing die in de rechtvaardigheid is. 2 Tim. 3:15-17. Hoe veel te meer mogen wij dan van de Schriften des N. Verbonds zeggen, dat dezelve een Evangelie bevatten; hetwelk een krachtig middel van God is tot zaligheid, voor een iegelijk die gelooft. Wij moeten dus deze heilige Schriften, vooral die des N. Verbonds, vlijtig gebruiken, als hulpmiddelen tot bevordering van Godzaligheid.

Hiertoe behoort: 1. Dat men deze Schriften opmerkzaam leze, gelijk God door Josua, aangaande Mozes wet beveelen liet, Jos. 1:8. en gelijk het eene loofijke gewoonte der Joden, Hand. 15:21. in welke hun de Heiland zelf voorging, Luc. 4:16. en waartoe Hij zijne Volksgenooten aanmaande, zeggende: Onderzoekt de Schriften; want gij meent in dezelve het eeuwige leeven te hebben. Joh. 5:39. 2. Dat men gebruik make van de voor-

lee.

lezing derzelve en van het onderwijs in derzelve. Zoo beval Paulus, dat zijn brief door de Christenen te Colossen en te Laodicea gelezen wierde. Coll. 4:16. Jakobus vermaande de Christenen, h. 1:21. om met zachtmoedigheid te ontvangen het woord dat in hun geplant wordt, dat hunne zielen kon zalig maken. Zalig is hij die leest en zijn zij die hooren de woorden in dere boeken geschreven, wanneer ze derzelve bewaren. Vergel. Openb. 1:3. Die ooren heeft die hoore wat de Geest tot de Gemeenten zegt. 3. Dat men de onderscheiden deelen der heilige Schrift met elkander vergelijke, gelijk de Bereërs geprezen wierden, om dat ze het onderwijs van Paulus, met dat der heilige schriften van het O. Verbond vergeleken. Hand. 17:11. Vergel. 2 Petr. 1:19. 4. Dat men er zich op toelegge om recht te vatten, wat ons in die Schriften geleerd wordt. Hoort en verstaat, zeide de Heiland tot de Joden, Matth. 15:10. Daarom was het ook te recht de Apostelen te doen, Matth. 13:36. en den Hoveling der Aethiopische Koningin, Hand. 8:31. 5. Dat men het gelezene en gehoorde dikwijls herdenke en overwege, het, met den Dichter in zijn hart verberge en gedurig betrachte, Ps. 119:11, 97, 148. het in een eerlijk en goed harte bewaare, hoedanige alleen er het rechte nut van hebben, volgens Jesus onderwijs, Luc. 8:15. h. 11:28. 6. Dat men het hoog waardeere als het woord, niet van menschen, maar van God, 1 Thess. 2:13. Verg. Ps. 19 en 119. 7. Dat men het zelve dus eerbiedig geloove, en Amen op zegge. Neh. 8:7. Rom. 10:17. Hebr. 4:2. 8. Dat men er zijn hart en wandel naar inrichte. Trouwens, indien men dere dingen weet, zalig is men, wanneer men derzelve doet, Joh. 13:17. anders ook is men aan den gener gelijk, die in den Spiegel ziet hoe bevlekt hij is, maar zich van die vlekken niet reinigt. Jak. 1:23, 24. Christenen moeten dus naar dit geestelijk wedzeil begeerig zijn, om er door

door optewassen. 1 Petr. 2:2. 9. Dat men ook anderen dit onderwijs aanprijze, gelijk dit de Israeliten met Mosis wet moesten doen, Deut. 6:6-9. en gelijk Paulus de Christenen onderling vermaant, schrijvende: het woord van Christus woone rijkelijk in U. in alle wijsheid; leert en vermaant malkanderen. Coll. 3:16.

§. 7
Gebed.

Een uitmuntend hulpmiddel ter bevordering van ons geloof en van onze Godzaligheid vinden wij in het gebed, waar door we Gode de hulde onzer harten toebrengen en Hem om zijnen zegen bidden, of, gelijk Paulus het uitdrukt, Fil. 4:6. onze begeerten in alles, door bidden en smeeken, met dankzegging Gode voordragen. Bidden toch is zich als in Gods tegenwoordigheid stellen, en van Hem, als de bron van alles goeds, smeeken het gene wij gevoelen nodig te hebben. Door bidden erkennen we dus dat God genadig is, en prijzen en danken Hem uit dien hoofde.

Verscheiden gewigtige redenen maken het Gebed voor ons noodzakelijk. 1. Alles wat wij zijn, hebben en vermogen, alles wat ons aangenaam en nuttig is, komt ons van God toe; alles wat wij hopen, moet Hij ons schenken. God heeft daarom recht op onzen eerbied en de betooning van dezelve. 2. Wij kunnen niet nalaten te wenschen en te begeeren, wat ons wenschelijk en begeerlijk voorkomt: wij moeten het dus van God begeeren, die de eenige wijze en milde gever van alle gaven is. 3. Wij hebben geene dier weldaden verdiend; maar ze ons allen onwaardig gemaakt: het betaamt ons dus in de weldaden, welke wij genieten, de Godlijke goedertierenheid en weldadigheid te erkennen, en van zijne genade te smeeken alles wat wij begeeren. 4. Het bidden is ook, voor ons zelven, van groot nut. Immers bij het bidden stellen wij ons God leevendig voor den Geest,

Geest, in zijne Alwetenheid, almagt, wijsheid, heiligheid, rechtvaardigheid, goedertierenheid en Waarheid: hoedanige voorstelling, in vele opzichten, voor ons nuttig en nodig is, en worden door die Voorstelling opgewekt, om alles te zoeken en te beproeven, waar door wij onzen Wensch verkrijgen kunnen. Bij het bidden gevoelen wij, hoe zwak, ben hoeftig, schuldig en onwaardig wij zijn en hoe groot de Godlijke onverdiende weldaden zijn: iets het welk voor ons geloof en deugd niet weinig voordeel geeft. Bij het bidden onderwerpen wij onze Wenschen en begeerten aan Gods welbehagen, en genieten, in de grootste smarten de vertrooting, welke het Vertrouwen en de hope op God inbreezemen. Het gebed is het rechte geschikte middel, om zondige begeerten te bedwingen, haat tegen de zonde en liefde voor de deugd ons inteboezemen, ons goede voornemen te doen opvatten, en het er op toeteleggen om Gode welgevallig te zijn. Eindelijk, bij het bidden voor anderen, worden de gevoelens van menschlievendheid en weldadigheid opgescherpt, en, terwijl wij de Voorspraak voor anderen zijn, worden wij, tot dadelijke hulpbetooning te meer opgewekt.

God zelf heeft ook daarom ons dit gebeden. Zoekt den Heere, terwijl Hij te vinden is, roept Hem aan, terwijl Hij nabij is. Jes. 55: 6. Laat uwe begeerten in alles, door bidden en smeeken met dankzegging bekend worden bij God. Fil. 4: 6. Bidt zonder ophouden! dankt God in alles. Want dit is de wille Gods in Christus Jesus over U. 1 Thess. 5: 17, 18. Allen aan hun, die God aanbidden, geeft Hij de zekere hope op zijnen zegen. Roept mij aan in den dag der benaauwdheid; ik zal er U uithelpen. Ps. 50: 15. De Heere is nabij allen die Hem aanroepen; allen die Hem aanroepen in der Waarheid. Hij doet het welbehagen der gene die Hem vreezen, en Hij hoort hun gezchrei en verlost ze. Ps. 145: 18, 19. Bidt, en U zal gegeven worden; zoekt en Gij zult vinden; klopt en U zal open gedaan worden. Luc. 11: 9. Dit is de

vrijmoedigheid die wij tot Hem hebben, dat zoo wij iets bidden naar zijnen wille, Hij ons verhoort. 1 Joh. 5:14. Doch bij al dien wij iets bidden, hetwelk Gods wijsheid voor ons niet nuttig keurt, ook dan nog verhoort Hij ons en toont ons zijne vaderlijke gunst, door ons te onthouden, wat ons schaden zoude; en ons de beste gave der Heiligen Geestes, die ons altijd nuttig is te schenken. Vg. Matth. 7:7-11. met Luc. 9: 9-13.

Doch om dit nut uit het gebed te trekken, hebben wij wel toe te zien, wien wij aanbidden, wat wij begeeren, hoe wij bidden, en naar welk voorschrift wij ons gebed inrichten.

Het waardige voorwerp van onze aanbidding is alleen God. Dit was reeds Moses leer, Exod. 20: 3-5. Dit herinnerde de Heiland aan den Verzoeker, Matth. 4:10. Hierom wees de Engel de hulde van Johannes af, Openb. 22:9. Trouwens, God is alleen onze Heer, van wiens wil en wenk alles afhangt, op wien niet alleen vertrouwen kan, als die, met alwetendheid en almagt, ook wijsheid en goedheid paart, om ons te kunnen en te willen helpen. Wanneer wij dus Jesus Christus onzen Zaligmaker aanbidden, dan erkennen we ook in Hem die Godlijke natuur, welke Hem tot het waardig voorwerp van onze Godsdienstige hulde maakt: Vergel. Joh. 5: 25. Hebr. 5: 3-6.

Wat wij in ons gebed van God begeeren moeten, heeft de Zaligmaker, in het voorschrift, dat Hij ons gegeven heeft, vervat. In het algemeen mogen wij alles van God begeeren, wat ons waarlijk nuttig is: alle goede gaven en alle volmaakte gifte. Jak. 1:17. Maar Paulus leert, Fil. 4:6. moeten wij onze begeerten in alles Gode voordragen. Doch daar wij dikwijls niet weten, wat ons waarlijk nuttig is, vooral niet ten aanzien van tijdlijken welvaart, zoo is het betamend zich te vereenigen met Agurs bede, om het brood van zijn bescheiden deel, Spr. 30: 8. en bovenal met die onderwerping van onzen Zaligmaker, welke zegt: niet mijn wil, maar uw wil geschiede! Matth. 26: 39.

Een

Ten aanzien van de wijze, hoe wij bidden, komt het vooral op de gemoedsgesteldheid aan. Trouwens, die God aanbidden, moeten Hem aanbidden in Geest en Waarheid. Joh. 4: 24. Schoon ook lichaams houding en uiterlijke omstandigheden, niet onverschillig zijn.

Wat dat de gesteldheid des gemoeds betreft, eer wij onze handen uitbreiden, behoort ons hart bereid te zijn. Job 11: 13. Ten einde wij wel bedenken wat wij bidden, en dus met het verstand bidden. 1 Cor. 14: 15. Wij moeten met verlangen zijn aangedaan naar het gene wij bidden, zoo dat het een aanroepen zij in der Waarheid, Ps. 145: 18. en ons hart ons niet veroordeele, 1 Joh. 3: 21. Verbied voor den hoogen God, moet ons van overhaasting en onbedachtzaamheid te zig houden, naar Salomons les, Pred. 5: 1. met Abraham moeten wij gevoelen, dat wij stof en asche zijn. Gen. 18: 27. Trouwens de offerhanden Gods zijn een gebroken Geest en een verslagen harte, Ps. 51: 19. Hem moeten wij in zijne hoogheid verbiedigen, als den Vader die in de hemelen is, wiens naam onze verheerlijking, wiens regeering onze onderwerping, wiens wil onze gehoorzaamheid waardig is. Matth. 6: 9, 10, 13. Voor Hem, moeten wij belijden, dat wij alles verbeurd hebben, en het minste zelfs, als eene genade gifte van Hem begeeren: zoo dat wij, met Daniel, onze smeekingen niet nederwerpen op onze gerechtigheden, maar op Gods barmhartigheden, die groot zijn, Dan. 9: 18. en met den Tollenaar zeggen, Luc. 18: 13. O God! weez mij zondaar genadig! Schoon onzen wil aan Gods wil onderwerpende, naar 's Heilands voorbeeld Matth. 26: 39. moet ons gebed evenwel krachtig zijn, Jak. 5: 16. en aanhoudend, te aller tijd, Efes. 6: 18. Zonder ophouden nacht en dag. Luc. 18: 1-8. Wij moeten vertrouwen op God, den hemelschen Vader, die, niet alleen magtig is, om meer dan overvloedig te doen, boven al dat wij bidden of denken, Ef. 3: 20. maar ook geurlig om ons alles, wat wij nodig hebben te

schenken, Marc. 11: 22–24. tot wiens genade troon wij met vrijmoedigheid moeten toegaan. Hebr. 4: 16. in volle verzekerdheid des geloofs. h. 10: 22. niet twijfelende. Jakob. 1: 6, 7. Wij moeten, het gene wij bidden, vragen in den naam van onzen Heer Jesus Christus, Joh. 14. 13. h. 16: 23, 24. Dankende God en den Vader door Hem. Coll. 3: 17. Trouwens, ons bidden moet geschieden met een dankbaar gemoeds bestaan, en onze begeerten moeten met dankzegging bekend worden bij God. Fil. 4: 6. Ef. 5: 20. 1 Thess. 5: 17, 18. Wij moeten voorts geneigd zijn, om Gods welbehagen te doen: immers, Zoo wat wij bidden, ontvangen wij van Hem; dewijl wij zijne geboden bewaren, en doen 't gene behagelijk is voor Hem. 1 Joh. 3: 21–23. Waartoe dan ook behoord, dat wij gereed zijn om alles in het werk te stellen, wat, naar Gods verordening nodig is, om het gebedene te verkrijgen; trouwens het gebed des luijaards wordt niet verhoord. Spreuk. 13: 4. en de dwaze Maagden, die niet Zorgen wanneer het tijd is, worden beschaamd afgewezen. Matth. 25: 11–13. Voorts moeten wij gezind zijn, om de weldaden, welke wij van God begeeren, Hem ter eere te gebruiken. Bid men toch om iets, dat men in zijne wellusten wil doorbrengen, men zal het niet ontvangen. Jak. 4: 3. Eindelijk, wij moeten, willen wij bij God weldadigheid en barmhartigheid vinden, zelve weldadig en barmhartig zijn: anders verbergt God zijne oogen voor ons, ook wanneer wij het gebed vermenigvuldigen. Jes. 1: 15. Het gebeden moeten ook aalmoezen gepaard gaan, Hand. 10: 4. en heilige handen moeten, zonder toorn en twisting, worden opgeheven. 1 Timoth. 2: 8. Willen wij vergeving bij God vinden, wij moeten ook den genen, tegen wien wij iets hebben, een vergevend gezind harte toedragen. Matth. 6: 12, 14, 15. Marc. 11: 25, 26.

Wat de ligchaams houding en het uiterlijke bij het bidden aangaat, het zelve is wel van minder aanbelang: evenwel verdient het ook onze behartiging; immers, gelijk het een kenmerk van de gesteldheid des gemoeds is,

Zoo

zoo heeft het ook eenen wederkeerigen invloed op de gezindheid onzer harten.

Hier komt dan, in de eerste plaats, het gebruik van stem en woorden in aanmerking. Het is zoo, wij kunnen denken en menschen, zonder woorden te gebruiken, en zomtijds is het ons zelfs niet mogelijk om onze gedachten in woorden uittebrengen; meshalven ook Paulus, Rom. 8: 26. gewaagt van onuitsprekelijke of onuitgesprokene zuchtingen: evenwel hebben woorden, het zij dan alleen overdacht, het zij ook uitgesproken, en door ons zelven en anderen gehoord, geene geringe nuttigheid, zoo tot bepaling van onze aandacht, als tot rechte bereging van ons gemoed. Wij behoeven dus ons van woorden te bedienen, het zij dan dat wij ze uitspreken, het zij wij ze voor ons zelven in stille zamenbrengen, zoo menigmaal wij, dan uit, voor ons zelven of voor anderen, eenig nut kunnen berekenen. Wij hebben ook daarin het voorbeeld van onzen Zaligmaker, in den laatsten nacht zijnes aardschen leevens, Joh. 17. en Matth. 26: 39 — 44. Alleen hoede men zich, voor veelheid en ijdel verhaal van woorden, door den Prediker, Hoofd. 5: 1. en door den Zaligmaker, Matth. 6: 7, 8. berispt; voor luidruchtig geroep, waar over Elias de Baals priesters bespot, 1 Kon. 18: 27.; voor onverstaanbare woorden, welke Paulus afkeurt, 1 Cor. 14: 14 — 16. en voor eene dwaze gezetheid op sierlijke welsprekendheid, die zoo weinig overeenkomt met het oogmerk des gebeds. Vergel. 1 Cor. 2: 4, 5.

Voorts komen hier in aanmerking lichaams houding en gebaarden. Deze behoeven zoo te zijn ingericht, als meest geschikt is naar den gemoeds toestand des bidders en dienen kan, om gepaste aandoeningen optewekken, te bewaren en te vermeerderen. Met een ootmoedig voor God nedergebogen gemoed, komt het zeer overeen neder te buigen en te knielen voor den Heere, waar toe de Dichter opwekt Ps. 95: 6. Zoo deed ook Jesus in Gethzemane, Luc. 22: 41. en Paulus met de Christenen,

Hand.

Hand. 20:36. h. 21:5. Efes. 3:14. en nog meer zich op het aange-
zicht nederwerpen, gelijk de Heiland, bij het vermeerderen
van zijnen angst in Gethsemane deed, Matth. 26:39. Marc. 14:35.
en Paulus zegt dat zij doen zullen, die door het zien en hoo-
ren van de wondergaven in de Gemeente, tot het geloof be-
wogen worden, 1 Cor. 14:25. Eerbied voor God en volvaardig-
heid om Hem te gehoorzamen, wordt ook uitgedrukt door
het staan: eene houding, welke de Heiland zelf wel ge-
bruikte, Matth. 11:25. welke Hij in anderen goedkeurt, Marc.
11:25. en den Tollenaar in de gelijkenis toeschrijft, Luc. 18:13.
Minder komt het, volgens de erkentenis van alle beschaaf-
de menschen, zelfs in burgerlijke eerbewijzingen, met
het ontzag voor God overeen, zittende te bidden: eene
houding, welke men niet kan goed maken, met het voor-
beeld van Moses, Exod. 17:12. die door het staan was afge-
mat; noch met dat van Elias, 1 Kon. 19:4. die van ver-
driet bezweek; noch met dat van David, 2 Sam. 7:18.
waar het woord, dat anders door zitten wordt overgezet,
of kan vertaald worden, gelijk de onzen gedaan hebben,
hij bleef voor het aangezicht des Heeren, of althans
moet verklaard worden van een zitten met gebogen knieën
op den grond, gelijk de Oosterlingen bij hunne Vorsten
gewoon zijn. Allerminst behoort men op zijn bed lig-
gende te bidden, ten zij in krankheid met Hiskia,
of bij gedurige overdenkingen, in slapelooze nachten
met David, Ps. 6:7.

Verder kan men door de oogen ten hemel opteheffen,
met den Zaligmaker, Joh. 11:41. h. 17:1. zijne betrachting
van hemelsche dingen, zijn zien op God en verlangen naar
hulp van boven uitdrukken. Met nedergeslagen oogen
het gevoel zijner geringheid en onwaardigheid te kennen
geven gelijk de Tollenaar, Luc. 18:13.: doch doorgaans

zal

zal het meest geschikt zijn, zijne oogen te sluiten, ten einde door geene voorwerpen van zinnelijke aanschouwing te worden afgeleid.

Oudtijds gaf men door gewasschen handen zijne onschuld of altkans zijne oprechtheid te kennen: waarop Paulus zinspeelt, wanneer Hij schrijft: ik mil dan, dat de mannen bidden in alle plaatzen, opheffende heilige handen zonder toorn en twisting. 1 Timoth. 2:8. Door het opheffen of uitbreiden van zijne handen naar den hemel, waar van men Job 11:13. Klaagl. 3:41. leest, wordt het verlangen der bidders naar Godlijke hulp aangeduid. Zaamgevouwen handen zijn een niet ongepast beeld van gevoel van zwakheid, radeloosheid en uiterste behoefte aan de Godlijke hulp, daar de handen zelve niets doen kunnen, en malkanderen binden. Het slaan op de borst, het welke de Heiland den Tollenaar laat doen, Luc. 18:13. is het meest sprekend bewijs, van een gemoed, het welk zich zelf veracht en verfoeit wegens gepleegde strafwaardige misdaden.

Voor het overige behoort alles, wat van lichaams houding en gebaarden gezegt is, tot de meer opzettelijke gebeden; geenzins tot die gemeeds-werkzaamheid, met welke zij, ook onder het verrichten van andere dingen, ons hart in stille tot God verheffen, gelijk Nehemia, Hoofd. 2:5-4. Ook moet men bij dit alles eenigzins in aanmerking nemen, de onderscheiden zeden en gewoonten, bij onderscheiden volken. Zoo was het bij de Oosterlingen een teeken van eerbied en schaamte, wanneer men zijn hoofd dekte of verbergde, gelijk Moses deed, Exod. 3:6. en Elias, 1 Kon. 19:13. Hetzelfde had bij de Romeinen plaats. De Grieken integendeel waren bloothoofds bij hunne Godsdienstoefeningen, terwijl slaven en

dienstboden hun hoofd dekten: van hier dan ook dat Paulus niet wil, dat de mannen met een gedekt hoofd zullen bidden, 1 Cor. 11:4. Integendeel wilde Hij dat de Vrouwen, zedigheids-halven, het hoofd zouden dekken, v. 5. volgens de gewoonte der Joden, en, naar het schijnt, ook der eerbare vrouwen onder de Grieken.

Ten aanzien van de plaats, moet men onderscheid maken, tusschen gebeden die een afzonderlijk persoon doet, en tusschen gemeenschaplijke gebeden. In het eerste geval kiest men zich best eene eenzame plaats, waar men vrijlig ook de geheimste bewegingen des harten onder woorden brengen kan: gelijk de Heiland, Matth. 6: 6. beval, in de binnenkamer te gaan en de deur te sluiten, ten einde niet, met de toenmalige Farizeeuwen, eene geveinsde vertoning te maken van het bidden, en daarin eene eer bij menschen te behagen, v. 5. Met openbare en gemeenschaplijke gebeden, is dit een ander geval: gelijk dit uit den aard der zake, en uit het voorbeeld des Heilands, overvloedig blijkt. Ook zomtijds heeft het zijne nuttigheid, wanneer iemand, die een karakter heeft, waardoor hij anderen met zijn voorbeeld opwekken en besturen kan, ten kunnen aanhoren, God dankt en bidt: gelijk ook daarvan onze Zaligmaker meermalen een voorbeeld gaf. Matth. 11: 25. Joh. 6: 11. h. 11: 41, 42. h. 12: 27, 28. Voor stille gebeden, in den geest, is overal gelegenheid. Efes. 6: 18. Eindelijk, na de afschaffing van de oude Godsdienst-oefening, welke aan den Tempel te Jerusalem verbonden was; hebben wij Christenen het voorrecht, dat wij, op alle, voor Godsdienst-oefening geschikte plaatsen, God even welgevallig zijn, zoo wij slechts in geest en waarheid bidden. Vg. Joh. 4: 20-24. 1 Tim. 2: 8.

Wat

Wat den Tijd van bidden aangaat, wij vinden meermaalen, zoo door den Heer Jesus zelven, Luc. 18:1-8. als door Apostel Paulus, Rom. 12:12. Ef. 6:18. 1 Thess. 5:16. een gedurig bidden, zonder vertraging, zonder ophouden, aangeprezen: iets dat van eene zoodanige gemoedsgesteldheid moet verstaan worden, welke bestendig in het verlangen is, naar het genot der Godlijke gunst, en welke bereid is tot het bidden bij elke gelegenheid. Oudtijds hadden de fromme Joden hunne gezette tijden des dags tot het gebed, gelijk we uit het voorbeeld van Daniel, hoofd. 9:23. en eenigzins ook uit dat van David, Ps. 55:18. kunnen opmaken. Ook de eerste Christenen hielden zich daar aan. Verg. Hand. 3:1. en K. 10:9. Zulk eene gewoonte, wanneer ze zonder bijgeloviglheid geschied, kan zeer nuttig zijn. Die niet geheel van Godsdienstigheid vervreemd is, zal althans het gebed niet verzuimen, wanneer hij zich 's avonds ter rust begeeft, en des morgens ontwaakt. Tot het bidden voor en na het gebruik der spijze wierden reeds de Israelieten opgewekt, Deut. 8:10. zoo wel als de Christenen, 1 Tim. 4:3. en de Heiland ging daar in voor Joh. 6:11. en Luc. 24:30. Zoo gaf Hij ook het voorbeeld, voor de verkiezing zijner Apostelen, Luc. 6:12, 13. en bij de opwekking van Lazarus, Joh. 11:41. dat men voor het aanvaarden van eenig gewigtig werk, en na het wel gelukken van hetzelve, God behoort te bidden en te danken. Dat men vooral in bezwaren en tegenheden bidden moet, leert Jakobus, h. 5:13. Zomtijds bragt onze Zaligmaker den nacht in het gebed door, wanneer Hij over dag door vele bezigheden en gezelschap, daar in verhinderd was. Verget. Luc. 6:12.

Eindelijk moeten wij op het beste voorschrift van bidden acht geven.

Vooraf is het van belang, dat men, over het gebruik

van

van formulier gebeden zeer voordeelig. Hetzelve is niet geheel verwerpelijk: jongere van jaren, ongeoefenden, zieken en zwakken hebben dikwijls dit hulpmiddel nodig, niet in staat zijnde, de stof hunner gebeden te overdenken of hunne gedachten onder woorden te brengen. Zoo hebben ook formulieren hunne nuttigheid, bij openbare en gemeenschappelijke gebeden, wanneer zich een ieder gemakkelijker met eenen voorbidder vereenigen kan. Weshalven ook de Heiland zijne jongeren zulk een model gegeven heeft. Doch het is een misbruik, wanneer men geheel, zonder eigen verstands-oefening, van zulke formulieren afhangt. Men zal dan dikwijls iets ongepast, of zonder nadenking en ernst bidden, en de gave des Heiligen Geestes verwaarloozen.

Doch onder alle voorschriften, is er geen, dat wij veiliger kunnen volgen, dan het gene onze Heiland zijnen leerlingen gaf in de bergrede, Matth. 6: 9–13. en Hij nederkand, op verzoek van eenen zijner leerlingen herhaalde, met weglating van het Godverheerlijkend slot, Luc. 11: 1–4. Dit gebed bestaat grootendeels uit korte lofzeggingen en gebeden, hoedanige ook in de Psalmen en elders gevonden worden, en bij de Joden van Jesus tijd, niet ongewoon waren. De Heiland verbond dezelve zoo, dat ze te zamen een gebed uitmaakten, het welk zijne jongeren, woordelijk nazeggen, of ook zakelijk volgen konden. In beide opzichten, kan het ons ook dienen, wanneer wij het, met verstandige toepassing op onze omstandigheden gebruiken.

Dit diende spreker wij God aan, als onzen hemelschen Vader, wiens Scheppende almagt, en vaderlijke goedheid, wij, met eerbied en vertrouwen erkennen. Daarop verheerlijken wij Hem, met drie niet veel verschillende uitdrukkingen, als den Loofstvolmaakten en Heiligen,

gen, als den bestuurder van ons lot, als den Wetgever van Engelen en menschen, dien allen zich behooren te onderwerpen en te gehoorzamen: biddende, dat wij en alle menschen, dat op de beste wijze, naar het voorbeeld der Gemellingen mogen doen. Voorts doen wij drie eigenlijk gezegde gebeden; namelijk, en om het gene wij nodig hebben tot leevens onderhoud; en om de vergeving onzer zonden, welke wij naar die mate met vertrouwen mogen verwachten, als wij in waarheid betuigen kunnen vergevensgezind jegens anderen te zijn; en om verlossing van zonde en verleiding tot dezelve. Daar op volgt eene lofzegging, met welke wij te kennen geven, dat wij het verlangde bidden en verwachten van God, om dat Hij alleen de almagtige en eeuwig eerwaardige Heer en Koning is. Eindelijk geven wij, met het Slotwoord Amen! te kennen, dat wij oprecht meenen wat wij betuigden, en vasten staat maken op de verhooring van ons bidden.

§. 8.

Gezang.

De geaartheid van den mensch is, door de wijsheid des Scheppers zoo ingericht, dat hij door vrolijkheid en blijdschap tot gezang worde uitgelokt, en wederkeerig door gezang tot blijdschap in voorspoed en tot gelatenheid in tegenspoed, worde opgewekt. Zelfs hebben verschillende toonen, maten en zangwijzen eenen verschillenden invloed op de verwekking, bedaring en wending der menschelijke aandoeningen. Van hier dat de Hebreeuwen zoo wel als andere Volken, zich tot het verwekken en openbaar maken van betamende aandoeningen, bedieud hebben van de toon en zangkunst. Verg. Exod. 15: 1–21. Num. 21: 17, 18. Deut. 31: 19–30. h. 32: 1–44. Richt. 5. 1 Sam. 10: 5, 6. h. 16: 15–23.

2 Kon. 3:15. 2 Chron. 20:21, 22. Ps. 137:1-4. Van hier de me-
nigvuldige opwekkingen in de gewijde liederen tot Gods-
dienstig gezang. Ps. 47:7, 8. 57:8-10. 66:1-4. 98:4-6.
100, 149, 150. Ook worden David en andere Godvruchtige
mannen hoog geprezen, om dat ze Zangstukken vervaardigd
en voor den openbaren Godsdienst geschikt, als mede
voor eene goede uitvoering derzelve, door zang en muzijk
gezorgd hebben, als zijnde dit een Gode aangenaam en
voor beminnaars van den openbaren Godsdienst zeer nuttig
werk. 2 Sam. 23:1. 1 Chron. 16:4-42. h. 25. 2 Chron. 25:12-14.
h. 7:6. 29:25-30. Esra 3:10, 11. Ps. 22:4. De Zaligmaker
en zijne Apostelen hebben ook van die Zangstukken ge-
bruik gemaakt. Matth. 26:30. Hand. 16:25. 1 Cor. 14:15.
En Paulus raad de Christenen, dat ze onder malkanderen
Psalmen, lofzangen en geestelijke liederen zullen zingen,
met eenen dankbaren en blijden geest, tot eer van den
Heere, en tot onderlinge stichting. Efes. 5:19. Col. 3:16.
verg. met 1 Cor. 14:26. Is iemand goeds moeds, zegt Ja-
cobus, brief 5:13. dat hij psalmzinge! Trouwens, de
hemellingen zelve, worden ons, als Gode en den Verlosser
ter eere zingende, voorgesteld. Openb. 5:9-12. h. 14:2.
15:2-4. verg. met Luc. 2:13, 14. Job 38:7. Uit dit
alles blijkt dan, dat wij ook, tot bevordering en uit-
drukking van Christelijke aandoeningen en gemoeds-
bewegingen, een nuttig gebruik van het gezang maken
kunnen: en er is geen reden, waarom men zich, bij
het Godsdienstig gezang, ook niet van andere geluid-
gevende speeltuigen zoude bedienen. Het komt er
maar voornl. op aan, dat het gene gezongen wordt,
overeenkomstig zij, met die gevoelens en gezindheden,
welke het Christenen past aantekweeken en uittedruk-
ken, dat het zingen geschiede tot verwekking van

zul-

zulke gemoedsbewegingen bij ons zelven en bij anderen, en dat alles ter eere van God en den Verlosser worde ingericht. Het gene, aangaande het gebruik der H. Schrift, §. 6. en aangaande het gebed §. 7. geezigd is, komt ook hier gedeeltelijk te pas.

§. 9.

Geloften.

Onder de hulpmiddelen tot bevordering van Godzaligheid, kan men ook de geloften tellen. Het zij namelijk beloften, welke men met rijp beraad aan God doet, en door welke men zich verbind, om eenig Gode welgevallig werk te doen. Dezelve zijn van onderscheiden aart. Sommigen geschieden bepaald en onvoorwaardelijk: anderen zijn verbonden aan zekere uitkomsten, als voorwaarden; bij voorbeeld, bij aldien God ons dit of dat vergunne. Sommige geschieden slechts met het hart: andere worden door woorden uitgedrukt, of ook aan anderen bekend gemaakt. In sommigen belooft men iets, dat zeeds op zich zelf pligtmatig is: in anderen verbind men zich tot iets, dat men zonde mogen nalaten. Sommige geschieden met, andere zonder bijgevoegden eed. Bij alle zoodanige geloften is het nuttige daarin geleegen, dat wij door deze te sterker worden gedrongen tot eenig nuttig en betaamend werk, hetwelk wij ons vornemen. Zoo deeden dan ook de Godvruchtigen, van welke in het O. T. wordt gewag gemaakt, gelijk Jacob, Gen. 28: 20–22. Vergel. hoofdst. 31: 13. De Israeliten, Num. 21: 1–3. Hanna, 1 Sam. 1: 11–28. David, Ps. 61: 6, 9. Ps. 22: 26. 132: 1–5. De Dichter, Ps. 116: 14–18. wier geloften Gode welgevallig waren. — Meermalen worden ook zij geprezen, die zulke geloften doen en dezelve volbrengen. Ps. 50: 14. Offert Gode dank, en betaalt den Allerhoogsten uwe geloften! Ps. 76: 12. Doet geloften en betaalt ze den Heere uwen God! Pred. 5: 3, 4. Wanneer

gij

gij eene geloofte aan God zult beloofd hebben, stelt niet uit dezelve te betalen, want Hij heeft geenen lust aan de zotten. Wat gij zult beloofd hebben betaalt het. Het is beter dat gij niet beloft, dan dat gij beloft en niet betaalt. Jes. 19: 21. Nahum 1: 15. De wet van Mose behelsde ook voorschriften, naar welke men zich, in het doen en volbrengen der geloften, moest schikken. Lev. 22: 17. & 25. K. 27. Num. 6, 30. Deut. 23: 21-23. In het N. T. vinden we wel geen voorschrift omtrent geloften: doch een voorbeeld van Paulus, die eene plegtige geloofte deed en dezelve volbragt, ontmoeten we Hand. 18: 18. Er is ook geen zeden, waarom men het doen van geloften zoude aanmerken als strijdig met den geest des Christendoms, bij aldien men maar, in de keuze en vrijze, niet tegen deszelfs voorschriften zondige. Trouwens het offeren en diergelijke plegtigheden, als Paulus nog waarnam, Hand. 21: 23-26. zoude ons niet vragen. Roekeloosheid zoude het zijn iets te beloven, hetwelk men niet weet of men het zal kunnen volbrengen. Onnutte en schadelijke dingen te beloven, is nog minder geoorloofd. In zijne geloofte iets geheel onzekers te beloven, of iets te volbrengen het geen men niet had moeten beloven, met Jefta, Richt. 11: 30-40. is geheel ongeoorloofd. Opzettelijk iets te beloven tegen Gods bevel, zoude godeloos zijn, naar het voorbeeld der Farizeeuwen. Matth. 15: 3-9. Over het geheel mogen Christenen zich daagelijks in het gebed en bij plegtige gelegenheden, bij voorbeeld bij de bediening des Doops en des Avondmaals tot alle Christelijke deugden verbinden, om te kunnen zeggen met den Dichter Ps. 119: 106. Ik heb gezworen, en zal het bevestigen, dat ik onderhouden zal de rechten uwer gerechtigheid.

§. 30

Eedzweeren.

Het gene van de Gebeden en Geloften §. 8. 9. gezegd

zegd is, geldt ook eenigermate van den Eed. Een eed toch is eene Godsdienstige verzekering, door welke wij, met aanroeping van God, als getuige en rechter, de waarheid onzer gezegden, en de oprechtheid onzer betuigingen bevestigen. Zulk een Eed is, in meer dan één opzicht, nuttig, zoo voor hem die zweert, als van hem, tot wiens geruststelling gezworen wordt. Hij die zweert, wordt hier door genoopt, om wel ernstig te bedenken en te overwegen, wat hij getuigt en belooft, en hij krijgt tevens een sterker drangmiddel, om de waarheid te zeggen, en om zijne belofte te houden. En dit is wederom zeer nuttig voor de maatschappij, en bijzonder van hun, ten behoeve van welken de eed gedaan wordt. Immers, op deze wijze, kan men op het woord en de beloften der menschen te zekerder aangaan, komt er een einde aan twist en tegenspreking, volgens des Apostels opmerking, Hebr. 6:16. en wordt er alzoo voor de openbare rust en veiligheid gezorgd. Van hier dan, dat de bestuurders van den burgerstaat en de Rechters de magt hebben, om elken burger, in gewigtige en moeijelijke gevallen, te verpligten, tot het doen van eenen eed, of van eenige andere plegtige verklaring, in plaats van eenen eed. Zoo zeer, intusschen dit te recht geschied, zoo zeer is hier bij zorgvuldige omzichtigheid nodig. Menschen zonder trouw of geweten behooren toch tot den eed niet toegelaten te worden. Ook behoort men niet te zweeren dan met rijp beraad, in goeden ernst, in een zaak van gewigt, ter verzekering van onze geloofwaardigheid, 't zij dan in het geven van een getuigenis, hetwelke we met volle wetenschap van zaken geven kunnen, 't zij in het volbrengen van eene belofte, welke wij met rijp beraad, oprecht, en billijker wijze gedaan hebben. Onder deze voorwaarden, mag dan een Christen een Eed zweeren, zoo dikwijls het de Overheid van hare onderdanen, of anders ook de nood het vordert. (Heid. Cat. vr. 101.)

De

De oude Wederdoopers en de tegenwoordige Doops-gezinden dwalen dan, meenende, dat de eed, schoon te voren geoorloofd, door Jesus Christus verboden zij. Doch, ter bekrachtiging van ons gevoelen, kan men het volgende opmerken. 1. God zelf wordt in het Nieuwe zoo wel als in het Oude Testament, meermalen gezegd te zweeren, en zijne beloften met eenen eed te bevestigen. Vergel. Gen. 9. Ps. 89: 4. 110: 4. Jes. 14: 24. 45: 23. Jer. 44: 26. Amos 6: 8. 8: 7. en elders, met Lucas 1: 73. Hand. 2: 30. Hebr. 3: 11. 6: 13–18. Schoon toch dit oneigentlijk gezegd worde, en op eene Gode betamende wijze zij optevatten, zoo strekken toch zulke gezegden, ten bewijze, dat er, in het eedzweeren der menschen, op zich zelven niets onbetamends zij. 2. Ook eenen Engel komt aan Johannes voor Openb. 10: 5, 6. als zweerende bij God. 3. De Apostel schrijft ter aangehaalde plaatse Hebr. 6: 16. van den eed, als van eene gebruikelijke en lofwaardige zaak. 4. God heeft oudtijds niet alleen den eed geduldt, maar ook denzelven goedgekeurd en aangeprezen. Voorschriften van zoodanigen eed vind men Exod. 22: 11. Deut. 6: 13. 10: 20. Tot de teekening van Gode welgevallige menschen behoort ook Ps. 15: 4. heeft hij gezworen tot zijne schade, evenwel verandert hij niet, en volg. Ps. 24: 3–5. die niet bedrieglijk zweert, en volg. Jer. 12: 16. die zweert bij den naam des Heeren. Ook wordt het door Jesaias h. 45: 23. 65: 16. voorspeld van de tijden des N. T. dat alle tonge God ter eere zoude zweeren, en dat wie op aarde zweeren zoude, het doen zoude bij den God der waarheid. 5. Het ontbreekt niet aan de voorbeelden van Godvruchtigen, die zich van den eed bediend hebben, niet alleen onder de oude huishouding, maar ook onder de nieuwe, en dat wel in brieven, onder het bestier van Gods Geest geschreven. Verg. Rom. 1: 9. 2 Cor. 1: 23. Gal. 1: 20. Fil. 1: 8. 1 Thess. 2: 5. 5: 7. Bijzonder is hier het voorbeeld van Christus merkwaardig, die op de bezweering van Cajafas, geandwoord heeft. Matth.

26:

 26. 63, 64. Zij die schromachtig zijn op dit stuk, meenen, dat de Zaligmaker Matth. 5: 34–37. en Jakobus h. 5: 12. allen eed verbieden. Doch het blijkt genoeg, uit vergelijking van Matth. 23: 16–22. dat de Heiland wel de ligtaardige en bij de Joden toen algemeen in gebruik zijnde eedelijke bevestigingen, bij den hemel, de aarde, den tempel hun hoofd enz. afkeurde als ligtzinnig, dwaas en bedrieglijk, maar dat Hij geenins den plegtigen eed, bij den naam van God, naar het voorschrift van Moses Exod. 22: 11. verboden hebbe. En zoo zal men dan ook Jakobus, naar het verband zijner woorden, en naar de meening zijnes Meesters moeten verklaren. Onderhuisschen kan men met eenigen grond zeggen, dat onder Christenen, de eed niet zoo verboden is, als het kwakkeelen en vegten. Christenen namelijk behoorden altijd zoo geslipt te zijn in het spreken der waarheid, en zoo getrouw in het houden van hun woord, en dan ook op elkander zoo veel vertrouwen te stellen, dat de een bij den ander nooit nodig had te zweeren. Doch, de ligtzinnigheid en ontrouw van velen in den burgerstaat, ook van hun die den naam van Christen dragen, is oorzaak, dat men, zonder eedzweering, velen geen geloof geven kan. Wanneer dus de Overheid, ten gemeenen beste zulken eed vordert, of wanneer dezelve, uit eenigen anderen hoofde, noodzakelijk wordt, zoo moet een Christen denzelven niet weigeren, zoo min, als hij, in nood, weigert een tributgeld te voeren, en voor zijne persoonlijke veiligheid of het algemeene welzijn te strijden.

§. 33.

Vrijwillige onthouding.

De Godlijke goedheid geeft ons vele dingen zij-

ke.

kelijk, niet alleen, om ons te voeden en te onderhouden, maar ook om ons verkwikkelijk genot en bekoorende vrolijkheid te bezorgen, en wij mogen daar van dan ook zonder schroom gebruik maken, wanneer het slechts met matigheid en dankbaarheid geschied. Vergl. Hand. 14:17. 1 Tim. 4:4, 5. 6:17. Doch wij zien al dikwijls, en het is overeenkomstig de menschelijke natuur, dat men, bij een onafgebrokken genot van het geen aangenaam en verkwikkelijk is, met minder opmerking op Gods groote weldadigheid, en dus met minder edel genoegen geniet, dan dit geschied bij afwisseling van den overvloed door bekrompenheid en gebrek. Gelijk het dus, tot bewaring en herstelling der ligchamelijke gezondheid, zomtijds nuttig is, zich van spijze en dranke te onthouden, zoo kan het ook tot voorkoming of genezing van ziele ongesteldheden niet zelden dienen, dat men zich vrijwillig het genot van de aangenaamheden deezes leevens ontzegge, vooral wanneer men hier mede andere oefeningen der Godzaligheid, als gebeden en aanmoeziens, verbinde. Zoodanig een geneesmiddel voor de ziel, met wijsheid en Godvruchtigheid gebruikt, kan dienen, om den vastenden leevendiger te doen gevoelen, zijne behoefte en onwaarde voor God, om hem hartelijker te doen treuren over zijne zonden, om zijne blijdschap te verhoogen over de Godlijke weldaden, en om hem te sterker aantesporen tot geloof en Godzaligheid. Voorts, gelijk treurigen en bezorgden gewoonlijk een tegenzin hebben van spijze en verkwikking, zoo is het ook gepast, dat zij, die gevoere zonden te betreuren en het Godlijk ongenoegen te meeren hebben, zich van spijze eniger mate onthouden. Insgelijks heeft het voor zulken, die voor eene leevensrijze bestemd zijn, bij welke men dikwijls zober en gebrekkig zich behelpen moet, zijne nuttigheid,

heid, dat ze vooraf ligchaam en geest, tot onthouding vrijwillig gewennen. Het is dan in deze en zoortgelijke gevallen, dat men het vasten en zoodanig zoort van onthouding zedelijker wijze kan aanprijzen. Doch, men behoort zich hier bij te hoeden voor al wat overdreven en verkeerd is. De ligchaams gezondheid mag niet in de waagschaal gesteld worden. Wat daar toe volstrekt nodig is, mag men zich niet ontzeggen. Paulus riedt daarom ook aan Timotheus, 1 brief 5: 23. Drink niet langer water alleen, maar gebruik een weinig wijns, om uwe mage en menigvuldige zwakheden. Men moet ook, in het vasten, tijd en wijze weten te onderscheiden; en dat dus niet doen bij heuchlijke en blijde omstandigheden. Hier op past 's Heilands andwoord, aan de Discipelen van Johannes, die Hem vroegen: Waarom vasten wij en de Farizeen veel, en uwe Discipelen vasten niet? Welken de Heiland dus onderrichtte: kunnen ook de bruilofts kinderen treuren, zoo lange de bruidegom bij hen is? maar de dagen zullen komen wanneer de bruidegom van hun zal weggenomen zijn, en dan zullen zij vasten. Matth. 9: 14, 15. Vertooning maken van zijn vasten is Farizeeuwsche Geveinsdheid, welke de Zaligmaker bestrafte. Matth. 6: 16–18. Gelijk ook het zich verheffen op hetzelve, met den Farizeeuw in de gelijkenis, Luc. 18: 11. 12. En het geveinsdelijk vasten, bij het voortgaan in allerlei zonden en misdaden, het welk Jesaias h. 58: 3–6. Jerem. 14: 12. en Zach. 7: 5. in hunne tijdgenooten bestraften. Eindelijk moet men, zich voor bijgeloovigheid en eigenwilligen Godsdienst in dit stuk hoeden; tegen welke Paulus waarschuwt. Coloss. 2: 20–23. en 1 Timoth. 4: 1–3. Het is op deze wijze dan, dat wij de voorbeelden, in de H. Schrift vermeld, kunnen navolgen. Trouwens, wij vinden dezelve, in het oude Testament, niet alleen van het geheele Israelitische Volk,

Richt.

Richt. 20:26. 1 Sam. 7:6. h. 31:13. 2 Sam. 1:12. Esra 8:21,23. Neh. 9:1. Esther 4:3,16. Jerem. 36:9. Dan. 9:3. als ook der Ninevieten, Jon. 3:5. maar ook van bijzondere personen, als Moses, Deut. 9:9,18. David, 2 Sam. 12:16,22,23. Ps. 35:13. 69:11. 109:24. Achab, 2 Kon. 21:27. Esra, h. 10:16. Nehemia, h. 1:4. Daniel, h. 10:2,3. Ook in het N. Testament ontmoeten wij de voorbeelden van Christus, Matth. 4:2. Luc. 4:2. Van zijne Apostelen, Hand. 13:2,3. Van Christelijke Gemeenten, h. 14:23. Van Paulus, h. 9:9. 2 Cor. 6:5. h. 11:27. Van Anna, Luc 2:37. Van Cornelius, Hand. 10:31,32. En zoodanige voorbeelden krijgen nog meer klem, wanneer men opmerkt, hoe God zelf eertijds meermalen het vasten geboud, gelijk Joël 1:14. h. 2:12-18. en op hetzelve zijnen zegen beloofde, Zach. 8:19. en hoe de Heiland bidden en vasten wel eens aanbeval, Matth. 17:21. en Paulus hetzelve deed, 1 Cor. 7:5.

Gelijk van Spijze en Drank, zoo kan men ook zomtijds zich vrijwillig van de nachtrust onthouden. Paulus deed dit dikwijls, omdat zijne zeelsuldige en onvermijdelijke bezigheden, hem den slaap niet verooorloofden. Verg. Hand. 20:31. 2 Cor. 6:5. h. 11:27. 1 Thess. 2:9. h. 3:10. 2 Thess. 3:8. 2 Tim. 1:3. Ook onze Heiland, is daags met werk bezet, bragt wel eens den nacht in het gebed door. Verg. Luc. 6:12. Ook belaste Hij zijnen Apostelen, in den laatsten nacht zijnes leevens, te waken, wanneer Hij wilde, dat zij getuigen van zijn lijden, en op hunne hoede tegen het naakend gevaar zouden zijn. Matth. 26:38,40,41. Om niet te spreeken van hun, die, of door Droefheid hunne oogen niet konden sluiten, gelijk Ps. 77:3. 102:8. Jes. 26:9. 1 Tim. 5:5. of door heerige gemoeds beweging wakker gehouden wierden, gelijk Ps. 16:7. 42:9. 119:55,62, 147, 148. of door eenige andere oorzaak in den slaap gehinderd wierden, gelijk Paulus en Silas, Hand. 16:25.

Uit

Uit alle welke voorbeelden men mag opmaken, het gene ook de aart der zake zelve leert, dat Christenen, in zulke en zoortgelijke omstandigheden, om zoodanige redenen zich ook wel opzettelijk van slaap onthouden mogen.

§. 32.

Onderlinge vermaning en voorbeeld.

De hulpmiddelen, ter bevordering van geloof en Godzaligheid, tot dus verre overwogen, moeten door ieder Christen voor hem zelven gebruikt worden. Doch er zijn ook, welke ze, gezamentlijk en ter onderlinge stichting, kunnen in het werk stellen.

Trouwens, de Christenen zijn, naar des Heeren weldadige inrichting, tot eene maatschappij vereenigd, op dat de een den ander helpe in de bevordering van geloof en deugd. Daar toe dienen de onderscheiden gaven en bekwaamheden, welke de onderscheiden leden van dat ééne ligchaam ontfangen hebben: 1 Cor. 12:27. En ieder hunner moet dan najagen, het gene tot de stichtinge onder malkander dient. Rom. 14:19. Zijnen naasten behagen ten goede en tot stichtinge, h. 15:2. Verg. 1 Cor. 14:3-5. v. 12, 16. Ef. 4:29. 1 Thess. 5:11. En hiertoe kan vooral dienen de onderlinge vermaning en het onderling voorbeeld.

Wat toch de onderlinge vermaning betreft, wie is er onder de Christenen zoo voorzichtig en wijs, dat hij dezelve niet meer nodig hebbe? en wie is er onder hen zoo dwaas en onwetend, dat hij niet wel eens zijnen medechristen met goeden raad en vermaning dienen kunne? Het is dus eene algemeene pligt, die de Zaligmaker voorschreef, als Hij belaste, dat men eenen tegen ons zondigenden Broeder, eerst onder vier oogen, daarna onder één of twee getuigen bestraffen zoude, en zoo dit niet hielp, hem aan de bestraffing der Ge-

meen-

meente zonde aanbevelen. Matth. 18: 15–17. Paulus vertrouwde ook van de Christenen te Rome, dat ze zoo veel kennis en goedwilligheid hadden dat ze magtig waren om ook malkanderen te vermanen. Rom. 15: 14. Van hier dan ook zijne opwekkinge: leert en vermaant malkanderen. Coloss. 3: 16. Vermaant malkanderen alle dage, zoo lange het heden genaamd wordt, opdat niet iemand uit U verhard worde, door de verleiding der zonde. Hebr. 3: 13. Vergl. h. 10: 25. Gelijk hij het tot lof der Gemeente te Thessalonika schreef, dat zij malkander vermaanden en stichteden. 1 brief 5: 11. Om dit te doen moeten dan Christenen op elkander acht nemen, tot opscherping der liefde en goede werken, Hebr. 10: 24., toeziende, dat niet iemand verachtere van der genade Gods. h. 12: 15. Evenwel moet dit met liefde geschieden, die niet ligt kwaad denkt, en liefst het goede gelooft en het beste hoopt. 1 Cor. 13: 5, 7. En dus zonder dat liefdeloos oordeelen en strenge splinter kijken, hetwelk de Heiland berispt, Matth. 7: 1–5. en de Apostelen afkeuren, Rom. 14: 13. Jak. 3: 17. In het bijzonder moet men de afgedwaalden te recht brengen en bekeeren. Jak. 5: 19. De onervarenen leeren, Coloss. 3: 16. De kwaaddoenden bestraffen. Ef. 5: 11. 2 Cor. 2: 6. De kleinmoedigen vertroosten. 1 Thess. 5: 14. De berouwhebbenden opbeuren. 2 Cor. 2: 7. Bij dit alles moeten de vermaners te werk gaan met den geest der zachtmoedigheid. Gal. 6: 1. Den afgedwaalden niet behandelen als een vijand, maar hem vermanende als een broeder. 2 Thess. 3: 15. Met ernst, ten einde ontzach in te boezemen. 1 Tim. 5. 20. Tit. 2: 15. Gedurig, terwijl het heden genoemd wordt. Hebr. 3: 12, 13. Met lankmoedigheid. 1 Thess. 5: 14. 2 Tim. 4: 2. Bijzonder ook met zorgvuldige onderscheiding van eens ieders aart en betrekking, als mede van tijd en plaats. Vergel. 1 Tim. 5: 1, 2. Jud. vs. 22, 23. Daarentegen behooren

zij

zij die vermaand worden, het op de kennis van hunnen pligt gezet te hebben, en met goedwilligheid de vermaning aan te hooren. Spreuk. 14: 9. hunne misdaden te belijden. Jak. 5: 16. Den bestraffenden broeder gehoor te geven, Matth. 18: 15. en hem daar voor een dankbaar harte toetedragen, met David. Ps. 141: 5. Wanneer dit van wederzijden plaats heeft, zal de vermaning nuttig zijn zoo wel voor hem die ze geeft, als voor hem, die ze ontvangt. Die toch vermaand wordt, wordt te recht gebragt, Gal. 6: 1. gesticht, Efes. 4: 29. bekeerd, Jak. 5: 19. en voor de Gemeente gewonnen. Matth. 18: 13. En de vermaner zelf, zal daar door ook minder voor verzoeking bloot staan, Gal. 6: 1. en zijne liefde en goede werken zullen opgescherpt worden. Hebr. 10: 24. Zijn er halstarrigen, die zich niet ten besten willen laten raden, men moet zich dan ook van hun onthouden, tot dat nog mogelijk zich eene gunstiger gelegenheid ter bewattinge opdoet. Hier omtrent geldt dan Paulus vermaning. 2 Thess. 3: 6. Onttrekt U van een iegelijk die ongeregeld wandelt! v. 14. Vermengt U niet met hem, opdat hij beschaamd worde. Vg. Tit. 3: 9, 10.

Doch bij vermaningen moet ook het voorbeeld van deugd en Godzaligheid gegeven worden. Dit is vooral het licht, dat de leerlingen van Christus moeten laten schijnen. Matth. 5: 16. Hier door moeten zij elkander behagen. Rom. 15: 2. Zulken voorbeeld helpt somtijds, daar geene vermaningen helpen. Doch ontbreken ze, en bindt de vermaner op eens anders schouderen lasten, die hij zelf niet met zijnen vinger wil aanroeren, dan zullen zijne vermaningen doorgaans weinig nut doen. Verg. Matth. 23: 1-5.

Voor het overige is het wel, in het algemeen de pligt van alle Christenen, om anderen met vermaning en voorbeeld

beld te stichten; doch het is vooral de pligt van zulken, die door jaren en onderwinding, door verheven stand en betrekking, in Huis, geslacht, Gemeente, of Burgerstaat, met meer vertrouwen en gezach, op hunne medchristenen werken kunnen.

§. 33.

Gemeenschappelijke Godsdienstoefening.

Tot bevordering van der Christenen geloof en Godzaligheid, brengt zeer veel toe de gemeenschappelijke Godsdienstoefening, welke door hen onderling wordt waargenomen, het zij dan met eene plaatselijke Gemeente, in het openbaar, het zij met Huisgenooten in het bijzonder. Trouwens, dankzeggingen, gebeden en loofzangen, welke door velen, in onderlinge vereeniging, geschieden, zijn dikwijls meer geschikt, om de gemoederen te bewegen, dan wanneer deselve door elken Christen afzonderlijk geschieden. Tot het betamend en nuttig bedienen van den heiligen Doop en het heilig Avondmaal, zijn ook de zamenkomsten der Christenen nodig. Ook kan het onderwijs der Gemeente, het lezen en verklaren der Heilige Schriften, de vermaning, opwekking en vertroosting niet wel plaats hebben, tenzij in daartoe geschikte zamenkomsten. Deze zijn insgelijks zeer bevorderlijk aan de onderlinge liefde en eenigheid. Nog meer. Welke maatschappij bestaat er, in welke niet de leden hunne zamenkomsten hebben, tot bevordering van de bedoelde werkzaamheden? het is dan eigenaartig, dat dit ook plaats hebbe in de maatschappij der Christenen. Eindelijk, nademaal niet alleen ieder Christen voor zich zelven, maar ook de geheele maatschappij der Christenen,

nen, zijne voorspoed en tegenspoed heeft, zoo is het bestamend, dat ook niet alleen de Vaden ieder voor zich zelve, maar dat ook de geheele Maatschappij als zoodanig, onderling, God met gebeden en dankzeggingen verheerlijke.

Het was dan ook volgens Gods verordening, dat zeeds Oudtijds het Israelitische Volk, op gezette tijden en plaatzen moest zamen komen. Deut. 12:5. h. 31:11-13. Verg. met Ps. 95: en Jes. 56:6,7. De Godvruchtigen van den ouden dag vonden daarin hunne eer en genoegen, en prezen derelve door hun voorbeeld, en door hunne lofzeeden, aan tijdgenooten en nakomelingen aan. Verg. Ps. 26:6-8. 27:4. 42, 48, 63, 84, 100. Mannen als David, Salomon, Hiskia, Josia, Esra, en Nehemia, hebben, ieder in hunnen tijd, het hunne toegebragt, tot daarstelling, in standhouding en verbetering van de openbare Godsdienstoefeningen. Jesus zelf was een vlijtig bijwoner van derzelve. Verg. Luc. 4:16. h. 22:50. Zijne Apostelen volgden dit voorbeeld. Verg. Hand. 2:1. h. 14:1. 15:13. Na dat de plegtigheden, door Moses met voorgeschreven, waren afgeschaft, hebben zij de gemeenschappelijke zamenkomsten der Christenen ernstig aangeprezen, de naatigen tot deselve opgewekt, en gezorgd, dat in derzelve alles stichtelijk toeging. Zie 1 Cor. 11:18. Hebr. 10:25. en vergelijk er mede Rom. 16:1,5. Col. 4:15. Philemon v. 2. Jak. 2:2. Jud. v. 12. Zij zelve gingen ook hier in de Gemeente voor. Hand. 1:13,14. h. 2:46,47. 4:24. 5:42. 20:7. Hier op hebben ze ook de goedkeuring en den zegen des Heeren onderworpen. Hand. 1:2. en 4:31. De Heiland had hun ook belooft, dat, waar twee of drie in zijnen naam zouden vergaderd zijn, Hij daar in het midden wezen zoude.

Doch zal men van de gemeenschappelijke zamen-

kom-

komsten het gemenschte uit trekken, zoo moeten alle dingen in deselve eerlijk en met orde geschieden; (tot Stichtinge) (want God is geen God van verwarring maar van vrede. 1 Cor. 14: 26, 33, 40. Er moeten dus zijn, die voorgaan in het lezen, Schriftverklaren, dankzeggen, bidden en vermanen der toehoorderen. 1 Cor. 14: 3-5. v. 16, 27-35. Efes. 4: 11, 12. Terwijl de anderen daar mede instemmen en zich in stilheid laten vermanen. 1 Tim. 2: 8-12.

Daartoe wilde de Apostel te recht dat geen vreemde taal gebruikt wierdt: 1 Cor. 14: 13-19. Zoo moet er dan eene onderlinge zamenstemming zijn van de kinderen Gods op aarde in het danken en bidden, ook voor alle menschen, bijzonder voor de Overheden. Matth. 18: 19. h. 21: 13. 1 Tim. 2: 1, 2. Zoo moet men onder malkander Psalmen, Lofzangen en geestelijke Liederen aanheffen. Efes. 5: 19. Col. 3: 16. Zoo behoeven de plechtigheden van Doop en Avondmaal, met gemeenschappelijke belangstelling gevierd te worden. Verg. Hand. 10: 48. 1 Cor. 11: 20. Zoo moeten de gewijde Schriften, als woorden van God, tot allen gericht, gelezen worden. Hand. 15: 21. Colos. 4: 15. 1 Thes. 5: 27. Zoo behoeven de lessen en vermaningen van het Evangelie, die allen zaken, gemeenschappelijk te worden aangehoord. Verg. 1 Cor. 14. aangehaalde plaatzen. Zoo ook moet men gemeenschappelijk iets toebrengen, tot vervulling van der armen behoeften. 1 Cor. 16: 1, 2.

Het gene waar is van de openbare zamenkomsten der Christenen, geldt ook ten deele, zoo van bijzondere gezelschappen, als van huislijke zameningen. Kleinere gezelschappen zijn, wel ingerichtt, geschikt, om het nut der openbare Godsdienst-oefeningen te bevorderen. Huislijke Godsdienst-oefeningen, onder den voorgang en het beste van het Hoofd des huisgezins, zijn zoo veel te meer aantepreijzen, als ze gemakkelijker geschieden kunnen,

ren, en meer toebrengen tot den vrede en het welzijn der huisgenooten. Lofwaardige voorbeelden hier van gaven, onder anderen Abraham, Gen. 20: 19. Josua, h. 24: 15. en Cornelius, Hand. 10: 24.

§. 54.

Viering van den dag des Heeren.

Op zich zelven is wel de eene dag niet boven den anderen tot den Godsdienst geschikt: doch, zal er eene bestendige gemeenschappelijke Godsdienst-oefening, in eene welgeregelde maatschappij, plaats hebben, dan behoort er ook zekere gezette tijd ten dien einde gehouden te worden. Daarom dan ook is, niet alleen onder de Israelitische Godsregeering, maar ook in de Christelijke kerk elke zevende dag, boven de anderen, tot gemeenschappelijke Godsdienst-oefening afgezonderd.

Wat de verordening onder het Israelitische Volk betreft, de wet ten aanzien van dezen zevenden dag, luidde aldus Exod. 20: 8-11. Gedenkt des Sabbathdags, dat is des zusdags, dat Gij dien heiligt. Zes dagen zult Gij arbeiden en al uw werk doen; maar de zevende dag is de Sabbat des Heeren uwes Gods, dan zult Gij geen werk doen: Gij, noch uw Zoon, noch uwe Dochter, noch uw dienstknecht, noch uwe dienstmaagd, noch uw Vee, noch uwe Vreemdeling die in uwe poorten is. Want in zes dagen heeft de Heere den Hemel en de aarde gemaakt, de Zee en alles wat daar in is, en Hij rustte Den zevenden dag: daarom zegende de Heer den Sabbathdag en heiligde denzelven. Deze Wet is meermalen herhaald, gelijk Lev. 19: 3, 30. en elders, bijzonder bij de herhaling

van

van de Wet der tien Geboden; Deut. 5: 12-14. en ze is bekrach=
tigd door bedreiging van den dood aan den overtreder,
Exod. 31: 14, 15. h. 35: 2. welke ook uitgevoerd is, aan eenen,
die op den Sabbat hout verzamelde, Num. 15: 32-36. De
Israelitische Profeeten hebben ook meermalen met nadruk
de viering des Sabbats aanbevolen, en de overtreders van
denzelven met de Godlijke straffen bedreigd. Verg. Jes.
56: 2-6 58: 13. Jerem. 17: 21-25. Ezech. 20: 22-24. Na
de terugkeering uit de Babijlonische ballingschap, heeft
Nehemia vooral de Joden aangespoord tot de zorgvul-
dige onderhouding van den Sabbat, verzekerende dat
God om de schending deszelven, hunne voorouders zwaar
gestraft had. Hoofdst. 13: 15-22. Verg. met h. 10: 31.

Voor zoo veel strengheid, bij deze wet, moet eene
gewigtige reden geweest zijn, welke wij niet wel an-
ders, dan in het oogmerk van de wet zelve, vinden kun-
nen.. Raadplegen wij dan, met hetgene ons daaromtrent
in de H. Schriften voorkomt; dan vinden wij meer dan eene
reden voor deszelfs instelling. In de eerste plaats moeten
we dan den Sabbat beschouwen als een teeken van het ver=
bond en de naauwe betrekking in welke het Israelitische
Volk stond tot Jehova zijnen God. Wij zien dit duidelijk
uit Exod. 31: 12-17. Ezech. 20: 12. De Sabbat was dus voor
Israel een onderscheiden merk, waaraan het zich kenbaar
maakte als een Volk, dat den eenigen waren God, den
Schepper van hemel en aarde, naar zijne eigen openbaring
diende. En daartoe was zulk een teeken zeer geschikt.
Immers hing de bepaling van hetzelve van eene Godlijke
keuze af, aan welke zich dus de Dienaars van Jehova,
alleen om Gods wille onderwierpen. De viering van desen
dag was ook, bij geen ander Volk in gebruik. Zij herinner-
de, daar en boven, aan de Israeliten, het groote Schepping-
werk, in zes dagen volbragt door God, die deswegE het voor

werp

werp is, van der schepselen eerbied en dienst. Van de geschiedenis der schepping in zes dagen, had ook, ten dien tijde, geen ander Volk geloofwaardige narichten, behalven het Israelitische, onder welke de Godlijke openbaring hiervan bewaard wierdt. Voeg er bij, dat de Sabbatsvierings eene inrichting was, aan welke ook andere Volken deel konden nemen, als zijnde ingesteld, tot gedachtenis van de Schepping des ganschen menschdoms, en dus, tot dankzegging aan weldaden, welke alle Volken, alle menschen, van God ontvingen. Uit dit alles blijkt, dat de Sabbat zeer geschikt was, om tot een teeken te dienen van de naauwe betrekking, welke de Heer op Israel had. Doch met dit eerste oogmerk, waren ook nog andere verbonden. Immers was deze instelling zeer geschikt tot herinnering aan het zesdaagsche Schepping-werk, en dus tot bevordering van eerbied en ontzag voor God, als Schepper en onderhouder van het menschdom. Zoo ook was ze geschikt, om de gedachtenis hiervan tot de nakomelingschap over te brengen. Ook moet men niet vergeten, dat de Sabbat geschikt was tot de bijzondere gemeenschappelijke Godsdienst-oefeningen: gelijk men dit kan opmaken uit de Wetten Lev. 23: 3. 24: 8. Num. 28: 9, 10. als mede uit den 92e Psalm, welke een Lied was op den Sabbat. Insgelijks uit Jes. 56: 6, 7. 66: 23. om niet van het later gebruik der Joden, Hand. 13: 27. 15: 21. te spreken. Niet minder was het oogmerk van den Sabbat, om aan het Volk, het welk zes dagen vlijtig werken en al zijn werk doen moest, eenen dag van rust en uitspanning te geven, op welken het zich onderling genoegelijk onderhouden en met malkanderen vriendschappelijke maaltijden aanrichten konde. Verg. Exod. 31: 17. Jes. 58: 12. Eindelijk wilde ook God, door deze wet, het lot der Dienstbelingen onder Israel verzach-

ten, en de gevoelens van goedwilligheid en mededogen, met vreemdelingen, slaven, ja zelfs met het werk-vee, inboezemen. Deut. 5: 14, 15.

Deze Godlijke wet is dan ook door onzen Zaligmaker zorgvuldig onderhouden. Verg. Luc. 4: 16, 31. Doch tevens is de onnutte en schadelijke bijgelovigheid der Farizeeuwen, ten aanzien van dezelve, door Hem vrijmoedig en ernstig vermijd en bestraft. Luc. 6: 1–10. 13: 10–16. 14: 1–6. Joh. 5: 1–17. 7: 21–23. en Hoofd. 9. Toen de oude Godsdienst-inrichting allengskens werd afgeschaft, hebben de Apostelen, als zijnde geboren Joden, en gewend aan het vieren van den Sabbat, dien dag ook met hunne Volkgenooten getrouw waargenomen en zich van deze gelegenheid bediend, om het Evangelie in de Synagogen te verkondigen. Hand. 13: 14, 44. 16: 13. 17: 2. 18: 4. In Gemeenten, uit voormalige Joden en Heidenen bestaande, wilden ze de eene en de andere party vrijgelaten hebben, in het al of niet vieren van dien dag: hiertoe altans strekt Paulus vermaning Rom. 14: 5, 6. Evenwel wilden ze niet, dat Christenen uit de Heidenen, die te voren geen Sabbatdag vierden, zich nu daartoe, door Joodsgezinde ijveraars, zouden laten verpligten. Verg. Gal. 4: 10, 11. Coll. 2: 16, 17. Hierdoor is dan ook de viering van den Joodschen Sabbat in de Christelijke Kerk allengskens afgeschaft.

Trouwens, in plaats van dezen is al vroeg in de Christelijke kerk, de eerste dag der weke ingesteld: waarschijnlijk ter Gedachtenis van de Opstanding des Heeren Jezus Christus, die ook, op den eersten dag der weke, eens en andermaal, zich in het gezelschap zijner Apostelen vinden liet, Joh. 20: 5, 26. en op denzelven den beloofden H. Geest schonk. Hand. 2: 1–4. Weshalven hij dan ook de dag des Heeren genoemd is. Openb. 1: 10. Het is buiten

twij-

twijfel, op voorgang en gezag der Apostelen, dat de Christenen deezen dag gevierd hebben. Wij vinden trouwens daarvan zeeds de sporen, in de Schriften des N. T. Paulus bestelde dat de Korinthers op elken eersten dag der weke, iets zouden weggeggen, voor de arme Christenen in Judea, en ditzelfde Zad Hij ook in de Gemeenten van Galatien bestelt, 1 Cor. 16: 1, 2. En in de Gemeente van Troas, kwamen de Christenen op den eersten dag der weke zamen om brood te breken en handelde Paulus, in die vergadering met hun: en het is niet te denken dat eene zoo kleine Gemeente, hierin, iets bijzonders zal gedaan hebben. Het is ook niet te denken, dat, buiten het Apostolisch gezag, een zoo oud en bestendig gebruik, in de Christelijke Kerk, zoude hebben plaats gevonden. Deze inrichting was ook zeer nuttig voor de Christelijke Gemeente, en zoude naauwlijks hebben kunnen gemist worden. Immers, zonder eenen vast bepaalden dag, kan er geene bestendig gezette gemeenschapelijke Godsdienst-oefening plaats hebben: Weshalven ook alle Volken, die werk van Godsdienst maken, hunne bepaalde Feestdagen zeeren. Doch welke dag konde nu voor den Christelijken Godsdienst geschikter gekozen worden, dan de eerste van elke zeven achter elkander volgende dagen, daar derelve geschikt was, voor de herinnering, en van de Schepping der Wereld, en van de Herstelling des menschelijken geslachts, door de opwekking van Christus uit den dooden, daar het eene de grondslag is van allen Godsdienst, het andere van den Christelijken in het bijzonder? Geen dag kon daar en boven gekozen worden, tot welke zich de nakomelingen der Israeliten, en de Christenen uit andere Volken, gezeeder zouden hebben willen vereenigen.

6de Afdeeling.

Van de Christelijke Kerk en het bestier derzelve.

§. 1.

Beschrijving der Kerk.

Allen die God, door den H. Geest, tot het geloof en de Godzaligheid brengt, en daar in oefent, worden door éénen geest tot één ligchaam gedoopt, volgens 1 Cor. 12: 13. Dat ligchaam van Christus is Zijne Gemeente, of gelijk ze doorgaans genoemd wordt, de Christelijke Kerk.

Het Grieksche woord, hetwelk in de schriften des N. T. door Gemeente vertaald wordt, betekent oorspronkelijk eene zamengeroepen menigte van burgeren, gelijk Hand. 19: 39. verg. vs. 32. waar het door vergadering vertaald wordt. Doorgaans evenwel geeft het te kennen, eene Godsdienstige Vergadering, Hand. 7: 38. of Gemeente, 1 Cor. 11: 18. 14. 19, 28, 33, 34. Voorts wordt het genootschap der Christenen door dit woord benoemd, het zij dan, om eene plaatselijke gemeente, gelijk die te Jerusalem uittedrukken, Hand. 8: 1. in welken zin men dan ook in het meervoud, van Gemeenten leest Hoofd. 9: 31, het zij om de geheele Maatschappij van Christenen aan alle plaatsen te betekenen, zoo als Matth. 16: 18. Ef. 1: 22. en elders.

Het is in dezen laatstgenoemden zin, dat wij hier van de Gemeente of Kerk handelen. Zij is dus die Maatschappij van menschen, welke den eenigen waren God vereert naar het voorschrift van den eenigen Zaligmaker en Heer, Jesus Christus.

Chris-

Christus noemt ze zijne Gemeente Matth. 16: 18. en Paulus Rom. 16: 16. de Gemeente van Christus, om dat Christus de Heer der Gemeente is, die haar verkregen heeft met zijn bloed. Doch, doorgaans wordt ze genaamd de Gemeente van God, gelijk 1 Cor. 10: 32. 11: 22. 1 Tim. 3: 15. en elders, omdat ze door Gods wil en onder zijn opperbestuur staat. Verg. Hebr. 3: 4. 1 Cor. 12: 28. Ef. 1: 22. Paulus voegt het een en ander zamen, als Hij schrijft aan de Gemeente der Thessalonicensen, [welke is] in God onzen Vader en den Heer Jesus Christus. dat is, welke door, of in vereeniging met, God den Vader en den Heer J. C. bestaat. 2 Th. 1: 1.

Om dezelfde reden heet ze ook het Koningrijk van Christus en God. Ef. 5: 5. Zij staat toch onder het bestier van God als Opperheer, en van Christus, als den van God verordenden Koning. Doch nademaal dit zijn niet is als de aardsche rijken, maar eene bestemming heeft voor den hemel, draagt het de naam van Koningrijk der Hemelen, dat is, hemelsch Koningrijk. Matth. 11: 11. Verg. met Luc. 7: 28. Zoo ook Matth. 19: 23. verg. met vs. 24. Voorts heeten de burgers van dit rijk het volk van God. Hand. 15: 14. Rom. 9: 25, 26. 2 Cor. 6: 16. en van Christus. Matth. 5: 21. Tit. 2: 14. Dit volk beschrijft Petrus, 1 Br. 2: 9, 10. als een uitverkoren geslacht, een koninglijk Priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk, met benamingen, welke ondtijds aan het Gode gewijde Israelitische volk gegeven wierden. Exod. 19: 5, 6. Dezelfde volk heet ook de kudde Gods, 1 Pet. 5: 2. welke Hij, als een Herder zijne Schapen, verzorgt en beschiert, en over welke Hij Christus, als eenen goeden en getrouwen

trouwen herder heeft aangesteld. Joh. 10:16. Hebr. 13:20. 1 Petr. 2:25. 5:4.

Voorts draagt de Gemeente den naam van het Huis van God, 1 Tim. 3:15. 1 Petr. 2:5. 4:17. het welk is een groot Huis. 2 Tim. 2:20. (het gebouw van God, niet, gelijk het de onzen vertaald hebben, het fundament Gods.) Trouwens, die het gebouwd heeft is God. Hebr. 3:4. 1 Petr. 2:5. Hij heeft in hetzelve zijne kinderen in dienstbaarheid, als huisgenooten, Efes. 2:19. En, om dat Hij het onder het bestuur van Jesus Christus gesteld heeft, draagt het ook den naam van Zijns Huis. Hebr. 3:6. Doch niet alleen is de Gemeente een Huis, zij is een Tempel van God, in welke God, als het ware, woont en bedient wordt. Ef. 2:20-22. 1 Cor. 3:16,17. 2 Cor. 6:16.

Gelijk zeeds in het begin is aangemerkt, de Gemeente is ook het Lichaam van Christus. Efes. 1:23. Coll. 1:18,24. Van hetwelke zij, die Hem gelooven en gehoorzamen, leden zijn. 1 Cor. 12:27. Ef. 5:30. Nademaal ze, even als de lichaams-leden door het Hoofd, zoo ook door Hem bestuurd worden en van Hem afhangen.

Eindelijk wordt ook dit eene lichaam genoemd een nieuw mensch. Ef. 2:15. Verg. vs. 16.

§. 2.
Ware leden der Kerk.

Nademaal, volgens §. 5. de Christelijke Kerk eene Maatschappij is van menschen welke God vereert naar het voorschrift van den Heere Jesus Christus, zoo kan men als leden der Kerk alleen zoodanigen achten, die in den Heer J. C. van harten gelooven. Op de zoodanigen past ook alleen, het gene de Zaligmaker en zijne Apostelen aangaande de kerk geleerd hebben. Immers, volgens Zijn onderwijs, heeft Hij zich voor haar overgegeven opdat Hijze zoude verlossen van alle ongerechtigheid, haar reinigen en heiligen als eene Gemeente die geen vlek of rimpel heeft; en Hij heeft ze lief en verzorgt ze. Efes. 5:21-33. Tit. 2:14.

Hij

Hij heeft ze zich met zijn bloed verkregen. Hand. 20:28.
Zij is zijn ligchaam, van hetwelk elk lid, door den
H. Geest bestierd het zijne toebrengt, tot sieraad en
nut der geheele Maatschappij. 1 Cor. 12:11-27. Zij is
een uitverkoren geslacht, een koninglijk Priesterdom,
een heilig en verkregen volk, uit de duisternis ge-
roepen tot het licht. 1 Petr. 2:9. Zij zal nooit door
de poorten der helle overweldigd worden. Matth. 16:18.
Zoo is het insgelijks met het gene, aangaande de leden
der Gemeente geleerd wordt. Immers, zij zijn nieuwe
schepzelen, Gal. 6:15. door Christus onderwezen, ge-
heiligt, verlost. 1 Cor. 1:2, 30. 6:11. 2 Cor. 6:18. Tempelen
des H. Geestes, 1 Cor. 6:19, 20. Schapen en Lammeren van
Christus kudde, Joh. 21:15-17. Verg. Hoofdst. 10:20-28.
Zij houden de vrijmoedigheid en den roem der hope
ten einde toe vast. Hebr. 3:6. God zal hen bevestigen
tot den einde toe, om onstraffelijk te zijn in den dag
onzes Heeren Jesus Christus. 1 Cor. 1:8. Daar en te-
gen worden ongeloovigen en ongehoorzamen niet als
leden der kerk erkent. Christus noemt de Godloozen,
of schoon ze ook onder de vromen vermengd zijn, kinde-
ren des Duivels. Matth. 13:38. Die den Geest van Christus
niet heeft, komt Hem niet toe, naar Paulus leer Rom. 8:9.
Die den Heer J. C. niet lief heeft, is een vloekwaardige
1 Cor. 16:22. Volgens Johannes 1 Br. 2:19. waren ze geene
Christenen, die de Christelijke Gemeente verlieten: want,
zegt Hij, indien zij uit ons geweest waren, zoo zouden
ze met ons gebleeven zijn. Weshalven dan ook de A-
postelen geene andere tot leden der Gemeente aannamen,
dan die belijdenis deden van een oprecht geloof, en van
welke men dus reden had te hopen, dat ze erfgenamen
waren des eeuwigen levens. Hand. 2:41.

Dan maar al te dikwijls voegen zich bij de Maat-
schappij der Christenen menschen, die van het waar ge-
loof vreemd zijn. Zoo was er reeds onder het oog van
Christus, één Judas in het gezelschap der Apostelen.

Zoo

Zoo waren er onder de eerste Christenen ook reeds valsche Broeders. 1 Joh. 2: 19. Ten allen tijde waren er veinsaarts, welke zich onder den Christelijken naam verborgen. Gebeurde dit, in tijden van miskenning en vervolging, hoe veel te meer kan men het dan thans verwachten, daar er met de belijdenis van het Christendom dikwijls eer en voordeel verbonden is. Velen gaan ook zonder nadenken en toezinnig met de belijdenis van het Christendom te werk, naauwlijks wetende wat zij doen, en waarom zij het doen, slechts de gewoonte en de keus hunner Ouderen volgende: Daar komt bij, dat velen, in hunne jeugd in de Christelijke leer onderwezen van hare waarheid overtuigd zijn, doch het belangnemend geloof missen, en de reinheid des wandels verzaken. Doch, hoe zeer de zulken door hunne medeChristenen, en door de Opzieners der Gemeenten, niet onderkend worden, zij zijn evenwel aan Christus den Heere bekend: en zullen eenmaal van Hem, als schijnvrienden, die zich zelven en anderen misleid hebben, worden openbaar gemaakt. 2 Cor. 5: 10.

§. 3.

De kweekelingen der Gemeente.

Gelijk in de burgerlijke Maatschappij de kinderen, door hunne geboorte, zekere burgerrechten verkrijgen, en uit dien hoofde geboren burgers genaamd worden, gelijk Paulus zoo een geboren Romeinsch burger was, (Hand. 22: 28.) zoo kan men ook eenigzins de kinderen van Christenen aanmerken, als in het Christendom geboren, en in zoo verre als Lidmaten der Gemeente.

Trouwens, naar gelang van hunnen ouderdom, deelen ze al vroeg, in de zegeningen, welke Christus aan zijne Gemeente toedeelt. Zij worden bestraald met het licht des Euangelies, en onderwezen in de Christelijke leer. De belofte van de vergeving der zonden

om

om Christus wil, en van de vernieuwing des gemoeds door den H. Geest, met alles wat ze ter zaligheid nodig hebben, wordt hun gegeven; alleen met die bepaling, dat zij deze weldaden niet moedwillig verwerpen. Voorts worden ze, door der ouderen zorg, afgezonderd van den omgang met boze menschen; door de vermaning en het voorbeeld der christenen gevormd; de zaden van geloof en deugd worden in hunne harten gestrooid; aan goede zeden worden ze gewend, en aldus door de hulpe des H. Geestes dadelijk verbeterd. Ze worden, wat meer is, aan de zorg en voorbede der Gemeente aanbevolen; hunne ouders verliezende ten koste der Gemeente opgevoed; en in allen gevalle mede begrepen in de zorg en bescherming, welke de Verlosser aan zijne Gemeente verheerlijkt. Eindelijk, zij ontvangen het teeken en zegel van deze weldaden in den Heiligen Doop.

Daar zij dus deelen in de zegeningen der Gemeente, komen zij ook al meer onder de verpligting om dat gene te doen, wat zij als jonge Christenen en naar de vermogens van lichaam en geest, hun geschonken, doen kunnen. Zij moeten dus geloven en gehoorzamen aan God en Christus, en een naarstig gebruik maken, van de hulpmiddelen, hun aangeboden, tot bevordering van hunne deugd en van hunne zaligheid. Doen ze dit niet op hunne wijze, zoo kunnen wij hen als minderjarige kinderen en kweekelingen der Gemeente, maar dan toch ook, in zoo verre, als leden der Gemeente aanmerken.

Het is volgens deze grondbeginselen, dat de kinderen der gelovigen, in het Doops-formulier bij de Gereformde Gemeente in ons land gebruikelijk, gezegd worden, in Christus geheiligd te zijn, die daarom als Lidmaten zijner Gemeente behooren gedoopt te worden: gelijk men ook, in de danksegging na den Doop, den barmhartigen God en Vader looft, dat Hij on-

onze kinderen door het bloed zijns lieven Zoons, alle zonden vergeven, en door zijnen H. Geest tot deszelfs lidmaten aangenomen heeft. En dit is overeenkomstig de leer en handelwijze van Jesus en zijne Apostelen. Immers de Heiland liet kinderkens, die Hem nog niet dan gebrekkig kennen konden, en slechts een flauw begrip konden hebben van het geen Hij aan hun deed, evenwel tot Zich komen, leidde hun de handen op, sprak zijne zegebede over hen uit, en verklaarde, dat zulker het koningrijk der hemelen is. Matth. 19: 13. 14. Petrus verzekerde de Joden, die zich bekeerden en belijdenis van Christus doen wilden, dat de belofte van de vergeving der zonden en van de vernieuwing des H. Geestes ook hunne kinderen toekwam. Hand. 2: 39. En Paulus noemt de kinderen van eene Christinne, wier vader ook geen Christen was, heilig, dat is, Gode en den Verlosser geheiligd of toegewijd.

Doch, wanneer zulke kinderen van Christenen tot jaren van onderscheid gekomen zijn, kunnen ze niet langer als kweekelingen, en dus ook niet als lidmaten der Gemeente worden aangemerkt, ten zij ze belijdenis doen van hun geloof, en zich verbinden, om, naar de lessen van het Evangelie te leven.

§. 4.

Verpligting tot verbintenis met de Gemeente.

Al wie Christus den Zaligmaker en Heer toegedaan is, is ook verpligt om zich met zijne Gemeente te verbinden.

Men verbindt zich met de Gemeente, wanneer men aan de Gemeente en hare Opzieners belijdenis doet van zijn geloof, zich als lid der Gemeente doet aannemen, zich aan de goede verordeningen derzelve onderwerpt, de zamenkomsten der Gemeente bijwoont, de plegtigheden van het Christendom met haar viert, hare armen helpt ondersteunen, en zich aan hare broederlijke vermaningen en bestraffingen onderwerpt. Wie dit doet, moet als lid der Gemeente aangenomen, en als zodanig, door zijne medeleden erkend worden.

Dat

Dat zulk eene vereeniging met de Gemeente noodzakelijk zij, blijkt op meer dan eene wijze.

Voor eerst, Jesus en zijne Apostelen hebben dit uitdrukkelijk geleerd. De Zaligmaker zelf verklaarde Matth. 10: 32, 33. een iegelijk, die mij belijden zal voor de menschen, dien zal ik ook belijden voor mijnen Vader die in de Hemelen is; maar zoo wie mij verloochenen zal hebben voor de menschen, dien zal ik ook verloochenen voor mijnen Vader die in de hemelen is. Luc. 9: 26. Zoo wie zich mijns en mijner woorden zal geschaamd hebben, dien zal de Zone des menschen zich schamen, wanneer Hij komen zal in zijne heerlijkheid en in de heerlijkheid des Vaders en der Heilige Engelen. Vg. Hoofd. 12: 8, 9. Paulus zegt Rom. 10: 9, 10. Indien gij met uwen mond zult belijden den Heere Jesus en met uw hart geloven dat Hem God uit den dooden opgewekt heeft, zoo zult gij zalig worden. Want met het hart gelooft men ter zeegwaardigheid en met den mond belijdt men ter zaligheid. Joh. 1 br. 4: 15. Zoo wie beleden zal hebben dat Jesus de Zoon van God is, God blijft in hem, en hij in God. Wij zijn het huis van Christus, zoo wij maar de vrijmoedigheid en den roem der hoope tot den einde toe vasthouden. Hebr. 3: 6. Vg. h. 4: 14. 10: 23-25.

Ten anderen, blijkt ook ditzelfde uit het voorbeeld van den Heiland en zijne jongeren. Jesus toch heeft zich, gedurende zijn geheel leven op aarde met de Joodsche Kerk verbonden, in gezette Godsdienst-oefeningen, schoon Hij, voor zich zelven, dit hulpmiddel minder nodig had, en de Kerk van zijnen tijd in leer en zeden zeer misvormd was. Ook de Apostelen hebben zich, zoo lang hun dit verguund wierd, bij de Joodsche Kerk gehouden.

Ten derden, dit is ook duidelijk uit den aard der verordeningen en plegtigheden, welke Christus voor zijne Gemeente geschikt heeft. Waartoe toch zouden Herders en Leeraars, waartoe Godsdienstige zamenkomsten, waartoe de plegtigheden van Doop en Avondmaal dienen, zoo niet de geloovigen met elkander in verbintenis moesten treden?

Ten vierden, ook de aard der zaak vordert dit

Is

Is er toch geene Maatschappij, zonder onderlinge verbintenis, hoe kunnen dan zulken leden der Gemeente zijn, die weigeren zich met hunne medeleden te verbinden, tot het genot der onderlinge regten, en tot het vervullen der onderlinge pligten?

Eindelijk, ten vijfden, is ook zulk eene verbintenis pligtmatig, uit hoofde van het nut, hetwelke daar uit, voor elk der leden, en dus voor de geheele Gemeente, ontstaat. Immers, dus vereenigd, leggen ze alle hunne krachten en vermogens aan, tot onderling nut, en genieten dus, met en door elkander, de heilzame vrucht der gaven, welke Christus aan zijne Gemeente toedeelt. 1 Cor. 12. En deze is dan de gemeenschap der heiligen, welke de Christelijke kerk, in hare geloofsleuze belijdt.

§. 5.

Eenheid en verscheiden deelen der Gemeente.

De Christelijke Gemeente is, naar het oogmerk van hare stichting slechts één. Allen die in Hem gelooven, moeten, naar zijne bede Joh. 17:21. in Hem en in zijnen Vader, één zijn. Trouwens, zij zijn alle door éénen Geest, tot één ligchaam gedoopt: en zij zijn alle tot éénen Geest gedrenkt. 1 Cor. 12:13. Allen hebben ze eenen God en Vader, eenen Heer, een geloof, eenen Doop. Een ligchaam is het en eenen Geest. Efes. 4:4-6. Wanneer we dus lezen van de Gemeente te Jerusalem, te Rome, te Efeze, dan moeten we aan onderscheiden Afdeelingen van een en dezelve Gemeente denken.

Jammer is het maar, dat er in de Gemeente, al kort na hare stichting scheuringen ontstaan zijn. Veelal ontstaan dezelve, uit verschillende meeningen, het zij dan van de Opzieners, het zij van de leden der Gemeente, over zaken van weinig of geen aanbelang. Wij vinden daar van voorbeelden in Paulus en Barnabas, Hand. 15:39. en in de verscheidene meeningen van welke Paulus gewaagt, Rom. 14:1-10. Insgelijks uit partijdige gehechtheid der Christenen aan deze of die voorgangers, gelijk in de Gemeente te Corinthen, 1 Brief 3:3. gevonden wierd. Dit kwaad wordt vergroot door lage naarijver, eergierigheid, heerschzucht en onbillijke

ke gezachvoering van de bestuurders der Gemeente, als mede door de losbandigheid, den hoogmoed en de ongehoorzaamheid van derzelver leden. Dat Paulus ook van beiden de ondervinding had, blijkt uit zijne brieven: Vg. Filipp. 1: 15, 16. Tit. 3: 10, 11. Zulke gebreken toch, hoezeer ook te veroordeelen, kunnen in ware Christenen vallen, die in dit leven toch nog aan vele gebreken blootstaan. Vg. 1 Kor. 8: 4–7. h. 13: 8–13. Behalven deze oorzaken, welke in de Gemeente zelve liggen, zijn er dikwijls nog andere, welke van buiten aankomen. Niet zelden toch wordt er, door de vijanden van het Christendom, zaad van tweedragt gestrooid. Niet zelden zoeken eerzuchtige menschen zich in posten intedringen, en door valschen schijn de opregten en eenvoudigsten te misleiden. Verg. de waarschuwingen van Paulus, Hand. 20: 29, 30. Fil. 1: 13–18. Tit. 3: 10–13. Niet zelden staan er valsche Leeraars op, die listig een ander Euangelie smakelijk weten te maken, en velen betooveren, gelijk hun dit gelukte in de Gemeenten van Galatien. Verg. Gal. 1: 6, 7. h. 3: 1. 5: 10, 12. 6: 12, 13. Niet zelden wordt de Gemeente door twistgierigen ontrust: van zoodanigen Paulus spreekt 1 Cor. 11: 16. en Jakobus, Brief 3: 14, 16. Somtijds ook scheiden zich wederom zoodanigen van de Gemeente af, die zich te voren geveinsdelijk bij haar gevoegd hadden: naar de aanmerking van Johannes, 1 Brief, h. 2: 19, 20.

Zoodanige scheuringen in de Gemeente zijn zeer te betreuren en te verfoeijen. Zij verhinderen toch grotelijks de volmaking der Christenen, de uitbreiding der Christelijke leere en de inwinning der onchristenen. Men mag dus, met den Zaligmaker wel zeggen: het kan niet wezen dat er geene ergernissen komen; doch wee Hem door welken zij komen! het zoude hem nutter zijn, dat een molensteen om zijn hals gedaan ware en hij in de zee geworpen, dan dat hij één van deze kleinen zoude ergeren. Luc. 17: 1, 2. Vg. Matth. 18: 7. Evenwel het nadeel der scheuringen zoude grooter zijn geweest, zoo niet de Godlijke goedheid voor de Gemeente des Heilands hadde gezorgd, en hare belangens zoo bestierd, dat ook de verkeerdheid der menschen dienstbaar wierdt aan eenig, dikwijls aanmer-

mer-

merkelijk heil, der Kerk. Trouwens Paulus leerde reeds de Corinthers, 1 Brief, h. 11: 18, 19. dat er Scheuringen moeten zijn, opdat de genen, die oprecht zijn, openbaar mogen worden, in hunne standvastige verkleefdheid aan waarheid en Deugd, bijzonder ook in hunne zachtmoedigheid en vredelievendheid. Zijn er somtijds, die Christus uit twistzinge verkondigen, niet zuiverlijk, dat is, met onzuivere bedoelingen, men mag zich, met denzelfden Apostel, verblijden, dat Christus toch verkondigd wordt. Fil. 1: 15 – 18. Dikwijls geven ook verschillende meeningen, dwalingen en twisten aanleiding, tot een naauwkeuriger onderzoeken, vrijmoediger belijden en ernstiger verdedigen van de waarheid. Zij, die van malkander verschillen, in zaken van minder aanbelang, leggen er zich somtijds te ijveriger op toe, om hetzelfde geloof te belijden omtrent meer gewigtige waarheden. Eindelijk wordt ook, door de verschillende Genootschappen der Christelijke Kerk, eene loffelijke naarijver onderhouden, door welker het eene het andere opscherpt, tot betrachting van algemeen erkende pligten.

Wij hebben intusschen veel reden, om ons geluk te wenschen, met tijden van minder hatelijke partijschap en meerder gematigdheid in het Christendom. En het is zeer te wenschen, dat dit goede allengskens meer zal toenemen, zonder te ontaarden in onverschilligheid omtrent de wezenlijke belangens van het Christendom, tot welker verdediging, de onderscheiden Genootschappen des Christendoms zich veel meer behooren te vereenigen, tegen de miskenners en verachters van het Euangelie.

Trouwens, schoon de gemeenschap der Christenen onderling door de verscheidenheid der Christelijke Genootschappen belemmerd wordt, zij wordt er evenwel niet geheel en al door weggenomen. Schoon toch Christenen zich bij onderscheiden Genootschappen vervoegen, kan er echter, en behoort er, eene eenigheid des Geestes plaats te hebben. Oprechte Christenen zijn toch het met elkander eens, in het geloof aan de gewigtigste waarheden van den Godsdienst. Joh. 17: 11, 21. Fil. 1: 27. 2: 2. Ze zijn met elkander verbonden door broederlijke liefde,

be-

 betoont in werken van hulpvaardigheid en deelneming in elkanders belangens; naar gelang van hunne vermogens en gelegenheden. 1 Cor. 12: 13. Gal. 5: 6, 13. Fil. 2: 2, 6. Zij stemmen met elkander vereen in de belijdenis van die waarheden en pligten, welke ze te zamen geloven, en verheerlijken dus God eendragtelijk met eenen mond, zonder toorn en twistinge. Rom. 55: 5, 6. 1 Tim. 2: 8. Zij nemen dezelfde Godsdienstige instellingen waar, en hoe verre dan van elkander verwijderd, worden ze alle, door eenen Geest tot één ligchaam gedoopt en in het Avondmaal tot eenen geest gedrenkt. 1 Cor. 12: 13. Verg. Hand. 2: 44-47. Zij vereenigen zich ook in gemeenschappelijke pogingen tot bevordering van de algemeene belangens des Christendoms. Verg. 3e Joh. vs. 5-9.

Het is dus de pligt van ieder Christen, het zijne toetebrengen, tot zulk eene vereeniging van gemoeden, en tot voorkoming van nieuwe scheuringen. En hiertoe zullen deze de beste middelen zijn. Men houde zich naauwkeurig aan het onderwijs van Jesus Christus, den onfaalbaren Leeraar, en van de door zijnen Geest bestierde Apostelen, welke Hij ook daartoe aan de Gemeente gegeven heeft, opdat alle hare leden zouden komen tot de eenigheid des geloofs. Verg. Efes. 4: 11-14. Ja men meer gevorderd in de kennis der waarheid en in de beoefening der Godzaligheid, men bijvere zich zoo veel te meer om de zwakheden der onsterken te dragen, de lasten der zachtmoedige, lankmoedige en goedwillige liefde te volgen, en het voorbeeld van verdraagzaamheid aan anderen te geven. Verg. Rom. 55: 4-6. 1 Cor. 13. Fil. 3: 15, 16. 1 Joh. 2: 27. Men hebbe zout in zich zelven, houde vrede met malkanderen, legge het op nuttige stichting toe, en weere alle bitterheid, toorn en laster van zich. Mark. 9: 50. Efes. 4: 3, 30, 31. Men hoede zich voor alle partijschappen, en beweningen naar onderscheiden Meesters en Voorgangers, en houde malkander, voor het geen men zelf te zijn de hoogste eere rekent, dat is voor Discipelen van den eenigen Meester Jesus Christus, wiens dienaars ook de uitmuntendste Godsgezanten zijn. Verg. 1 Cor. 1: 10-13.

h.

h. 3: 3-7. Eindelijk, men zij malkander gedurig in het gebed gedachtig, naar het voorschrift van onzen Heer Jesus Christus. Verg. Matth. 6: 9-13.

Voor het overige verdient het nog onze opmerking, dat de oude Christen Leeraars, deze vereeniging van alle de Christenen onderling hebben beleden, door, in hunne Geloofsleuzen te verklaren: ik geloove eene algemeene of eene algemeene Christelijke Kerk.

§. 6.

Kenteekenen der ware Kerk.

Na dat de Christelijke Gemeente in verschillende partijen verdeeld is, welke zich om strijd den naam van de ware kerk toeeigenden, en dat wel zomtijds met uitsluitinge van alle anderen, is het van belang geworden, de kenteekenen opzemerken, aan welke de ware kerk van de valsche kan worden onderscheiden.

Bij dit vraagstuk kan men het Veroordeelen van andere Genootschappen zeer wel vermijden, zoo men slechts onder het oog houdt, wat §. 5. is aangemerkt, aangaande de eenheid der kerk, en hare verdeeling in onderscheiden Genootschappen. Hier uit volgt toch, dat wij, de kenteekenen der ware kerk in zeker Genootschap vindende, het andere daarom niet veroordeelen, als eene valsch genoemde Gemeente des Heeren. Immers de algemeene Christelijke kerk kan onderscheiden Genootschappen hebben, van welke het eene volkomener is dan het andere, terwijl ze nogthans alle overeenkomen, in de Goddzaak van geloof en gehoorzaamheid aan God den Vader en den Heer Jesus Christus.

Daar nu de Christelijke kerk bestaat uit menschen, welke Gode en Christus geloof en gehoorzaamheid bewijzen, en ieder van hun zijn geloof en gehoorzaamheid door woorden en daden moet betoonen, zoo is het blijkbaar, dat het voornaamste kenmerk der ware kerk bestaat in de zuivere belijdenis van het opregt geloof aan het Evangelie, betoond door een leven naar deszelfs voorschriften. Wat de zuiverheid der belijdenis betreft, deze moet naar de eigen leer van Christus en zijne Apostelen

wor-

worden beoordeeld: en wat het Christelijk leven aangaat, het zelve moet betoond worden niet alleen in de betrachting van de pligten der Christelijke liefde, maar ook in de waarneming der plegtige Godsdienst-instellingen, der Christelijke kerk.

Wanneer men nu, naar deze kenmerken, een Christelijk Genootschap beoordeelt, moet men, even als bij elk bijzonder Christen onder het oog houden, dat de volmaaktheid, in dit leven, nergens te vinden is. Paulus, de Gemeente Efes. 4: 11-16. beschrijvende, spreekt van haar, als nog gedurig moetende opwassen, ten einde eenmaal de manlijke grootheid te bereiken. En hoe veel er aan eene Gemeente te berispen kan zijn, zonder dat ze nog het kenmerkende eener Christelijke Gemeente verliezen, kan ons blijken, uit de voorbeelden van de Gemeenten aan welke de Apostelen hunne brieven hebben gericht, bijzonder ook uit dat der zeven Asiatische Gemeenten, Openb. 2, 3. Wij moeten dus geene volmaaktheid eisschen, welke in dit leven niet bereikbaar is. Doch dit neemt niet weg, dat, gelijk elk Christen, zoo ook elk Christelijk Genootschap het er met allen ernst op moet toeleggen, om allengs tot meerdere volkomenheid te geraken.

Daar nu de voorbeelden der medeleden, de waarneming der openbare plegtigheden en de onderhouding van goede orde en tucht in een Christelijk Genootschap zeer veel toebrengen, tot de verbetering en volmaking van elk bijzonder lidmaat, zoo behoort een ieder zich te voegen bij dat Genootschap, het welk hij bevind, het beste te zijn, in zuiverheid des geloofs, in reinheid van zeden, en in naauwkeurige waarneming van de Christelijke instellingen. Weshalven dan ook het gewigt der zaak vordert, dat men hieromtrent zorgvuldig onderzoek doe.

Indien er Genootschappen zijn, welke, onder den Christelijken naam, evenwel het gezach van Christus en zijne Apostelen miskennen, de van God geopenbaarde leer verwerpen, de oorspronkelijke inrichtingen der Christelijke Kerk opzettelijk verwaarloozen, losbandigheid en zedeloosheid voorstaan, zoo mag men hetzelve voor geen Christelijk genootschap houden, en moet men zich van hetzelve verwijderen.

§. 7.

§ 7.

Voor en tegenspoeden der Kerk.

De Christelijke Gemeente op aarde is, ten allen tijde aan eene wisseling van voor en tegenspoed blootgesteld, en zij zal dat, tot aan het einde dezer aardsche huishouding blijven: evenwel verwachten wij den besten uitslag daar van, onder het bestier van onzen Heer Jesus Christus.

De Gemeente is voorspoedig, als het aantal van echte leden vermeerdert, als het geloof en de Godsvrucht meer bloeijen, als er naauwer verbintenis van liefde en eendragt komt, als ze getrouwe Opzieners krijgt, als ze eene geruste en veilige verblijfplaats vindt.

Doch zij is tegenspoedig, wanneer het getal harer leden afneemt, wanneer er verbastering in leer en leven ontstaat, wanneer ze door twist en verdeeldheid gescheurd wordt, wanneer ze verwaarloosd wordt door de nalatigheid, of gedrukt door de heerschzucht van hare Opzieners, wanneer ze misleid wordt door heimelijke bedriegers, of gekrenkt door vervolging van openbare vijanden.

Dan, gelijk stormen en onweders in de natuur, door heldere en kalme dagen plegen afgewisseld te worden, zoo volgen ook, in de lotgevallen der Kerk, dagen van voorspoed op die van tegenspoed. De tegenspoeden zelven moeten ook niet zelden dienstbaar zijn, aan het heil der Gemeente. Dank zij Hem, die alle magt heeft in hemel en op aarde. Matth. 28:18.

De Gemeente des Heeren mag ook daarom hopen en vertrouwen, dat zij zal blijven standhouden, onder alle leed, dat haar drukt of dreigt. Zij heeft toch het woord van haren Heer: de poorten der helle zullen haar niet overweldigen. Matth. 16:18. Ik ben met Ulieden alle de dagen tot de voleinding der wereld. Matth. 28:20.

Raadplegen wij de Geschiedenis, wij zien van deze weldadige zorg des Heilands overal beslissende bewijzen. Dikwijls hebben Vorsten en Overheids-personen de belijders des Heilands te vuur en te zwaard vervolgd; menigmalen zijn de Christenen tot dwalingen verleid en tot misdaden vervoerd; niet zelden werd de Kerk door twist

en

en verdeeldheid geschokt; en al te veel nadeel bragten zelfs die genen haar aan, die geroepen waren, om hare belangens te verzorgen en te handhaven. Met dat al, de Gemeente van Christus is, tot op den hedigen dag staande gebleven. Ja, onder al den druk, heeft Zij het hoofd opgeheven: en in den moeijelijken strijd zijn hare krachten vermeerderd. Hij, die, in zulke uitkomsten, tot nu toe, zijne wijsheid, magt en trouw verheerlijkt heeft, zal haar verder beschermen, uitbreiden en volmaken. Zij. Rom. 11: 25-36. Efes. 4: 11-16.

§. 8.

Bestuur der Kerk, door Christus verordent.

Wij hebben bij de beschouwing van den verhoogden staat onzes Verlossers, reeds gezien, dat Hij, naar de magt, welke Hem van zijnen Vader gegeven is in den Hemel en op aarde, zijne Gemeente, als de enige Heer, het hoofd en de behoeder der ligchaams, bestuurt, enz. Matth. 23: 8. 1 Cor. 8: 6. Efes. 4: 5.

Doch, in dit bestuur, gebruikt Hij zijne Dienaren, aan welken Hij dat zoort van zorge en toezicht ten beste der Gemeente heeft toevertrouwd, het welk Hij in eigen persoon uitwerde, zoo lang Hij bij haar op aarde was. Gelijk Hij dus het gezelschap zijner Vrienden en aanhangeren voorging in het gebed, onderwees, bestierde, met raad en daad bijstond, en door zijn voorbeeld leidde; zoo heeft Hij dit te doen aanbevolen aan hun, welke, na zijn vertrek, zijne plaats vervangen moesten. Hij konde dus, in het gebed tot zijnen Vader, zeggen: gelijkerwijs Gij mij gezonden hebt in de Wereld, zoo hebbe ik hen ook in de Wereld gezonden, Joh. 17: 18. en aan zijne Apostelen zelve betuigen: gelijkerwijs mij de Vader gezonden heeft, zende ik ook Gulieden. Joh. 20: 21. vg. hoofdst. 13: 20 en Matth. 10: 40.

Trouwens, de Christelijke Kerk heeft dit met alle Genootschappen gemeen, dat ze zonder Voorstanders en bestuurders niet bestaan kan. Doch in de wijze van bestuur, verschilt zij veel van andere Maatschappijen. Immers, de bestuurders der Gemeente oefenen geen gezag uit, dan over hen, die zich hetzelve vrijwillig laten wel-

welgevallen. Zij dwingen niet, maar zij overreden, hunne wapenen zijn vermaningen en gebeden. En zij gebruiken geene straffen, maar slechts kastijdingen, tot zoo lang zij de onwilligen uit de Gemeente sluiten. Mijn Koningrijk, mogt daarom Christus zeggen, is niet van deze Wereld! Joh. 18: 36. En Paulus kon deswege schrijven: de Wapenen onzer krijgs zijn niet vleeschelijk, maar kragtig door God, tot nederwerping der sterkten, dewijle wij de overleggingen ter nederwerpen en alle hoogte die zich verhoft tegen de kennisse Gods, en alle gedachten gevangen leiden tot de gehoorzaamheid van Christus, en gereed hebben 't gene dient om te wreken alle ongehoorzaamheid. 2 Cor. 10: 4 – 6.

Vooral moeten wij hier aanmerken, dat de christelijke Gemeente hare eigene van God gegevene wetten heeft, beschreven in de boeken des N. T., naar welke dan ook de bestuurders der Gemeente zich, in alle hunne verordeningen en werkzaamheden te schikken hebben, en welke zij niet mogen veranderen of vermeerderen. Het is wel zomtijds, ter bevordering van vrede en eendragt, en op dat alles eerlijk en stichtelijk geschiede (1 Cor. 14: 40.) nodig, dat er zekere tijdelijke en plaatselijke verordeningen worden gemaakt, naar het voorbeeld der Apostelen, Hand. 15. en 1 Cor. 7. doch deze moeten dan overeenkomen met, en ondergeschikt zijn aan de uitdrukkelijke wetten en inrichtingen van den stichter der Gemeente.

§. 9.

De Apostelen en denzelver medehelpers de Profeeten en Evangelisten.

Om de Gemeente uit Joden en Heidenen verzameld te spoedigen uitbreiden, heeft de Zaligmaker eene bijzondere bediening opgedragen aan de Apostelen en aan denzelver medehelpers de Profeeten en Evangelisten: eene bediening, welke, gedeeltelijk met die der tegenwoordige Leeraren en Prieesteren overeenkomt, gedeeltelijk bo-

 boven dezelve uitsteekt, in eerwaardig en gezag. God heeft er, zegt Paulus, 1 Cor. 12: 28. zommige in de Gemeente gesteld, ten eersten Apostelen, ten tweeden Profeeten, ten derden Leeraars. en Efes. 4: 11. zegt Hij dit zelfde van Christus, dat Hij heeft gegeven zommige tot Apostelen, en zommige tot Profeeten, en zommige tot Euangelisten, en zommige tot Herders en Leeraars.

Na dat de Heiland eenigen tijd met een aantal leerlingen verkeerd had, koos Hij er twaalf uit, welke den bijzonderen naam van zijne Apostelen, dat is gezanten, verkregen: Simon, bijgenoemd Petrus; Andreas zijn broeder; Jacobus en Johannes, beide zonen van Zebedeus; Filippus en Nathanaël, anders Bartholomeus genoemd; Thomas en Mattheus de Tollenaar; Jacobus de jonge, zoon van Alfeus, en zijn broeder Judas, anders Lebbeus en Thaddeus genoemd; en Simon Cananites, anders Zelotes, dat is de IJveraar, genoemd; en Judas Simons Iskarioth. Deze waren zijne medgezellen, op de reizen en togten, welke Hij door het Joodsche land deed. Aan dezen verklaarde Hij de verborgenheden van het Hemelsch Koningrijk nog nader, dan Hij wel aan al het volk gewoon was te doen. Dezen zond Hij ook reeds in het laatste jaar zijner bediening uit, om hier en daar de komst van den Messias aan te kondigen. Dezen gebruikte Hij ook om de Doop aan berouwhebbenden, naar de wijze van Johannes te bedienen. Vergel. Matth. 9: 35–38. Hoofdst. 10: 1–42. Hoofdst. 13: 10–17. Joh. 4: 1 en 2. Na dat Hij ten hemel gevaren, en Matthias in de plaats van den Verrader Judas verkozen was Hand. 1: 9–26. heeft Hij aan dit twaalftal de wondergaven des Heiligen Geestes uitgedeeld, welke zij, tot eene getrouwe en gelukkige volvoering van hun amt, nodig hadden. Hand. 2: 1–4. Eenige jaren daarna, heeft Hij Paulus deze zelfde Apostolische bediening, bijzonder onder de Heidenen, opgedragen. Hand. 9. Gal. 1, 2.

Aan

Aan dezen is het dus, dat Hij, deels het algemeene Leeraars-werk, deels het algemeen bestuur, over de Christelijke Gemeente heeft opgedragen.

Wat hun Leeraars-werk betreft, zij moesten niet, gelijk voorheen, zich bepalen tot het Joodsche land, maar al verder en verder gaan, ook tot Samaritanen, ja tot Heidenen zelfs, met een woord, tot allerlei volken, over de geheele Wereld. Verg. Matth. 28: 19, 19. Marc. 16: 15, 16. Luc. 22: 47. Hand. 1: 8. Aan allen moesten zij, in de eerste plaats, het getuigenis geven, van het gene zij, met eigene ogen en oren hadden gezien en gehoord, van het leven, de daden, het lijden en sterven, de opstanding en Hemelvaart des Verlosseres. Verg. Joh. 15: 27. Hand. 1: 8, 21, 22. h. 10: 37-42. Voorts moesten zij de heilleer, zoo als ze dezelve, uit den mond van hunnen Heer ontvangen, en door het nader onderwijs des heiligen Geestes eerst regt begrepen hadden, getrouw overbrengen en verklaren. Verg. Matth. 28: 18, 19. Marc. 16: 15, 16. Eindelijk moesten zij de menschen vermanen, en in Goed naam beveelen, te geloven in Jesus Christus den eenigen Zaligmaker, de aangebodene genade dankbaar aantenemen, zich opzegt te bekeeren, en zich aan Christus Sunnen Heer en Regter te onderwerpen, Hand. 2: 36-40. met bijvoeging van de belofte der zaligheid aan gelovigen en gehoorzamenden, en van de bedreiging der Godlijke ongenade aan ongelovigen en hardnekkigen. Joh. 20: 23.

Ten aanzien van het bestier der Gemeente, moesten de Apostelen den Heiligen Dienst bedienen, en tot Leeraren der Kerke aannemen, die het Evangelie geloofden en hun leven naar het zelve betuigden te willen inrigten. Matth. 28: 19. Zij moesten de Leeraren der Christelijke Gemeente, door onderwijs en vermaning raden en besturen, of, gelijk het de Zaligmaker Joh. 21: 15-17. uitdrukt, zijne Schapen en Lammeren hoeden. Zij moesten de misdadigen bestraffen, de hardnekkigen uit de Gemeente sluiten, en wederom aannemen, die berouw betoonden en beterschap beloofden. Matth. 18: 15-17. Zij moesten de bijzondere Gemeenten van Leeraars en Opzieners voorzien, en haar eene goede inrigting geven, verg. Hand. 1-6.

en

en de brieven van Paulus aan Timotheus en Titus. Zij moesten eindelijk, gemeenschappelijk tot het welzijn der geheele Christelijke Kerk, het hunne, met zaad en daad toebrengen. Matth. 16: 19. h. 18: 18. Hand. 15.

De Apostelen hadden tot medehelpers eenige begaafde Mannen, welke ook door gaven des Heiligen Geestes waren bekwaam gemaakt, om die werkzaamheden, met, of in plaats van de Apostelen te verrichten, ten Dienste der algemeene Kerk, of van bijzondere Gemeenten, welke de Apostelen zelve niet genoegzaam konden waarnemen. Zoodanige waren althans de Levit Joses, nadenkend Barnabas genoemd, de vriend en reisgezel van Paulus, die ook wel een Apostel genoemd wordt; voorts Filippus, die de Samaritanen het eerst tot het geloof in Christus bragt; Silas of Silvanus, Timotheus, Titus, Johannes Marcus, Judas Barsabas, Apollos, Epafras of Epafroditus, Tichicus, Aristarchus, Aquila, Ananias, Agabus. Deze droegen den naam van Evangelisten, wegens de Evangelie-prediking, met welke zij zich bezig moesten houden. Verg. 2 Tim. 4: 5. Hand. 21: 8. Waarschijnlijk waren sommigen van deren, reeds onder het getal der 70 Leerlingen, welke de Zaligmaker op het laatst van zijne openbare bediening heeft uitgezonden. Luc. 10: 1–17.

Sommige van deze Evangelisten waren levens Profeten, gelijk Silas, Judas en Agabus. Doch, behalven deren, waren er ook andere min bekende. Hand. 11: 27, 28. 13: 1. Zij worden doorgaans na de Apostelen in de eerste plaats genoemd, 1 Cor. 12: 28, 29. Efes. 3: 5. 4: 11. Hun bijzonder werk als Profeten was, de aankondiging van toekomende gebeurtenissen, welker voorwetenschap van belang was, voor de Christelijke Kerk en de Apostelen: gelijk we daarvan eenige voorbeelden hebben Hand. 11: 27, 28. 20: 23. 21: 10, 11. Hier door wierdt het gezag van de leere der Apostelen zeer bevestigd. Dat ook deze Profeten, door den Geest van God bestierd, de Christelijke Gemeente geleerd en vermaand hebben, blijkt uit 1 Cor. 14: 29–33.

§. 10.

Opzieners van bijzondere Gemeenten.

De

De Zaligmaker en zijne Apostelen hebben ons geene bepalingen nagelaten, omtrent het getal van de Opzienderen, welke iedere Gemeente behoort te hebben. Men mag dus, hierin, naar tijden en omstandigheden te werk gaan.

Wanneer gemeenschappelijke zaken moeten behandigd worden door velen, is het met den aart der zake overeenkomstig, dat de een eene aanzienlijker, de ander eene min aanzienlijke bediening hebbe. Het strijdt dus ook niet, tegen den aart der christelijke Gemeente, dat er onderscheiden rangen en bedieningen in dezelve plaats hebben. Doch er is geen reden, noch in den aart der zake, noch in eenig voorschrift of voorbeeld des N. T., waarom wij de plaatselijke Gemeente Opzienderen, als zodanig, onderscheiden zouden oordeelen te zijn in rang en waardigheid, om dat ze over min of meer aanzienlijke Gemeentens gesteld zijn, of om dat ze, behalven de bediening van Opzienere, nog eene andere, al of niet hebben. Allerminst is er reden, om een onderscheid aantenemen, tusschen Opzieners (Bisschoppen) en Ouderlingen of Oudsten, (Presbiters, Priesters) daar beide deze benamingen in het N. T. met elkander verwisseld worden.

Terwijl we dan, aan den eenen kant, de gelijkheid van de Opzieners der Gemeenten voorstaan, zoo erkennen wij den niet te min, tevens het onderscheid van bedieningen in de Gemeenten, ook zelfs bij die geen, die het opzieners ambt bekleiden. Immers sommige van deze doen niets dan het opzicht hebben over de Gemeente. Andere zijn daar en boven Leeraars derzelve. Dit onderscheid maakt toch zeker Paulus, 1 Tim. 5:17, waar Hij zegt, dat de Ouderlingen die wel regeeren, dubbele eere waardig geacht worden, voornamelijk die arbeiden in het woord en leere: ten blijke dat Hij dezen, die tevens Leeraars zijn, van de andere Ouderlingen onderscheid. Zoo ook maakt Hij Rom. 12:6-8. een opzettelijk onderscheid, tusschen die leeren en hen die vermanen,

 manen, bedieners, voorstanders zijn enzovoorts. Insgelijks 1 Cor. 12. 28–30. bijsoken de Leeraars en andere regeeringen. En dit geschied ook in de daad, om goede reden. Immers, tot het eigentlijk leeren is een minder getal nodig, dan tot het geheele bestier der Gemeente. Er zijn ook gemakkelijker bestierders dan Leeraars te vinden. Voor het overige is het buiten bedenking, dat zij die het Leeraars-amt waarnemen, ook tevens Opzieners der Gemeente zijn. Dit is uit den aart van het Leeraar-amt blijkbaar: en wordt bevestigd door het Apostolisch onderwijs, aan Timotheüs, 1 br. 3: 1–7. 5: 17. en aan Titus, h. 1: 6–9.

§. 12.

Het bijzonder amt der Leeraren.

Bij de overweging van de pligten der Opzieneren van Gods Gemeente, bepalen we onzen aandacht, eerst bij het gene de Leeraren meer bijzonder te doen hebben, §. 12. en dan bij het gene zij te zamen met de andere Opzieners moeten verrichten, §. 13.

Het bijzonder amt der Leeraren kan men dan gevoegelijk tot drie dingen brengen.

Zij moeten voor eerst, de Leeraars der Gemeente zijn. Dit is een uitgebreid en gewigtig werk. Het gene zij leeren moeten is de leer, van God aan het menschdom geopenbaard tot onze zaligheid, zoo als dezelve in de boeken des Ouden en des Nieuwen Testaments vervat is. Dit onderwijs moet worden medegedeeld aan allen, die bij de kennis, het geloof, en de beoefening dier leer, belang hebben: vooral aan onkundigen, zoo volwassenen als jongeren van jaren. Dit onderwijs moet worden ingerigt naar de verschillende behoeften der leerlingen: onwetende moeten tot kennis opgeleid worden; dwalenden te regt gebragt; twijfelenden overtuigd; tragen aangespoord; overtreders bestraft; treurigen vertroost. Vergel. 1 Tim. 4: 13. 2 Tim. 4: 2. Tit. 2: 8–15. 3: 1–9.

Ten tweeden, moeten zij de Voorgangers der Gemeente

zijn

zijn in de gemeenschappelijke dankzeggingen en gebeden. Dit toch is niet zoo veel aanbelang, en zoo naauw verbonden met het openbaar Leeraar-amt, dat het beter aan de Leeraren, dan aan alle de Opzieneren in het gemeen worde toebetrouwd. Ook dit geschied op het voorbeeld der Apostelen. Vrg. Hand. 6:4. 1 Tim. 2:1.

Het derde bijzonder werk der Leeraren is, de bediening van den H. Doop en het H. Avondmaal. De bediening toch van deze plegtigheden is door den Zaligmaker aan dezelfde personen opgedragen, die Hij de prediking van het Evangelie heeft toebetrouwd. Dit is althans, ten aanzien van den H. Doop blijkbaar, uit de instelling dezelven, Matth. 28:19. Ook hebben de Apostelen het Avondmaal bijzonder bedeend in de gemeente te Jerusalem. Hand. 2:47.

§. 13.

Het algemeene werk der Opzienderen.

Het algemeene amt, hetwelk de Leeraren, met de Broederlingen, of verdere Opzienderen der Gemeente hebben waartenemen, is wederom drieledig.

Voorteerst toch behoorden ze naauwkeurig opzicht te houden, op het gedrag der Gemeente-Leden, of, gelijk men het gewoonlijk uitdrukt, de kerkelijke tucht te oefenen. Hiertoe behoren de volgende 4 bijzonderheden. 1. Zij moeten die gene, welke Leden der Gemeente wenschen te worden, onderzoeken, en wanneer ze geene reden hebben, om de oprechtheid en grondigheid hunner belijdenis in twijfel te trekken, dezelve aannemen en erkennen als nieuwe Leden der Gemeente van Christus. Hiertoe leidt ons het bevel van Christus, Matth. 28:19. dit deden ook de Apostelen, Hand. 2:41, 47. en 8:36–38. 2. Zij moeten voor de geestelijke belangen van de Leden en kweekelingen der Gemeente zorg dragen, of, gelijk het Paulus uitdrukt, Hand. 20:28. acht geven op de kudde om ze te weiden en te waken voor de zielen, als die rekenschap zullen geven. Heb. 13:17. Zoo door te zorgen dat ze het nodig onderwijs en bestuur ontvangen,

als

als door te waken tegen valsche leeringen, en tegen ontrouw, overheersching en andere misdrijven van hun, die over de Gemeente gesteld zijn. 3. Zij moeten, door vermaningen, vertroostingen en bestraffingen de dwalenden te regt brengen, de tragen opspooren, de bedroefden vertroosten, de oneenigen verzoenen, en het op de verbetering van allen toeleggen. Hier toe wekt Paulus zijnen Timotheus op, 1 br. 5: 1, 2. 2 br. 4: 2. Dit stelt Hij als den pligt van ieder Opziener voor in zijnen brief aan Titus, h. 1: 9–11. 4. Moeten ze de kerkelijke tucht uitoefenen, omtrent de zulken, die eene onchristelijke leere openlijk voorstaan en verspreiden, of, door een openbaar schandelijk leven, tot oneer van het Christendom en tot verderf van deszelfs leden strekken. De zoodanigen moeten dan, door hen vermaand en bestraft worden met broederlijken ernst: en, wanneer zij naar die bestraffing niet willen luisteren, van het deelnemen aan den tafel des Heeren, en van andere teekenen der broederlijke gemeenschap verwijderd worden. Dit kan een uiterst middel zijn, om hen te beschamen, en, wanneer men niet ophoud hen als medemenschen wel te doen, en als zondaren tot bekeering te roepen, kan het een middel zijn, tot hunne te regt brenging. Is dit het gewenschte gevolg, dan is het weder de pligt van de Opzieners, de zulken met de Euangelische beloften te vertroosten, en hen wederom in de broederlijke gemeenschap optenemen. Zoodanig eene handelwijze is overeenkomstig het regt, het welk elk Genootschap heeft, om die leden van het genot dier voorregten uittesluiten, welke weigeren deszelfs pligten te vervullen. Zij word gevorderd door de eer en den welstand der Gemeente zelve. Zij komt overeen, met de handelwijze, welke de Zaligmaker voorschreef aan zijne jongeren, in gevalle zij door iemand van hunne broederen beledigd waren. Matth. 18: 15–17. Zij is eindelijk ingerigt, naar het voorbeeld van den Apostel Paulus, ten opzichte van den bloedschender in de Gemeente te Korinthe, 1 br. 5. 2 br. hoofdst. 2.

Ten tweeden behooren ze de huishoudelijke belangens

ghns der Gemeente te bezorgen, of te doen bezorgen. Alle dingen toch, behooren in het Genootschap der Christenen eerlijk en in orde te geschieden, naar Paulus les, 1 Cor. 14: 40. Zou dit nu niet door de Opzieners der Gemeente verzorgd wordt, en onder hun toezicht geschied, wie zal het dan verzorgen? Men kan hiertoe brengen: het verkiezen van nieuwe Opzieners; het toezicht op de verzorging der armen en noodlijdenden; de instandhouding van de openbare Godsdienst-oefeningen; de bepaling van tijd en plaats der zamenkomsten van de Gemeente; de aanstelling van, en het toezicht op mindere kerkelijke amten; de bezoldiging der Leeraren en diergelijke.

Ten derden behooren ze de Gemeente voortegaan, met eenen godzaligen stichtelijken wandel. Dit beval Paulus zijnen Timotheus, 1 br. 4: 12. en Titus 2: 7. 8. ook vermaande Petrus daartoe zijne medeonderlingen, 1 br. 5: 3. Trouwens, indien dit ontbreekt, is het onderwijs dikwijls te vergeefs; wordt er door een kwaad voorbeeld veel kwaads gesticht; zakt de bediening zelve in verachting; wordt de Christelijke Gemeente mishandeld, en de Godsdienst zelve gelasterd.

§. 34.

Diakonen.

Het woord Diakon, beteekent in de Grieksche taal, eenen Dienaar, en wordt dus ook van de Dienaren der Gemeente in het algemeen gebruikt. Doch het is in 't bijzonder de benaming geworden van hun, dien de zorg voor de armen en noodlijdenden in de Gemeente, is aanbevolen.

In den beginne droegen de Apostelen, in de Jeruzalemsche Gemeente, voor de armen zorg. Doch deze hadden, met de bediening van de andere en gewigtiger deelen hunnes amts, te veel te doen, om die zorge, met alle de vereischte naauwkeurigheid te dragen. Daar ontstont dan ook een ongenoegen van de Grieks-sprekende Joden, tegen de eigentlijk gezegde Hebreërs, om dat hunne Weduwen in de dagelijksche bezorging waren voorbijgegaan. De Apostelen

len achtten het dus behoorlijk, dat de Gemeente omzage naar andere uit haar midden, die tot het bezorgen der armen zich bijzonder leenden, en daartoe, door de Gemeente zelve gekozen wierden. Zoo wierden dan de zeven eerste Diakonen gekozen, onder welke Stefanus, als een bekwaam voorstander der Christelijke leere en eersten Martelaar, en Filippus, als de eerste Evangelie-prediker te Samarien, bijzonder bekend zijn. Hand. 6: 1–6.

Het is waarschijnlijk, dat dit voorbeeld naderhand door andere Gemeenten gevolgd is. Althans Paulus maakt Rom. 12: 8. bijzonder melding van de genen die uitdeelen, welke Hij vermaand, dat ze het in eenvoudigheid doen; gelijk ook van die barmhartigheid doen, dat ze dat doen in blijmoedigheid. Zoo ook spreekt Hij 1 Cor. 12: 28. van behulpzels of hulpen, door welken men, met den Opsteller van het Formulier der bevestiging der Ouderlingen en Diakonen in onze Gemeenten, gevoeglijk zoodanige helpers der armen kan verstaan.

Trouwens, de zorg voor de armen, is eene zaak van zoo veel omslag en moeijelijkheid, in Gemeenten van eenige uitgestrektheid, dat ze wel bijzondere persoonen nodig hebben, die evenwel, daarbij niet alleen behooren te zien, op de vervulling van den ligchamelijken nooddruft der armen, maar ook tevens, op het gene zij, tot bestieringe van hun Gant en wandel, nodig hebben.

§. 35.

Keuze en inwijding der Opzieners.

De Opzieners der nieuwling gestichte Gemeenten wierden gekozen op gezag der Apostelen of hunner medehelperen, doch door eene vrije keuze van de gezamentlijke leden der Gemeente, gelijk we dit kunnen opmaken, uit het bericht van Lucas, Hand. 6: 5. 14: 23. uit het gene Paulus aangaande de verkiezing van Titus meldt, 2 Cor.

2 Cor. 8: 18, 19. en uit het gene die Apostel aan Timotheus en Titus bevolen heeft. 2 Tim. 2: 2. Tit. 1: 5. Na dat dus het amt van Apostelen en Evangelisten in de Christelijke Kerk opgehouden heeft te bestaan, zoo is het meest overeenkomstig met de oorspronkelijke inrichting, dat elke Gemeente hare eigen Leeraren en Opzienderen verkieze, het zij dan dat elk lid daartoe medewerke, het zij die keuze vrijwillig door haar worde overgelaten, of aan de Opzieners, of aan de Verzorgers en Beschermers der Gemeente. Doch wie dan ook de keuze doe, de gekozene moet de vereischten hebben, welke tot de waarneming van zijnen post nodig zijn, en zoo veel mogelijk, moet, uit meer geschikten, de beste gekozen worden.

Wanneer een dus gekozene, uit hoofde van gewigtiger betrekkingen, zich niet verhinderd vindt in de aanvaarding van den post, welke hem wordt opgedragen, dan moet hij zich aanmerken, als tot denzelven door God geroepen: nademaal eene zoodanige keuze geschied is, uit kragt der Godlijke instelling.

In gevalle zij, die de keus doen moeten, niet kunnen beslissen tusschen twee of meer persoonen, die hun voorkomen even geschikt te zijn, tot de waarneming van het kerkelijk amt, dan geeft het voorbeeld der elf Apostelen, in het kiezen van eenen twaalfden amtgenoot in Judas plaats, Hand. 1: 23–26. hun vrijheid, om hunne keuze te bepalen door middel van het lot, na ootmoedige aanroeping van des Heeren voorzienig-bestuur.

Doch hoogst onbetamend is het, dat iemand zich zelve opwerpe, of, door beloften van geld of andere belooning aan de kiezers gedaan, hunne keuze op zijn persoon zoeke te bepalen. Zoodanig een bedrijf, gelijk aan dat van den toovenaar Simon te Samarien, Hand. 8: 18–21. wordt daarom ook gewoonlijk, onder den naam van Simonie, te regt verfoeid.

De inwijding van de verkozene Opzieners kan gevoeglijkst geschieden, in eene openbare zamenkomst der Gemeente, naar het voorbeeld van de eerste inzegening der Diakonen, in de Gemeente te Jerusalem. Hand. 6: 6.

Dezelve kan, uit den aard der zake, het best geschieden, door een plegtig gebed, om den Godlijken zegen, op het werk het welk de verkozene staat te aanvaarden: gelijk wij daar van de voorbeelden ontmoeten in de Gemeenten van Jeruzalem, Hand. 6:6. en Antiochien, h. 13:3. In de eerste Kerk gebruikte men daar bij tevens de oplegging der handen, als eene zinnebeeldige plegtigheid, reeds te voren in de Joodsche Kerk gebruikelijk; waardoor de Godlijke bescherming en bekwaammaking werd aangeduid. Verg. de aangehaalde plaatsen uit de Handelingen en 1 Tim. 4:14. 5:22. en 2 Tim. 1:6.

§. 36.

Onderlinge verbintenis der onderscheiden Gemeenten.

Tot welstand van de onderscheiden plaatselijke Gemeenten, kan zeer dienstig zijn eene onderlinge verbintenis, vooral van de zoodanigen, welke door plaatselijke gelegenheid, daartoe eene gezede aanleiding krijgen. Dus te zamen verbonden, kunnen ze wederzijds voor malkanders belangen zorgen; malkander in hunne lachtige gevallen raadplegen; in verlegenheid helpen, en in alles, wat ten algemeenen beste dienen kan, gemeenzamen hand te werk gaan. Zonder zulk eene verbintenis, kan het algemeene Heil, en de vrede der Kerk, niet wel bevorderd worden. Reeds in de tijden der Apostelen had dezelve dus ook plaats. Zoo vereenigden zich de Gemeenten in Macedonien en Achajen, in Paulus tijd, om aan de Christenen te Jeruzalem eene gemeene Aandreikinge te doen. Rom. 15:26. Zoo zonden de Macedonische Gemeenten gezamentlijk eenige broeders tot dat oogmerk, 2 Cor. 8:23, 24. Paulus onderstelde ook zulk eene onderlinge verbintenis, als Hij zijne brieven schreef aan meer dan eene plaatselijke Gemeente: gelijk den tweeden aan de Corinthers tevens luidde aan alle de Heiligen die in geheel Achajen zijn, 2 Cor. 1:1. Die aan de Galaten aan alle de Gemeenten in dat landschap, Gal. 1:2. en die aan de Colossers mede aan de Gemeenten te Laodicea, Colos. 4:16.

Betrekking der Kerk op de burgerlijke Maatschappij.

De Christelijke Kerk is een Genootschap, onderscheiden van de burgerlijke Maatschappij, in leden, oorsprong, doel, wetten en regeerings-vorm. Derwege zeide ook de Heiland: mijn Koningrijk is niet van deze Wereld. Joh. 18: 36. Deze onderscheiden Maatschappijen moeten dus ook door onderscheiden personen bestierd worden. De bestierders der burgerlijke Maatschappij zijn, wanneer ze leden der Christelijke Gemeente zijn, als zoodanig, aan de Opzieners der Gemeente onderworpen. Doch dezelfde Opzieners zijn, als burgers, onderworpen aan de bestuurders der Maatschappij. Zie, het onderwijs van Paulus, Rom. 13: 1-7. Tit. 3: 1. en van Petrus, 1 brief 2: 13-17.

Doch dit onderscheid neemt niet weg, dat er tusschen die twee Maatschappijen eene naauwe betrekking zij. Dezelfde menschen toch staan in betrekking, zoo wel tot de eene als tot de andere. Hoe geruster en vreedzamer de burgermaatschappij is, hoe billijker en regtvaardiger hare wetten, hoe gematigder en wijzer hare regeeringen zijn, zoo veel te bloeijender zal de gesteldheid der Gemeente wezen. Wederkeerig ook, hoe grooter het aantal is der echte Christenen, hoe heiliger hun wandel, hoe zuiverder hunne inrigtingen naar het woord van Christus zijn, zoo veel te geruster zal de burgerlijke maatschappij wezen, en haar zedelijke toestand te edeler.

Neemt men dan dit in aanmerking, zoo zal het niet moeijelijk zijn, de pligten te bepalen, eenerdeels van de bestuurders en burgers der Maatschappij, anderdeels der Opzieners en leden van de Christelijke Gemeente.

Wat de burgers betreft, deze zijn verpligt tot dezelfde welwillenheid en weldadigheid jegens de Opzieners en leden der Kerk, als jegens de overige burgers van den Staat. Bijzonder behoore men hun de vrijheid te geven, om God te dienen, naar het gevoelen van hun hart, om hare eigen Kerkelijke Opzieners te hebben, en hare eigen kerkelijke orde

en

en tucht uitteoefenen: alle welke dingen voor den burgerstaat zelven voordeelig zijn zullen, bijaldien ze naar het voorschrift van Christus worden uitgeoefend. Naar mate nu de leden en opzieners der Gemeente voordeel zoeken aan te brengen aan den Staat en dat werkelijk doen, naar die mate zijn ook de burgers hun eere en dank schuldig.

Wat aangaat de Overheden, deze behoren de Christelijke Gemeente te beschermen, de pogingen en den arbeid Zaer Opzieneren voor het algemeene heil te ondersteunen, en te zorgen, dat de burger-maatschappij geen nadeel lide van den verkeerden ijver en het wangedrag van de leden en opzieners der Gemeente, als mede, toezien, dat de rust van den Staat niet gestoord worde, door kerkelijke twisten en verdeeldheden.

Wat dan en tegen de leden der Christelijke Gemeente betreft, deze moeten de pligten der Christelijke liefde en goedwilligheid, jegens alle burgers van den Staat betoonen: bezorgen 't gene eerlijk is voor alle menschen. Rom. 12:17. Hunne bescheidenheid aan alle menschen doen blijken, Filip. 4:5. bij de broederlijke liefde, liefde jegens allen voegen. 2 Petr. 1:7. Zich onstraffelijk gedragen, om als lichten te schijnen in de wereld, Filip. 2:15. Hunnen wandel eerlijk houden, opdat ook onchristenen, uit de goede werken die zij in hun zien, God verheerlijken mogen, 1 Petr. 2:12. verg. Matth. 5:16. en alzoo voor Christus gewonnen worden. 1 Petr. 3:1. Ten aanzien van de overheids-personen, moeten ze zich onderwerpen aan de Magten over hun gesteld, niet alleen om der straffe, maar ook om der conscientie wille, in alle dingen, welke tot den taak der Overheden behoren, en tegen Gods wet niet strijden, Rom. 13:1-7. als mede voor hun bidden. 1 Tim. 2:1-4.

Eindelijk is het de pligt van de Opzienders, in dit alles de Gemeente-leden voortgaan; te zorgen, dat de zeden der Kerk-leden geen nadeel doen aan de burgermaatschappij; en alleenlijk toezien, dat de Gemeente des Heeren het zout der aarde, het sieraad des menschdoms, de sieren der burger-maatschappijen zij.

7de Afdeeling.

Over de plegtigheid van den Heiligen Doop en het Heilig Avondmaal.

§. 1.

Onder de Hulpmiddelen, door welke Gods genade op de harten der Christenen werkt, tot bevordering van geloof en godzaligheid, behoren ook vooral de twee plegtigheden van Doop en Avondmaal, daartoe door den Heer Jesus ingesteld, en bij uitstek nuttig. Men kan van beide toch zeggen, dat ze eenvoudige plegtigheden zijn, ontleend van handelingen des gemeenen levens, welke alle menschen behoeven, overgebragt tot beteekenis van geestelijke welanden, welke insgelijks allen tot zaligheid nodig hebben, en in het Evangelie beloofd worden, als mede tot pligten, welke ieder Christen, zoo voor zich zelven, als in gemeenschap met zijne medechristenen, beoefenen moet, welke in het Evangelie geëischt worden van allen, die de beloofde zaligheid wenschen deelachtig te worden. In beiden heeft de Zaligmaker te zade gegaan, met de behoefte van zijne Volkgenooten, de Joden, zonder anderen uit het oog te verlieren. Bij de eersten toch waren twee gelijkzoortige plegtigheden, de Besnijdenis en de Paschmaaltijd, in gebruik, welke evenwel tot algemeene Godsdienst-plegtigheden niet geschikt waren. Terwijl nu de Heiland gelijkzoortige, naar hunne behoefte, instelde, zoo waren het toch zeeuws plegtigheden, welke niet geheel vreemd waren aan Heidenen, die ook hunne plegtige reinigingen en offer-maaltijden hadden. Voorts is ook daar in de wijsheid des Heilands opteemerken, dat Hij slechts twee algemeene plegtigheden, voor alle menschen en alle tijden geschikt, verordend heeft, en de Belijders van zijnen geestelijken Godsdienst, niet met vele uitwendigheden bezwaard: terwijl Hij daarentegen ook voor het zinlijke in den Godsdienst genoegzaam gezorgd, en zijne Belijderen voorts ruimte genoeg gelaten heeft, om hunne Godsdienst-oefeningen,

naar

 naar den aart der Evangelische-bediening, van uiterlijke pleegtigheden te doen vergezeld gaan.

§. 2.

Instelling des Doops.

De pleegtigheid des Heiligen Doops is, door den Zaligmaker, tot altijddurenden gebruike voor de Christelijke Gemeente, ingesteld, kort voor zijne Hemelvaart. Het berigt daar van vinden we bij Matth. h. 28: 19 en Marc. 16: 15. Wanneer wij beide plaatsen met elkander vergelijken, dan zal de instelling des Heilands in deze woorden vervat zijn: „Mij „is gegeven alle magt in hemel en op aarde. Gaat dan he„nen in de geheele wereld, predikt het Evangelie aan alle „Creaturen, en maakt uit alle volken mij discipelen (onder„wijst alle volken) deselve doopende in, of tot den naam „des Vaders, des Zoons, en des heiligen Geestes, en leerende „hen alles wat ik U geboden heb. Die gelooft zal heb„ben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet „zal geloofd hebben, zal verdoemd worden."

Uit deze instelling des Heilands kunnen wij zeer bijzonderheden afleiden: 1. Dat Christus deze pleegtigheid heeft ingesteld in zijne bekrekking als de van God aangestelde Heer van hemel en aarde, en als de bestuurder zijner Kerk. 2. Dat deze pleegtigheid verbonden is met de prediking van het Evangelie. 3. Dat zij niet behoorde gedoopt te worden, die ongelooving en ongehoorzaam aan Christus zijn. 4. Dat het doopen aan dezelfde personen is aanbevolen, wien het predik-amt is opgelegd. 5. Dat deze pleegtigheid niet mag verwaarloosd worden van hun die het Evangelie geloof geven. 6. Dat dit gebod bekrekking heeft tot alle menschen van alle tijden.

§. 3.

Vroeger instellingen van Besnijdenis en Doop.

Om den regten aart der Doopspleegtigheid en hare ware bedoeling wel te beoordeelen, moet men vergelijken, het

het gene de Zaligmaker, als bekend aan zijne jongeren, kon„de vooronderstellen. Indien toch de Doops-instelling, na 's Heilands opstanding, de eerste van dien aart ware ge„weest, zoude zijne wijsheid iets meer, ter onderrigting van zijne leerlingen, bij deze gelegenheid gezegd hebben. Doch dit was niet nodig, om dat de jongeren zelve reeds aan het doopen gewoon waren, naar het voorbeeld van Johannes en diens leerlingen; en om dat ook aan de Joden vroegere ge„lijksoortige plegtige handelingen, niet onbekend waren. Het een en ander dan, aan ons min bekend zijnde, dient wel eerst te worden opgehelderd.

Kort voor de amtsbediening van den Heiland, had Jo„hannes, die deswege ook de Dooper wordt bijgenaamd, op Godlijken last, eene Doops-plegtigheid ingevoerd. Hij moest het Zedenbederf, en den valschen Godsdienst, onder zijne Natie streng bestraffen; Gods strafgerichten aankondigen, haar tot bekeering dringen, en haar daartoe aanmoedigen door het uitzicht op het kort aanstaande Godsrijk, het welk de belofde Messias zoude besturen, en in het welke alleen zij gelukkige deelgenooten zouden zijn, die ootmoedig de vergeving hunner zonden begeerden, en gezind waren, om zich oprechtelijk te bekeeren. De zoodanigen bemoedigde en vertrooste Hij met de belofte van Gods genadige vergeving. Het een en ander nu werd met een zin„lijk teeken verbeeld en te dieper in het gemoed der menschen in„geprent, door middel van eene afwassching des ligchaams, pleg„tig bediend aan een ieder die zijne zonden beleed, Gods genade begeerde, en betering zijns levens beloofde: weshalve dan ook deze wassching of bading genoemd wordt: de doop der bekeering, of de doop tot bekeering en tot vergeving der zonden. Voorts be„loofde Johannes eenen beteren doop, met den H. Geest, dien de beloofde Messias zelf zou bedienen, door welken het gemoed der doopelingen zoo geheel zoude worden gezuiverd, als het me„taal door vuur gelouterd wordt, het welk door water zijn schuim verliest. Verg. Matth. 3:1-12. Marc. 1:1-8. Luc. 3:1-18. met Matth. 11:7-19. Luc 7:29,30. Hand. 19:4. Deze plegtigheid dus was geschikt, om de doopelingen te doen hopen op de vergeving hunner zonden, en op het heil, het welk de Verlosser zoude aanbrengen: als mede, om hen de verpligting te doen gevoe„

len

len en beloven, tot berouw, geloof in den Verlosser en bekeering. In dit opzicht kwam dus de Doop van Johannes overeen met dien van Jesus: doch ze verschilden van elkander in zoo verre, als de Doop van Johannes in het algemeen doelde op den beloofden Messias, en op den H. Geest, welken de Messias schenken zoude; terwijl de doop door Christus verordend, den Messias als reeds gekomen; Jesus Christus als dien Messias en Zoon van God, en den H. Geest als reeds door den verheerlijkten Heiland geschonken, voorstelde. Van wege dit onderscheid is het dan ook niet vreemd, dat sommigen, die voorheen reeds door Johannes gedoopt waren, op nieuws, door Paulus gedoopt zijn te Efese, volgens Hand. 19: 1-9. Trouwens, dat men de woorden van het 5de vers: <u>die hoorden werden gedoopt</u>, niet als woorden van Paulus, maar als een verhaal van Lucas moet opnemen, is uit het redenbeleid duidelijk optemaken.

Dezen doop nu van Johannes heeft de Heer Jesus goedgekeurd, niet alleen door den Dooper deswege te roemen, Matth. 21: 25, verg. met Luc. 7. 29, 30., en door zich zelven van Hem te laten doopen, Matth. 3: 14, 15., maar ook door eenen gelijksoortigen doop toetedienen, aan allen, die de prediking van geloof en bekeering aannamen, Joh. 3: 22., of liever, door dien doop te laten toedienen van zijne Discipelen. Hoofd. 4: 1, 2. Nademaal dus de Zendelingen des Heilands reeds aan het toedienen van den Doop gewend waren, had Hij, gelijk gezegd is, niet nodig, hen betreffende dezen Doop veel te zeggen. Het was genoeg, hun dat gene onder het oog te brengen, wat hun, bij deze laatste instelling, nog nieuw en eenigzins vreemd was. Dit bestond in twee dingen: het eene was, dat voortaan niet alleen Joden en Jodengenooten, maar menschen uit allerlei Volken, over de geheele Wereld verspreid, moesten worden gedoopt; en het andere, dat deze Doop moest worden bediend, in den naam des Vaders, des Zoons, dat is des Heeren Jesus Christus, en des H. Geestes.

Doch ook reeds voor den tijd van Johannes den Dooper waren er bij de Joden zekere plegtige wasschingen, naar het voorschrift van Moses wet, in gebruik, als zinnebeeldige teekenen eener zedelijke reiniging. Onder deze is bijzonder

op-

opmerkelijk de besprenging door water met bloed gemengd, welke de Priesters verrichten, aan menschen, welke zij plegtig verklaarden van melaatschheid genezen te zijn, vrlg. Lev. 14: 2–7. Nog nader bij den Doop van Johannes komt de zogenoemde doop der Jodengenooten, welke in gebruik geweest is bij de toetreding van Heidenen tot den Joodschen Godsdienst, en die bij volwassenen de plaats verving der Besnijdenis, en dus geschikt was als een teeken van toewijding aan den dienst van den eenigen waren God.

Dus opklimmende, komen wij tot de besnijdenis zelve, welke van de voegste tijden af gedient heeft, tot een teeken van het Verbond, hetwelk God met Abraham heeft opgerigt. Immers God had zich bijzonder gunstig betoond aan Abraham Isaäk en Jacob, niet alleen door groote weldaden, aan hun verleend, maar ook, door beloften aan hun en hun nagelacht gedaan. Hij had hen toch afgezonderd van de gemeenschap met hunne verbasterde bijgenooten, in bijzondere beschermingen genomen, van noodwendigheden dezes levens ruim voorzien, met de bekendmaking van den waren Godsdienst begunstigd, en met de hope op een beter Vaderland bemoedigd. Hij had hun, daarenboven, beloofd, dat hun nageslacht ontelbaar zoude zijn, dat ze de vruchtbare landsdouwen van Palestina erfelijk bezitten, en eenmaal tot een zegen voor alle volken der aarde gesteld zoude worden. Ten einde nu eerst aan Abraham, daarna aan zijn geslacht, verzekering te geven, van den bestendigen duur dier zegeningen, en van de zekerheid dezer beloften, had de Heer de besnijdenis ingesteld, welke, aan alle de mannelijke nakomelingen van Abraham, op den agtsten dag na hunne geboorte verricht moest worden. Verg. Gen. 17: 9–14. met Rom. 4: 11, 12. Men meent dat deze besnijdenis in het Oosten, zoo wel voor de gezondheid, als voor de vruchtbaarheid, voordeelig zij; althans zij was, als zinnebeeldig teeken, welvoeglijk bij eene belofte van eene talrijke nakomelingschap; zij was zeeker een onderscheiding-teeken, door het welke de besnedene, als een afgezonderd en Gode gewijd volk, gekenmerkt werd; ook was ze geschikt, om tot een zinnebeeld te dienen, van de Goede welgevallige zeiniging

van

van de lusten des vleesches. Hier toe althans leidt ons de vedeneering van Paulus, Colos. 2:11., waar hij zegt, dat de Christenen besneden zijn met eene besnijdenisse die zonder handen geschied, in de uittrekkinge des lichaams der zonden des vleesches, door de besnijdenis van Christus. Daar intusschen de grootste van alle Gods weldaden bestaat in de vergeving der zonden, en alle andere zegeningen met deze verbonden zijn, zeide Paulus te regt dat Abraham het teken der besnijdenis ontvangen heeft, tot een zegel, dat is, tot een kennerkend bewijs van de regtvaardigheid des geloofs, dat is, van de vrijspraak en goedkeuring, welke God Hem op het geloof schonk. Rom. 4:11. Zoo was dan ook voor alle nakomelingen van Abraham, die Gode geloofden en gehoorzaamden, de besnijdenis een teken en zegel van de weldaden, door Abraham genooten en aan Hem beloofd, bijzonder der bevrijding van den dood, als een straf der zonde. Tevens diende zij, om Abrahams kroost, van kindsbeen af, Gode toeteewijden, tot het genot der verbonds-goederen toetelaten, en te verbinden aan de wet, welke God aan dit geslacht en volk gegeven heeft. Die wet was in den beginne niet uitgebreid of moeijelijk. Maar zij werd het daar na, toen, door den dienst van Moses, een reeks van nieuwe geboden en instellingen, aan de Israelitische Natie werd opgelegd. Hier door kreeg het oude verbond eene andere gedaante, en het tot afgoderij weder geneigde Israel werd daar door, met klemmender en prijnlijker band, aan den dienst van God verbonden, en van den afgoden-dienst terug gehouden. Gal. 3:19. Van toen af, werd de besnijdenis hersteld, Lev. 12:3. Joh. 7:22. tot bevestiging van het Sinaitisch verbond. Hierom zegt Paulus, Rom. 3:2. dat door de besnijdenis de woorden, dat is, de beloften Gods, bevestigd (niet bevestrouwd) zijn, en Gal. 5:2-4. dat de Israeliten door derelve, aan de wet van Sinai verbonden zijn. Doch, na dat die wet afgeschaft, de oude Huishouding ver-

vernietigd, en, in plaats van het oude, een nieuw verbond is opgerigt, is ook de besnijdenis afgeschaft, en dezelfs gebruik aan de Christenen verboden. 1 Cor. 7: 10. Gal. 5: 2-6, 11. h. 6: 15. Men kan dus met veel waarschijnlijkheid zeggen, dat de doop in de plaats der besnijding gekomen is. Immers, voor eerst, hebben beide de plegtigheden hetzelfde oogmerk, de inwijding van nieuwe leden in de Godsdienstige Maatschappij. Daarbij is de besnijdenis afgeschaft, om dezelfde reden, om welke de Doop is ingesteld. Eindelijk leidt ook tot deze gedachte, de redeneering van Paulus, Coll. 2: 11-13. In welken Gij ook besneden zijt met een besnijdenisse die zonder handen geschiedt, in de uittrekkinge des ligchaams der zonde des vleesches door de besnijdenis van Christus: zijnde met Hem begraven in den doop, in welken Gij ook met Hem opgewekt zijt door het geloof der werkinge Gods, die Hem uit den dooden opgewekt heeft. En Hij heeft U, als Gij dood waart in de misdaden en in de voorhuid Uwes vleesches, mede levendig gemaakt met Hem, alle Uwe misdaden U vergevende.

§. 4.

Bediening des Doops.

Ten aanzien van de bediening des Doops, naar de instelling des Heilands, zijn er drie dingen opte merken.

1. De bedienaars van de plegtigheid waren, volgens het eerste bevel des Heilands, zijne Apostelen. Evenmel was het geen werk, het welk uitsluitender wijze, aan de Apostelen was aanbevolen. Immers

Ten

Filippus de Diaken doopte te Samarien; Ananias doopte Paulus; en Paulus zelf had te Korinthe slechts enkelden gedoopt, latende dat werk over aan zijne medehelpers Silas en Timotheus. Het is daaruit dus blijkbaar, dat de Apostelen den last, om te doopen, hebben verbonden met dien der Evangelie-prediking. Zelfs zoude men uit het gezegde van Paulus, 1 Cor. 1:17. Christus heeft mij niet gezonden om te doopen, maar om het Evangelie te verkondigen, mogen opmaken, dat het doopen een min gewichtig werk zij, dan het prediken des Evangelies.

2. De doop zelve moet, zal ze naar het voorbeeld van Jesus en zijne Apostelen zijn ingerigt, bedieud worden, alleen met water, en wel door indompeling, het zij dan aan den oever van een stroomend of stilstaand water in de open lucht, het zij in een Bad-bad; van beiden levert de geschiedenis der Apostelen voorbeelden op: en van het eerste hebben wij het voorbeeld van Jesus zelven. Evenwel een stellig bevel aangaande de indompeling is er niet: en de bekeekende zaak eener wasching vordert ook niet eene indompeling van het geheele lichaam. Verg. Joh. 13:10. Het is dus, zoo al niet goed te keuren, altkans te verschoonen, dat men den doop door begieting bediend, in landen als het onze, waar het baden geen gewoon werk is, en men, ter dagelijksche reiniging, zich van eene wasching bedient.

3. De woorden, welke behoorden gebruikt te worden, bij de bediening des doops, zijn door den Heiland niet voorgeschreven: en het blijkt ook niet, dat de Apostelen zich aan zeker formulier gebonden hebben. Lezen wij dat de Heiland geboodt te doopen in den naam des Vaders, des Zoons, en des H. Geestes, of ook, dat de Apostelen doopten in den naam van Jesus, er is geene reden, om het een of ander te houden voor eene beschrijving van de woorden, welke zij moesten gebruiken of ook gebruikt hebben. Men kan dus, daaruit,

uit, niets besluiten, voor of tegen het zints vele eeuwen aangenomen formulier gebruik.

§. 5.

Doop tot den naam des Vaders, des Zoons, en des Heiligen Geestes.

Tot regt begrip van het oogmerk en de beteekenis des Doops, is het nodig wel te verstaan wat het zij gedoopt te worden in den naam of liever tot den naam des Vaders, des Zoons en des H. Geestes.

Gedoopt te worden tot iets of tot iemand, beteekent toch overal ~~in het~~ N. T. gedoopt te worden tot belijdenis, tot erkentenis van iets of van iemand waarop wij zekere betrekking, of waar aan wij zekere gemeenschap krijgen. Zoo werden zij, die Johannes doopte, gedoopt tot bekeering. Matth. 3:11. Tot den doop van Johannes. Hand. 19:3. welke daarom ook genoemd werd de doop der bekeering tot vergeving der zonden. Marc. 1:4. Luc. 3:3. Zij, die daarna door de Apostelen gedoopt werden, werden gedoopt in, eigentlijk tot, Christus Jesus. Rom. 6:3. Gal. 3:27. en tot zijnen dood, Rom. 6:3,4. dat is, tot erkentenis van Christus als hunnen Zaligmaker en Heer, en van zijnen dood als de oorzaak van hunne bevrijding van den dood. Verg. Rom. 6:4,5. Gal. 3:27. Insgelijks werden ze gedoopt tot vergeving der zonden. Hand. 2:38. Zoo ook werden de Israëliten, op eene oneigentlijke wijze, door Paulus 1 Cor. 10:2. gezegd, in, dat is wederom, tot Moses gedoopt te zijn, toen ze, bij den doorgang door de roode zee, tot de erkentenis van, en de verbintenis met Moses, kwamen.

Terwijl dan deze beteekenis zoo wel past op alle plaatsen des N. T., op welke deze uitdrukking voorkomt, zoo is het natuurlijk en eenvoudig, dezelve ook toetepassen, op de spreekwijze, gedoopt te worden tot iemands naam,

dat

dat is tot erkentenis en belijdenis van dien naam, als met wel„
ken wij in zekere verbintenis staan. Men staat in verbin„
tenis met eens anders naam, wanneer men zich naar hem noemt.
In dezen zin zegt ook Paulus dat de Corinthers niet tot
zijnen naam gedoopt waren. 1 Cor. 1: 13, 15. Zoo werden sommi„
ge Samaritanen door Filippus, Hand. 8: 16. en eenige leer„
lingen van Johannes den Dooper, door Paulus Hand. 19: 5
gedoopt tot den naam des Heeren Jesus. Vatten wij de
spreekwijze dan in dezen zin op, dan is het gedoopt wor„
den tot den naam des Vaders, des Zoons, en des H. Geestes,
niets anders, dan gedoopt te worden om dien naam te belij„
den en te dragen, en dus, om te erkennen dat men in God
zijnen Vader, in den Zoon zijnen Zaligmaker en Heer, en in
den H. Geest zijnen Leeraar & Trooster erkent.

Intusschen moet men met de nu verklaarde uitdruk„
kingen niet verwarren eene andere, welke wel door onze Over„
zetters eveneens vertaald is, maar toch van dezelve onderschei„
den is: die namelijk, van gedoopt te worden in den naam
des Heeren, Hand. 2: 38. 10: 48. dit toch beteekent: op last
en gezag des Heeren. Vg. Hand. 3: 6. 4: 10-18. 5: 28. Zoo komt de
uitdrukking in den naam, dikwijls in het N. T. voor, gelijk
Marc. 9: 38, 39. h. 16: 19. Luc. 9: 49. 10: 17. Doch nergens wordt dit
uitgedrukt door: tot den naam.

Het behoeft ons niet te bevreemden, dat Filippus Hand: 8: 16
en Paulus h. 19: 5. gedoopt hebben: tot den naam des Heeren Je„
sus, zonder dat daar bij, van den Vader en den H. Geest gewag
wordt gemaakt. Immers, wanneer de doopelingen den Heer
Jesus zoo erkenden, als Hij gepredikt werd door de Apostelen,
en zij zich aan zoodanig eenen verbonden, dan erkenden zij te„
vens den Vader, die dezen zijnen Zoon hun geschonken, en
Hem aan zijne regtehand verhoogd had; dan erkenden zij ook
den H. Geest, dien de Vader door den Zoon gezonden had,
en wiens weldadige werking zij, of reeds voor hunnen doop
(Hand. 19: 6.) of terstond op denzelven, (h. 8: 14—17.)
ondervonden hadden.

S. C.

§. 6.

Beteekenis des Doops.

Daar de Doop eene zinnebeeldige plegtigheid is, komt het er op aan, wat dezelve beteekent, en hoe ze dit beteekene.

Wat de beteekenis zelve betreft, het is niet moeielijk dezelve optemaken, deels uit den aart der plegtigheid, deels uit hare verbintenis met het Evangelie, deels uit de leere der Schrift, aangaande den Doop, deels uit vergelyking van den Doop met de Besnijdenis. Uit alles zamen genomen blijkt het, dat door den Doop wordt beteekend de bevrijding van onze Zonde en verdiende straf, door de liefde van God den Vader, de genade van onzen Heer Jesus Christus, en de gemeenschap des H. Geestes.

Zien wij toch, voor eerst, op den aart der plegtigheid, het is zeer natuurlijk, dat eene wassching, op Godlijken last, ons door eenen Dienaar van Christus toegediend, beteekene de bevrijding van zonde en straf, dat is, met andere woorden, de reiniging van die zedelijke vlekken, welke het gemoed bezoetelen, Gode mishagelijk zijn, en ons zijne straffen waardig maken. Die reiniging geschied door genadige vergeving der zonden om het lijden en sterven des Verlossers, en door de werking des H. Geestes: beide als een vrijgunstig geschenk der Godlijke ontferming. Doch het is juist deze zaak, welke in de heilige schriften door zinnebeeldige uitdrukkingen van wassching en reiniging wordt uitgeduid. Immers zondigen en schuldigen worden in de heilige schrift voorgesteld als onreinen. (Job 14: 4. Jes. 64: 6.) Wanneer zulken vergiffenis van hunne zonden ontfangen, worden ze gezegd gewasschen en gereinigd te zijn van zonden en ongeregtigheden: (Ps. 51: 4. 1 Joh. 1: 9.), en wel door of in het bloed van Christus. (1 Joh. 1: 7. Openb. 1: 5.) Wanneer zulke zondaars verbeterd en geheiligd worden, worden ze

ze insgelijks gezegd, gereinigd te zijn door God, (Hand. 15: 9.) en door Christus, (Efes. 5: 26, 27. Tit. 2: 14.) en afgewasschen door den H. Geest. (1 Cor. 6: 11.) Insgelijks worden zij, die het op verbetering van hun hart en leven met ernst toeleggen, gezegd, zich zelven te wasschen en te reinigen. (Jes. 1: 16. Jer. 4: 14. 2 Cor. 7: 1. 2 Pet. 1: 9.)

Letten wij, ten tweeden, op de verbinteenis van den Doop met het Evangelie, dan is het ook gemakkelijk te begrijpen, dat door dezelve de weldaad van de vergeving onzer zonden, en onze Zeligheid werde betekend. Immers de Doop is eene inwijdingsplegtigheid voor Zijn, welke het Evangelie oprecht gelooven. De inhoud nu van dat Evangelie bevat de belofte van onze verlossing van zonde en straf. Het lijdt dus naauwlijks twijfel, of de zinnebeeldige plegtigheid, bij het Evangelie gevoegd, doele op dieselfde zaak. Hier komt bij, dat wij moeten gedoopt worden tot den naam des Vaders, des Zoons en des H. Geestes. Maar, wat is nu toch de Hoofdzaak welke wij, van Vader, Zoon en H. Geest te belijden hebben? het is, dat God de Vader onze genadige Vader wil zijn en onze zonden ons vergeven; dat de Zoon onze Verlosser en Heer is; en dat de H. Geest onze Leeraar en Zeligmaker is. Deze toch zijn de Hoofdzaken, welke ons het Evangelie, aangaande den Vader, den Zoon en den H. Geest leert. Eindelijk hebben ook de Apostelen aan geene volwassenen den Doop toegedient tenzij ze de Evangelie-leer erkenden en beleden. Zie Hand. 2: 38–41. h. 8: 12, 36–38. h. 9: 17, 18. (verg. met h. 22: 12–16.) h. 10: 44–48. h. 16: 14, 15, 30–34. h. 18: 8. h. 19: 5.

Merken wij, ten derden, op de geheele leer der Zeilige Schrift aangaande den Doop, wij zullen ook dit gevoelen bevestigd vinden. Dat de Doop van Johannes de vergeving der zonden, en de Zeiligheid des Geestes hebbe betekend, blijkt reeds daar uit, dat hij genoemd wordt een Doop der bekeering

tot

tot vergeving der zonden. Marc. 1:4. Luc. 3:16. En dat de Doop, door Christus ingesteld, dezelfde betekenis gehad hebbe, laat zich ook daar uit afnemen, dat er niets nieuws door den Heiland is bijgevoegd, en dat er geene andere betekenis, in de redenen of Schriften der Apostelen, vermeld is. Trouwens ook deze Doop is bedieend geworden, tot vergeving der zonden. Hand. 2:38. We vinden hierdan ook duidelijke blijken in sommige Schriftplaatzen, in welke, of de Doop beschreven, of op den Doop gezinspeeld wordt. Zoo vinden we Hand. 22:16. Laat U doopen en Uwe zonden afwaschen. Tit. 3:5. Het bad der wedergeboorte en de vernieuwing des Heiligen Geestes. Joh. 3:5. geboren worden uit water en Geest. Efes. 5:26, 27. Christus Heiligt de Gemeente, haar gereinigd hebbende met het bad des waters, door het woord. 1 Cor. 6:11. Gij zijt afgewaschen, Gij zijt geheiligd, Gij zijt gerechtvaardigd. h. 12:13. Wij allen zijn, door eenen Geest, tot een lichaam gedoopt. Hebr. 10:22, 23. Laat ons toegaan, onze harten gereinigd zijnde van de kwade conscientie en het lichaam gewasschen zijnde met rein water. 1 Petr. 3:21. De Doop, de vraag van een goed geweten tot God. Eindelijk schijnt ook Paulus deze betekenis der Doops te leeren, Rom. 6: 3, 4. en Colos. 2:11, 12. waar de Christenen bij den Doop in het water gedompeld, geregd worden met Christus gestorven en begraven, en dus bevrijd te zijn van de doodstraf: terwijl ze tevens, uit het water opgerezen zijnde, worden voorgesteld, als met Christus verrezen tot een nieuw en heilig leven.

Eindelijk ten vierden, wordt ook dit gevoelen eenigermate opgehelderd en bevestigd, door vergelijking van den Doop met de Besnijdenis, in welker plaats hij gekomen is. Was oudtijds het teken der Besnijdenis een zegel van de zegwaardigheid, dat is van de vrijspraak

des

des geloofs, volgens het getuigenis van Apostel Paulus, Rom. 4: 11. dan mogen wij dit zelfde, met alle regt, zeggen van den Heiligen Doop. Vergel. §. 3.

§. 7.

Wijze van Betekenis.

Is het dan zoo, gelijk §. 6. geboord is; dat door den Doop de vergeving der zonden en de verbetering wordt betekend, zoo behooren we nog wat nader te beschouwen de wijze, op welke ze in den Doop betekend worde. Hier toe is het nodig, dat wij onderscheidenlijk merken, voor eerst op Hem, die den Doop laat bedienen: en ten anderen op den geen, die den Doop zich laat toedienen.

Beschouwen we dan eerst den Insteller des Doops Jesus Christus, op wiens gezag de Apostelen ons deze plegtigheid bedient hebben, zoo is er in de toedieninge des Doops een zinnebeeldig teken van de weldaad der vergeving en Heiliging, als door Christus voorgezegd en aangebragt. Dit is ook blijkbaar uit de zamenvoeging van de Evangelie belofte met den Doop, Marc. 16: 15, 16. en uit het gezegde van Ananias aan Paulus, Hand. 22: 16. en andere plaatsen §. 6. aangehaald. Terwijl nu deze weldaden den Doop-inhoud uitmaken van de Beloften des Evangelies, zoo worden deselve, door de bediening des Doops, niet alleen door zinnelijke tekenen aan ons voorgesteld en verklaard, maar dieselfde beloften worden ook, door die zinnebeeldige handelingen bekraald, en dus, als het ware, verzegeld. Wanneer wij dus gedoopt worden, zoo verkrijgen wij door Christus zelven, de verzekering, dat wij, geloovende, ~~[illegible]~~ kunnen maken op Gods vaderlijke vergeving; op de zaligmakende genade van den Heer Jesus Christus, en op de gemeenschap des Heiligen Geestes.

Be-

Beschouwen wij, ten anderen, den genen, die zich den Doop laat toedienen, het is niet moeielijk, uit het gezegde afteleiden, wat deze daar mede betekene. Voor eerst toch geeft Hij, door het vrijwillig aannemen van het teken der beloofde weldaad, te kennen, dat Hij dezelve zoo waardeert, gaarn aanneemt, en gebruiken wil zoo als de Godlijke gever ze wil gebruikt hebben, dat is in geloof en bekeering. Ten anderen onderwerpt Hij zich aan Jesus Christus als zijnen Heer, op wiens last Hij zich plegtig doopen laat. Eindelijk, daar Hij zich laat doopen tot de belijdenis van den naam des Vaders, des Zoons en des H. Geestes, verklaart Hij daar door, dat Hij God als zijnen genadigen Vader; Jesus Christus als zijnen Zaligmaker en Heer, en den H. Geest als zijnen Leeraar en Troester erbiedigt, vertrouwt, en openlijk belijden wil. Paulus zegt ook daarom, Gal. 3:27. dat zij, die in Christus gedoopt zijn, Christus hebben aangedaan, dat is, zich ten naauwsten met Hem hebben verbonden.

Het gene van de Doopelingen gezegd is, zaakt, in de eerste plaats, de zulken, die met mijne keuze zich laten doopen; doch het wordt ook bekrekkelijk, op die genen, welke, in hunne vroege kindschheid, zonder bewustheid gedoopt zijn, zoo dra zij tot jaren van onderscheid gekomen, van de betekenis des Doops eene redelijke kennis krijgen. Van beide moet nu afzonderlijk, §. 8, 9. gehandeld worden.

§. 8.

Volwassen Doopelingen.

Na dat we de betekenis des Doops hebben beschouwd, valt het gemakkelijker te beoordeelen, aan welke personen deze plegtigheid moet worden toegedient. Deze toch zijn,

deels

deels volwassenen, §. 8. deels jonge kinderen. §. 9. Doch hoedanige beiden zijn moeten, verdient nadere overweging.

Wat dan volwassenen betreft, het spreekt van zelf, dat niemand Sinner, dan met zijner vrije keure en gaarn behoort gedoopt te worden. Voort behoort de Doopeling de bediening des Doops in oprechtheid te begeeren. Zoo dat de Opzieners der Gemeente niemand tot den Doop behooren toetelaten, van wiens oprechtheid zij geene genoegzame blijken hebben. Trouwens de Zaligmaker beval zijne Apostelen alleen die geen te doopen, die, door de predikingen van het Evangelie overtuigd en voor zijne Gemeente, als oprechte gelovigen, gewonnen wierden. Matth. 28: 18, 19. Marc. 16: 15, 16. Hij belastte zijne Gezanten, om te doopen tot de belijdenis van den Vader, den Zoon, en den H. Geest: Soedanige eene belijdenis niet gedwongen of geveinsd geschieden kan of mag. Zal men eenige waardij hechten aan het belijden van den Heer Jesus met den mond, dan moet er mede gepaard gaan een geloven met het hart. Rom. 10: 9. Derhalven hebben ook de Apostelen geene andere volwassenen gedoopt, dan die het Evangelie, door hen gepredikt, gaarn aannamen, en zich gewillig voegden bij de schare van Jesus leerlingen en onderdanen. Elk voorbeeld in de Handelingen der Apostelen, spreekt daarvan een getuige. Zie Hoofdst. 2: 41. 8: 12. 10: 47, 48. 16: 14, 15, 33, 34. 18: 8. 19: 5. Tot eene bijzondere proeve kan hier boven anderen, dienen, het voorbeeld van den Ethiopischen Kamerling, die, na dat hem, door den Evangelist Filippus het Evangelie verkondigd was, wenschte gedoopt te worden, en dit ook werd, na dat hij, op het zeggen van Filippus: „indien Gij „van gantscher harte gelooft, zoo is het geoorloofd," had, de geantwoord: „ik geloof dat Jesus Christus de Zoon

„van

" van God is." Hand. 3: 37. Hier van strekt ook ten bewijze, hetgene de Apostel meermalen, aangaande gedoopte Christenen getuigt: hetgene van dien aart is, dat het alleen op ware geloovigen en godvruchtige menschen past. Zoo zegt Hij Rom. 6: 3,4. dat zij met Christus begraven zijn door den doop in den dood, opdat zij in nieuwigheid des levens wandelen zouden. Gal. 3: 27. dat zij Christus hebben aangedaan. en Coll. 2: 12. dat zij met Christus begraven en opgewekt zijn, door het geloof der werkinge Gods, die Hem uit den dooden heeft opgewekt. Eindelijk strekt hier ook van ten bewijze het gezegde van Petrus 1 Brief 3: 21. dat de doop ons behoudt, niet die een aflegging is van de vuiligheid des ligchaames; maar die de vraag, of liever de betuiging is van een goed geweten tot God.

§. 9.

Kinderen.

Behalven volwassenen kunnen, en behooren ook, naar den aart des Doops, en het oogmerk van Christus, de kinderen en kweekelingen der Christenen, in hunne vroegste kindschheid gedoopt te worden: ofschoon daaromtrent niet alle Christenen van hetzelfde gevoelen zijn, en men, behoudens het algemeen Christelijk geloof, op dit Stuk, verschillend oordeelen kan.

Het is waar, de Zaligmaker heeft niet met uitdrukkelijke woorden belast kinderen te doopen: het blijkt ook niet, dat Johannes de Dooper deze plegtigheid aan kinderen heeft toegediend, zoo min als Jesus; ook is het niet uitgemaakt, dat dit door de Apostelen zij geschied, want, schoon wij van Huisgezinnen lezen die gedoopt zijn, Hand. 10: 47, 48. h. 16: 15, 32, 33. 18: 8. 1 Cor. 1: 16. Zoo kan men daaruit met geen zekerheid weten, dat er in die Huisgezinnen kinderen zijn geweest, of, indien ze er geweest zijn, dat ook deze mede den doop hebben ontvangen. Doch het bewijs

voor

voor de betamelijkheid van den kinderdoop ligt vooral in den aard derer plegtigheid, vergeleken met die der besnijdenis, in welker plaats zij gekomen is. Daartoe moeten wij ons herinneren, hetgeene in de vorige Afdeeling, §. 4. gezegd is, aangaande de betrekking van de kinderen der Christenen, als kweekelingen der Gemeente. In die betrekking toch genieten zij, zoo veel dat hunne kindschheid toelaat, de weldaden, welke Gods genade, door den Heer Jesus Christus, aan de Gemeente schenkt, en wordt hun de belofte gedaan, van het volste genot te zullen hebben, zoo dra zij er vatbaar voor zijn zullen; ook vonden al voeg de zaden van Christelijk geloof en deugd in de jeugdige harten gestrooid, volgens Luk. 3:35. en menigmaal die kindertjes stierven, voor dat ze door ongeloof en ongehoorzaamheid, het aangeboden heil hebben kunnen verderven; mogen wij het betere leven voor hun hopen. Hieruit blijkt het dan, dat de zegeningen, welke oudtijds door de besnijdenis, (§. 3.) en daarna door de doop (§. 6.) betekend zijn, zoo wel voor de kinderen, als voor de volwassenen bestend zijn. Ook dit is de leer, zoo wel des Ouden als des Nieuwen Testaments. Immers oudtijds beloofde God aan Abraham, dat Hij, niet alleen zijn God zoude zijn, maar ook van zijn zaad. Gen. 17:7. Maar wanneer wij Paulus raadplegen Gal. 3:6-9, 29. als mede Rom. 13:17, 18. dan leeren wij, dat die beloftenissen eenig durende beloften zijn, welke niet slechts de afstammelingen van deren Godsvrind raakten, maar tevens allen, die in de voetstappen treden van den gelovigen Abraham. Onze Zaligmaker verzekerde ook, volgens Matth. 19:14. dat het koningrijk der Hemelen ook het deel der kinderen is, en Hij leidde daarom ook aan de kinderen, welke joodsche Ouderen tot Hem brachten, de handen op en sprak over hen den zegen uit, schoon zij van deze plegtigheid nog zelve geen begrip hadden.

Petrus

Petrus verzekert ook, in zijne eerste redevoering op het Pinksterfeest gehouden, Hand. 2:38, 39. dat de belofte van de vergeving der zonden en van de gave des Heiligen Geestes, welke Hij aan zijne toehoorders predikte, niet alleen hun toekwam, maar ook hunnen kinderen. Paulus eindelijk schrijft in zijnen eersten brief aan de Corinthen k. 7:14. dat de kinderen van een Christen man of vrouw, niet onrein, maar heilig, dat is, Gode toegewijd zijn, voor welke men dus alles goeds van God wagten mag. Nademaal dus de zegeningen van het Evangelie, aan de kinderen toegezegd, ook aan de kinderen beloofd en geschonken worden, is het geenzins ongepast, dat ook aan deezen het zinlijk teeken worde toegedient. Vooral geldt dit van den doop, omdat dezelve gekomen is in de plaats der besnijdenis, Kolos. 2:3. en ook deze aan kleine jongskens bedient werdt. Dat nu de Zaligmaker geen uitdrukkelijk bevel van het doopen der kinderen gegeven heeft, is even min te verwonderen, als dat Hij geene bepaalde voorschriften, omtrent de gehele wijze der doopsbediening heeft nagelaten. Noch het één, noch het ander was nodig, om dat de eerste bedienaars des doops, door hetgene zij gewoon waren te zien en te hooren, aangaande de besnijdenis, en den doop der joden-genooten, als mede door mondelijke gesprekken des Heilands genoeg wisten, wat hun in deezen te doen stond.

§. 30.

Nut des Doops.

Hetgene §. 6 en 7. van de beteekenis des doops gezegd is, doet ons zeeds zien, dat deze plegtigheid, door Goddelijke wijsheid ten nutte van 's Heeren Gemeente is ingesteld. Dit nut strekt zich uit, deels tot de doopelingen zelven, deels tot anderen.

De

De doopelingen zelve verkrijgen daardoor meer dan eene nuttigheid, vooral, wanneer ze in Christus van harten geloven. Immers strekt hun deze plegtigheid, in vereniging met de prediking van het Evangelie, tot eene zinnelijke uitdrukking van die Goddelijke genade weldaden, bevordert dus de bewarting en de gedachtenis van dezelve, sterkt het geloof, en verwekt omtrent dezelve betamende aandoeningen en gezindheden. Daarbij worden de doopelingen op eene plegtige wijze onder de verpligting gebragt, tot geloof en bekeering: en door de herinnering aan hunnen doop opgespoord tot het liefhebben en belijden van God den Vader, den Zoon, en den heiligen Geest; en tot een leven, wegende aan zulk eene gezindheid en belijdenis. Trouwens, zulk een doop behoudt, met welke de belijdenis van een goed geweten voor God gepaard gaat, naar 1 Pet. 3: 21. Voorts dient de doop tot eene openbare toetreding tot de Gemeente, en dus tot eene erkende vereeniging met alle de Christenen, waruit dan ook het kerkende zegt voortvloeit op alles wat de leden en de beftierders der Christelijke Gemeente kunnen doen en helpen genieten aan hunne medeleden. Allen toch worden tot één lichaam gedoopt, vlg. 1 Cor. 12: 13. Eindelijk wordt ook aan hun, die met hun hart geloven, op hunnen erkenden doop, dat alles geschonken, wat in den doop beloofd wordt. Zo toch betuigt Jesus zelve: die gelooft zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, Mark. 16: 16. en Petrus verzekerde aan de Joden, op het eerste Pinksteren-feest, dat zij de vergeving der zonden en de gaven des H. Geestes zouden verkrijgen, wanneer ze zich bekeerden en doopen liaten. Hand. 2: 38. Gelijk Hij ook 1 Brief 3: 21. zegt, dat zoodanigen doop den doopeling behoudt.

Het nut des doops strekt zich ook uit, tot de geheele Gemeente. Immers, de bediening dezer plegtigheid,

heid, door alle tijden heen, in de kerk bewaard, kan haar, en elk harer leden tot een bewijs dienen voor de waarheid der geschiedenis van Jesus en zijne Apostelen, en des Godsdienstes van hun ingesteld. Bijzonder worden ook alle de leden der Gemeente, door den doop, als door een allen gemeen merk en teeken aan elkander verbonden: iets waarop Paulus doelt, als hij Efes. 4:5. de Christenen aanspoort tot wederzijdsche liefde en vrede, door de herinnering van éénen doop, met welken allen gedoopt zijn. Eindelijk is ook de openbare Doopsbediening in de Gemeente geschikt, om de voorheen gedoopten aan de voorregten en verpligting hunnes doops telkens te herinneren.

Bijzonder nog is de doop der kinderen, in meer dan een opzicht, nuttig, voor denzelver Ouderen en Opvoederen. Deze toch ontvangen daar door de verzekering van Gods genade voor hunne kinderen te wagten, wanneer derzelve voor zijne jaren uit dit leven worden weggenomen. Zij verkrijgen bij den doop de gelegenheid, om hunne kinderen en kweekelingen plegtiger wijze Gode toeteewijden, en aan de zorg en voorbede der Gemeente aantebeveelen. Eindelijk worden zij ook, bij gelegenheid van den doop, onder de verpligting gebragt, om de doopelingen tot den dienst van God optebrengen, en in de Christelijke leer te onderwijzen of te doen en te helpen onderwijzen. En dat heeft dan ook wederom een wederkeerig nut voor de doopelingen zelve.

§. 33.

Noodzakelijkheid des Doops.

Nademaal gelovige Christenen, door den doop, zich aan Christus en zijne Gemeente verbinden, en zoodanige eene verbintenis nodig is, nademaal het gebod van den Heer Jesus Christus verpligtend is voor allen, die hetzelve ontvangen, en nademaal het nut des doops zoo groot is en hetzelve niet verzuimd mag worden, zoo is het nodig,

dig, dat elk, die daartoe in de gelegenheid is, zonder verwijl, zich en zijne kinderen ter doop aanbiede. Men bezondigt zich dus grootelijks, en verwerpt met de Farizeeuwen van Jesus tijd, den raad van God, (Luc. 7: 29, 30.) wanneer men, daartoe gelegenheid hebbende, den doop verzuimd. Onze Zaligmaker belooft daarom ook de zaligheid aan hun, die geloofd zullen hebben en gedoopt zullen zijn, Mark. 16: 16.

Evenwel zouden wij kwalijk doen, met deze noodzakelijkheid als algemeen en volstrekt te bepalen. De Heiland schijnt ook het niet gedoopt worden alleen in dat geval als eene oorzaak der verdoemenis voortestellen, wanneer hetzelve uit moedwillig ongeloof voortkomt. Immers voegt Hij, ter aangehaalde plaatse, bij de belofte der zaligheid, alleen deze bedreiging: <u>maar</u>, <u>die niet geloofd zal hebben</u> (zonder er bijtevoegen: en gedoopt zal zijn) <u>zal verdoemd worden</u>. Allerminst mag men dus de jonge kinderen, welke, door verzuim van hunne Ouderen, zonder gedoopt te zijn, uit dit leven gaan, daarom het deelgenootschap aan de zaligheid ontzegt rekenen.

§. 32.

<u>De doop slechts éénmaal te ontvangen.</u>

Schoon er, in de eerste eeuwen des Christendoms, en ten tijde der kerk-hervorming geweest zijn, die den doop meenden te moeten herhalen, wanneer iemand in zware zonden gevallen was, en zijne belijdenis en doop verloochend had, en naderhand tot berouw en bekeering kwam, zoo is echter daarvoor geen reden ter wereld in de H. Schrift. Het eenige voorbeeld, het welk men, tot staving van die meening, heeft kunnen bijbrengen, is dat, van sommige discipelen, welke tot de aanhangelingen van Johannes den dooper behoorden, en die,

zeeds

zeeds éénmaal gedoopt zijnde, op last van Paulus, andermaal schijnen gedoopt te wezen, bij het aannemen der Christelijke leer. Hand. 19: 1-7. Doch dit voorbeeld wordt geheel ten onpas bijgebragt; nademaal de doop voorheen aan die discipelen bedient, geen wettige doop was, als zijnde, voor eerst, niet door Johannes zelves, maar door zekere aanhangers van den doopser bedient, en dat wel, ten anderen, in eenen tijd, in welken de doop van Johannes zeeds had opgehouden een Godlijk gezag te hebben, na dat hij door de instelling van Christus was vervangen.

§. 33.

Instelling des Avondmaals.

De andere plegtigheid, welke ten altijddurende gebruike voor de Christelijke Kerk werd ingesteld, is het Heilig Avondmaal, of, gelijk het Paulus noemt, het Avondmaal des Heeren, 1 Cor. 11: 20. zijnde eene eenvoudige Godsdienstige maaltijd, door Christus ingesteld, aan welke oprechte belijders, gedoopt in zijnen naam, met elkanderen, onder het eten van gebroken brood, en het drinken van uitgeperst druiven-vocht, als zinnebeelden van zijn verbroken ligchaam en vergoten bloed, de gedachtenis vieren van den geweldigen dood, welken Hij voor hun geleden heeft, ten einde de dischgenooten te maanen aan elkanderen, en alzoo aan Christus zelven zoude verbonden, en, door dit onderpand des N. Verbonds, vereerd worden, van de vergeving hunner zonden en van de verdere weldaden, welke, voor de geloovigen, door Gods genade, uit den dood van Christus voortvloeijen.

Om dit gezegde, aangaande het H. Avondmaal, wel te verstaan, moet de instelling van hetzelve allereerst worden overwogen, zoo als dezelve wordt verhaald door drie Evangelisten, Matth. h. 26: 26-28. Mark. h. 14: 22-24. en Lucas, h. 22: 19, 20. als mede door den Apostel Paulus, die,

die, in zijnen eersten brief aan de Corinthers, h. 11: 23–25. herhaalt, wat Hij, door openbaring van den Heiland zelve geleerd, en voorheen reeds aan hun bekend gemaakt had. In deze vier opgaven heerscht, wat de zaak betreft, de rodige eenstemmigheid, ofschoon er, in de woorden wel eenige verscheidenheid is; zoo dat Markus meest met den Apostel Matthéus; en Lucas met den Apostel Paulus overeenkome. Wanneer wij nu die onderscheiden opgaven met elkander vergelijken, dan zal uit dezelve het volgende meest volledige verhaal voortkomen: de Heer Jesus, de Paaschmaaltijd hebbende gevierd (naar de drie Evangelisten) in den nacht in welken Hij verraden wierd, (naar Paulus) nam brood (volgens allen) en gedankt hebbende, (volgens Paulus en Lucas, terwijl Matth. en Mark. hetzelfde uitdrukken door gezegend hebbende,) brak Hij het (volg. allen) en gaf het den discipelen, (naar de drie Evangelisten) zeggende: „neemt, „eet!" (naar Paulus, Matth. en Marc.) „dit is mijn „lichaam," (volgens allen) „dat voor U in den dood ge„geven wordt." (Paulus heeft: dat gebroken wordt; Lucas: dat gegeven wordt.) „Doet dat tot mijne ge„dachtenis!" Desgelijks ook, na het eten des Avondmaals; (volg. Paulus en Lucas) nam Hij den drinkbeker, (volg. allen) zeide God dank, en gaf dien aan hun; (volg. Matth. en Mark., ook schijnen Paul. en Luc. dit te hebben aangeduid door het woordje desgelijks.) zeggende: „drinkt alle daar uit!" (volg. Matth.) gelijk zij dan ook allen uit denzelven dronken. (volg. Mark.) Voorts voegde Jesus er bij: „dit toch is mijn bloed, het bloed „der N. Verbonds, hetwelk voor velen vergoten wordt," (naar Matth. en Mark.) „tot vergeving der zonden!" (volg. Matthéus.) Doch in plaats van deze laatste woorden, hebben Paulus en Lucas de volgende: „deze drinkbeker „is het N. Verbond, [bevestigd] door mijn bloed hetwelk

„voor

"voor U vergoten wordt;" (volg. Luc.) "doet dat, zoo dikwijls "Gij [daar uit] drinken zult, tot mijner gedachtenis!" (volgens Paulus.)

§. 14.

Verder onderwijs van Paulus, aangaande het Avondmaal.

Aangaande het H. Avondmaal vinden wij verder geene onderwijzingen in de Schriften der Apostelen, behalven in den eersten brief van Paulus aan de Corinthers. De Apostel kreeg daartoe, bij die gemeente eene bijzondere aanleiding, door de ongeregeldheid, welke in dezelve plaats had, ten aanzien van de gemeenschappelijke viering van deze plegtigheid. Gelijk die Gemeente door partijschappen verdeeld was, zoo had ook die scheurzieke geest invloed op de maaltijd, aan welke allen één ligchaam verbeelden moesten. Aan het Huis der zamenkomst rigten de aanzienlijksten en rijksten eene maaltijd aan, deden zich bij dezelve, rijkelijk te goede, en verwagten daarna eerst, als op een overschot van brood en wijn, de min aanzienlijken en gegoeden, ter vieringe des H. Avondmaals. Dit had ten gevolge, dat de eerstgenoemden, door hunne zatheid en hoogmoedige verachting van de minderen, de laatstgenoemden, door het gevoel van hunne behoefte en van de versmading met welke zij bejegend werden, ongeschikt waren, om tot eer van God en Christus, en tot onderlinge stichting, het H. Avondmaal te vieren. Zij ondervonden ook deswegens de blijken van des Heeren ongenoegen, om hen te tuchtigen en door tuchtiging te bekeeren. Daartoe moest dan ook het schrijven van Paulus dienen, welke hen, over hunne verkeerdheid ernstig bestrafte, het oogmerk en regt gebruik des Avondmaals leerde, en tot eene betere viering van hetzelve opwekte en bestierde. Hoofdst. 11: 17–34. Hier leert Hij dus, dat de instelling des Avondmaals, niet slechts voor des Heilands eerste jongeren, maar ook

voor

voor de Christenen van volgende tijden geschied is: daarom had de Apostel den Corinthieren medegedeeld, hetgene Hij deswege van den Heere ontvangen had (vs. 23.); en daarop rustte dan ook zijn bevel: zoo dikwijls als Gij dit brood zult eten, en dezen drinkbeker zult drinken, zoo verkondigt den dood des Heeren tot dat Hij zal komen (vs. 26.). Hij leert tevens, dat de Christenen gemeenschappelijk, aan deze maaltijd den dood des Heeren moeten verkondigen, en tot dat einde zamenkomen in eene vergadering der Gemeente (vs. 22, 33.), in welke dan ook geene verdeeldheden moesten plaats hebben, maar alles tot onderling nut moest worden ingerigt (vs. 17, 18.). Vooral dringt Hij er op aan, dat men deze feestviering niet als eene gemeene maaltijd behandele; maar dezelve als eene heilige plegtigheid houde, en dus toone het ligchaam des Heeren te onderscheiden, dat is, met onderscheiding te behandelen (vs. 29.) vergel. vs. 21, 22, 34.). Doet men dit niet, dan eet en drinkt men onwaardiglijk, dat is, op eene onwaardige, onbetamende wijze (vs. 27.); dan strekt het meer tot nadeel, dan tot voordeel (vs. 17.) en maakt men zich schuldig aan eene schending van het ligchaam en bloed des Heeren (vs. 27.). Deswege dan vermaant hij ook een ieder, om zich zelven te beproeven en te louteren, ten einde, op eene betamende wijze, het Avondmaal des Heeren te vieren (vs. 28, 33, 34.).

Behalven deze hoofdplaats, zijn er nog andere in dezen zelfden brief, op welke de Apostel, min of meer uitdrukkelijk, van het Avondmaal, gewaagt. Uitdrukkelijk doet hij het Hoofdst. 10: 15–17, 21. waar hij de Corinthers afmaant van het bijwonen der offermaaltijden, ter eere van de Heidensche Afgoden, hun onder het oog brengende, dat zij, daardoor zich verbonden aan den Afgodsdienst met de afgodendienaars, en dus iets deden, geheel strijdig met de verbintenis welke zij aangingen bij de Avondmaals-viering, met Jesus Christus en zijne belijders. Is de dankzegging-beker, welke wij [bij het Avondmaal des Heeren, Gode] toewijden, niet het teeken onzer gemeenschap met het

het bloed van Christus? Is het brood hetwelk wij breken, niet een teeken van onze gemeenschap aan het ligchaam van Christus? [gelijk wij dan, bij het eten en drinken van brood en wijn bij het Avondmaal, ons met Christus verbinden, zoo verbind men zich ook met afgoden, wanneer men ter maaltijd gaat, welke hun ter eere bereid is]. Trouwens er is één brood, [van hetwelke alle de dischgenooten eten, ten blijke, dat] wij velen één ligchaam zijn, [die alle gelijkelijk aan éénen Christus deel nemen]; nademaal wij allen van één brood genot nemen. (vs. 16, 17.) Gij kunt niet [tevens] uit den beker des Heeren, en uit den beker der duivelen drinken; gij kunt niet [tevens] aan de maaltijd des Heeren; en aan de maaltijd der duivelen, deel hebben. (vs. 21.) Meer van ter zijde schijnt Paulus op het Avondmaal te doelen, Hoofdst. 12:13. waar hij van de voorzagten der Christenen sprekende, zegt: wij zijn alle tot éénen geest gedrenkt, dat is, tot het deelgenootschap aan éénen geest, gelijk wij, uit éénen kelk aan het Avondmaal drinken; trouwens, dat Paulus hierop doele, laat zich met waarschijnlijkheid opmaken, deels, uit de reeds aangehaalde plaatsen, deels, uit het ter dezer plaatse onmiddelijk voorafgegane: wij allen zijn door éénen geest tot één ligchaam gedoopt. Eindelijk schijnt ook Paulus, Hoofdst. 10:3. op het Avondmaal te doelen, zoo wel als op den doop der Christenen, wanneer hij van de Israëliten sprekende, zegt, dat ook deze, als het ware, gedoopt zijn geweest, toen ze midden door het water van de roode zee en onder de wolk doorgingen, en dat ze ééne geestelijke spijze en drank gedronken hebben.

§. 55.

Vroeger instelling van de Paaschmaaltijd.

Gelijk de Zaligmaker den doop heeft ingesteld, naar aanleiding van eene niet ongelijke plegtigheid der besnijdenis,

nie, bij de Israëliten in gebruik, zoo heeft Hij ook het Avondmaal verordend, in de plaats van deze, bij dit Volk gebruikelijke, Godsdienstige maaltijd. De Israëliten toch vierden, naar het voorschrift der Godlijke wet, Exod. 12. Num. 9: 1-14. een jaarlijks feest, tot gedachtenis der verlossing hunner voorvaderen uit de Egyptische slavernij, door de dienst van Mozes, gesterkt door Godlijke wonderdaden: eene verlossing, welke in de landtaal, welke Jezus sprak, Pascha heette. Dit feest werd gevierd in elk Israëlitisch huisgezin, of, wanneer hetzelve daar toe te klein was, door twee of meer huisgezinnen zamen, met het eten van een geheel gebraden Lam, aan hetwelk geen been mogt gebroken worden, en waarbij men niet anders dan ongerezen brood en bittere kruiden gebruikte. Dit feest moest gevierd worden, zoo lang het Israëlitisch Volk in een bijzonder verbond met God stond. De Zaligmaker was daarom ook zoo gezet op deszelfs viering, dat Hij zelfs in den laatsten avond van zijn leven zich daartoe verledigde, en zeer verlangd had, om hetzelve voor zijnen dood, nog eens met zijne jongeren te houden: zich daarbij schikkende, naar de niet verwerpelijke gebruiken zijner Natie, in het zingen van zekere lofzangen, en in het drinken van wijn met zekere lofzeggingen aan God. Matth. 26: 17-30. Mark. 14: 12-26. Luc. 22: 7-39. Doch na het eten van deze Paasch-maaltijd, stelde Hij het heilig Avondmaal in, tot gedachtenis van die betere en eeuwigdurende verlossing, welke Hij, door zijnen gewelddigen dood, zoude te wege brengen, voor allen, die Hem geloven en gehoorzamen zouden, niet alleen uit de Israëliten, maar ook uit alle andere Volken. Van deszen dood was, als het ware, eene afschaduwing, in de Lammeren, welke door de Israëliten werden geslagt voor hun vertrek uit Egypte, en met welker bloed de posten hunner deuren werden bestreken, ten teeken van hun vertrouwen op God, die hen verschoonen zoude, van het dooden der eerstgeboornen, hetwelk in de hui-

huizen der Egyptenaren zoude plaats hebben: wederhalven dan ook dat Lam het Pasch-offer, dat is, het offer der bevrijding, genoemd word. Exod. 12: 27. Gelijk dus Jesus, onze Verlosser, die voor ons stierf, door de Apostelen, 1 Petr. 1: 19. en Openb. 5: 6-14. naar aanleiding van Jesaias Godspraak, hoofdst. 53: 11. genoemd wordt een Lam, voor ons geslagt. Zoo spreekt bijzonder ook Paulus 1 Cor. 5: 7. van den Verlosser, onder de benaming van ons Paschlam, voor ons geslagt, terwijl hij het heilig Avondmaal met de Israelitische Paschmaaltijd vergelijkt, v. 6-8.

§. 36.

Viering des Avondmaals.

Ten aanzien van de viering des Avondmaals, hebben wij weinig bepalingen in de voorschriften, en weinig aanwijzing in de voorbeelden van Christus en de Apostelen. In het algemeen behoort men dat gene te volgen; wat met den aard dezer heilige maaltijd, en met het oogmerk van deszelfs instelling meest overeenkomstig is, en het meest strekken kan, tot eene plegtige viering van de gedachtenis zijns lijdens en sterven.

Men bedient zich dus te zegt van gewoon vredzaam brood, het zij dan gezeten, het zij ongezeten. Dat toch deed de Zaligmaker, die het ongezuurde brood gebruikte, hetwelk toen voorhanden was, nademaal de Joden, op het Paaschfeest geen ander in hun huis hebben mogten.

Zoo ook bedient men zich te zegt van dat zoort van wijn, hetwelk, terwijl dorstlesschend en levensverkwikkelijk is door aangenaame geur en smaak. Zoodanig toch was de wijn, die de Heiland gebruikte; zoodanig moet ze zijn, zal ze, te gelijk met het brood, een zinnebeeld zijn, van hetgene ons geestelijk leven opwekt en onderhoudt.

Beide, brood en wijn behooren aan alle de discipelen te worden toegereikt. Bijzonder moeten alleen uit den

den drinkbeker drinken, naar het uitdrukkelijk bevel van Christus, zoo wel als allen van het brood eten moeten.

De voorganger van deze plegtige maaltijd, die den gastheer verbeeld, is, in welgevormde Gemeenten, natuurlijk hij, wien bekrekking op de Gemeente het naast bij komt aan die van de Apostelen, welke, in de eerste Christen-gemeenten brood braken. Hand. 2:46. Deze behoorden dan het Avondmaal te bedienen, door voorgang in plegtige dankzeggingen en gebed; door uitdeeling van brood en wijn; door herinnering aan het oogmerk der instelling, door nodiging tot betamend gebruik, en door gepaste opwekkingen en bestieringen.

De plaats der viering behoort die te zijn, op welke de Gemeente zeuwmalijk zamenkomt tot gemeenschappelijke Godsdienstoefening. Dit vordert de aard der zaak: en is overeenkomstig met het bestier van den Apostel 1 Cor. 11: 22, 34.

Het tijdstip van den dag, op hetwelk de Heiland het eerste Avondmaal vierde, was wel de avond; doch dit werd veranderd door het, bij de wet van God, bepaalde tijdstip der Paaschmaaltijd. Gelijk nu de Oosterlingen het meeste werk maakten van het avond-eten, zoo kunnen wij het uit de middag-maaltijd, of een andere meest geschikte tijd tot deze plegtigheid kiezen.

In de eerste Christenkerk schijnt men dagelijks Avondmaal gehouden te hebben. Verg. Hand. 2:46. Doch Apostel Paulus raad dit aan de Corinthers niet aan, 1 Cor: 11. Men schijnt al vroeg op elken eersten dag den weke deze plegtigheid te hebben gevierd. Verg. Hand. 20:7. In de tegenwoordige gesteldheid des Christendoms, zal de middelmaat wel de beste zijn, tusschen eene elke dag des Heeren herhaalde, en eene slechts éénmaal des jaars voorgeschreven viering.

Eindelijk zal het meest overeenkomstig met den aard eener gemeenschappelijke feestmaaltijd zijn, dat men zamen aan eene tafel aanzit naar de wijze des Lands, gelijk zoo ook de Zaligmaker met zijne jongeren gedaan heeft.

§. 57.

Doel der Avondmaals instelling.

Het doel van Christus met de instelling des H. Avondmaals, ten beständigen gebruike in de Christen-kerk, laat zich gemakkelijk opmaken, uit zijne eigen woorden, en uit die van Apostel Paulus.

Het Hoofd-oogmerk dan is, de gedachtenis viering van Jesus Christus. Doet dat tot mijne gedachtenis! was zijn duidelijk en herhaald bevel, 1 Cor. 11: 24, 25. verg. met Luc. 22: 19. Inmonderheid de gedachtenis viering van zijnen geweldigen dood. Het Apostolisch bevel is daarom: verkondigt den dood des Heeren, tot dat Hij komt! 1 Cor. 11: 26. De teekenen van gebroken brood en vergoten wijn, strekken hiervan ook ten bewijze. Doch die gedachtenis moet niet slechts gevierd worden van den dood des Heilands, als van het sterven eens deugdzamen mans, eens nuttigen burgers, eens Godlijken Leeraars; maar hij moet herdacht worden als den dood van onzen Verlosser, die gestorven is om onze zonden, ten einde wij vergeving van dezelve zonden hebben. Zoo toch sprak Hij zelf: dit is mijn lichaam, dat voor U gegeven wordt; dit is mijn bloed, hetwelk voor U vergoten wordt, tot vergeving der zonden.

Met dit hoofd-doel is ook waarschijnlijk verbonden een ander gewichtig oogmerk dezer instelling, om namelijk aan hun, die dus gedachtenis vieren van 's Heilands sterven, de belofte te herhalen en te bekrachtigen van hunne zondenvergeving door den dood des Verlossers, en van al dat heil, hetwelk God genade ons in het nieuwe verbond toezegt. Immers, toen de Heiland het brood en den drinkbeker overgaf, met bevel om te eten en te drinken, voegde Hij er die vergeving bij, dat zijn lichaam verbroken en zijn bloed vergoten werdt, voor hun, tot vergeving hunner zonden, en dat dit het bloed was des N. V., door hetwelke dus de beloften des N. Verbonds bekrachtigd worden. Het gene nu de Zaligmaker zelf aan de eerste Avond-

maal-

maal vierders zeide, dat moeten wij ook tot ons geregd rekenen; wanneer wij, op zijn bevel, het Avondmaal, door Hem ingesteld, vieren.

Een ander oogmerk der Avondmaals-instelling is, dat de dischgenooten door deze plegtigheid, naauwer met Christus en met malkanderen verbonden worden. Dit ligt in den aart der plegtigheid zelve: en het wordt uitdrukkelijk geleerd door Paulus, 1 Cor. 10: 16, 17. waar hij zegt, dat de drinkbeker der dankzegging de gemeenschap is, dat is, beteekent de gemeenschap aan het bloed van Christus, en dat het brood zoo beteekent de gemeenschap aan het ligchaam van Christus: als mede dat, gelijk er één brood is, wij vele ook zoo één ligchaam zijn, naardemaal wij alle één brood deelachtig zijn.

§. 58.

Beteekenis des Avondmaals

Hoe geschikt de Avondmaals-instellinge zij tot het oogmerk; zoo even §. 57. opgegeven, wordt ons meer duidelijk, wanneer wij de beteekenis der zinnebeelden overwegen, welke de Heiland heeft willen gebruiken.

Hij zelf zegt uitdrukkelijk van het brood, hetwelk Hij breekt, zijnen jongeren geeft, en hen gebied te eten: dit is mijn ligchaam. Insgelijks van den wijn: dit is mijn bloed. Uitdrukkingen, welker zin geen andere zijn kan, dan deze: dit is een teeken, of een zinnebeeld van mijn ligchaam en bloed. Immers, indien wij wilden stellen, dat hetgene Jesus toen deed eten en drinken, waarlijk zijn ligchaam en bloed zelf is geweest, of dat er zijn ligchaam mede is vergezeld geweest, dan zouden wij tegen het gewone spraakgebruik handelen, en tegen de waarheid der zaak. Het ligchaam toch van Jesus was toen nog niet verbroken, zijn bloed was nog niet vergoten. Wanneer dus de nog levende Jesus zeide, dit is mijn ligchaam enz., zoo konde niemand der aanwezenden dit anders, dan in den geregden zin verstaan.

Trou.

Trouwen, in dienzelfden zin konde men ook alleen opvatten, hetgene er de Heiland bijvoegde: dere drinkbeker is: het wil zeggen beteekent, het N. T. enz. Het blijkt dus, dat de Heiland gebroken brood en uitgeperst druivenvogt als teekenen heeft willen doen dienen, van zijn lichaam dat gebroken, en van zijn bloed, dat vergoten is: met een woord, van zijnen geweldigen dood.

Daarenboven heeft de Heiland, naar het getuigenis van Paulus en Lucas, van de drinkbeker, dien Hij zijnen jongeren overgaf, gezegd: dere drinkbeker beteekent het N. T., in, dat is, door mijn bloed bevestigd. Hij heeft dus in het Avondmaal een zinnebeeld willen geven van de genade weldaden, welke God ons, door de tusschenkomst van 's Heilands lijden en sterven, schenken wil.

Zoo ook zegt Paulus, 1 Cor. 10: 16, 17. dat het brood en de drinkbeker, welke wij gebruiken in het Avondmaal, de gemeenschap zij aan het lichaam en bloed van Christus, dat is, ons tot een zinnebeeld verstrekken van het deel, hetwelk wij hebben aan de vrucht van 's Heilands geweldigen dood.

Tot opheldering en bevestiging hiervan kan ook het gezegde des Heilands, in zijn gesprek met de joden, Joh. 6. dienen: hoewel Hij toch van het H. Avondmaal, dat toen nog niet was ingesteld, geen gewag maakt, zoo spreekt Hij evenwel van het eten zijns lichaams en het drinken zijnes bloeds, in eene zinnebeeldige taal, welke ons zijne zinnebeeldige handelwijze in het H. Avondmaal gemakkelijk doet verstaan. Hij sprak toen tot de joden, welke Hij wonderdadig met weinig brood verzadigd had, en welke nu op nieuws en bestendig zulk een wonder verlangden, zich beroepende op het hemelsch brood, het welke hunne voorouders, onder de bediening van Mozes, eener tijd lang genuttigd hadden in de woestijne. De Heiland antwoorde hun, dat hun thans een beter brood gegeven was, uit den hemel nedergedaald, en

Hij

Hij voegde er bij: ik ben het brood des levens, dat uit den hemel nederdaalt, opdat de mensch daar van ete en niet sterve. v. 35, 48, 50. Dit eten nu van Hem, verklaart Hij zelf, door tot Hem komen, en in Hem geloven, zeggende: die tot mij komt, zal geenzins hongeren, en die in mij gelooft, zal nimmermeer dorsten. v. 35. Hij wil dus zeggen, dat Hij de oorzaak en bewerker des eeuwigen levens zoude zijn, voor allen, die van Hem, tot hun heil gebruik maakten. Doch hoe, en door welk middel Hij dat zijn zoude, verklaart Hij nader, als Hij er bijvoegt: het brood dat ik geven zal, is mijn vleesch, hetwelk ik geven zal voor het leven der wereld. v. 51.; en vervolgens: ten zij dat Gij het vleesch des Zoons des menschen eet, en zijn bloed drinkt, zoo hebt Gij geen leven in U zelven; want mijn vleesch is waarlijk spijs en mijn bloed is waarlijk drank. v. 53, 55. Waarmede Hij dan te kennen geeft, dat Hij door zijn vleesch en bloed ten beste te geven, in eenen geweldigen dood, de oorzaak en bewerker des eeuwigen levens zijn zoude, voor allen, die van Hem in die betrekking milder gebruik maken. Vergelijken wij dan nu met deze zinnebeeldige taal, des Heilands zinnebeeldige handelwijze van brood te breken en het zelve ten eten te geven, met bijvoeging, dat dit het teeken was van zijn lichaam, 't welk verbroken werd voor velen, als mede van den drinkbeker toetereiken, met bevel om te drinken, en met bijvoeging, dat dit het teeken was van zijn bloed, hetwelk voor velen vergoten werd, dan is er niet aan te twijfelen, of de Heiland hebbe willen te kennen geven, dat Hij door zijnen dood de oorzaak zoud zijn van het leven, der genen, die geloving van Hem, in die betrekking milder gebruik maken.

§. 19.

Wijze van beteekenis.

Gelijk wij §. 6. de beteekenis des doops in het algemeen, en §. 7. nog bijzonder de wijze dier beteekenis overwogen, zoo behooren we ook thans, na §. 18. de beteekenis des Avondmaals te hebben beschouwd, nog bijzonder te zien, op welk

eene

eene wijze deze afgebeelde zaak worde beteekend.
Daartoe behooren wij weder te letten; voor eerst, op den insteller des Avondmaals; en ten anderen, op de Avondmaals gasten.

Daar Christus de insteller van het Avondmaal is, wordt hetzelve telkens op zijn gezag gevierd. Hij dus stelt, onder de teekenen van gebroken brood en uitgeperste wijn, aan de dischgenooten voor oogen, zijnen geweldigen dood, als het middel tot behoud van hun leven. Deze teekenen hun overgevende en aanbiedende, biedt Hij alle de vruchten van zijn lijden en sterven hun aan, en verzekert hun van alle de beloften des N. Verbonds. Beveelt Hij hun, dat brood te eten en dien wijn te drinken, Hij beveelt hun daar mede, zich op Hem, als op den bewerker hunner zaligheid te verlaten, van de zaligende vruchten zijns doods gebruik te maken, en met vertrouwen van God te verwagten, vergeving hunner zonden; en al dat tijdelijk en eeuwig heil, hetwelk hun in het Evangelie wordt toegezegd. Die nu met vertrouwen deze teekenen aanneemt, verkrijgen daardoor dan ook tevens de verzekering, dat zij reeds deel hebben, aan de vrucht van zijnen dood, en uit den dood in het leven zijn overgegaan. Eindelijk, daar Christus allen aan éénen disch ontvangt, verklaart Hij hun daardoor, dat zij allen deelgenooten zijn van hetzelfde goed, en verpligt hen daardoor tot broederlijke en zusterlijke liefde.

De Avondmaals gasten, komende op de nodiging en het bevel van Christus, toonen daardoor, dat zij Hem voor hunnen Heer en Zaligmaker erkennen. Wanneer zij de teekenen van 's Heilands dood aannemen, het brood eten en den wijn drinken, geven ze daarmede te kennen, dat ze den dood van Christus voor het eenig en genoegzaam redmiddel, hunnes levens erkennen, op Hem als hunnen algenoegzamen Zaligmaker vertrouwen, en een dankbaar gebruik maken van al het goed, hetwelke Hij voor hun verworven heeft. Wanneer zij uit den beker drinken, welke het teeken is des N. Verbonds, verklaren ze daardoor, datze hunne toestemming geven, en dus deszelfs beloften gaarn en blijmoedig

 dig aannemen, en zich wederkeerig met volvaardigheid verbinden, tot alle de pligten der Godzaligheid, welke voor God en menschen de opregtheid van hun geloof bewijzen. Eindelijk, terwijl ze allen aan éénen disch worden onthaald, eten van hetzelfde brood, en uit éénen beker drinken, zoo betuigen ze daardoor dat ze deelgenooten zijn van dezelfde heilgoederen, en verbinden zich tot onderlinge liefde.

§. 20.

Regte gesteldheid der Avondmaalsvierders.

Wanneer wij den aart en het oogmerk des Avondmaals nagaan, dan is het niet moeijelijk te ontdekken voor wie hetzelve zij ingesteld: namelijk voor zulken, die den Heer Jesus Christus, als den eenigen Zaligmaker en Heer, met belangneming voor zich zelven erkennen, en zoo wel met eenen godzaligen wandel, als met de betuiging van hunnen mond, willen belijden. Immers, het gebroken brood en de vergoten wijn kan alleen voor de zoodanigen het zinnebeeld zijn, van hunne gemeenschap aan het ligchaam en bloed van Christus. Daarbij kan niemand anders deze instelling betamend vieren, ter gedachtenisse van den dood des Heilands, als de oorzaak van zijn leven en zaligheid. Voorts zijn het ook alleen de zoodanigen, die hunne toestemming willen geven aan de voorwaarden des N. Verbonds, van hetwelke de drinkbeker uit welke men drinkt, het zinnebeeld is. Ja, wanneer iemand, zonder dat geloof en die belangneming, het Avondmaal des Heeren gebruikt, maakt hij de vertooning van eene gezindheid, welke hem vreemd is. Eindelijk, het zijn de zoodanigen alleen, die met den naam van broeders en zusters in den Heere, kunnen worden benoemd, en die leden zijn van dat ééne ligchaam, waarvan Christus het Hoofd is, en het welke door het eten van één brood wordt aangeduid.

Tegen deze meening, strijdt ook geenzins de handelwijze van den Zaligmaker of van den Apostel Paulus. Velen meenen wel, dat de Zaligmaker, den verrader Judas mede

mede tot het genot des H. Avondmaals hebbe toegelaten: hetgene ze opmaken uit het verband, waarin Lucas, h. 22: 15–38. de gebeurtenissen op den laatsten avond van Jesus leven, gebragt heeft. Doch die Evangelist is niet gewoon zoo naauwkeurig de tijdorde in acht te nemen; Hij geeft ook in dit gedeelte zijner Geschiedenis, onderscheiden bijzonderheden, zonder zamenhang, op: en geen wonder, daar hij zelf bij het gebeurde niet tegenwoordig is geweest. Wij kunnen dus, ten aanzien van de tijd-orde, veiliger afgaan op de berichten van Mattheus, h. 26: 23–30. met wien ook Markus overeenstemt, h. 14: 18–26., en vooral op die van Johannes, die deze omstandigheden voor een gedeelte zelf breedvoerig beschreven heeft, h. 13. Waaruit dan blijken zal, dat de Verrader wel de Paaschmaaltijd mede heeft gehouden, maar niet het H. Avondmaal. Wat den Apostel Paulus betreft, het is waar, dat Hij de Leden der Corinthische Gemeente, welke aan vele verkeerdheden, ook ten aanzien van de Avondmaals-viering, schuldig waren, niet verboden heeft, hetzelve bij te wonen; doch het is ook waar, dat Hij diezelfde Corinthers, beschouwde, als toch waarlijk geheel onderscheiden van de lieden dezer wereld, en als in den grond afgewasschen, geregtvaardigd en geheiligd in den naam des Heeren Jesus, en door den Geest onzes Gods; 1 Brief 6: 11., en dus als kinderen van God, die getuchtigd worden, opdat ze met de wereld niet zouden verloren gaan. h. 11: 32.

Het voorbeeld van Paulus leert ons dan veel meer, dat elk, die het avondmaal des Heeren wenscht te vieren, zich zelven behoort te beproeven, en wel zoo te beproeven, volgens de kragt des woords, hetwelk de Apostel gebruikt, dat hij zich zelven, na gedaan onderzoek en bevinding van verkeerdheid, zuivere van dat verkeerde, hetwelk nog zijn geloof en zijne Godzaligheid besmet en vervalscht. v. 28. Zelfs leert de Apostel, door het bestier aan de Corinthers gegeven, dat zij zich Gods ongenoegen hoogstwaardig maken, welke deze hei-

 heilige instelling vieren, op eene wijze, strijdig met het oogmerk van onzen Heer Jesus Christus.

§. 23.

Nut des Avondmaals.

De viering van het H. Avondmaal brengt een veelvuldig nut toe, zoo aan de Christenen in het gemeen, als bijzonder aan hun, die hetzelve betamend gebruiken.

Voor de Christenen in het algemeen is de Avondmaal viering nuttig, op meer dan eene wijze. Immers, hierdoor wordt de gedachtenis van den Heer Jesus Christus, en bijzonder aan zijn lijden en sterven, in de christelijke kerk bewaard. Verder, strekt de bewaring van de plegtigheid gedurende omtrent XVIII eeuwen, allen menschlievenden tot een geschiedkundig bewijs van de geschied-verhalen des N. T., aangaande den dood onzes Verlosser. Insgelijks kan de openbare viering des h. Avondmaals dienen tot opwekking van hoogachting voor deszelfs Instelter, bij zulken zelfs, die het nog niet mede vieren, wier verlangen daar naar ook door dit middel kan worden gaande gemaakt.

Doch vooral is het Avondmaal, naar des Heilands bedoeling, nuttig voor hun, die hetzelve betamend vieren. Immers, 1. is de gedachtenis aan den dood van Christus geschikt, om hunne harten te vervullen met droefheid over en afschrik van de zonden, bij de herdenking der zonden ten welker verzoening de Zaligmaker heeft moeten sterven. 2. Door de plegtige herhaling en bevestiging van de beloften des N. T., wordt hun vertrouwen gesterkt op God den Vader en den Heer Jesus Christus. 3. De herdenking van de genade des Heeren Jesus Chr., die zich zelven voor hun heeft overgegeven in den dood, en van de liefde des Vaders, die zijnen eigen Zoon niet gespaard heeft, is geschikt, om de harten der geloovigen

te

te sterken in gevoelens van eerbied, liefde en dankbaarheid jegens God en den Verlosser. 4. Door de viering van dit Avondmaal, verbinden zich de Christenen op het plegtigste, tot gehoorzaamheid van de bevelen van Christus, en tot verbetering van hart en wandel met Gods hulpe: daar ze, de verbonds-belofte aannemende, ook tevens in den verbonds-eisch bewilligen. 5. Door de gemeenschappelijke viering dezer feestmaaltijd, wordt de band der onderlinge broederlijke en zusterlijke liefde naauw toegehaald. 6. Het verkondigen van den dood des Heeren in het Avondmaal, is ook bijzonder geschikt tot bemoediging en vertroosting der Christenen, onder gevaren en rampen hun overkomende om de zaak van Christus en het Christendom, en dus tot bevordering van eene gezindheid en handelwijze overeenkomstig het voorbeeld van Christus, bijzonder blijkbaar, in het vrijmoedig en standvastig uitkomen voor Hem, zijne zaak en zijne vrienden; al ware er dan ook levensgevaar mede gemengd.

Aanhangsel

Over den staat der menschen na dit leven.

§. 1.

De Dood.

Dit aardsche leven eindigt met onzen dood, bij welken de dierlijke werkzaamheden des ligchaams ophouden en de ziel van hetzelve gescheiden wordt. Het ligchaam, indien het niet terstond door vuur verbrand, of tot voedsel door verscheurend gedierte verteerd wordt, gaat terstond tot gisting en ver-

ver-

verrotting over, en alle deezelfs deelen worden, vroeger of later ontbonden en gaan over, in gewassen en dieren, of worden met de lucht, het water en de aarde vermengd. De heilige Schrift drukt dit uit Gen. 3:19. door een wederkeeren tot stof, waar uit het ligchaam genomen is: eene eigenaartige uitdrukking, voral overeenkomende met hetgene plaats heeft, wanneer de lijken onder de aarde begraven worden. Het eindigen van dit leven in den dood is voor het denkend en gevoelend gedeelte van den mensch, of een zamp en straf, of een vrebaard en beloning, naar mate zijn aardsche leven geweest is en daar naar de staat van zaligheid of zampzaligheid in welken hij overgaat.

§. 2.

Zaligheid of zampzaligheid der ziel afgescheiden van het ligchaam.

Dat de ziel, afgescheiden van het ligchaam voortgaat te leven, en nimmer zal sterven, hebben we Hoofdstuk 3. Afdeeling 2. §. 3. gezien. Thans staat ons te overweegen, hoedanig de staat van zaligheid of zampzaligheid zijn zal, in welke derelve, terstond na den dood, overgaat.

Een aantal van deze onze uitzichten in het volgend leven, zouden wij zeer onzeker, zoo niet volkomen onkundig zijn; bijaldien niet eene Godlijke openbaring ons had voorgelicht. Wij moeten dus het onderwijs der H. Schriften, bijzonder des N. T., leergierig raadpleegen, derzelver onderscheiden uitspraken bedachtzaam vergelijken, en daaruit de slotsom opmaken, van de Godlijke ontdekking. Doch hier bij is naauwkeurige onderscheiding nodig, om niet aan de zielen der menschen toeteschrijven, hetgene maar aan ligchamen eigen is: als mede, om niet in het toekomende leven te verwachten, hetgene alleen in dit leven plaats kan hebben. Trouwens, de Heilige Schrijvers, hebben zich, in de beschrijving van den staat der zielen

na

na den dood, bedieud van uitdrukkingen en beelden, ontleend uit de ligchamelijke wereld en uit het tegenwoordige leven des menschen: en te regt, nademaal zoodanige voorstellingen geschikt zijn naar onze vatbaarheid in onzen tegenwoordigen toestand. Doch wij moeten, bij de verklaring derzelve, toezien, dat wij ons geene zinnelijke denkbeelden vormen van hetgene in de wereld der geesten plaats heeft, of in eenen eigentlijken zin opnemen, hetgene oneigenlijk en bij vergelijking gezegd is. Dit is vooral nodig, bij de verklaring van zulke gedeelten der H. Schrift, in welke wij stoute leerspreuken en dichterlijke beelden aantreffen, als mede toespelingen op volksbegrippen van oude tijden, huddanige vooral in de Openbaring van Johannes voorkomen, en voor een gedeelte ook in gelijkenissen van onzen Heer Jesus Christus.

Raadplegen wij dan in de eerste plaats de schriften des N. T., wij vinden er onderwijs aangaande den staat der zielen na den dood, zoo in de reden des Zaligmakers als in de geschriften der Apostelen.

In de reden des Zaligmakers komt ons in de eerste plaats voor, hetgene Hij zijne toehoorders leerde met de gelijkenis van den rijken wellustelingen en den armen Lazarus, onder beelden, welke naar de zinnelijke voorstelling van de tijden en naar het spraakgebruik der Joden geschikt waren. Geen denkbeeld toch hebbende van Geesten en derzelver staat of verblijf, stelde men zich zeker onderaardsch rijk voor, in hetwelk de gestorvenen terstond na hunnen dood nederdaalden, en hetwelk met den naam van Scheol in het Hebreeuwsch, met dien van Hades in het Grieksch benoemd wordt, en in onze Nederlandsche Vertaling gewoonlijk Helle verduitscht wordt, schoon ook het woord Helle gebezigd wordt, om de plaats en staat der Verdoemden, de Gehenna, aantedduiden. Beter ware het dus geweest, wanneer men de twee onderscheidene Hebreeuwsche en Griekische woorden, die geheel verschillende dingen aanduiden, ook met onderscheidene Nederduitsche

sche woorden had uitgedrukt, en de algemeene verzamelplaats van alle gestorvenen, goeden en kwaden, met den naam van doodenrijk, of afgrond had benoemd. In dezen afgrond nu stelde men zich voor eene tweederlei plaats: de ééne een plaats van rust en verkwikking voor alle Godvruchtige Israëliten, in welke de nakomelingen van Abraham, Isaäc en Jacob, met die vrome Voorvaders zich verlustigden en onthaald wierden op alles wat hun het ander leven kon veraangenamen; de andere, een plaats van smart en duldelooze pijniging, veroorzaakt door een onuitbluschelijk vuur, dat evenwel den lijder niet ver„teerde. Beide die plaatsen stelde men zich voor, als van elkander gescheiden door eene onoverkomelijke kloof, zoo dat de bewoners van de ééne en de andere oord wel malkanderen zien en hooren konden, maar de één tot den ander met geene mogelijkheid konde overgaan. In deze zinnebeeldige voorstelling lag voorzeker een schoon en gewigtig onderwijs, hetwelk zich de Zaligmaker ten nutte maakt, om den verschillenden toestand, straks na den dood van den rijken wellusteling en den armen La„zarus, voortestellen. De laatste wordt, straks na zijn verscheiden, door Engelen gedragen in Abrahams schoot, dat is, overgebragt naar de plaats der verkwikking, in welke hij, als een echt afstammeling van Abraham, nabij en met Hem, de zaligheden des beteren levens smaakt. De eerste integendeel ontwakende uit den Doodslaap, bevind zich in de plaats der pijniging, waar hij zich zijn vorig leven herin„nert; toen hij, als een regte Sadduceeuw, met zijne broederen aan geen volgend leven dacht of geloofde, en zich bedierf in spoorelooze genieting van weelde, welke hem zelfs ongevoelig maakte voor de armoede en het gebrek der lijdenden: en hij wenscht vergeefs in zijne ondragelijke pijn, ook de geringste verkwikking, de minste droppel waters voor zijne verzengde tong, welke men hem zelfs uit de woning der gelukzaligen, al wilde men ook, niet konde geven. Het is onder deze

beel„

beelden, dat de Zaligmaker ons gewigtige waarheden leert: voorerst, de staat van beloning voor den regtvaardigen, en van straf voor den godloozen begint terstond reeds na dit leven; ten anderen, de staat der gelukzaligen zal, onder anderen ook dit soorgt aangenaam hebben, dat ze, in het gezelschap der godvruchtigen van alle tijden; en bij zonder van die genen zijn zullen, op welke ze in dit leven eene naauwer betrekking hadden; de staat der boosdoeners zal allerakeligst zijn, daar ze zullen zijn afgescheiden van het gezelschap der godvruchtigen, verstoken van de genietingen, met welke ze zich in dit leven verlustigden, gefolterd door aanhoudende smarten, te vergeefs smachtende naar verzachting, zich herinnerende het genot der zonde, die hen ten verderve bragt, het verwijt lijdende van eigen schuld, de te voren verachte en misbandelde vromen ziende in het genot der zaligheid, en geen uitzicht hebbende op het einde van hunner jammerstaat.

In de geschriften der Apostelen vinden wij ook eenige wenken, aangaande den staat der zielen terstond na den dood. Zoo leert ons Paulus, in den tweeden brief aan de Corinthers, h. 5: 1-9. dat Hij met zijnen dood in de Hemelsche woonstede hoopte overtegaan, en bij zijnen Heer Christus intewonen: terwijl de wijze waarop Hij van deze zijne verhuizing schrijft v. 10., duidelijk toont, dat allen, die het goede gedaan hebben, overeenkomstig den wil des Heeren, deelen zullen in dezelfde zaligheid. Zoo ook geeft Hij Filipp. 1: 20-24. te kennen, dat Hij het sterven der Christenen als een winst voor hun aanmerkt, nademaal ze, van het tijdstip hunner scheiding uit het ligchaam af, met Christus zullen zijn. Zoo ook kan men uit Hebr. 12: 22, 23. verg. met h. 33: 24, 40. opmaken, dat Christenen na hunnen dood met de heilige Engelen eene en dezelfde Maatschappij uitmaken: en uit

h. 8: 14. dat ze door den dienst der Engelen, tot het genot der zaligheid worden opgeleid. Verg. Hoofdst. 1. Afd. 2. 8. 4. Eindelijk bevaelt een Gemelsteen den Apostel Johannes, Openb. 14: 13. te schrijven: zalig zijn de Doden die in den Heere sterven, van nu aan: en hoofdst. 6: 9, 10. komen de zielen der genen, die om de zaak van den Godsdienst hun leven hebben gelaten, voor, als verwachtende het Goddelijk vonnis tot hunne vrijspraak, en tot veroordeeling van hunne vervolgers.

Raadplegen we, in de tweede plaats, met ons, aangaande ditzelfde onderwerp, in het O. T. geleerd wordt, wij vinden er wel niet zulke duidelijke aanwijzingen, doch het ontbreekt evenwel ook geenzins aan vrij duidelijke bewijzen, voor de hope eens voortdurenden en beteren levens, welke de Godvruchtigen onder de oude Huishouding gehad hebben. De Apostel leert ons Hebr. 11., bijzonder vs. 4-6, 9, 10, 13-16, 26, 35, dat zij geloofd hebben en gestorven zijn, in de verwachting eenes beteren levens. Tot bevestiging van zodanige verwachting, konde ook de opneming van Henoch, (Gen. 5: 24. Verg. met Hebr. 11: 9.) en Elias (2 Kon. 2: 1-12. Verg. met Matth. 17: 3, 4.) zeer veel toebrengen. Bijzonder is ook de wensch van Bileam: mijne ziele sterve den dood des oprechten, en mijn uiterste zij gelijk het zijne, Num. 23: 19. ten bewijze, dat hij zich van een verschillend lot der vromen en godloozen na den dood verzekerd hield. Zelfs de spreekwijzen, met welke het sterven, in de oudste gedenkschriften des bijbels, wordt uitgedrukt, geven te kennen, dat men aan een voortduurend leven in gemeenschap met de vroeger gestorvenen niet twijfelde: men noemde het toch: een verzameld worden, of heengaan tot die van zijn volk, en tot zijne vaderen, een ontslapen met zijne vaderen, een nederdalen in den afgrond (in den Scheol, door de omen het graf verstaad). In de wetten van Moses

zijn

zijn er vooral drie, in dit opzicht merkwaardig, dewijl
dezelve kwalijk kunnen verklaard worden, ten zij men on-
derstelde, dat de menschen van dien tijd kennis hebben ge-
had aan een leven na den dood. De eerste, Deut. 18: 11.
verbiedt het raadplegen van de dooden. De tweede, het
onmatig beweenen van en treuren over de afgestorvenen,
terwijl de Israeliten kinderen van God waren en een Gode
gewijd volk. Deut. 14: 2. Verg. met 1 Thess. 4: 13. De
derde spreekt den godlijken vloek uit over misda-
digers, welke opgehangen waren. Deut. 21: 22, 23. Verg.
met Gal. 3: 13. Ook behoort men wel in aanmerking
te nemen, dat bij Mozes wetten gewegd waren de be-
loften des levens, welke beloften van een voortdurend le-
ven moeten verstaan worden, zoo dikwijls ze, niet aan
het geheele Volk, maar aan bijzondere personen gedaan
worden, en zonder dat er van een beständig leven in
Canaän melding wordt gemaakt. Dit blijkt duidelijk
uit Deut. 30: 6, 19, 20. Verg. met het gezegde des Zalig-
makers aan den Wetgeleerden, Luc. 10: 25-28. als me-
de uit Lev. 18: 5. verg. met Paulus leer, Rom. 10: 5.
Gal. 3: 12. Eindelijk David had buiten twijfel de hope
eens beteren levens na den dood, Ps. 16: 8-11. gelijk ons
door de rede van Petrus, Hand. 2: 25-31. bevestigd wordt.

Wanneer wij nu alles zamentrekken, wat wij, uit ver-
gelijking van de aangehaalde plaatzen des O. T. kunnen op-
maken, dan zal het bidenwijze der H. Schrift, aangaande den
staat der zielen na den dood, voorzaakelijk op het volgende
neerkomen. 1. Zij allen gaan voort te leven, te denken, te
gewelen, zich hun leven op aarde te herinneren; zij ver-
keeren in eenen staat van genoegen of van smart, welke over-
eenkomstig is met het goede en kwade, hetwelk ze in dit
leven hebben gedaan. In zoverre dan kan men het lot der
gestorvenen aanmerken, als herstord na den dood zeeds be-
slist, overeenkomstig hetgene de Apostel zegt: het is den
mensch geest éénmaal te sterven, en daarna het oordeel.

Hebr.

Hebr. 9: 27. 2. Zij, die godvruchtig geleefd, en in het geloof volhard hebben tot aan hunnen dood, gaan terstond na hun sterven over, in eenen staat van gelukzaligheid, bevrijd van moeite en verdriet, genietende de belooning hunner weldadigheid, in het gezelschap van Christus en der heilige Engelen: in welken staat zij, wel verre van ledig en werkeloos te zijn, zich bezig houden met hetgene dient tot eer van God en hunnen Verlosser; terwijl ze tevens blijven denken aan de belangen der Gemeente op aarde, en verlangend uitzien, naar het tijdstip, op welkeik eene regtvaardige vergelding van goed en kwaad plaats zal hebben. 3. Daarentegen gaan zij, die in dit leven Gods goedertierenheid en lankmoedigheid hebben misbruikt tot aan hunner dood toe, met denzelven over in eenen staat van jammer en ellende, in welken zij, afgescheiden van het gezelschap der vromen, verstoken van het genot der zinnelijke dingen, aan welke zij verslaafd waren, gefolterd worden door aanhoudende smarten, tegen welke zij vruchteloos hulp en troost zoeken: terwijl ze zich hun vorig leven herinneren als de oorzaak van hunne tegenwoordige ellende, en bewusthed hebben van de zaligheid der godvruchtigen.

Zoo is dan de staat der zielen, terstond na de scheiding van het ligchaam, reeds zalig of zampzalig. Evenwel is het waarschijnlijk, dat die zaligheid of zampzaligheid nog aanmerkelijk zal vermeerderd worden, na de herstelling der ligchamen, gelijk bij de behandeling van §. 7 en 8. nader blijken zal.

§. 3.

De laatste komst van Christus.

De tegenwoordige inrigting der aardsche huishouding en de toestand des menschdoms, welke nu nog plaats heeft, zal eenmaal een einde nemen, bij de laatste

komst

komst of wederkomst van Christus. Dan zullen de bewoners dezer aarde niet meer sterven: en zij, die gestorven zijn, zullen nieuwe lichamen ontvangen. Ten gelijken tijde zal er eene nieuwe inrigting van het lot des menschdoms plaats hebben, hoogzalig voor de vromen, zamprzalig voor de godlozen. En deze groote omwending van zaken zal gewrogt worden door Christus, wiens magt en gezag, uit dien hoofde, in de heilige Schriften gezwend wordt, en met wiens dag, toekomst, en wederkomst, de vromen getroost, de godlozen bedreigd worden.

Doch het is nodig tot verstand van deze voorspelling, dat wij met opmerken, wat ik naar den stijl der heilige Schriften, met de genoemde uitdrukkingen bedoeld zij. Indien wij toch, de verschillende plaatzen des N. T. met elkander vergelijken, in welke van den dag, de toekomst en de wederkomst van Christus gewaagd wordt, dan is het blijkbaar, dat men niet aan eenen enkelden dag, of aan een kort tijdstip te denken hebbe, maar aan een langer tijdperk; aan eenen voorloopenden langen tijd, welke einde en afloop zomtijds bij uitnemendheid zoo genoemd wordt.

Om de reden deezer benaming van den grond opteha-len, moeten wij met de Schriften des O. T. beginnen, welker spreektrant in die des N. T. gevolgd is. Nu wordt God dikwijls in het O. T. gezegd te komen, wanneer Hij zijne hoog bewind aan de menschen op eene beslissende wijze kenbaar maakt, tot beloning van zijne vereerders en tot straf van zijne verachters. Zoo spreekt de Dichter, Ps. 96: 13. en 98: 9. De Heer komt, Hij komt om de aarde te regten. Insgelijks Jesaias h. 35: 4. Uwieder God zal ter wrake komen, de vergeldinge Gods: Hij zal komen en Uwieden verlossen. h. 66: 15, 16. De Heere zal met vuur komen — want met vuur — zal de Heere in het regt treden met alle vleesch.

Zoo

Zoo ook Habakuk, h. 2:3. De Heere zal gewisselijk komen: Hij zal niet achterblijven. Eindelijk Maleachi, h. 4:6. waar van den Voorloper des Messias voorspeld wordt: Hij zal het hart der Vaderen tot de kinderen wederbrengen, en het hart der kinderen tot hunne Vaderen; op dat ik (de Heere) niet kome, en de aarde met den ban sla. De tijd nu, op welken God op zoodanigen wijze, zij opperbewind bekoont, tot beloning en straf, wordt in dieselfde Schriften des O. T. de dag des Heeren genoemd. Zoo vinden wij het bij Jesaias Hoofdst. 2:12. De dag des Heeren der Heirscharen zal zijn tegen alle hoovardigen en hoogen. h. 13:6. De dag des Heeren is nabij: Hij komt als eene verwoesting van den Almagtigen; als mede v. 9. Bij Ezechiel, h. 30:3. De dag is nabij; ja de dag des Heeren is nabij. Joël 1:15. Ach dien dag! want de dag des Heeren is nabij. Verg. h. 2:1, 11, 3. 3:14. Bij Amos, h. 5:18. Wee dien, die des Heeren dag begeeren! Waartoe zal Ulieden de dag des Heeren zijn? Verg. vs. 20. Bij Sefanja, h. 1:7, 14. De dag des Heeren is nabij: Eindelijk bij Maleachi, h. 4:5. Ik zende Ulieden den Profeet Elias, eer dat die groote en vreeslijke dag des Heeren komen zal.

Hetgene dan in het O. T. gewoonlijk van God gezegd wordt, datzelfde wordt dikwijls in het N. T. gezegd van onzen Heer Jezus Christus, den van God verordenden Koning en Regter, die reeds aan Daniël, h. 7:13. was voorgesteld, als eenes menschen Zoon, dien de eeuwige het bewind opdroeg. Wordt er dan gesproken, van het gezach en bewind, hetwelk deze, van God verordende Heer en Regter staat uitteoefenen, tot beschermingen, redding en beloning van zijne getrouwe onderdanen, en tot bedreiging, beschamingen en straf van hardnekkige tegenstreevers, dan wordt dit dikwijls als een komen, eene toekomst

van

van Christus, den beloofden menschenzoon voorgesteld: en deze komst wordt als eene wederkomst voorgedragen, omdat Hij reeds eens zich op aarde aan de menschen vertoond heeft als den gezonden Zoon des Vaders, den Redder des menschdoms, dien de Vader alle dingen in handen heeft gegeven, om zondaren te behouden. Verg. Joh. 17: 2. Ingevolge hiervan wordt de tijd, op welken onze Heiland komt, dat is, zijn gezach en magt zoodanig openbaard, genoemd de dag van onzen Heer Jesus Christus, of van den Zoon des menschen; eene enkelde keer in het meervoud zijne dagen. Zoo spreekt Hij er zelf van Luc. 17: 24, 26. Zoo doet het Petrus 2 brief 3: 10. verg. met vs. 12. Vooral is dit zeer gemeenzaam in de brieven van den Apostel Paulus. Verg. 1 Cor. 1: 8. 5: 5. 2 Cor. 1: 14. Fil. 1: 6, 10. 2: 16. 1 Thess. 5: 2. 2 Thess. 2: 2. Zoo had dan de komst en wederkomst van Christus reeds plaats, korte dagen na zijne hemelvaart, wanneer Hij, door de luisterrijke bewijzen zijner weldadige magt, op het eerst volgend Pinkster-feest, toonde, tot beschaming en veroordeeling van zijne vijanden en van hunnen Oversten, den Duivel, en tot bemoediging en handhaving zijner Vrienden, dat Hij waarlijk was de Zoon van God, de door Daniël beloofde menschen-Zoon of Messias. Hierop doelde de Zaligmaker, wanneer Hij aan zijne discipelen verzekerde: Voorwaar zeg ik U, daar zijn sommige van die hier staan, dewelke den dood niet smaken zullen, tot dat zij den Zoon des menschen zullen zien komen in zijn koningrijk. Matth. 16: 28. Insgelijks in zijn antwoord op de beweering van den Hoogenpriester Caiafas in den Joodschen raad: ik zeg Ulieden, van nu aan zult Gij zien den Zoon des menschen, zittende ter regterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des Hemels. Matth. 26: 64. Ook hierop doelden de twee Engelen, welke gezonden werden, ter bemoediging van de Apostelen, op het oogenblik van 's Heilands

he-

hemelvaart, met hun zeggen: deze Jezus, die van U opgenomen is in den hemel, zal alzoo komen, gelijkerwijs Gij Hem naar den hemel hebt zien henenvaren. Hand. 1:11. Zoo had de komst en wederkomst van Christus plaats, wanneer Hij zijn Joog bevrijd, tot straf van zijne kardnekkige joodsche vijanden, bedoonde, in de verwesting van de Stad Jeruzalem en van den Tempel, welke meer een hol van moordenaren, dan een huis des gebeds geworden was. Hierop doelde de Verlosser, wanneer Hij zijne jongeren waarschuwde, om zich van Jeruzalem te verwijderen op de aanradering van het leger der overwinnaren, uit hoofde van het verrassende dier geduchte gebeurenis: want, zegt Hij, gelijk de bliksem uitgaat van het oosten, en schijnt tot het westen, alzoo zal ook de toekomst van den Zoon des menschen zijn. Matth. 24:27. En hierop doelde insgelijks de Apostel, wanneer Hij aan de Hebreeuwsche Christenen schreef: nog een zeer weinig tijds, en Hij die te komen staat, zal komen en niet vertoeven. Hebr. 10:37. Zoo heeft de komst van Christus tot zijne opzegte vereerders dagelijks plaats, in zoo verre Hij van tijd tot tijd sommigen van hun uit de moeielijkheden van het aardsche leven door eenen zaligen dood redt; als mede, tot zijne verfoeiders, wanneer Hij hen uit een leven, waarin zij hunne zaligheid stelden, overbrengt in den staat der zegtonardige vergelding. Hierop doelde de Heiland, in zijne gesprekken met zijne vrienden, 's avonds voor zijnen dood: Wanneer ik henen zal gegaan zijn, en U plaats zal bereid hebben, zoo komen ik weder, en zal U tot mij nemen, opdat Gij ook zijn moogt daar ik ben. Ik zal U geen weezen laten; ik komen [weder] tot U. Joh. 14:3, 18. Verg. v. 28. Deze zelfde wederkomst bedoelde Johannes, schrijvende: kinderkens! blijft in Hem! opdat, wanneer Hij zal geöpenbaard zijn, wij vrijmoedigheid hebben, en wij van Hem niet beschaamd gemaakt worden in zijne toekomst. 1 brief 2:28. Insgelijks Paulus, wanneer

neer Hij aan Timotheus schreef: ik beveel U, dat Gij dit gebod houdt onbevlekt, onberispelijk, tot op de verschijning onzes Heeren Jezus Christus. 1 brief 6: 14. als mede in zijn schrijven aan Titus, wegens de verwachting der verschijning der heerlijkheid des grooten Gods en onzes Zaligmakers Jezus Christus. h. 2: 13. Zoo zal eindelijk de komst en wederkomst van Christus plaats hebben op de luisterrijkste wijze, wanneer Hij éénmaal, als de Koning en Regter des menschdoms, een einde zal maken aan de tegenwoordige inrichting dezer aardsche huishouding, en allen die ooit zullen geleefd hebben en dan nog leven zullen, Hem als dien Heer en Regter erkennen zullen, door wiens bestelling en beslissing de vroomen zalig, de godloozen rampzalig worden. Van deze komst sprak de Heiland menigmaal. De Zoon des menschen, zeide Hij, zal komen in de heerlijkheid zijns Vaders met zijne Engelen: en als dan zal Hij een iegelijk vergelden naar zijn doen. Matth. 16: 27. Van deze komst sprak Hij, als Hij zeide: het teeken van den Zoon des menschen zal aan den hemel verschijnen; dan zullen alle de geslachten der aarde weenen, en zullen den Zoon des menschen zien komende op de wolken des hemels met groote kracht en heerlijkheid. Gelijk de dagen van Noäch waren, zoo zal ook zijn de toekomst van den Zoon des menschen. h. 24: 30; 37. verg. v. 29 – 46. Wanneer de Zoon des menschen komen zal in zijne heerlijkheid, en alle de heilige Engelen met Hem, dan zal Hij zitten op den throon zijner heerlijkheid, en voor Hem zullen alle de Volken vergaderd worden. Hoofd. 25: 31. Ook bedoelde Hij deze tijd, wanneer Hij vroeg: zal de Zoon des menschen, als Hij komt, ook geloof op de aarde vinden? (geloof namelijk, dat zijne komst zoo haast op handen zij.) Luc. 18: 8. Ook op deze komst doelde het antwoord, dat de Heiland na zijne opstanding aan Petrus gaf, betreffende Johannes: indien ik

ik wil dat hij blijve tot dat ik kome, wat gaat het U aan? waaruit, onder de leerlingen des Heilands, de meening ontstond, dat Johannes niet sterven zoude. Joh. 21: 22, 23. Veel spreken ook de Apostelen van deze Komst hunnes Heeren. Paulus schreef er van aan de Corinthiers 1 br. 4:5. oordeelt niets voor den tijd, tot dat de Heer zal gekomen zijn, welke ook in het licht zal brengen, 't gene in de duisternis verborgen is, en openbaren de raadslagen des harten; en als dan zal een iegelijk lof hebben van God. Vergel. ook h. 11: 26. 15: 23. Bijzonder veel schreef Hij er van aan in zijne twee brieven aan de Gemeente te Thessalonika: zie 1 br. 3: 13. 4: 15–17. 5: 2–4. 2 br. 1: 7–10. 2: 1–12. Insgelijks in zijnen tweeden brief aan Timotheus, h. 4: 1. Ik betuige voor God en den Heer Jesus Christus, die de levenden en doden oordeelen zal in zijne verschijning en in zijn koninkrijk. ook v. 8. mij is weggelegd de kroone der regtvaardigheid, welke mij de Heer, de regtvaardige Regter in dien dag geven zal: en niet alleen mij, maar ook allen, die zijne verschijning liefgehad hebben. De Apostel Petrus spreekt in zijnen tweeden brief ook meermalen van denzelven. Wij zijn, betuigt Hij, h. 1: 16. geen konstelijk verdichte fabelen nagevolgd, als wij U bekend gemaakt hebben de kracht en toekomst onzes Heeren Jesus Christus. Hij betuigde dit tegen die spotters, welke zeiden: Waar is de belofte zijner toekomst? h. 3: 4. doch welken Hij onder anderen antwoordde, met te zeggen: de dag des Heeren zal komen als een dief in den nacht, in welken de Hemelen met een gedruisch zullen voorbijgaan, en de Elementen branden zullen en vergaan, en de aarde en de werken die daarin zijn zullen verbranden. v. 10. Dikwijls

ook

ook vinden we van deze toekomst des Heeren, in de Openbaring van Johannes gewaagt. In de Inleiding des Boeks is het zeeds: Ziet Hij komt met de wolken, en alle oogen zal Hem zien, ook degene die Hem doorstoken hebben: en alle geslachten der aarde zullen over Hem rouw bedrijven. H. 1: 7. En in het slot des Boeks is het: Ziet ik kome spoedelijk: en mijn loon is met mij, om een iegelijk te vergelden, gelijk zijn werk zal zijn. h. 22: 12. vergl. vs. 17, 20.

Uit alle deze aangehaalde plaatsen blijkt het dan, dat de komst en wederkomst van Christus, dat is, de luisterrijke betooning van zijn gezach als Heer en Regeer des menschdoms, op onderscheidene en van elkander verre verwijderde tijden plaats gehad heeft, nog dagelijks plaats heeft, en voortaan plaats hebben zal. Alhoewij, die de kortheid of langheid van den tijd berekenen naar den duur van ons menschelijk leven, vinden het tijdperk lang, hetwelk nu reeds verlopen is, zints de Heiland de belofte gedaan heeft van zijne wederkomst. Met dat al is de beloofde zaak slechts één, en alle de bijzonderheden, welke zoo even aangehaald zijn, maken met elkander een geheel uit, in de zegeering des menschdoms, door onzen Heer Jezus Christus: eene zegeering, welke Hij aanvaardde straks na zijne hemelvaart, welke Hij voor het eerst aan de wereld kenbaar maakte op den doorluchtigen Pinksterdag, welke Hij voortgaat uitteevoeren door alle tijden heen, van welke Hij zomtijds bijzonder kenbare proeven geeft, die voor elken stervenden beslissende is voor de eeuwigheid, en welke bovenal luisterrijk zal betoond en voleindigd worden, op het tijdstip der laatste beslissing over het lot van alle gestorvenen en levenden. Het gene dus zoo naauw met elkander verbonden is,

heeft

heeft de Zaligmaker ook met een wijs opzet aan zijne jongeren in zulk een naauw verband voorgesteld, dat zij het lange tijdsverloop, gedurende hetwelke deze dingen zouden voorvallen, niet merken konden. Wij vinden hiervan een blijk in het gezegde des Heilands, Matth. 16: 27, 28. Daar toch spreekt Hij, in eenen adem, eerst van zijne komst ten algemeenen gerichte, en dan van eene komst tot invoering van het christendom in de wereld. Van de eerste zegt Hij vs. 27. de Zoon des menschen zal komen in de heerlijkheid zijns Vaders met zijne Engelen; en als dan zal Hij een iegelijk vergelden naar zijn doen. Van de laatste spreekt Hij dus, vs. 28. Voorwaar zeg ik U, daar zijn sommigen van die hier staan, dewelke den dood niet smaken zullen, tot dat zij den Zoon des menschen zullen hebben zien komen in zijn koningrijk. Eene dergelijke zamenvoeging treft men aan in het gesprek des Heilands met zijne leerlingen, in de laatste dagen zijns levens, Matth. 24. Marc. 13. en Luc. 21. Trouwens zoodanige manier van voorstelling was zeer geschikt naar de toenmalige verwachtingen der Joden. Men zag toch dat groote beloofde tijdperk van des Messias regeering, als haast aanstaande te gemoet: en men konde niet weten, dat er, met de groote gebeurtenissen aan de volmaking van deze regeering eigen, eenige eeuwen verlopen zouden. Hetgene in de zaak een was, stelde men zich dus ook voor, als een in tijd. En verwachtte, dat wel haast de Messias zijn rijk aanvaarden, wel dra zijne Vijanden te onder brengen en zijne onderdanen zaligmaken zoude. Diergelijke voorstellingen schijnen zich ook de Apostelen gemaakt te hebben, toen zij, naar Matth. 24: 3. den Heiland de verwoesting van den Jeruzalemschen tempel hadden hooren voorspellen,

en

en Hem vroegen: Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn? en welk zal het teeken zijn van Uwe toekomst en van de voleinding der wereld? Dan, op zoodanige vragen ontvingen zij zelfs geen antwoord, hetwelk hun met het aanstaande tijdsverloop bekend maakte. De Heiland beantwoorde de vraag, onder anderen, op deze wijze: Van dien dag en die ure weet niemand; noch de Engelen die in den hemel zijn; noch de Zoon; maar alleen de Vader. Marc. 13: 32. Hij namelijk, schoon als de Zoon van God, des Vaders vertrouweling en afgezant tot de menschen, had, op dien tijd nog geene openbaring ontvangen, om aan de menschen medetedeelen, van het tijdstip, waarop die groote dingen gebeuren zouden. En hetgeen Hij daarvan ook wist, mogt Hij zelf nog, gedurende zijn verblijf op aarde, aan hun niet mededeelen. Toen zij Hem, kort voor zijne hemelvaart, vroegen: Heer! zult Gij in dezen tijd aan Israël het koningrijk weder oprigten? antwoordt Hij hun: het komt u niet toe, te weten de tijden en de gelegenheden, die de Vader in zijne eigene magt gesteld heeft. Hand. 1: 6, 7. In deze zijne handelwijze past het ons zijn wijs beleid te eerbiedigen. Heer door toch heeft Hij voor hun de gedachte van zijn afwezen dragelijk gemaakt en tevens het geloof en de godsvrucht, zoo van hun, als van de Christenen in latere tijden geoeffend. Intusschen heeft deze handelwijze des Heilands veroorzaakt, dat zijne Apostelen eenen tijd lang niet geweten hebben, of hun Heer nog gedurende hun leven al of niet wederkomen zoude. Dit toch blijkt uit onderscheiden gezegden, vooral in Paulus eerste brieven; schoon daaruit geenzins volgt, dat de Apostelen in dit stuk gedwaald, veel minder, dat zij dit dwaalbegrip voor een Godlijk onderwijs gehouden, en het als zoodanig aan de Gemeenten medegedeeld hebben.

Heb-

Hebben dus de Apostelen den juisten tijd van 's Heilands wederkomst niet geweten, zoo is het geen wonder dat wij daarvan onkundig gelaten worden, en het zonde eene vruchteloze moeite zijn, daaromtrent iets meer te bepalen, dan wij uit de Schriften des N. T. kunnen te weten komen. Zoo veel kunnen wij met goed beschied zeggen, dat er, voor dat tijdstip, nog veel op aarde gebeuren moet, waarvan wij in onzen leeftijd slechts beginselen zien. De Zaligmaker toch heeft gezegd, dat het einde dezer aardsche huishouding eerst komen zal, na dat het Evangelie des Koninkrijks in de geheele wereld gepredikt zal zijn, tot een getuigenis voor alle volken. Matth. 24: 14. Apostel Paulus schrijft Rom. 11: 25-32. dat de verharding voor een deel over Israël gekomen is, tot dat de volheid der Heidenen zal ingegaan zijn, en dat alzoo geheel Israël zalig zal worden. En de oude Profeten, bijzonder Jesaias, hebben voorspeld, dat de Evangelie-prediking over den geheelen aardbodem zal worden verbreid, en dat Christus uit alle Volken zijne eerbiedigers hebben zal. Verg. Jes. 11: 1-10. 42: 1-7. 45: 22-24. 49: 6. 55, 62. Wanneer men, uit het gene gebeurd is tot het gene gebeuren zal, een wettig gevolg konde trekken, dan zonde men zeggen, tot zoo groote veranderingen, tot zoo heerlijke uitkomsten, worden nog veel meer eeuwen vereischt, dan er zints de eerste komst van Christus in het vleesch verloopen zijn. Doch de toekomst is voor ons door Goddelijke wijsheid met een dik gordijn bedekt. De gangen der Voorzienigheid zijn onnagaanbaar. Ook hier geldt, bij den Heere is een dag als duizend jaar, en duizend jaar als een dag. Het is dus onze zaak, naar het bevel van Christus, te waken, ~~Matth.~~ Marc. 13: 35-37. Openb. 2: 3. ten einde wij niet onder diegenen behooren, welke Hij ons Matth. 24: 10-12, 39. Luc. 18: 8. 21: 35. heeft voorgesteld onder de gelijkenis van dwaze maagden, die bij de aankomst des Bruidegoms onbereid waren; als ontrouwe dienst-

bo-

boden, die door de thuiskomst van hunnen Heer verrast werden; als vermetele landlieden, die door de afwezigheid van hunnen landheer, op hunne verpligting geen acht gaven; en als onregtvaardige onderdanen, die wegens het uitstel der straf van hunnen Koning te stouter werden, in het plagen en verdrukken van anderen:

§. 3.

Herstelling der ligchamen.

Onze Heer Jesus Christus zal zijne oppermagt over alle menschen eenmaal luisterrijk openbaren, door de herstelling der ligchamen van allen die gestorven zijn, en door eene verandering der ligchamen van hen, welke op het tijdstip zijner laatste verschijning nog op aarde leven zullen. Hiervan worden wij verzekerd door het getuigenis der heilige Schrift, bijzonder door dat van Christus zelve en zijne Apostelen.

Raadplegen we dan, in de eerste plaats, het getuigenis van onzen Heer, wij vinden Joh. 5: 21—29. een gewigtig onderwijs aan de Joden gegeven. Daar toch verzekert Hij onder anderen: gelijk de Vader de dooden opwekt en levendig maakt, alzoo maakt ook de Zoon levendig die Hij wil. De ure komt, wanneer de dooden zullen hooren de stem van Gods Zoon, en die ze gehoord hebben zullen leven. Want gelijk de Vader het leven heeft in zich zelven, zoo heeft Hij ook den Zoon gegeven het leven te hebben in zich zelven. De ure komt, in welke alle, die in de graven zijn, zijne stem zullen hooren en zullen uitgaan: die het goede gedaan hebben tot de opstanding des levens; en die het kwade gedaan hebben tot de opstanding der verdoemenis. Voorts verzekerde Hij, H. 6: 39, 40. 44, 54.

dat

dat het de wil des Vaders was die Hem gezonden had, dat een iegelijk die Hem de Vader gegeven had, die Hem aanschouwde, tot Hem kwam, in Hem geloofde, zijn Vleesch at en zijn bloed dronk, niet verloren ginge, maar dat Hij, Gods Zoon hem opwekke ten uitersten dage, om het eeuwige leven te hebben. Aan zijne jongeren beloofde Hij Luc. 14:14. dat hun de werken der liefde vergolden zouden worden in de opstanding der regtvaardigen. Deze gezegden zijn duidelijk en stellig: en het is maar schijnlijk, dat de Farizeeuwsche Sekte onder de Joden in de dagen van den Messias ook reeds zoodanig eene opstanding der dooden verwachtte. Men meene evenwel niet, dat de Heiland zich slechts in dit zijn onderwijs naar hunne valsche verwachtingen hebbe geschikt! Het tegendeel immers blijkt uit zijne nederlegging van de Saddúceeuwen, die van een tegengesteld gevoelen, en over dit stuk met de Farizeeuwen in twist waren. Wanneer toch, volgens Luc. 20: 27–38. zommige van de Saddúceeuwen Hem eene, in hun oog moeielijke vraag voorhielden, welke eene groote zwarigheid tegen de leer der opstanding behelsde, welke de Farizeeuwen niet konden beantwoorden, wegens hunne ongerijmde zinnelijke denkbeelden van het volgende leven, zoo verklaarde de Heiland uitdrukkelijk hunne tegengestelde meening en hunne geopperde tegenwerping voor eene dwaling, ontstaande uit hun bekrompen begrip aangaande Gods almacht, en uit hunne onkunde van de leer des O. T.: en Hij straft die leer op eene wijze, welke levens de ongerijmde en

den

den Sadduceeuwen spottende gevoelens der Farizeeuwen, aangaande den aart des volgenden levens, tegenspraak.

Raadplegen wij, in de tweede plaats, de leer der Apostelen; wij vinden ook in dit opzicht, dat dezelve met die van hunnen Meester overeenkomt. Immers, schoon de Sadduceeuwsche partij het hun kwalijk nam, zij verkondigden van eersten af aan, met de opstanding van Christus uit den dood, het leerstuk eene aanstaande verrijzenis. Verg. Hand. 4: 2. 23: 6-8. 24: 14, 15, 21. Zoo deed Paulus insgelijks te Athenen, schoon Hij daarom door Epicureische en Stoische Wijsgeeren werdt bespot. Hand. 17: 18, 31, 32. Weshalven Hij dan ook voor Agrippa en Festus verklaarde: hulpe van God verkregen hebbende, sta ik tot op deezen dag, betuigende beide aan klein en groot, dat de Christus lijden moest, en dat Hij de eerste uit de opstanding der dooden zijnde, een licht zoude verkondigen deezen Volke en den Heidenen. Hand. 26: 23. Trouwens de Apostel rekende dit leerstuk onder de eerste beginselen der Christelijke geloofs-leer. Heb. 6: 2. Weshalven Hij meermalen van hetzelve in zijne brieven spreekt tot onderwijzing, vermaning, waarschuwing en bemoediging. Zoo schrijft Hij aan de Romeinsche Christenen, Hoofd. 8: 11. Indien de Geest desgenen, die Jezus uit den dooden opgewekt heeft, in U woont, zoo zal Hij, die Christus uit den dooden opgewekt heeft, ook uwe sterfelijke ligchamen levendig maken, door zijnen Geest, die in U woont. Aan de Corinthers, 1 br. 6: 14. God heeft den Heere opgewekt, en zal ons opwekken door zijne kracht. Insgelijks 2e br. 4: 14. Wij weten, dat Hij, die den Heer Jezus opgewekt heeft, ook ons door Jezus zal opwekken. Aan de Filippiers schrijft Hij, Hoofd. 3: 20, 21. Wij verwachten uit den hemel den Zaligmaker, den Heer Jezus Christus, die ons vernedered ligchaam veranderen zal, opdat hetzelve gelijkvormig worden aan zijn heerlijk ligchaam.

Aan

 Aan die van Thessalonika ontvouwde Hij bijzonder het woord des Heeren zoo als Hij stellig betuigde i brief 4:13-16. volgens hetwelke degenen die ontslapen zijn in Jezus, zoo zeker weder zullen te voorschijn komen, als de gestorven Jezus is opgestaan: terwijl, die op dat tijdstip levendig overgebleven zijn, geen voorregt boven de afgestorven hebben zullen, maar te zamen met hun, in de wolken zullen worden opgenomen, den Heere te gemoete, om altijd bij Hem te zijn. Zelfs maakte Paulus er, met zijnen Apostolischen ijver, zijn werk van, om deze leer, nevens die des levens na den dood te verdedigen, tegen de bedenkingen, welke door twijfelaars en tegensprekers waren ingebragt, tegen de mogelijkheid eener herstelling der ligchamen; in zijnen eersten brief aan de Corinthers, h. 15. Weshalven Hij dan ook, in zijnen laatsten brief Timotheus nog vermaant, op zijne hoede te zijn tegen zulke valsche Leeraren, als Hijmeneus en Philetus waren, die, van de waarheid ~~afgeweken~~, zeiden, dat de opstanding alreeds geschied was, en daardoor sommige geloof verkeerden. Uit alle deze gezegden en Schriftuurlijke verklaringen blijkt het dan, dat wij, naar de leer der Apostelen, eene herstelling der ligchamen te wagten hebben, en niet slechts een voortdurend leven der ziele. Trouwens, telkens verbinden de Apostelen de aanstaande opstanding der ontslapen Christenen, met de opstanding van Christus, zoo dat wij de eene op dezelfde wijze te verwagten hebben als de andere.

Minder in getal en min duidelijk zijn de getuigenissen omtrent de herstelling der ligchamen, in de boeken des O. T. Hetgene men, desaangaande, meent te vinden in de taal van Job, h. 19: 23-27. kan verklaard worden van de hope die hij had, op herstelling van zijne afschuwelijke wormziekte, welke met dat zoort

van

van melaatschheid, waardoor hij was aangetast, gepaard ging: trouwens, tegen het andere gevoelen schijnen ook sommige zeegden, welke men elders in dit boek aantreft, gelijk h. 7: 7–9. 10: 20–22. 34, en 37: 13–16. te schrijden. Wanneer Jesaias, h. 26. voorspelt aan het Israëlitisch Volk: Uwe dooden zullen leven, ook mijn dood ligchaam, zij zullen opstaan; dan spreekt hij daar, niet eigentlijk van de opstanding der dooden, maar van de herleving van den Israëlitischen burgerstaat, die, door deszelfs verwoesting als dood was, en daarna weder herstelt zoude worden: en hij doet dit met eene leenspreuk, genomen van de opstanding der gestorven ligchamen. Doch duidelijker is het gezegde bij Daniel, h. 12: 2. Vele van die in het stof der aarde slapen, zullen ontwaken, dezen ten eeuwigen leven, en gene tot verfmaadheid en tot eeuwige afgrijzing. Ofschoon dan ook de plaats bij Jesaias overdragtig moet verstaan worden, zoo blijkt toch uit zoodanige voorstellingen, dat de Israëliten een denkbeeld gehad hebben van de herstelling der gestorven ligchamen. En zoodanig denkbeeld had reeds Abraham, volgens het Apostolisch getuigenis Hebr. 11: 18., daar Hij, door het geloof aan Gods beloften gesterkt, overleide, dat God magtig was, zijnen zoon Isaäk, nadat dezelve op Gods bevel zoude geslagt en verbrand zijn, wederom uit de dooden te verwekken. Dat de Joden in de tijden der Makkabeën hope gehad hebben op de herleving der gestorven ligchamen, blijkt ten duidelijksten uit het voorbeeld der Geloofvolle Moeder, welke hare Zoonen tot den martelaardood aanmoedigde, door de verzekering dat zij uit den dood verrijzen zouden. 2 Makk. 7: 9, 11, 14, 22, 23, 29. Doch de duidelijker en zekerder ontdekking van dit leerstuk hebben wij aan het onderwijs van onzen Heer Jezus Christus en zijne Apostelen te danken. Weshalven wij met Paulus erkennen, 2 Tim. 1: 10. dat onze Zaligmaker Jezus Christus, die den dood heeft te niete gedaan, ook het leven en de onverderfelijkheid aan het

licht

licht heeft gebragt door het Evangelie.

Het is dan op deze getuigenissen der H. Schrift, vooral van Christus en zijne Apostelen, dat wij geloven: de ligchamen van alle gestorvenen, zoo der vromen, als der Godloozen, zullen eens herfteld, en herstond met de zielen vereenigd worden, opdat elk van hun eene juiste vergelding ontvange van hetgene in dit leven geschied is. [Van deze vergelding zal nader gehandeld worden, §. 6 – 8.] Deze opstanding zal heilrijk zijn voor de vromen, wier ziel met het ligchaam vereenigd, nieuwe zaligheden zal kunnen genieten, en nieuwe pligten zal kunnen vervullen. Doch diezelfde opstanding zal zamprel zijn voor de Godloozen, die in hunne, met het ligchaam vereenigde ziel, door nieuwe smarten en lijdingen zullen kunnen gefolterd worden.

Aangaande den aard der herftelde ligchamen kan men, uit hetzelfde onderwijs des Heilands en zijner Apostelen, het volgende afleiden. Iedere ligchaam zal geschikt zijn naar den staat, of van zaligheid, of van zamprzaligheid, in welken hij verweren wordt: dit volgt van zelfs uit het onderwijs, aangaande het loon en de straf, welke een ieder te hopen of te vreezen heeft. De Zaligmaker leerde de Sadduceën, Luc. 20. 34 – 36. dat er in het volgende leven geene betrekking des huwelijks zal plaats hebben: wij mogen dan daaruit opmaken, dat ook de ligchamen der menschen in dat leven niet zullen onderscheiden zijn, door al wat derzelve thans tot de vervulling der pligten van Echtgenooten en Ouderen bijzonder gegeven is. Dat het onderzelfde wijze gelegen zoude zijn met die ligchaams deelen, welke tot het gebruik van spijs en dranke geschikt zijn, lijdt veel bedenking: althans men kan dit niet met zagt besluiten uit hetgene

van

Paulus zegt 1 Cor. 6: 13., dat God beide buik en spijze zal te niete doen; immers de Apostel spreekt daar niet van hetgene plaats zal hebben in het toekomend leven, na de herstelling der ligchamen, maar van hetgene gebeuren zal bij den dood. Voorts leert Paulus Fil. 3: 21. dat Jezus Christus de vernederde, door de zonde bedorvene, ligchamen der vromen zal veranderen, opdat derselve gelijkvormig worde aan zijn heerlijk ligchaam. Uitoverigst spreekt Hij van die verandering en verheerlijking, in zijnen eersten brief aan de Corinthers, maar Hij, h. 15. 42–49. tegen hunne ligchamen, die bij den dood worden afgelegd, overstelt, de nieuwe ligchamen, welke zij namelijk weder krijgen zullen. De eerste noemt Hij verderfelijk, of sterfelijk: de laatste onverderfelijk of onsterfelijk. Aan de eerste schrijft Hij onëere toe, omdat ze door de zondige hebbelijkheden onëerd zijn: de laatste schrijft Hij heerlijkheid toe, omdat ze door geene zonde zullen bevlekt zijn. De eerste zijn met zwakheid behebt; de laatste zullen met kracht zijn uitgedoscht: De eerste noemt Hij natuurlijke, dat is, voor dit natuurlijk leven slechts geschikte; de laatste noemt Hij geestelijke, als geschikt voor dat beter leven, het welk de verëdelde geheiligde geest dan leven zal. Hij voegt er bij, dat wij, in het eerste den aardschen mensch Adam, in het laatste den hemelschen mensch Jezus Christus gelijk zijn. Voorts vergelijkt Hij, ter aangehaalde plaatze, en reeds vroeger vs. 35 – 39. de verandering, welke onze ligchamen ondergaan zullen, met de ontwikkeling eener nieuwe plant uit het zaad, hetwelk in de aarde gelegd wordt: eene vergelijking, welke ook reeds onze Zaligmaker had gebezigd, wanneer Hij sprak van het tarwegraan, dat eerst dan vrucht draagt, wanneer

het

hot in de aarde geworpen is. Joh. 12: 24. Het is dit beeld, hetwelk ons aanleiding geeft, om te denken, dat er, uit het ligchaam, hetwelk straat afgelegd te worden, door de Godlijke almagt, een ander zal ontwikkeld worden, het welk wel niet volkomen aan het vorige gelijk, maar toch ook niet geheel en al van hetzelve verschillende zal zijn.

Degene welke nog leven op dat beslissend tijdstip, zullen in het geheel niet sterven, maar hunne ligchamen zullen spoedig eene verandering ondergaan, door welke ze voor den toestand zullen geschikt worden, die zij, naar des Regters uitspraak zullen te wagten hebben. Paulus schreef hiervan 1 Thess. 4: 15 — 17, met opzicht op de Godvruchtigen, welke, bij de toekomst des Heeren, levendig zullen zijn overgebleven. En 1 Cor. 15: 51 — 53. spreekt Hij daarvan meer algemeen, en geeft te kennen, dat door die verandering de levendig overgebleven in denzelfden staat des onverderfelijken en onsterfelijken levens zullen gebragt worden, in welken de gestorvenen zullen komen door de opstanding uit den dooden.

Deze geheele herschepping van het menschelijk geslacht wordt aan God den Vader en aan den Heer Jezus Christus toegekend. Aan God den Vader schrijft ze den Heiland zelf toe, in zoo verre die aan zijnen Zoon de magt gegeven heeft om een bron van leven in zich zelven te hebben en het gerigt te houden. Joh. 5: 21, 26, 27. Ook Paulus doet dat in zoo verre God de Vader zijnen Zoon heeft opgewekt en verordend om de dooden in 't leven te herroepen. Zoo schrijft Hij Rom. 8: 11. Hij, die Christus uit den dooden opgewekt heeft, zal ook uwe sterfelijke ligchamen levendig maken, en 1 Thess. 4: 14. God zal degenen die ontslapen zijn in vereeniging met Jezus, wederbrengen met Hem. Doch ook aan onzen Heer Jezus Christus zelven wordt

de

de opwekking der Dooden toegeschreven, als zijnde Hij van God den Vader daartoe gelast en in stact gestelt. Dus getuigt Hij zelf Joh. 6: 39, 40. Dit is de wil des Vaders die mij gezonden heeft, dat al wat Hij mij gegeven heeft, ik daaruit niet verliere, maar hetzelve opwekke ten uitersten dage: en dit is de wil desgeenen die mij gezonden heeft, dat een iegelijk die den Zoon aanschouwt en in Hem gelooft, het eeuwige leven hebbe, en ik zal hem opwekken ten uitersten dage. Desgelijks v. 44, 54. Zoo ook schrijft Paulus, Fil. 3: 21. dat de Heer Jezus Christus ons vernedert lichaam veranderen zal, op dat hetzelve gelijkvormig worde aan zijn heerlijk lichaam, naar de werking waardoor Hij ook alle dingen zichzelven kan onderwerpen. Dit werk komt ook overeen met des Heilands betrekking als Zaligmaker van zondaren, die de oorzaak is van het leven dergenen die in Hem gelooven; maar ook hen zal ten onderbrengen die Hem ongehoorzaam zijn. Uit hoofde nu van het een en ander, zegt ook de Apostel Paulus, 1 Cor: 6: 14. God heeft den Heere opgewekt en zal ons opwekken door zijne [dat is, des Heeren] kracht. v. 2 Cor. 4: 14. Hij, die den Heer Jezus opgewekt heeft, zal ook ons, door Jezus opwekken. Hetgene derzelfde Apostel Rom. 8: 11. zegt, dat God onze sterfelijke lichamen levendig zal maken, door zijnen Geest, die in ons woont, geeft te kennen, dat derzelfde Godlijke kracht, welke onze zielen heeft geheiligd en een nieuw bestaan gegeven, ook onze lichamen herstellen zal. Eindelijk is nog opmerkelijk, hetgene de Zaligmaker zegt Luc. 20: 36. dat de opgewekte Godzuchtigen, kinderen van God zijn, dewijl zij kinderen der Opstanding zijn: geevende daarmede te kennen, dat

zij

zij tot dat nieuwe bestaan der volgenden leven niet komen als kinderen van hunne ouderen, gelijk ze zoo eerst ter wereld kwamen; maar als kinderen van God, dewijl ze, zonder tweeder hunner ouderen, tot dat leven worden opgewekt door eene bijzondere wonderdaadige Godlijke kracht.

§. 6.

Het laatste oordeel.

Na de opwekking der dooden zal de Heer Jezus Christus nog een ander luisterrijk bewijs geven van het oppergezag, met hetwelke Hem God de Vader bekleed heeft, door het vonnisser van het geheele menschdom, en de openbare toewijzing van eens ieders zalig of zaligzalig lot, naar gelang van eens ieders bestaan en gedrag in dit leven.

Zoodanig eene beslissing verwachten wij op het getuigenis van den Heer Jezus en zijne Apostelen.

De Zaligmaker zelf heeft ons deze groote gebeurenis met zinnebeeldige voorstellingen treffend geleerd. In de gelijkenis van het onkruid door eenen vijand gestrooid in den akker, in welke de Landman goede tarwe gezaaid had, welk onkruid niet uitgeroeid moest worden, maar opgroeijen, om ten tijde des oogstes eerst zegt van het goed zaad te kunnen worden onderscheiden en verbrand, wanneer de tarwe zorgvuldig zoude worden bewaard, leert de Heiland, dat de Maatschappij van goeden en kwaden, onder zijn opzicht zal blijven bestaan tot den afloop derer aardsche huishouding toe; maar dat Hij dan eene scheiding en scheiding maken zal, door den dienst der Engelen, ten gevolge van welke de vromen gezaligd en verheerlijkt, de godloozen gestraft en te schande gemaakt zullen worden. Matth. 13: 36–43. Niet minder treffend is de voorstelling welke Hij doet Matth. 25: 31–46. waar Hij de laatste beslissing, over zijne opregte en schijnverzierders

voor.

voordraagt, onder de gelijkenis van de scheiding, welke een Herder maakt tusschen de schapen en bokken, en tevens verzekert, dat de godloozen het verzuimen van de aanbevolen werken der broederliefde zullen boeten met eeuwige pijnen, en de regtvaardigen de betrachting der liefde zullen vergolden zien met eeuwige saligheid. Voorts leerde Jezus openlijk te Jerusalem, naar Joh. 5: 21 – 29., dat God de Vader niemand verdeelt, maar al het oordeel den Zoon gegeven, en Hem magt gegeven heeft tot het houden der gerigts, omdat Hij des menschen Zoon is, en opdat zij alle den Zoon eeren gelijk zij den Vader eeren.

De leer der Apostelen stemt ook in dit stuk overeen met die van hunnen Meester. Petrus leerde aan Cornelius en de zijnen, naar het gebod van God, dat Jezus van Nazareth, de van God verordineerde Regter is van levenden en dooden, Hand. 10: 42. en aan de Christenen van zijnen tijd schreef Hij, 1 brief 4: 5. dat de godlooze menschen rekenschap zullen geven den genen die bereid staat te oordeelen de levenden en de dooden. Johannes schrijft, in zijne Openbaring, hoofd. 1: 7. Ziet Hij komt met de wolken; en alle oogen zal Hem zien, ook degene die Hem doorstoken hebben, en alle geslachten der aarde zullen over Hem zouw bedrijven. Ja, Amen! Vooral Paulus spreekt er dikwijls van. Te Athenen leerde Hij, Hand. 17: 31. dat God eenen dag gesteld heeft, op welken Hij den aardbodem regtvaardiglijk zal oordeelen door eenen Man, dien Hij daartoe geordineerd heeft: verzekering daarvan doende aan allen, dewijl Hij Hem uit den dood opgewekt heeft. In den brief aan de Romeinen, h. 2: 5 – 16. leert Hij, dat God de verborgene dingen der menschen zal oordeelen door Jezus Christus, op den dag der openbaring van zijn regtvaardig oordeel, op welken Hij een iegelijk zal vergelden naar zijne werken.

Ine.

Insgelijks h. 14: 10–12. Wij zullen alle voor den regterstoel
van Christus gesteld worden; want er is geschreven: ik
leve, zegt de Heer; voor mij zal alle knie buigen en
alle tonge zal God belijden. Zoo dan, een iegelijk van
ons zal voor zichzelven Gode rekenschap geven. In den
eersten brief aan de Corinthers, h. 4: 5. Als de Heer
zal gekomen zijn, zal Hij in het licht brengen hetgene
in de duisternis verborgen is, en openbaren de raad„
slagen des harten, en als dan zal een iegelijk lof heb„
ben van God. En in den tweeden brief, h. 5: 10. Wij
alle moeten geöpenbaard worden voor den regterstoel
van Christus, opdat een iegelijk wegdrage hetgene
door het ligchaam geschiedt, naar dat hij gedaan
heeft, hetzij goed, het zij kwaad.

In het voorstellen van deze leer, hebben zich
Jezus zelf en zijne Apostelen bediend van zinnebeel„
den, welke ons het aanstaande gerigt, naar men„
schelijke vatbaarheid voorstellen. Zoo wordt er ge„
wagd van eenen <u>throon</u>, op welken de Zoon des menschen
zitten zal, Matth. 25: 31. Van eenen <u>regterstoel</u>, voor welken
men verschijnen zal, 2 Cor. 5. 10. Van <u>Boeken</u> welke ge„
opend, en naar welke het vonnis moet uitgesproken wor„
den, Openb. 20: 12, 15. Van <u>redenwisseling</u> tusschen den
Regter en de teregtgestelden, Matth. 25: 34–45. en
dergelijke. Zoo ook wordt de Regter voorgesteld als
<u>komende op de Wolken</u>, Openb: 1: 7. vergezeld van <u>En„
gelen</u>, en voorafgegaan van eenen <u>aarts-engel</u>, die met
eene <u>Bazuin van groot geluid</u> zijne komst aankondigt.
1 Thess. 3: 13. h. 4: 16. 2 Thess. 1: 7. Hoe veel hierin
eigenlijk te nemen zij, laat zich met geene volle zeker„
heid bepalen. Het is mogelijk dat onze Heer Jezus
Christus zichtbaar verschijnen zal: maar het is ook
mogelijk, dat zijne openbaring van het gemoed der
men„

menschen, zonder zoodanig eene, in het oog vallende verschij-
ning, plaats hebbe. Dat Hij zich van Engelen bedienen zal,
in de uitvoering van Zijn vonnis, is buiten twijfel, nade-
maal Hij zelf dit verklaard heeft, in de uitlegging
van twee Parabelen voor zijne Apostelen. Matth. 13: 39-42, 49.

In het vonnis, hetwelk dan over alle Adams-kinderen
moet geveld worden, zal de hoogste Heiligheid en regt-
vaardigheid blijkbaar zijn. Het zal toch door Christus
geveld worden, overeenkomstig de Godlijke wet en de
verklaringen van het Evangelie, naar mate een ieder
daarvan kennis heeft kunnen krijgen, door de natuur
of door nadere Godlijke openbaring. Naar Paulus leer
Rom. 2: 5-16. zal aan een iegelijk, Jood en Griek, vergol-
den worden, tot belooning of straf, naar eens ieders werk;
want er is geen aanneming des persoons bij God; want zoo
velen als er zonder wet gezondigd hebben, zullen ook
zonder wet verloren gaan; en zoo velen als er onder de
wet gezondigd hebben, zullen door de wet geoordeeld wor-
den. Bij die ontzachelijke uitkomst zullen dan alle
zedenmagtige en welgezinde wezens, moeten erkennen en
roemen de billijkheid en goedheid der regeering van God
en Christus.

Voor het overige zal er, ten tijde van deze laatste
beslissing, eene groote omwenteling op deze aarde voor-
vallen, van welke de Apostel Petrus schrijft, 2 brief 3:
7, 10, 12, 13. naar aanleiding van de Dichterlijke voor-
stelling Ps: 102: 26, 27., en bijzonder van de voorspelling
des Heilands, Matth. 24: 29-31. Uit vergelijking van
deze plaatsen schijnt men te moeten opmaken, dat de
aardbol zoodanig geschokt en op dezelve zoodanige ver-
woesting door vuur zal worden aangericht, dat het
schijnen zal als of de hemel zelf en de sterren uit
hunnen stand gerukt en verbrand worden. Evenwel
hierdoor zullen de vromen niets lijden, daar zij naar
eene

 eene andere woonplaats zullen worden overgevoerd.

§. 7.

De zampzaligheid der godloozen.

De godloze menschen, welke in ongeloof en onbekeerlijkheid sterven, zullen zeer zware en eeuwigdurende straffen ondergaan, welker mate evenwel onderscheiden zal zijn, naar de onderscheiden zwaarte hunner misdrijven.

Dat vonnis heet daarom de verdoemenis, Joh. 5: 24, 29. en de pijne, Matth. 25: 46. en de tijd, op welken het zal worden uitgevoerd, de dag van Gods toorn, Rom. 2: 5.

Om den aard dezer straffen te beter te beoordeelen, moet men opmerken; voorteerst, het gemis van de zegeningen van dit leven; ten tweeden, de voortduring van de ellenden en zampsen dezes levens; ten derden, de vermeerdering derselve, door toevoeging van een nieuw lijden.

Wat het eerste betreft, de godlozen zullen, in het andere leven verstoken zijn van het genot der zegeningen, welke zij, in dit leven, door de goedertierenheid, verdraagzaamheid en lankmoedigheid van God, en door de ontferminge en voorspraak van Jezus Christus, genoten hebben. Vooral zullen zij verstoken zijn van de gelukzaligheid, tot welker genot zij door het Evangelie genodigd wierden en hetwelk hun deel zoude geworden zijn, indien zij zich hadden willen bekeeren. Zoo zegt de Heiland, Joh. 3: 36. Die in den Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven; maar die den Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien; maar de toorn Gods blijft op hem. Paulus schrijft 1 Cor. 6: 9, 10. dat de onregtvaardigen, hoereerders, afgodendienaars enzv. het koningrijk Gods niet zullen beerven. Heb. 12: 14. dat niemand, zonder heiligmaking God zien zal. Bijzonder is opmerkelijk zijne ver-

verklaring, Rom. 2: 4, 5, 6. aan hun, die den rijkdom van Gods goedertierenheid, welke hen tot bekeering leidde, verachtten: naar uwe hardigheid en onbekeerlijk hart, vergadert Gij uzelven toorn als eenen schat, in den dag des toorns en der openbaring van het regtvaardig oordeel Gods; welke een iegelijk vergelden zal naar zijne werken. Wat meer is, onze Heiland zelf spreekt van het lot van eenen der zoodanigen op eene wijze, uit welke wij besluiten moeten, dat zelfs het leven voor hun ophouden zal een weldaad te zijn, als Hij van Judas zegt: wee dien mensch! het ware hem goed zoo die mensch niet geboren was geweest. Matth. 26: 24.

Wat het tweede aangaat, het spreekt van zelf, dat de ellende, welke reeds in dit leven, voor den goddelozen het gevolg zijner zonde ware, in het volgende leven moet voortduren, voor zoo verre de zondaar dan in eenen staat van vatbaarheid voor dezelve zijn zal. Hiertoe moet men bijzonder brengen de voortgaande verergering van zijnen boozen aart, de bewustheid van zijne misdaden, de wroeging des gewetens, en de schrik voor God den regtvaardigen Regter. Hierop kan men toepasselijk maken het gezegde des Heilands: Gods toorn blijft op hem. Joh. 3: 36.

Dan, (en dit moet in de derde plaats opgemerkt worden) deze ellende zal vermeerderd worden door een nieuw toevoegsel van smarten, welke men niet zal kunnen ontvlieden. Rom. 2: 3. Hebr. 2: 3. Ps. 32: 25. Deze vermeerdering van ellende zal plaats hebben, gedeeltelijk terstond na dit leven (§. 3.), deels na het laatste oordeel, gelijk blijkt uit de gezegden van den Zaligmaker en Zijne Apostelen, Matth. 13: 41. 42. h. 25: 46. Joh. 5: 29. Rom. 2: 5, 16. 2 Thess. 1: 6-10. 2 Petr. 2: 9.

In het gemeen worden deze straffen voorgesteld onder verschillende benamingen. Zij heeten toorn, Rom. 2: 5.

Ver-

 verbolgenheid, v. 8. verdrukking, 2 Thess. 1: 6. verderfenis, Gal. 6: 8. 2 Petr. 1: 12. benaauwdheid, Rom. 2: 9. pijne, Luc. 16: 23. pijniging, Openb. 14: 11. straf, 2 Petr. 2: 9. wraak, 2 Thess. 1: 8. verderving, 2 Petr. 3: 7. verg. Matth. 10: 28. Rom. 2: 12. eeuwig verderf, 2 Thess. 1: 9. de dood bij uitnemendheid, Rom. 6: 23.

In het bijzonder gebruiken de Heiland en zijne Apostelen, ter beschrijving van deze straffen, zeer dikwijls oneigenlijke benoemingen en spreekmanieren, welke bij de Joden van hunnen tijd gebruikelijk waren, en zeer geschikt zijn tot afbeelding van de uiterste ellende en de allerbitterste smart. Van dezen aart is de benaming Gehenna, door de onzen helle vertaalt, oorspronkelijk aanduidende het dal van Hinnom; het welk in de nabijheid van Jeruzalem gelegen, door de afschuwelijkste afgoderij, die men er gepleegd had, in zodanige verachting gekomen was, dat men het gebruikte tot een versamelplaats van allerlei vuiligheden en dode krengen, tot welker vertering het gewormte altijd voorhanden was, en het vuur waarmede het werd aangestoken, eenen onophoudelijken vuilen en stinkenden rook voortbragt. Van hier dus is de benaming van deze plaats overgebragt, op de plaats of den staat der zampzaligheid na dit leven. Zoo sprak de Zaligmaker van het helsche vuur, Matth. 5: 22. De helsche verdoemenis, hoofd. 23: 33. en van geworpen te worden in de helle, hoofd. 5: 29, 30. Van hier, dat ook Paulus spreekt van een vlammend vuur, met hetwelke wrake zal gedaan worden over degenen die God niet erkennen, en over degenen die het Evangelie onzes Heeren Jezus Christus niet gehoorzaam zijn, 2 Thess. 1. 8. en Johannes van de rook der pijniging welke opgaat, Openb. 14: 11. Dit vuur noemt Christus het eeuwige vuur, hetwelk voor den Duivel en zijne Engelen bereid

zeid is, Matth. 25: 41. en van dit eeuwigdurende spreekt Hij Marc. 9: 43 - 48., bij herhaling, als Hij zegt: daar hun worm niet sterft en het vuur niet uitgebluscht wordt. Men kan hiermede vergelijken de voorstelling van eenen vurigen oven, in welken de godloozen geworpen zullen worden, door den Zaligmaker gebruikt, bij zijne vergelijking van der zoodanigen lot, met dat van onkruid, het welk na den volbragten oogst, verbrand wordt. Matth. 13: 41, 42, 50. Met deze beschrijving der hellе komt het naast overeen, die van de plaats der pijniging door vuurstlammen, welke ons reeds voorkwam in de gelijkenis van den rijken wellusteling en den armen Lazarus, Luc. 16: 23 - 28. verg. §. 3. Ook heeft met dezelve veel gelijkheid het beeld, dat meermalen in de Openbaring voorkomt van een poel des vuurs, die met Zulfer brandt, of van een poel des vuurs en Zulfers, in welken de godloozen zullen geworpen worden, h. 14: 10. 19: 20. 20: 10, 14, 15. 21: 8. een beeld, hetwelk ontleend is van de geduchte straf, welke die van Sodom hebben ondergaan, toen hunne Stad in de doode zee verzwolgen werdt, welke nog altijd zwavelachtige rook uitdampt. Verg. Ps. 11: 6. Jes. 1: 9. Luc. 17: 29, 30. Voorts wordt het smartelijk, beangstigend gevoel van eenen wanhopigen staat, mogelijk ook wel de wangunst en nijd over de gelukzaligheid der verheerlijkten, bij de uitgeslotenen, uitgedrukt door weening en knersing der tanden. Matth. 8: 12. h. 13: 42, 50. en elders. Meermalen wordt hierbij ook gewag gemaakt van een uitgeworpen zijn in de buitenste duisternis; Matth. 8: 12. 22: 13. 25: 30. eene spreekwijs, ontleend, of van diegenen, welke uit eene verlichte zaal en uit het huis der maaltijden uitgeworpen, buiten hetzelve

in

in het duistere omzwerven, (verg. Matth. 8.) of van de
geen, welke in eenen duisteren onderaardschen kerker,
de verdiende straf hunner euweldaden ontvangen. (verg.
h. 22: 25.) Eindelijk komt in de Openbaring van
Johannes, h. 2: 11. 20: 6, 14. 21: 8. de uitdrukking voor
van tweede dood, om aantedüiden zoodanig zamp-
zalig uiteinde van 's menschen lot, dat hetzelve
nog treuriger zij dan de dood zelf, op welken het
volgt. Door zoodanige verschillende figüurlijke
beschrijvingen, hebben de Heiland en zijne Aposte-
len, ons althans eenig denkbeeld willen geven van
de ellenden en smarten, welke de godlooszen zeer
zeker en in eene, nu nog ongekende mate, na dit
leven zullen ondervinden; en dit is met het wel-
dadig oogmerk geschied, om ons van de zonde af-
tedschrikken, welke zoodanige schrikkelijke gevol-
gen na zich sleept. Zoo kan de grievendste en
beestendige smart niet sterker worden uitgedrukt, dan
door het eenlijk denkbeeld van geworpen te zijn
in eenen vüurpoel, in welken men niet verteerd
wordt. Het ontzet zijn van alle genot der geluksaligheid
wordt gepast afgebeeld door het geworpen zijn in de duis-
ternis. Het opgesloten zijn in de gevangenis duidt
gepastelijk den toestand aan van hun, die op het
gezag van den Rechter onder bedwang zijn gebragt,
zoo datze de goeden niet meer kunnen schaden, en
zich zelven van het levensgenot beroofd hebben. Die
verscheidenheid van beelden, is geschikt om ons het
geheel van den toestand der zampzaligen na dit leven
beter te doen bevatten, dan zij zouden kunnen doen
met behulp van slechts een soort derzelve.

Wanneer zij dan nu deze, deels eigentlijke,
deels figüurlijke uitdrukkingen, met elkander ver-
ge-

gelijken, en dezelve op het beschreven onderwerp toepas-
sen, dan kunnen we op geden grond het volgende vast-
stellen, aangaande het toevoegsel van ellende, hetwelk
de godlooze na dit leven te wachten hebben. Zij
zullen verstoken zijn van de verwaarloosde middelen
ter hunne verbetering. Zij zullen een allerbitterst
gevoel hebben van de straffende almagt van God,
waardoor ze voor Hem schrikken en een afschuw
van Hem hebben, zonder Hem te beminnen of te
eerbiedigen. Zij zullen bijzondere smarten en pijni-
gingen ondergaan, geschikt voor den ligchamelijken
en geestelijken toestand, in welken ze dan verkee-
ren zullen. Aan wanbegrippen en boze lusten o-
vergegeven, zullen ze alle gemoedsrust en waren
troost in het lijden missen. Uit het gezelschap
der vromen uitgesloten, en in dat der Duivelen
en der slechste menschen verbannen, zullen ze
een leven leiden dat door nieuwe misdaden en
toenemend bederf telkens zamenzaliger wordt. Hier
zal bijkomen boosaardigheid tegen de gelukzaligen
en halstarrigheid tegen God, aan wien zij zich door
ware boekvardigheid niet zullen willen onderwerpen.

Uit deze halstarrigheid der verdoemde zon-
daren, kan ook alleen verklaard worden, hetgee
ne door Christus en de Apostelen geleerd is
aangaande de eenwigheid hunner straf. De
Zaligmaker toch leert, Matth. 25:46. dat zij zul-
len gaan in de eenwige pijne, maar de regtvaar-
dige in het eenwige leven. Het is wel zoo, dat
het woord eenwig in de H. S. dikwijls de betee-
kenis heeft van zeer langdurig; vooral wanneer
er gesproken wordt van iets, waarvan geen einde
te berekenen valt; maar in deze beteekenis kan

dat

dat woord, hier ter plaatze, niet wel genomen worden, dewijl ditzelfde woord ook van het eeuwige leven der zegenaardigen gebruikt wordt. Is het nu buiten bedenking, dat het leven der zegenaardigen volstrekt eindeloos zijn zal, dan is het overeenkomstig de regelen eener goede uitlegkunde, om ook de zampzaligheid van de andeelen, in denzelfden zin, voor einde loos te houden. Zoo ook spreekt de Heiland, Marc. 9: 44. 46. van de straf der verdoemelden, onder het beeld van een wurm die niet sterft en van een vuur dat niet uitgeblusscht wordt, hetwelk ons aan een knaging en zampzaligheid moet doen denken, die nimmer ophoudt; voorts, daar de Heiland er bij vegt dat een ieder met vuur zal gezouten worden, het welk doet denken, dat de straf zelf van dien aart zijn zal, dat de gestraften daarbij blijven bestaan. Men kan er bijvoegen, hetgeene in de Openbaring van Johannes meermalen gezegd wordt, gelijk hoofd. 14: 9-11. 5. 19: 1-3. en 20: 7-10. dat de pijniging zal duren in alle eeuwigheid, hetwelk de volstrektste eeuwigdurenheid uitdrukt, gelijk een dergelijke spreekwijze gebruikt wordt, h. 33: 15. van het eeuwigdurende der regeering van onzen Heer Jesus Christus. Indien nu al het menschelijk vernuft op deze uitdrukkingen der H. Schrift uitzonderingen heeft kunnen maken, zoo blijft het toch altijd zeer opmerkelijk, dat noch de goedertieren Verlosser, noch iemand van zijne Apostelen geleerd, of zelfs van ter zijde hope gegeven heeft, dat er aan deze straf eens een einde komen, of dat dezelve tot verbetering der gestraften dienen zoude. Men merkt dus het oogmerk van den wijsten Leeraar tegen, wanneer men de menschen daar op hope inbreezemt. Men behoeft ook niet te vreezen, dat dit de Godlijke barmhartigheid zal benadeelen, nademaal het voortduren der straffen moet worden aangemerkt als een gevolg van de voortduring in de zonde, en van de hardnekkigheid der verdoemelden, die zich niet willen bekeeren.

De volkomen zaligheid der vromen.

Het leven, het welk den godlozen tot een straf zal zijn, zal den vromen tot eene eeuwigdurende beloning strekken. Het heet daarom ook het eeuwige leven, Matth. 25: 46. Rom. 2: 7. 6: 23. en eenvoudig het leven. Joh. 3: 36. Matth. 18: 8, 9. Ook heerlijkheid, en eere, en vrede. Rom. 2: 10. Eeuwige heerlijkheid, 2 Tim: 2: 10. Eeuwig gewigt van heerlijkheid, 2 Cor. 4: 17. Zaligheid, bereid om geopenbaard te worden in den laatsten tijd. 1 Petr. 1: 5. Voorts gebruiken de heilige Schrijvers, in de voorstellingen van deze zaligheid, even als in de beschrijving van de rampzaligheid der godlozen, figuurlijke benamingen en zinnebeelden, welker betekenis zorgvuldig behoort bepaald te worden. De geheele geluksstaat welke de vromen genieten zullen, wordt, in het algemeen vorgesteld als een koningrijk, hetwelke Zijn bereid is, van voor de grondlegging der wereld, Matth. 25: 34. als eene onverderfelijke, onbevlekkelijke en onverwelkelijke erfenis, die in den hemel bewaard wordt, 1 Petr. 1: 4. als eene kroon der regtvaardigheid, welke de regtvaardige Regter geven zal aan allen die zijne verschijning hebben lief gehad. 2 Tim. 4: 8. De plaats, waar deze zaligheid genoten zal worden, heet de hemel, 1 Petr. 1: 4. het Huis des Vaders, waarin vele woningen zijn, Joh. 14: 2, 3. een stad, die vaste gebouwen heeft, wier konstenaar en bouwmeester God is, Heb. 11: 10. h. 13: 14. het hemelsch Jeruzalem, h. 12: 22. Openb. 21: 10. Gal. 4: 26. het hemelsch Vaderland, Heb. 11: 16. het Paradijs, Luc. 23: 43. Eindelijk wordt de zalige toestand dier hemelsche Maatschappij vorgesteld onder het beeld

van

van eene maaltijd, aan welke Abraham, Isaak en Jakob, als hoofdpersoonen aanzitten, Matth. 8:11. Luc. 16:22. en onder dat van een bruiloft, welke ter eere van Jezus Christus, als den Bruidegom bereid is. Openb. 19:7. Vergel. met Matth. 25:1-13.

Uit deze en zoodanige plaatzen, welke nog verder ons zullen voorkomen, kan men in het gemeen opmaken, dat de Godvruchtigen hoogstgelukkig zullen zijn, zoo door het genot van groote, hier ontbeerde zegeningen, als door de verwijdering van al het geen in dit leven, hunne ware gelukzaligheid in den weg stond. In beide opzichten is er nog veel, waarvan wij zeggen kunnen met den Apostel Johannes, 1 Brief 3:2. het is nog niet geöpenbaard, wat wij zijn zullen. Evenwel hetgene ons de Godlijke goedheid geöpenbaard heeft is van dien aart, dat het ons met verlangen naar het beloofde heil kan doen uitzien.

De zaligheid die dan genoten zal worden, heeft vooral betrekking op de ziel. Het verstand zal verrijkt zijn, met nuttige kennis van de gewigtigste waarheden; met een zuiver oordeel zonder dwaling en met uitstekende wijsheid. Alles wat een hoogbegaafd Apostel, met buitengewoone Godlijke openbaring begunstigd, hier wist en leerde, hield Hij voor stukwerk, voor een kennen ten deele, en voor een profeteeren ten deele, voor de wijsheid van een kind in vergelijking van het volmaakte en het mannelijke, hetwelk dan plaats zal hebben: wij kennen, zegt Hij, ten deele en wij profeteeren ten deele; doch wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, dan zal hetgene ten deele is te niete gedaan worden. Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, was ik gezind als een kind, overleide ik als een kind; maar wanneer ik een Man geworden ben, zoo hebbe ik

ik te niete gedaan het gene eens kinds was. Want wij zien nu door eenen Spiegel in eene duistere Reden, maar als dan zullen wij zien aangezicht tot aangezicht; nu kenne ik ten deele; maar als dan zal ik kennen, gelijk ook ik gekend ben. 1 Cor. 13:9-12. Men zal dus dan God den Vader en den Heer Jesus Christus kennen, op eene wijze, door welke wij nu nog niet vatbaar zijn. Dit toch mag men opmaken, niet alleen uit het gene van de aanwinst der kennis in het algemeen geleerd wordt; maar ook uit het gene meermalen aan de zaligen in het andere leven wordt toegezegd, dat zij God en Christus zien zullen. Zoo belooft de Zaligmaker Matth. 5:8. aan de zeinen van harten, dat zij God zien zullen. En Paulus verklaart Hebr. 12:14. dat zonder heiligmaking niemand den Heere zien zal. Johannes schrijft 1 Brief 3:2. wij zullen Hem (Christus) zien, gelijk Hij is. In de Openbaring van Johannes heet het: Gods dienaren zullen zijn aangezicht zien. h. 22:4. Zoodanige uitdrukkingen doen ons natuurlijk op wijze denken aan eenen staat van kennis aan God, soodanige wij van zichtbare dingen krijgen, zoo dra ze onder ons ons oog komen, meer dan in geval ze ons slechts door anderen beschreven worden. Evenwel dezelfde uitdrukkingen doen ons ook denken aan een genot van Godlijke gunst, volgens de denkwijze der Oostersche Volken, welke zelden het voorregt genieten om hunnen Vorst te zien: een voorregt, hetwelk alleen zijne bijzondere gunstelingen en vertrouwdste staatsdienaren te deel valt. Volgens deze denkwijze,

wor-

worden dan ook zij, welke het genot van Gods gunst moeten missen, geregd, van het aangezicht des Heeren verwijderd te zijn. 2 Thess. 1:9. Daarentegen zullen zij, die de zaligheid genieten, de Heerlijkheid van hunnen Koning zien, gelijk de Zaligmaker voor zijne Vrienden bad, Joh. 17:24. Met deze kennis en wijsheid zal eene heiligheid en deugd gepaard gaan, welke in dit leven niet kan bereikt worden: zoo dat de zaligen, in hunne mate, aan Christus gelijk zullen zijn. Immers, geloof, hope, en liefde, blijven eeuwig stand houden. 1 Cor. 13:13. En zij, die zich hier reinigen, gelijk Christus rein is, zullen Hem daar gelijk wezen. 1 Joh. 3:2. Deze heilige gezindheid zal door hun betoond worden, in werkzaamheden, geschikt naar den staat, waarin ze dan verkeeren zullen: zij zullen, naar de voorstelling Openb. 7:15. God dienen nacht en dag in zijnen tempel.

Die zoo wijs en heilig zijn, zullen ook bijzondere Godlijke gunstbewijzen genieten, welker aart ons nog niet volkomen bekend is, maar door welke zij zich hoogstgelukkig, en met welke zij volkomen voldaan zullen zijn. Dit denkbeeld van Godlijke gunstbewijzen gaf eene hemelstem aan Johannes, Openb. 21:3. zeggende: de tabernakel Gods is bij de menschen, en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen zijn volk zijn, en God zelf zal bij hen [en] hun God zijn. Zij zullen in eene naauwere betrekking, met en nadere nabijheid aan hunnen Verlosser zijn, en daardoor zal hun een uitstekend genoegen en onberekenbaar uit voortvloeijen. Dit heeft hun de Heiland zelf beloofd,

als

als Hij zeide, Joh. 14: 2, 3. Ik ga henen om U plaats te bereiden: en, zoo wanneer ik henen zal gegaan zijn, en U plaats zal bereid hebben, zoo kome ik weder en zal U tot mij nemen, opdat Gij ook zijn moogt, daar ik ben. Zij zullen allen, naar de belofte van Paulus, 1 Thess. 4: 17. opgenomen worden in de wolken, den Heer te gemoete in de lucht, en alzoo zullen ze altijd met den Heere zijn. Zij worden daarom ook, in de Openbaring van Johannes, hoofd. 5: 8-10. voorgesteld, als nederwallende voor Christus, het geslagte Lam, en Hem ter eere dit nieuw lied zingende: Gij zijt waardig het boek te nemen en zijner zegelen te openen; want Gij zijt geslagt, en hebt ons Gode gekocht met Uw bloed, uit alle geslachten en talen en volken en Natien; en Gij hebt ons onze Gode gemaakt tot Koningen en Priesteren; en wij zullen als Koningen heerschen op de aarde. Voorts wordt de liefderijke zorg des verheerlijkten Verlossers voor die zalige Gemeente, in dat zelfde boek, h. 7: 17. dus beschreven: het Lam, dat in het midden des throons is, zal ze weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteinen der wateren, en God zal hunne tranen van de ogen afwischen. Een nieuwe bron van zaligheid zal ontstaan uit het gezelschap van heilige Engelen en zalige menschen, bijzonder ook van diegenen, met welken zij, gedurende hun leven op aarde, in eenige naauwer betrekking hebben gestaan. Dit toch mogen wij opmaken uit het beeld, hetwelk onze Zaligmaker schetst, van de zaligheid, die den armen Lazarus, na zijn sterven, te deel viel. Luc. 16: 22. Hij werdt van de Engelen gedragen in Abraham's schoot, om, als het were, aan Abraham's zijde, deel te nemen aan de maaltijd der hemelsche gelukzaligheid: eene eer, en een genoegen, zoo groot, als een afstamme-ling van den hoogeerwaardigen Vriend van God zich kon-

konde voorstellen. Eene schoone schildering van deze hemelsche Vergadering, uit heilige Engelen en zalige menschen bestaande, vindt men Openb. 7:9-14. Johannes zag, in geestverrukking, eene groote schare, die niemand tellen konde, uit alle Natiën en geslachten en Volken en talen, staande voor den throon, en voor het Lam; bekleed zijnde met lange witte kleederen, en met palmtakken in hunne handen; en tevens alle de Engelen rondöm den throon staande en Gode eere gevende.

Uit dit alles, wat van den gelukstaat der zaligen gezegd is, moet noodwendig eene uitstekende vergenoegdheid en blijdschap voortvloeijen. Weshalven dan ook hun toestand, als een staat van vreugde wordt voorgesteld, door den Zaligmaker, in de gelijkenis, Matth. 25:21. Daarenboven maakt dat alles hunnen staat heerlijk, en deze heerlijkheid wordt ook aan anderen blijkbaar, zelfs aan hun, die van dezelve verstoken zijn. Paulus zegt daarom, van hun, die het eeuwige leven verkrijgen, dat zij heerlijkheid en eere gezocht hebben. Rom. 2:7. Hun staat wordt, in de Openbaring, h. 22:5. voorgesteld, als die van Koningen, die heerschen in alle eeuwigheid. En de Heiland zelf stelt ons, Luc. 16:23. den gestorven en veroordeelden wellusteling voor, als zijne oogen opheffende, en van verre ziende Abraham en Lazarus in diens schoot.

Zodanig een zalige toestand mag dan ook wel door Paulus, 1 Cor. 13:10. als een staat van volmaaktheid worden voorgesteld. Immers, daar zal niets met denzelven vermengd zijn, hetwelk tegen de ware gelukzaligheid strijdt, of aan dezelve iets

te

te kort doet. Daar zal geen nacht zijn, volgens
Openb. 21:25 en 22:5. dat is: de dag van zaligheid
zal, door geene duisternis van ramp worden af-
gebroken. Daar zal ook geen vervloeking meer
tegen iemand zijn, volgens v. 3. dat is: geen aan-
klagt van het geweten, over te voren begane zon-
den; geen verwijt van beledigden; geen veroor-
deeling van Gods regtvaardige wet, zal er plaats
hebben. Daar zal geene zedelijke bedorvenheid
meer overblijven: want Christus zal zich zelven
zijne Gemeente heerlijk voorstellen, heilig en on-
berispelijk, zonder vlek of rimpel. Efes. 5:27.
Daarom worden ze voorgesteld als bekleed met
witte kleederen. Openb. 3:5. 7:9. Daar zal
niets overblijven, dat smartelijk valt, noch rouwe,
noch gekrijt, noch moeite zal meer zijn; en
God zal alle tranen van hunne oogen afwisschen,
volgens Openb. 21:4. Ook zal de voortduring van
een en denzelfden staat, geen verveeling, en de
voortduring van dezelfde werkzaamheid geene ver-
moeijenis ten gevolge hebben. Dit schijnt te
worden aangeduid door het beeld van hun, die
Openb. 4:8. voorkomen, als geen rust hebbende
dag of nacht, in het werk van Godsverheerlijking:
en h. 7:15. als God nacht en dag in zijnen tem-
pel dienende. In geen gevaar zullen ze zijn
van beschadigd, verleid of gehinderd te worden
door boosdoeners. Immers alle die ongeregtig-
heid doen, zullen geweerd zijn, volgens het
beeld, door den Zaligmaker geschetst, Matth.

13:

13: 41 – 43. Daar zal een eeuwige scheiding zijn tusschen Godlozen en regtvaardigen, volgens des Heilands verklaring Matth. 25: 46. en in het hemelsch Jeruzalem zal niet inkomen iet dat ontreinigt, en gruwelijkheid doet, en leugen [spreekt]; maar alleen, die geschreven zijn in het Boek des levens der Lamme. Openb. 21: 27. En, het gene alles afdoet, er zal aan deszelven gelukstaat nooit een einde komen: hij zal volstrekt eeuwig duren. Daarom heet hij het eeuwige leven. Matth. 25: 46. Daarom is het eene onverderfelijke, onbevlekkelijke en onverwelkelijke erfenis. 1 Petr. 1: 4. Eindelijk wordt daarom de dood zelf en de hel, dat is, de afgrond, in welke alle gestorvenen nederdalen, bij persoonsverbeelding voorgesteld, als zullende geworpen worden in den poel des vuurs, om nooit weder te kunnen schaden. Openb. 20: 14.

Wanneer onderscheiden de gelukstaat der zaligen als volmaakt wordt voorgesteld, moet men twee dingen daarbij wel onder het oog houden. Het eene is, dat de volmaaktheid voor gedurige toeneming vatbaar is. Dit blijkt natuurlijk voort, uit den aard der ziele en der zaligheid van het volgend leven. Immers, bij eene gedurige oefening van krachten en vermogens, wordt de vatbaarheid voor grooter volmaaktheid, van tijd tot tijd meerder. De voorwerpen van de kennis der gezaligden zijn zoo menigvuldig en groot, dat deszelve niet dan bij trappen kunnen worden gekend. De stof voor hun genoegen is zoo onuitputtelijk, dat er eene gedurige aanwinst zal kunnen plaats hebben. Zonder dat zoude ook het schepsel gelijk gesteld worden met den Schepper, die, uit hoofde van zijne allerhoogste volmaaktheid, voor geen aanwinst vatbaar is. Het andere is, dat niet alle gezaligden eene even groote mate van geluk en heerlijkheid ten zelfden tijd

tijde deelachtig worden. Namelijk, elk hunner zal zoo veel genieten, als voor ieders toestand, door Gods wijsheid, gepast geoordeeld wordt. Dit onderscheid zal afhangen, deels, van den toestand, in welken zij, hier op aarde, hebben geleefd: deels en vooral, van het gebruik, hetwelk zij van de Godlijke genade, aan hun bewezen, hebben gemaakt; en dus van de meerdere of mindere vorderingen in geloof en deugd, naar gelang van tijd, gelegenheden en hulpmiddelen. Zoodanig een onderscheid vloeit natuurlijk voort uit de Godlijke regvaardigheid, die een iegelijk vergeldt naar zijne werken. Het koomt overeen met het geen wij hier zeeds onderwinden van de onderscheiden vruchten onder mindere of meerdere oefening in geloof en liefde. De Zaligmaker en zijne Apostelen hebben dit ook duidelijk genoeg geleerd. De Heiland deed dit, in de gelijkenis van onderscheiden talenten, door eenen rijken man uitgereid aan zijne dienaren, op welker goed gebruik onderscheiden beloningen volgden. Matth. 25: 19-23. Hij leerde ook, h. 19: 28. Verg. met Luc. 22: 30. dat zijne twaalf Apostelen, welke zoo veel meer van anderen, voor zijne zaak gedaan en geleden hebben, boven anderen eene uitstekende mate van heerlijkheid zullen deelachtig worden, welke Hij voorstelt, onder het beeld van een zitten op twaalf thronen, om de twaalf geslachten van Israël te oordeelen, en dus, om, onder de geraligden uit dat Volk, een gezag op bestuur uitteoefenen, zoo als dat voor de hemelsche Maatschappij geschikt is. In dien zelfden geest hebben ook de Apostelen geschreven. Paulus zegt 1 Cor. 3: 8. van de Leeraars, dat een iegelijk zijnen loon zal

ont-

ontfangen naar zijnen arbeid. Van alle Christenen schrijft Hij 2 Cor. 5:10. dat ze alle moeten geopenbaard worden voor den Regterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage, 't gene door het ligchaam geschiedt. En Spreuk. 9:6. verklaart Hij, ten opzichte van de meerder of minder weldadigheid, welke men in dit leven aan arme Christenen bewijst: die spaarzaamlijk zaait, zal ook spaarzaamlijk maaijen, en die in zegeningen, dat is, in overvloed, zaait, zal in zegeningen, dat is, overvloedig, maaijen. Op gelijke wijze had Hij geschreven, Gal. 6:7. Wat de mensch zaait, dat zal hij ook maaijen.

Register der Hoofdstukken.

Eerste Hoofdstuk.

1ste Afdeeling.

Over Gods allervolmaakte Natuur.

§ 1. Voorloopige aanmerkingen. . . . pag 1.

§ 2. Onderscheidene middelen om God te leren kennen. . . 3.

§ 3. Namen van God. 6.

§ 4. Beschrijving van God. 7.

§ 5. Eenheid van God. 8.

§ 6. Inrigting van het onderwijs aangaande God naar de menschelijke vatbaarheid. 13.

§ 7. Hoogste Volmaaktheid van God. 17.

§ 8. God een Geest. 19.

§ 9. Gods eeuwigheid, onafhankelijkheid, en onveranderlijkheid. 26.

§ 10. Gods alwetendheid. 30.

§ 11. Gods wijsheid. 49.

§ 12. Gods vrije wil. 59.

§ 13. Gods almagt - - - pag 40.
§ 14. Gods heiligheid. 82.
§ 15. Gods regtvaardigheid. 95.
§ 16. Gods goedertierenheid. 135.
§ 17. Gods Standvastigheid en Waarheid. 156.
Aanhangsel. Over de Goddelijke besluiten. 169.

2de Afdeeling.

Van God als Schepper der Wereld, alsmede van de Engelen en Menschen.

§ 1. God de Schepper der wereld. - - 190
§ 2. Zesdaagsche Vorming der Aarde. - - 200
§ 3. De schepping van het menschdom. 217.
§ 4. De Engelen. 257.

3de Afdeeling.

Van God als Beheerscher der Wereld. of van de Voorzienigheid.

§ 1. Gods albesturende Voorzienigheid. 290.
§ 2. Voorzienigheid, over elke ook de kleinste bij, zonderheid gaande. 300.

§3. Wijze der Voorzienigheid. - - - pag 304.
§4. Verdeeling der Voorzienigheid. in: 306.
§5. De onderhouding, en 307.
§6. De regering. 316.
§7. Bestier over de bijzondere lotgevallen en handelingen der menschen. 325.
§8. Het oogmerk van Gods onderhoudingen regering. 327.
§9. Verdediging der Goddelijke Voorzienigheid. 334.

Tweede Hoofdstuk.

van God

Zoo als Hij ons door Jezus Christus zijne genade bewijst, bijzonder door de verzoening onzer zonden.

1ste Afdeeling.

Over het algemeen bederf der menschen, van de overtreding onzer eerste ouderen oorspronkelijk.

§1. De duivel als de verleider der menschen beschouwd. 339.
§2. Verbastering en elende der eerste ouderen Adam en Eva. 350
§3. Voortplanting van het zedelijk bederf, naar luid der geschiedenis. 362.
§4. Het algemeen bederf der menschen hoofdzakelijk voorgesteld. 367.

§5. Betoog van het zelve. pag 370.
§6. Uit vorige voorstelling. 376.
§7. Voortplanting van het aangenomen bederf van Adam af. 390.
§8. Onverbeterlijkheid van het zelve zonder bijzondere Goddelijke hulp. 398.
§9. Oorzaak des doods. 408.
§10. Dadelijke zonden. 417.
§11. Oorsprong derzelve. 419.
§12. Verschiedene soorten van zonden. 424.
§13. Zwaarte der zonden. 437.
§14. Verharding in de zonde. 441.
§15. Zonde tegen den H. Geest. 443.
§16. Treurige gevolgen der zonde. 446.
§17. Straffen der zonde. 457.
§18. Verdediding van Gods wijsheid, in de toelating van zoo groot eene ellende. 461.

— — —

2de Afdeeling.

Over Gods genadig plan ter zaliging van zondige en ellendige menschen door Jezus Christus en dezelfs bekendmaking op verschiedene tijden en wijzen.

§1. Noodzakelijkheid der Goddelijke hulp en derbekendmaking derzelve. 471

§2. Gods genadig plan tot verlossing der menschen pag. 476.
§3. Door Jezus Christus. 484.
§4. Die van God is aangesteld en geschonken. 495.
§5. Met zijne eigene vrijwillige toestemming. 502.
§6. Goddelijke beloften vóór de komst van Christus gedaan, nopens onze Verlossing in het algemeen. 510.
§7. Beloften aangaande de voortplanting van den waren Godsdienst en de bevordering van het heil des menschdoms. 518.
§8. Voorspellingen aangaande eenen algemeenen Verlosser, den Messias. 520.
§9. Voorbeelden, op ditzelfde heil doelende. 525.
§10. Duidelijker bekendmaking van Gods genade door Christus en zijne Apostelen. 527.
§11. Aanhangsel over het Genade Verbond. 529.

— — — —

II de band. 3de Afdeeling.

Van den Persoon onzes Verlossers.

§1. Voorloopige aanmerkingen. 532.
§2. Menschelijke natuur des Verlossers. 533.
§3. Onberlekte heiligheid derzelve. 537.
§4. Wonderdadige afkomst uit de maagd Maria. 539.
§5. De Natuur van den Verlosser als Gods Zoon. 543.
§6. Gods Zoon dukgenoot der Goddelijke Natuur. 553.

§7. Vereniging der Goddelijke Natuur met de menschelijke. pag. 563.

4de Afdeeling.

Over den Staat van 's Heilands Vernedering.

§1. Onderwerp der afdeeling. 566.
§2. Regte beoordeeling van de vernedering onzes Verlossers. 568.
§3. Jezus geboorte, kindschheid en jeugdige luftijd. 572.
§4. Jezus openbaar Leeraarswerk. 575.
§5. Jezus heilig leven. 583.
§6. Het lijden des Heilands bijzonder op het einde van zijn leven. 586.
§7. Gewelddige dood. 592.
§8. Graflegging. 594.
§9. Menigvuldig nut van het leven en sterven des Heilands. 596.
§10. Bijzonder nut onzer verzoening met God. 599.
§11. Algemeen en bijzonder nut dezer verzoening. 616.

5de Afdeeling.

Over des Heilands verhooging en tegenwoordig bewind.

§1. Inhoud der afdeeling. 621.
§2. Opstanding des Heilands. 622.
§3. Zekerheid derzelve. 624.
§4. Nut derzelve. 626.
§5. De Hemelvaart van Christus. 629.

§ 6. Zekerheid derzelve pag. 630
§ 7 Nut derzelve 634
§ 8. Regering van Christus of Zitting aan Gods regter hand 637
§ 9. Aard, oorsprong, gezag en doel deze regering. 640
§ 10. Uitvoering van dit Bewind 646
§ 11. Afloop van dezelve na het laatste Vonnis. 649
§ 12. Nut derzelve. 652

Zesde Afdeeling.

Over de vergeving der Zonden en andere weldaden, met dezelve verbonden.

§ 1. Inleiding. 652
§ 2. Vergeving der Zonden, regtvaardiging enz. 653
§ 3. Regt begrip dezelve. 659.
§ 4. De weldadigheid van God den Vader en den Heere Jezus Christus hierin zigtbaar. 663.
§ 5. Toezegging dezer weldaad aan hun, die geloven en zich bekeeren. 667.
§ 6. Het onverdiende en vrijgenadige dezer weldaad. 675.
§ 7. Andere weldaden met deze vergeving der zonden gepaard. 677.
§ 8. Aanhangsel over der Christenen vrede, aanneming ~~tot~~ kinderen, verzegeling en vereeniging met Christus. 682

Derde Hoofddeel.

Van God, zoo als Hij ons tot het genot der Zaligheid in dit en in het volgend leven opleidt en bekwaam maakt, bij, zonder door den H. Geest.

Eerste Afdeeling.

Over den H. Geest.

§ 1. Inleiding. 692
§ 2. Benoeming des H. Geests. 693
§ 3. Bijzonder in het O. Testament. 694
§ 4. Nader onderwijs in het N. Testament. 699.

Tweede Afdeeling.

Van de werkzaamheden des H. Geests op het verstand en hart der menschen.

§ 1. Werkzaamheid des H. Geests. 707
§ 2. De weldaad van God den Vader en van Jezus Christus in deze werking van den H. Geest kenbaar. 710
§ 3. Onderscheiden benaming deker werking. 716
§ 4. Het Evangelie, hulpmiddel tot verbetering. 722

§5. Wijze der Godlijke werking pag 734
§6. Verscheidenheid der Godlijke genade bedeeling 737.
§7. Bestendigheid dezer Godlijke weldaad. 740.
§8. Verzekering van de Godlijke genadewerking. 741.

Derde Afdeeling.

Over het Geloof.

§1. Algemeene betekenis van de woorden geloof en gelooven. 743.
§2. Geloof aan God, Christus en het Evangelie. 744.
§3. De waarheden welke men gelooven moet. 748.
§4 De aard des geloofs. 753.
§5. Vertrouwen des geloofs. 758.
§6. Trappen des geloofs. 759.
§7. Benrestheid des geloofs en vaste hoop der Zaligheid. 760
§8. Noodzakelijkheid des geloofs ter Zaligheid. 763.

Vierde Afdeeling.

Over de Bekeering en Godzaligheid.

§1. Inhoud. 769.
§2. Deugd, Heiligheid, goede werken. 770.
§3. Gods wet het voorschrift derzelven. 773.
§4. Voorbeelden van Christus en van Godvruchtige menschen. 777
§5. Verdeeling der Pligten. 780
§6. Pligten omtrent God den Vader. 781

§7. Pligten omtrent J. C. en den H. Geest. pag 788.
§8. Pligten omtrent ons zelven. 790
§9. Pligten omtrent onze met ons leevende medemenschen. 805.
§10. Algemeene. 806.
§11. Bijzondere. 817.
§12. Pligten omtrent overledenen en nakomelingen 831.
§13. Pligten omtrent het redelooze vee. 834.
§14. Bekeering. 836.
§15. Berouw over de zonden. 839.
§16. Belijdenis der zonden. 843.
§17. Verbetering. 846.
§18. Begin der bekeering. 851.
§19. Voortgang der bekeering. 855.
§20. Verband tusschen het geloof en de bekeering. 862.
§21. Noodzakelijkheid der bekeering tot zaligheid. 866.
§22. De belooning der goede werken. 870.

Vijfde Afdeeling.

Over de hulpmiddelen, welken door ons behooren aangewend te worden, ter bevordering van geloof en deugd.

§1. Inhoud. 872.
§2. Beschouwing der Natuur. 873.
§3. Overweging der Godlijke Voorzienigheid. 873.
§4. Ondervinding van voor en tegenspoed. 875.
§5. Zorg voor het geweten. 877.

§6. Gebruik van het Godlijke onderwijs in de Heilige Schriften. pag 879.
§7. Gebed. 881.
§8. Gezang. 892.
§9. Geloften. 894.
§10. Eedzweren. 895.
§11. Vrijwillige onthouding 898.
§12. Onderlinge vermaning en voorbeeld. 902.
§13. Gemeenschappelijke Godsdienstoefening. 905.
§14. Viering van den dag des Heeren. 908.

2de Afdeling.

Van de Christelijke Kerk en het bestuur der zelve.

§1. Beschrijving der Kerk. 913.
§2. Ware leden der Kerk. 915.
§3. De kweekelingen der Gemeente. 917.
§4. Verpligting tot verbindtenis met de gemeente. 919.
§5. Eenheid en verscheidenheid der gemeente. 921.
§6. Kentekenen der ware Kerk. 925.
§7. Voor en tegenspoeden der Kerk. 927.
§8. Bestuur der Kerk door Christus verordend. 928.
§9. De Apostelen en derzelver medehelpers, de Profeten en Evangelisten. 929.
§10. Opzieners van bijzondere gemeenten. 932.

§12. Het bijzonder ambt der Leeraren. pag 934.
§13. Het algemeen werk der Opzieneren. 935.
§14. Diakenen. 937.
§15. Keuze en inwijding der Opzieners. 938.
§16. Onderlinge verbindtenis der onderscheidene gemeenten. 940.
§17. Betrekking der Kerk op de burgerlijke maatschappij. 941.

Zevende Afdeeling.

Over de Plegtigheid van den H. Doop en het H. Avondmaal.

§1. Algemeene beschouwing. 943.
§2. Instelling des Doops. 944.
§3. Vroeger instellingen van besnijdenis en doop. 954.
§4. Bediening des Doops. 949.
§5. Doop in den naam des Vaders, des Zoons en des H. Geests. 951.
§6. Betekenis des doops. 953.
§7. Wijze van betekenis. 957.
§8. Volwassen doopelingen. 959.
§9. Kinderen. 961.
§10. Nut des doops. 963.
§11. Noodzakelijkheid des doops. 964.
§12. De doop slechts eenmaal te ontvangen. 965.
§13. Instelling des Avondmaals.
§14. Verder onderwijs van Paulus aangaande

het Avondmaal. 967.
§ 15. Vroeger instelling van de Paaschmaaltijd. 969.
§ 16. Viering des Avondmaals. 971.
§ 17. Doel der Avondmaalsinstelling. 973.
§ 18. Beteekenis des Avondmaals. 974.
§ 19. Wijze van beteekenis. 976.
§ 20. Regte gesteldheid der Avondmaalviering. 978.
§ 21. Nut des Avondmaals. 980.

Aanhangsel.

Over den staat der menschen na dit leven.

§ 1. De dood. 981
§ 2. Zaligheid of rampzaligheid der Ziel after Scheiden van het ligchaam. 982.
§ 3. De laatste komst van Christus. 988.
§ 5. Herstelling der ligchamen. 999.
§ 6. Het laatste oordeel. 1008
§ 7. De rampzaligheid der Godloozen. 1012
§ 8. De volkomen zaligheid der vroomen. 1019.